

Compendiū

Incipit cōpendiū Ma-

gistri Joh̄ gerson doctoris theo-
logie cancellarij p̄fiseñ breue ⁊ vti-
le aliq̄rū materiaꝝ cōsum ad fidē
et doctrinā catholicā spectantiū.

In isto libello est q̄dā breuis et sū-
maria. vtilis tñ expositio. **Pr̄o** de
articulis fidei. **Sec̄do** decē p̄cepto-
rū legis. **Tertio** septē sac̄oz eccl̄ie
Quarto septē virtutū. **Quinto** de se-
ptē petitiōib⁹ orētis in orōne dñi-
ca. **Sexto** de septem donis sp̄s̄s̄c̄i
Septio de octo britudinib⁹. **Octa-
uo** de vicijis tā nate q̄z volūtatis.

Tractatus primus de

articulis fidei Et p̄mo q̄d sit sym-
bolū et vnde dicatur.

Symbolus est

om̄ credēdoꝝ ad
salutē spectantiūz
op̄ediōsa collectō
qm̄ vt ait cassia⁹

lib. vi. quicq̄d p̄ vniuersū dīnoꝝ
voluminū corp⁹ imēsa diffundit
copia totū in symbolo colligitur
breuitate p̄fecta **D**r̄ aut̄ symbolū
a syn q̄d ē cōb ⁊ ule q̄d est sn̄ia q̄i
collectio sn̄iaz **N**el vt alij volunt
a syn q̄d est cō ⁊ bolū q̄d ē frustū
q̄i frustoz. i. cap̄ozū vel p̄ticularū
fidei collectio **S**ec̄m̄ pap̄ā sybo-
lū est collectio aut pactū seu plac̄-
tum quod sit homini cū deo

Quid sit arti- culus fidei ⁊ vnde dicat̄.

Est aut̄ articul⁹ fm̄ richardū
de sc̄o victore. indiuisibil⁹ ve-

theologie

Cxl.

ritas de deo. artans nos ad cre-
dendū. **D**r̄ in dicta desc̄ptōe v̄ri-
tas indiuisibilis. qz articul⁹ nō di-
uidit̄ s̄ stat in eo indiuisio credibi-
liū **A**rticul⁹ enī de se in q̄tū articu-
lus. nō est resolubilis in articulos
siue in credibilia. p̄uersitate tñ he-
resū inualescēte. q̄daz que diunge-
bantur in symbolo ap̄loꝝ postea
oportuit diuidi. **V**erbi gr̄a **D**ice-
bāt q̄daz xp̄m nō v̄z esse hoīem
neq̄ vere natū **A**lij aut̄ dicebant
vere natū. sed non vere ceptū de
v̄gine s̄ corp⁹ attulisse de celo **N**ñ
sc̄i p̄s vnū articulū in duob⁹ di-
uiserūt. vt vn⁹ esset articul⁹ de con-
ceptōe. ali⁹ de vera eius n̄itate **E**t
cōs̄tr̄ in alijs ex alia cā diuisis **E**t
ita ly indiuisibilis in q̄busdā artu-
culis p̄uat actū diuisiōis ⁊ possibi-
litatē. in q̄busdā p̄uat solū actū. sic
sc̄s qz sūt q̄daz articuli qui s̄z assi-
gnatōz aplicam nō diuidunt̄. p̄nt
tñ diuidi **E**t sūt q̄dā articuli q̄ ne-
q̄z diuidunt̄ neq̄z diuidi possēt. **E**t
nō q̄ in d̄ca desc̄ptōe dic̄ de deo
cuz tñ articul⁹ aliq̄s p̄ma facie vi-
deat̄ esse de creatura **V**erbi gr̄a.
Carnis resurrectionē **V**erūtamenē
ois articul⁹ p̄ncipalit̄ de deo ē. vñ
resp̄cū articuli imēdiate tacti dicit̄
damasc̄. **N**ō credim⁹ resurrectionē
futurā. nisi dīna v̄tute. i. coopante
Nñ et **B** credit fides catholica. i.
p̄missā resurrectionē. dīna efficiē
v̄ā v̄tute **E**t sic patz q̄ iste articl⁹
de deo est. qz de dīna v̄tute n̄am
resurrectionē opante **I**sto mō oēs
articulos q̄ vident̄ esse de creatu-

Compendiū

ra. facile attingit reducē ad dīnaz
dūtē. et ita ad deū **I**te in dēa de/
scptōne dīc artās nos ad creden
dū **E**t tñ volūtas libera ē nec pōt
cogi vel artari **S**z q̄suis in volen
doz cōsentiēdo nō possit volūtas
cogi qz q̄ ad b̄ libera ē. p̄t tñ allict
et trahi in cōgnoscedo. qm̄ si intel
lectui bñ disposito insūdāt se veri
tas. spm̄ intellēm illuminās. n̄cē ē
dītātē cōgnosce qz p̄ oīs allicere qz
tūc trahit ad cōsentiēdū agnīte ve
ritati **A**n̄ aug^o **H**erba trahit ouē
Hoc mō artat nos articul^o ad cre
dendū **A**n̄ qdā artans. i. trahēs
Divisiō et expositō articulorū
fidei **E**t p̄mo p̄mū
Divisiō aut et distinguit sym
bolū p̄cipue ap̄loz in. xij. ar
ticulos. s̄m̄ nūerū. xij. ap̄loz q̄ con
tulerūt credēda. qz ip̄i b̄ symbolū
cōposuerūt. **S**c̄dm̄ alios v̄cō divi
dit in. xiiij. vt patebit infra **A**n̄
articulus et p̄m^o attribuit p̄ri s̄m̄
p̄ozē modū. s̄c̄z attribuitur filio. et
q̄nqz spūscō **P**rim^o aut q̄ attri
buit p̄ri ē iste **C**redo in deū p̄rem
oipo. crea. ce. et ter. **A**bi p̄mo nō
dīam̄ inē credere deū. et credē do
et credē in deū **Q**z s̄m̄ aug^m credē
deo ē d̄bis ei^o siue sc̄pture sacre fi
dē adhibē **C**redere deū est credē
deū eē. i. qz est **C**redē in deū ē cre
dēdo deū fide et affectōe. siue fide
opante p̄ dīlcoem tēdere in ipsuz
Igit̄ expone sic **C**redo in deū sc̄z
singularit̄. qz in vnū deū **A**n̄ deū
vi. **A**udi isrl̄ dñs de^o tu^o deus vn^o ē
Prem̄ q̄ b̄ p̄sonalit̄ tenet. qz sub
iūgit̄ filiū ei^o **I**n orōne vero dñica
tenet̄ ly p̄ essentialit̄ vbi agit̄ de

theologie

p̄nitate. vel adoptiōis q̄ p̄nita/
te ip̄a f̄nitas ē p̄ bonoz. vel crea
tionis. q̄ p̄nitate tō f̄nitas p̄ est
tā bonoz q̄ maloz s̄m̄ illō deū
xxxij. **N**ūquid nō ip̄e est p̄ tu^o qui
possedit te et fecit et creauit te **O**i
potentē appropate. q̄suis enī fili^o.
s̄it omp̄s et spūscō. omp̄s tñ q̄n
ponit̄ appropate attribuit̄ p̄ri. s̄ic
sapia filio. et bonitas spūscō **C**re
atorē ce. et ter. **A**d s̄ram̄ sūme na
ture. quā designat noīe celi. qz infi
me. qm̄ designat noīe t̄re qz sic exin
de collige creatorē medioz **P**osi
tis enī extremis colligūtur media
Nel p̄ celū qz t̄rā intelligat̄ tā spū
alis qz corp̄alis creatura p̄f̄cē for
mata. vt celū sit inuisibilis et spū
alis creatura. t̄ra aut̄ oē corp̄eū et
visibile **A**n̄ aliud symbolū expo
nēs dīc̄ factorē celi et t̄re visibilū
oim̄ qz inuisibilū **E**t nō qz create
siue creatorē esse pot̄i^o sonat̄ potē
tiā qz sapiam̄ vel bonitatē. qz ope
ratio egredit̄ a p̄ōn et maxie vir
tuosa **A**n̄ iob̄ i **Q**uia p̄ ip̄m̄ facta
sūt **E**t in p̄s. **O**mnia in sapia fecisti
Nō appropate attribuit̄ create p̄ri
s̄ic qz p̄ōn. cū tñ p̄ oia creet p̄ filiū
coopante spūscō. qz indiuisa sunt
opa f̄nitas. qz tote tres p̄f̄cē vn^o
s̄ic creator. **E**t aduertēdū h̄ qz p̄ b̄
qz dīc̄ deū singularit̄ destruit̄ erro
res q̄rūdā gentiliū q̄ fingūt̄ p̄les
eē deos. qd̄ manifestissim^o ē error
qz illo posito clare p̄z qz null^o eoz
sit de^o **S**i enī p̄les sūt d̄nt̄ inter se
p̄ aliq̄o qd̄ h̄t vn^o qd̄ nō h̄z ali^o
Sic null^o eoz erit sūmū bonū. q̄a
sic nullus eoz h̄z om̄ia bona. et sic
null^o eoz erit deus. qz de^o ē sūmū

Deposicio
deus arrian^o

De articulis fidei

bonū qđ orinet oia bona. ad rhō
xi. **I**te per h qđ dicit p̄rem destruit
obtinatōne iudeoz qui nō attē
dūt distinctionē p̄sonalē p̄ris qđ si
lī **I**te per h qđ dicit creatorē celi
terre destruit errorē p̄hoz dicen/
tiū mūdū fuisse ab eño et deo co
eternū sic dicit aug^o aristotelē po
fuisse et platonē **I**te p̄ illud idē
destruit errorē māicheoz qđ dicūt
om̄ia corpalia creata a deo tene/
bray **S**z ex istis orit̄ dubitatio
Si enī credē in deū est tendere in
eū fide opante p̄ dilectōem vt dicit̄
sup̄. cuz in p̄cto mōzli ex̄ites non
hēant istā fidē sic in deū tēdentē.
videt̄ qđ non credūt in deū. et ita
mētunt̄ et peccāt qñ dicūt symbo
luz. qđ s̄ue est dicē **A**d qđ d̄r h̄m
qđ oā. qđ ip̄e p̄cto dicit credo x̄. n̄
in p̄sona sua h̄ in p̄sona eccl̄ie **S**i
et illud. lauabo p̄ singulas noctes
lectū meū x̄. qđ nisi in p̄sona eccl̄ie
qđ in aliqđ^o mēbris p̄ singulas no/
ctes lachrymā diceret̄ eēt mēda/
tiū in ore maloz. imo etiā et mul/
torū iustoz **E**t s̄i cū mulier dicit
p̄^m letat̄ sū in his qđ d̄ca s̄t̄ h̄ x̄.
incōgrua est locutiō nisi in p̄sona
iusti genēalit̄ loq̄ret̄ sine eccl̄ie **S**i
hic in p̄sona eccl̄ie d̄r **C**redo i deū
x̄. et sic nō peccat nec mentit̄ **A**lij
dicūt qđ ex̄ns in p̄cto mōzli n̄ dic
qđ credat in deū cū dic̄ credo x̄. h̄
p̄fiteat̄ articulos fidei **E**t ē sensus
Credo in deū. i. p̄fiteor credendo
eē deū **E**t ita large sumit̄ h̄ credē
aug^o h̄o sup̄ sumit̄ magis stricte.

Deposicio secūdi arti/
culi fidei
Secūsus articū^o p̄ncipal̄ et p̄

Celī.

mus eorum qui atēbuunt̄ filio est
iste **E**t in ih̄m cri. fi. ei x̄. **E**t supple
credo in iesū x̄pm x̄. qđ duo nomia
freq̄ter in nouo testam̄to cōiūgūt
qz vnū eoz. i. ih̄s exp̄mit ei^o deita
tatē. inēptat̄ enī saluator **E**t in qñ
tū de^o sp̄ealit̄ saluator ē **E**t r̄liquū
nomē. i. x̄ps exp̄mit hūanitatē qđ
interptat̄ vnd̄. qđ in qñtū hō vnd̄^o
est p̄ sortibus suis **F**iliū ei^o vnicū
id ē natalē nō ad optm̄ **N**ī aliud
symbolū dēfiniādo dicit̄ **E**t ex pa
tre natū x̄. **N**el vnicū dicit̄. qz nō ē
vn^o filius in qñtū de^o. et alius fili^o
in qñtū hō **S**z idē x̄ps in duabus
naturis. scz deitate qđ humanitate. qđ
ēb^o s̄bstātijs. i. deitate aia qđ carne
vnic^o ē fili^o **N**ī aug^o in eccl̄iasticl.
dogmatib^o **N**ō duos filios fate/
mur sic sepando naturas nestoz^o
tradit̄ h̄ deū et hoīem vnū filium
credim^o. manentē in duab^o s̄bstā
tijs. nō tñ cōfusis naturis. q̄uis ei
duas hēat n̄titates. vnā qđ nascit̄
de m̄re. qđ vnā qđ nascit̄ ex deo p̄re
tñ ē vnicus filius nō duo filij. **Q**ñ
ego in cōceptiōe p̄ viā generatōis
p̄cessi a p̄re et sic qđā natitate na
tus sū i vtēo **S**ecūdo nat^o sū de m̄re
ex vtēo nec tñ p̄p̄ istas duas n̄ti/
tates dicēdus sū duo filij. h̄ vnic^o.
Sequit̄ dñm n̄m **N**ī ip̄e dicit̄
mat. vi. **D**ata ē tñ ois p̄tās in ce
lo qđ in t̄ra x̄. **P**er h̄ etiā qđ dicit̄ ih̄s
x̄pm qđ interptatur saluator et
vnd̄^o deridet̄ hebetudo iudeoz qz
qui suū messyā. i. saluatorē adhuc
futu^o expectāt **P**er h̄ eē qđ dicit̄ filiū
vnicū destruit heresim sabeliā/
noz dicētiū eādē p̄sonā eē p̄rem
qđ filiū qđ aptissimū app̄et mēda^m

Compendiū

qz fm decursum naturalē optet qd inē p̄rem et filiū p̄sonalis sit distin-
ctio. licz cōformitas sit nature et si-
militudo **Quales eteni sum⁹ nos.**
tles q̄ a nob̄ generant̄ **Un̄** de ip̄a
dina filiatiōe d̄r ad rhō. viij. **De-**
cepistis sp̄m adoptiōis filiorū zc.
Et post pauca Si aut̄ filij et here-
des. heredes q̄dez dei coheredes
aut̄ xp̄i Et ad eph. i. Predestinauit
nos in adoptiōne filioꝝ per iesū
xp̄m Null⁹ eniz se ip̄m gignit Un̄
cū idez sit p̄r qd̄ fili⁹ in s̄ba. optet
q̄ alteritas sit p̄sonaz Per h̄ etiā
q̄ d̄r d̄m n̄m destruit̄ heresis ar-
rianoz qui ponūt ineq̄litatez p̄so-
narū Un̄ ioh. x. Ego et p̄r vnū su-
m⁹ Et ad heb. p̄. q̄ cū sit splendor
gl̄ie et figura s̄be ei⁹ Et fm atha-
nasiū. Eq̄lis p̄ri fm diuinitatē zc:
Sic enim p̄r d̄ns est oim et om̄ps
ita est et fili⁹. qd̄ exp̄sius determi-
natur in alio symbolo vbi dicitur
om̄ps p̄r om̄ps fili⁹. qd̄ tñ intelli-
gat̄ fm diuinitatē Quāuis eni hūa-
nitati xp̄i collata sit om̄scia. nō tñ
oipo. tētia **Expositiō** terti⁹ arti-
culi fidei.
Teri⁹ articulus p̄ncipalis
et sc̄dus eoz q̄ p̄tinēt ad
filiū. qui dēminat vtrāqz
ei⁹ nitatē. i. in vtero et ex vtero. et
est iste Qui c̄cept⁹ ē de sp̄u sc̄o na-
tus ex maria v̄gine Dic ergo qui
sc̄z xp̄s c̄ceptus ē de sp̄u sc̄o id ē
opatōne sp̄ūsc̄i. vno eteni eodēqz
momento segregata fuit illa caro
assūpta a reliq̄ carne v̄ginis opa-
tione sp̄ūsc̄i. et aiata aia rōnali et
deitas eis vnita Un̄ nō ē putan-

theologie

dū q̄ sit c̄ceptus de sp̄u sc̄o sicut
ples de semie p̄rno c̄cipit. q̄a sic
transisset sp̄ūsc̄us oino. mutat⁹ q̄
fuisset in carnē sic p̄rnu semē trāsit
in carnē plis. amittēs p̄p̄riā sp̄m
qd̄ est etiā solo cogitatu abhorre
dissimū **Un̄ ly de. nō denōt circū-**
stantiā c̄ae maſialis. h̄ poti⁹ cause
efficiētis Quāuis eni incarnatio fi-
lij dei sit opus toti⁹ c̄nitatis. quia
qd̄ opat̄ vna p̄sona opant̄ om̄s
eo q̄ indiuisa sunt opa c̄nitat. ip̄a
tñ gr̄a mediāte qua natura hūa-
na vnū d̄ine ē donū appropriatū
sp̄ū sc̄o. qz hec gr̄a approbate p̄ce-
dit a charitate seu a benignitate
dei q̄ sp̄ūsc̄o appropriat̄ Nō eniz
de⁹ in q̄tū potēs vel in q̄tum sa-
piēs. h̄ in q̄tū bonus et benignus
n̄ram redēptionē opat⁹ ē p̄ incar-
nationē filij dei N̄r igit̄ qui conce-
ptus ē de sp̄u sc̄o. nō naturaliter h̄
opatōne sp̄ūsc̄i. q̄si fm approba-
tionē c̄ae efficiētis In q̄ v̄bo tan-
git̄ nitas ei⁹ in vtero. sc̄z q̄ nat⁹ ē
de p̄re veniēs. nec tñ r̄cedēs De q̄
mat. p̄. Qd̄ in ea natū ē de sp̄ūsc̄o
ē Glō Natū. i. c̄ceptū N̄r postea
nat⁹ ex maria v̄gine. i. natitate ex
vtero. de q̄ luc. ij. Et pepit filium
suū p̄mogenitū zc. Per h̄ at̄ q̄ ait
qui c̄cept⁹ ē de sp̄ūsc̄o. i. opatōne
sp̄ūsc̄i et nō opatōne virili de-
struit̄ heresis hebeonitaz. qui alle-
rūt xp̄m ex maria et ioseph nuptia-
li coitu esse c̄ceptū Per hoc etiam
qd̄ subdit natus ex maria virgine
vt sc̄llet de vera matre de qua
materiā corporis assumpsit de-
struit̄ error valētinauoz dicētū

articulis
virgine xp̄m nihil cog
leo per cam q̄ per fil
qua
Expositiō
Ware artic
de certis con
ao filij et qua
passiōis ei⁹ factū fm
h̄at morte ei⁹ et flag
officio. sepultura. et h̄
Passus lib p̄dico palato
morte et sepulc̄ **Qui** sup
pallus lib palato. i. lib
lan **Palato** v̄bo p̄dico se
q̄ dicit nō r̄dico. qd̄
eo v̄ram alien⁹ albius
c̄ritus in q̄ v̄llungue
a passione alioq̄ qui
p̄ntulo **Qz** fm v̄bo
pp̄ie d̄r vbi h̄o suffera
mouit **Ex** do vbi d̄
de l̄ḡuēti morte mouit
gulo et p̄dico est **Tr**
eis v̄m p̄ alio ponit **So**
n̄ vera morte q̄ d̄solu
nie a corp. d̄micas tñ lo
n̄at̄ v̄r̄d̄oz **Un̄ aug⁹**
Verbū d̄m̄ t̄q̄ h̄ol̄e
na animā l̄cepit mouit
Mors ergo ad r̄p̄s es
separat̄. neutri tñ a v̄
tus nō tñ vt alij corru
rat⁹ **Un̄** in illo p̄. **Qz**
tū vidē corruptionē
q̄ d̄c passus crucif̄
dit verā carnē v̄p̄ore
passibilez habuisse **J**
error apollinaritariū
inlu et carne sc̄i v̄li ca
v̄llimā carnē habuer

articulis fidei

virgine xpm nihil corporis assumpsisse. sed per eam quasi per fistulam transisse

Explicio quarti articuli fidei.

Quartus articulus principalis et tertius eorum qui pertinet ad filium. et quidem describit passionis eius sacramentum omnia que circumstant mortem eius. ut est flagellatio. crucifixio. sepultura. et huiusmodi iste. Passus sub potio pilato crucifixus mortuus et sepultus. Qui supplet christus passus est sub pilato. id est sub potestate pilati. Pilato dicto potio scilicet genere quasi dicat non romano. quod forte dicit ad terram alicuius alius pilati. Crucifixus in quo distinguitur passio sua a passione aliorum qui suspentur in patibulo. Quia secundum ysaie patibulum proprie dicitur ubi homo suffocatur et statim moritur. Crucis vero ubi diu torretur tantum de languenti morte moritur ubi mors gulo et prolixior est. Tamen multoties ens unum pro alio ponitur. Sed quod mortuus vera morte per dissolutionem scilicet anime a corpore. divinitas tamen sepe coniuncta mansit utrobique. An augustinus sic iohannes. Verbum divinum ex quo holeris in carnem et animam suscepit nunquam deposuit. Mors ergo ad tempus carne et anime separavit. neutrum tamen a deo. Et sepultus non tamen ut alii corrumpitur et incineratur. An in illo psalmo. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. Per hoc autem quod dicitur passus crucifixus mortuus ostendit veram carnem utpote sensibilem et passibilem habuisse. In quo elidit errorem apollinaristarum qui dicunt eum sensu et carne sensibili caruisse. cum tamen verissimam carnem habuerit. et optie

Celq.

plexionata. et ideo maxime passibile. Nec absorpta fuit illa passio per unionem deitatis. quia in illa unione ut dicit damascenus. huata fuit utriusque nature proprietates. Nam quod passibile mansit passibile sicut humanitas. et quod impassibile mansit impassibile sicut divinitas. Quinimo incomparabilem penam graviores sustinuit. quam posset purus homo sustinere. eo quod prebebat ei illa unio robur et vires ad sustinendam tantam amarissimam passionem in qua purus homo qui eius deo teneritudinis esset ut dicitur in initio passionis defecisset. Destruunt in hoc etiam errorem illosum qui dicunt carnem illam in naturam deitatis transisse. et ideo impassibile fuisse. Quos confutat hieronymus in epistola ad damasum papam.

Explicio quinti articuli fidei.

Quintus articulus principalis in numero. et quartus eorum qui spectant ad filium pertinet ad redemptionem eorum sacramentum qui erant in limbo inferni. clausi secundum prophetam. Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vitulos tuos de lacu in quo non est aqua. et est iste. Descendit ad inferna tertia die resurrexit a mortuis. Descendit tamen. id est in anima deitate unita. quia corpus in sepulcro quievit. et deitas ubique erat. An sine ea descendere non potuit ad inferna. id est ad limbum parte. id est inferni superioris. qui detinebant salvandos. quosque debitu pro peccatis per mortem christi solveret. Quod autem dicit psalms. eruisi aiamez ex inferno inferiori. non est contrarium. Dicitur ei ibi limbus inferni inferior respicitur aeri.

Compendiū

caliginosi in quo ut in suo inferno affligunt mō maligni spūs. Unde respēu illi' aeris q̄ ad situs limb' hoc ē sup'ior ps inferni dī infern' inferior. **T**ertia die resurrexit a mortuis ut p̄ sinodothen ps ponatur p̄ toto. ut videlz ps illi' diei pasceus q̄ mortu' ē p̄ vna die o puce. et nox seqs dñico cui' mae resurrexit p̄ die t̄tio. Per hec autē vba destruit error eoz qui negāt resurrexiōz nram. Regare enī nostrā resurrexiōne ē q̄dāmō negare resurrexiōez xp̄i. Sic enim arguit ap̄ls ad cor. xv. **S**i xp̄s resurrexit et nos resurgem'. Cū at ad destructionē dñitis sequat' destructō aīcedētis si nos nō resurgem' neqz xp̄s resurrexit. Et nō q̄ fm istā distinctionē articuloz hec duo cōiūgunt. s. descēsus ad inferos et resurrexiō a mortuis. qz iste articulus dicit totū qd xp̄s nob p̄ suā mortē meruit. B aut est redēptio in aīa q̄ opleta est p̄ fracturā inferni in descensu ad inferos. Et redēptio in corpe que opleta ē in resurrexiōne per gloriā corpis.

Expōsitiō sexti articuli fidei

Sext' articulus p̄ncipalis in nūero et q̄ntus eoz qui spectāt ad filiū p̄tinet ad opatiōz loci b̄titudinis. vbi p̄ nobis p̄cursor scūs xp̄s ascēdit p̄dens iter aī nos. Et ē iste. **A**scēdit ad celos sedz ad dexterā dei p̄ris oipotētis. **A**scēdit igit' ad celos fm hūanitatē vel in q̄ntū homo q̄ vbiqz ē fm deitatē. **A**scēdit inqz

theologie de

nō statim post resurrexiōne. s. post q̄draginta dies q̄b' appuit p̄ mētas vices discipulis suis. ut fidē eorū roboraret apparitiōib' et p̄baret gloriā resurrexiōne sui corpis qd oculis suis paulo aī discipuli viderāt extintū. **S**equit' sedet ad dexterā dei p̄ris oipotētis. B est in et̄na b̄titudine. **A**d quā dexterā positur' est elcos suos ut dī mat. xv. **E**t statuet oues q̄dē a dextris z. **N**el ad dexterā dei p̄ris. i. in iudiciaria p̄tate qz ut dī ioh. v. **P**̄ omē iudiciū dedit filio. **E**t vtrūqz nōt cū dicit sedet qz sedē est dēscēntiū et iudiciū q̄i dicat. pacifice gloriā et oīa q̄ete et pacifice cum p̄re iudicat et disponit. **E**t iste articulus destruit illā heresim q̄ negat eq̄litate p̄ris et filij. **E**t s̄t illaz q̄ dubitat de ascēsiōne ei' in celū et p̄ oīs negat nram q̄ causat' ex sua. sic erectio membrōz sequit' ad erectiōne capit. **N**ā aug'. **N**is ascēdere in celū. ascēdentē tene. eteniz p̄ te ip̄m leuari non poteris. **S**i ergo vis ascēdere. mēbrū illi' esto q̄ sol' ascēdit. **I**oh. iij. **N**emo ascēdit in celū nisi q̄ descendit de celo fili' hoīs q̄ ē in celo.

Expōsitiō septimi articuli fidei

Septim' articulus p̄ncip' al in numero sextus dō et vltim' eoz qui fm istaz assignationē p̄tinet ad filiū. est de reditu ad iudiciū. qm̄ ut dicit' ioh. v. **P**̄ omē iudiciū dedit filio. ut scilz ille qui viuus iudicat' est. et exiū mortu'. iudicet viuos et mortuos. **E**t est iste. **I**nde v̄etur' est iudica'

articulis fidei
re viuos et mortuos
ē postmodū. **N**el in
ascēdit v̄etur' est
dicit iudicare viuos
Rō hram qz tunc
repiēt iudicāti v̄
ad chēstā. **S**e me
s̄t resurgēt p̄m de
vltimus qui relinquit
mur cū illis in mēbrō
in aera. **N**ā v̄ v̄
mōtū. **S** hram in mō
gent. **A**uā cum relin
p̄m v̄ nō p̄tēt p̄ trad
rā p̄s singlōz examina
sō mō eodē qz mōmē
singlōz v̄lunt et v̄
redū. **N**ā v̄. **N**ō est
cio singlōz hoīm v̄
dā d̄cūssio. s. mōmē
siml oīa hē et fecit sic et
Nel alit' **N**etur' est
uos scilz v̄. **S**e mō
mōre aīe. **N**ā v̄ q̄
bolū adit ista dō. cū g
cet p̄s in fōderū in qua
mō ē hō. iudicant' in
glōia appēit. v̄ in carne
ta. **N**el cū ḡ. cū loq̄t
la elcōz s̄m iudicāti.
p̄. **N**ā v̄ ad iudicā
leniōib' p̄s sui et p̄m
Et quo p̄t q̄ dō h
et nō iudicābunt. v̄ p̄
p̄ter xp̄m relinquit et
qui xp̄i in iudicādo
Nā v̄ nō iudicābūt s̄
lez fideles qui fm oī
h̄z d̄cūssione de qua
ter. **S**urini et d̄cūssio

articulis fidei

re viuos et mortuos **I**nde scz id
ē postmodū **N**el inde. i. de cel' q's
ascēdit v'cturus est scilicet in die iu
dicij iudicare viuos et mortuos.
No sram qz tunc et viui et mortui
repiēnt iudicādi vt innuit **A**pl'us
ad thessal. iij. **E**t mortui q' in xpo
sūt resurgēt p'mi. deinde nos q' vi
uimus qui relinq'mur simul rapie/
mur cū illis in nubib' obuiā xpo
in aera zc. **N**li tñ viui qui repiēnt
morient. h' statim in momēto resur
gent. iudiciū cum resuscitatis rece
pturi. vbi nō putet p' tractū et mo
rā sp'is singloz examinationē fieri
sed vno eodē qz momēto et mēta
singuloz discutiet et discussa iudi
cabit **N**ā aug' **N**ō est in illo iudi
cio singuloz hoim vicissim opan/
dā discussio h' momtaneo discussu
siml oia sic et fecit sic et iudicabit.
Nel aliē **M**entur' est iudicare vi
uos scilz vita grē et mortuos scilz
morte culpe **N**bi nō q' aliud sym
bolū addit ista vba cū glia. qz li
cet xpūs in fōr serui in qua iudica
tus ē sit ipse iudicatur' tñ in forma
gliosa appebit q' in carne glifica
ta **N**el cū glia. i. cū societate glo
sa elcoz siml iudicātiū. qz vt dicit
psa. iij. **D**ñs ad iudiciū veniet iuz
seniorib' ppli sui q' pncipibus eius
Et quo patz q' qdā ibi iudicabūt
et nō iudicabunt. vt pfecti qui oia
ppter xpm reliqrūt et secuti sūt eū
qui xpi in iudicādo assessoēs erūt
Alii nō iudicabūt h' iudicabūtur
scz fideles qui fm opa sua fciptēt
suz discussionē de qua habet mat.
xxv. **S**urini q' dedistis m' māduca

Celiq

re zc. cū alijs ibidē tā respēu electo
rū qz respēu re. pboz expositis **I**
dicabūtur eni quidā eoz ad glaz
et qdā eoz ad penā **A**lii nec iudi
cabūt nec iudicabūtur. scilz infide
les qz iā iudicati sūt **N**ā **J**oh. iij.
Qui nō credit iam iudicatus est

Expositio octauo articuli fidei

Quinqz aut articuli sequē/
tes p'tinet ad sp'm sc'm tā
in se qz in donis suis **I**n
se dico qz in octauo articulo in or
dine oim duodeci articuloz. p'mo
do in ordine istorū qnqz exprimit
p'sonalitas sua **E**t ē iste **C**redo in
sp'm sc'm **E**t circūlocutiue loquit.
Qñ enim hec vox spūscūs capif
dictionaliē hinc solū tertā p'sonā
in t'nitate designat **Q**ñ aut vi orō
nis tenet eēntialiē sumit et ouenit
toti t'nitati scz deo **E**t nō q' i alio
symbolo ad maiorem exp'ssionem
isti' articuli adducūt plura scz in
sp'm sc'm dñm et viuificantē. qui ex
p're filio qz p'cedit. qui cū p're q' fi
lio simul adorat et cōglorificat. q'
locut' est p' p'phas **E**t h' ppter q's
dam hereses q' postea pullulauerūt
Imp'issimi eni nestori' q' eutici' di
xerūt sp'm sc'm esse suū p'ris q' filij
et eis obedire sicut virtus quedā
aliena ab essentia eorum nec dare
vitā gratie nec inspirationem. et
ideo additū est dñm et viuificatē.
Et ad equalitatē significandā ap
posituz est qui ex p're filio qz p'ce
dit. qui cū p're et filio siml adorat
et cōglorificat **M**ontan' aut qdā
heretic' q' porphyri' qdā ali' post

Compendiū

est discipulis suis dixerūt. pphas
nō dīno spū s̄ tāq̄ pphanaticos
locutos fuisse sic loquunt̄ energu/
mini et arrepticij. Et vt eoz error
excluderet addiderūt. qui locut̄ ē
p pphas. qz spū s̄o inspirante lo/
cuti sunt sancti dei homines.

Expōitio noni articuli fidei

Qonius articulus in ordine
pncipali et tertius eoz qui
spēctāt ad spm s̄ctū scdm
scz q̄ signat et vnt̄ generalit̄ eccle/
siam est iste. Sc̄am eccliam catholi/
cam Et nō q̄ illud qd sequit̄ scilz
sc̄oz cōionē adiūgūt aliqui isti ar/
ticulo. alij dō adiūgūt articulo seq̄
ti scdm p̄mū modū exponitur sic
Credo supple sc̄am eccliaz catholi/
cam siue militantē siue triūphantē
esse cōionē. i. cōgregationē vel so/
cietatē sc̄oz. Vel sic Credo sc̄am
eccliam catholicā adhuc in terris
militantē. et credo sc̄oz cōionē. i.
sc̄oz societate in celo scz esse. h̄ est
eccliam triūphantē. q̄n̄ dicēt vtrā/
qz eccliam credo. Vel credo sc̄am
eccliam catholicā. hoc est siue mili/
tantē siue triūphantē. et credo sc̄o
rū cōionē. i. suffragia ipsius ecclie q̄
cōicam. Vel cōionē. i. eucharistiā
esse scz in altari qd negāt albigē/
ses. Scdm vero eos qui t̄mō
ponūt istud p articulo sc̄am eccle/
siam catholicā exponit̄ sic. i. eccliaz
vlem Catholicon enī grece latine
signat vniuersale Et dicit̄ ecclesia
vltis s̄m boetiū duabus de causis
Prima scz qz est vlt̄er p̄dicata p
quor ptes terre. Vnde in ps. In

theologie de

oem terrā extuit sonus eoz Sc̄da
cā qz articulos hēt vlt̄er veros.
q̄bus scz nullū falsum pōt subesse

Expōitio decimi articuli fidei

Decimus articulus in ordi/
ne pncipali et tertius eoz
qui spēctāt ad spm s̄ctū
s̄m scz effectum gr̄e cōn p̄c̄m. est
iste Remissionē p̄c̄oz scilz credo
Et intelligat̄ generalit̄ de remissio/
ne p̄c̄oz siue que fit in baptismo.
siue que fit extra baptisū. sicut in
p̄nā T̄n̄ aliud symbolū nō videt̄
loqui nisi de remissione p̄c̄oz q̄
fit in baptismo. Dicit̄ enī Cōfite/
or vnum baptisima in remissionem
p̄c̄oz. Scz hoc qd ibi sp̄aliter di/
cit de baptismo fuit cōn hereticos
certos impugnātes sac̄m baptis/
mi. Est ergo sensus Credo remissi/
nē p̄c̄oz fieri supple p̄ deū siue in
baptismo xp̄lici scz flumis flumis
et sāguinis. siue post baptismuz in
p̄nā. Scdm alios at̄ qui vt sup̄
tactū est istud adiūgūt cū articulo
p̄cedēti. vt scz sit vn̄ articulus ec/
clesiā sc̄am catholicā sc̄oz cōionē
remissionē p̄c̄oz sic inferi⁹ latius
dicit̄. sic expone Credo eccliam ca/
tholicā. i. vniuersalē eccliaz h̄ntem
modo v̄l habiturā in futuro cōio/
nem sc̄ozū id est omnē vnionē vel
societatē sc̄ozū. q̄ndo scilz regnuz
militās veniet ad r̄gnū s̄mphas
Et credo supple hanc cōsecutā vel
cōsecuturā remissionē p̄c̄oz. i. per
ecclasticā sac̄ra et bona opa. q̄i di/
cat Credo p̄c̄a dimitti his qui s̄t
de ecclia fidelūz nō alijs. Quāuis

articulus fidel

mi de p̄ se dimittat p̄c̄a nō
mittit nisi per p̄ntiam sac̄
ritas excluderet h̄ntem sa
p̄c̄a t̄n̄ modus exponit̄
minior appare

Expōitio

Decimū articulus
vnt̄ pncipali et t̄r/
qui spēctāt ad spm
de spū inuolante sup̄ inter/
venio s̄m parit̄. de q̄ p̄
exp̄dit̄ exp̄t̄. q̄ q̄
is p̄m sp̄is et inuolante sup̄
des istos et remittit̄. Et
Carnis resurrectionē. Et
Credo spm s̄m p̄t̄ reuol/
sp̄is et cōn cōp̄ facier̄
virtute carnis resurrectionē
ep̄ā inuolante p̄s cū dicit̄
vnt̄ t̄m et creabitur et ren/
faciē terre. In qua resurre/
ventū est in corp̄ qd per
accidit̄ ad eū spm s̄o ē
ciam reuolante siue cōuolante
h̄i materia ad v̄l mēdū in/
erat reuolante. vt exponit̄ alio
eadē materia cōuolante re/
tōm corp̄ nō t̄n̄ r̄c̄ano m̄
h̄ntet̄ mēdū ad v̄l mēdū
explū qd ponit̄ Auḡ.
tua enīa s̄ia s̄t̄ malla.
eadē malla s̄t̄ itama. p̄
da idēnticas materialit̄
lis inter itama p̄c̄a et
qz materia est eadē m̄
naturā scz enīas et
p̄s s̄t̄ materia p̄c̄a
p̄c̄a inuolante erit materia
statua posteriori. Et h̄nt

articulis fidel

eni de' p se dimittat pccā nō tñ di
mittit nisi per pñtiam sacoz nisi
nēitas excluderet bñficiū sacmēti.
Pñoz tñ modus exponēdi conue
nientior apparet

Expositō vndecimi articuli
fidei.

Undecim' articulus in or
dine pñcipali et qrt' eozū
qui spectant ad spm scm ē
de spū insufflante sup interfectos
veneno pñi parentis. de q pōixit
ezechiel ezech. xxxvij. **Q**uatuor vē
tis veni spūs et insuffla sup inēse/
ctos istos et reuiuiscant **E**t est iste
Carnis resurrectionē **E**t est sēsus
Credo spm scm per reductionem
spūs creati ad corp' facientez sua
virtute carnis resurrectionez. **Q**d
etiā innuit ps. cū dicit **E**mitte spi
ritū tuū et creabūtur et renouabis
faciē terre **I**n qua resurrectionē cre
dendū est idē corp' qd per mortē
cecidit ad eūdē spm id ē ad eandē
aiam rediturū. siue cuiuslibet mem
bri materia ad idē mēbrū in quo
erat redeat vt exponūt aliqui siue
eadē maīa tota corpis redeat ad
totū corp' nō tñ nēario matēia cu
iuslibet mēbri ad idē mēbrū. icōz
exēplū qd ponit **Aug'** **Q**ū de sta
tua enea fusa fit massa. et iterū de
eadē massa fit statua. vbi est oīmo
da identitas materialis et numēa
lis inter statuā pōzē et posteriorē.
qz materia est eadē numero et fōz
natural' scz enēitas. et tñ forte qd
pñs fuit materia pedis in statua
pōzi infusa. erit materia brachij in
statua posteriori **E**t sīr in pposito

Cxliij.

Argumentū aut infallibile q' f'ur
rectio erit q'rtidie habem' **N**ō diē
petr' rauēnas **C**rede te homo in
morte posse resurgē qui añqz viue
res nihil fuisti. aut q're dubitas q'
resurgas. cū totū qd in reb' est o
tinue sic resurgat **S**ol enī occidit
et resurgit dies sepeliē et redit. mē
ses añi. fruct' .tpūs semina cū trā/
seūt ipa moriūtur. cū redeunt ipsa
sua morte virescūt **E**t tu etiā q'ri
ens dormis et dormiēdo euigilas
tecū qñ moreris et resurgis.

Expositio duodecimi arti
culi fidei

Duodecim' et vltim' arti
culus in ordine pñcipali et
qnt' eoz qui spectant ad
spm scm est de spū scō. eternaliter
elēos pñiāte **E**t ē iste **V**itā eēnā
Et ē sensus **C**redo vitā eternam a
spū scō in pñiū electis collatā. **I**n
hoc etiā articulo mors eēna doceē
debere credi re pñbis futura qñ di
cat **C**redo vitā eēnā pñiū bono
rū et mortē eēnā supplicij malozū
Hec aut vitā eēna dñstic in stola
aie et corpis **S**tola aut aie in eb'
dñstic scz in manifesta dñnitōe sū
me ēnitatis q' succedit fidei **Joh.**
xvij. **H**ec ē vitā eēna vt dñoscāt
te solū verū deū et q' misisti iesum
xpm **I**tez in pfecta ei' fruitiōe q'
succedit spei **I**te in pfecta eius di
lectōe. qz nō euacuabit sed pficiet
charitas ipius dei **S**tola aut cor
poris in quatuor etiā consistit scz
in agilitate subtilitate claritate in
impassibilitate. **D**e quibus dicit
tur **S**apientie. ij. **F**ulgebūt iusti et

Compendiū

tanq̄ scintille in arūdineto discurrent. Si igit̄ fulgebūt ergo habebūt claritatē. si iusti ēgo habebūt immortalitatē seu impassibilitatē qz Sapie p̄mo. iusticia p̄petua ē et immortalis. si sint scintille ergo habebūt subtilitatē. si discurrēt ergo habebūt agilitatē. Per hūc articulum destruit̄ heresis ponentiū deū non curare facta hoīm. et heresis ponentiū aiām interire cū corpore. Amen. Ite eminus amen qnqz tenet̄ ad uerbaliter et sic interpretat̄ fideliter s̄m aquilā et sonat̄ tātuz sicut ita fiat. Et sic ponit̄ deut. xxi. vii. Et dicit om̄is pplus amē. Aliq̄ qn̄ noialiter. Aliq̄ verbaliter. vt dari p̄t exemplū apoc. iiii. hoc dicit amē. i. veritas. Vel amen id ē veritatē annūcians. Et pōt̄ h̄ sumi p̄mo vel scdo modo.

An sint alia credenda vltra articulos.

Quāt querat̄ an teneamur aliqua credere que nō sūt articuli. sicut verbi gratia fornicationē esse p̄cēm mōrle et cōsilia. Dici debet q̄ sic oportet enī multa credere que nō sūt articuli maxie ea q̄ articulos p̄cedūt. Credere enī deo nō est articulus sed articulos p̄cedit. et tñ oportet deo credere qz antecedit articulos. Nūcū credē deo sit credere verbis ei⁹ siue sacre sc̄pture que dicit fornicationē esse mōrle p̄cēm. Patz q̄ q̄uis non sit articulus optet illud credere. Et sicut qui negaret p̄ncipia

theologie de

alicui⁹ dicere heretic⁹ in illa arte. sic qui negaret fornicationē eē peccatū mōrle vel aliqd̄ qd̄ asserit sacra sc̄ptura quod quidē articulos fidei antecedit. hereticus in fide deberet reputari.

Unde sumit̄ numerus et distinctio articuloꝝ fidei.

Numerū aut̄ articuloꝝ et distinctioꝝ s̄m p̄ctum modū exponēdi sic accipe. Cū enī credere hēamus q̄ de⁹ in sua eēntia vn⁹ et simplex trinus sit in p̄sonis. q̄bus quidē p̄sonis iux̄ suas p̄prietates p̄sonales certe erga nos et nr̄am salutē attribuunt̄ opationes p̄ticulares quas etiaz credere habem⁹. inde insurgit nūerus et distinctio duodeci articuloꝝ fidei. iuxta duodeci q̄ sic nob̄ de ip̄is p̄sonis d̄inis credenda incumbūt. Et qz iuxta ip̄m modum exponēdi vn̄q̄ attribuit̄ p̄sone patris. sex v̄o p̄sone filij et qnqz p̄sone sp̄s̄s̄andi. idō duodeci articuli fidei assignant̄. An⁹ resp̄cū p̄ris sex respectū filij et qnqz resp̄cū sp̄ritus̄s̄andi. De vnico articulo qui attribuit̄ p̄sone p̄ris. Prim⁹ enī articulus qui vt tactū est attribuitur p̄ri. expr̄mit ei⁹ p̄sonalitātē et oipotentia cū dicit Credo in deū p̄rez om̄ipotentē creatorē celi et terre. Et hūc articulū posuit petr⁹. De p̄mo sex articuloꝝ attributorū p̄sone filij. Primus v̄o sex articuloꝝ qui attribuitur filio expr̄mit

articulis fidei
eius p̄sonalitati cū dicit
lam p̄m filij eius vnico
nr̄m. Et hunc posuit an
scdo et tertio. Sec⁹
vtranz eius natiuitate
cōceptus est de sp̄s̄s̄an
et maria virgine. Et hūc
iobes euāgelista. Tert⁹
passionis iuxta sacramentū
Passus sit p̄ dōs p̄lato
mōrle et sepul⁹. Et hūc
laco⁹. Quat⁹. De q̄no
expr̄mit eius descensum ad h̄
et cōr̄z r̄surrex̄tōnē cū dicit
sc̄dit ad inferna terra v̄o
repa a mortis. Et hūc p̄
mas. De q̄no. Quint⁹
ascensū suū ad superos et
lehis agnōnē cū dicit. A
celos sedet ad dexterā d̄i
oipotentis. Et hūc posuit
minor. De sexto. Sext⁹
eius iudicandz p̄tatem
Iude primus est iudicare
et mortis. Et hūc posuit p̄
pas. De q̄no articulis acci
tis p̄sona sp̄s̄s̄andi. Q̄
vero qnqz articuloꝝ qui
sp̄ritū sancto expr̄mit. eius
natiuitatē euz dicit Credo i
sanctū. Et hūc posuit. H
meus. Secundus expr̄mit
s̄ficationē et vnionem q̄
vnitur ecclesia cū dicit. Et
desiam catholicā sanctoꝝ
Et hūc posuit matheus.
expr̄mit eius remissionē s̄
nationē per generalē tem

articulis fidei

eius psonalitatē cū dicit **E**t in te/
sum xpm filiū eius vnicū dominū
nrm. **E**t hunc posuit andreas **D**e
secūdo et tertio. **S**ecūsus exprimit
vtranz eius natitatē cū dicit **Q**ui
cōceptus est de spūsancto natus
ex maria virgine. **E**t hunc posuit
iohes euāgelista **T**erti^o exprimit
passionis sue sacramentū cū dicit.
Passus sub pōrio pilato crucifix^{us}
mortu^s et sepult^{us} **E**t hūc posuit
iacob^{us} maior. **D**e q̄rto **Q**uart^{us}
exprimit eius descensum ad inferos
et cōtez resurrectionē cū dicit **D**e/
scēdit ad inferna tertia die resur/
rexit a mortuis **E**t hūc posuit tho/
mas. **D**e q̄nto **Q**uint^{us} exprimit
ascensū suū ad superos et ianue ce/
lestis ap̄tionē cū dicit **A**scēdit ad
celos sedet ad dexterā dei patris
oipotentis **E**t hūc posuit iacob^{us}
minor. **D**e sexto **S**ext^{us} exprimit
eius iudiciariāz ptātem cum dicit
Inde vēturus est iudicare viuos
et mortuos **E**t hūc posuit philip/
pus **D**e quinqz articulis attribu/
tis persone spūsancti. **P**rimus
vero q̄nqz articuloz qui attribuit^{ur}
spiritui sancto exprimit eius perso/
nalitatē cuz dicit **C**redo in spiritū
sanctū **E**t hunc posuit Bartholo/
meus **S**ecūsus exprimit ei^{us} san/
ctificationē et v̄nionem qua in eo
v̄nitur ecclesia cū dicit **S**anctā ec/
clesiam catholicā sanctorū cōionē.
Et hūc posuit matheus. **T**erti^{us}
exprimit eius remissionē siue iustifi/
cationē per generalē remissionem

Cælo

cum dicit Remissionē peccatorum
Et hunc posuit simon chananeus
Quartus exprimit eius viuifi/
cationē per generalem resurrectio/
nem cū dicit **C**arnis resurrectiōm
Et hūc posuit iudas thadæus.
Quintus et vltimus exprimit etnā
eius p̄miationē cum dicit **V**itam
eternam **E**t hunc posuit mathias
Ut clarius hec patēt in figura se/
quenti.

De quadā alia disti

ctiōne articuloz fidei.

Et et alia distiñctiō quo/
rūdā modernoz. qui sym/
bolū in quordecim diuidūt
articulos **D**iuidūt enī p̄mū et ter/
tiū et q̄ntū articulos sup̄ positos
quēlibet in duos. nonū vero et de/
cimū redigūt in vñū. put videtur
distingui symbolū nycenū quod
cantatur in missa. **E**t p̄m hanc
distiñctiōnē ponūtur septē articli
p̄tinētes ad d̄nitatē et alij septēz
p̄tinētes ad hūanitatē sic sez **R**az
symbolū aut est de deitate. aut de
humanitate. c i

Compendiū

De septē articulis pti

nētū ad deitātē Et pmo de pmo
Si autē est de deitate. tūc p̄mus
articul⁹ est vnū deū tm̄ esse Et est
iste **C**redo in deū **S**cdus articl⁹
est p̄rem esse vnū deū creatoremqz
oim Et est iste **P**atrē oipotentem
creatorē celi et terre Et vt sup̄ ta/
ctum ē isti duo articuli p̄m assigna/
tionē p̄cedentē nō sūt nisi vn⁹ arti/
culus. **T**ertio articulus est. filiū
ei⁹ vnū esse vnū deū sibi equalē
Et est iste Et in iesū xp̄m filiū eius
vnū dñm n̄m **Q**uart⁹ articul⁹
est sp̄m sc̄m eē vnū deū ab vtroqz
p̄cedentē Et ē iste. **C**redo in sp̄m
sanctū **Q**uint⁹ articulus est deū
p̄cā dimittē his qui sūt in ecclia
hnt̄ cōionē ecclie et nō alijs Et est
iste **S**c̄am eccliam catholicā sc̄orū
cōionem remissionē p̄ccorū Et sic
vt sup̄ tactum est diūgn̄t̄ isti duo
articuli in vnū sez non⁹ et decimus
Sext⁹ articul⁹ ē deū suscitatu/
rū mortuos Et est iste **C**arnis re/
surrectionē **S**eptim⁹ articulus ē
deū esse remuneratorē bonorū Et
est iste **V**itā eternā Sub quo etiā
cōphendit̄ deū eē punitorē maloz

De septē articulis p̄tinenti/ bus ad hūanitatē

Si autē symbolū sit de humani/
tate. tūc articul⁹ p̄mus est q̄ xp̄s
cōceptus est de sp̄u sc̄o Et est iste
Qui conceptus est de sp̄u sc̄o
Scdus articul⁹ est filiū deī natum
esse de virgine maria Et ē iste **R**a

theologie de

tus ex maria virgine Et vt supra
tactū ē isti duo articuli p̄m assigna/
tionē p̄cedentē nō sūt nisi vn⁹ arti/
culus **T**ertio articulus est filiū
deī esse passū crucifixū mortuū et
sepultū. Et est iste **P**assus sub pō/
tio pilato crucifixus mortu⁹ et se/
pultus **Q**uart⁹ articulus ē filiū
deī descēdisse ad inferos Et ē iste
Descendit ad inferna **Q**uintus
articulus est filiū deī resurrexisse a
mortuis Et ē iste **T**ertia die resur/
rexit a mortuis **S**ept⁹ articul⁹ ē
filiū deī ascēdisse ad celos sedere
qz ad dexterā p̄ris Et est iste **A**scē/
dit ad celos sedet ad dexterā deī
p̄ris oipotentis **S**eptim⁹ arti/
culus ē filiū deī iudicaturū bonos
et malos Et ē iste **I**nde vēturus ē
iudicare viuos et mortuos

Explicit tractatus p̄i
mus huius libelli qui est de exposi/
tione articuloz fidei.

de Decē

Incipit tractat⁹ scdus
de decē pcepti. legis ⁊ eoz expōne

Quoniam circa tracta
tuz de pceptis le
gis summatim tā
gēda sūt. quid est
pceptū. Qualit̄ p

cepta distinguant. **E**xpositio pce/
ptozū. **D**e numero et sufficiētia p/
ceptozū. **Q**ualit̄ in ipis pceptis. vij
capitalia pīn alia pccā phibeant

De diffiniōe pcepti ⁊ ei⁹
expositione

Diffiniē aut̄ pceptū ab ali/
quib⁹ sic **P**ceptū est im/
periū obligās ad observa
tionē rei vel actus impati. **E**xtra/
hitur radicalit̄ hec diffiniō a diffi
nitione pcepti quā dat aug⁹ libro
de hginitate dicēs **P**ceptū ē cui
nō obedire pccm est. **D**icit̄ in dca
diffiniōe obligās ad obfuarōez
ad dām oculij. qd̄ p se nūqz obli/
gat vt dicit̄ aug⁹ qzuis per accūs
so qd̄ cōsulit̄ videatur obligare vt
pote si in casu pceptū nō possit im
pleri nisi fiat cōsiliū. vt si n̄ possim
sustētare pntes. s. pfem et matrez
nisi vendā omīa. tūc tenerer omīa
vēdere. **Q**d̄ quidē de se cōsiliū. nec
obligat nisi in casu p accūs vt exē
plificatū ē. **E**t si obficiaf q silr ob
ligat votū ad observationē. et sic
conuenit ei pcepti diffiniō. **R**nde
Aliqd̄ vouere est tm̄ oculij. nec quē
qz obligat. null⁹ enī cōn suā volun
tatē obligat ad vouendū. sed qui
vouerit obligat n̄cario ad reddē

preceptis

Celvi

Et hoc idō est qz reddē votū
est pcepti. sed vouere est cōsiliū

De varia distinctione va
riaqz assignati
one pceptorū in tabulis legis

Distinctio aut̄ ponit varia
pceptorū. **J**oseph⁹ enī dic̄
qz nqz mādata esse sc̄pta in
vna tabula et qnqz in alia. **O**zigi.
aut̄ ponit quoz in vna ⁊ sex i alia.
Aug⁹ aut̄ ponit tria in vna ⁊ septē
in alia. vtpote tria que p̄tinēt ad
deū in p̄ma tabula et septē q̄ per
tinēt ad primū in sc̄da. **E**t hūc mo
dum augustinū sequit̄ cōis opinio.
Quē enī aug⁹ ponit tria esse in vna
tabula et septē in alia. hoc magis
dicere videt̄ p dignitate qz p scri
ptura. eo q̄ tria p̄tinēt ad dilectōez
dei et septem ad dilectōnē primi.
Nā si cōsiderent̄ ipse tabule ⁊ eaz
sc̄ptura in se sic cōsiderāt hebrei ⁊
iosephus. sic vtraqz tabula cōtine
bat qnqz mandata seu pcepta. **S**i
aut̄ cōsiderent̄ fm resp̄m et relati
onē eoz ad q̄ dicta mādata ordi
nabāt. cū tria ordinēt̄ ad deū ⁊ se
ptē ad primū. poterit tali fine cōsi
derato dici tria eē in vna et. vij. i
alia.

Expositio pceptorū legis
Et primo p̄mi

Mane aut̄ attendendū ē ad
expōez singloz pceptorū
Et cū lex pceptorū posita
sit ppter trāsgressōes cohibēdas
vt p̄z ad gal. iij. et triplr trāsgres
sio fiat. s. corde ore et ope. et B qui
dē tā q̄ ad deū. qz etiā q̄ ad prim
vt p̄fecta sit cohibitiō transgressio

Compendiū

nis. p̄f̄a ponit lex phibitōis et sic
mādatōri seu p̄ceptoꝝ subsequit̄
iniciatio **S**t p̄mo q̄tū ad deū phi
bet p̄mū p̄ceptū cor ab idolatria.
vt deº scilz diligat̄ toto corde **E**st
eni de colēdo deo **S**t colē deū vt
dic̄ glō est sese toto mētis affectu
illi mācipare **S**t ē istud **N**ō habe
bis deos alienos corā me **Q**uasi
dicat **M**e hēbis deū. nō alienū **S**t
ponēs qz qd̄ dixit deos s̄dit **N**ō
facies tibi sculptile. i. imaginē scul
ptam. qd̄ v̄t augº idolū. neqz sili
tudine oim̄ q̄ in celo sūt desup et q̄
in tra deorsū. i. que expō est v̄bi
p̄cedentis **N**el s̄m **O**rigl. sculpti
le siue idolū est qd̄ nō hēt silitudi
nē in natura sic cymera **S**ilitudo
aūt ē eoz̄ q̄ aliquā hēt in natura
silitudinē. vt imago homis vel bo
uis ad verū hoim̄. vel ad v̄z bo
uem. qd̄ videt̄ p̄ s̄ qd̄ sequit̄ q̄ in
celo desup et q̄ in tra deorsū **S**t
ex s̄ videt̄ qz phibeant̄ imagines
que ad s̄fam sculptilia sunt. qz scul
p̄tur **S**t r̄ndet̄ qz an̄ incarnatōz
q̄n̄ data fuit hec lex nulla in ligno
vel in lapide sculpi potuit incorpa
lis dei imago qz imago spūs fin
gi nō p̄t **S**t p̄pterea an̄ incarnati
onē re. p̄bande erāt imagines **S**t
qz s̄ fieri potuit p̄ incarnationēz
sili dei. p̄ hoc ex tūc fiēi c̄cedūt
et ab ip̄o qd̄e qui legē tulit et dis
p̄sare potuit scilz xp̄o **N**ā refert
damasc. qz xp̄s ab agaro f̄gi misit
in p̄ano imaginē suā. eo qz pictoz
ab eodē rege missus. ad depingen
dū imaginē xp̄i nō poterat vultū
eius p̄re claritate intueri. vt eiº sin

theologie

gula lineamēta et mēbra p̄rie de
scribet̄ **S**t qz hec r̄sio nihil oino
apud vnū pplm̄ iudeū valeret qm̄
n̄ras imagines rephendūt. iō aliē
dici p̄t. qz nō simplr phibent̄ oino
fieri imagines. **N**ā beda. **I**magi
nes fieri nulla s̄ra d̄ina vetuit. ha
rū eteni asp̄cus multū op̄ūtionis
solz p̄stare otuentibº. et eis q̄ s̄ras
ignorāt. q̄i viūā de xp̄i passiōe ex
hibent recordationē **S**alomō eni
instinctu d̄ino eas fecit in templo
dei **S**ed oim̄ino phibent̄ fieri ad
hūc videlz finē vt adozent̄ et colā
tur **N**ā sequit̄ **R**eqz adozes neqz
colas ea **N**ō adorandū igit̄ et co
lendū phibent̄ imagines fiēi **N**os
aūt nō adozamº imagines. s̄ refer
tur honor et adozatō ad imagina
tū. scz. ad deū v̄l ad s̄m eius cuiº
imago vt dic̄ augº lib̄ iij. de doct̄
na xp̄iana **S**equit̄ **N**ō adozabis
neqz coles **I**nē q̄ sic distingue. **N**ō
adozab̄ scz veneratōne corpis. vt
inclinādo eis v̄l genuflectēdo **N**e
qz coles scz affectione mētis **N**ā
glō **A**liud ē colere aliud ē adozare
Nōt̄ q̄s inuitº vel adulādo regibº
idolatriis vel tormētis v̄tº ado
rare. cū tñ sciat idolū nihil esse. et
sic nulla mētis affectōne ad idolū
moueri. et p̄ oñs nec colere **C**olere
eni est toto mētis affectu et studio
mācipari **S**equit̄ **E**go eni discre
tiue dic̄ q̄i dicat **E**go nō aliº sum
oñs. et iō timēdus **D**eº tuus et iō
diligēdus **F**ortis zelotes. i. diligēs
amator **N**ā deut. v. **D**eº tuus deº
emulator visitans. i. puniēdo iniq̄
tates p̄m̄ scz nō custodientūz p̄

DE DECÉ

cepta data in filios. i. pñiēs etiā
 ipos filios. i. pñes ista nō custodie-
 rint **P**uniunt enī qñqz filij p peccō
 pñis tpaliē nō eternaliē **E**t sic in-
 tellige illud ezech. xvij. **F**ilius non
 portabit iniquitatē pñis x. scz etna-
 liter **N**el visitās peccā pñm in fili-
 os etiā eternaliē **N**ō aut quia sunt
 peccā pñm. s. qz sūt peccā filioꝝ imi-
 tantū peccā pñm. **U**sqz in tertiā q
 qrtā generationē **H**oc dicit qz qñz
 solēt pñes in tertiā et qrtā genera-
 tionē viuere. et plerūqz filioꝝ vel
 nepotū suoꝝ molestū ferre crucia-
 tus qz pñios **S**orū q oderūt me
 .i. peccōꝝ et maloꝝ. et ecōn faciēs
 miam in multa milia. i. in omēs **E**t
 ponit ibi finitū numez p infinito
Diligētib⁹ me et custodiētibus p
 cepta mea **I**te emī. et ponit ibi
 expositiue p id ē custodiētib⁹ **Q**ui
 enī diligit deū pcepta eius seruat
In ioh. xiiij. **S**i qz diligit me ser-
 monē meū suabit **S**z qñtū qñtū
 istud posset dici pñm pceptū. cum
 dilectio dei dicat pñm mandatuꝝ
 mat. xxij. **H**oc ē loqz de dilectōne
 dei. pñm et maximū mādatū **R**ñ/
 deū q illud mādatū de dilectōne
 dei idē ē cū pñmo pcepto decalo-
 gi **J**ubet enī pñm pceptū decalo-
 gi vnū deū colī et nihil ei in amo ē
 pferri. et sic idē est. vel equipollet
 pñmo mādato. iux p allegatū. xxij.
 caplm matb **N**el pñt dici q dilectio
 spēale mādatū nō est. s. radix et sti-
 pes celoꝝ. ad qd. i. cetā mādata
 reducūt **N**ñ pñm mādatū dñ nō
 ordine s. dignitate. i. inē cetā pñi-
 puū q maximū. cū oia cōphendat.

preceptis Celoꝝ

Expositio secundi precepti

Sdm pceptū cohibet os
 a piurio. a blasphemia a
 mēdacio. et ē istud **N**ō as-
 sumes in vanū nomē dei tui. i. fle
 vel supflue vel dolose p nomē dei
 iurando. vel mentiēdo. vel ipm no-
 men blasphemādo vel puerse de
 deo sentiēdo **E**t si obhcial q pñm
 istā opiniōne istud pñnet ad qñtū
 pceptū scde tabule. i. ad illud **N**ō
 loqris cōn primū tuū sñm testio-
 niū. vbi agit de piurio **D**ic q iur-
 rans sñm. duplr peccat **P**rius. i. cōn
 primū suū eū decipiēdo. et isto
 mō ex pre xbi qd ordinatū ē ad
 primū. et q ad hoc cadit sub dco
 qnto mandato seu pcepto scde ta-
 bule **V**t scdo peccat inuocando
 ad cōfirmationē fñitatis vel dece-
 ptionis testē. dñā veritatē q isto
 mō peccat in deū. et q ad hoc ha-
 bet sub isto scdo mādato seu pcep-
 to pñe tabule. i. in isto loco **R**ec
 enī hēbit dñs hoīem insontē. i. in-
 nocentē scz qñ apud deū nocētis
 penas exoluat. i. qui assūperit no-
 men dei frustra **N**ñ deū. v. **N**on
 usurpab nomē dei frustra. qz non
 erit impunit⁹ qui sup re vana no-
 mē dei assūperit **N**el nō habebit
 dñs insontē. i. innocentē. **B** ē a cul-
 pa immunē eū q assūperit nomē di
 frustra. qz vt habet eccl. xxij. **V**ir
 multū iurās rplebiē iniquitate q nō
 discedit a domo ei⁹ plaga. **S**z qd
 dicit de istis magnatis et sclarib⁹
 q cōsuetudinē hñt iuradi. nunquid

Compendiū

trāsgrediūt istud p̄ceptū seu man-
datū et peccāt mōrle? Aliq̄ r̄ndēt
distingūdo. dicētes q̄ p̄iuriū m̄-
plicat̄ d̄r. s̄. in discretā iuratio. v̄tpo-
te q̄n̄ q̄s inutiliē iurat verū. vel q̄n̄
sine deliberatōne iurat. et tūc non
credūt esse mōrle p̄c̄m. **Nā** tūc fit
p̄ter p̄ceptū. s̄. nō cōn̄ p̄ceptū. nisi
forsan nimia ess̄ assuefactio. **Alio**
mō sumit̄ p̄iuriū. vbi vel q̄n̄ q̄s iu-
rat cū deliberatōne illud q̄d iuram̄-
to nō ess̄ asserēdū imo nec simplr̄
dicendū seu loq̄dū. s̄. poti⁹ opposi-
tū. et tūc credit̄ eē mōrle p̄c̄m. **Alij**
distingūit̄ dicētes q̄ p̄iuriū m̄lci-
plicat̄ d̄r. **Uno** mō s̄la iuratio q̄ si
fiat ex ignorātia adhibita t̄n̄ p̄us
diligētia debita. nō est p̄c̄m. **Sed**
si fiat nō adhibita diligētia debi-
ta. p̄c̄m q̄dē est s̄ veniale. **Si** aut̄
s̄la iuratio fiat sciēnt̄. v̄tpote cum
mēdaciū iuramēto cōfirmatur. tūc
nisi t̄n̄ iocando fieret. sp̄ est p̄c̄m
mōrle. **Alio** mō d̄r p̄iuriū trāsgres-
sio iuramenti iā facti. q̄d si fuit lici-
tū. sp̄ est ip̄a trāsgressio mōrle pec-
catū. **Si** x̄o illicitū. trāsgressio illi⁹
nō est p̄c̄m. sed illud illicitū sciēnt̄
iurasse fuit p̄c̄m. **Tertio** mō dicit̄
p̄iuriū indiscretū iuramētū. q̄d po-
nūt nisi alia aggrauaret circūstan-
tia. veniale p̄c̄m. **Itē** nomē dei
p̄ris est filius. q̄z ip̄m p̄rem notifi-
cat. **Nomen** ergo dei in vanū assu-
mit qui ip̄m x̄pm purā creaturam
ponit seu asserit. q̄z sic ponit ipsum
eē vanū vel vanitatē. **Nā** ad rh̄o.
viii. Vanitati s̄dicta est ois crea-
tura. **Sed** cū x̄ps dicit̄ sit v̄n̄ Jo.
xiii. ego sū via vitas et vita. nulla

theologie

ten⁹ poterit esse vanitas. et sic nec
pura creat̄a. **Quid** ergo absurdi⁹
q̄z illā firmissimā vitatē ponē va-
nitatē. q̄ illud x̄bū virtuosū susten-
tans oia vt habet ad heb̄. i. ponē
vanū q̄ sustentatū. **Deniq̄** tertio
mō nomē dei assumit ille in vanuz
q̄ nomē x̄pi v̄n̄ d̄r x̄pian⁹. p̄ p̄c̄m
vanū reddidit et mortuū. **Nomē** q̄p̄
pe sup̄ hoies sc̄ptū vt viuāt ip̄i iux̄
q̄d loquit̄ x̄ps apoc̄. iij. Et scribā
sup̄ eū nomē dei mei et nomē ciui-
tatis dei mei noue hier̄m. q̄ descen-
dit de celo a deo meo. et nomen
meuz nouū. **Explicio** tertij pre-
cepti.

Tertiu p̄ceptū ptinens ad
deū cohibēs trāsgressiōm
in ope ē. **Memēto** vt diem
sabb̄i sc̄ifices. i. sc̄m et feriatuz ha-
beas. cessando ab om̄i ope seruli.
Ubi nō q̄ i q̄stū sabb̄m designat
q̄etē interiorē a p̄uis affectionib⁹
et exteriorē ab oibus suilibus. p̄ter
illi⁹ diei d̄clinationē mōrale ē s̄
p̄ceptū q̄ sc̄ptū in corde hūano. sic
alia decalogi mādata seu p̄cepta.
Natura eni dicit̄ esse vacādū ali-
q̄n̄ q̄eti. et orōni. et d̄ine laudi. **Sz**
q̄z tali die. s̄. sabb̄o. et a talib⁹ reb⁹
grossiorib⁹ abstinē n̄ aliq̄nt̄ dicit̄
d̄scia. s̄. sola exterior iussio diuina
q̄stū ad s̄ fuit cerimoniale s̄ man-
datū. et soluedū. i. solui potat. **Cir-
ca** q̄d ē aduertēdū q̄ in d̄nica re-
surrectiōis d̄nice ex statuto ecclie
mutatū ē sabb̄m in d̄nicā ne vide-
remur iudaisare. **Qz** ex q̄ veritas
luxit. trāsiit legis vmbra. et hoc q̄
ad cerimonialia. **Et** si q̄ratur q̄re

De decē
dicitur in decalogo
rū fecitates fuerit
les. nec ab oibus
aut p̄ceptū magis
rimonale s̄ in decal
oēs tenent s̄ p̄ceptū
quē dicit̄. s̄. s̄. s̄. s̄.
Sec m̄ d̄r facis
mo aut̄ q̄d est d̄is
d̄is in ea aut̄ q̄d op̄s
rōm p̄ceptū. **Sec** m̄
et c̄l̄ et h̄s vt p̄p̄ q̄
quēnt̄ die ipeio nō q̄
ponit̄ d̄i red̄m̄ p̄ c̄l̄
apoc̄. iij. **Requē** nō h̄
de vicia sc̄as sc̄as
sabb̄i. **Ira** sumit̄ in
quēnt̄ p̄ c̄l̄. **Re**
fecit nouū m̄ n̄ fecit
v̄tpote cōp̄tū. vel
pore sp̄aliū. **Op̄at̄** t̄n̄
die creat̄a quōndā d̄r
Pr m̄ n̄ q̄d op̄at̄
n̄. **Circa** q̄d d̄r auḡ.
q̄d d̄r d̄r vt nouū
vlm̄ d̄r nullā. nō
derat̄ d̄m̄ et q̄d d̄m̄
Et d̄m̄ d̄r ipeio
sabb̄i et p̄ d̄i sc̄ifices
et celebrē t̄n̄ h̄re vo-
stret̄ op̄ serule in t̄
d̄ict̄ op̄s charitat̄
q̄d p̄ q̄d p̄t̄r̄t̄
s̄tica sac̄a s̄nt̄ et
ridere sabb̄o. n̄ nos
sac̄a possum⁹ celebrē
ritatis vt elem̄to
tatis q̄r̄t̄re vt d̄r

de decē

alie iudeoz festiuitates nō p̄cipie
bant in decalogo **D**ic q̄ cetē eo/
rū festiuitates fuerūt tm̄ cerimonia
les. nec ab oibus sūt obſuande. s̄
aūt p̄ceptū magis morale ē q̄ ce/
rimoniale iō in decalogo ad quez
oēs tenent sp̄ p̄cipiendū erat **S**e/
quit̄ deus. v. vñ sumit̄ hoc p̄ceptū
Ser enī dieb⁹ facies opa tua septi/
mo aūt die q̄ est dies sabbi nō fa/
cies in ea quit̄q̄ opis **E**t subdit
rōem p̄cepti **S**er enim dieb⁹ fecit
de⁹ celū et trā vt ptz gen. p̄. et re/
quieuit die septio. nō q̄si lassus **S**z
ponit̄ ibi requieuit p̄ cessauit. sic d̄
apoc. iij. **R**equie nō h̄it die ac no/
tē dicētia sc̄us sc̄us x̄. i. dicē n̄ ces/
sabat̄ **I**ta sumit̄ in dicto passu re/
quieuit p̄ cessauit **N**ihil enī vltēri⁹
fecit nouū cui⁹ n̄ fecēit p̄ materiā
vtpote corpaliū. vel sititudinē. vt
pote sp̄ialiū **O**pat̄ tm̄ adhuc q̄ti/
die creata gubnādo. vt d̄ **J**ob. v
Pr̄ me⁹ vsq̄z mō opat̄ et ego ope/
roz **C**irca qd̄ d̄c̄ aug⁹ lib. iij. sup
gen **S**ic requieuit vt nouā creaturā
vltēri⁹ oderet nullā. nō vt q̄ cōdi/
derat otinere et gubnare cessaret
Et h̄ndixit diei septio. qui est dies
sabbi. et p̄ id ē sc̄ificauit eū. i. sc̄m
et celebrē eū h̄re voluit. vt sc̄z nō
fieret op⁹ seruile in eo. et sic nō inē/
dic̄ opus charitatis nec n̄ctat̄.
Nñ p̄z q̄ poterūt exhiberi eccl̄ia/
stica sac̄ra. sicut enī poterāt circū/
cidere sabbo. q̄ nos etiā die d̄nica
sac̄ra possum⁹ exhibē et opa cha/
ritatis vt elemosynas. et opa n̄ci/
tatis exercere vt bibere comedere

preceptis

Celoiq

quarti pre/
cepti.

Expōitio

De quo ad deū tria ponū
tur p̄cepta **Q**uātū aūt ad
p̄ximū ponūt̄ septē sequē
tia. q̄rū vnū est affirmatiuū et sex
sūt negatiua **A**ffirmatiuū autē et
q̄rtū in ordine p̄ncipali. s̄ p̄mū in
his q̄ respiciūt p̄ximū ē illud **H**o/
nora p̄rem tuū et m̄rem tuā. **P**er
qd̄ mādatū natura que corrupta
est ad ordinē naturalē reuocatur.
Nec fuit n̄ce h̄mōi p̄ceptū dari pa/
rētibus resp̄cū suoz filiozū **C**rescē
te enī x̄tute in filijs decreſcit **X**tus
in pentib⁹ s̄m naturā. et deficiēti
virtuti debet̄ iuste s̄bidiū **N**ñ q̄a
minozat̄ virt⁹ seu vigor i parētib⁹
et auget̄ in filijs dat̄ p̄ceptū vt fi/
lij subueniāt parentibus **N**ec fuit
n̄ce dare h̄mōi p̄ceptū pentib⁹ de
filijs q̄zuis p̄mo ip̄i filij fuerūt im/
potētes. qz natura etiaz corrupta
ad id cogit eo q̄ naturalit̄ succ⁹
ascēdit a radice ad ramos et nō
ecōuerso **E**t crisost̄. **H**oc est amor
in hoibus qd̄ est humor in arbori/
bus **D**icit ergo. **H**onora p̄rem tuū
duplici. s̄. honore. et reuerēdo. q̄ ne
cessaria p̄bendo **P**atrē tā sp̄ialē
q̄z carnalē **I**ntelligit̄ etiaz de p̄e
deo qui potissime ē honorandus.
Nñ mal. p̄. **F**ili⁹ honorat p̄rem et
seru⁹ d̄nm **S**i ergo p̄r ego suz vbi
est honor me⁹ **E**t m̄rez tuam car/
nalē necnō q̄ sp̄ialem. s̄. eccl̄iaz **D**e
qua ad gal. iij. **N**ila aūt q̄ surſū ē
h̄zlm̄ libera est. q̄ est m̄ n̄ra. **N**oie
etiā p̄ris et m̄ris oēs p̄rimi intel

Compendiū

ligunt vt dicit. aug⁹ **U**n fm ipsū omnia vēdenda sunt et danda pro paup^{ib} in extrema nēitate. quod si nō fit trāsgrediē istud mādatū. Si ergo nomie p^{ri}s et m^{is} omis primus intelligit et nobilissimum inter p^{ri}mos ponit pro oibus. s. p^{ri}em et matrē. claz est q^d illis p^{ri} pue honoz debet et subdium **E**t vt firm⁹ obseruet adhuc hoc p^{re}ceptū subiūgit p^{ri}mū dicens. vt sis lō/ genus sup terrā **N**az eccl. iij. Qui honorificat p^{ri}em et m^{re}m. vita viuet longiore **I**ustum eni est vt qui alteri⁹ vitā sustētat. vita illius p^{ro}getur **S**up terrā inq^{it} scz tā moriētū q^z viuētū. eo q^d pietas ad oīa utilis ē. p^{ro}missionē h^{is} vite q^z nūc ē et fute p^{ro}. **E**xpositio q^{nti} p^{re}cepti.

Quintū autē p^{re}ceptū p^{ri}ncipale. et scdm in ordine corū que respiciūt p^{ri}mū et p^{ri}mū negatiuū ē istud **N**ō occides **U**bi p^{re}cipit q^d nō ledat p^{ri}m⁹ in sua p^{ro}na **N**ō occides igit supple hoiem te ipm videlz vel alū. et duplici videlz aia vel corpe **S**z cōtrariū huic p^{re}cepto videt h^{is} exo. xxiij. **E**t maleficos nō patier. viuē. **I**n quo verbo p^{re}cipit d^{is} fieri occisionē. hic vero. p^{ro}hibet. vñ cōnri⁹ sibi ipi videt in legislatione **S**z ad hoc dicit q^d p^{ro}ne p^{ri}uate que nullam habz iurisdictionē vel auctez hic p^{ro}hibet occidere. legi autē vel ministro iustitie p^{re}cipit occidē. exo. xxiij. **E**t sic nō est cōnrietas. qz non est circa idē seu respectu eiusdē **S**z mūq^o aliquo mō p^{ro}uate p^{ro}ne licet

theologie

absq^z trāsgressione occidē **V**idēt q^d sic. ad min⁹ in sui defēsiōne. **B**e iura p^{ro}mittūt scz iniuriā p^{ro}pulsarez tēpate vim vi repellere **I**te ex ordine charitatis debeo poti⁹ **S**buere vite p^{ro}pie. q^z vite aliene. **U**n volentē me p^{ro}imere poti⁹ occidere debeo q^z p^{ro}mittere me occidi **S**ed cōn hoc videt esse illud mat. v. **S**i q^z te p^{ro}cusserit in vna maxilla p^{ro}be ei et aliā **E**t idō dicit q^odā q^d nullo mō licet occidere etiā defendēdo maxie aut viro p^{ro}fecto **E**t hec videt esse opinio anselmi **N**ec fm eos debeo opinari q^d me occisur⁹ sit. si eū non occidero. **S**z q^d de⁹ p^{ro}stabit mihi auxiliū vel euasionis aut fuge b^{ro}ficium **N**ij volūt q^d in sua defēsiōne liceat occidē. eo q^d lex occidere iubēdo vel saltē p^{ro}mittendo talē defendentē se in d^o casu iudicē v^ostituit in aduersariū. **U**n ipm vice legis inficit. vñ lex p^{ro}bēdo autē excusat a p^{ro}ccō **H**oc tamē intellige si nēitas est inuitabilis. qm si te p^{ro}cusserit aduersari⁹ et fugerit vel p^{ro}cutere destiterit eū p^{ro}cutere nō licet vel sequi fugientem qz hoc nō fieret ad p^{ro}pulsionem iniurte sed ad v^otionē q^z spēdat ad solū iudicē **E**t r^ondent isti ad illud mat. v. **S**i q^z te p^{ro}cusserit in vna maxilla z. q^d illud v^otinet conciliū nō p^{re}ceptū **E**t nō hic q^d homicidii multis mōis fieri d^o **F**it enim q^z sola mēte per odiū s^{ro}nū **U**n **J**oh. epla. i. ca. iij. Qui odit frēm suū homicida ē **I**te p^{ro}auū exēplū relinquēdo **U**t eni dicit gregl. tot mortib⁹ digni sūt. q^z p^{ro}auit. l. exē

De decē p^{re}ceptis

pla relinquit **I**tem li
pliciter. vel leg. cōn le
morti aduocato
dicit dāuo v^oriaz p^{ro}
q^z morti dolose et im
cantiē **I**tem mētem
p^{ro}. **O**s q^d mētem occidit
aut q^z detrahēdo v^o d^o
q^z detrahēdo v^o d^o mētem
terficiat. leg. et ill⁹ q^d
traditōne m^{re} et ill⁹ de
trahēdo. q^d sibi foras p^{ro}uoc
tis vel dāmi irrepabilis
traditōne parat et ad d^ore
homicidii mana d^oicūq^z
p^{ro}ne q^z rōu. l. i. v. q^d gl
p^{ro} veniū. l. i. v. q^d gl
h^{is} homicidii per subtra
ctus leg. corpis **N**ij **U**n
fame moriētē. q^d si nō p^{ro}
dis **S**ue vidus lib^orad
verbi d^o **N**ij exē. iij. **E**t
te me ad imp^{ro} z. **N**ō am
ris et i⁹ auarū a v^o sua
z q^d imp^{ro} iudicē sua
am. l. ang^o et de manu v^o
quā. **U**ntas **E**xplū m
g^o manus lib^orad^o v^o
p^{ro}is et aie v^o facit hor

Expositio

Explū p^{re}ceptū in o
cipali et coram e
p^{ro}iciat p^{ri}mū ē
mechaberis **N**ij p^{re}cipit v
dat p^{ri}m⁹ in re sibi o^oit
q^z leg. in v^ore **E**t accip
vie mech^oie omis illi⁹ o^o
q^z mag^o cotus form^oat
m^ocia magis p^{ro}ie ar^oat

De decē p̄ceptis

pla reliquunt **I**tem lingua et h̄ tri-
pliciter. vel sc̄z cōn legem quenq̄
morti adiudicādo **A**n̄. ij. regl. xij.
dicit dauid vrias percussisse gladio
q̄z morti dolose et iniuste adiudi-
cauit **I**tem mētiendo **A**n̄ Sapie
p̄. **O**s qd̄ mentis occidit aiām **I**te
cuiq̄z detrahēdo vñ dicit bernar.
q̄z detractor vno icu tres aiās in-
terficiat. suam sc̄z et illi^o quē sua de-
tractione inficit. et illi^o de quo de-
trahit. qz sibi forsā p̄iudiciū mor-
tis vel damni irrepabilis sua de-
tractione parat et adq̄rit **I**tem fit
homicidiū manu quicūq̄z sc̄z pem-
ptione exteriori. siue p̄ gladiū siue
per venenū. siue p̄ aliā penā **I**tem
fit homicidiū per subtractionē vi-
ctus sc̄z corpis **A**n̄ Amb. **P**alce
fame morientē. q̄ si nō pascis oeci-
dis **S**iue victus subtractione id ē
verbi dei **A**n̄ ezech. iij. **S**i loquen-
te me ad impiū z̄. **N**ō annūciaue-
ris ei z̄ vt auertat a via sua impia
z̄. q̄ ipse impius iniquitate sua mori-
atur. sanguinē ei^o de manu tua re-
quirā. **A**n̄ versus **E**xēplū mēs lin-
gua manus subtractio vict^o **C**or-
poris et aiē dici faciūt homicidaz
sexti p̄cepti.

Expositio

Sextū p̄ceptū in ordine p̄n-
cipali. et tertium eoz q̄ re-
spiciūt p̄ximū ē istud **N**ō
mechaberis **A**bi p̄cipit vt non le-
dat p̄xim^o in re sibi adiūta per le-
gem sc̄z in vxore **E**t accipit h̄ sub-
noie mechie om̄is illicit^o ocubitus
et quicūq̄z coitus fornicari^o. q̄zuis
mechia magis p̄prie adulteriū dī-

Celie.

cat **M**echos ei gr̄ce adulteriū dī-
latine **E**t ad hāc reduci pōt forni-
catio sp̄ualis sic idolatria **D**e q̄
Iere. iij. **M**echata ē cū lapide et li-
gno **P**ōt etiā ad hāc reduci expō-
sua sacre sc̄pture. **A**n̄. ij. ad cor. ij.
Nō sum^o sic plimi adulterātes ver-
bū dei **A**n̄ hic nō q̄ fornicatō est
mōrle p̄c̄m **V**idēt tamē cōtrariū
eo q̄ actus naturalis **A**ctus natu-
ralis nō est p̄c̄m **I**nsup cuz coire
fit n̄cariū ad cōseruationem speciei
sicut comedē ad cōseruationē indi-
uidui q̄ in n̄citate vt in fame liceat
etiā nō sua rape q̄ comedere. quia
tpe n̄citat̄is om̄ia sūt cōia. vidēt
similit̄ q̄ in feruētī desiderio coeū-
di posset q̄s nō suā rape et cuz ea
coire **N**ō qd̄ dī q̄ act^o fornicatō
nis dupl̄r dicit **A**no mō dī. natu-
ralis eo. i. qz nat̄alē fit. **A**lio mō
dī cōn naturā **E**t iuxta istū sc̄dm
modū dupl̄r adhuc dī cōn nat̄az
Ano mō qñ fit cōn nat̄alē cōcu-
bitū. q̄ ē maris cū femia q̄ isto mō
p̄t dici act^o innatural^o. qz cōn natu-
ralē cōmixtionē **A**lio mō dī cōtra
nat̄am. qz. i. naturā in suis natura-
lib^o vulnerat q̄ spoliat ḡtuitis sc̄z
bono gr̄ez d̄tutis. **E**t isto vltimo
mō ois fornicatio ē cōn naturam
sic oē p̄c̄m mōrle **C**orrupt̄ enim
nat̄alia et destruit oia ḡtuita **E**t
qz isti sūt effect^o mōrle p̄c̄m p̄ h̄
p̄z fornicatōez eē p̄c̄m mōrle **E**t
sic p̄z solutio argum̄ti qz licet for-
nicatō sit act^o nat̄alis qz. i. natu-
ralē fit. ē tñ innat̄al^o qz nat̄am cor-
rumpit **R**ec sequitur q̄ sit actus
naturalis quia naturaliter fit. q̄

nō q̄ fornicatō dī p̄ mōrle

re

Compendiū

Propterea non sit peccatum ubi non debi-
to modo sit. Et intellige quod coitus qui
de se naturalis est post contractam per
peccatum primi parentis concupiscentiarum
est sicut cibus veneno iunctus qui
quis de se naturalis sit. tamen propter ve-
neni admixtionem inficit. nisi benefi-
cio tyriace comedenti subueniatur.
Pari modo et aiam concupiscentia carnalis
inordinata inficit. nisi beneficio ma-
trimonium et honestate nuptiarum in-
cipiat. Nec est sile de extrema neces-
sitate famis et desiderio seruati coi-
tus. quod si in necessitate famis non ser-
uiatur per alienum esuriens paret in di-
uiduum. Non sic autem paret spes gene-
ris humani si non satisfiat per coitum
alicuius cum aliena. Nam saluat in alijs
Etiam ipse posset aliter saluare scilicet con-
gnoscendo suam propriam prolem. Sed quare
ponunt duo precepta circa prohibito-
nem illiciti coitus. scilicet. Non mechaberis et
non concupisces prolem primi tui. cum
vnum sub alio possit subintelligi. Et
sicut de istis duobus. Non furtum facies
et non concupisces rem primi tui. cum
ois qui furatur rem primi concupiscat
et sic possit primum contineri sub secundo.
Aug⁹ soluit quod in duobus preceptis. scilicet.
non mechaberis et non furabor omnia opera
inordinata sunt. in alijs autem duobus in-
terdictis ipsa omnis concupiscentia. Et quod
vtrouique est peccatum vtrouique est man-
datum prohibitorium. Nec sicut fit phi-
bitio de voluntate occidendi sed tamen
de actu. quod naturaliter sunt primi homines
ad velle luxuriari et ad actum luxu-
riandi. Sicut ad voluntatem habendi
alienum et ad actum. sicut ad rapinam
et furtum. Et ideo due sunt prohibiciones

theologie

et data duo precepta prohibitoria
vnum cohibens ipsam voluntatem aliud
cohibens ipsum actum. Non sic autem est in
occidendo. quod homo naturaliter abhorret
tam voluntatem occidendi quam actum. Que
libet enim creatura suam spem amat et
nititur eam seruare non destruere. nisi cum
extra se exit per furorē ire vel temē
concupiscentie. **Explicatio** septimi
precepti

Septimum preceptum in ordine
principali et tertium in ordine
eorum que respiciunt primum. quod
scilicet prohibet ipse proximum in rebus sibi
non per legem diuinitatis sed fortuitis. et est
istud. Non furtum facies. Est autem furtum
contractio rei aliene iusto domino aut
lucratori. Contra dicit contractio que
quis furtum non facit nisi ope contractet
dicit etiam rei aliene. quod in re que ple-
nissime mea est non facio furtum. Secus
autem si quis habeat mecum rem communem dicit
inuito domino. quod si credat dominum propter
suum et subit iusta causa sic credendi
etiam si dominus non erat excessurus non
teneat furto. Si autem non subsistit iusta
causa sic credendi teneat furto. Et non
si crederet contractare rem domino iusto
licet etiam contractet domino volente. pec-
cat tamen moraliter et furtum facit. quod in
peccatis contractandis et committendis
intentione principaliter attendit. Dicit
etiam animo lucrandi. quod si quis a causa
alienam in meretricem rapuerit non lu-
cri sed libidinis causa furtum proprie non
facit. secus autem si causa rapuerit ut ven-
dat. Et nota quod extrema necessita-
te excusatur fur quod tunc ratione necessita-
tis omnia sunt commissa. Et intellige quod
noie furti intelligit prohibita commissa

De decē preceptis

rapinatio illicita rei alieni
negociatio fraudulenta
non quod non dicitur. Non facies
quodis rapere generaliter
Non ois qui furatur rapere
Quod fecit id quod non dicitur
precepta data sunt propter
non quod est occultum quod ad rapinam
rebus suis. Et ideo occidendo
quod periculosum furatur in prohibito
voluntate non rapinam. Voluntate
per rationem intelligi rapere per
omni ratione rapinatio
etiam prohiberi videtur ne furatur
et nimis exactiones et tallia per
et multum in rationem suam. quod hoc
rapinatio est et spes furatur. Quod
de ratione per. Quod rapere cui in
sicut furatur. Et circa hoc dicitur
ab alijs. Quod autem talia ille
suis furatur. autem rapinatio est
suis furatur. autem talia ille
vult. vult quod non furatur. talia
non possit excusare. Quod rapinatio
non tamen dicitur. Quod rapinatio
non tamen dicitur. Quod rapinatio
necesse est ita gratia. Et con-
ceptum faciendum peccare. quod
deu erigit ut vult. Quod rapinatio
reus. Non tamen vult. Quod rapinatio
optet de necessitate rationis. licet
tas si erigat. Et autem furatur
nos esse sine intentione. Et
necesse est illam talliarum. Et
vult acceptatio. Et laborum
per vel militis que sunt in de-
vult esse. quod ipsi coloris sic
habet abiecit. et etiam sunt rapinatio
et non est principii vel militis

De decē preceptis

vsurpatio illicita rei aliene animo
dico lucrādi. q̄lis ē rapina. vsura.
negociatio fraudulēta ⁊ hmōi. Et
nō q̄ nō dicit **Nō** facies rapinam
q̄uis rape sit generali⁹ q̄ furari.
Nā ois q̄ furat rapit ⁊ n̄ ecōuerso
Qd fecit ido qz iudei q̄bus hmōi
p̄cepta data s̄t p̄nōēs s̄t ad fur/
tū qd ē occultū. q̄ ad rapinā vbi
testis adest. Et iō occurrendo ma
gis piculosū furtū in phibitione
nosauit nō rapinam. **Noluit** tñ a
pre totū intelligi vtpote per furtū
oem rei aliene vsurpationē. **Per** h
etiā phiberi videē ne fiāt violētie
⁊ nimie exactōnes ⁊ tallie p̄ncipiū
et militū in pplm suū. qz hoc videē
rapina eē. et spēs furti. **Prop̄** qd
dī ysa. p̄. **Principes** tui infideles
soch̄ furū. **Sz** circa hoc distinguit̄
ab aliq̄bus. qz aut tallie ille fiunt
sup suos. aut sup colonos ēre. **Si**
sup suos. cū nihil hēat nisi nomiē
dñi sui. videē qd dñs suū tallia
re possit. et onerare q̄tūcūqz vult
Nō tñ dñs nimis angariādo ser
uū suū nimis qz exigendo et oppri
mēdo eū ita grauit̄ sic cōn istud p̄
ceptū faciēdo peccare. qz iustitia
dei exigit vt vn⁹ q̄sqz re sua debite
vrat̄. **Nō** tñ vt sit rapina dicūt nec
optet de nēitate restituē. licet pie/
tas h̄ exigat. **Si** aut̄ fiat sup colo/
nos ēre siue inhabitātes ēram tūc
tarāda ē illaz talliarū seu exacti/
onū acceptatio hm̄ laborem p̄nci/
pis vel militis quē hūt in defensū
one illi⁹ ēre. quā ip̄i coloni sic tal/
liati inhabitāt. et etiā hm̄ expēsas
q̄s nēc est p̄ncipi vel militi facere

Cl.

hm̄ suā moderatā et honestā fami
liā. et si vltra exigāt rapina ē et p̄
istud p̄ceptū **Expositō** octauū
inhibet p̄cepti

Octauū p̄ceptū in ordine p̄n/
cipali et q̄ntū in ordine eorū
q̄ respiciūt primū q̄. i. phibet q̄s
cōn prim̄ trāsgredi ore. i. serēdo
flm̄ testimoniū. Et est istud **Nō** loq̄/
ris cōn primū tuū flm̄ testimoniū
In q̄ et p̄iuriū et mēdaciū phibēt
qz vt dīc̄ aug⁹ lib de mēdacio. oē
mēdaciū hoc genē vbi opletitur
Quis q̄s enī aliq̄d enūciat phibet
testimoniū aīo suo. vñ si mentis flm̄
testimoniū aīo suo phibet. **Per** hoc
aut̄ qd hic dīc̄ cōn primū. vt dicit
aug⁹ de q̄onib⁹ exodi nō videē p̄
hibere mēdaciū qd p̄dest alicui
et nihil obest ei cui mentis. **Est** ar/
gumētū qd est aliq̄d gen⁹ mēdaciū
qd nō est mōrle p̄cēm. illud scz qd
nō fit cū libidine decipiēdi vel no
cendi. **Nec** enī ois intētio vel libi/
do fallēdi. efficit mōrle p̄ cēm. **Pre**
dicaē enī h̄ oplexū intētio fallēdi
et de mēdacio p̄ncioso. et de mē/
dacio iocoso. et de mēdacio offici/
oso. h̄ tñ p̄ p̄us et p̄ posteri⁹. **Et** de
se hm̄ suā p̄mariā intentionē nō di/
citur nisi de mēdacio. **Et** ido soluz
hm̄ se mēdaciū p̄ncioso a mult.
reputat̄ esse mōrle p̄cēm. vt videē
velle p̄posit⁹ et magr̄ guilhelmus
antistodoren̄ ⁊ alij magr̄i magni
decretorū. **Sūt** aut̄ hm̄ aug⁹ octo
genera mēdaciōrū. quozum suffi
cientiam sic accipe. **Tria** enī in
genere sunt mouentia ad mēda/
cium scilicet nociuitas libido men/
-

Compendiū

tiēdi et vtilitas Si autē nociuitas
sit in cā hoc est si quis mentiat
vt nocēat **A**ut ego intēdit inferre
alicui nocimētū spūs vt. s. s. b. uer
taē a fide catholica aut a regulis
bonoz morū. vt sūt qui dicūt xp̄z
nō incarnatū. vel luxuriā nō esse
pcēm mōrle q̄ hmōi **E**t tūc ē p̄m^o
modus seu p̄mū gen^o mēdaciū scz
mētiri in dōctina pietatis et religi
onis. et h̄ ē mōrle pcēm **A**ut inten
dit nocimētū toti^o hoīs. qd̄ d̄tin
git dupl̄r. s. vel intēdendo nocere
vlter et cōlter. et fm̄ gen^o qd̄ oī
bus nocet et nulli p̄dest. vt q̄ men
daciū p̄sequit hoīem ad mortem.
Et ē scōs mod^o seu scōm gen^o mē
daciū **E**t istud ē pcēm mōrle **A**ut
intēdendo nocē p̄ticularit̄ et fm̄
gen^o qd̄ alicui nocet et alicui p̄dest
vt est mēdaciū mercatoz et calū
niatorū **E**t ē terci^o modus seu ter
tiū gen^o mēdaciū. et istud siml̄r est
pcēm mōrle **E**t vocat̄ qd̄libz isto
rū triū generū mēdaciū p̄niciosū
Si autē libido mentiēdi sit in cā. h̄
est si q̄s mētial̄ et sola libidine tūc
aut mouet̄ tm̄ ex affectōne et intē
tione mētendi. et non p̄pter aliud
Et ē q̄rt^o modus seu q̄rtū gen^o
mēdaciū. qd̄ vocat̄ mēdaciū libidi
nosum. et ponit̄ mōrle pcēm **A**ut
mouet̄ ex intētione mouēdi audi
tozē ad oplacētā vel risū **E**t est
q̄nt^o modus seu q̄ntū gen^o mēda
ciū qd̄ vocat̄ mēdaciū iocōsū. qd̄
ponit̄ vt cōius veniale pcēm **A**ut
vtilitas aliq̄ est in cā. h̄ est si quis
mētial̄ vt sibi vel altr̄i p̄sit **E**t tūc
aut vtilitas illa cōsistit in bōis for

theologie

tune q̄ p̄oi p̄nt. vt si q̄s mētial̄ ne
p̄ raptōzes suā pecuniā amittat.
Et ē sext^o modus seu sextū genus
mēdaciū **A**ut illa vtilitas cōsistit in
bonis corp̄is. vt cū q̄s mētial̄ p̄
saluādo vitā hoīs. vt si hō q̄rat̄ p̄
eū occidēdo aut ad mortē ducen
do. et mētendo dicat se nō vidisse
vel nescire vbi sit **E**t est septim^o mo
dus seu septimū gen^o **A**ut illa vti
litas cōsistit in bonis aīe q̄ tunc sic
sūt in aīa vt qd̄amō etiā hēant eē
in corpe. vt cū q̄s mētial̄ p̄ sua aut
altr̄i pudicitia vel h̄ginitate ser
uāda **E**t ē octau^o modus seu octa
uū genus mēdaciū fm̄ debitā assi
gnationē augustini **E**t vocat̄ qd̄
libet istoz triū vltimoz generum
mēdaciū officiosū. et de se ponit̄
eē pcēa **De tripl̄ci** genere
ventalia mēdaciū
In sūma nota q̄ in genē ē t̄plex
mēdaciū. s. p̄niciosū libidinolum
officiosū **P**rimū. s. p̄niciosū cōtinet
sub se tria p̄ma genera sup̄ posita
et declarata **E**t est sp̄ mōrle pcēm
Scōm scz libidinolum cōtinet sub
se q̄rtū gen^o sup̄ positū et declara
tū qd̄ ponit̄ mōrle **E**t q̄ntum qd̄
d̄r iocōsū et ab oīb^o ponit̄ vēiale.
Tertiū. s. officiosū cōtinet sub se se
xtū septimū et octauū genēa etiāz
sup̄ posita et declarata **E**t est sēp
ventale nisi ex accidētī efficeretur
mōr
Expositio p̄ceptoz legl.
Nonū et decimū mandata
in ordine p̄ncipali et se
xtū et septimū in ordine eo
rū q̄ respiciūt p̄mū eo q̄ d̄uēlo

de decē p̄ceptis
mō orolnamur fm̄
x̄oī et deutronomī
dēt. in q̄b^o p̄b̄t̄ et
corde cōn. p̄mū p̄
sio in corde dupl̄r. vt
cupiam carnis. cōn
nonū mādatū qd̄ ē
bis vroz p̄mū gen^o
nū p̄ceptū fm̄ magis
et fm̄ aut. et fm̄ lib̄
m̄ licet alit̄ ordinet in
s̄r̄ trāgredī cōn. p̄mū
qd̄ ad cupiam oculoz
ponit̄ octimū mādatū. q̄
cupias domū p̄mū
nam in et dō nonū
d̄ q̄ p̄b̄t̄ sp̄ali m̄
p̄licia carnis et cup
ponit̄ q̄ cupl̄cīa ali
d̄mū. q̄ s̄r̄ d̄r cup
d̄clatōnes suas etiā
tm̄ d̄clatōnes oīi vt d̄r
hoc tm̄ h̄t in ope non
m̄ qd̄ nō h̄t in cupl̄cī
nū aut. Et id̄ p̄pter istā
d̄r̄ itaq̄ cupl̄cīa q̄ h̄t
op^o r̄p̄mōrā. vōca s̄r̄
d̄ata q̄ p̄b̄t̄ corpis
Al̄ p̄pter eāz s̄r̄ in fr̄
d̄ari assignatā. Porro
Nō serui nō anellā
nono mādato fm̄ or
decio scz de nō cupl̄
p̄ri. fm̄ ordīnē d̄clat
decimū p̄mū mādatū
cū nono fm̄ d̄clatō
forte q̄ ea q̄ h̄t em̄
bles h̄t vroz de q̄ n̄
Grande sumit̄

De decē p̄ceptis

mō ordīnantur s̄m ordīnē textus exodi et deuteronomij simul p̄tra- denē. in q̄b' phibēt trāsgressio in corde cōn primū. Fit autē trāsgres- sio in corde dupl'r. videlz q̄tū ad occupiam carnis. cōn quā ponitur nonū mādatū qd̄ ē. Nō desiderabis vxorē primī tui. Qd̄ ponit no- nū p̄ceptū s̄m magr'm in lib' s̄nīaz et s̄m aug' et s̄m lib'z deuteronomi licet aliē ordīnē in exodo. Itē fit trāsgressio cōn primū in corde q̄tū ad occupiam oculoꝝ. cōn qm̄ ponit decimū mādatū. qd̄ est. Nō occupisces domū primī tui. qd̄ po- nitur in exodo nonū. In q̄b' non/ dū qd̄ phibēt sp̄ali mādato ocu- piscētia carnis et occupia oculoꝝ pot' q̄ occupisētia alioꝝ malozū actūū. qz iste due occupiscentie h̄nt delcātōnes suas etiā an̄ op'. et nō tm̄ diūctas opī vt dīc' aug'. Et cū hoc etiā h̄nt in ope nocumtū pri- mī. qd̄ nō sic ē in occupisētis alio- rū actūū. Et id̄ p̄pter istā turpitu- dinē istaz occupiarū q̄ sic sūt ante op' rep̄mendā data sūt ista man- data q̄ phibēt cordis cogitatum. Mel p̄pter eāz sup̄ in fine sexti mā- dati assignatā. Porro qd̄ subdiē. Nō seruū nō ancillā zc. qd̄ anēctiē nono mādato s̄m ordīnē exodi. qz decio scz de nō occupisēdo domū pri. s̄m ordīnē deut. v. sp̄aliē ad decimū ptinz mādatū. Ordinat' tñ cū nono s̄m dictū ordīnē exod. eo forte qd̄ ea q̄ ibi enūerat s̄ res mo- biles sic vxor de q̄ ē nonū mādatū

Unde sumit nūer' seu sufficie- tia p̄ceptoz legi.

Nunc restat videre nūme- rū et sufficiētā istoꝝ decē p̄ceptoz seu mādatoz le- gis. Circa qd̄ nō qd̄ sic sup̄ dictū ē lex p̄ceptoz posita est p̄pter trans- gressionē. Trāsgressio autē in s̄mo suo genē q̄tū ad materiā p̄ntē at- tinet dupl'r habz fieri scz dirēte cō- tra deū vel dirēte cōn proximū.

De triplici mō transgressio- nis contra deū.

Cōtra deū autē attingit dirēte trāsgressionē fieri tripliciē. s. corde ore et ope. Corde autē fit cōn deū trāsgressio. cū q̄s. s. a deo auertiē p̄ idolatriā vel hmōi qd̄ p̄ s̄mū p̄- ceptū seu mādatū phibēt in q̄ dī- Nō habeb' deos alienos corā me zc. Qz fit cōtra deū trāsgressio p̄ nomē scz suū mentiēdo. blasphemādo. piurādo zc. Qd̄ p̄ scdm̄ p̄- ceptū seu mādatū phibēt. in quo dī- Nō assumes nomē dei tui in uanū zc. Ope autē fit cōtra deū trans- gressio. qm̄ scilz tēpe debito et ad dei cultū p̄ncipaliē deputato fit opatio non licita vel illi cultui seu illi tpi nō oueniēs. Qd̄ per tertū p̄ceptū seu mādatū phibēt in q̄ dī- Memēto vt diē sabbi scifices zc. Cōn primū attingit dirēte trans- gressionē fieri dupl'r. Mel omisso- ne scilz boni ad quod quis erga proximum tenetur. Mel illatione mali quod quis sibi inferre non deberet. Cōn s̄mū. s. cōn omisso- boni ad qd̄ q̄s erga primū tenet- datur quartū p̄ceptū seu manda- tum quod est. Honora patrē tuū et matrem tuam zc. Illatione v̄eo

theologie
...
De triplici
...
Expositio
...

Compendiū

mali attingit tripliciē cōn primuz
trāsgressiōz siēi. s. ope ore ⁊ corde
Ope qdē dupl'r **N**el. s. malū pxi/
mo inferēdo in se ipso id est in sua
ppria psona **Q**d p qntū pceptuz
seu mandatū phibet in q d'r **N**on
occides **N**el pxiō inferēdo in re
sua **E**t h itez dupl'r **N**el sez in re
sua sibi p legez cōiūta vt est vxoz
Qd p sextū pceptū seu mādatum
phibet in q d'r **N**on mechaberis
Nel in re sua nō sibi p lege cōiū/
ta h oīno sepata. q̄lia sūt bō for/
tuita **Q**d per septimū pceptuz seu
mādatū phibet in q d'r **N**ō furtū
facies **O**re fit cōn primū trāsgres/
sio sibi mētiendo. fallēdo. decipien/
do. falsum testificādo **Q**d p octa/
uū pceptū seu mādatū phibet in
q d'r **N**ō loq̄ris cōn primū tuum
falsū testioniū zc. **C**orde deniqz fit
cōn primū trāsgressio dupl'r **N**el
sez q̄tū ad occupiam carnis **C**ōn
qd datū ē nonū pceptū seu mā/
datū. in quo d'r **N**ō desiderab vxoz
rē pxiū tuū **N**el q̄tū ad occupiaz
oculoz **C**ōn qd datū est decimū
et vltimū pceptū seu mādatū. in q
d'r **N**ō occupies domū pxiū
tui. non seruū non ancillam zc.

Qualit' per decē pcepta
legl. oē
peccatū mōzle phibetur

Ostremo nēndū est q̄lit' in
decalogo fir'dtualiē ⁊ effe/
ctiue oīs pccī mōzlis ph/
bitio **P**rohibent eniz ibi septē ca/
pitalia pcca **I**n pmo q̄ppe pcepto
seu mandato phibet supbia **I**psa
eteniz ozōni. intimo debito qz cul

theologie

tui cōnriat. **N**h eccl. x. **I**nitū sup/
bie hoīs apostatare a deo **I**nui/
dia aut phibet in q̄rto pcepto seu
mādato **I**bi eni vt a pte totuz in/
telligat p̄cipitur vnicuiqz honozē
debitū impēdere qd facē nō sinit
inuitoia **I**ra aut phibet in q̄nto p/
cepto seu mādato **I**bi eni p̄fē in/
telligendo phibet occisio seu ho/
micidiū oē qz nocumētū in psona
pximi. ad q̄ inducit ira **L**uxuria
ho tā corpalis qz mētalis phibet
in sexto pcepto seu mandato et in
nono **I**bi eni phibet mechia oīs
qz illicit' occupatus. et etiā oīs illicita
carnis occupia **G**ula autē q̄
defuit luxurie in eisde duob' p̄ce/
ptis effectualit' phibet **S**ic eni in
naturis nutritua deseruit genēa/
tiue. ita in vicis gula defuit luru/
rie **N**el fm alios gula in pmo mā/
dato phibet **G**ulosi eni vt cōius
deū nō colūt h ventrē suū **N**h ad
phil. iij. **Q**uoz de' v'eter est zc. **A**d
dia ho in tertio pcepto seu māda/
to phibet **I**bi eniz p̄cipit debita
sabbī sc̄ificatio. qd pprie fit p spū/
alem animi q̄tē in deū. seruentem
qz et diligentē laudē dei **C**ui' cōn/
riū oīno efficit acedia. q̄ in se ipsa
q̄tē eē deum q̄rens tabescit et a
laude dīna torpet. **Q**uaricia tam
realis seu exterior qz mētalis phi/
betur in septio pcepto seu manda/
to. et in decio **I**bi eni phibet fur/
tum omnis qz rei aliene vsurpatio
indebita qz detentio **E**t eē oīs mē/
talis bonoz ⁊ rez illicita occupia

Qd effectualit' in pxi

dece pcepto
mō pcepto phibet
p̄cētā et aliter
mō pcepto seu mā/
nō tm oīne capitū
oīne pccm mōzle
mōzle cū hō plus
creaturā vlligū
ne in pmo pcepto
est de vno deo lūg
et colēdo phibet
mōzle pccm in oī
effectualit' cōnriat
Alius modus
prohibitionē septē
decem pcepta legis
Sicut q̄ alii
tes qui ad
septē pcca
da deē legis
phibit occupat et
do leg plenariū
mādatū mōzle
De p̄cētā phibit
p̄cētā **D**e phibitō
p̄cētā q̄ vna p̄cētā
ve vicia sūt qd hō
bia facti occupat
p̄cētā est ad cōn
mandatū qz nomi
se facit ad debita
nem deuoti qz cultū
dū disponit **S**upbia
bitū p̄cētā et mōzle
nie honozē imo
bitōe inuicē **D**icit
uidiā phibit p̄cētā
q̄tā p̄cētā **S**icut
facit ad debita
q̄tā q̄tā dicitur

Decē preceptis

mo p̄cepto p̄hibet om̄e peccatuz
Pōt etiā et aliter dici. qz scz in pri
mo p̄cepto seu mādato p̄hibetur
nō tñ om̄e capitale p̄c̄m. q̄netiaz
om̄e p̄c̄m mōrle. **U**t enīz ē p̄c̄m
mōrle cū hō plus vel eque aliquā
creaturā diligit sicut deū. **Q**d pla
ne in p̄mo p̄cepto seu mādato qd
est de vno deo sup oīa diligendo
et colēdo p̄hibet. 7 sic ex cōtū dōne
mōrle p̄c̄m in illo primo p̄cepto
effectualiter censetur p̄hibitum

Alius modus ponēdi

p̄hibitionē septē p̄c̄oz mōrliū p
decem p̄cepta legis

Sunt 7 alij aliter imaginā
tes qui adhuc āplius ip̄a
septē p̄c̄a capitalia p̄ di
cā decē legis p̄cepta seu mādata
p̄hiberi cōcipiūt et ponūt. cōsiderā
do scz plenariā ip̄oz p̄ceptoz seu
mādatoz intentionē. finē et effēc̄m
Dicūt enī supbiā p̄hiberi p̄ p̄mū
p̄ceptū. **D**e p̄hibitionē supbie p̄
p̄m p̄ scdm p̄ tertiū p̄ q̄rtū. **E**tenī
vt dicūt iux qd sup tactū est. sup
bia facit apostatāre a deo. supbia
p̄clius est ad cōtēnendū blasphe
mandū qz nomē dei. **S**upbia non
se faciliē ad debitā sabbi sc̄ificatō
nem deuotū qz cultū deo exhiben
dū disponit. **S**upbia nō libenē de/
bitū p̄ri et m̄ri ac alijs q̄bus cōue
nit honorē impendit. **D**e p̄hi/
bitōe inuidie. **D**icūt enī vt sup in/
uidiā p̄hiberi p̄ q̄rtū p̄ceptū per
q̄ntū p̄ octauū. **E**tenī inuidia non
faciliter ad debitū tā p̄ri et m̄ri qz
alijs q̄bus ouenit honorē impen/
dendū aim inclināt. **I**nuidia sepe
p̄rimū aio 7 inter dū verbo necat
ei? qz mortē optat et in ea exultat
Inuidia libenē p̄rio detrahit fal
sum qz de eo testioniū p̄hibet.
De p̄hibitionē ire. **I**tē dicūt zc. p̄
scdm p̄ceptū per q̄ntū et octauūz
Etenī ira facilis est ad nomen dei
in vanū sumendū 7 blasphemādū
Ira p̄clius est ad occasionē seu le
sionē p̄rio in sua p̄pria p̄sona infe
rendū. **I**ra etiā inclinata ē ad p̄ri
mū verbis insuriandū. et damnifi
candū. **D**e p̄hibitionē duplicis
luxurie. **P**er sextū p̄ceptū et nonū
dicūt p̄hiberi duplicē luxuriā actu
alem scz et mentalē. **L**uxuria etenī
p̄t in nomē trāsit vicij capitalis
dicit̄ oīs illicit? et indebitus actu/
alis ocubitus. **D**icit̄ etiā oīs illici
ta ocupia carnalis. **D**e p̄hibi/
tione gula. **D**icūt gulā p̄hiberi p̄
p̄mū p̄ceptū. p̄ tertiū. p̄ sextū. per
nonū. **P**er p̄mū q̄dem eo resp̄cū q̄
sup declaratū ē. **E**tenī gulosi vt o
muni? deū nō debite colūt s; ven/
trē suū. **G**ula resp̄cū tertij p̄cepti
non faciliē inclināt ad debite sc̄ifi
candū sabbi. ea qz supportandū.
q̄ ad vitā sc̄ificatōne spectāt. **P**er
sextū dō 7 nonū p̄ceptū eo resp̄cū
vt sup declaratū ē p̄hiberi dicit̄ q̄
luxuria cui debuit. **D**e p̄hibitionē
acidie. **D**icūt acidiaz p̄hiberi per
tertiū p̄ceptū p̄ q̄rtū. p̄ tertiū qd ē
eo resp̄cū q̄ sup declaratū est. **R**e/
spectu dō q̄rti p̄cepti. qz acidia q̄
de se negligēs incuria 7 torpēs ē.
oīno impeditiua et opposita vide/
tur debite honoratōis p̄uisiōis et

Clq

Compendiū

sustentationis pentū eoz qz quibus conuenit..

De prohibitionē duplicis auaricie. Duplicē auariciā. exteriorē scz ⁊ mentalē dicūt phiberi per p̄mū p̄ceptū per q̄rtū p̄ septimū per decimū. Et enī respectū p̄mi p̄cepti auariciā q̄ iux̄ dictū apli ad ep̄b. v. pp̄ie idoloꝝ seruitus est deū nō debite colit. Respectū q̄rti p̄cepti manifestū est auariciā debite cōnriari honoratiōni subuentiōni ⁊ p̄uisioni pentū et alioꝝ q̄bus cōuenit. Respectū uero septimi p̄cepti ⁊ decimi satisfacta est sup̄ declaratiō. Possēt et alijs modis alijs qz respectibus et rōnibus ip̄a septeꝝ p̄cā capitalia per dicta decē legis p̄cepta et mandata phibita dici et assignari iux̄ varios cōceptus varias qz imaginationes hoim.

Explicit sc̄dus tractatus huius libelli qui est de expositione decē p̄ceptoꝝ seu mandatorū legis.

Tractatus tertius de septē sac̄ris eccl̄e eoz declaratiōe

Hoc compendiosam sac̄mentoꝝ noui testamētī notitiā vidēōs

theologie de

est sūmatim in genere Quid sit sacramentū Quibus de causis instituta sunt sac̄ra In q̄bus cōsistant An aliqua possint iterari. Quot sūt Et qualē ad vicia et ad d̄rutes ⁊ trarietate et ordinē habeāt Deīn de quolibet sac̄mento tangenduz est aliquid in speciali.

Diffinitio sacramētī ⁊ eius expositio.

Diffinitio autē sac̄menti ex verbis maḡi in. iij. s̄n̄iaz elicit que est ista Sac̄mentum est inuisibilis gr̄e visibilis fōe imagineꝝ ip̄ius gerens et cā ex̄is Quā sic intellige Sac̄mentū ē fōe nō intrinseca quidē sed est accidēs vel forma cōmittalis exterior. Inuisibilis sic. s. vt sicut visus p̄ quolibz sensu ita visibile p̄ quolibz sensibili q̄si dicat Sac̄mentū est sensibile signū vel sensibile signatū seu figuratū Inuisibilis gr̄e. i. gr̄e que nō videt̄ vel nō sentit̄ sensu exteriori. Et hoc dicit ad d̄ram decori. cozporis et hmōi que sunt gr̄e visibiles. Imaginē gerens. i. similitudineꝝ ip̄ius scz gr̄e Verbi gr̄a Proprietas quedā naturalis cōnexa ē aq̄ que in sac̄o baptis̄mi gr̄am rep̄ntat inuisibilē. vtputa refrigeriū qd̄ est in aqua rep̄ntat refrigeriū gr̄e ab incendio somitis. Et vis ablutiua que est in aqua. rep̄ntat ablu-tionē a macula originali Sequit̄ et cā ex̄is scilz ip̄ius gr̄e cōster et large sumēdo causā. sic scz q̄ illō

septē sac̄ra
vocat esse causa aliorum
res ip̄a non sit q̄uis
posset de enī p̄p̄
remissionis p̄ci et
Quia tam hoc cōtiner
eo cōtinet sac̄ri vbi
pōt. loco dicit cōtiner
cā. q̄si illud sine quo b
Se hōm̄iat de ceꝝp
qd̄ est sac̄o cogis in
fra dicit qd̄ nō est hō
le nec forma visibiles
pas illud est sensibile et
sōis in ānimo leg in le
enī in sua vera et pp̄ia
sit visibile que sensibile.
le et sensibile in forma
nis ān̄ci. Quā cū dicit̄
inuisibilis gr̄e visibili
telligit leg in le vel hō
visibile vel sensibile.
Quibus de ca
sac̄ra sunt sacramenta.
S̄m maḡi in
sac̄ra sunt sac̄ra
sac̄ra cōtinent
tionē p̄p̄e ex̄cōiō. Qu
ationē videt̄ vt p̄p̄e
p̄cōe curandus creat
auerfione a deo p̄ tō
rem creatore subiecti
est vt vbi ois p̄cōm
De ex̄cōiōe. De
vero vt per ip̄a ex̄cō
ta ad aliq̄ sp̄ialia co
sueranda trudiāntur
Et cetera eoz vt a
ea que exteriorius videt̄

Septē sacramētis

dicitur esse causa alicuius rei sine quo res ipsa non fit. Quis sine eo fieri posset? Deus enim proprie et per se causa est remissionis peccati et collationis gratie. Quia tamen hoc cōiter nō facit nisi ad exercitiam sacri ubi sacramentum haberi potest. Ideo dicitur cōiter sacramentum ipsozū causa. Quasi illud sine quo hec non fiunt. Quod si obicitur de corpore christi vero quod est sacramentum corporis mystici ut infra dicitur. quod tamen nō est signū sensibile nec forma visibilis. Sic quod corpus illud est sensibile et forma visibilis in anexo licet in se nō sit. licet enim in sua vera et propria natura nō sit visibile aut sensibile. est tamen visibile et sensibile in forma vel specie panis annexi. Tamen cum dicitur Sacramentum est invisibilis gratie visibilis forma. intellige scilicet in se vel habēs annexū visibile vel sensibile.

Quibus de causis instituta sunt sacramenta.

Secundum magistram in. iij. sententiarum instituta sunt sacramenta propter humilitationem propter eruditionem propter exercitiū. Propter humilitationem videlicet ut propter deū subiciatur peccator curandus creatori. qui per aversionem a deo propter inordinatū amorem creature subiectus est. Equū ei est ut ubi oritur peccatum ibi et moriatur. De eruditione. Propter eruditionem vero ut per ipsa exteriora sacramenta ad aliqua spiritualia cogitanda et consideranda erudiamur et excitemur. Excitamus etenim ut advertamus per ea que exterius videntur purgationem

ecclesie

Aliq

anime intrinsecā in sacro fieri. Si enim deus animam curaret nulla exteriorum purgatione vel ante vel post composita specie nunquam cogitaret rudis homo de aliqua interiori purgatione. sed propter hec que exteriori fieri videtur instruit et excitat ad recogitandum purgationem fieri interiori. De exercitio. Propter exercitiū vero ut scilicet homo in his exerceatur ut pericula ociositatis deuitet. quod non refertur hic ad actum sacramenti. qui in pluribus iterari nō potest. sed ad actum gratie sacramentalis. qui frequenter iterandus est. Alius modus. Vel predicta secundum quosdam distingue. quod scilicet sacra data sunt clericis in exercitationem siue exercitiū. Hi enim exercitiū habent in ipsa scilicet sacramenta ministrando. ut celebrando. prebendas iniungendo. infirmos unguendo. et tamen ipsos quos sanos conicando et alia sacra exhibendo. In quibus sufficienter poterunt occupari tamen sacerdotes quos alii clerici qui tenent eorum esse ministri et coadiutores. Sic ergo data sunt ipsa sacra clericis in exercitationem. Laicis autem data sunt in eruditionem ut super monstratum est. Vtrisque autem tamen clericis quos laicis data sunt in humilitationem quia utriusque sacra suscipiunt. in quibus propter deū se creature subiciunt. cui autem immoderate amando contra deū se subiecerunt. In quibus consistunt sacramenta. Consistunt autem sacra ut dicitur magister in. iij. sententiarum in duobus scilicet in rebus et in verbis. Et per res intellige omnia sensibilia ad sacramentum

Compendiū

nēcaria p̄ter verba vt aquā oleum
linitionē panē vinū impositionē
manuū ⁊ cetēa hmōi **I**n sacro tñ
in quo nēcaria sūt **P**er verba autē
intellige oīa verba nēcaria ad sac/
mētū siue sint inuocatio trinitatis
siue alia q̄cunq; verba ad ip̄m sac/
mentū nēcaria **N**ā p̄ aquā ⁊ oleū
que hic q̄i cā exēpli ponit intellige
oēs res nēcarias in oībus sacris.
Et p̄ nomen trinitatis oīa verba
nēcaria ad sacra **H**oc tñ scias q̄
nō in omnibus sacris equalit̄ sūt
hec duo nēcaria **P**ōt enim m̄rimo
niū orābi nutu vel signo. q̄ succe/
dūt loco verboꝝ vt in mutis **P**ōt
etiā vera p̄ntia sine cōfessione et sa/
tisfactione in aliquo casu h̄ri **A**le/
rūtñ de p̄ntia dicūt aliqui q̄ tota
virtus p̄ntie pōt haberi sine cōfessi/
one et satisfactione. h̄ nō sacm̄ pe/
nitentie in q̄ntū sacm̄. qz sic id ē in
q̄ntū p̄ntia est sacm̄. contritio con/
fessio et satisfactio ad esse suū exi/
gunt vt p̄tes sue integrales **E**t sic
in casu p̄dicto habet̄ x̄tus sacri h̄
nō sacm̄ in q̄ntū sacm̄. **N**ā si hō
sic or̄tritus sine cōfessione et satisfi/
ctione decederet. et ex post resusci/
taret̄. ip̄e teneret̄ ad cōfessionem ⁊
satisfactionem.

In q̄bus differūt sacra

mēta noue legl. a sacris vet̄is legl.

In nōndū venit qualit̄ et
h̄ in q̄bus differāt sacra no/
ue legis a sacmētis veterl.
testamēti **E**t s̄m aug^m tota d̄ra ē
timor et amor. qz veteres sua sac/

theologie

mēta adimplebāt timore. nos v̄o
sacra euangelica ex amore **E**t ad
l̄ram d̄atio vet̄is legis tota fuit
in timore et igne et fumo. et alijs
terribilitatibus. sed noua lex tota
in benignitate et gratia **H**ugo de
s̄co victore inter sacra noue legis
et sacmēta veteris legis ponit tri/
plicē d̄ram **P**rima est q̄ nostra sa/
cramēta sūt immediate signa ḡfe.
sed illa nō sic immediate sūt signa
gratie sicut n̄ra **S**ec̄da d̄ra est q̄
n̄ra sacra sūt signa ⁊ cause. illa v̄o
sūt signa tñ **T**ertia d̄ra est q̄ illa
sacra veteris legis tñ p̄mittunt
ḡram quā nō continēt. nostra autē
d̄ant gratiā quam continēt.

Quot modis sacramēta

iterentur
Tribus autē mōis dicūt sac/
mētū iterari. **A**no mō ex/
p̄te efficiētis vtpote cōse/
rentis **E**t sic oē sacm̄ est iterabile
qm̄ idē ep̄s frequēter confirmat
freq̄ter ordinat. idē etiā sac̄dos
frequēter baptizat. cōsecrat corpus
x̄pi et hmōi **A**lio mō dicūt sacm̄
iterari resp̄cū suscipiētis. vt cū ab
eodē idēz sacm̄ nō numero. h̄ sp̄c/
cie suscipit̄ **E**t hec iteratio est in q̄
busdā sacris. ⁊ in q̄busdā nō **S**ūt
eni aliq̄ sacra instituta in remediū
maloz que freq̄ter p̄sone accidē
solēt. ⁊ in q̄bus nō imp̄m̄it caract̄
sic p̄ntia in remediū mōdiū aduū.
et eucharistia in remediū venialiū
et extrema v̄ctio in remediū v̄tro/
rūq; et etiam corporalis morbi. **E**t
hec sacmēta sicut mala in quozū

septē sacram

remediū instituta sūt
cōdit. ita frequēter or̄
ri p̄ntia sunt et alia
imp̄m̄it caract̄
dignitate caradris q̄
mūt qui semel imp̄m̄it
est iterari nō p̄nt **T**er
ri dicit sacm̄ sic. qz
verboꝝ numero sup̄ car
nā numero ad eandē
p̄ntiam **E**t isto mō
iterat. qz sic verba sc̄ifica
ficatis v̄trent infirmita
caci resp̄cū (sac̄ficacōis
tne. **S**i ob̄stas de cet̄
dione in qua videt̄ eodē
tū iterari sup̄ eodē infir
nō iterat illa forma ver
eundē infirmū. nō se ali
et sic iterari. hoc est m̄
firmitas numero sup̄uen
dem infirmitatis magna
tatio qz sic q̄ntū nō videt̄
dem fuit

Assignatio num

numeros p̄ septē. v̄t
S numero sacra
qz septē sūt leg
cōfirmatio. r̄cō
nitētia. extrema v̄ctio.
monū. q̄ p̄ntent in bo
luo s̄m cibo p̄ntē
d̄inat v̄roz **Q**ue v̄t
assignant s̄m septē
videt̄et bap̄lm̄ sic sac
p̄o eni in̄ctat ip̄a s̄m
v̄ctio sic sacm̄ s̄m
ḡntur sp̄c̄ sp̄c̄aliter de
de m̄ia de **E**ucharistia

Septē Sacramētis

remediū instituta sūt frequēter ac/
ciōūt. ita frequēter offerri et itera/
ri pōt. Sunt et alia sacra in quibus
imprimis caracter. et hec sacra ppter
dignitatē caracteris quē sic impri/
mūt qui semel impressus indelebilis
est iterari nō pōt. Tercio mō itera/
ri dicitur sacrum sic. s. q. eadez forma
verboz numero sup eandē mate/
riā numero ad eandē scificandaz
pferatur. Et isto mō nullū sacrum
iterat. qz sic verba scifica seu scifi/
ficantia viderentur insufficiētis effi/
cacie respēu scificatiōis illi. ma/
terie. **S**i obijcias de extrema un/
ctiōe in qua videt eadē fōr. xbo/
rū iterari sup eūdē infirmū. Dic qd
nō iterat illa forma verboz super
eundē infirmū nisi se aliter hntem
et sic alteratū. hoc est nisi alia ei in/
firmitas numero supueniat vlt eius/
dem infirmitatis magna fiat imu/
tatio. q sic ppter nō videt sup eun/
dem fieri.

Assignatio numeri sa/ cramentoz p̄m septē virtutes

Numero sacroz sciendū
q septē sūt scz baptismus
confirmatio. eucharistia. pe/
nitētia. extrema unctio. ordo mri/
monii. q continent in hoc versu. **A**b/
luo fir mo cibo piget vngit et or/
dinat p̄roz. Que ouenienter septē
assignant p̄m septē virtutes. vt vi/
delicet baptismus sit sacrum fidei. **I**n
ipso eni inciat ipa fides. Extrema
unctio sit sacrum spei. Qui eni inun/
gitur spat spēaliter de merit. ecclie
et de mia dei. Eucharistia sit sacrum

ecclesie

Clisq

mentū charitatis. **I**n hilari. lib.
viij. de trinitate dicit sacrum eē amo/
ris. Confirmatio sit sacrum fortitudi/
nis. q nēcaria est ad pugna spūalē
ad quā qd confirmat. Pnia sit sacrum
iusticie ppter satisfactionē. in
qua vniciqz reddē debet. qd suū
est. Ordo sit sacrum prudētie ppter
clauem scie que offertur ordinato.
Mrimoniū sit sacrum t̄pantie. eo q
libido in illo sacro honestate exci/
pitur nuptiaz. Alia assignatō per/
conrietatē ad septēz pccā capita/
lia. Pōt et aliter nūcrus ipozū sac/
mētoz accipi p̄m conrietatē quaz
hnt ad vicia capitalia. Videlicet
baptismus sit con supbiaz. eo qd hō
ibi se maxie humiliet cōmunissimo
elemēto scz aque. Eucharistia con/
inuidiaz q conrietatē charitati. et ita
eucharistie que ē sacrum amoris. Co/
firmatio contra acidia eo qd homo
confirmat vt fortis efficiat in spūa/
libus in quibus deluber est acidiosus.
Extrema unctio contra irā. Ira eni
tumē facit. q tumoris mitigatio ē
ab unctiōe. Ordo con auariciā qz
ordinati deū esse suā portione pfi/
tent. nō aliqd mūdānū. **I**n in sus/
ceptiōe clericat. qui oim inciat est
ordinū dē illud p̄f. Dñs ps here/
ditatis mee. Pnia con gulaz. qz
inducit abstinentiā q carnis mace/
rationē. Mrimoniū contra luxuriā
vbi turpis voluptas honestate ex/
cipitur nuptiarū.

Particularis declara/ tio sacroz. Et p̄mo de baptismo.

Compendiū

Post hec accedendū est ad
p̄p̄oz sacrozū declaratōm
et p̄mo de baptis̄mo **U**bi
p̄mo vidēdū est q̄d sit sc̄z quid sit
noīe et ratione **Q**uot mōis sit seu
q̄tuplex est **Q**ue sit p̄p̄ia ei' mate-
ria **Q**ue sit ei' p̄p̄ia forma **Q**uis
sit eius effect' **Q**uis minister **Q**ue
conditiones accedētū ad baptis̄mū
De patrinis. et q̄d ē eoz officium

Quid sit baptis̄mus nomine et ratione

Vidēt autē baptis̄m' q̄ ad
nomē idē esse q̄d lauacrū
sic baptis̄m' idē ē q̄d laua-
re **U**n̄ glō. cā. iiii. **B**aptis̄m' q̄ la-
uacrū sit eiusdē rei nomē sed vnū
latinū est. alieꝝ grecū **S**ic ego ba-
ptis̄m' dū gen̄alit' sumit idē ē q̄d
lauacrū. sp̄cialit' d̄o aliq̄n̄ ipsūm
designat sac̄m. aliq̄n̄ autem ip̄am
actionē. i. ip̄am lotionē. **U**n̄ dicit
baptis̄m' ioh̄is. i. ablutio q̄ ablu-
bat ioh̄es **A**liq̄n̄ vero designat
ip̄az passionē seu susceptionē lotō-
nis **U**n̄ marc. vii. **R**elinq̄tes eni
mandatū dei tenetis traditiones
hoim. baptis̄mata vzeoz et cali-
cū. i. q̄bus lauanē vzei et calices.
Aliq̄n̄ autē noīat seu designat ab-
lutionē sac̄alē. vt cū d̄r baptis̄m'
est tinctio. vt in sb̄iūda diffinitōe
exp̄mit **U**n̄ baptis̄m' ab aug' sic
diffinit **B**aptis̄m' est tinctio in aq̄
d̄o vite sc̄ificata **E**t intellige tin-
ctionē passiuā sc̄z qua intingit̄ ba-
ptis̄at'. sic vult maḡ in sn̄js q̄ ml

theologie

ti ali' **E**t si obijciat q̄ baptis̄mus
manet in baptis̄ato. tinctio aut̄ illa
transit. q̄re vt vidēt nō p̄t dici ba-
ptis̄m' **R**ōde q̄ q̄uis tinctio illa i
se transire videat. manet tñ in suo
effectu sc̄z in caractere quē imp̄mit
qui q̄dē indelebilis est. et ideo nō
om̄ino transit illa tinctio. cū in suo
effectu maneat **E**t in dicta diffini-
tione dū d̄r tinctio supple facta in
aqua d̄o vite sc̄ificata. i. in aqua
q̄ per verbū vite. i. p̄ inuocationēz
sanctē trinitatis sanctificata est

Quotuplex sit baptis̄m'

Et aut̄ triplex baptis̄m'. i.
flumis fluminis et sangui-
nis **B**aptis̄m' q̄dē flumis
est qui fit in aq̄ p̄m modū ecclie cō-
suetū q̄ oīno a culpa liberat. taz s.
p̄cc̄i actualis si ip̄m inuenerit sic in
adultis. q̄z originalis sicut in pu-
lis qui tñ originalē culpā h̄nt. **L**i-
berat etiā a pena debita **I**nsuper
imp̄mit caractere **B**aptis̄mus fla-
minis est cū q̄s h̄ns fidem volēs
baptis̄ari caret baptis̄mo aque nō
q̄dē p̄ negligentia vel contemp̄tū. h̄
p̄pter impotentia qz. i. h̄re nō p̄t
Ubi defectū supplet gr̄a sp̄s̄s̄cti
Et ista liberat a culpa et pena de-
bita **B**aptis̄m' sanguinis est vt in
martyrib'. qui nō valētes h̄re ba-
ptis̄mū aque p̄p̄io sanguine bap-
tis̄ant vel potius merito p̄ciōsissimi
sanguinis in cruce effusi **E**t hic lib̄r
liberat a pena q̄ culpa **I**sti duo vl-
timi mōi extēso noīe dicunt̄ bap-
tis̄m'

tepe sacram
mi qz quo ad euacuand
pene supple locū bap
nis leo tñ nō imp̄m
Ubi exteat opinio q̄ n̄
aliquē raliū sic baptila
tari tēneretur vno bap
p̄tismo aq̄. **N**ec tūc dicit
mus iterari q̄ n̄ t̄d̄ sp̄s̄

Que sit p̄p̄ia
tertia in sac̄o baptili
Aq̄ua materia h
p̄p̄ia est sola a
q̄ vt vidēt maḡ in
tū hoc sac̄m tñ in aqua
Cū c̄e et rōnes sūt m
gnari p̄t **U**na q̄a aqu
frigerat h̄bz et abluē
signat gr̄am abluēti ca
lam. et refrigerantēz in
est in cū somnis et occup
tura p̄p̄iales effect' bap
tō ad designatōne h̄nt
gr̄e in aqua **S**ecūda c̄e
h̄nt demoni et facilius h̄
null' cū mōp̄a p̄hibet a
Et idō q̄ lac̄m vzeoz
cōsumo dimēto vt nulli
endo excolit **T**ertia c̄e
et facilis aqua inueni
vbiq̄ est et in om̄i p̄te
nitur. vbi trinitas b̄oies
operit h̄nt sac̄o sic q̄
rio **Q**uarta c̄e est. q̄ m
olaz h̄ aqua de lac̄e
fluit. vbi p̄m q̄s̄ōa iōi
sac̄m **Q**uinta c̄e est q̄
vulticans p̄mo lap̄ aq̄
Un̄ gen. p̄. **S**p̄s̄ cū si

septē sacramēto

mi. qz quo ad euacuationē culpez
pene supplent locū baptismi flumi
nis. sed tñ nō impmūt caracterem
Nō extat opinio qz si cōtingeret
aliquē taliū sic baptisatoz resusc
tari tēneretur denuo baptisari ba
ptismo aq. Nec tūc diceret baptis
mus iterari qz nō eadō spēs itēaret

Que sit ppria ma teria in sacro baptismi.

Propria materia in sacro
baptismi est sola aqua. eo
qz vt dicit magr in. iij. sñia/
rū hoc sacm tñ in aqua celebraē
Cui? cāe et rōnes sūt multez assi
gnari pnt. **Una** qā aqua vim re
frigerādi habz et abluēdi. Et idō
signat grām abluentē culpe macu
lam. et refrigerantez incendiū qd
est in estu fomitis et occupie. q duo
sunt pncipales effect? baptismi. Et
idō ad designationē hui? duplicis
grāe fit in aqua. **Secda** cā ē cōitas
hui? elementi et facilitas hñdi. qā
null? etiā inopū phibet ab aqua.
Et idō qz sacm nēitatis est fit in
cōissimo elemēto. vt null? a suscipi
endo excuset. **Tertia** cā est cōitas
et facilitas aquā inueniendi. quia
vbiqz est et in omī pte mūdi inue
nitur. vbi hitant hoies. Et b iterū
operit huc sacro sic generalitē nēa
rio. **Quarta** cā est. qz nō vinuz vel
oleuz h aqua de latere saluatoris
fluxit. vbi fm qsdā initiū sūpsit. b
sacm. **Quinta** cā est qz spūssand?
viuificans pmo sup aqs apparuit.
Nō gen. p. Spūs dñi ferebat sup

baptismo

Clo

aquas. **Sexta** cā ē qz saluator nř
in riuīs iordanis sua mundissima
ac scīssima carne hoc elemētū teti
git dans ei virtutem vt spiritiferas
aras facere possit vt dicit Chryso.

Sed nunqō in quolibet aqua
liceat baptisare. Nūqō pmo in aq
marina que non videt aq simplex
qz habz immixtū adustū terrestre
ob quā cām est salsa. Itē nūqō in
brodio vel ceruisia vř medone. Itē
nūqō in aqua calida vt in balneo.
Circa hec ab aliqb? sic distinguē
qz vel illa omixtio aq tollit specē
et pprietatē elemēti et ipm trahit
in aliā spēm aut non. Si aut tollit
tñc in illa omixtione non pōt fieri
baptism? sicut nec in medone. nec
in ceruisia. nec in lixiuio et rina.
nec in aqua quā alchimiste faciūt
ad mutāda metalla que vehemen
tissimā vim habz purgandi et dis
soluēdi. Si aut nō tollit pprietates
et spēm aque. qñ ipa aq rmaneat
in virtute refrigerādi et abluēdi et
nō dissoluēdi ad modū aquarum
acutaz. tñc in illis pōt fieri baptis
mus. Nō in mari et in aqs turbī
dis pōt fieri baptismus et etiā in
brodio si nō sit remotū et alteratū
in specie elemēti p illud qd cōdū
est in eo. Nō adhuc qñt verum in
aqua calida sicut in balneo possit
fieri baptism? **Constat** qz sic. eo qz
illa aqua p accidentalē caliditatē
nō amisit suā naturalē frigiditatē
qñimo cōsultius faceret sacerdotes
vt dicit aliqui si in tpe frigido fa

Compendiū

cerēt aquā p baptisando calefiēti
qz aliqñ puuli baptisādi a deo fri
goze aque penetrant. q̄ inde con/
trahūt mōzles infirmitates q̄ mo
riūtur Sed q̄d si ali^o liquor admi/
scatur aq̄. vtpote ceruisia v^l vinū
nūq̄d in illa aqua sit baptism^o Di
citur q̄ sic. si aqua in illa omixtiōe
p̄dominetur als non

De forma prescripta

sacramenti baptismi

De forma p̄scripta hui^o sa/
cramēti dicendū est q̄d sit
q̄ ad v̄ba p̄ferenda Quo
ad imersiones faciēdas. Quo ad
quedā p̄patoria que de hui^o sunt
solennitate sacramenti.

De forma sacramenti

baptismi quo ad verba.

Forma aut verborū talis ē
Ego baptiso te in nomine
p̄ris et filij et sp̄s̄s̄c̄i. **U**bi
nō q̄ hoc p̄nomē ego s̄z oēs fere
doctores etiā decretistas nō ē de
nēitate sacri. et p̄t omitti sine maḡ
culpa. tuti^o est tñ apponere. s̄z reliq̄
v̄ba sūt de forma quo ad nēitate
adeo q̄ si aliq̄d eoz omittat nō fi
at baptism^o Q̄ aut apli baptisave
rūt in noie xp̄i et nō exp̄sse inuocā
do tñitate t̄plex cā assignat **U**na
qz illo tpe odiosū erat illud nomē
salutare. et iō vt homies vidētes
sp̄m v̄sibilit̄ ad ei^o inuocationē de
scēdere magis illō no^o reuererent̄
cautū fuit ad t̄p̄s apud eos do/

theologie

nec illud nomē ampli^o publicaret̄
ip̄o inuocato baptisare **A**lia cā fu
it significatō nois. q̄ implicite exp̄
mit tñitate. qz in b̄ noie xp̄s qui
interp̄tat v̄nct^o intelligit̄ v̄ngens
p̄r. v̄nctus fili^o. v̄nctio sp̄s̄s̄c̄s **T**er
tia cā fuit reuelatio d̄ina eis sc̄a q̄
licz nō legat̄. nō putat̄ tñ ap̄los b̄
p̄sump̄sse nisi sp̄s̄s̄c̄i inst̄ndu et
iussione monerent̄ Sed q̄d si mō
in noie xp̄i baptisaret̄ **D**icit̄ q̄dā
maḡr̄ doctoz q̄ nō debz in noie
xp̄i baptisari. si tñ baptisatū fuerit
valet baptism^o **A**mbro. **H**ugo de
sc̄o vic. lib. de sac̄is **E**t maḡr̄ in li.
iij. s̄n̄iaz vident̄ idē sentire. et etiā
modernoz aliq̄ **A**liq̄ q̄dā licz pau
ci quos viderim sentiūt cōtr̄iū. eo
q̄ s̄m ip̄os non fit baptism^o his
diebus nisi p̄ inuocationē tñitat̄.
exp̄licite **S**ed q̄d si ex turbatione
an̄imi vna tñ p̄sona noiarē. vt si
diceret̄ solū baptiso te in noie pa
tris **I**tē q̄d si fiat aliq̄ trāsp̄ositio
aliquaz d̄ictionū. vt baptiso te in
noie filij et p̄ris &c. **I**tē quid si fiat
appositio aliaz d̄ictionū. vt bapti
so te in nomine p̄ris et beate marie
Itē q̄d si in p̄latione verborū fiat
aliq̄ in̄p̄ositio. vtputa baptiso te
in noie p̄ris et in̄ponat̄ veni huc
vel porta sal et hm̄oi. et postea di
cat̄ et filij &c. **Q**uid si fiat corruptō
v̄boz. vt baptiso te in noie patra
et filia et hm̄oi **R**̄n̄s̄o in p̄mo casu
hugo de sc̄o vic̄o. baptisatū dicit̄
Ait enī **V**ides ergo q̄liter in fide
tñitatis solo p̄re q̄ filio nūcupato

De sacra

plenus sit baptismi
volūt q̄ nō sit baptis
vult b̄ngulm^o i
per decretales Maḡr̄
iō ē dicit et plene cō
st̄iaz in hac p̄r v̄i
nomē intelligi dicit̄
ap̄li baptismi r̄n̄s̄o
q̄ cūm̄ibz v̄boz tñi
ficatio implicite exp̄mit
sc̄o casu sit aliq̄ d̄ictio
d̄ictio s̄m b̄ngulm^o et
modernoz maḡr̄oz qui
ip̄o casu v̄boz de sc̄o
nō d̄ictio s̄m b̄ngulm^o d̄ictio
ca q̄ trāsp̄ositio tñi
faciat tñ trāsp̄ositio
v̄i d̄ictio et vel b̄ngulm^o
baptisatū est. q̄d ego
In t̄r̄o casu. l. cū aliq̄
d̄ictio aliq̄ q̄ aut a
quid nō corruptū vt p̄z
sup̄ius positū v̄i ad v̄i
marie **E**t tñ dicit̄ esse p̄
appositio s̄z q̄ baptisatū
appositio aliq̄ corruptū vt
nō baptisatū in noie p̄ris
baptisatū te in noie p̄ris &c.
li **E**t tñ dicit̄ nō esse b̄
nec aliq̄d fieri **E**t tñ dicit̄
casu cū sit in̄p̄ositio ali
si casu vel aliq̄ nēitate a
nat̄ q̄d nō corruptū vt
ex̄plo **E**t istaz op̄ionē
mare aug^o in de v̄nctō
lib. vi. **A**liq̄ volūt q̄ in
si nō sit baptisatū marie
to aliq̄ q̄d sit b̄ngulm^o et
In v̄l̄o casu dicit̄ q̄ si

De sacramēto

plenius sit baptismatis sacm̄. **Alj** volūt q̄ nō sit baptism⁹ sicut plene vult huguelin⁹ in apparatu suo super decretales. **Magr** etiā albrus idē dicit et plene cōdicat in libro s̄tiāz in hac pte vbi p̄ vni⁹ p̄sone nomē intelligi dicit cōtate. i. q̄ noie apli baptisauerūt rōne iā. dicta. s. q̄ cuiuslibet istoz triū noim signi- ficatio implicite exprimit cōtate. **In** scdo casu cū sit aliq̄ trāspōsitio dī- ctionis s̄m huguelinū et s̄m aliq̄s modernoꝝ magroꝝ qui volūt q̄ ipse ordo v̄boꝝ sit de fōz baptisimi nō est baptisatū. **Alj** dicūt q̄ pec- cat qui transponit. tñ si nihil aliud faciat nisi trāspōsitionē nec inten- dit deridere vel heresim inducere baptisatū est. qd̄ ego meli⁹ credo. **In** tertio casu. s. cū aliq̄d apponit̄ distinguūt aliq̄. qz aut apponit̄ ali- quid nō corruptū vt p̄z in exēplo supius posito vbi addit. et beate marie. **Et** tunc dicūt esse p̄c̄m in appositōe s̄ q̄ baptisatū est. **Aut** apponit̄ aliq̄d corruptū vt si dicat̄. **Nō** baptiso te in noie p̄ris. **Vel** baptiso te in noie p̄ris. **Et** diabo- li. **Et** tūc dicūt nō esse baptisatum nec aliq̄d fieri. **Et** eodē mō in q̄rto casu cū sit inēpōsitio aliq̄. maxime si casu vel aliq̄ nēitate aliq̄d inēpo- nat̄ qd̄ nō corrupit. vt p̄z in dco exēplo. **Et** istaz opionē videt̄ cōfir- mare aug⁹ in de vnico baptismo lib̄ vi. **Alj** volūt q̄ in isto q̄rto ca- su nō sit baptisatū maxie interposi- to aliq̄ qd̄ sit p̄ter vel cōn formā. **In** vltio casu dicūt q̄ si dicantur

baptismo

Cloj

corrupte v̄ba ex ignozātia vel im- potētia recte sonādi. tñ non inten- dat baptisās heresim sequi vel in- ducere. baptisatū est. **Sec⁹** tñ esset si fieret corruptio in p̄ncipio dictō- nis. qz corruptio in p̄ncipio dictio- nis variat et aufert signatū ipsius dictōis. nec sic est dū corruptio fit in fine. **Uñ** vbi gr̄a. **Iste** dictōes sortes sortis sorte eandē p̄sonam signāt et rep̄ntant. nō sic autē iste dictōes sortes et mortes. **Et** ideo dicūt q̄ corruptio in p̄ncipio dī- ctionis tollit formā baptismi. non aut̄ corruptio in fine.

De forma baptismi

quo ad immersiones.

Forma aut̄ baptismi q̄ ad immersionē hec est. vt acci- piat̄ puer per latera. facie eius versa. capite etiā ad orientez verso. **q̄** mergat̄ **q̄** siml̄ mergendo dicat̄. **Ego** te baptiso in noie p̄ris **Et** dco capite ad aq̄lonē v̄so dicat̄ **q̄** filij. **Tertio** capite ad austrū ver- so dicat̄ et spūsc̄i. vt sic pedib⁹ sp̄ versus orientē tentis formet̄ crux x̄pi in cui⁹ morte baptisamur. **Hoc** tñ scito q̄ si p̄ma mersione oia ver- ba p̄ferant̄ opletū est sacm̄. et p̄- fecte baptisatū. **Sed** qd̄ si moriat̄ puer in p̄ma mersione p̄re noiato. vel in scda p̄re et filio noiatis. cre- ditur q̄ baptisat⁹ sit plene q̄a tūc sūmus sacerdos supplet qd̄ ministr̄ supplere nō potuit. **Idē** dī si sacry- dos vel q̄cūqz baptisās vna mer- sione facta vel vna p̄sona noiata

Compendiū

moziat. Sed qd si fiat merfio nihil dicēdo pre turbatione vel ignorātia. vel si mur⁹ fit qui baptisat. **P**f ab oibus qd nihil tūc fit cū ipā trinitas nec explicitē v^l implicitē nomine. Sed quid si non assit tm̄ de aqua vt infans ex toto mergi possit. **D**ic qd tūc illud quod est pncipalior ps vtpote caput vel mergatur vel aqua pfundatur. **S**i eni vna extremitatū vtpote man⁹ vel pes immergat. dicūt qdā qd si baptisatū ē. **A**liqui alij decretiste dicūt qd si aqua in quacūq; parte cor⁹ poris cadat baptisatus est. **E**t ponūt argumentū qd simile. **S**icut sufficit possidere ptez agri ad hoc vt quis totū possidere videatur. vuz tamen eius sit animi vt totū possidere intendat. **I**dez sentiūt quidā de his qui nō totaliter egressi sūt vterū maternū. videlz qd si pncipalior ps egressa fuerit poterit baptisari. **Q**uod vtz verū sit nescio. p̄sertim cū oporteat quēlibz nasci ad hoc vt renascatur.

De forma aliquorū

que sūt de solennitate baptisati

Forma autē que seruari debet in baptismo que cōcernit aliqua que sūt de solennitate baptisati in his constat. **P**rimo. s. vt catheziget baptisatus. **C**irca qd multa diuersimode fiūt p̄m diuersas osuetudines eccliarū. **S**ed vt frequētius p̄mo exufflat vt virtus demonis exterior expellatur. **S**cdo signum crucis fit ei in pectore et fronte. vt diabol⁹ se coi-

theologie

gnoscat pelli ab illo tā in occulto cordis q̄ in ap̄to ofessionis. **T**ertio accipiat sal in ore vt sapor sapientie pparet. et fetor fomitis restringat. **D**einde fit linitio auriuz et nariū cū spūto. vt discretionē sibi dei habeat et grām que p saluaz a capite descendētē signat. vt sez sensus eius quo ad doctrinā fidei in auditu. et discretio in naribus significata aperiant. **x**p̄o. **D**einde fit inundio in pectore p̄f cor deo pparandū et in spatulis vt fortitudinem accipiat ad portandum onus dñi. **P**ost baptisatū autē fit inundio crismatis in vertice vt appareat mens imputribilis deo. v^l vt spūi xpi p̄cipando merito deinceps xpian⁹ appellaretur heres iam regni effectus. **D**einde fit vestitio de veste cādidissima in signū innocētie que accipit in baptismo et glorie quā expectat in resurrectione. **T**andē cereus accēsus sibi ponitur in manu. vt sic luceat vita ei⁹ corā hoibus. vt glorificet p̄r qui in celis est. **E**t si adest ep̄s confirmetur. **E**t si aduultus est dat ei eucharistia post ofirmationē

Quis sit effectus sacramenti baptisati.

Quis autē sit effect⁹ baptisati liquet ex doctrina magistrorū qui ponūt ep̄licez eius effectū. **P**rim⁹ effectus est omnimoda euacuatio culpe originalis in puulis et tā originalis q̄ actualis in adultis. **P**ter exteriorē p̄fiaz. **S**cdo est debilitatio fomiti. **T**er-

de sacramēto
cuius est collato gratia
Quis sit ido
nister sacramēti bap
tismi
Quo ad deū
bens ordi
iurisdictionē lauab
tū nōtatis est rel esse
nec sez vritē nec con
dictionē hās. nec lauab
imo mō remia. **A**rgu
p̄reas dei qui nemine v
ad hoc sacm̄ tam nō
cōg materiā que ab o
haberi et vobz inueni
in sola nōtatis de gr
p̄uicia. voluit qd vt ip
tēpe quilibet alij pol
Alii q̄uis talis nō h
er ordi. habz cū p̄a
Sed mūdo licet aliq
a sacerdote symonia et
p̄fūm marie cum aqua
gumū sūt baptisandū
nō possit nō ēa emat. **J**
ebus qui sūt amine vū
fit baptisare. **J**ā nūq
baptisare. **M**ūdo p̄o
baptisare dicendo. **S**
vos ē. **E**t cōuersio p
do. **N**os baptisam⁹ b
ne aliq; in vna nōtā
ali⁹ p̄ns baptisare le
si iocose vel ioculato
baptisat. nūq; bap
in p̄mo casu p̄m q̄s
vos nō vult te bap
lā nisi des p̄cū nō d
tis qd si sacer dos p̄s

de sacramēto

cius est collatio gratie.

Quis sit idoneus minister sacramēti baptismi

Minister autē in hoc sacro-
quo ad deū et ecclīaz ē ha-
bens ordinē sacerdotalez
iurisdictionē et laudabilē vitā. Tē-
tū nēitatis est vel esse pōt quilibet
nec sexū virilē nec ordinē. nec iuris-
dictionē hīs. nec laudabilē vitam
imo etiā vetula. **L**argissima eteniz
pietas dei qui neminē vult p̄ire. hīc
ad hoc sacm̄ tam nēariū. p̄uidit
eōz materiā que ab omnibus pōt
haberi et vbiq; inueniri. ita etiam
in casu nēitatis de generali mistro
p̄uidit. voluit q; vt ipius nēitatis
tēpe quilibet aliū possit baptizare
Nū quis talis nō habeat p̄tātē
ex ordine. habz tñ p̄tatem ex tēpe
Sed nunq̄ licet aliquē in nēitate
a sacerdote symoniace recipe ba-
ptismū maxie cum aquā ad se vel
puulū suū baptizandū aliē habē
nō possit nisi eā emat. **I**tē nūquid
ebrius qui iā amisit viū lingue pos-
sit baptizare. **I**tē nūquid heretic⁹ p̄t
baptizare. **N**unq̄ pōt vn⁹ duos
baptizare dicendo. **E**go baptizo
vos etc. **E**t ecōuerso p̄les vnū dice-
do. **N**os baptizam⁹ te etc. **I**tez pōt
ne aliq; in vltia nēitate cū non est
ali⁹ p̄ns baptizare se ipm̄. **I**tē q̄d
si iocose vel ioculatorie q; aliquē
baptizet. nūq̄ baptizat⁹ ē. **R**ūdet
in p̄mo casu p̄m q̄soaz. **Q**uod si sacer-
dos nō vult te baptizare vel pu-
lū nisi des p̄ctū nō dabis. h̄ hoc fa-
ctes q; si sacerdos p̄ns nō esset sa-

baptismo Cloq.

cturus esses. eo q; nullo mō faciē-
da sūt mala vt eueniāt bona. **S**ed
p̄les ali⁹ dicūt q; in dicto casu pos-
sit ab eo baptizari. eo q; q̄rens ba-
ptismū nō emit aquā nō emit actū
baptismi. h̄ tpe nēitatis p̄t redimē
verationē sui iuris. et pro se si ipse
baptizandus est et p̄ puulo si quē
habeat baptizandū. **E**t tūc nō fiūt
mala vt eueniāt bona. nec omittit
symonia ex pte q̄rentis baptismū
nec etiā cōmittit se discrimini pro
salute sua vel alterius. **I**n sc̄do ca-
su scz in ebrio. aut in tali ebrio suf-
focat oīno rō. aut nō suffocat sed
tm̄ patit impedimētum lingue. **S**i
autē oīno suffocat rō. dicit q; ba-
ptizare nō p̄t. **S**i autē impedimētū
tm̄ lingue patit habz q; discretōz
pōt niti ad formandū dictiones
cū studio. **N**ū si nō essit ali⁹. p̄t ta-
lis baptizare. **S**z si nullā posset di-
ctionē exp̄mere sec⁹ esset. **S**ed non
videt q; ebetas q; nō ligat rōnem
tm̄ impedimētū p̄stet vt cū diligen-
ti studio nō possz exp̄mere vbum.
In tertio casu. s. de heretico dī q; q̄
heretic⁹ baptizans in fōz heretica
nō baptizat. h̄ hētic⁹ baptizans in
fōz ecclīe dūmō hēat intētionē ba-
ptizandi baptizat in fide ecclīe. et ba-
ptizatū ē. **E**t ponit de h̄ aug⁹ cōn-
donatū hereticū oueniēs ex^m. **Q**uod
sic iacob semē b̄ndictū non tm̄ ge-
nuit p̄ vterū liberaz. h̄ etiā p̄ vte-
rū ācillaz. ita x̄ps nō tm̄ spūaliē
regenerat ministerio fidelīū. h̄ etiā
ministerio infidelīū. eo q; act⁹ su⁹
sit n̄ hoīs. **I**n q̄rto casu dī q; vn⁹
pōt tot baptizare quot pōt simul

Compendiū

immergere vel profundere pro nēitate
Dico q̄ p̄ter nēitatē nullatenus ē
hoc faciendū. nec est ly te in tali ca
su de nēitate forme. quia dñs tra
dens formā baptisandi dixit eos.
cui tātū resonat vos q̄ntū te **S**ed
sec̄ est si duo baptisēt vnū dicēdo
baptisam? te. qz p̄m huguelinū in
apparatu suo sup̄ decret̄ nō ē ba
ptisat? **S**ed si plēs siml̄ mergant
puer̄ p̄ferētes singulū formā eccle
siasticā ego baptiso te. c̄. c̄. firmat̄
baptisat? **N**ec est iteratū sac̄m p̄
pter illā d̄borū iterationē seu mul
tiplicationē vt dicūt. nisi cū b̄ etiā
iteraret̄ q̄ mersio siml̄ **S**ed esto q̄
duo sint baptisātes aliquē quoz
vn̄ sit mancus q̄ dicat d̄ba q̄ ali
mutus et mergat puerū. nūq̄d est
baptisat? **D**icit̄ q̄ nō. qz in omni
sac̄o h̄ntē p̄scriptā formā illud
q̄d solēnitatis est b̄n̄ diuidit̄ sed il
lud q̄d est nēitatis nequaq̄ **E**t iō
qz vtrūq̄ scz forma d̄borū et mer
sio sūt de nēitate sac̄i diuidi non
p̄nt. vñ nō est baptisat? **I**n quinto
casu scz vtz aliq̄s possit se ip̄m ba
ptisare **S**c̄dm̄ canōes c̄stat q̄ nō
et forte ideo qz sub hac spe possit
nimis differri baptism̄. eo q̄ qñ
vellet posset se ip̄m baptisare **I**n
sup̄ sicut cōn naturā est q̄ quis se
ip̄m generet. ita cōn rōem videtur
esse q̄ q̄s se ip̄m possit regenerare
Merunt̄ si desideret baptismū. et
non sit alī qui se ip̄m possit bap
tisare. si in illo statu moreret̄ saluare
tur. eo q̄ esset baptisat? baptismō
fluminis. qui supplet in nēitate ba

theologie

tismū fluminis **I**n ultimo casu d̄
q̄ si iocose cū intētionē tñ faciēdi
q̄d facit ecclia sup̄ nō baptisatū. p
ferat d̄borū formā mergendo in
aquā. ip̄o tūc vel añ nō reclaman
te baptisatus est. qz tūc nō totum
fuit ioculū vel ioculatoriū. eo q̄ in
tētio faciēdi q̄d facit ecclia iocul
atorio nō fuit **S**i aut̄ totū fuit iocul
atorio vel ip̄e reclamasset. tunc
nihil fieret **E**t ponūt iurispiti exē
plū per sile in stipulatione **N**ā cū
ludendo dicunt̄ hec d̄ba sp̄des.
spondeo. nō inducūt obligatio.

De q̄litatebus seu con

ditionib̄ accedentiū ad baptismū

Nunc dicendū ē de conditio
nibus accedentiū ad ba
ptismū **E**t p̄mo q̄ritur de
fide accedente vtz baptismū reci
piat **I**te vtrū dormiētes possint
baptisari **I**te an amētes **I**tez an
inuri **A**d p̄mū dicit̄ q̄ fictus sus
cipit baptismi sac̄m sed non rem
sac̄mēti vel effectum. eo q̄ ponat
obicē sp̄s sancto et gr̄e sac̄mēti.
Mult̄ enī aliq̄d q̄d stare nō p̄t cū
gr̄a sac̄mēti. h̄ cessāte fidē susci
pit effectū **Q**uis aut̄ dicat̄ fidē et
q̄s fictus recipiat caraderē et q̄s
nō **D**ic̄ in effectu post **R**aymūdū
in sūma q̄ ille fictus qui se simulat
velle suscipere baptismū et oīno sus
cipere nō intēdit. nō recipit sac̄m
nec rē sac̄i **S**z q̄ exterī suscipiēs
se sicut interī dispositū cū non sit
vel qz nō credit. vl̄ qz in deuot̄. i.
cū p̄ oīto peccādi accedit p̄tēnit

De sacramē

sac̄m iō ē nō reu
pit rē sac̄i. q̄ an
suscipit **I**n sc̄do ca
t̄b̄ d̄linguit̄ **S**ed
nem̄ hēbant volūta
riā et repugnāte
tione p̄tēnit̄ an
dormiētes si bap
ptisat̄ nec sac̄m nec rē
ē de bap. c. **M**o
c̄. **S**i aut̄ nō appa
rēt̄ eoz. sed vtz
nec baptisari. tūc h̄
calo p̄t̄ dormiētes b
viciōū est de letar̄ g
tibus **D**e amētib̄
aliā **S**ed furia est p̄
Sic p̄ infirmitatē
si nūq̄ voluerit bap
tī cū nō laerit q̄d
p̄tēnit caraderē imp
aie furia nō n̄ porp
q̄ aliq̄s inuicē in fur
nā. sic d̄linguendū est
sac̄m et de dormiētib̄
aut̄ q̄d d̄t̄ de inuicē
dū est. qz an cōno ita
tes baptisari vt p̄ po
rent et rēstare cū v
dico p̄ter amētes. c
modo recipiūt sac̄m
res sūt rebaptisand

De patris

Patris de
gēti est om
tenent̄ **I**n a
deant **S**ed excentē a
ludio p̄m hugonē de

De sacramēto

sacram̄to ē nō reuerēt ille nō suscipit rē sacri. i. gr̄am. caracterem tñ suscipit **I**n sc̄do casu. s. de dormiētib⁹ distinguē **A**ut qz añ dormiētō nem hēbant volūtate oīno cōtra rīā et repugnantē et in ipsa cōndi cōne p̄siterūt aut nō **S**i sic tunc dormientes si baptisēnt nihil reci piūt nec sacm̄ nec rē sacri vt p̄tz eē de bap. c. **M**aiores. in fi. in anti quis **S**i autē nō apparuerit talis volūtas eoz. sed vigilātes instite rint baptisari. tūc si timeat de p̄culo p̄nt dormiētes baptisari **I**dē dicēdū est de letargico ⁊ de amen tibus **D**e amētib⁹ tñ distinguūt aliq̄ **A**ut furia est p̄petua. aut non **S**i sic p̄ infātibus h̄ndi sūt. qui et si nūqz voluerint baptisari. nūqz tñ etiā noluerint. qd̄ sufficit ad ba ptismalē caracterē imp̄mendū **S**i aut furia nō est perpetua. vtputa qñ aliq̄s incidit in furozē vl̄ amen tiā. tūc distinguendū est. sic sup̄ di stinctū est de dormiētibus **A**d illō aut qd̄ q̄rit de inuitis distinguen dū est. qz aut oīno ita fuerūt nolē tes baptisari vt p̄ posse suo resiste rent et resisterēt cū vsu rōnis. qd̄ dico p̄pter amētes. et tales nullo modo recipiūt sacm̄. nec vt prio res sūt rebaptisandi

De patrinis et ad quid te nentur.

Postremo de patrinis tan gēdū est qui sint. ad quid tenent **I**n cui⁹ p̄sona rñ deant **A**n excusent a mēdacio **S**olutio p̄mi hugonē de sc̄o vic patri

baptismo Cloiq

ni vocant qui puulos ad baptis mū offerūt vt regenerent ad vi tam nouā **S**c̄ scias qz patrinī doo nei nō p̄nt esse infideles cū tenean tur instruere puulū in fide catho lica. qd̄ nō p̄t infidelis **I**tem nec religiose p̄sone p̄pter suspectam fa miliaritatē q̄ generat per tales ge neralē opaternitatē **A**d qd̄ autez patrinī teneant. scias qz p̄m aug⁹ maxie tenent ad duo sez monere ad d̄tutes. et docere symboluz. et ordē d̄nicā **D**icit aut magr̄ **A**lbertus qz patrinī ad istaz diligen tiā obligant si tñ aliter nō instruā tur puuli **S**z qz p̄ntes sūt cōter i istis circa puulos diligētes **C**redo etiā et p̄ n̄ cātant in ecclia. et mozes p̄dicant. ac in bonis opib⁹ oñdunt. in magna pte excusantur mō patrinī **S**ec⁹ aut fuit in p̄m̄iti ua ecclia. qñ puuli int̄ infideles nu triebant **D**eniqz patrinī in p̄sōa puuloz rñdent. ⁊ tñ valet cū ipsi patrinī dicūt credo. ac si puuli met dicerēt. sacm̄ fidei patris sū susci pere **Q**d̄ vez videt cū nō hēant obicē cōnrie volūtatis vel dissen sus. ⁊ ad credendū ista nō repiat in eis vsus liberi arbitrii **P**atet er go qz patrinī ita p̄ puulis rñden tes nō mentiūtur

De sacramēto cōfir

mationis et p̄tinentibus ad ipm. **M**ateria aut sacramēti cōfir mationis videndū ē p̄mo **I**tem istud sacramētū sit necessariū ad salutez **Q**ue sit propria materia in hoc

Compendiū

sacra **Q**ue sit ppria forma. Quis minister Quis ei effectus Quales ad confirmationē accedere dnt. Et an aliqs possit se ipm repñtare

An sacramentū confirmationis sit nēariū ad salutē.

Hic autē cōfirmatio sit nēariā ad salutē dubitari pōt Et videt q sic loquendo etiā nō quo ad esse bñ institutū. s. quo ad esse nēariū maxie cū dicat hugo de scō. vic. Quid pdest si p baptismū a lapsu erigeris nisi etiā p confirmationē ad standū cōfirmēris Ad qd dici pōt q vno modo loquēdi cōfirmatio nēaria est. alio mō nō Nēitas enī duplex inuenit. quedā absoluta. et qdā cōditionata Absoluta est. qz illud sine quo res esse nō pōt nēariū dicitur Sic baptism⁹ nēarius est ad salutē. qz sine eo nō est salus. nisi cū nēitas excluderet sacm̄ Sic etiā pñia necessaria est ad salutē post lapsū in mōdem culpā Et isto mō cōfirmatio nō ē ad salutē nēaria Alio mō dicit nēitas cōditionata. i. p̄m qd vt si hō nō debeat debilitari nēe est bene comedere Et isto mō dici pōt q cōfirmatio ad salutē est nēaria Nā ad hoc q debeat vita sp̄itualis q sal⁹ in baptismo adeptā robuste cōn hostes sp̄uales custodiri nēe habet hoc sacro cōfirmari et cōfortari Datur enī hoc sacm̄ ad robur Nū dicit hugo de scō. vic. illud qd sup̄ allegatū est Quid pdest x̄. Nō qz sine cōfirmatione

theologie

nō valeret baptism⁹ ad salutē. q̄a hoc falsū est. s. qz frequēter in pugna sp̄uali ex debilitate virtutis sp̄ualis accideret etiā facilitas cadendi. et p̄inde damnatio. nisi eēt confirmatio.

Que sit ppria materia in sacramēto confirmationis.

Materia autē hui⁹ sacri debita est crisma qd cōficiē ex oleo oliuaz et balsamo p cōsecrationē et cōsecrationē pontificis Raban⁹ de naturis rez Balsamus in crismatis cōsecōne liquori oliue cōmisceri. et pontificali bñdictione solet cōsecrari Nū aliud oleū qz oleū oliuaz vt cōiter dicit. vel oleū et balsamū nō cōsecrata nō sūt. nec esse pñt materia hui⁹ sacri Nec est sile de baptismo. in quo in nēitate p̄t esse materia aq̄ nō cōsecrata. qz baptism⁹ sacm̄ ē nēitat. et id in nēitate sine moza bñdictionis cū forma eccl̄astica baptisat. Cōfirmatio autē nō est sacm̄ nēitatis. eo q multi nō cōfirmari saluant. dūmō cōceptus sacri nō inueniat Nō etiā in nēitate oleo nō cōsecrato nō pōt qd cōfirmari.

Que sit forma ^{in sacro cōfirmatōis} Forma enī verborū quib⁹ vtunt̄ ep̄i duplex ē Et p̄m q̄sdā talis est Signo te signo crucis q cōfirmo te crismate salutis in nomine patris x̄. Scdm̄ alios talis est firmo te signo crucis q crismate salut. in noie p̄ris x̄

De sacramēto

Seco p̄mus mo⁹ q
p̄ generalē vicant
cōsecrationē
ordinariū sit cōn
mitē surgentē q̄ non
in baptismo s. reman
ad cōsecratiū q̄ sit sup̄
in nō s. merice et
gen⁹ p̄mo vt collat a
que est veracōtia no
nomē x̄i. q̄ tollit de
gnatione et imp̄ssioe cr
te. in qua cōtribuit v
imp̄ationis in q̄ p̄e de
p̄buit q̄ oim̄ p̄udo v̄
enare. q̄ q̄dam sup̄ in
formē Exempla de p
gma regis in armis
paul⁹ ad gal. p̄t. Mi
ari n̄ in cruce d̄i n̄
abolitionē ergo hui⁹ r
in cōfirmatione cōsign
in fronte. v̄v̄ loc⁹ est n̄
dicit cōsigno te signo cr
gen⁹ m̄ vt tollat a no
litas exortō q̄ est s̄c̄r̄
infirmitas ad hancō
cōfessionē nois x̄i cōd
p̄ncipib⁹ m̄t̄i Ad ho
tio crismate salutis
ip̄a in unctio. vt sicut
intraōne in s̄bz co
ei fomentū h̄cōis n̄
rigetcat in pugna. in
crismatis robur h̄cōis
nos efficit ad resistē
pes hui⁹ m̄t̄i. hoc
et cōn p̄ncipes t̄m̄t̄

De sacramēto

Sed primus modus generalior est eo quod generali dicantur proza verba in consecratione. Et non cum hoc sacramento ordinatus sit contra debilitatem ex fomite surgentem. quae non tota purgatur in baptismo. sed remanet debilitas ad exercitium et sic duplex debilitas in nobis scilicet interior et exterior. Indigemus primo ut tollatur a nobis interior que est verecundia noxia confitendi nomen christi. quae tollitur de iure in consecratione et impositione crucis in fronte. in qua describitur vexillo summi imperatoris in qua ipse de hoste triumphavit quod omnem pudorem debet evacuare. et gloriam superinducere multiformem. Exemplum de portatibus insignia regis in armis suis. Non dicit paulus ad galatas. Mibi absit gloria nisi in cruce domini nostri iesu christi. Ad abluendum ergo huius verecundiae fit in confirmatione consignatio crucis in fronte. ubi locus est verecundiae. et dicitur consignatio te signo crucis. Indigemus etiam ut tollatur a nobis debilitas exterior quae est flexibilitas seu instabilitas ad standum exterius in professione nominis christi coram regibus et principibus mundi. Ad hoc fit confirmatio crismate salutis. quod designat ipsa inundatio. ut sicut inundatio per inebriationem in sabbatis corporis ministrat ei fomentum humoris ne desiccetur et rigescat in pugna. ita ipsa inundatio crismatis robustos et intrepidos nos efficit ad resistendum contra principes huius mundi. hoc est contra peccata et contra principes tenebrarum. B est contra

confirmatōnis Cliz

demones. Et ad istud robur conferendum dicitur. Confirmo te crismate salutis. Et non dicitur quod quis nulla forma debitorum legalium quibus confirmabatur apostoli. Imo ut videtur ad aliam. ubi. tunc. ubi sunt per confirmationem impositio manuum. tunc creditur maiores eos nunquam sine debitis nec sine materia crismatis. de minimata confirmasse. Cuius argumentum est quod in libro de ecclesiastica hierarchia beati dionysii qui cum apostolis fuit habetur expressum capitulum de perficiendis et in templo offerendis. ubi loquitur de consecratione crismatis. Hinc hic multa quae et sicut solui ut super quantum est in tractatu de baptismo.

Quis sit minister sacramenti confirmationis.

Et autem minister in hoc sacramento solus episcopus. cuius ratio assignatur. Nam re aliquam statueri vel facere minorum est. sed facta confirmatio est maiorum. Et ita baptizare omnium sacerdotum minorum est confirmatio vero post baptismum maiorum est scilicet episcoporum. Insuper res huius sacri spiritus est. vel gratia ei collata ad robur contra debilitatem et timiditatem ex fomite precedentem. et ideo conveniens quod quo ad signum sacramentale ab eo qui plenitudinem potestatis et vigoris habet desciat. Si autem obijcias. si solus episcopus hoc facere potest. aut ergo hoc habet ex ordine aut ex iurisdictione. Si ex ordine. ergo hoc etiam poterit simplex sacerdos. quia episcopus nullum

Compendiū

habz ordinē q̄ nō hēat sacerdos ad mīn^o fm eos qui ep̄atū nō pōnūt esse ordinē Si autē ep̄s b̄ hēt ex iurisdictionē sequit̄ q̄ electus cōfirmat^r aū cōsecrationē om̄imodā habet iurisdictionē Tu dic q̄ hoc scz q̄ sol^o ep̄s pōt cōfirmare nec ex ordine tm̄ nec ex iurisdictionē tm̄ habz. h̄ ex utroq̄ siml^r Un̄ hoc annexū est officio ep̄ali sic cōsecratio eccl̄iaz et ordinatio clericoz et velatio v̄ginū et hm̄oi Sed q̄d si alius ep̄s cōfirmet crismate nōdū baptisatum siue nondū xp̄ianum et fiant omnia que exiguntur ad collationē hui^o sacri. nūq̄d sacm̄ tale est isti nō baptisato collatum Dicūt fere oēs q̄ nō. eo q̄ baptisatus sit ianua et fūdāmetū om̄i sacramētoz Et sic vbi nō nisi p̄ baptisatū pōt ad alia sacra iter h̄ri. sic nec ad alia sacra p̄t sine baptisato superedificari. Sūt alij qui vident modo cōtrario sentire

Quis sit effect^o sacri cōfirmationis

Deniq̄ effectus hui^o sacri p̄ sup̄ dicta in pte p̄z **S**ecundū **R**abanū effectus hui^o sacri est roboratio p̄ sp̄m̄ sc̄m. vt. s. intrepide p̄dicet aliq̄s q̄d ip̄e accipit Et dicit magr̄ in. l. iij. s̄n̄iarū q̄ effect^o eius est donatio sp̄m̄ sc̄i ad robur scz cōn debilitatē vel instabilitatē a fomite p̄cedentē Si q̄s autē obuiauerit dicēs q̄ idē est effectus eucharistie. scz roboratio sp̄s sc̄i. qz panis cor hois cōfirmet. q̄ ira sup̄fluit istud vel illud sacm̄. **D**ic q̄ vario mō est robur et esse

theologie

ctus istius et illi^o sacri. qz effect^o cōfirmationis est p̄ se. effectus v̄o eu^o charistie per acc̄is **N**el dic q̄ ad duo tenemur scz ad credēdū articulos fidei firmē. et cōfitendū exter^o audaciter. iū illud ad rhō. x. **C**orde credi ad iustitiā. ore autē cōfessio fit ad salutē Et idō dupl̄ci indigem^o roboratiōe. **U**na que int^o nutriat nos et cōfirmet ad credēdū. et est panis vite q̄ cor hois cōfirmat **E**t alia q̄ cōfortet et cōfirmet nos ad audaci^o cōfitendum nomē xp̄i exteri^o. et hec est cōfirmatio **U**n̄ q̄ntū ad hūc respectū r̄ce recipiūt eucharistia interi^o et cōfirmatio exteri^o.

De q̄litate accedentiū

ad sacm̄tū cōfirmationis.

De q̄litate accedentiū q̄rit **P**rimo qua etate accedē debēt **T**er^o an ieiunij v̄l pransi qz de ose. di. iij. d̄r **S**tatuim^o **U**t ieiunij veniāt p̄f̄ce etatis. et moneāt cōfessionē p̄us facē. vt mūdi donū sp̄m̄ sc̄i valeant accipere **S**ed dic q̄ vtriusq̄ etatis h̄c dies scz puerilis et iuuenilis s̄l accedē p̄nt **E**t meli^o ac securi^o ē q̄ pueri cōfirmēt. q̄a q̄uis etas imatura tētationes et fortes mot^o occupie nō sētiat p̄parant tñ ad pugnā sp̄alē cū tp̄us tētationis aduenerit. et bonum ac securū ē s̄p̄ paratū esse **D**ecretū autē illud allegatū de adultis loquitur. qui tenent ad illa que tangit. **A**d aliud dicitur q̄ propter sacm̄tū reuerentiā decz vt ieiunij recipiat et a ieiunio cōferatur si tñ

De sacramēto

aliter p̄pter raritatem et
ep̄op̄ fiat. nō nocet m̄
post pronom̄ cōfirmati
beri ep̄s. q̄ ip̄o reco
ti pari dulationē. Sed n
ad hoc sacm̄tū s̄l cōfirmat
ip̄m p̄icare ep̄o. **D**ic q̄
firmatōis v̄bz figuratā
tari canō. nō h̄ris ep̄m
ad standū. s̄c̄o indigēs vt
Raban^o s̄l dicit. et idō
est p̄nans **I**n fine nō
mansim̄ mot^o cōm̄ se
sept̄ dies obleruare a lo
p̄is et s̄c̄is p̄t̄ mandā
mans et dignitatē hui^o s̄
per vt dicit hugo de sco
tpe debet cōfirmatus p̄n
seruare in capite vt scz ca
lauer. q̄uo aduētus sp̄m̄
beat. hoc ē d̄b̄ sept̄. vt
sp̄m̄ sc̄i ad se cōdōc̄ d̄b̄. a
agit v̄bz acta aduētū sp̄m̄
luz ap̄os scz in pentecoste
s̄c̄i h̄c. res et q̄d sacm̄
sacm̄ est ip̄a cōfirmatō que
nas ep̄i sic in h̄one cōfirmat
cōfirmare vt sup̄ radū est. h̄
Res vero sacri est ip̄a cōfir
matio ad robur cōn debilitatē
instabilitatē et fomite p̄

De sacramēto

ritie et p̄ntibus ad
Et d̄o loco se offi
tus de corpore xp̄i
eucharistia. **D**ic q̄
tū venit ep̄s iustitias
vitas eius **I**n qua man

de sacramēto

aliter ppter raritatē et carentiam
epoz fiat. nō nocet. meli' ē ei etiā
post prandiū confirmari dū pōt ha
beri epūs. q̄ ipō recedēte sacmen
ti pari dilationē. Sed nūq̄ aliq̄s
ad hoc sacm̄ suscipiendū possz se
ipm̄ p̄ntare epō. Dicit̄ q̄ nō. qz cō
firmādos debz significari seu p̄n
tari tanq̄ nō h̄ns p̄p̄iā virtutem
ad standū sed indigēs vt ab alio
statuā se stabiliaē. et idō ab alio
est p̄ntandus. In fine nō q̄ cōfir
matus p̄m̄ morē cōem se debet p
septē dies obseruare a lotionē ca
pitis et frōtis p̄p̄ inunctionē cris
matis et dignitatē hui' sacri. Insu
per vt dicit hugo de scō vic. tāto
tpe debet confirmatus vñtionē cō/
seruare in capite vt scz caput non
lauet. q̄nto aduētus sp̄s̄s̄ci cele
braē. hoc ē dieb' septē. vt aduētū
sp̄s̄s̄ci ad se totidē dieb' agat q̄t
agit v̄hs ecclia aduētū sp̄s̄s̄ci
sup aplos scz in pentecoste. Quid
aut sit hic res et q̄d sacm̄. Dic q̄
sacm̄ est ipa cōsignatio que p ma
nus ep̄i sit in fronte confirmari ex
crismate vt sup tactū est. sanctifico
Res vero sacri est ipa gr̄e sp̄iālis
datio ad robur cōn debilitatē seu
instabilitatē ex fomite p̄cedentēz

De sacramēto eucha ristie et p̄ntibus ad ipm̄

Errō loco se offert tracta
tus de corpe xpi seu de eu
charistia. Vbi p̄mo tāgē/
dū venit t̄p̄s institutiōis ei' Que
utilitas eius. In qua materia cele

eucharistie

Clē.

bretur. Que in eo sit precisa forma
verboz. Quis eius effectus. De iñ
tāgunē aliqua de vero corpe xpi.
De cōditione recipientū. De cōvi
tione ministri.

De tpe institutiōis sacri

Hoc sacm̄ vt p̄les volūt in
die cene plene institutū fu
it et habuerūt v̄ba conse
cratiōis plenā efficacā a tpe illo
vsqz nūc. q̄ntā mō h̄nt. Alij volunt
q̄ tūc forma verboz p̄fecte tradē
ta fuerit. sed q̄ d̄tus verboz vsqz
ad pascha suspensa est. Unde p̄m
eos nō potuit corpus xpi confici
in illo triduo eo q̄ v̄ba illa d̄tutē
suaz ex passione. sepultura. lateris
ap̄tione. et resurrectiōe xpi cōtra
re rūt. q̄ om̄ia rep̄ntant per signa/
cula q̄ in missa sūt. Sed credo q̄
p̄oz s̄nia verior sit. Alioq̄n si xpus
v̄lteri' p̄ decē ānos post cenā illā
vixisset nō cōfecisset apli d̄tute illo
rū verboz q̄d nō reputat̄ verum

Que sit utilitas

Asignant̄ hic p̄les utilita
tes. q̄ cāe sūt q̄re institutū
est h̄ sacm̄. Est aut̄ p̄ma et
p̄ncipalis. vt sic hō p̄ esū ligni ve
titi p̄dicit vitā. ita recuperet per esū
ligni vite. Sc̄da cā p̄ria huic est.
vt hic scz sit aliq̄d nutrimentū hoīs
sp̄iale. p̄m̄ illō p̄f. panē āgeloz mā
ducauit hō. Tertia vt vniant̄ mē
bra corpis xpi suo capiti. Sic enī
cibus ouertit cibantē in se vnit qz
sibi mēbra cibātia. Vñ aug' in lib

Compendiū

cōfessionā loquēs sub nomie xp̄i.
Nō me mutabis in te sicut cibum
carnis tue sed tu mutaberis in me

Quarta rā est vt augeat meri-
tū fidei que in hoc sacro maxime
meret. quā cām tāgit magr̄ in iij.
s̄n̄iaz di. xij. **Q**uinta est subleua-
tio spei. vt recipiam⁹ in celo sua. q̄
hic recipimus semet ip̄m. quā cāz
tāgit Chrysost. sup iob **S**exta
est dilatatio charitatis que huius
sacri sūptione augeat. eo q̄ sit sac-
mentū amoris. vt dicit hilari⁹.

Septima diminutio venialium sicut
infra tangetur.

De materia sacramēti

Materia hui⁹ sacmēti non
est res vna sed triplex scz
panis triticeus. et vinum
aq̄ mixtū. q̄bus xp̄us ea in carnē
et sanguinē suū ouertendo cōtulit
vini talē vt essent materia hui⁹ sa-
cramēti **I**n alexāder papa de o-
secra. di. ij. **I**n sacroz oblatōnib⁹
que inter missaz solēnia dño offe-
rūtur. panis tm̄ et vinū aq̄ permi-
xtū. in sacrificiū offerant **I**n q̄z
uis nō legat̄ in euangelio. estimat̄
tm̄ aqua simul cum vino in calice
dñi fuisse **I**n damas̄. Capiēs ca-
licez ex vino et aqua tradidit eis
dicēs. bibite ex hoc oēs **I**tē de cō-
secra. di. ij. **A** dño admonit⁹ et in-
structi sum⁹. vt calicē dñi cū aqua
mixtū fm̄ q̄ dñs obtulit offeram⁹
Sed hic plura scire oportet. **A**n. s.
p̄mo deficiēte aliquo istoz confi-
ciatur. **I**tē an possit officī de pane

theologie de

filiginoso **I**tē an de azimo tm̄. vt
de aliquo mō fermētato **I**tē an
cōfici poterit si vinū tā modicū fu-
erit. vt oīno sit ab aqua absorptū
Itē an sine aqua possit quis cōfi-
cere. **E**t q̄ntū de aqua in calice sit
apponēdū **I**tē an panis transeat
in carnē et sanguinē et aiama⁹ dei-
tātē et s̄l̄r vinū in hec etiā omnia
Itē an aqua trāseat tm̄ in sangui-
nem vel p̄mo trāseat in vinū de-
inde illud vinū in sanguinē **I**tem
an in alio liquore liceret **S**acm̄
celebrare **R**ēsiones. **A**d primū
dicūt fm̄ opinionē eozū qui dicūt
q̄ in vltimo instāti platiōis p̄me
clausule scz hoc est corp⁹ meuz sit
trāsubstātiatio panis in carnem
xp̄i et est ibi xp̄us p̄fectus sub spe-
cie panis. **D**eīn̄ platis v̄bis sup
vinū fit. ibi s̄guis xp̄i per ouersio-
nem. et est ibi totus xp̄us **S**cdm̄
hanc inq̄z opionē que p̄babilior
apud multos habet dicendū ē q̄
anteq̄ aliq̄o dicat̄ sup vinū ē sc̄a
panis trāsubstātiatio in corpus
xp̄i **A**liq̄n̄ dicep̄t eccl̄ia adorā-
do illā hostiā in eleuatōne **I**nde
q̄uis vinū deesset facta tm̄ esset il-
la trāsubstātiatio panis in corp⁹
xp̄i **E**adē rōne dicūt q̄ vidēt ver-
bis sup vinū etiā absente pane fie-
ret sanguis xp̄i et tot⁹ xp̄us esset
sub specie vini **P**eccaret tm̄ morta-
liter qui sciēter p̄rmissio altero o-
secraret. nisi forte ab infidelib⁹ tpe
osecratiōis impediret **S**i autem
alias et aliter defectū alicui⁹ p̄oi-
torū missa iā incepta dephēderz

Sacramēti

nō debet osecrare n̄
verboz cōsecratione
cū cante sup̄lere
secrato vt ab infidelib⁹
infirmitate r̄m̄ osec-
retur tūc vnus alius
verba sequita debet
ad ea que p̄m̄it ad o-
sanguinis et p̄ficere **S**i
esset aqua dicit q̄ omnia
peccata q̄ grauiora s̄
secra. cōsecrat tūc **Q**ue-
runt de n̄itate sacri. nō
est de n̄itate q̄n̄ tūc s̄m̄
sacm̄ in specie vini **Q**ue-
runt q̄ si aqua vino
ad hoc q̄ inde officiat
modicā esse vt absorbe-
vino vt totū sit vinū. q̄
fict⁹ v̄bis trāit aqua
q̄ inde officiat **Q**uere
vino nō amito licet ex
cū aliq̄o sp̄i s̄nt cōfici n̄
nō p̄mo **Q**uere de
de d̄. d̄. h̄ videt velle cō-
separat̄ v̄bis q̄ fm̄ aliq̄o
n̄ in p̄v̄to talia nō s̄nt cō-
In sc̄o talia v̄bis de
ḡn̄o possit officī dicit
enī nō p̄t baptizari nisi
mersione facta **I**n vino
omnibus aliis r̄it̄ fuerit
p̄ficiat̄ **S**ic p̄ter insti-
mariā hui⁹ sacri que s̄ta
pane triticeo nō p̄t officī
alio **S**ed q̄o si tritico s̄
comixta **D**icit q̄ d̄m̄o
le frumētū sufficit **S**i d̄

Sacramēto

nō deberz consecrare nisi añ platōz
verboz consecrationis possit defe
ctū caute supplere **S**i aut pane cō
secrato vi ab infidelib' a alijs vel
infirmitate vinū consecrare impedi
retur tūc vnus alius sacerdos ad
verba sequētia deberet incipe scz
ad ea que ptinēt ad consecrationez
sāguinis et pficere **S**i vō tm de
esset aqua dicit q' omittēs gūter
peccaret q' grauissime si scienter cō
secraret. cōficeret tñ **Q**uāuis enīz
aq' sit de nēitate sacri. nō tñ adeo
est de nēitate qm tūc sine ea fieret
sacm in specie vini **C**ui' rō ex h
habet. qz si aqua vino admisceat
ad hoc q' inde officiat. oportz ita
modicā esse vt absorbeat aqua a
vino vt totū sit vinū. q' tūc inde cō
fici vñ p'us trāsit aqua in vinum
q' inde officiat **Q**uare ergo ex h
vino nō mixto sicut ex illo mixto
cū eiusdē spēi sint cōfici nō possit
nō vdeo **M**erūtñ decretū qdōdā
de ose. di. ij. videt velle cōnriū vbi
apparat' dicit q' fm aliqz opinio
nē in pōitō casu nō fit consecratio
In scōo casu vtz scz de pane sili
ginoso possit officī. dicit q' nō sic
enī nō p't baptisari nisi in aq'. imo
mersione facta **I**n vino cecis etiaz
omibus alijs rite suatis. non ē ba
ptisatū **S**ic ppter institutionē pri
mariā hui' sacri que statuit fiēi in
pane triticeo nō p't officī de pane
alio **S**ed qd si tritico fuerit siligo
admixta **D**ic q' dūmō maior ps
sit frumētū sufficit **E**t dico maiorē

eucharistie

Cleij

ptem in qntitate et virtute. vt scz a
frumēto absorbeat quicqd est ibi
de nō frumēto. alioqn nō esset pa
nis triticeus et pinde in eo cōfici
non posset **I**n tertio casu qñ scz cō
fici de pane fermētato sicut confi
cūt greci. dicit fere oēs q' nō sñ
grau p'cō confici de fermētato
Quia tñ fermēti admixtio spēm q'
virtutē frumēti siue panis triticei
nō destruit dicit q' si officī de fer
mētato q' consecratū est **E**t ponit
exēplū de baptisato qui debet fie
ri in pura aqua. et tñ fm eos si ali
quid de alio liquoē admisceat qd
possit ab aqua oino absorberi. et
ita aliqz baptisatus fuerit. q' vere
baptisat' est. eo q' adhuc remane
at aq' in specie et virtute sua **S**cōm
tñ huguelinū in apparatu suo. qui
de fermētato cōficiat nihil agit **P**ri
or tñ opinio est pbabilior **I**n q'r/
to casu dicit a magnis. q' ex quo
tā modicū apponit de vino vt oi
no ab aq' absorbeat. cū aq' tunc
magis colorata dici debeat q' sic
qz vinū de aq' officī nō possit p' cōis
nec de tali mixtura cōfici poterit
In fm istoz opinionē illi nō offi
ciūt qui pannū lineū in vino intin
ctum per totū añū cōseruant et in
tpe sacrificij pticulā eius in aqua
calicis abluūt. vt legit de ose. di. ij.
c. **S**ū omē **O**pinio qūdā decre
tistaz tenet cōnriū scz q' conficiat
cū vino ab aqua absopto sic recit
rat mag' gal. in sūma **Q**uo ad
qntū vero scilz an sine aqua possit

Compendiū

offici. et quāto sit apponendū de aq̄
p̄t̄z p̄ aīdōicta. **R**ōdendo ad p̄mū
et ad hoc p̄cedēs sc̄z q̄ taz modi
cū vt a vino absorberi possit. **A**d
sectū aut̄ in quo querit̄ an panis
trāseat in carnē. sanguinē. aīam et
deitatez. et silit̄er vinū. dicendū q̄
totus xp̄s est sub vtraq̄ specie
sed t̄m t̄m panis trāsit in carnē xp̄i
et vinū in sanguinē. **S**ed qz totus
xp̄s inseparabilis est iō sub specie
panis est caro p̄ ouer̄ionē et trās
sationē. et sāguis et aīa et deitas
p̄ ocomitantīā. eo q̄ caro ei⁹ sine
sāguine aīa et deitate nūq̄z sit. **A**tu
te enī verborū ē p̄ncipalit̄ ibi caro
et oīter cetera oīa xp̄i. **N**ō xp̄s to
tus est ibi v̄borū virtute. sed t̄m ca
ro p̄ncipalit̄. et cetera oīter. **E**t sub
sp̄e vini t̄m est sāguis xp̄i p̄ ouer̄i
onē et trāsubstantiationē. reliqua
aut̄ xp̄i oīa p̄ ocomitantīā. **A**d
septimū v̄eo quo q̄rit̄ an aq̄ tran
seat in sanguinē. vel t̄m in vinū. du
pliciter r̄ndet̄ s̄m duplicē opinionē.
Ponit̄ enī q̄dā op̄io q̄ aqua non
transeat in sanguinē xp̄i v̄ez. s̄ t̄m
est ibi ad significandū p̄p̄m. s̄m q̄
oī de ose. di. ij. c. **C**ū omē **C**ū in
calice xp̄i aq̄ vino miscet̄ xp̄o p̄p̄s
adunat̄. i. adunat̄ signat̄. **A**lia opi
nio cui magl. credē possū ponit̄ q̄
aqua trāsit in sanguinē. s̄ hoc cū
p̄us est a vino absorpta et ita v̄ez
est q̄dāmō q̄ aīa nō trāsit in san
guinē. s̄. immediate qz nō trāsit nisi
p̄us sit absorpta a vino et q̄si f̄ca
vinū. et sic nō cōndicit̄ p̄ori opioni

theologie

Ad vltimū sc̄z an de aliq̄ alio li
quore liceret officē. **D**ic q̄ nō. **S**z
nūq̄dō cōfici possit in agresta. **I**tez
nūq̄dō de aceto. **A**d p̄mū istoz dic
q̄ n. nisi tūc cū visibilē in ip̄o aspe
ctū incepit vinū apparē. et gustus
iudicet vinū esse vel vini saporem
h̄re. **A**d sc̄dū istoz dicendū. q̄ si
acetū fuit de vino. tūc p̄t de eo cō
fici alr nō q̄bus ego nō credo. eo
q̄ vt vult p̄hus in metaphica sua
acetū nō est vinū neq̄ p̄t fieri vinū
et iō de aceto nō p̄t fieri ofectō
sed de vino acido pōt licz non sit
tutū de vino acido oficere. p̄t re
uerentiā sacri. **E**t ita sentiūt docto
res theologi. p̄ori vero consentiūt
quidam decretiste.

Que sit forma verbo rum p̄scisa in sacro eucharistie.

Forma aut̄ verborū que p̄
tinēt ad ofecrationē hec ē
Hoc ē corp⁹ meū. et nihil
ampli⁹. vt volūt fere oēs. **Q**u enim
ad dicit̄. **A**ccipite et comedite ad vsū
p̄tinet sacri et non ad ofecrationē. et
iō nō oī esse de forma. **H**ec etiaz
est forma verborū in cōsecratione
sanguinis. **H**ic est calix sanguinis
mei noui et eterni testamēti. myste
riū fidei. qui p̄ vob et p̄ multis cf
fūdet̄ in remissionē p̄ccoz. **A**nde
q̄uis nō legant̄ oīa v̄ba hec seri
atim in euāgelio. credēdū t̄m est q̄
illa hēat ecclia ex sp̄eali traditione
dñi. **Q**d p̄t̄z ex v̄bis apli p̄me. ad
cor. xi. c. **E**go ei accepi a dño q̄d

Sacramē

et tradidi vobis q̄
forma verborū illorū
impossa fuit corob
in dōctōriano v̄l iō n
v̄l iō gēt̄ ab aplis s̄m
p̄o factū et v̄l iō r̄
damascen. **S**ed t̄m q̄
his verbis possit nō
ad v̄bis oībus p̄cedē
en immutari in aliquo
possit verbis illis oficē
v̄l iō si ad dicit̄ aliq̄
rean. v̄l mutaret̄ vel
p̄nciparet̄. **A**d p̄mū
multos et magnos q̄ p̄
solis illis verbis dñi
er dicit̄. t̄m et cū appar
te s̄m cōsuetudine aplorū
Si his solis verbis in
s̄mione facta b̄ndicti
mentū oīter cōsecratū
cōfirmare nōt̄ illa alr
lib de sacris qui ait. **Q**u
panis et corp⁹ xp̄i esse. **Q**
quid v̄bis et p̄ncipibus
Qaz p̄ v̄ba alia que v̄l
deo dicit̄. **V**erū q̄
peccaret v̄l aut̄ faceret
cūq̄ n̄ctate. hoc ē qui
cedetia. **S**tem om̄it̄
sac̄m nō est simplicis
sic nō possz t̄m n̄ctas
estimāt̄ q̄ sine p̄cedē
in secreto nulle nō
Et hoc p̄pter statū
t̄m videt̄ alr q̄bus ven
li sup̄ posito p̄ncipib
q̄ in tali trāsmutatione

Sacramēto

et tradidit vobis qz dñs ic. Et qz forma verboꝝ illoꝝ vehementer impoſita fuit cordibꝫ diſcipuloꝝ et in q̄tidiano vſu iſdo non eſt adeo diligēter ab aplis ſcriptū ſic fuit a xpo factuz et dictū vt videſ velle damascenꝫ. Sed tūc q̄res an ſolis his verbis poſſit nūc confici. non additis orōibus p̄cedētibꝫ. Itē an immutata in aliquo iſta forma poſſit verbis illis ofici corpus xpi vtpote ſi addereſ aliq̄d vſ minue/ retur. vel mutareſ vel corruptiue p̄nūciareſ. Ad p̄mū dicitur ſm multos et magnos q̄ poſſit ofici ſolis illis verbis dñi platis a ſacerdote. tñ et cū apparatus ouemē/ te ſm cōſtitutionē aploꝝ et ecclie. Cū his ſolis verbis in p̄maria in/ ſtitutione. facta bñdictione hoc ſac̄ mentū ōplere cōſecratū ſit. Quod cōfirmare videſ ſc̄ia alberti in ſuo lib de ſacr̄is qui ait Quō pōt qui panis eſt corpꝫ xpi eſſe. Cōſectiōe quidē dñs et ſmonibus dñi icſu. Raz p̄ om̄ia alia que dicunt laus deo deferatur. Verūtñ grauiffime peccaret qui aliē faceret. etiā in q̄/ cunqz nēitate. hoc ē qui verba p̄/ cedētia ſcienter omitteret. So q̄ ſm ſacr̄m nō eſt ſimplicis nēitatis vñ ſic nō poſſz eū nēitas excuſare. Alij eſtimāt q̄ ſine p̄cedētibꝫ q̄ dicūt in ſecreto miſſe nō fieret confectō. Et hoc p̄pter ſtatutū ecclie. Primū tñ videſ aliq̄bus veriꝫ. In ſc̄do ca/ ſu ſup̄ poſito p̄ncipali diſtinguit qz in tali trāſmutatione vel corru

eucharistie

Clxij.

ptione d̄boꝝ aut intendit heretiſis aut nō. Si ſic credit q̄ illis d̄bis nō oficiat vt ſup̄ius eſt dictū in ſi/ simili de baptiſmo. Si aut nō intē ditur heretiſis. adhuc diſtinguit. q̄a aut tali facta mutatione ſeu corru/ ptione vel additiōe ſtat adhuc ſuf/ ficienter ſenſus verboꝝ. aut nō. Si nō ſtat. credit q̄ nō oficitur. vt ſi dicat. Nō eſt hoc corpꝫ meū. vel h̄ eſt corpꝫ meū ſez thome vel h̄mōi. Si aut ſenſus verboꝝ ſtat. credit q̄ platis verbis q̄cūqz etiā tranſ/ poſitione vel corruptione. etiā in q̄cunqz vulgari ſiat cōficiſ ſacr̄m qm̄ vt dicit huguelinꝫ nō multum curandū eſt de mō ſmonis dum/ modo res integra ſit. Alij videntē oppoſitū ſentire. quos tñ videtur mouere ſtatutū ecclie. q̄ nec addē/ do vel minuēdo nec tranſponēdo p̄mittūt irritare.

Quis ſit effectus ſa/ cramenti eucharistie

Effectus aut huiꝫ ſacr̄i po/ nit duplex ſm maḡm in ſñis. Sc̄dm ip̄m eni duo efficit. ſ. charitatis augmētū. et in/ firmitatis hoc eſt venialis pecc̄i di/ minutiōez. P̄nt et aliq̄ assignari hu/ ius ſacr̄i effectus iuxta eius ſupra/ tactas et declaratas vtilitates. Nos aut effectꝫ ſeu vtilitates ibi recitat qz iſti ſūt notabiliores. Sz ex quo ponit q̄ valz ad diminutiō nem venialiū. Queres an eius ſu/ ptio in aliquo caſu deleat omnia

Compendiū

venialia **I**te an in aliquo casu va/ leat ad deletionē peccati mortalis **I**te an si debeat veniale debeat ei debi/ tas penas **A**d primum dicitur hinc illos qui dicunt. Sine veniali non possit hic quis vivere. quod nunquam delet omne veniale quin aliquid re/ linquat **S**emp enim relinquit in anima minor amor dei quam esse debeat **E**t quod in via hinc **A**ug^m non impleat ex toto hoc preceptum Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo etc. **E**t minor amor dei est peccatum veniale hinc **A**ug^m **A**d secundum scilicet an debeat mortale peccatum dicitur quod non. quia istud sacramentum non ordinatur contra mortale peccatum **C**um enim triplex sit culpa scilicet originalis contra quam specialiter baptisimus ordinatur. et actualis. que duplex est. scilicet mortalis contra quam specialiter ordinatur penitentia et venialis contra quam ordinatur eucharistia **P**atet quod de se tamen veniale delet **A**d tertium dicitur quod delet veniale. et penam ei debitas. hoc tamen intellige hinc magis et minus. hinc scilicet quod magis aut minus afficitur officium vel recipiens hoc sacramentum ad mortem et ad passionem christi. que in ipsius eucharistie sacramentum repituntur

Aliqua de vero ^{corpe} christi **H**ebreiter tamen aliqui de ipso corpe christi **P**rimo scilicet qualiter post fractionem factam in speciebus panis totus christus fit sub qualibet particula. qui prius totus fuit sub tota hostia **I**te an

theologie

corpus christi ventrem intret. et sic quod diu ibi existat **A**d intelligendum autem qualiter totus christus est sub qualibet parte hostie qui prius fuit totus sub tota hostia. **D**atur aliquando exemplum de speculo **I**n speculo enim in tetro apparet unica imago sed inspicietis. si tamen sit solus unus inspicies. fracto autem speculo. in qualibet parte fractionis eadem apparet imago. si tamen inspicietis eandem particulas inspiciat **I**ta christus qui est imago dei patris sub hostia integre totus est. et post fractionem hostie imago eadem. idemque christus sub qualibet fractionis particula remanet **A**d secundum scilicet verum in ventrem vadat **D**icitur hinc quosdam quod dum est in ore adhuc prius est sub illis speciebus sed statim cum glutitur corpus christi transit in mentem. et species ille panis et vini in ventrem **A**lii quibus magis credendum est dicunt quod intrat in ventrem. et ibi tam diu remanet quam diu species ille sunt incorrupte. et cum species desinunt ibi esse panis et vini. desinit etiam ibi esse caro et sanguis christi **Q**uod etiam contingeret in pixide si per diuinam conseruationem corruperetur et perirent ille species. **N**ec obstat verbum augustini quod videtur mouere eos qui sunt in pretere opinionione. scilicet quod quam diu est in ore tamen diu est in mente. nec datur in decessum. sed rapitur in excessum **P**er hoc enim non negat **A**ug^o quin vadat in ventrem sed negat quod transiatur in alimentum corporis et quod digeratur

fructus peccati mortalis

Sacram
in stomacho et quod
ad epam et foemur
quo resurrouitur
poris et per impur
vadat sicut est riorre
rati hoc enim nep
imo etiam est allent
De qualitate
dicitur recipiens
Nunc de oratione
aut restat aliquo
dicitur hinc quod
peccati sum ab illo qui
mortalis **E**t an debeat
tamen in aliquo casu etiam
mortalis dari **I**te an
mortalis possit loco
in hostia non consecrata
se sum ab eo qui non
ne polluitur **E**t an
Ite an ab eo qui non
cognoscit virtutem suam
gratiare virtutem suam
Ite an qui non vadit
populo sub virtutem
tur in primo casu et dicitur
quis scit se esse in peccato
non **S**ed latet peccatum
nec debet aliquo modo
non scit se esse in peccato
sed post sufficientem
tamen hoc dependet
sumere potest nec potest
An autem debeat etiam
tali dari si peccat **A**n
aut ille qui petit est
lito. aut in oculo

Sacramēto

in stomacho et q̄ pars trahatur ad epar. et formetur in sanguinē quo restaurentur deperdita coz/poris. et ps impuriōr in secessum vadat sicut ē videre in cibo corporali hoc enim nephās esset dicere imo etiam cū assensione cogitare

De qualitate seu con **ditione recipientiū**

Nunc de conditione recipiētiū restat aliquo tangen/dū Et p̄mo queritur. **Q**uā possit sumi ab illo qui est in peccō mortali Et an debeat hoc sacmētū in aliquo casu exnti in peccato mortali dari **I**tem an exnti in peccō mortali possit loco eucharistie dari hostia nō cōsecrata **I**tem an possit sumi ab eo qui nocturna illusione pollutus est Et an a mēstruata **I**tem an ab eo qui nocte p̄cedente cognouit vxorē suā **I**tem an licet cognoscere vxorē suā die receptiōis **I**tem querit̄ q̄re nō dat eucharistia populo sub vtraq̄ specie **R**ōndetur in p̄mo casu et dicit̄ q̄ aut alius scit se esse in peccō mortali an nō **S**i scit peccat mōrliter sumēdo nec debet aliquo modo sumere **S**i nō scit se esse in peccō mortali sit tñ sed post sufficiens cōsciētie sue scrutiniū hoc dephendere nō pōt et tūc sumere potest. nec peccat si sumat. **A**n aut debeat exnti in peccō mortali dari si petat **D**istingue Quia aut ille qui petit est in mortali publico. aut in occulto **S**i in occulto

eucharistie

Cxxij

quīs illd certissime sciat sacēdos petenti tamē in publico debet dari **A**lioquin peccatū secretū publicaret. qd fieri nō debet **S**i autē petat in secreto vetare potest sacerdos et debet **S**i autē sit in peccato mortali publico. tūc publice negare debet. vt publicis meretricibus et histrionibus et huiusmodi petētibus et nō petentibus q̄bus negare debet vt plene dicit canon de conse. di. ij. **De hoc. aut qd** scdo querit̄ scz **A**n existenti in peccato mortali debeat dari simplex hostia loco eucharistie **D**icūt maiores q̄ nō. tūm quia hoc non videtur deus factō suo approbare. imo cōtrariū **R**am corpus suū dedit iude. quē sciebat esse in mortali peccato. tūm quia nescitur an visitauerit eū dñs. quia nescit tarda molimina spiritus sancti gratia. tuz quia simulatio talis esset ei cui daretur inutilis **S**equo enī corpus xp̄i petit per eū non stat quin accipiat. et sic equaliter peccat **S**ecus si expresse peteret sibi hostiam nō consecratā dari. tunc enim ei dare posset ita tamē q̄ illa hostia seorsum poneretur a cōsecratis ne ecclesia deciperet dādo ei nō cōsecratā. acti consecrata foret **P**ropter quam etiā causam reprobatur cōsciūs sibi mortalis criminis. simulans se conficere vbi non conficit. **N**ot habet̄ extra de missa. celebr. ca. ab hoie **A**d tertiū quo scz querit̄ **A**n pollutio nocturna impediat

Compendiū

sumptionē. **R**ñdetur autē q̄a venit pollutio ex supfluitate humorū v̄l ex infirmitate nature. vel ex illusione diabólica. et tūc nullus dicitur ibi esse reatus culpe. nec cogit̄ q̄s p̄pter talez pollutionē abstinere a ministerio. altaris. vel a sūptione eucharistie. **E**t dico notāter nō cogitur. quia causa reuerentie a tali celebratione aut sumptione abstinere laudabile est. **S**i autē oringat dicta pollutio nocturna ex crapula. vel ex aliqua fede delectatiōis s̄meditatione. tūc si potest fieri s̄i scandalo debet abstinere. nisi nēitas cogat v̄tpote vbi alius qui celebrat nō inuenit̄. **M**agna enim reuerentia exhiberi debet sumptioni et si fieri potest multo maior consecrationi. **C**eterū mēstruata nō est arcenda a cōmunionē. eo q̄ passio sit. et pena sit hoc pati. et nō culpa. **E**t p̄pter penā quis arcendus nō est. **N**ō aliud sequēs q̄d est q̄rtum. **A**n scz ab eo qui nocte p̄cedēti cognouit vxorē suaz suscipi possit eucharistia. **D**icit̄ q̄ reddēs debitū p̄pter fidem theoz et iustitiam. vel etiā exigens p̄pter bonū p̄lis. nō debet p̄hiberi a cōmunionē. s̄ suo iudicio est circa hoc relinquēdus. **A**n velit scz abstinere ex humilitate. vel accipere ex deuotione. **S**ec̄ autē est si ex infirmitate carnis b̄ exigat. quia iste monendus est ne accipiat. et nō est suo iudicio quo ad hoc relinquēdus. **S**i autē oib̄ modis ex deuotione se ingerat nō

theologie

est p̄hibendus. **H**oc etiā seruādū est respectu q̄nti. q̄ die scz cōmunicacionis causa reuerentie nullo mō reddendū est debitū. nisi alter coniugū instanter petat. **S**i etiā aliter reddat. vel etiam si petat. peccat quidē sed non mortalit̄. **N**ō vltimū vero scz sextū quare non dat̄ populo sub vtraq̄ specie. **D**icit̄ q̄ triplex est ratō. **A**na quia nō legit̄ xp̄s corpus suū sāguini intindū prebuisse. **N**ec est extrariū de iuda cui videtur dñs intindū panē porrexisse. **Q**uia s̄m Aug^m prius verum corpus dedit et postea panē visualem intindū. **A**lia causa ē imminēs periculū quia scz facti^o caderet gutta sanguinis. q̄ mica hostie. quia in hostia partes cohēt sibi. non sic in sanguine. **T**ertia cā est p̄cedens signum. quia in lege qua in sacrificijs offerrebant libamina de libamine nihil habebāt offerentes. sed sacerdotes tm̄. licet de alijs haberēt. **E**t ergo congruat veritas signo nō datur populo eucharistia cum sanguine.

De qualitate seu conditione ministri sacramenti

Vltimo restat dicere de ministro scz quis posset cōsecrare. **E**t scias q̄ habens ordinē sacerdotalē et solus talis potest consecrare eucharistiam. et corpus xp̄i cōsecrare. **Q**uinimo et si male vite fuerit et hereticus dñi modo formā ecclesie teneat. et intē

Sacramē
tionē habet consecr
potest corpus xp̄i cō
sentētijs videatur
nisi intelligat de his
ecclesia non obseruā
di ab ecclesia tractat
cōstat q̄ nō cōfiteri
q̄ s̄m canones prohib
aut aliqua sacramēta re
hēctis s̄m tractat. s̄m
nitaris. quia per hoc n
quid cōstituit. **S**olus ē
habēs ordinē sacerdotā
replet. **S**ed querit̄ v
ius potest cōsecrare. **I**
sumptionē medicinali
aqui. **S**i si non debito
te in altari non electa
terram vbi non est alt
sacris vestibus possit c
Nō primū dicendū est q̄
sitūm ecclesie apostol
mortaliter qui p̄nitas ce
ficat tamē quomodo intent
beat seruandi formā et deb
teriā. **Q**d tūc a iudicio
non est de sacramēto effren
scdm dicit̄ q̄ post medic
p̄tionē vel etiam post cō
celebrandū eo q̄ omni
vitaliter etiam vocat
qui transit in ventrē si
tatur in corpus frang
impedit celebrationē
tūmmodi medicinalia
tūc. quia frequēt in
minationē. **S**i tamē ab
fecerint. consecrati s̄t.

Sacramēto

tionē habeat consecrādi. cōficere potest corpus xpi q̄uis magis in sentētis videatur sentire cōtrariū nisi intelligat de his qui p̄scisi ab ecclesia non obseruāt ritū celebrādi ab ecclesia traditum quia tunc cōstat q̄ nō conficiūt. **Rec obstat** q̄ s̄m canones prohibet q̄ missa aut aliqua sac̄menta recipiant ab hētici. symoniaci. scismatici. fornicarij. quia per hoc non dicitur quin cōficiant. **Solus ego** vt dixi habēs ordinē sacerdotalē conficere potest. **Sed** querit̄ vtrū non ieiunus potest cōficere. **Itē** an post sumptionē medicinaliū vel potuz aque. **Itē** si non debito loco. vtpote in altari non cōsecrato. vel super terram vbi non est altare. vel sine sacris vestibus possit celebrari. **Ad** primū dicendū est q̄ p̄pter institutōm ecclesie apostolice peccat mortaliter. qui p̄ransus celebrat cōficit tamē dūmodo intentionē habeat seruandi formā et debitā materiā. **Ad** autē a seiuo conficiat non est de sac̄menti essentia. **Ad** sc̄dm dicit̄ q̄ post medicinaliū sumptionē vel etiam potū aque nō est celebrandū. eo q̄ omnis cibū q̄ vsualiter cibum vocamus. hoc est qui transit in ventrē si non cōuertatur in corpus frangit seiuiniū et impedit celebrationē. **Insuper** huiusmodi medicinalia in hoc impediūt. quia frequētē inducunt abominatiōnē. **Si** tamē isti de facto cōfecerint. consecratū est. sed grauiē

penitentie

Clerici

peccant. **In** iij. articulo sine casu dicitur q̄ huiusmodi si tamē habēt intentionē cōficiendi cōficiūt s̄ mortalissime sc̄z qui in nō debito loco vs̄ sine sacris vestibus celebrat. **Et** si posset inueniri foret degradādus?

De sacramēto penitentie et p̄tinentibus ad ipsum

Quoniam de sacramēto penitentie sufficienter in summa Raymūdi tractat̄ que passim apud fratres habetur idō pauca hīc de hoc penitentie sac̄mento dicenda sūt. **Et** primo de ipso sacramēto in genere aliqua dicantur. **Sec̄do** aliqua de eius p̄tibus tāgant̄. **In** genere ergo p̄us vidēdū venit. **Quid** est penitētia. **Quot** et que eius species. **Quid** in ea sit sacramentū. **Et** quid res. **Et** quis sit eius effectus. **An** necesse sit q̄ fiat in caritate et volūtarie. **Et** an quis possit pro vno peccato mortali penitere. nō. penitēdo de omnibus. **An** penitentiā p̄ se factāz teneatur quis dum cōualuerit iterū facere. **An** penitētie hīc diminute a cōfessoze iniūcte sup̄addet deus qd̄ deest in purgatorio. **Que** sunt p̄tēie regulares et canonicę. **Et** q̄re pro peccato mortali tenetur quis ad septennem p̄tēiam. **An** p̄tēie sint arbitrarie. **Quis** sit minister in hoc sacramento.

Quid ē penitētia ^{in generali}

z a

Compendiū

Est autē pñia s̄m Amb ma
la p̄terita plangere itez
plangēda nō omittēre. i.
nō habere p̄positū iterū cōmittē
di Et nota q̄ s̄m magr̄m in li. iij.
s̄niap. est pñia interior scz stritio.
et exterior scz cōfessio ⁊ satisfactō
Interior vero pñia quodāmodo
radicabilis om̄is pñia est Ipe eni
dolor exerit se in ore per cōfessionē
exerit etiā se in ope per satisfactio
nem Et hec interior pñia io est cō/
tritio habet sp̄aliter s̄m Ambzo.

qz ip̄a p̄ncipaliter ē pñia
radicabiliter qz om̄is pñia

Quot et que sint peni tentie species..

Distinguitur autē tres spēs
pñie. s̄. solēnis que fit in ca
pite ieiunij cū illa solēnita/
te de qua habet de pñia di. v. ca.
In capite Itē publica cū iniungit
scz alicui pegrinatio per mūdū cū
baculo cubitali. et cū aliqua veste
religiosa tali pñie apta. Itē pua/
ta que q̄tidie imponit̄ his qui se/
cretius suā cōfiteñt̄ p̄c̄ca Tercēa cir
ca hec q̄re in s̄m Raymūdi titu.
de penitentis.

Quid in penitētia

fit res et q̄o sac̄m et de ei⁹ effectū

Quid autez in ea sit res. et
quid sac̄m Dicit̄ q̄ sic in
sac̄o eucharistie spēs pa/
nis et vini sūt sac̄m gemine rei. s̄.
corpis xp̄i veri et mystici. ita hic
cōfessio et satisfactio sūt sac̄m con/
tritionis et remissōis p̄c̄ti Ande

theologie

virtute cōtritionis efficiūt q̄d figu/
rant. scz remissōnē p̄c̄ti Sic ergo
intelligēdo p̄tz q̄ stritio diuersis
respectib⁹ et res est. et sac̄m. Res
scz cōfessionis et satisfactōis que
sūt ei⁹ sac̄m Et sac̄m remissōis
p̄c̄ti q̄ est eius res Et quo in p̄te
p̄tz quis sit effect⁹ pñie. s̄. remissio
p̄c̄oz. et cōmutatio pene eterne in
temporalē Et ex cōsequenti colla/
tio vite eterne.

An quis possit de vno

p̄c̄o penitē et n̄ penitēdo de oib⁹

Autē exis in vno moza
li p̄c̄o possit agere pñiaz
fructuosā de alijs Prius

est inq̄rendū Et dic q̄ nō Qz etiā
apud hoies remanētib⁹ in inimici/
cis nō recipit satisfactio ledentis

An cū retento vno mōzli p̄c̄o in
imic⁹ dei fiat p̄c̄oz et ab eo auer/
sus patz q̄ valere nō p̄t pñia pro

plibus omissis. vno tm̄ retento qz
in illo vno inimicat̄ deo Et h̄ sat.
clamat ap̄ls p̄. ad cor. xij. dicens

Si habuero p̄phetiā ⁊. et corpus
meū tradidero ita vt ardeā. chari/
tatē autē nō habuēo nihil m̄ p̄dest

An opinio que in. iij. s̄niap. ponit
cōnriū manifeste h̄rica est Si iux/
hoc q̄ras an opteat q̄ pñia s̄rvo

luntaria ad hoc q̄ satisfaciāt Dic
q̄ sic Distingue tm̄ q̄ aliq̄o dicat̄
volūtariū dupl̄r Aut p̄ se vt sa/
nū esse est volūtariū p̄pter se. i. p̄

ip̄am sanitatē. qz eni bonū ē sanū
esse. iō sanari volo Aut p̄ aliud

scz p̄pter bonū exiū se q̄s. sic secari
volūtariū est. nō q̄oē p̄pter se sed

de sacramē

p̄pter om̄em sanita
tū dico penā q̄ est
volūtaria esse. nō
null⁹ p̄pter se. i. p̄
vel penā cū vult au
p̄te. sed bone ex oie
saluē anime conseq

An penam

etiam homo p̄t con
sequi cū quā
per alios factū
cū cōualuerit

Qua cōgruus alijs

mus tra. pñiam cōo
sacerdote Deū d
sp̄as ip̄am amice

tā pagū aliq̄ plēn

Querit v̄p̄ v̄t p̄t

nā. ad pñiam iniūda

suos padā t̄ncat̄ Ri

apud eam dubiū esse

am̄ ip̄am pñiam et cō

erit. que talis nō suffi

qz nō tā efficaciter s̄uū

ab alijs factū sic illa q̄

penitētia. Ido secun

de ea itari satisfactio

reddit̄ sanitatē. Imo

tene. ne incerto se d

mittat Et expedit q̄

pñia p̄t alios factū

culpa sc̄da quā ip̄e

in augmentū glorie

An penitētia

addet de⁹ i purgat

Equit̄ h̄o

scz An pñia

de addet de⁹

de sacramēto

propter omnem sanitatem Sic ad propositum dico penam que est in pena optere voluntariam esse. non quod propter se. quia nullus propter se. id est propter ipsam penam vel penam eam vult aut libenter accipit. sed bene ex consequenti scilicet propter salutem anime consequendam

An penam pro se factam

teneat homo dum conualuerit iterare

Questus cum queritur an penam propter alios factam teneat quis dum conualuerit iterum facere.

Putat egrotus aliquis dum adhuc sanus erat. penam condignam suscepit a sacerdote Deum de vita sua desperans. ipsam amicis imponit. qui eam pagant antequam plene conualuerit.

Queritur utrum iste post suam conualuentiam. ad penam iniunctam sic per amicos suos pactam teneat Respondetur quod propter apud talem dubium esse. utrum illi sui amici ipsam penam ex charitate fecerint. que talis non sufficeret Insuper quod non tam efficaciter satisfacit penam ab alijs factam. sicut illa que ab ipomet penitente fit. Ideo securum est quod iste de ea iterum satisfaciat. postquam fuerit redditus sanitati Immo et eam facere tenetur. ne incerto se discrimini committat Et expedit quod deus. quoniam si propter penam per alios factam satisfecit pro culpa secunda quam ipse faciet. cedet ei in augmentum glorie.

An penitentia diminute

addet deus in purgatorio quod deest

Sequenti de articulo questionis scilicet An penitentia diminute infligite addet deus quod deest in

penitentia

Cleu.

purgatorio Dicit magister in libro sententiarum quod sic dicitur Si interior penam scilicet contritio in vindictam peccati non sufficit nec exterior penam hic implet Deus qui modos et mensuras peccatorum non vit. penam sufficientem addet. Unde quoniam condignam penam non iniungit sacerdos vel si iniungit. non tamen implet. non absolvit penitentem a condigna vel tota pena corrodente. sed a tanta. scilicet quantum facit hic Unde de tanta erit absolutus non autem de residua. quoniam scilicet in purgatorio compleatur tamen magnitudo contritionis et feruor implendi quod iniungitur multum poterit facere ad hoc quod condigna reputetur Unde dicit hugo de sancto vic. libro suo de sacris Sepe quod minus foris agit efficaciter intus operatur In aliquo enim opere apparatus exteriori magna potest deuotio esse.

Que sunt penitentia

canonice et quare pro peccato mortali

agere debet penitentia septennalis **Q**ue autem penitentia canonice sunt ex hoc accipere. quod regulariter pro peccato mortali debet agere septennis penam ut dicit canon. xxxiiij. q. ij. Sui dicitur multiplex ponitur ratio propter eam quam ponit canon de maria scilicet sorore moysi. que inbet excludi per septem dies ex castris Ad idem propter septuplicem gratiam spiritus sancti recuperandam quam peccando perdidimus Item propter septuplicem circuitum peccatorum. quia uno peccato perpetrato currunt omnia septem capitalia. secundum opinionem dicentium quod habito uno habent omnia iuxta illud per sexdecim septemdecim nequicie in

de sacramēto

Diffinitur autē cōtritiō ab aliquibus sic **C**ontritiō ē dolor volūtarius pro peccatis semper in se puniens quod dolet admisisse. **Q**ue diffinitio licet generaliter penitētie conuenire videatur. tamē maxime ouenit ppter contritiōnē. **I**n cōtritiōne enī esse ipsius penitētie maxime salua. eo q̄ oportet semper illam actu cum penitētia esse. **A**lias autez partes penitētie in casu sufficit vt assint s̄m votū et voluntatez. **D**iffinitur etiam et ab alijs sic **C**ontritiō est dolor pro peccatis assumptus cū pposito cōfitendi et satisfaciendi. **Q**uonia n̄m̄ assit pposituz cōfitēdi et satisfaciendi non est cōtritiō. sed potius attritiō nominatur. **S**i obsecras q̄ in valida cōtritiōne deletur culpa et pena. **U**nde cum confessio et satisfactio pene sint. tā intensa potēit esse contritiō. q̄ neq̄z oportebit adesse confessionem neq̄z satisfactiōnem. **A**d quod dici potest q̄ nemo nouit se talē cōtritiōnē habere q̄ delere possit vtrūq̄z. **U**nde vt non cōmittat se quis discrimini. oportet q̄ q̄uis habeat validā contritiōnē. habeat nihilomin⁹ ppositū cōfitendi et satisfaciendi. maxime cuz ista sint in pcepto ecclesie. et nō parere pcepto transgressio ⁊ peccatū mortale sit. **H**oc tamē scito q̄ cōtritiō sola in articulo mortis vbi non apparet cui possit fieri confessio sufficit ad salutē sed quā incertū est vtrū tūc

penitentie

Cleuij

cōtritiō possit haberi stultū ē illud tempus expedare. et tāto se discrimini reseruare.

An minimus dolor suff

ficiat ad habendū virtutē contritiōis

No dolor minimus possit esse contritiō vel sufficiat ad deletionē culpe p̄cipue cū dicatur **T**ren. ij. Magna velut mare cōtritiō tua. dubitari potest. **S**ed dicūt magri q̄ minimus dolor sufficit ad deletionē culpe. dū modo informatur fuerit charitate. vtpote qui exerat a se ppositū cōfitendi et satisfaciendi. quia talis dolor cōtritiō dicit̄. **E**st ego talis dolor contritiō minima. et hec delet tūm culpā et reatū seu debitum pene eterne. **Q**ui si maior fuerit delet partē pene tēp̄alis debite. **S**i vero maxim⁹ fuerit totā penam ⁊ totam culpā delet. **Q**ue aut talis sit nescio. de⁹ scit. **E**t dicit̄ magna vel maior vel maxima contritiō s̄m q̄ ad maiorēz dolorēz mouemur. **S**o q̄ proni sumus ad dolorē minorē debito qui nō liberat a gehēna. **E**t q̄z per maiorē dolorē euacuat culpa et tota pena hinc cōtritiō dicit̄ minor et maior ⁊ maxima. **S**ed nunq̄d oportet q̄ rātus sit dolor vel p̄gentia vt nollz hō pro toto mūdo vel p̄ vitē obsequāda itēz mortaliter peccare. **P**lane dicit̄ q̄ sic. eo q̄ min⁹ bonū sp̄ dēt velle amittere ne maius amittat. **D**eus enī in infinitū maius bonū

et magis est maior q̄ hinc ⁊ magis
definit

Compendiū

est toto mūdo. qui tamē amittitur in mortali p̄ccō. **¶** Unde si penitens p̄fiteatur se esse in tali p̄posito amplectēdus est quia bene validam habet cōtritiōnē. **¶** Si autē p̄fiteatur se in ambiguo esse vtrū cederet v̄l sustineret mortēz anteq̄ p̄ccāret mortaliter. adhuc fouēdus est nō abijciendus. Sufficit enim aliquo modo istud ambigū. **¶** Et q̄ nullus certus est v̄t cederet vel sustinēt. **¶** Et dicit Aug⁹ in lib. de Trinitate. **¶** Sed si ex deliberata consciētia dicat se certū esse q̄ prius peccāet q̄ cederet toti mundo. vel mortēz pateretur. Istum dicūt nō esse cōtritū nec vllam recipere remissiōm peccatōz. **¶** Et q̄ nullam habet cōtritiōnē. **¶** Hanc tamē quātitatē cōtritiōnis nō debet cōfessor exigē vt coram se cōfiteatur penitēs. **¶** Et per signa debet eam in ip̄o supponere. **¶** Si ita tamē de facto p̄fiteatur tenendū est quod dixi.

An cōtritiōnē oportet cum tota vita p̄tendi.

¶ Excessione contritiōnis. **¶** Quid videlicet oporteat ip̄am cū tota vita p̄tendi maxime cū medicina nō p̄tendat vltra morbum dubitari p̄t. **¶** Sed dic q̄ dolor cōtritiōnis nō finitur nec finiri debet in hac vita. imo sicut infinita est offensa in peccando. quia in deū qui est infinite. ita exigitur vt dolor de offensa p̄ mō possibilis sit infinitus. vt scz eternū

theologie

tatē saltē vite hominis habeat. cum eternitatē simpliciter habere non possit. **¶** Et q̄ nemo sit qui semp viuat. **¶** Hoc ē si in eternū in hac vita viueret. in eternum de p̄ccō dolere deberet. **¶** Insuper morbus peccati quous euacuatus sit quātū ad culpam et reatū semp tamē manet et manere debet quātū ad detestatiōnem in memoriāz p̄petrati delicti vt dicit hugo de scō victore. **¶** Sicut quo morbo p̄tendit dolor vt eius medicina qui nō est curas morbi p̄teritū. sed p̄seruās a futuro. **¶** De effectu vero cōtritiōnis. et an in cōtritiōne deleatur p̄ccm̄ antequam deueniat ad cōfessionē inuenies in sūma Raymūdi. ti. de peni. dist. p̄. que est de cōtritiōne. **¶** Sequitur quis sit effectus. **¶** Et q̄ qualiter aut hoc sit intelligendū.

De sc̄da pte penitentie scz de cōfessione in generali.

¶ Cōfessione et satisfactiōe nō est opus multa tāgere. **¶** Et q̄ diffuse de his tractetur in sūma Raymūdi. **¶** Nota tamē quid sit cōfessio. **¶** An sit n̄cāria ad salutē. **¶** Et an cadat sub p̄cepto. **¶** Et sub quo. **¶** Cui factēda est. **¶** Quantū differri possit.

Quid sit cōfessio in speciali

¶ Iffinitur autē sic cōfessio. **¶** Cōfessio est legitima corā sacerdote p̄ccōz declaratio. **¶** Dicit in ista diffinitiōe p̄ccōz

De sacramento

declaratio contra illos
ta sua celando vel ea
occultant. **¶** Dicitur p̄ccō
eos qui recitant boni
fione. vel qui cōfitem̄
tione peccatōz. vt non
ter. nō sum hominū et
Dicitur corā sacerdote
uem habet et p̄fiteatur
coram quolibet de popo
rit tamē in n̄cāria. vt in
monis coram non sacro
Legima dicit q̄ impo
cōfessiones que exigunt
cōfessionem. quas quer
Raymūdi ti. de pe. di. h.
cōfessione. **¶** Sequitur que
ad veram cōfessionē

An cōfessio sit

ria ad salutē

¶ Roper eos qui
dissent non esse n̄cā
salutē eo q̄ nō est
aliqua p̄cepto diuino. **¶**
currendi p̄cepta decalogi
re. **¶** Nota est et inuolub
seruandū q̄ ab eis vocat
vel signo quod loco vo
at. nō est salus. **¶** Et
haberi possit. **¶** Et q̄
Non potest quis a p̄c
nisi peccatū fuerit cōf
redendū est q̄ sub p̄c
sicut omne n̄cāria ad
attendendū est. **¶** Aliquid
cadere duplici scz vel
explicite vel sc̄dario

de sacramēto

declaratio. contra illos qui peccata sua celando vel ea excusando occultant. **D**icitur peccatorū contra eos qui recitant bona sua in confessione. vel qui cōfitemur per abnegationē peccatorū. vt non sum adulter. nō sum homicida et huiusmodi. **D**icitur corā sacerdote scz qui clauem habet et potestatem soluēdi. nō coram quolibet de populo. **N**ote rit tamē in nēitate. vt in periculo mortis coram non sacerdote fieri. **L**egitima dicit qd̄ importat oēs cōditiones que exiguntur ad verā cōfessionem. quas quere in sūma Raymūdi ti. de pe. di. ij. que est de cōfessione. s̄ sequit̄ que sunt nēaria ad veram confessionē

An cōfessio sit necessaria ad salutē

Propter eos qui dicunt cōfessionē non esse nēaria ad salutē eo q̄ nō cadat sub aliquo p̄cepto diuino. **E**t p̄z dicitur currendo p̄cepta decalogi. exodi. x. **N**ōndū est et inuolabiliter obseruandū. q̄ absq̄ vocali cōfessione vel signo quod loco vocis sufficiat. nō est salus. dūmodo cōfessor haberi possit. **E**o q̄ dicit Ambro. **N**on potest quis a peccō iustificari nisi peccatū fuerit cōfessus. **E**t cōcedendū est q̄ sub p̄cepto cadat sicut omne nēariū ad salutē. **S**ed attendendū est aliquid sub p̄cepto cadere duplici scz vel p̄ncipaliter explicitē vel sc̄dario et implicite.

penitentie **C**lxxij.

Primo modo confessio non cadit sub p̄cepto. **E**o q̄ non inueniat̄ expressē in aliquo decē mandatorū seu p̄ceptorū. **C**adit tamē sc̄dario et implicite sub p̄cepto. et dici pōt q̄ sub illo p̄cepto. **H**onora p̄fēctū tuū et matrē tuam. **V**bi p̄cipit̄ honor et obedientia facienda matri ecclesie. **Q**uia igitur ecclesia statuit et p̄cipit confessionē homini fieri. **E**t cōscripti in mandato illo p̄cipi videtur. vt homi fiat cōfessio. **V**bi autē confessio instituta sit et p̄cipiatur ab ecclesia. **R**egre in sūma Raymūdi ti. de peni. di. ij. que est de cōfessione. **S**ui sit.

Cui sit faciēda cōfessio

Qui autē faciēda sit cōfessio in sūma p̄dicta Raymūdi dicit̄. **M**eritamē breuē dici pōt q̄ soli p̄prio sacerdoti est faciēda. qz ille solus habz potestatem absoluendi suos subditos. p̄terq̄z in casibus sp̄cialibus scz cum dñs papa vel ep̄s in diocesi sua dat p̄prio sacerdoti adiutores sicut facit cū transfert potestatem suam in penitentiarios suos. vel ordinat aliquos qui p̄dicādo et exemplū bone vite dando moneāt populū et eos quos monuerint audiāt et ab soluāt. **N**el cum plebs multa est et non sufficit p̄prius omnes audire tūc pōt ep̄s dare coadiutores. **S**ūt et alij casus scz cū sacerdos licentiat suum subditum vt alij cōfiteatur. **E**t creditur q̄ teneatur.

Compendiū

licētiare in seq̄tib⁹ casib⁹. **B**onitos. **E**t si nō licētiauerit p̄r sub ratiōe/biōe alicui⁹ peti se3 cū q̄s habet in discretū sacerdotē. **I**te cū pbabiliē credit q̄ reuelat cōfessionē suam. **N**e cū quis fornicatus fuerit cū filia sorore m̄re vel concubina p̄p̄rii sacerdotis p̄pter qd̄ incurrere credit eius odiuz si confiteat ei. **I**tem cū pbabiliter credit q̄ velit inclinare animū cōfitentis ad cōsensuz mortalis peccati. **I**tem cum quis occultus hereticus deprehenditur. **I**tem s̄m aliquos cū p̄p̄riā ouem cognouerit. **I**n hui⁹ modi casibus peti potest licentia p̄p̄rii sacerdotil. ne cōtemni videatur. **E**t si non dederit credit vel q̄ maior aduendus sit. vel aliquibus illorū quī a superiore suo vel domino papa potentia absoluedi acceperūt confiteri possit. **S**o q̄ fatuitas iudicatur cōmittere se discrimini p̄sertim cum omnibus cōtradicentib⁹ possim cauere piculum in corpore. **E**t fatuū esset dicere q̄ aliquo casu tenerer sequi eum qui me vult p̄cipitare in mente. **S**unt et alij cas⁹ in quibus non oportet expectare nec adire p̄p̄riū sacerdotē. **N**e cū quis peccauerit in parochia alterius vbi ratione delicti efficitur de iurisdictione eius in cuius parochia peccauit. **I**tem cum quis mutauerit domiciliū. et in alteri⁹ parochia habitat. **I**te si est vagabundus per terras. **I**tem cū est in articulo mortis. **I**n quo casu siue ha-

theologie

benti clauēs ligatas. siue solutas licet confiteri. **S**ed hic attende q̄ **R**aymundus et alij valde magni dicūt q̄ cum p̄p̄rius sacerdos dat suo parochiano licentiā vbi voluerit confiteri. oportet illū parochianū aliquē adire habentē generalem potestatem cōfessiones audiendi. **S**o q̄ ip̄e p̄p̄rius sacerdos parochianū suū licet possit de cōfiteri alteri licentiare. **N**on potest tamen illū alienū sacerdotē licētiare q̄ talem possit cōfessionem audire nisi accepta ab ordinario potestate. **E**t tamē nos passim videm⁹ q̄ plebani assumūt sibi in adiutorii multos qui nunq̄ licentiati fuerūt ab aliquo ordinario. **U**nde vult et scribit **M**aḡ. 6. de trano in sūma sua de titulis. q̄ a iure in ordinatione data est eis potestas absoluedi. et hanc recipit quilibet in sui ordinatione. **U**nde cū assumūtur a plebais in adiutorii possūt s̄m ipsum cōfessiones audire. **N**az cū a iure licentiā habent. nō egēt licentiā ordinarioꝝ. **C**eteruz de verbo quodaz quod dicit ip̄e. 6. de trano ti. de penitētia de gradibus peccatorū videlicet q̄ vsus contra naturā execrabilis fit in meretrice. sed execrabilis in vxore. **D**ubitatio oritur apd̄ maḡnos. eo q̄ ip̄e 6. per verbuz p̄dictum videtur velle q̄ ille vsus etiā cum vxore p̄p̄riā. semper mortale sit. qd̄ aliq̄bus nō placet. **D**icunt eni quidā q̄ p̄p̄riā nō potest

De sacramento

per nimiam pinguedinem
stema vel vultus in v
modo fieret in vob
gnoscere vir vxorem
to. creabit vir a p̄p̄ri
cā plus habēde hoc si
cant illi vñ cō natura
quis nō ea p̄p̄ri cogit
ad generandū inlicita
Maḡ alexander de dī
peccat r̄ in vxore suā m̄
rogando nec nōitas
toto licet dimittat q̄ntē
In graue peccaret et
mōdū s̄m ip̄m qui sic
r̄ nulla cōtra nōitate
tus dicit q̄ nō est corum
marit⁹ cū vxore s̄m
bito et s̄m se mortale p̄
esse signū cōtra nōitate
nō sufficit motus que n̄
minat. sed h̄c modus h̄c
animali nulla cōtra nōitate
s̄m ip̄m q̄ alter occū n̄
gnos est. vel q̄ d̄tingit. re
heris ap̄d̄mari vel imp̄
ita q̄ autem nō est mem
cabile. tūc tā plus h̄ndē
recedēdi debet. vel cā
nis vxore nō est p̄p̄ri
duenire n̄ d̄ntat. v
cedere nōitate s̄m ex
Itaq̄ tū nō expectat
Quantū p̄
Quēssio differit
Januā autē
p̄fessio apud

de sacramēto

propter nimiam pinguedinem vel apostema vel vulnus in ventre dummodo fieret in debito vase si cognosceret vir uxorem modo incognito. excusabit vir a peccato dummodo causa plis habende hoc fieret. Et vocant illi vsu con naturam solam quam quis non ea parte corporis utitur que ad generandum instituta est sed alia. Magister alexander de albis dicit quod peccat vir si uxorem suam modo brutaliter cognoscendo nec nescitas excusat a toto licet diminuat quantitatem peccati. **U**n grauius peccaret et ut creditur mortaliter secundum ipsum qui sic cognosceret nulla exente nescitate. Magister albertus dicit quod nihil eorum que facit maritus cum uxore seruato vase debito est secundum se mortale peccatum. hoc potest esse signum occupie mortalis sed quam non sufficit modus quem natura determinat. sed habet modos brutorum animalium. nulla exente nescitate. **U**n secundum ipsum quam alter eorum nimis pinguis est. vel quam contingit ventrem mulieris apostemari vel impregnari. ita quod antequam non est membrum applicabile. tunc causa plis habende. vel causa recedendi debita. vel causa fornicationis vitade non est prohibendum aliter conuenire nisi duntaxat ubi nulla precedente nescitate. hoc tamen ex libidine fiet. **I**stud tamen non expedit ipsi scire.

Quancumque possit confessio differri
Quantum autem differri possit
confessio apud aliquos dicitur

penitentie Cleyuq.

bitatur. Dicunt enim aliqui quod confessio differri potest sine peccato usque in tempus determinatum. Et quod confessio nem facere non sic est preceptum quod oporteat quolibet tempore fieri. **S**unt qui distinguunt. Quia aut ille qui peccauit nondum est contritus sed manet adhuc in mortali peccato. Et tunc non confiteri data oportunitate. sicut non conuerti. vel non contriti. est ei omni hora peccatum. Sed non nouum peccatum. imo aggravatum prioris. Et quod diuturnitas sic circumstantia aggravans peccatum. Et aut ille qui peccauit iam contritus est. **D**ic quod tenetur confiteri aliquando. sed non tunc. vel tunc. Et ex precepto ecclesie infra annum iuxta formam decretalis. **O**mnis utriusque. Quod si non confitetur peccat mortaliter. propter inobedientiam factam matri ecclesie. **I**nde illud preceptum de confitendo non obligat sub pena mortalis. dummodo fiat infra tempus statutum. si tamen homo sper conueratur. Sed quid si ante tempus sic ad confitendum statutum contingat aliquando antequam confiteatur subito mori. nec habuerit tempus conuerendi de transgressione diuini precepti. quo iubetur aliquando confessionem facere. eo quod sit morte preuentus. **P**uta quod damnatur tanquam legem diuine transgressor. Et quod in quo instanti prius fuit soluendo id est potest soluere confessionem quod potuit confiteri vel dolere quod non fuit confessus. Sed in ultimo instanti tamen

Compendiū

factus est trāsgressor hoc tñ non intelligat de eo qui ex cā cōfessōz differt. vt scz hēat cōfessorē discretiorē. vel alia vtili cā. dūmodo diligentiā apponat vt habeat.

De tertia pte penitēcie scilicet satisfactioe.

De satisfactioe breuē dīcendū est Et pmo quid sit Que eius ptes An nēc sit ipam fieri in charitate.

Quid sit satisfactio in specialt.

Diffinit autē sic satisfactio p̄m grēgl. a magro in. l. ij. lib. s̄n̄iaz Satisfactō ē cās pccōz excidere et earū suggestio/ nibus aditū nō indulgere Et vocat causas pccī occasiones allicientes ad peccandū Quaz qdam p̄ pinque sūt pccō Et hē sunt in nra ptāte. vt eas possum⁹ amouē vel excidere. Verbi grā Cena splēdi da cā p̄pinqua est luxurie. vt Jere vi. Saturauī eos et mechati sunt. Et hanc cām seu occasionē possumus amouere et excidere Sicut ⁊ alie cāe seu occasiones pccī remotiores. que in nra ptāte nō sūt. vt puta oblatio talis cene. v̄l alicui⁹ rei delectabilis oculis cordis nri vel suggestio diabolica de tli splēdida cena Nō est enī in nra ptāte arcere diaboluz. quin talia oculis mētis nre offerat **O**ccasiones ergo pccōz p̄pinqs debem⁹ excidē

theologie

qz in nra ptāte sūt Sed occasio/ bus pccōz remotiorib⁹ si veniant a pte diaboli. vel carnis vel mudi nō debem⁹ cōsentīdo aditū indulgere. eo q̄ in nra ptāte sit eas nō recipere **A**lter autē diffinit sic Satisfactio ē dampni vel iniurie illate recōpensatio p̄m iudiciū ⁊ ordinē iuris **Q**uot et q̄ sint ptes

Satisfactiois autē ponunt tres ptes scz oratō elemosyna ieiuniū Que genera lioza sūt in satisfactioe cuiuslibet pccī **C**ū enī q̄s peccat delinquit in deū. et cōn hoc spēaliter satisfactio orō **I**te delinquit in eccliam. hoc est in p̄mū. et cōtra hoc spēaliter satisfactio elemosyna **I**te delinquit in se ipm. et cōtra hoc spēaliter satisfactio ieiuniū **D**e q̄bus illud dī Bona est orō cū ieiunio ⁊ elemosyna.

An necesse sit cōfessio

nem et satisfactioz fieri in caritate

Ultimo q̄ritur cā breuitat. de cōfessione et satisfactioe **S**iml vtz nēc sit q̄ fiant in caritate **E**t an qui cōfite⁹ ⁊ satisfactioe extra caritatē. teneat itē cōfiteri. et iterū satisfacere **E**t dicit hic p̄les q̄ vtrūq̄ debz fieri in caritate **E**t repeti si fiat extra caritatē **A**lij circa vtrūq̄ distinguūt **E**t pmo de confessione dicunt q̄ optet q̄ fiat in caritate. ex q̄dam tñ cōnti. ita q̄ oportet q̄ fiat illud qd̄ statutuz est ab ecclia **E**t optet

Quid nēc sit p̄mū et q̄ fiant in caritate

De factam

etia q̄ dū sit q̄ chari/ semp sine cōfessione tenemur hēc charitatē dūm est nos tenemur cōfiteri in charitate extra charitatē nō cūtam repetere. sed cū et cōfiteri q̄ cōfiteo/ erim⁹ iō i extra charitatē iōm si pot et postea memōri habeat pccōz **A**lij q̄ optet repetere. v̄bi esse confessio **E**t ponit rōnem q̄ scz ad cōfiteri ⁊ charitatē hō dūm **N**ā p̄pter statum cōfiteri sine cōfessione sine nō **E**t siml hēbere charitatē sine cōfessione **E**t idō p̄mū solū **E**t grā exempli **S**i tenemur cōfiteri in ecclia **S**i p̄ eccliam sine capa non oportet ut ad eccliam. sed satisfacere de eo q̄ non fuit in ecclia capatus **S**iml **D**e satisfactioe autē dicit satisfactioe duo sūt cōfessio sp̄a solutio debiti. et ip̄a uedi. ita vt per vtrūq̄ fiat solutio debiti. et p̄ di placeat solutio. **S**i fiat extra charitatē solutio puta penē taxate a ieiunare per annum et q̄ de rigore non exigat rōdat cū charitate et quis fuerit **S**ed soluz

De Sacramento

etiā q̄ dū sit q̄ charitas hēat. q̄a
semp̄ siue cōfiteamur siue non nos
tenemur hēe charitatē Et sic vt ta
ctum est nos tenemur ex quodam
ōnti cōfiteri in charitate Sed si fi
at extra charitatē nō oportz vt di
cūt eam repetere. sed solū satisfacē
et cōfiteri q̄ cōfiteōdo p̄us fidi fu
erim⁹ id ē extra charitatē. dum tñ
idem sit p̄or et posterior cōfessor. et
memoriā habeat p̄ccōz cōfitentis
Alioq̄n opteret repetere. q̄a inteḡ
debet esse confessio Et isti dicti sui
ponūt rōnem q̄ scz ad hec duo. s.
confiteri ⁊ charitatē hēe tenemur
diuisim Nā p̄pter statutū ecclē tene
mur cōfiteri siue hēamus charita
tem siue nō Et similē tenemur ha
bere charitatē siue cōfiteamur siue
nō Et idō pōt vnū solui siue alio.
Ut gr̄a exempli Si teneor ire ad
eccliam. et cuz hoc teneor tota die
esse capatus in ecclia Si vado ad
eccliam sine capa non oportet me
iterato ire ad eccliam. sed solum sa
tisfacere de eo q̄ non fui tota die
in ecclia capatus Cōsūt in p̄posito
De satisfactione aut̄ dicūt q̄ in sa
tisfactione duo sūt cōsideranda. s.
sp̄a solutio debiti. et ip̄e mod⁹ soli
uēdi. ita vt per datū siue factum fi
at solutio debiti. et p̄ modū soluē
di placeat solutio. Si aut̄ p̄ aliq̄
fiat extra charitatē solutio debiti.
puta pene taxate a sacerdote. sic
ieiunare per annum et h̄mōi. diciē
q̄ de rigore non exigūt q̄ iterato
reddat cū charitatē et gr̄am ade
ptus fuerit Sed soluz q̄ illud q̄d

penitentie

Clxx

defuerit in mō. ip̄e penitendo sol
uat Nā qui tenebat deo iniūctaz
p̄ntiam facere q̄d respicit debituz
et cuz hoc in charitate et bene or
dinata voluntate facere. q̄d f̄spicit
modū soluēdi. debitum soluet sed
nō modo debito optebit talē cōfi
teri et satisfacere de indebito mō
soluēdi Et tūc erit debita satisfā
ctio Quia scz efficit satisfactū p̄us
q̄ntū ad debitū Nūc vero posteri⁹
satisficit q̄ntū ad debitū modū Reli
qua plene tractant in sūma Ray.
ti. de p̄ntia p̄pter q̄d multa causa
breuitatis transeo.

De Sacramento extre

me vñtionis et p̄ntib⁹ ad ip̄m:

Sequit̄ aliqua tangere de
sacro vltime vñtionis Et
p̄mo quid sit de eius insti
tutione Quid sit ei⁹ materia. Que
forma Quis debet⁹ minister Quis
eius effect⁹. Quid hic res. et quid
sac̄m Quis sit p̄ceptibilis huius
sac̄ri Et quo ad morbum Et quo
ad etatē De loco vñtionis

Quid sit extrema vñtio

Diffinit̄ aut̄ sic extrema vñ
ctio a quibusdā Extrema
vñctio est limitio olei sc̄ifi
cati. facta ad releuationē vtriusq̄
infirmittatis. s. mētis et corpis. Et
ponit̄ vñctio extrema p̄ noīe vni
co diffinit̄. q̄d qz nō habem⁹. cir
cūloq̄mur p̄ duo Iste vero l̄min⁹
limitio qui ponit̄ in diffinitione so
nat in actū vel in passionē que est

Compendiū

in suscipiente ipm sacm. sicut cū dicitur baptismus est tinctio etc. Desi-
gnat tinctio passiva. qz intingitur
baptisat. Verūm si quis totū eē
extreme vndionis vellet diffinire.
posset ita notificare. Extrema vndi-
tio est sacm ex vndōne infirmis
per oleū scificatū facta. conferēs
infirmis rmediū cōn pcti reliqas
et si expedit alleuationē ferēs cor/
poris infirmitati.

De eius institutione

Quando aut et vbi sit hoc
sacm institutū est duplex
opinio. Una dicit ab aplis
hoc sacm esse institutū que videt
confirmari p glōm sup illud. Marci
vi. Angebāt oleo mlto egrotos
et sanabant. Que glō sic dicit. Ab
aplis patet hūc morē esse traditū
vt energumini et alij egroti certo
loco vngant oleo a pontifice con-
secrato. Scdm h ergo dicendū ē
q apli a deo inspirati. dīna aucte
et volūtate instituē potuerūt istud
sacm. imo ipse deus in ipis licet for-
san tūc non vngerēt mō et forma
qua nūc sū ordinatōne ecclie sit
vndio. Sed forsā ad tpūs istā for-
mā ex cā nō suauerūt. sic ipi vt sup
tactū est ad tpūs ex cā ratōnabili
formā baptismi mutauerūt. vt scz
baptisaret in noie xpi. Alij volunt
q istud sacm xpūs p se instituēt
qm iux pallegatū caplm vi. marci
Narrato quō xpūs suos misit di-
scipulos ad pōicandū statū seqtur
Et exeūtes predicabāt vt pñiam

theologie

agerēt et demonia multa efciebāt
et vngēbāt oleo multos egros et
sanabant. qd non credit sine insti-
tutione dñi fuisse. Nec sile est de im-
mutatione baptismi qz aliud ē mu-
tare formā sacri. et aliud instituē
totū sacm de nouo celebrandum.
Nā et forte nūc per ecclie auctē aut
aliquā sibi datā inspirationē sicut
apli habuerūt possēt aliq ad ips
iusta de causa circa formā alicui
sacri imutari. h totū sacm instituē
nullus posset vt credit nisi solus deus

Que sit materia sacra- menti extreme vndionis

Materia huius sacri est oleus
simplex ab epō bñdictum
sine alteri rei admixtione
Cū enī oleū significet nitore scie
et balsamū suauitate fame. et mori-
turus marie indiget nitore cōscie.
et nō multū suauitate fame appa-
ret q morituri simplici oleo oueni-
enter pungūtur. Nō crismate qd
opositū est ex oleo et balsamo. Et
qm in exitu constitut. indiget gra-
sanate. nō tm cor h etiā alia mem-
bra quibus abusus est indiget nō
tm vndione cordis. sed etiā alioz
mēbroz qbus marie peccauit vt
sic trina mersio i baptismo signat
submersionē triū pctoz q in mun-
do regnāt scz occupie carnis. ocu-
piscētie oculoꝝ et supbie vite. Sic
hic multiplex inunctio signat elimi-
nationē ex diuina misericordia mē-
broꝝ singuloꝝ

De sacra-
Que sit for-
E forma
sicut forma
cōstitū in for-
baptism' in veris il-
z. Et in ope scz in m-
sari Et sic de alijs sac-
sacri forma cōstitū in
ne In ope qdē in illa se-
mēbroꝝ in forma crui-
ne vero in platione bo-
Per istā suauissimā vndi-
pñiam miam vincta
quedo per vñū peccat-
ceris mēbris Nec in-
ma ingrandē materia-
tionē verboꝝ qz nō o-
dem verbo vt pꝛz licet
esse videant. Sed cū
vndio et multiplex ver-
qz ad singula mēbra sū
vndiones et pñia verb-
Quō ad inunctionē o-
miant eoz pctā Et sic
inunctioes alioꝝ mēbroꝝ
pctā. vt an oia pctā sū
tur. Quō q ois alie v-
nes licet sūt diuersa
eodē tpe scz p vñū
tionis et oplete inun-
centent sicut in sibi o-
cōsecratione euchar-
ē tūc enī oia pctā sū
scz in vñūo in sibi
nis ex plationis ver-
sūt omnes inunctio-
Quis sit de-

de sacramēto

Que sit forma huius sacramēti.

Que forma autē sciendū est quod sicut forma aliorū sacramētorū consistit in sermone et opere ut baptismus in verbis illis baptizo te etc. Et in opere scilicet in immersione baptisati. Et sic de alijs sacramētis. Sic huius sacramēti forma consistit in opere et sermone. In opere quod est in illa scilicet signatione membrorum in forma crucis. In sermone vero in pronuntiatione horum verborum. Per istā suauissimā unctionem suā piissimā misericordiam dimittat tibi deus quicquid per visum peccasti. Et sic de ceteris membris. Nec iterat ista forma super eandem materiam per replicationem verborum quia non omnino sunt eadem verba ut patet. licet in parte eadem esse videantur. Sed cum multiplex sit unctio et multiplex verborum pronuntiatione quia ad singula membra singule fiunt unctiones. et propria verba dicuntur. Rursum ad inunctionem oculorum dimittunt eorum peccata. Et sicut ad alias inunctiones aliorum membrorum alia eorum peccata. vel an omnia peccata simul dimittantur. Dicitur quod omnes alie ille inunctiones licet fiat diuersis temporibus tamen per eodem tempore scilicet per ultimo instanti pronuntiationis et complete inunctionis facte censentur sicut in simili dictum est super in consecratione eucharistie. Nam sic hic est tunc enim omnia peccata simul dimittuntur scilicet in ultimo instanti totius inunctionis et pronuntiationis verborum per quod fiunt omnes inunctiones.

Quis sit debitor misericordie

extreme unctionis. C. lxx.

minister in sacro extreme unctionis.

Que ministro autē hoc est tenendum quod solus sacerdos potest hoc sacramentum conferre. et solus episcopus hoc oleum consecrare. Quod patet tunc ex auctoritate beati Jacobi qui in sua canonica epistola ultimo dicit. Infirmus mater alius in vobis inducat presbyteros ecclesie. et orent super eum. ungentes eum oleo in nomine domini etc. Tunc quia istud sacramentum consummatum est presbiter. Et ideo pertinet ad claves que solis sacerdotibus conferuntur.

Quis sit effectus istius sacramēti

Effectus autē huius sacramēti sermo magister in libro sententiarum ponit duplex scilicet sanatio corporis et spiritus. ut sicut homo ex duobus consistat scilicet ex corpore et anima. Ita sit effectus huius sacramēti sanatio utriusque scilicet principii mentis. quia iste effectus habet sequi in vere penitente. Et ista sanitas mentis in duobus consistit scilicet in peccatorum remissione. et in virtutum applicatione.

Quid hic res et quid sacramentum sit

Quod sententia ut sciatis quod sit hic res et quod sacramentum. Respondetur quod sermo quod solus sacramentum hic est ipse usus olei. siue signatio cum oleo. Res autē est ipsa gratia spiritus sancti. que dicto modo efficit sanationem mentis. et etiam quantum ad corpus. quod scilicet expedire fuerit. Secundum alios autē sacramentum est ipsum oleum. Res autē gratia spiritus sancti etc. Est autē inuenire in illa plurimam similitudinem. quia gratia spiritus sancti ad modum olei limitia est morbi spiritualis. letificat etiam et ordo

Compendiū

latur ab hac vita exeuntes. **U**n in
ps. **U**t exhilaret faciē in oleo id ē
mentē q̄ faciēs interior est in oleo
extreme vnctiōis. **E**t panis. i. eu/
charistia que inunctis exhibet eoz
hominis confirmet.

Quis sit p̄cep^{tibilis hui⁹}
sacramenti

Quis aut̄ perceptibilis sit
hui⁹ sacri. **D**icit q̄ nō om̄i
morbo verat⁹ h̄ solū mor/
bo grauiōri in quo timef̄ piculum
mortis. **T**am̄ qz ois egritudo eoz
poris crescēdo p̄t reducere hoim̄
ad obitū in om̄i morbo cum cepit
imminere periculū mortis poterit
istud sacm̄ dari. **S**ed nūq̄ puuli
et ignorātes et amētes p̄nt inungi.
Dicit q̄ nō. **E**ū eni hoc sacm̄ nō
debeat dari nō recognoscētib⁹.
et nō postulātib⁹ ip̄m. **T**ales autē
sūt puuli et ignorātes. qui om̄ino
v̄lū rōnis amiserūt. **E**t furiosi nisi
habuerint dilucida interualla. **D**e
q̄ hm̄oi inungēdi. nō sūt. **P**osset ei
esse piculū tā in irreuerētia. q̄ etiā
in imūdicij⁹ que hm̄oi hoies oco
mitant. **S**i tñ furiosi habuerint lu
cida interualla. possēt in illis inter
uallis inungi si imineret periculuz
mortis.

De loco vnctiōis

De locis aut̄ vnctiōis est
variatio ap̄d diuersas ec/
clesias. **H**oc tñ sp̄ tenēdū est q̄ lo/
ca q̄nq; sensuū p̄ncipaliē inungen
da sūt. sicut oculi. aures. nares. pe
des et man⁹. **Q**uidā aut̄ addūt pe
ctus et renes. et vmbilicū in q̄bus
velctatio ē venerea licz nō opteat

theologie

Sed vbi inungēdi sūt mutilati. **D**i
cit q̄ in loco mutilationis. qz licz
mēbro careant. nō tñ carent p̄n
q̄ oplet ad⁹ p̄cē ab intra. licet nō
ab extra. **E**t ideo vt expiet p̄cē
cū mēbrū nō sup̄sit. in loco incisio
nis vel in loco illi mēbro maxime
vicino inungēdus est.

De sacramento ordinis

et prinētib⁹ ad ip̄m in generali
De sacro ordinis p̄mo occurrit di
cendū. **Q**uid sit ordo. **Q**uid ibi p̄
materia et q̄d p̄ forma. **Q**uot sūt
gradus et sufficiētia eoz. **Q**uot sūt
de n̄itate hui⁹ sacri. **Q**ui ordines
sacri. et quare sic dicantur.

Quid sit ordo ^{et q̄mō}
^{diffiniē}

Diffiniē aut̄ sic a maḡo in
lib̄ s̄n̄iaz. **O**rdo ē signacu/
lū q̄dā sacri quo sp̄ual
pt̄as tradit̄ ordinato et officium
Ite q̄dā antiq̄p maḡoz ita diffi
niūt. **O**rdo ē sacm̄ sp̄ualis pt̄atis
ad aliq̄d officiū in eccl̄ia ordinatū.

Quid in sacramento

ordis sit materia. **E**t q̄d res sacri
Quid aut̄ sit h̄ic p̄ matēria
Qet q̄d p̄re sacri a q̄busoñ
d̄ q̄ sic in baptismo tria
sūt. **I**nū scilz q̄ tñ est sacm̄. s. aq̄
vel tinctio cū v̄bo. **E**t aliud q̄d est
res tñ scz remissio p̄cē. v̄ collatō
gr̄e. **E**t tertiu q̄d ē res et sacm̄. s.
caracter baptismal̄. **S**ic h̄ic ē aliq̄d
q̄d est sacm̄ tñ scz illa signa v̄si/
bilia euz v̄bis q̄bus sp̄ualis pt̄as
tradi oñdit. **A**t in hostiaris tra/

de sacra
vicio clauū cū ver
nēibus. **I**n lecto
pp̄hap cū v̄bis et
Et sic de alijs. **E**t a
tñ scz gr̄a sp̄ualis
sp̄ualis. **E**t et aliq̄d
q̄ res scz caracter q̄
ponit̄ duo p̄oia p̄
tūc cū v̄bis et aliq̄d
hoc sacm̄ sit aliq̄d
etiam tñ v̄bis ad hoc
Et q̄mō ordines
ordo sit p̄ sacro impo
cū forma v̄bo. **A**t si
p̄terant et ab alio m̄
ordo s̄erit. **E**t p̄z
decreto v̄ v̄bis. c. quo
rū et ex textu et ex gl̄
Quot sūt ord
dus et tñ top̄ r̄n̄es
Quid aut̄ sit h̄ic
de maḡo in s̄n̄iaz
q̄ scz hostiaris
etiam accl̄ia. **S**ed v̄bis
ni. q̄ p̄ v̄bis. **Q**uot sūt
p̄i q̄d ē excellentissimū
mano. **E**t id̄ scz sacm̄
ordo sup̄iet. imo nec
archiep̄atus. **Q**uot sūt
ficiētia sic pot̄as ac
v̄n̄ ē sup̄mus et p̄nci
pot̄as. **A**l̄i scd̄arij q̄ b
Sup̄m⁹ ordo v̄bis
scz p̄ncipalē qui ē col
ipi. **E**t scd̄arij qui ē
re et idonee cōiter. **S**
ordines et h̄ic sup̄m
v̄bis. **A**t v̄bis et

de sacramēto

ditio clauū cū verbis ad hoc pti/
nētibus **I**n lectozib' traditio libri
pphaz cū x̄bis ad hoc institutis
Et sic de alijs **E**t aliqđ qđ est res
tñ scz gr̄a spūsc̄i infusa. vel ptās
spūalis **E**st et aliqđ qđ est sacm̄
7 res scz caracter qui impm̄it **A**lj
ponūt duo p̄ora p sacro 7 re **S**z
tūc circa b̄ oriz̄ dubiū cū dicat qđ
hoc sacm̄ sit aliqđ sacratū signū
exteri' cū x̄bis ad hoc ordinatis.
Et in q̄busdā ordinib' sic in sacer/
dotio sit p sacro impositō manuū
cū forma x̄boz **A**n si ab vno x̄ba
pferant et ab alio man' imponat
ordo oferať **E**t ptz qđ nō. **U**t in
decreto di. xxiij. c. quozūdā clerico
rū et ex textu et ex glosa

Quoc tūc ordinū gra

us et vñ eoz nūerus 7 sufficiētia
Not aut sint ordinū gđ?
Quic magr̄ in. iij. in. iij. qđ sc̄
vij. scz hostiariat'. lectozis
exorciste. acoliti. s̄bdiaconi. diaco/
ni. 7 p̄bri **Q**uoz est oficē corpus
x̄pi qđ ē excellētissimū officioz hu/
manoz **E**t iō sap̄ sacerdotiū nō ē
ordo sup̄ior. imo nec ep̄atus. nec
archiep̄atus. **Q**uoz numerū 7 suf/
ficiētiā sic potēis accipe **O**rdinū
vn' ē sup̄mus et p̄ncipal' scz sacer/
dotiū **A**lj sc̄darī 7 huic defuiētes
Sup̄m' ordo duos habet actus
scz p̄ncipalē qui ē cōficere corpus
x̄pi **E**t sc̄dariū qui ē pplm̄ p̄para/
re vt idonee cōitet **S**c̄darī autēz
ordines et huic sup̄mo ordini def/
uiētes **A**ut defuiūt ei qđ ad actum

ordinis

Clerici

suū p̄ncipalē aut quo ad actū suū
sc̄dariū **S**i quo ad actū suū p̄n/
cipalē qui ē officere corp' x̄pi tunc
est ptās sup hostias ex q̄b' officiē
corp' x̄pi **E**t b̄ pōt esse duplr **Q**z
aut in opatione qđ ad pplm̄ qđ eas
offerūt tēplo **E**t sic ē ordo subdia/
conat' **S**ubdiaconi enī interest ac/
cipe hostias a p̄plo et reponē in p̄/
sbyterio vt ipas ministrare possit
diacono vt dic' ysid'. **A**ut est ptās
sup hostias in cōpatione qđ ad sa/
cerdotē. et sic ē ordo diaconat' cu/
tus est hostias oblatas ponere. s̄/
altare et ordinare vt eas ibi ofe/
cret sacerdos **S**i autē ē ordo defui/
ens sacerdotio qđ ad actū suū sc̄da/
riū scz ad p̄pandū pplm̄ tūc a def/
uit ei in amouēdo malū. aut in. or/
dine ad bonū **S**i p̄mo mō tūc ite/
rū oringit b̄ duplr. s. aut amouen/
do malū qđ ē ab eī. et sic est ordo
hostiarioz q̄z officiū ē indignos
et viles excludē ne violēt locū cōi/
onis fidelīū. aut amouēdo maluz
qđ ē ab intra. et tūc est ordo exor/
cistarū q̄z ē arcere vim demōis p
adiuratiōes ne impediāt pceptōz
sacroz **S**i autē ordo defuit sacer/
dotio in ordie ad bonū. tūc p̄t eē
duplr **A**ut ex pte intellect' et tūc ē
ordo lectoz quoz officiū est legē
apte et distincte ad illūinationē in/
tellect' **A**ut ex pte affect'. 7 tūc est
ordo ceroferrarioz qui in signum
ignis spūalis accēdendi in cordi/
bus n̄ris cereos flāmiferos defe/
rūt **E**t hi sūt acoliti **A**colitus enī
grece. ceroferrari' dī latine **A**lj vo

Compendiū

sūt q̄ nouē sūt ordines in ecclia mī
licāte sic sūt nouē ordines āgeloz
in ecclia triūphāte Et s̄m q̄sdā illo
rū ep̄at⁹ ⁊ archiep̄at⁹ cōstituūt du
os grad⁹ q̄ additi septē p̄cedētib⁹
faciūt nouē Sc̄dm̄ alios corona
est s̄m⁹ ordo ⁊ ep̄at⁹ vltim⁹ et sic si
sūt nouē cū septē p̄noiat⁹ Sz̄ p̄oz
s̄nta potior ē in cōsp̄cū modernoz

Quot ⁊ que s̄ de n̄itate
hui⁹ sacri

Sequit̄ dicē quot et q̄ s̄ de
n̄itate h⁹ sacramēti Et d̄r
q̄ sex p̄cipue. scz̄ sex⁹ viril⁹
N̄ mulier nō ē susceptibilis ordi
nis Itē p̄cedens baptism⁹ q̄ ec̄ est
fūdamentuz ceteroz sacroꝝ excep
pto coniugio N̄ si aliq̄s non bapti
satus ordinaret̄ nihil reciperet. vñ
oportēt post baptismū si velle al
quē ordinē exēq̄ q̄ itē ordinaret̄
Itē pt̄as ordinātis qz̄ q̄ nō ē ep̄s
ordines offerre nō p̄t Itē intentio
recta. vt scz̄ ordinās intēdat facē
q̄d facit ecclia et h̄itē ordināo s̄m
q̄sdā Itē matēria seu sacm̄ vt tra
ditio libri et s̄lū cū forma d̄borū
Itēz̄ tēp⁹ seu etas s̄m aliq̄s qm̄ si
puul⁹ ordinēt̄ etiā p̄cedētib⁹ alijs
gradib⁹ nihil reciperet. cū s̄m eos i
b̄ sacro exigat̄ tā intētio recipien
tis ordinē q̄ offerētis Paruul⁹ autē
qz̄ nō hz̄ vsū liberi arbitrij. nō hz̄
intētionē Alij volūt q̄ etas sit de
cōgruitate et nō de n̄itate h⁹ sacri
Et ideo in p̄dco casu puulus s̄m
eos recipit carācterē nec s̄m eos ē
reordināo ¶ s̄t albert⁹ vult q̄ in
alijs ordinib⁹ etas sit d̄ cōgruitate

theologie

h̄ q̄ in vltimo ordine q̄ est sacerdo
tiū ē de n̄itate N̄ plane vult q̄
ordo sacerdotij nō possit paruulo
offerri Itē ieiuniuz s̄m aliq̄s eo
q̄ s̄m eos prānus nō offerret or
dinē nec suscipet Alij fere oēs vo
lūt cōtrariū ¶ Multa p̄terea sūt de
honestate ⁊ cōgruitate tā ex pte cō
ferētū ordines q̄ ex pte t̄pis. que
repiet̄ expresse in sūma Raymū. li.
tertio in p̄ncipio et cōsequētē

**Qui ordines sint sa
cri ⁊ quare sacri dicunt̄**

Postremo notandū q̄ licet
oēs p̄dicti septē grad⁹ sa
cri sint. q̄tuoz tñ p̄mi mino
res ordines nō dicunt̄ sacri h̄ solū
tres maiores scz̄ ordo subdiaconat⁹.
ordo diaconat⁹. ⁊ ordo p̄sbi
terat⁹ Et hoc p̄pter dignitatem q̄
inducit̄ ministrantib⁹ in trib⁹ ma
iorib⁹ ordinib⁹. optet̄ enī eos vo
uere cōtinētā vel simpliciē vel s̄m
tēp⁹ Similiter in tota ecclesia occi
dētali vbi nō dātur isti tres ordi
nes nisi vouētib⁹ ip̄o facto perpe
tuā castitatē ¶ Sc̄dm̄ temp⁹ vt in
oriētali ecclia vbi q̄ in matrimonio
ordinē recipiūt in m̄imonio p̄ma
nent. Sed tñ dum ministrāt absti
nent ab vxozib⁹ Insup̄ illis mortu
is alias ducē non possūt

**De sacramento coniu
gij et pertinentibus ad ip̄m**

Multum necesse est hic dicē
eo q̄ in sūma Raymūdi li

De sacra
bro. h̄ de hoc sac
ter ⁊ adē s̄m
om̄ib⁹ rāgnē
breuiter memosā
An istud sacramē
crāmeto offerat q̄
figurat Quis sit
coniugale possit h̄
beat rooz debet
p̄p̄gandis. Itē an
tēp⁹ et lo sacro. Itē
beat rooz cum p̄tē
matērias forma et q̄
crāme
An sacra
tum
cōiugij offerat q̄
figurat

Religios
quē r̄ri
d̄o legim
vñ cōgruitate
datur h̄o naturam
tā. qz̄ n̄ r̄na et para
lo n̄i r̄ndatū de can
nis h̄o sacramēti. et
fuit. et q̄d vñ cōgruit
cū alijs d̄is circa h̄
tū n̄caris. que cōgruit
me Raymū. inuenies
venit an hoc sacra
offer gram et effi
¶ Vbi triplex catē
dicat q̄ nō offerat
cū alia sacramēti
et offerat. istud tñ
h̄ nō offerat. h̄c est
in. li. s̄nta. et p̄p̄o
n̄. s̄c̄da opinio d̄r
tā scz̄ recellā a p̄c

De sacramēto

bro. l. ij. de hoc sacramēto sufficiēter tractet. Sūt quedā tñ que ibi demōstrāgunt de quib⁹ hic aliq̄ breuiter memorāda sunt videlicet. **A**n istud sacramētum sicut alia sacramēta offerat grāz et efficiat qđ figurat. **Q**uis sit ei⁹ effect⁹. **A**n op⁹ coniugale possit fieri sine peccō. an debeat reddi debitū coniugale tpe impregnatiōis. itē an debeat reddi tēpe et loco sacro. itē an semp debeat reddi cum peti⁹. **Q**uid hic sit materia et forma. et quid res et sacramētum. **A**n sacramentum coniugij offerat grām et efficiat qđ figurat.

Resupposito qđ matrimōniū ē viri et mulieris coniūctio legitima indiuiduam vite consuetudinē retinēs. qđ diffinitō datur s̄m naturam optime institutā. qz tūc vna et pura fuit. p̄termisso etiā tractatu de causa institutiōnis hui⁹ sacramētū. et vbi institutū fuit. et qui p̄nt cōtrahē et qui non cū aliqb⁹ alijs circa hoc sacramētū n̄carijs. que exp̄sse libro q̄rto sūme Raym. inuenies. nūc querēdū venit an hoc sacramētū sicut alia offerat grām et efficiat qđ figurat. **A**bi triplex cadit opinio. **P**rima dicit qđ nō offerat aliquā grām. sed cū alia sacramēta significēt grām et offerāt. istud tñ signat gratiam s̄ nō offerat. **H**ec est opinio magri in .li. s̄ntaz. et p̄positi antisiodori. **S**ecūda opinio dicit qđ offerat gratiā s̄z recessū a peccō nō tñ in or-

matrimōnij Clerij

dine ad bonū. **E**t dicit qđ grā illa est qđ virtute hui⁹ sacri mitigat cōcupiscētia. ne serueat vltra nuptiarū honestatē. **E**t hec opinio p̄babilior videt̄. **T**ertia et satis peritorum opinio ē qđ cōfert grām etiā in ordine ad bonū. **N**ō quidē generalit̄ sed ad bonuz hoc tñ. qđ debet facē cōiugat⁹. **E**t istud bonuz est vt fidelit̄ cōiugi assistat. opa sua illi cōicet. p̄lem susceptā religiose nutriat et h̄mōi. **E**t s̄m hoc patet qđ efficit grām quā figurat sed non omnē quam figurat. sicut nec oportet. **F**igurat qđ tpe coniūctione fidelis aie cū xp̄o que qđ ē est effect⁹ ei⁹ nō otent⁹ qđ ē s̄ significat⁹.

Quid sit eius effect⁹

Et p̄missis igitur habes qđ duplex est effect⁹s matrimōnij. **A**n⁹ s̄z nō otent⁹ s̄ tñ significat⁹. s̄z coniūctio fidelis aie cū xp̄o. **A**li⁹ otent⁹ et significatus grā s̄z qđ mitigat fomes et qđ fidelit̄ coniugi assistit.

An amplex⁹ maritalis

possit fieri sine peccō

Trū aut fieri possit amplex⁹ maritalis sine peccato v̄l meritozē post hec venit dicēdū. **E**t dicit qđ cause q̄ tuoz precipue sunt p̄p̄ quas fit cōmixtio cōiugalis. **A**ut enī fit causa suscipiende prolis. et hoc duplicit̄. **A**ut s̄z ad cultum diuinum ampliandum et hec causa sic cognoscendi vxorem ab omni peccato exclu-

Compendiū

fat et reddit op^o meritoziū dūmō
ista intētio añ finē opis p delecta
tionē nō corrupat. **N**el fit causa
plis vt scz habeat successor hēoi/
tatis. hec causa nō excusat a veni
ali sed a mortali. **A**ut fit causa red
dēdi debitū et hec cā excusat a cul
pa et fm aliquos meret sic faciēs
dū tñ ista intētio p inordinatā vo
luptatē añ finē opis nō supplāret.
Aut fit causa fornicatiōis vitāde
et hec causa excusat a mortali. aut
fit causa exsaturande libidinīs et
hec cā nō excusat a mortali. **N**el
fm alios in hoc vltimo casu distin
gue qz aut illa libido cā cui^o exsa/
turāde fit omixtio coniugal^{is} tātū re/
pssa erat qz eā nollet alē coniugū cū
alio vl^o alia explere. et tūc dicūt qz
adhuc ē peccm veniale. **A**ut in tāū
creuerat illa libido vt indifferēter
vellet qz eā sine cū sua sine cū non
sua explere. **E**t tūc dicunt eē mōzle
pecca
tum. **A**n tēpore impre
gnationis debeat reddi debitum
coniugale

De tpe impregnatiōis dī
p ppe periculū non debet
in tpe impregnatiōis vt/
oz agnosci. **N**ā si vir eo tpe moue
atur ad coitum. debz rōne talem
motū ppe timorē pōci pīculi refre
nare. maxime qtuoz pms mētib^o
Si tñ vir vxorē dco tpe agnoue
rit nō ppe h peccat mortalit. **N**e
rū eē qz mulier illo tpe maxime coi
tū vt frequēter appetit. si ipa perat
et ipē vir exact^o reddat sic reddēs

theologie

leui^o peccat. exigēs dō graui^o vter
qz tñ venialiter tñ

An tempore et loco sa cris debeat reddi debitum

De tpe sacro sicut dī qz tpe
qz oragelime et qtuoz tpm
7 rogationū 7 pīpūaz so
lēnitatū nō debz alter coniugū de
bitū petē si tñ petierit cū pigentia
tñ animi qz sine coniugū vsu eē nō
possit venialit^o peccat. **S**i aut^o alē
petierit reddat. ex adu tñ iustitiez
fide thori excusat a pccō nisi i his
casib^o pter tpm hūmōi solēnitatem
aliqd iuxta distinctiones supposi
tas grauius incideret quod pec
catus aggrauaret. **S**z secus est de
loco vt volunt aliqui qz scilicet nō
tenentur in loco sacro reddere de
bitum si aliquis alius loc^o haberi
possit. **S**i aut^o ali^o loc^o nō possit hūi
vt attingit in tpe guerre vbi mul
tis noctib^o in locis sacris iacet vī
ri cū vxorib^o suis. tūc si alter coniu
gū soluat exact^o. hīs de hoc do/
lozoz cordis peccat tñ venialiter
imo si exigat cū plāctu et pigentia
qz sine vsu coniugū eē nō pōt. nō cre
dūt multi qz peccat mortalit. **N**ec
credas qz tūc otamine^o loc^o ita qz
reconciliatiōe indigeat. quia otami
natio sacri loci distinguit duplici^o
Ana que pcedit ex incōgruitate
operis qd fit in ipso respectu dicti
operis in se. **E**t alia que procedit
ex incōgruitate operis non q ad
se sed q ad cōsecrationē seu actuz
ipius loci in quo fit. **N**am illa que

De sac
procedit ex incōgruitate
loci tñ et nō opis in
minat locū in tāū qz
concordiā. **S**ed illa
cedit ex incōgruitate
ratione loci respectu
vt est in magnis facin
supra auctario homie
modi et hec loci otamine
qz reconciliatiōe indigeat
respectu aliquo^o facin
manifesta

An semper debe

di debitū coniugale cū pe
E solutione aut
Dingalis hoc ten
qz omni tēpore
bitū est reddendū fm o
tam loci. **Q**uod ideo dic
le ad^o vteandū qz dō h
āneram. **N**ā nō oportet qz
in publico sed in omni ho
ni qz nullo negotio si scit
esse in periculosa cōcupiscen
netur capere letitū cibol
bitū reddere. **N**ā vltimū
in preceptis affirmatiu
ad ea tenentur sed non p
vt vbi gratia. **S**emp^o re
rare parentes meos let
per sed solū pro loco o
Ita hic vt dicit quis
tenetur reddere debita
netur p sp sed solū cū
tas loci et tps h exte
ta duos versus qz dicit
qz casus. in quibus qui

de sacramēto

procedit ex incōgruitate respectu loci tñ et nō opis in se non contaminat locū in tātū q̄ indigeat reconciliatiōe **Sed** illa vero que procedit ex incongruitate ad sanctificationē loci respectu operis in se ut est in magnis facinorib⁹ sicut in stupro adulterio homicidio et h⁹ modi et hec locū contaminat in tātū q̄ reconciliatiōe indiget maxime respectu aliquorū facinorū ubi tñ manifesta

An semper Debeat reddi debitū coniugale cū petiē

Solutione autē debiti cōiugalis hoc tenent aliqui q̄ omni tēpore petenti debitū est reddendū s̄m oportunitatem loci **Quod** ideo dicit̄ quia ille ad verecundiā q̄ndā habet sibi āneram **Nā** nō oportet q̄ soluat̄ in publico sed in omni hora omni q̄ dimisso negotio si scit alterū esse in periculosa cōcupiscentia tenetur captare secretū cubile et debitū reddere **Alij** distinguūt q̄ sic in preceptis affirmatiuis semper ad ea tenētur sed non pro semper ut ubi gratia **Semp** teneor honorare parentes meos sed nō p̄ semper sed solū pro loco et tempore **Ita** hic ut dicit̄ quis ad semper tenetur reddere debitū sed non tenetur p̄ sp̄ sed solū cū oportunitas loci et t̄pis h̄ exegerit **Et nota** duos versus q̄ determinant q̄n q̄ casus in quibus quis pōt reddi

matrimonij **Cxxxiiij.**

dere debitum sine peccato s̄ non petere **Festa** sacerq̄ locus **sejuna** menstrua part⁹ **Si** petis his peccas reddis q̄nq̄ licēter

Quid sit materia et q̄o forma in sacro cōiugij

Quid autē sit materia q̄o forma dicitur q̄ materia sunt legitime p̄sone in potētia cōmixtionis sexū exītes **Circa** q̄o multi difficiles et diuersi cas⁹ occurrūt hoc sacramentum matrimonij impediētes qui sufficiēnt in summa **Raymundi** determinātur. quare hic causa breuitatis nō exprimuntur sed solū pro quadaz compendiosa annotatione ponūtur sex versus sequentes **Ecclesie** vetitum necnon tempus feriatum **Impediunt** fieri permittunt facta teneri **Error** conditio votū agnatio crīmen **Cultus** disparitas vis ordo ligamē honestas **Si** sis affinis si forte coire neq̄bis **hoc** sociāda vetāt nubia iuncta retradāt. **Forma** autē est cōsensus per verba expr̄s̄ ut accipio te in meaz tē vel huiusmodi **Sed** alios cōsensus **amicorū** est materia in cōiugio forma at̄ est debita verborū **platoz** forma s̄. Accipio te in meam tē **Sed** nunquid et iste cōsensus debeat ferri et esse ad carnalem copulam **Et** dicit magister in libro sententiarū q̄ nō in carnalem copulam nec in cohabitatio nez corporalem sed in societatem

Compendiū theologie

cōiugalē. qđ sic exponit hoc est in carnale debitū. nō in carnalē actū
Nec obstat illud de matrimonio beate virginis qđ s̄m beatū Aug. Ita in matrimonio cōsēit qđ nisi aliter deo suberet. debitū cōiugale nō reddēt. **N**it enī sic cōmittēs autē virginitatē suā diuine dispensatiōi et cōsēsit in carnalē copulā nō illā appetēdo s̄ diuine inspirationi in vtroq; scz et virginitate et cōmixtiōne obediēdo. **S**ed virginitatem quā nōdū vouerāt in desidēio habuit et cū firmo p̄posito. cōmixtiōnē vero illā nisi deo aliter disponēt in sufficiētia. **E**x his satis patet qđ hic sit sacramētū et qđ res. **N**ā sacramētū est cōsensus aīoz et cōiunctio corpōz. **R**es autē duplex ē scz vnio xp̄i et ecclē. **I**te vnio duarum naturarū in xp̄o. **N**ā sicut in matrimonio cōiūctio est aīoz vni^o cum vna ita vnī xp̄s cū ecclā qđ vna ē vt dī. **S**ant. vi. vna ē colūba mea ē. **D**e qđ etiā vnione dī. i. **A**d coz. vi. **Q**ui adheret deo vn^o spūs est cū eo. **I**te sicut in matrimonio ē cōmixtio diuersoz sexuū ita in xp̄o ē vnio duaz diuersaz naturarū scz diuine et humane

Explīcit tractatus tertius de expositiōe. vij. sacrozū

de septē virtutibus

Incipit tractatus eius

dem q̄rt^o de. vij. virtutibus et eaz declaratione

Nunc aliq̄ t̄gēda sunt de virtutib^{us}. **E**t p̄mo qđ sit virt^{us} in genere. **Q**uot sūt in nūero. et de eaz sufficiētia. **D**eīn de singul^{is} in spēali erit aliquō dicēdū

Quid sit virtus in generali

Et autē virt^{us} s̄m Aug. bona q̄litas mētis qđ recte vīuitur et qđ null^o male vītur quā sol^o de^o in hoīe opat̄. **N**otandū dicit̄ bō q̄litas ad dīaz malaz qđ litatū cuiusmodi sūt prodigalitas avaricia. **A**ddit mentis. ad dīam corpaliū q̄litatū. q̄les sūt albedo nigredo. **E**t subiūgit. quā. scz virt^{us} te. r̄ce vīuit. ad dīaz scie que q̄uis sit bō q̄litas mētis. non tñ n̄ario ea r̄ce vīuit s̄ pot^o ea r̄ce intelligit̄. **E**t addit. qđ null^o male vīit. ad dīferētā potētiaz naturalī qđ cōtingit bñ vti et male vti. cuiusmodi sūt rōnabilitas. et occupabilitas. et trasabilitas. qđ p̄prie potētie dicūt̄. **D**icit̄ et̄ qm sol^o de^o opat̄ in hoīe. qđ ponit̄ ad dīaz virtū politica/rū. qđ vt vult p̄hs in **E**thicis generat̄ur ex frequēti bñ agē. cū virtutes theologice a deo infūdantur. **E**t qđ apparet qđ p̄cedēs diffinitio est p̄prie virtutis theologice. **E**t prout virtus cōphēdit tā quatuor virtutes cardinales q̄ tres theo

et earū declar
logicas sic p̄ diffinit
amor hñoi se ad oia v
Aug^o in libro de m
gulas diffinites virtutes
finitioib^{us} ponit̄ amorē
et adiungit̄ quatuor
diuersas offerentias
Quot sunt virt
de eaz sufficiētia
Et dīa ar̄ diffinitio
hñoi p̄t m̄er^o septē
quorū cardinaliū
theologicaz. **C**ū enī virt
hñoi se ad oia vt debet
amor hñoi se vt debet
eoz autē ad creaturā
tūe vel erit amor ad
recognoscit̄ et sic erit
luminatio mētis ad op
deū. **A**ut erit amor ad
possidet̄ et hoc dupl^o
hñoi in futuro. et sic est ip
q̄no hñoi hñoi hñoi et
vitas qđ qđ licet p̄ quēdā
imp̄m̄ hñoi hñoi. **Q**uorū
in caritate in deo manet
i. **J**oh. iiii. **A**ut sit am
vt debet ad creaturā
aturā qđ sūo nobis ē v
amor sic hñoi se ad
tēpantia. **A**ut ad crea
nos ē sic ē p̄m̄. et t
recte hñoi ad eū ē iū
creaturā qđ oia nos
illa creatura ē nobis
tal amor sic se hñoi a
ē prudētia aut illa cr
molestas. et talis am

et earū declaratione

logicas sic p̄t diffiniri **V**irtus est amor h̄ndi se ad oia vt debet. **In Aug.** in libro de morib⁹ ecclie. singulas diffiniēs virtutes. in oib⁹ diffinitionib⁹ ponit amorē tanq̄ gen⁹ et adiungit diuersos actus quasi diuersas differētiās

Quot sunt virtutes ⁊

de earum sufficientia

Et oīa at diffinitione extrahi p̄t nūer⁹ septē virtutū scz quoz cardinaliū et trium theologicarū. **C**ū enī virt⁹ sit amor h̄ndi se ad oia vt debet. aut erit amor h̄ndi se vt debet ad creatorē. aut ad creaturā. **S**i p̄mo mō tūc vel erit amor ad creatorē vt recognoscat et sic erit fides q̄ ē illuminatio mētis ad agnoscendum deū. **A**ut erit amor ad creatorē vt possideat. et hoc dupl^r scz vel vt h̄ndi in futuro. et sic est spes vel vt quō hīc iā habit⁹ et tēt⁹. et sic ē caritas q̄ q̄s licet p̄ quēdā modum impfēm hz hīc deū. **Q**uia q̄ manz in caritate in deo manet⁹ de⁹ i eo. **I. Job. iij.** **S**i aut sit amor h̄ndi se vt debet ad creaturā tūc p̄ ad creaturā q̄ sub nobis ē vt caro. et tal^r amor sic h̄ndi se ad eā vt debet ē tēpantia. **A**ut ad creaturā q̄ iuxta nos ē sic ē p̄xim⁹. et tal^r amor sic se recte h̄ndi ad eū ē iusticia. **A**ut ad creaturā q̄ oītra nos ē. et tūc aut illa creatura ē nobis insidians. et tal^r amor sic se h̄ndi ad eā vt debet ē prudētia. aut illa creatura ē nos molestās. et talis amor sic se h̄ndi

Cxxxiii

ad eā vt debet est fortitudo.

De tribus virtutibus

theologicis Et p̄mo de fide

In sp̄ali rāgēdū ē de virtutib⁹ theologicis. **E**t p̄^o de fide. **D**e q̄ p̄mo dī cēduz q̄o sit. q̄t modis dicat q̄ sit fides informis ⁊ q̄ formata ⁊ vtz vna sit alia. et an demōes habeāt fidē. vtz puuli baptisati hēant fidē. vtz in aliq̄ casu sufficiat huare fidē corde ⁊ diffiteri ore. vtz fidei possit subeē fallū. an oēs teneātur ad fidē explicitā.

Quid sit fides et quō diffinitur

Ecūdū at aplm ad hebrl. **F**ides ē rerū sperandarum substantia. argumentū non apparētū. **E**t diffinit hic fides p̄ ut est fūdāmētū in edificio sp̄ali. **S**ubsistit enī oib⁹ alijs virtutib⁹ et eas collocat in nobis. i. facit eas in nob⁹ collocari. **E**t hanc sic intellige diffinitionē. **F**ides est sperandarum rerū sba. i. fides facit modo res speratas subsistē in nob⁹ spe q̄ tan dē sbsistēt re. **F**ides dī argumentū. i. ostēsiō vel p̄mōstratiō nō apparētū rez. **S**z nōne apli crediderūt xpm passū. vtiq̄ qz in eoz symbo lo b̄ p̄ articulo ponit. et tñ apparuit eis passio sua. **S**z dic q̄ aliō viderūt aliō crediderūt qz hoies passū viderūt et deū passū crediderunt. **D**eum autem passum esse est articulus fidei secunduz **Augl.** **N**on hominem illum passum esse. **Q**uia hoc crediderunt iudei qui

Compendiū theologie

fidei nō hnt catholicā **S**cđm autē
augustinū fides ē illūinatio men/
tis ad vidēdū deū

Quot modis fides dicat

Dicit autē fides multipliciter
Aliquā enī accipit p̄ habi/
tu fidei informis **U**n̄ Ja
cobi. ij. fides sine opib' Aliquā ac/
cipit p̄ habitu fidei formate **U**n̄
ad hebreos. xi. **S**c̄i p̄ fidei vicerūt
regna Aliquā p̄ actu fidei formate
fm̄ q̄ dicit Aug' fides est credere
qđ nō vides Aliquā p̄o facilitate
credēdi **U**n̄ Matb. viij. **N**ō inveni
rātā fidē in israel Aliquā p̄o obie
cto fidei scz p̄ eo qđ credit cuius/
modi sūt articuli fidei **U**n̄ in sym
bolo athanasij dicit **H**ec est fides
catholica qđ intelligit de articul
ibi positis

Quid sit for

mata et quid informis. et utp̄ vna
possit fieri sine alia

Fides autem formata est
fides q̄ opat p̄ dilectionē
q̄ scz informat grā et cari/
tate fides autē informis ē huic cō
traria vtrāqz fōrbilitate p̄uata q̄/
lē hnt exntes in p̄cō mōzli q̄ nihil
aliđ ē qđ potētia natural' assētiēdi
veritati vtili **N**trū autē fides in/
formis fiat qñqz formata v̄l non
et an q̄tiēs peccat mortāliter oīo
pereat fides formata. et cū ad sta
tuz grē p̄ p̄niam redit vtrū noua
fides creat **M**ulti vidēnt dubita/
re **D**icit ei aliq̄ qđ fides informis
eadē ē i essentia cū fide formata.
s̄ differūt fm̄ intēsiōnē maiorē et

De septē virtutibus

minorē vt assens' veritati aliq̄ illu
stratiōe grē irradiatus sit fides in
formis. ascēsus autē vehemēs mul
ta illustratiōe grē illūinatus. sit fi
des formata **E**t volūt isti qđ fides
informis hic finiri possit formata
x̄o nō **A**lij dicūt qđ nō sūt eadē
in substātia s̄ euacuata siue receđē
te fide formata totum perit **E**t re
linquit tātū modica quedā lux in
aia q̄ nō facit hominē gratū q̄ dī
fides informis **A**lij distinguūt qđ
dupliciter dicit fides informis vno
mō p̄ p̄uatiōnē actualē forme de/
bite **E**t p̄ hūc modū dicit fides in
formis eē in p̄cōzib'. qz nō est in
eis gratia gratificās vel caritas
Alio mō dī fides informis p̄ p̄ua
tiōnē possibilitatis ad formā de/
bitā. et hec fides informis ē in de
monib' q̄ nō hnt possibilitatez ad
gratiā **E**t p̄mo mō dicta fides in/
formis sic differt a formata qđ tñ
formata fieri possit scz qđ illud qđ
fidei informi subiacet pōt formari
Un̄ matērialitē loquēdo hec p̄t fieri
illa. sic cecitas in oculo p̄t fieri vis'
p̄ miraculū **S**ed scđo mō dicta fi
des informis oīo differt a fide fōr
ta sic qđ nullo modo fieri p̄t fōrta
Et illud pl' placz aliq̄b' **E**t his
p̄z an demōes habeāt fidez **H**nt
enī fidē informēz vt dicūt sc̄i **S**ed
vt dixi multo alitē qđ p̄cōzozes qñiā
fides informis demonū nō ē pos/
sibilis ad formā debitāz sic fides
p̄cōzoz in q̄ ē aliq̄ quis modica il
lustratio grē **I**n fide x̄o demonū
nlla s̄ tñ credulitas qđā ex cogi/
tatiōe naturali exorta

et earū declarat

Secū p̄nūli ^{bapti}
Ad id qđ dicit ^{anc fide}
baptizati sūt h̄
cūt qđā qđ nec
nec ceteras virtutes eo qđ
ferūt eis in baptizatiōe
gatiō ab originali p̄cō
qđ si aia p̄nūli possit baptizari
retur in illa separatiōe illi in
dem ceteras qđ virtutes
deo **E**t simul est aduultus
si tñ remaneat innocentiā ba
lem **D**e hac opinione est h̄
qui fecit apparatus super
qđ p̄nūli plane fi
teras virtutes in baptizatiōe
sed nō v̄s cap **Q**uā op
tenet magz in lib' s̄nap
res **E**t et alia opinio in
as media que ponit qđ
hnt cōplēti habitū virtutū
adū. qđ nōdū sūt capaces
eis optere vt est habitus vel
Sed accipiunt virtutes ad
tiam que potētia aliqđ hab
natura habet. et sic habitus
tus si aia separēt v̄l cū ve
tate aduultam.

Secum in aliquo

sufficiat corde letare fi
difficili.

Utrū autē in ali
clat verā fide
et p̄ vita salua
gare nullas virtutes
gans enī fidei ore q̄nū
at firmū corde p̄cipue
peccat mōlter **C**orde

et earū declaratione

Utrum puuli baptisati habeant fidem.

Hic id quod quæritur utrum puuli baptisati fidem habeant. **R**espondetur quod quæritur quod nec fidem habeant nec ceteras virtutes. eo quod homo confertur eis in baptismo sicut tamen purgatio ab originali peccato. **D**icit tamen quod si anima puuli post baptismum separatur in illa separatione illi infunditur fides. ceteras quoque virtutes ab ipso deo. **E**t similiter cum adultus efficiatur si tamen retineat innocentiam baptismalem. **D**e hac opinione est hugutio qui fecit apparatus super decreta. **A**lij dicunt puulis plene fidem et ceteras virtutes in baptismo infundi sed non usus eorum. **Q**uam opinionem tenet magister in libro sententiarum et alij plures. **E**st et alia opinio in qua has duas mediae que ponit quod puuli nec habent completum habitum virtutum. neque actum. quod nondum sunt capaces virtutis complete ut est habitus vel actus. **S**ed accipiunt virtutes ad potentiam. que potentia aliquid habet de natura habitus. et fit habitus completus si anima separet vel cum veniunt ad etatem adultam.

Utrum in aliquo casu

sufficiat corde servare fidem et ore diffiteri.

Utrum autem in aliquo casu sufficiat vera fides corde tenere. et pro vita salvanda ore negare. nullus discretus dubitat. **R**egans enim fidem ore quantumcumque retineat firmis corde precipue requisitus peccat mortaliter. **C**orde enim ut ait

Clxxv.

apostolus credit ad iustitiam ore autem confessio fit ad salutem. **N**on sine confessione fidei non videtur esse salus. quanto minus cum negatione. **I**nsuper talis impugnat fidei veritatem agnitam. **E**t sic videtur quodammodo peccare in spiritu sancto. **N**on hec est heresis prescillitimanistarum qui dicunt quod pro vita salvanda licet fide ore negare si tamen vere teneatur in corde.

Utrum falsum possit

subesse fidei

Hic dubitatur utrum falsum possit subesse fidei. **H**oc est utrum falsum possit credi. vel id quod non est verum cum sacerdos elevat hostiam non consecratam utrum sit vera fides qua a toto populo creditur ibi esse vel illud esse corpus christi. **E**t dicitur ad hoc quod fidei nunquam potest subesse falsum nec dubium. imo nec etiam potest quicquam credi. nisi sit infallibiliter verum. **N**on in predicto casu credere quod illud sive illa hostia sit corpus christi non est fides sed opinio tamen que potest esse de falso. **S**ed creditur quod sub illa hostia si in forma debita consecrata fuerit sit corpus christi est fides. et hoc spiritus infallibiliter est verum. **N**on illa conditio spiritus apponenda vel ad minus superponenda est quam hostia adoratur. vel sumitur. scilicet si rite consecrata fuerit. **H**ostia rite consecrata infallibiliter est corpus christi.

An omnes teneant ad

fidem explicitam credendam.

Omnibus autem omnibus teneantur ad fidem explicitam. id est ad credendum articulos fidei explicitam

Compendiū theologie

dubiū est apud quosdam. Sicut enī alī
qui q̄ nec añ aduētū nec p̄ aduē/
tū xp̄i tenebantur homines scire
omnes articulos fidei explicite
nec etiāz oēs explicite credere nisi
in q̄ntū docti erāt a maiorib⁹. Et
illā doctrinā in intellectu cape po-
terāt. Sed tñ adhuc illi qui p̄cesse-
rūt min⁹ tenebant p̄pter vmbraz
que tūc erat. Isti aut̄ plus p̄p̄ do-
ctrinā et veritatē exp̄ssā. An nūc
q̄libet q̄ntūcūq; simplex qui hūa/
nam habz discretionē tenet ad mi-
nus explicite scire et credere p̄mū
articulū. Et reliquos nullatenus
diffiteri. s̄ in generali credere quic
q̄o sc̄a et v̄lis credit eccl̄ia. Et tene-
tur p̄ter hoc se patū exhibere ad
ampli⁹ discendū cū doctore catho-
licū habuerit. Et q̄m obtusū sensū
hnt simpliciores nō credo q̄ tene-
antur ita explicite scire sic expla-
natur eis. qz sufficit q̄ ip̄i accipiāt
explanationē p̄m suā p̄tatem intel-
ligēdi. q̄ nō p̄m volūtātē aut facul-
tatē explanatoris. Si aut̄ p̄mū ar-
ticulū vel p̄les etiā alios explici-
te crederēt. vni tñ p̄tinaciter cōn/
dicerēt heretici iudicarent. Quia
hoc fieri nō posset nisi egressi iudi-
ciū eccl̄ie pueruli hereticorū iā per
doctrinā puerisā esse incipient. Se-
cus tñ est de sapiētiorib⁹ qui tenē-
tur explicite oēs articulos scire. Et
maxie p̄lati aut quicūq; alij qui se
fatent doctores. cū ignorātia iuri.
nō cadat in p̄ncipē aut doctorem.

De virtute spei et per-

de septē virtutibus

tinentibus ad ipsam

Sequit̄ aliq̄o dicere de spe
Pr̄o q̄o sit spes. An spes
possit esse malarū rerum
Quoz sit spem h̄re. An ip̄a simul
cū fide euacuabit̄. Et q̄o succedit
eis.

Quid sit spes et quō diffinit̄

Diffinit̄ aut̄ sic spes ab au-
gustino. Spes est certa ex-
pectatō future b̄titudinis

pueniēs ex gr̄a et meritis p̄ceden-
tibus. Quā sic expone. Spes ē cer-
ta q̄o dicit̄ p̄pter hesitationē. Nā
spes vsq; quaq; absq; fluctuatōne
hesitationis est. Expectatio q̄o dicit̄
ad d̄am cōp̄hensionis que erit
in p̄f̄a. vbi nihil expectabit̄ s̄ om-
nia p̄tialiter habebuntur. future
b̄titudinis quod dicit̄ ad d̄am ti-
moris scruiilis. qui ē expectatio fu-
ture miserie. Expectatio dico pue-
niens ex gr̄a id ē benignitate dei
cōsiderata. Quod enī dicit̄ ex beni-
gnitate dei cōsiderata dicitur ad
d̄am desperationis que seueritatē
t̄m dei cōsiderat. Et ex meritis pre-
cedēbus quod dicit̄ ad d̄am p̄-
sūptionis. que ex dei benignitate
t̄m cōsiderata et nō cū hoc ex me-
ritis b̄titudinē adipisci credit. Et
sic diffinit̄ hic motus spei. Aliē sic
cōiter a maḡis diffinit̄. Spes est
audacia mēt̄is de largitate dei cō-
cepta habēdi vitā eternā p̄ bona
merita.

An spes possit esse malarū rerum

et earū declarat

An spes possit esse malarū rerum
Sicut q̄o spes
rerū. et earū que ad
eaz spem gerere videt̄
spem habent de bonis
de alienis. An hoc
spes tria occurrere nō
spectu boni et p̄p̄ et fr̄
si alij loq̄at. Spes dicit̄
sicut ap̄ d̄ potest. Et ego
t̄m sperare laborē. Et t̄m
et cūm sicut sp̄amus la-
nor qui sūt in via. vel et
p̄t̄is. intellige in talibus
p̄t̄is accipi sed largo n̄

Quid sit spes

seu sperare

De eo aut̄ q̄o
sperare sic an sit a
An aliarū b̄titudinū
Et an ip̄s spem habuerit
an anq̄i p̄s in limbo
nunc vident in purgato-
habuerit. vbi habent.
ad tria p̄ta q̄ ip̄s spem
spei. neq; q̄o. neq; alie
xp̄s spem habuerit.
qz p̄t̄is non est n̄c de
dine quā n̄c h̄nt anḡ
to q̄ stola corp̄is nō
res de stali p̄m̄o ip̄s
cōt̄platio d̄m̄itatis
tis xp̄i. Quia vt habet
hec est vita eterna vt
te solā vep̄ d̄m̄ et que
ip̄m. Et q̄m xp̄s h̄nt
in via habuit. qz q̄p̄

et earū declaratione

Ant spes possit esse ma/
larū rerū dicit magr in. iij.
siliaz q spes ē tm bonaz
rerū. et earū que ad eū spectant q
eaz spem gerere videt. quia pprie
spem habem⁹ de bonis nr̄is. non
de alienis. **N**ā ad hoc q sit pprie
spes tria occurrere dnt scz q sit re/
spectu boni. et pprii. et futuri. **N**ā
si aliqui legat spes dici maloz
sicut apd poetā. **H**ic ego si potui
tm spare laborē. **N**el etiā bonozū
et cōium. sicut spamus salutem bo
noz qui sūt in via. vel etiam boni
pntis. intellige in talibus spem nō
pprie accipi sed largo modo

Quozū sit habere spē seu sperare

De eo aut q qrit quozū sit
spare scz an sit angelozū
An aiarū beataz in celo.
Et an xps spem habuerit. **E**t etiā
an antiqui p̄res in lyngo. vel aie
nunc detente in purgatorio spem
habuerūt aut habeāt. **D**icendū ē
ad tria p̄ora q pprie sūpro nomie
spei. neqz āgū neqz aie beate neqz
xp̄s spem habuerūt. **C**ui⁹ ratō ē
qz pprie non est nisi de sbali btitu
dine quā nūc hnt angeli et aie btē
eo q stola corpis nō sit fm docto
res de sbali p̄mio ipaz. h tm ipsa
otēplatio dinitatis et humanita
tis xp̄i. **Q**uia vt habet **J**ob. xvij.
Hec est vita eterna vt cognoscāt
te solū vtz deū. et quē misisti ihm
xp̄m. **E**t qm xp̄s btitudinē sbalē
in via habuit. qz cōphensor fuit iō

Cleypj.

spem pprie nō habuit. **E**t si aliqui
legat ipm spem habuisse. intelligē
dū ē de im pprie dca. s. de aliq spe
accidētali btitudine. vtpote de gū
ficatione corpis sui. cui⁹ nō ē spes
nisi per posteri⁹. vel de ipō loquit
sc̄ptura gr̄a mēbroz. **D**e p̄rib⁹ at
in lyngo. et de aiab⁹ in purgato
rio exntibus dicit q spem habue
rūt et hnt aliqntulū extenso noie.
Cū enī spes sit boni futuri expecta
tio. pōt esse expectatio cum oīmo
da hesitatione. **E**t tūc nō est spes.
vel cū certitudine opinionis. **E**t tūc
pprie est spes. quales hnt electi in
via. **N**el pōt esse cum certitudine
scie. q scz sciant se bonū eternum
adepturos. **E**t sic min⁹ pprie dicit
spes. **E**t sic isto mō sumendi spem
dicit q p̄res in lyngo et purga
torio aie spem habuerūt et hnt

An spes et fides eva cuabunt et quid eis succedet

De ultimo qd ponebat in
q̄stione. s. an spes et fides
evacuabūtur. **E**t qd ipsis
succedet. **D**icit q vtrazqz evacuabi
tur. **C**ū enī venerit qd p̄fectum est
evacuabit qd ex pte est. **E**t iō qd
fides et spes imp̄fectionē habent
evacuabunt. nec erūt sc̄tis in celo. h
loco fidei succedet visio. loco autē
spei succedet āplex⁹ vbi videbit⁹ et
gustabit⁹ qz bonus est dñs

De virtute caritatis et pertinentibus ad ipsam

Compendium theologie

Nam de charitate aliquo dicatur Et primo quid sit caritas Que sint diligenda charitate Et quis ordo sit obsequius in diligendis An omnes teneantur ad dilectionem inimicorum Et iterum de quodam alio ordine diligendorum

Quid est caritas

Caritas secundum magistram in. iij. sententiarum est dilectio qua diligitur deus propter se. et proximus propter deum vel in deo Nec hic diffinitio idem per se ipsum sed caritas per dilectionem. quia dilectio quodammodo genus est ad charitatem. et ea quodammodo conior. quibus in frequenti visu scripture unum pro alio aliquotiens ponatur Alia dicitur ab augustinus in libro de moribus ecclesie Charitas est affectus animi recta coniungens nos deo. Et sciendum quod quantum ad potestatem diffinitionem eadem est dilectio qua deus et proximus diligitur. quia quoniam unum propter aliud amat unum utrumque amore amatur Sicut idem est amor quo amat vinum et dulcedo vini Seminata dicitur hec dilectio propter duo dilecta sed deum et proximum propter quod etiam dicuntur duo mandata de dilectione Primum de dilectione dei quod continet tria prima precepta seu mandata decalogi pertinentia ad deum vel quibus ordinamur ad deum Secundum est de dilectione proximi continens septem alia decalogi precepta seu mandata. que nos ordinant ad proximum. sic in superioribus declaratum est

Que caritate diligem

septem virtutibus

da sint et quo ordine

Quoniam ut sciamus que charitate diligenda sunt attendamus doctrinam augustini. libro primo de doctrina christiana Quatuor enim secundum eum diligenda sunt Unum quod super nos est scilicet deus Alter quod nos sumus scilicet anima Tertium quod iuxta nos est. scilicet proximum Quartum quod infra nos est. scilicet corpus De secundo autem et quarto nulla precepta specialia data sunt Quantuncumque enim homo excidat a charitate semper tamen illi remanet affectio ad se ipsum et ad carnem suam Sed quis ordo servandus est in his diligendis Utrum videlicet in aliquo casu extranei proponendi sint consanguineis. Item an filii pentibus Item an vxor parentibus In primo quidem casu distinguuntur quidam. quia aut beneficium offerendum est spirituale aut temporale Si est spirituale tunc beneficium spirituale ad neminem iure consanguinitatis deuoluatur debet extraneus melior preferri consanguineo minus bono Si autem sit temporale puta de bonis adquisitis vel iure hereditario possessis Dicitur quod consanguineo pater indigenti etiam minus bono prius est subueniendum quam extraneo. An si unus est consanguineus et alter non et utriusque dandum non sufficeret. tunc dandum est consanguineo Si vero utriusque sufficiat. uterque accipiat. hoc consanguineus prior Respectu vero secundi scilicet an filii proponendi sunt parentibus scilicet patri et matri Dicitur per prophetam quod pater et filius in equali necessitate constitutus prius est subueniendum patri quam filio

7 earū Declaratione

cum ad hoc nos cogat tam lex nature q̄ dñicū p̄ceptū. **N**ōi aliq̄s sentire cōtrariuz. et aliquos distingere de dilectione affectuali 7 effectuali. **D**icēdo q̄ dilectione affectuali. plus diligēdi sunt parētes p̄pter p̄stita b̄nficia. **E**ffectuali v̄o plus diligēdi sūt filij qz vt plurimum plus indigēt. **S**z pone eq̄lem v̄tro biqz indigētā tūc puto pl̄ subueniēdū eē parentib⁹ scz p̄ri 7 m̄ri q̄ filijs. **D**e vxore autē qd̄ erat tertiū dicit q̄ p̄ferēda ē parētib⁹ q̄n tū ad cohabitationē. nō q̄ntuz ad dilectionē. **N**ō illud. **R**elinq̄t hō pfem 7 m̄rez suā. et adherēbit vxori sue zc. **I**ntelligendū est q̄ magis adhēndū ē eis q̄ parētibus cohabitationē nō tñ magis dilectione. eo q̄ m̄ta plura b̄nficia a parentib⁹ exhibita sūt q̄ ab vxore.

An omnes teneantur

Dilectionē inimicōz
De dilectionē autē inimicōz an teneamur oēs ad eoz dilectionē. et an teneamur eis oēs ostēdē signa familiaritatis. **E**t d̄ q̄ sic. i. q̄ oēs tenent inimicos diligere. eo q̄ sup̄ b̄ extrat p̄ceptū diuinū. **M**at̄. v. **E**go autē dico vob̄ diligite inimicos v̄ros. benefacite his q̄ oderūt vos. **S**ed b̄ q̄ ad affectū dilectionis q̄ simplr tenent oēs inimicos diligē. quo v̄o ad signa dilectionis 7 ad effectū nō tenentur oēs vt dicit inimicū diligē nisi viderint eū n̄citatē patiētē vel veniā nō fide seu irrisorie s̄z veraciter po-

Clericij.

stulātē. vñ si salutat nō irrisorie salutatō est. **P**erfecti vero saltē religiosi ad ampli⁹ tenent. **P**rop̄ scādalū enī euitādū corā his p̄cipue qui sciūt q̄ offensi sūt tenent offerre signū dilectionis. **N**ec tñ intelligas de tali inimico q̄ fidē xp̄ianā et fidē catholicā impugnat. q̄a sic impugnantī nisi in vltima n̄citate nō est subueniēdum.

De quodam alio ordine diligendozum

Sūma nota s̄m **A**ug⁹. et **A**mb. 7 alios expositores q̄ primo diligēd⁹ ē de⁹. deīn aia p̄pria. deinde aia p̄rimi. deīn corp⁹ p̄p̄riū. et postea corp⁹ p̄rimi. **I**n p̄rimos autē p̄mo parētes. i. p̄r 7 m̄r. sc̄do filij. deīn alij agnati. vtz at vxor sit p̄ferēda filijs certū nō habeo. p̄ filios et vxorē domestici scz noti. deīn extranei nō inimici. deīn inimici. **Q**z at iubemur diligē p̄rimos sic nosmet ipsos sic intelligēdū ē q̄ scz eq̄ oprādū est eis bonū et nuz sic nobis. **N**ō enim tenemur tp̄alia eq̄liter eis vt nobis ministrare. sed v̄nobis p̄mo postea autem ipsis.

De quatuor virtutib⁹

cardinalib⁹ in generali

Equē breuē aliq̄o dicere de virtutib⁹ cardinalib⁹. i. de iusticia q̄ s̄m **A**ug⁹ ē in s̄bueniēdo miseris. de prudētia q̄ est in cauēdis insidijs. de fortitudine q̄ ē in p̄ferēdis molestijs. et de temperātia q̄ est in p̄uis delectatiōib⁹.

Compendiū theologie

coercendis **D**e q̄b' p̄mo dicendū ē q̄re dicant̄ cardinales et ciuiles et politice. **D**ein de singulis q̄ sit q̄libet d̄tus in se **E**t q̄ sūt p̄p̄ri earuz ad' tā i via q̄ i p̄ria **P**ostremo de ordine eaz ad. vii. vicia capitalia

Quare dicte virtutes

dicunt̄ cardiales ciuiles et politice.

Dicunt̄ autē p̄m q̄sdā virtutes cardinales q̄si cordiales ad d̄ram d̄tutū corporaliū **C**ardo enī p̄m yfidoz a cor de deriuat qz a cordian grece qd̄ est cor latine **N**el vt alij volūt dicunt̄ cardinales qz in eis sic in cardinib' ois alia virt' maxime ciuil' voluit **S**c̄dm autē p̄hos q̄ de ip̄is tractauerūt dicunt̄ cardinales qz in his sic in cardine ē reuolutio totius vite hūane p̄m statū honestū et ciuilē **C**iuiles autē dicunt̄ qz constituūt bonum statum vni' euz altero in ordine ciuīū his enī d̄tutib' p̄m platinū p̄m et macrobiū boni viri reipublice cōsulūt. vrbes tuent̄ parētes venerant̄. p̄mos amat **P**olitice autē dicunt̄ eadē de cā. qz idē ē polis grece qd̄ ē ciuitas latine. et ideo politice dicuntur quasi ciuiles

De virtute iusticie in speciali

Est autē iusticia p̄m Aug'. virt' tribuens vnicuiqz qd̄ suū ē **Q**ue diffinitio cōuenit iusticie tā p̄m statuz vie q̄z p̄m statū p̄rie **A**lia autē diffinitio q̄ ponit qz iusticia est subuenire miseri

De septē v̄tutibus

ris uenit iusticie tm̄ p̄m statū vie **P**onūt̄ autē p̄m maḡm in tertio. li. s̄n̄iaz duo ei' ad' sc̄z ad' ei' in p̄ria. q̄ ē deo regēti subesse. et actus ei' in via q̄ ē miseris subuenire **N**ō sūt autē generales ad q̄s tenent̄ oēs **S**ūt autē et alij ad' ei' sp̄eales ad q̄s nō ita inordiniter oēs tenent̄. q̄ sic q̄ntū ad p̄positū p̄ns sufficē p̄t. distinguunt̄ **I**n tactū ē qd̄ ad' generalis iusticie ē vnicuiqz tribuere qd̄ suū est h̄ ē superiorib' parib' et inferiorib' **S**uperiorib' qd̄ ē p̄ eminentiā et h̄ dupl'r **Q**uia vel generalit' et sic d̄r ad' ei' inferiora potiorib' subdē. quam ponit Aug'. de libero arbitrio. li. ij. **N**el sp̄ealit' et sic d̄r ad' ei' soli deo deseruire. **D**e q̄ Aug'. vi. li. sue musice **S**i autē sit in tribuēdo qd̄ suū ē parib' sic ē triplex ad' ei' **A**n' paria sibi met copulare **D**e q̄ Aug'. de libero arbitrio. li. i. **A**li' nullis coequiri nisi purificationis animis **T**erti' nullis d̄nari appetē nisi nature corporali vel bestiali. de q̄b' duob' Aug'. in. vi. sue musice **S**i autē in tribuēdo qd̄ suū ē inferiorib' h̄ ē duplicit' **N**el q̄ ad penā s̄bleuādā et sic ei' ad' ē miseris subuenire. p̄m maḡm in. iij. li. s̄n̄iaz **N**el q̄ ad culpā corrigēdā et sic ei' actus est iniquos morib' corrigē et punire **D**e quo Aug'. sup gen. li. xij. ad litteram

De virtute prudentie

in speciali

Prudencia p̄m magistrū in. iij. s̄n̄iaz est in precauendis in

7 cas decl

siōsi v̄n sic aḡt' off
est virt' rerū bonaz
trap qz dilectio
electioe boni Et
h̄ est inordiniter qz
ne neg male sit qz
stucā vel h̄mōi Et
tio p̄ns et verbis
vbi dicit qz p̄uolē
rerū et m̄tutū lōz
plures p̄uolē ad'
tria complex est
d̄o s̄ponē vel egrē qu
maḡm in. iij. li. l. i.
p̄tē virtutū. de q̄
musice **A**n' p̄uolē
q̄p̄z. l. z. p̄uolē
tur p̄ maḡm in. iij. li.
la deuitare de quo
li. xij. ad lram **I**n
corruptōi s̄ponere de
libero arbitrio. li. i. **I**n
nā a malo. de q̄ Aug'.
x. **I**n eterna s̄ponē
quo Aug'. in vi. sue musice

De virtute fortitudo

Fortitudo autē
vis molliū
dā sic aḡt' v̄
tudo ē immobilis an
sa laboz qz p̄uolē
Cui' qz complex est
An' firmare animi
molestias. de quo
An' nō aduert
tē sp̄alē formidare
in. vi. sue musice
de nullis terrorib' nō

7 earz declaratione

si dñs: vñ sic apti^o diffiniē Prudētia est virt^u rerū bonaz vñ malaz neutraz qz discretio cū fuga mali et electiōe boni Et dicit^r neutrarū qz h est indifferētiuz que scz neqz bone neqz male sūt qle est frangē felicitatē vel hmoi Et trahitur diffinitio pñs ex verbis Aug^o. li.

vbi dicit qz prudētia est bonaz rerū et neutrarū scia Ponunt autē plures prudētie ad^o Ad^o ei^o in patria duplex est Un^o nullū bonum deo pponē vel eāre qui ponit per magr̄m in. iij. li. sen. Ali^o ipaz o cui piscē veritatē. de q^o Aug^o. in. vi. sue musice Ad^o prudētie vie ponitur qnqz. scz p̄cauere insidias. q^o ponitur p magr̄m in. iij. li. sen. Itē mala deuitare de quo Aug^o. sup gen li. xij ad lram Itē incorruptionem corruptiōi pponere. de q^o Aug^o. de libero arbitrio li. i. Itē discernē bonū a malo. de q^o Aug^o. de ci. dei. li. xix. Itē eterna pponē t̄pali^o. de quo Aug^o. in. vi. sue musice

De virtute fortitudinis

Fortitudo autē ē in p̄ferendis molestijs Nā fm q̄l dā sic apti^o diffiniē Fortitudo ē immobilis animi inf aduersa laboz 7 piculozuz eq̄ susceptio Cui^o q̄ duplex assignatur ad^o vie Un^o firmare animū cōtra t̄pales molestias. de quo Aug^o

Ali^o nō aduersitatē nec mortē t̄palē formidare. de quo Aug^o. in. vi. sue musice Ali^o a sapientē electo nullis terrorib^o nullis qz penis

Cxxxvij

depelli. de quo Aug^o. de libero arbitrio. li. i. Ali^o p dilecto habendo aduersa tolerare. de quo Aug^o sup gen. li. xij Ad^o p̄rie duplex ē Un^o firmissime deo adherē. q^o ponit p magr̄m in. iij. sen. Ali^o nihil moleste pati q^o ponit per Aug^o. in. vi. sue musice

De virtute tēperantie

In speciali

Temperantia ē in p̄uis delectatiōib^o coercēdis Diffinitur autē sic ab Aug^o. in. li. i. de libero arbitrio Temperantia ē affectio coercens appetitū ab his reb^o q^o turpi^o delectāt Cui^o ad^o assignant^r in via Subtrahere se ab amore inferioris pulcritudinis. de quo Aug^o in. vi. sue musice Itē coercē cogitationes p̄uas. de q^o in. iij. sen. Itē libidinē refrenare. de quo Aug^o sup gen. xij. Itē refrenare cupiditates ab his q^o t̄pali^o delectāt de quo Aug^o de libero arbitrio Ad^o autē p̄rie ē nullo respectu notio delectari. de quo in. iij. sen. Itē immaculatū manere. de quo Augustin^o. in. vi. sue musice

De effectu dictarum

virtutū an sint in p̄ria Ste quatuor virtutes hominē ad virtutes theologicas habendas habilitāt his nihil vtilius ē in vita dūmodo informetur caritate Tūc enī eque meritozē sūt vite et ne sicut theologice An autē hē virtutes future sint in p̄ria. dicit ma

Cōpēdiū theologie de

gister in lib. sñiaz q sic fm aliqs earuz actus vt patet per singulas iuxta supra tacta.

De ordine dictarū vic

turū ad septē vicia capitalia

Ultimo dicenduz qualif p has septē virtutes septem vicia capitalia expellātur

Fides enī que mentē illuminat expellit supbiā que cor excecatur

Spes que gaudio futuroz cor letificat expellit irā que presēti miseria mētē turbat

Charitas que gaudet de pximi pspitate delect iuidiā que ē odiū felicitatis aliena

Fortitudo p quā in act⁹ virtutes surgim⁹ expellit actiōiā p quam delicia tabescim⁹

Iustitia q sua vnicuiqz tribuit eliminat auariciā que aliena retinet et rapit

Tēpania q excessū reprimit. expellit gulsam que modū excedit

Rudētia que fm Aug⁹. in corruptionē cor/ruptioni preponit euacuat luxuriā qua corrūpitur corp⁹ et anima.

Explicit quartus tra

ctatus hui⁹ libelli qui est de expla/natione virtutum

Septē petitiōib⁹ orōnis

Incipit tractatus

quintus de. vij. petitionibus cōtētis in oratione dominica et earum ex/positione

Tractatū de septē pe/

ditionib⁹ que in orō/

ne dñica cōtinent ali/

qui fm ordinez hui⁹

libelli ponūt scz ime/

diate post tractatū de articulis fi/

dei. et ante tractatū de decem pre/

ptis legis. Itē dō qnto loco ponit placuit. s. in tractatū de septē vir/

tutib⁹. et tractatum de. vij. donis spūscī ea. s. cōsideratione q in ipis septēz petitiōib⁹ sic in ipa orōne

dñica cōtētis effectualitē ipse. vij. vir/

tutes ipaqz septē dona spūscī pe/

ti videant. Circa quez tractatum pmo vidēdū venit de efficacia mo/

di petēdi qui describit in p̄hemio dōce orōnis dñice de distinctiōe et

expositiōe ipaz petitiōnū p̄cular/

riter. de nūeroz sufficiētia earū. de

ordine eaz ad. vij. vicia capitalia

De efficacia modi pe/

tendi contenti in p̄hemio dicte orationis

Pater n̄r Cū hec oīo a sa/

piētissimo vtpote ab eo q est ipa sapiētia infinita. et

veracissimo vtpote ab eo q ē fōs et origo toti⁹ veritatis cōdita sit.

Patz q nihil ei deesse poterit. siue q ad petēdi modū. siue quo ad suf/

ficiētia bonoz petēdozū Mod⁹

dnice 7 cas exp
aut petēdi efficacim⁹
in trib⁹ p̄mis v̄bis peti/
tionib⁹ q̄s ad m̄litiā
tur anim⁹ p̄ris m̄litiā
ca his septē petitiōib⁹ p̄
q̄pōā p̄hemū in q̄ oīo
in cōsequētē petitiōis fore
dū Cū enī ad sufficiētiā
tria sc̄m̄m̄ v̄beāt. sc̄m̄m̄
ens v̄olis a potēs in hoc
p̄t. dñice n̄ sc̄m̄m̄ aouert
i. filioz sup̄ indigētiā iu
Mach. vi. Sc̄m̄m̄ pater v̄
oīo v̄nigētis In hoc autē
n̄ cōtētis cū subuenire vo
enī oīs boni diligēt. s̄m̄m̄
q̄n boni nō est. M̄. i. a
S̄m̄m̄ autē suoz maximā
eo p̄ curā nō habz siōē
est infidelis deterior In hoc
dicit. q̄ es in celis. oīo ip̄
tem Quis re habet Mach.
De celo fortitudo est Cū
his v̄bis ostēderim⁹ ip̄m
n̄ am v̄nigētis et subuenire
tem. n̄c̄m̄ h̄c̄m̄m̄ ip̄m
Dix ergo v̄t n̄. Et h̄c̄m̄
m̄m̄. p̄t. aff̄ctatū h̄c̄m̄
nō p̄sonalit h̄c̄m̄ p̄sona
enī isto mō dē p̄t. cū q̄
p̄t tripliciter v̄t. sc̄m̄m̄
magis p̄t. Sc̄m̄m̄ p̄
sic nō t̄m̄ p̄sona p̄ris h̄
tas oī p̄t. oīo. et n̄c̄m̄
rū h̄ etiā p̄t. p̄t. M̄
p̄t. Popule stulte et
quo nō ip̄e est p̄t. n̄c̄m̄
te. fecit te et creauit te
v̄t. p̄t. p̄t. ad optōnē.

De supplicandis apud deum pro peccatis

De dñice et earum expolitione

aut petendi efficacissim^o describitur in trib^{us} p^{ri}mis v^{er}bis petitiones p^{re}cedentib^{us} q^uo^o ad misericordiã flectitur anim^{us} p^{ro}pter misericordiã. id est q^uia ea his septē petitionib^{us} p^{re}misit q^uasi q^uodã p^{ro}hemiu^m. in q^uo dicit orãtem in consequentē petēdis fore exaudiēdū.

Cū enī ad sufficiētē agētē tria concurrere debeāt. scilicet q^u sit sciēns volēs et potēs. in hoc q^u dicit p^{ro}ter d^{omi}nū scire et aduertē n^{ost}ram. i. filio^{rum} suo^{rum} indigētā. iuxta illud **Matth. vi.** Scit enī pater v^{ost}er q^uia his oib^{us} indigetis. In hoc autē q^u dicit n^{ost}er ostēdit eū subuenire volētē suis enī oēs boni diligētē subueniūt alio q^uam boni nō essēt. **Nū. i. ad cor. v.** Si q^uis autē suo^{rum} maxime domesti cor^{um} curā nō habz fidē negavit. et est infideli deterior. In hoc etiā q^u dicit q^u es in celis. ostēdit ipm potētē. Quia vt habet **Machab. iij.** De celo fortitudo est. **C**um igit^{ur} his verbis ostenderim^{us} ipm sciētē n^{ost}ram indigētā et subuenire potētē. n^{ost}ario flectem^{us} ipm ad miã. **A**it ergo. p^{ro}ter n^{ost}er. Et hic stat hoc nomen. pat^{er}. essēcialiter siue p^{ro} essētia et nō p^{ro}sonalit^{er} siue p^{ro} p^{ro}sona. Dicitur enī isto mō de^o p^{ro}ter oim. q^uo^o adhuc p^{ro}ter tripliciter dicit. scz. cōiter. p^{ro} p^{ro}rie. et magis p^{ro} p^{ro}rie. **C**ōiter. p^{ro} creationē et sic nō tm p^{ro}sona p^{ro}teris h^{ab}et tota trinitas d^{omi}n^{us} p^{ro}ter omniū. et non tm electo^{rum} h^{ab}et etiā pueror^{um}. **Nū. deuteron. xxxij.** Popule stulte et insipies. nūquid nō ipse est p^{ro}ter tu^{us} qui possedit te. fecit te et creauit te. **P**rope autē dicit pat^{er} p^{ro} adoptio nē. et sic tm di

Cleric^{us}

ci^{us} p^{ro}ter bonorum. **Nū. ad rom. viij.** Accepistis spūm adoptionis filio^{rum} r^{ati}o^{nis} iⁿ q^uo clamatis abba p^{ro}ter. **P**ropter h^{oc} sime autē dicit p^{ro}ter p^{ro} generationē et sic p^{ro}sona p^{ro}teris tm dicit p^{ro}ter vnigenitū filij sui. **D**uob^{us} p^{ro}teris modis dicitur p^{ro}ter noster tota trinitas. h^{ab}et terciō modo nō dicit p^{ro}ter n^{ost}er de^o. h^{ab}et tm filij sui. **E**t quo patz q^u hec o^{mn}is nō dirigit ad p^{ro}teris p^{ro}sonā tm. h^{ab}et ad totā trinitatē. **S**equit^{ur} qui es in celis. **N**ō excludit tm p^{ro} hoc q^uia sit vbiq^{ue}. **E**t q^uis vbiq^{ue} sit essēcialit^{er} potentialit^{er}. et p^{ro}terialit^{er} magis tm in celis dicit eē. q^uia vbi magis videt^{ur} relucē virt^{us} sua et opatio ibi dicit^{ur} potius eē q^uam alibi. **S**icut aia licet vbiq^{ue} sit in corpe. tamē magis dicitur eē in corde p^{ro}ter aliq^uis. vel in capite p^{ro}ter alios. quia ibi nobiliores apparēt opationes sue. **E**t hoc est q^uo dicit **Aug^{ustinus}.** de spū et aia. **S**icut de^o vbiq^{ue} tot^{us} ē in toto mūdo et in omni creatura sua sic tota anima iⁿ toto corpe suo tanq^uam in quodā mundo suo ē et in omni ei^{us} p^{ro}te. **I**ntensius tamen in corde et cerebro q^uam modo dū de^o est. et dicit^{ur} p^{ro}tercipue esse in celo. **I**n his autē septē petitionib^{us} omne bonū generi humano necessariū petitur. **N**e enim dicit glosa **Aug^{ustinus}.** Nihil homini deest q^uo^o his septem petitionibus non contineatur siue ad presentem siue ad futuram pertineat vitam. **P**etit^{ur} enī in eis accessus ois boni. taz creati q^uo^o increati. **I**te recessus omnis mali tā scz p^{ro}teris p^{ro}teriti. q^uo^o futuri vt patebit inferius.

Compendiū theologie

De effectu prime ^{petiti} ^{onis}

Prima ergo petitio ē vt cōfirmet in nob notitia siue cognitio veri dei q̄ habet per fidē orthodoxā Et hoc ē qd̄ dicit. **N**omē tuū. i. notitia tua vel notamen tuū sanctificet. i. cōfirmetur in nob. Sc̄m enī idem qd̄ firmuz q̄ sc̄ificare idē qd̄ cōfirmare ē. Sc̄m papiā enī dicit sanctum a sancio sancis qd̄ idē ē qd̄ cōfirmare. q̄n̄ diceret firmet in nobis per fidē verā notitia tua vt sicut tu sp̄ in te firm⁹ es qz etern⁹ q̄ incōmutabilis. ita da q̄ te firmiter agnoscamus. **N**el nomē tuū sc̄z paternitatis quo p̄r n̄r diceris. sanctificet. i. firmet in nobis sc̄z vt filij tui per gr̄am sp̄ maneam⁹. **N**ī glosa **O**ramus ne a sanctificatione nominis in aliq̄ discrepem⁹. ne p̄ris nomen in filijs morib⁹ et vita offendatur. **N**el nomē tuū qd̄ in se venerabile et s̄ctū est. sanctificetur. i. s̄ctū in nobis ostendat sic q̄ sicut s̄ctū est in se ita nos sanctificet. **N**ī glō **N**omē patris petim⁹ sanctificari in nob. nō vt ip̄m sanctius sit s̄ vt in nobis augmētum sue sanctificationis operetur.

De effectu sc̄de petiti ^{onis}

Sc̄da petitio est qua petitur regnū seu gaudiū futurū. siue etiaz speciale dei regimen quo ad p̄tem statū cum

De. viij. petitiōib⁹ orōnis

ait **A**dueniat regnū tuū. sc̄z in nobis. id est ad nos veniat. **N**ī **A**ugust. **Q**er hoc desiderū n̄m exci tam⁹ vt regnū suū nobis veniat q̄ in eo regnare mereamur. **E**t signāter dic̄ adueniat i. ad nos veniat qz virtute meritoꝝ nostrorū ex condigno ad ip̄m puenire nō possum⁹. sed oportz vt gratuito ad nos accedat. **N**ī ad romā. vi. **G**ra dei vita eterna. **S**ic **Mat̄. iij.** **Q**uam agite appropinq̄bit enī regnū celorū. **N**el sic. regnū tuū. i. ec̄cia tua adhuc in terris militans. **D**e quo regno luce. xvij. **E**cce regnū dei intra vos ē. **A**dueniat. i. ad aliud regnū tuū veniat sc̄z ad ec̄cīā triūphantē. **N**el adueniat. i. ad te veniat sc̄z vt te videat p̄ sp̄m. sic nūc videt per fidē. **N**el regnū tuū id ē sp̄iale v̄l speciale regnū tuū adueniat nobis. vt sc̄z in nobis p̄ sp̄alem effectū regnare agnoscaris et q̄ p̄cipiaris. **N**ī glō **R**egnū dei sp̄ p̄sto ē. s̄ petim⁹ vt veniat. i. vt manifestet hominib⁹ a quibus velut lux a cecis nō videtur.

De effectu tertie petiti ^{onis}

Tertia petitio est q̄ petim⁹ vt cōformis fiat voluntas n̄ra volūtatī diuine. **E**t est hec. fiat volūtas tua sic in celo q̄ in terra. **S**icut sup̄le sit in celo ab electis. hoc est da vt cōformes tibi fiamus in terris. sicut cōformes tibi facti sūt sancti in celis. **N**el fm̄ ali

duice 7 cae cepo
os volūtas. volūtas n̄ra
qd̄ vis fieri circa nos qd̄
est iustificatio n̄ra. **N**ī
iū. **H**ec ē enī volūtas n̄ra
tio n̄ra. **Q**uā nō est adimplet
volūtas qd̄ in se s̄ firm⁹
la eterna ē. n̄r in se alē d̄m
fiat q̄ maneat in effectū
onē s̄m̄ cogitatur. **N**ī s̄
volūtas n̄ra i. in hōie q̄
ra. **N**ī enī s̄ s̄m̄m̄m̄m̄
n̄m̄ s̄ hominē de limo ter
Et dicit. **D**e creatur hominē
terra ē. **O**mne
terra et cōis. **N**ī p̄p̄e p̄e
q̄ in hominē p̄eore cōm̄m̄
cū sup̄le sit in celo. i. in hōie
d̄o s̄ curio et iustificatio. **N**ī
cat **S**ouerat malis facit q̄
bi placit s̄ s̄m̄m̄m̄m̄ et bona op̄
ra. **S**icut hōie boni s̄ curio. **O**
tamē in hōie s̄m̄m̄m̄m̄ de p̄eore
petitiō volūtatē hōie q̄ s̄
boni s̄m̄m̄m̄m̄ nō de his que p̄eore
de volūtatē p̄m̄m̄m̄m̄ q̄ mala q̄
n̄m̄m̄m̄m̄. **N**ī enī s̄m̄m̄m̄m̄
qd̄ d̄m̄ nō s̄m̄m̄m̄m̄. **N**ī
ponit cōis s̄ s̄m̄m̄m̄m̄m̄
terra. i. in ec̄cia s̄m̄m̄m̄m̄m̄
i. in x̄po q̄ celis dicit d̄m̄
itas celata est. **N**ī **N**ī s̄m̄m̄m̄
tu es de ablatiois
De effectu quartie
videntis
Marta p̄m̄o est d̄m̄
sp̄ale iustificatio ad s̄m̄m̄m̄
d̄m̄m̄m̄m̄m̄m̄ s̄ s̄m̄m̄m̄m̄

dnice ⁊ earꝝ expoliciōe

os **V**olūtas. i. volitū tuū scz. illud qd vis fieri circa nos qd spēaliē est iustificatio nra. **Un̄** ad **Thessal. iij.** **Hec** ē enī volūtas dei scificatio nra. **fiat** id est adimpleat. **Nō** volūtas qdē in se q̄ fieri vis qz illa eterna ē. nec in se aliē fieri p̄t sed fiat p̄ executionē et effectū exhibitiōnē fieriqz cognoscat. **Vel** sic fiat volūtas tua i terra. i. in hoīe q̄ terra est. **Un̄** gen. ij. Formavit igitur domin⁹ de⁹ hominez de limo terre. **Et** eccl. xvij. **De⁹** creavit hominez de terra. **Et** **Om̄nis** hō terra et cinis. **Qd̄** pprie pōt intelligi in homine p̄cōze svertendo. sicut suple fit in celo. i. in hoīe sancto iā sverso et iustificato. q̄si dicat. **S**uertant maliz faciāt que tibi placita s̄t scz iusta et bona opera. sicut faciūt boni iā sversi. **Que** tamē intelligēda sunt de volitis q̄ p̄cedūt a volūate bñfaciti q̄ sp̄ bona sūt. et nō de his que p̄cedūt de volūate p̄missiōis q̄ mala plerūqz sūt. **Nec** enī erit malū i citate qd̄ dñs non fecerit. **Amos. iij.** **Ex**ponit etiā sic. fiat voluntas tua in terra. i. in ecclia. sic suple fit in celo. i. in xp̄o q̄ celuz dicit̄ q̄a in eo dicitas celata est. **Un̄** **Isa. xlv.** **Ver**tu es de⁹ absconditus

De effectu quarte petitionis

Quarta petitio est q̄ petit t̄pale subsidiū ad sustentationē vite. **Et** ē hec **Panē**

Cleric

nostrū q̄tidianū da nobis hodie. **Qz** alit hec petitio p̄tineat ad corporalē necessitatez spēaliter testat̄ **Chrys.** sup **Math.** ita inq̄ens. **Qz** hoīb⁹ loq̄bat̄ carne indutis et necessitati nature s̄dictis docuit subsidiū peti nature infirmitati. **Dicit** igit̄ panē nostrū q̄tidianum. i. corporalē vel vsualem. i. nobis q̄tidie n̄cariū. **Un̄** **Math. vi.** loco q̄tidianū habet̄ sup̄stātiale. **Ante** enim p̄c̄m fuit panis. i. cib⁹ homini substantialis. s̄ post p̄c̄m. fact⁹ ē sibi sup̄stātialis. i. n̄cari⁹ ad hoc vt sustētet̄ in vigore. **Un̄** nec p̄ dignū naturalē sine lāguore v̄riū pōt hō eo carere. **Et** ideo subdit̄. **Da** nobis hodie. **Et** ponit̄ hic panis p̄ om̄i genē sustētamēti corp̄is. vñ panis dicit̄ a pan qd̄ ē totū s̄m. **Iudoz** **Ex**ponit̄ ec̄ de pane sp̄iali scz de corp̄e xp̄i seu de eucharistia. sic scz panē n̄m. christum scilz. vt eucharistiā q̄ verissim⁹ panis est et efficacissim⁹ anime cib⁹. **Iob. vi.** **Ego** sū panis viu⁹ q̄ de celo descendit. q̄tidianū. i. q̄tidie n̄cariuz. **Da** nobis hodie. **Sed** nūquid̄ s̄m hoc debet̄ qlibet de ecclia q̄tidie cōicāre. **Dic** q̄ tripliciter cōtingit cōicāre scz corp̄aliē seu sac̄raliē tm̄. et isto mō cōicant mali q̄n̄ in p̄cō mortali sumūt corp⁹ xp̄i. **Itē** sp̄itualiter tm̄ scz credendo sacramentū. **Cre**dere enī est sp̄ialiter māducare s̄m illud. **Aug⁹.** **Crede** et manducasti. **Et** isto mō cōmūcānt q̄tidie oēs boni. **Itē** corp̄aliter seu sac̄raliter

Compendiū theologie

et spūaliter et isto modo communi-
cant quotidie boni sacerdotes qui
celebrāt et alij boni de ecclesia dū
cōscāt. Qd̄ q̄libz chūstian⁹ debite
etatis tenetur facere ad minus se/
mel in āno scz in pascha. Sed cum
cōpleta refectōne corpali vel spū/
ali habeam⁹ qd̄ in ista petitiōe pe-
timus. vt qd̄ post p̄diū istā oꝛo-
nem iteramus. Ad qd̄ dicit q̄ sen-
sus hui⁹ petitiōis duplex est scz vt
panis det⁹ vt in comedētis nutri-
mentū. nō aut̄ in detrimētū cōuer-
tatur. Et ratiōe p̄mi habz locuz
hec oꝛo añ susceptiōne cibi. Rōne
vero secūdi habet locum post sus-
ceptiōnem.

De effectu quinte peti- tionis orationis predicte

Quorū igitur precedentib⁹ peti-
tionib⁹ peti⁹ accessus omnis boni
In tribus vero sequentibus ponit⁹
amotio omnis mali. In hac igitur
quinta petitiōe petim⁹ absolui a
malo p̄terito. Et est hec. **Dimitte**
te nobis d̄bita n̄ra. i. peccata. que
nos pene debitores cōstituūt. Sicut
et nos dimittim⁹ debitoribus
n̄ris. Quasi dicat. Sic te velis ha-
bere ad nos in debita n̄ra dimit-
tendo. sicut nos habem⁹ nos erga
debitores nostros quib⁹ debita di-
mittimus. Et intelligas qd̄ hec orat-
io profert̄ in p̄sona toti⁹ ecclesie q̄
in bonis stat. qui peccātibus in se
debita dimittūt. Alioq̄n si in perso-
na sua intentionē imputando dice

imprecando

De septem petitionibus

ret p̄cōz in se peccantib⁹ nō dimit-
tens. mētiret̄ sibi met̄ imprecās ma-
lum s̄m qd̄ dicit Aug⁹. Si non di-
mittis mentiris. et ei mētiris quez
non fallis. Sed s̄m aliquos istd̄ in
peccatore videt̄ posse saluari orā/
do iuxta p̄iorē modū. per hoc qd̄
ly nos. et ly nobis supponāt p̄ vi-
uersis. Et hic sit s̄sus. **Dimitte no-**
bis infirmis debita nostra. sicut et
nos boni et p̄fecti dimittim⁹ debi-
toribus nostris. Sed istā expositiō-
nē vt nimis extortā credo derelin-
quendā. Expone sic igit̄. Dimitte
nobis debita nostra id̄ ē peccata
que nos constituūt debitores. Al-
debita nostra. i. penas nobis p̄ p̄-
dictis p̄c̄is nostris debitas. com-
mutādo saltē eternas q̄s p̄c̄an-
do meruim⁹ in tempales. sic et nos
dimittim⁹ id̄ est iuste dimittere de-
bem⁹ debitorib⁹ nostris. vt saltē
eos nolimus vel hic vel in futuro
obligari. cū aliqd̄ scz fecerint q̄re
obligare deserint. vtpote cū satis-
fecerint si possint. vel saltē cū perie-
rint veniā si nō possint. Nō ē nō qd̄
dupl̄ exigit alicui dimitte. Nō
mō dimitte dō rancorē. sic. s̄ qd̄ nec
malū inimici velis p̄curari nec ei⁹
bonū minus. bene tñ velis illd̄ qd̄
in te deliquit aliq̄ten⁹ satisfieri. Et
ad hoc tenent̄ omnes indifferēter
quia hoc omnino p̄ceptū est saltēz
sub intellectu. Alio mō dimitte cō-
tingit. nō solū dimitte dō rancorē
h̄ oio sine satisfactiōe iniuriāz sine
q̄ restitutiōe rerū. nec nō sine inter-

omnis dominus

uentu s̄m omnia timent
puro corde colligere. et ac
nener tñ p̄fecti qui
solū cōscāt

De effectu sexte peti-

quis puro est ratiō
amotiois mali s̄m

quod ratiō tempore
mōtū dōmū antecōm

indore cōmōtū. Et sic hec

reus inuās in tentatiōe

indigē p̄filiatō est non vno

ins in tentatiōe ē est ne p̄m

nos succidē tentatiōe. Alio ē

in tentatiōe dicit et alio mō

In tentatiōe enī dicit qd̄ tent

de pallē sed nō dicitur

tatiōe vero tentatū qui a m

tiōe pallat qd̄ a grātia nō

supponat s̄ sibi ratiōne a m

tiōe fragat et absolvat

ergo nō est malū a tentatiōe p̄

batis rei cū s̄gehonis dū

d̄p̄no est tentatiōe ratiōe v̄

utis cūa beatus vir qui dicit

tentatiōem. Ius h̄m. Non p̄

m̄ h̄ vt non vacat in tentati

nem. sed ne intocant s̄ est m

terius intocant et succidē

Non est. Non p̄curari s̄m

tari. sed nec cūa mōtūz a m

ombus ratiō. Tentatiō enim

saria ad coronam. Et cum tent

si tentatiō salz. p̄curatiōe rati

gestiōis. non dicit de p̄m

inuere in tentatiōem s̄m

is. quia vt d̄. Jeli. Jeli. Jeli.

orōnis dominice

uentu ꝑcum omnia dimittē ac ex
puro corde diligere. et ad hoc te/
nentur tm̄ perfecti quia isto modo
solū cōsiliū est

Conis

De effectu sexte petiti

Sexta petitio est respectu
amotionis mali futuri. in
quod varijs temporib⁹ et carnis.
mundi. et demonis tentationibus
incidere formidam⁹. Et est hec **Et**
ne nos inducas in tentationē. Qd̄
intellige pmissiue id est non induci
finas in tētationē h̄ est ne pmittas
nos succūbē tētationi. Aliud ē enī
in tentationē duci. et aliud induci.
In tentationē enī ducit̄ q̄ a tenta/
tione pulsatur sed nō desicitur **In** ten/
tationē vero inducitur qui a tēta/
tione pulsatur eo q̄ a gratia non
supportatur h̄ sibi relinquitur. a tēta/
tione frangitur et absorbetur **Q**
ergo nō est maluz a tentatione ꝑ/
bationis vel etiā suggestiois du/
ci. q̄nimo est occasio exercēde vir/
tutis. quia beatus vir qui suffert
tentationem **Jaco** ꝑmo. **Non** peti/
m⁹ **B** vt non ducamur in tentatio/
nem. sed ne inducamur id est ne in/
terius inducamur et succūbamus
Unde glō. **Non** precamur nō ten/
tari. sed nec etiā modicuz a tentati/
onibus vinci **Tentatio** enim neces/
saria ad coronam **Et** cum duplex
sit tentatio scilz. ꝑbatiois et sug/
gestiois: non dicitur de ꝑprie
inducere in tentationem suggestio/
nis. quia vt dī **Jac. i.** **Ips**e enī de⁹

Cxxxj.

neminem tentat **Sed** ideo vt dicit
Augustinus dicitur aliquem indu/
cere in tentationez. non quia ipse
inducit. sed quia aliquando indu/
ci permittit vel saltem qd̄ inducat
non impedit

De effectu septime pe titionis

Septima et vltima petitio
est respectu amotionis ma/
li presentis siue instantis.
Quā glō ordinaria super isto pas/
su **Matth. vi.** **Sed** libera nos ma/
lo **In** illam que nōdum est supple/
tentationem ne nos finas induci.
quod intellige petitione preceden/
ti petitem est. et ab ea in qm̄ indu/
cti sum⁹ libera nos **Et** hoc est qd̄
dicit libera nos a malo tā scz vi/
sibili q̄ inuisibili. et tam pene q̄ cul/
pe **Quā** simplicit̄ dicit a malo. nihil
determinādo. dās hoc de omī ma/
lo intelligi posse et debere **Quā** sic
intelligendo petit amotionē om/
nis mali instātis **Et** aut̄ quadru/
plex malū. **Primum** originale. aliud
actuale. qd̄ est duplex **Nā** aliud ē
mōrle. aliud veniale **Quartuz** ma/
lū est pena ꝑcēm cōsequēs **Primum**
autē malū ē innatū. duo sequentia
sūt malū additū **Quartū** ē maluz
inlicitū **Et** ab oib⁹ his petim⁹ libe/
rari. **Dū** in ꝑsona ecclesie orātes
et loquendo dicimus **Sed** libera
nos a malo

De nūero et sufficien

Compendiū

tia predictarū petitionū

Numerus vero et sufficien-
tia predictarum petitionū
sic accipitur. Omne quod
rationabiliter peti potest aut est
collatio boni. aut amotio mali. Si
est collatio boni. aut boni increati
scz dei. aut boni creati. Si est colla-
tio boni increati. hoc potest esse duplī
Vel scz ut p verā fidē confirmet ei
notitia in nro aspectu. et hoc peti-
tū ibi. **S**ificet nomē tuū. Vel ut sua
volūtas confirmetur in nro affectu
et hoc peti-
tū ibi. fiat voluntas tua. **S**i
vero petat collatio boni creati.
hoc itē potest esse duplici. Vel scz
ut offerat bonū eternū ut ē regnū
celoz. Et hoc peti-
tū ibi. **A**duēiat re-
gnū tuū. Vel ut offerat bonū tēp-
rale ad sustentationē. Et hoc petitur
ibi. **P**anē nrm quotidianū. Si autē
fiat petitiō p amotiōe mali hoc potest
esse triplici. Vel scz ut amoueat
malū pteritū siue in pterito comi-
sū. Et hoc peti-
tū ibi. **E**t dimitte no-
bis debita nra. Vel peti-
tū ut amo-
ueat malū futurū. Et hoc petitur
ibi. **E**t ne nos inducas in tentatio-
nem. Vel peti-
tū ut amoueat malū
pns et hoc petitur ibi. **S**ed libera
nos a malo.

**De ordine splarū peti-
tionū ad. vii. vicia capitalia.**

Nunc vidēdū venit quālibet in
his septē petitiōib⁹ cohibe-
ri petuntur. vii. capitalia vī-
cia. In pma igitur petitione cohibe-

theologie

betur superbia. Superbi enī non
sanctificāt nomen dei. hō nomē suū
pprium s̄m qd dicit psal. **M**oca-
uerūt nomina sua in terris suis. In
secunda petitione eliditur inuidia
que est dolor alieni boni. **N**ō non
desiderat ut primo adueniat bo-
nū sed poti⁹ malū. et econtrario in
ista petitiōe petitur cōmune omni-
um bonū. In tertia petitione reserāt
ira que volūtatē dei nō sequit sed
pprium impetum. et econtrario
in ista petitiōe petitur volūtatē
dei fieri. Vel aliter s̄m aliquos di-
ci potest q in secūda petitiōe eliditur
ira que bonū homini nō patit eue-
nire. **I**bi enī aduenire peti-
tū. Et tūc
in tertia reserāt inuidia. q spēaliē s̄a-
ctā dei psequit volūtatē. ut dicit
Hieronym. **S**ui⁹ cōtrariū in dicta
petitiōe orat. Et s̄m istū scdm mo-
dū ponēdi. ordinant petitiōes ad
vicia in scda tabula p aliquos cir-
ca hec cōfecta. In q̄rta aut petitiō-
ne expellit acidia. **I**bi enī petitur
robur tā spūale qz corpale qd cō-
fertur in pane corporali. et spiritu
ali. quod quidez euacuat acidiam
que est ignavia et tedium vite. In
quinta petitione eliditur auaricia
que est immoderatus amor con-
gregandi et retinendi temporalia.
Unde et debita semper exigit nec
dimittit. **S**ui⁹ contrarium ibi pe-
titur et offertur. In sexta petitione
extirpatur gula. ex qua ortum ha-
buit primaria hominis tentatio.
cū ibi petatur amotio tentationis.

De septē donis

future **I**n vltia petitiōe resecat luxuria que spēaliē sp̄ habz secū malā tā corpis qđ ip̄a debilitat. qz qđ fornicat in corp' suū peccat. qđ ec̄ sp̄s cui' vires eneruat **S**ū ibi petat' amotio ois mali presentis

Replicat quintus tractatus hui' libelli qui est de explanatione septē petitionum in orōne dominica contentarū

Incipit tractat' sext'

de septem donis sp̄s sancti et eorum declaratione

Ostmodū de donis sp̄s sancti sub cōpendio agēdū est **A**bi p̄mo dicenduz erit verum idēz sint qđ septē virtutes denominate **E**t si non. in qđ ab eis differūt. **Q**uot sūt dona. et que sint **D**eīn de singulis donis i se aliq tangēda erūt **P**ostremo qđ liter p̄ ip̄a dona excludunt septem peccā capitalia

Sextū. vij. dona sp̄s sancti sūt idem qđ. vij. virtutes **E**t in quo differūt

Omnīū autē fere opinio ē qđ dona nō sūt virtutes. **S**ed differētiā in virtutes. **D**ona assignādo magna ē diuersitas **Q**uidā enī dicūt qđ virtutes p̄ncipalit' sūt ad agēdū qđ ideo diffiniuntur p̄ act' et opationes suas **Q**uod

sp̄s sancti

Clerici.

na dō p̄ncipalit' sūt ad resistēdum tētatōib'. qđ viā iā habite virtutis impugnat **A**lii sic dicūt qđ meli'. qđ virtutes simpliciē sūt ad agēdū. sed dona sūt ip̄az expeditiōes virtutū et sic sūt ad magis expedite agēdū **S**ūt aliq qđ distinguūt dicētes qđ in donis illa qđ p̄tinēt ad effectū sūt virtutes. **I**lla dō qđ p̄tinēt ad aspectū rez sūt p̄ncipalia dona **E**t hi solūt facile que ex vtraqz pte obijci possūt scz vtrū sint virtutes v' non **E**t qz opinio media innitit' sētētie beati **Q**uegl. a plurib' probabilior habetur

Quot sint dona sp̄s sancti que sint

Quot et qđ dona sint parz p̄ **I**saiā. xi. caplo vbi tangunt' septē dona sp̄s sancti hoc ordine **R**edescet super eū. scz xpm **S**p̄s sapiētie et intellectus. sp̄s cōsilij et fortitudinis. sp̄s scientie et pietatis. et replebit eū sp̄s timoris dñi **Q**uo autē p̄ma digniora sūt qđ regūt vitā cōtemplatiuā scz sapiāz intellect' **A**lii autē qnqz sufficient' regūt vitā actiuā **E**t p̄m hoc sumit' ab aliq b' nūer' et sufficiētia ip̄oz septē donoz sic scz **R**ā aut ip̄a dona qđ vt tactū ē sūt qđā ip̄az expeditiōes seu p̄fēdes virtutū. ip̄az virtutē p̄ficiūt resp̄cū vite cōtemplatiue v' resp̄cū vite actiue **S**i respectu vite cōtemplatiue qđ circa diuina et celestia versatur. aut ipsam virtutem perficiunt per modum

Capitulum
mathem
et
fortitudinis
et
pietatis
et
timoris

Compendiū theologie

cuiusdā experientie et gustus et hoc fit p donū sapiētie aut p modū cuius dā intime inuestigatiōis et speculatiōis. et hoc fit p donū intellectus. **S**i respectu vite actiue q̄ circa agibilia versat. aut pficiūt ipaz virtutē q̄tū ad recessū a malo. et h̄ fit p donū timoris. aut ipaz virtutē pficiūt q̄ntū ad opationē boni. et tūc vel boni ad qd̄ omnes tenent et qd̄ est in cōi opatiōe. **N**el boni ad qd̄ nō omnes tenent. vt est bonū arduū. **S**i q̄ntū ad opationem boni ad qd̄ oēs tenent hoc d̄tingit duplx. **N**ā vel donū in tali opatiōe virtutē pficit tanq̄ ipz op̄ exequens. **E**t tūc est donū pietatis. vel tanq̄ ipm op̄ regens et dirigēs. **E**t tūc ē donū sciē. **S**i q̄ntū ad opationē boni ad qd̄ nō oēs tenent. hoc itē d̄tingit duplicif. nā vel donū in tali opatiōe virtutē pficit tanq̄ op̄ ipm arduū exequens. et tūc ē donū fortitudinis. **N**el tanq̄ ipm op̄ arduū regēs et dirigēs. et tūc est donū cōsilij. **Q**uē p̄ alios sumit iste numerus et sufficiētia p̄dictorum donoz fm̄ aliqs̄ ipoz donoz rōnes. et h̄c inserere vltū est cā breuitatis nō expedire. **N**ota insuper q̄ illud donū qd̄ i p̄dcā **I**saie assignatiōe vltimo loco ponit scz donū timoris ē p̄mū in ascēdēdo iuxta illud psalmiste. **I**nitiū sapiētie timor dñi. **N** q̄ timoris dono fit qd̄ dā p̄ alia dona gradalis ascēsus. **R**e eni timor d̄ceptus gelidus foret aut aridus. sequit̄ donū pietatis. que

De septē donis spūscī

ad oīa utilis ē. **E**t ne pietas ip̄a nimis remissa aut nimis p̄diga aut aliq̄ mō inordinata esset adiūgit̄ ei donū sciē q̄ opa pietatis regat vt discrete fiāt. **E**t ne scia inualida foret addit̄ ei donū fortitudinis vt qd̄ aliqs̄ p̄ sciētiā bñ facē nouit p̄ fortitudinē exēq̄ factō possit. **E**t ne fortitudo p̄suptuosa vel impetuosa esset adiūgit̄ ei donū cōsilij q̄ regi possit op̄ fortitudinis et debito mō sp̄mī. quia fm̄ **G**regl. fortitudo sine cōsilio precipitat. **E**t ne cōsiliū incautū foret. adiūgit̄ ei donū intellectus qui est cōgnitio bonorū spūaliū quo cōsiliū in ip̄a spūalia dirigi possit. **E**t vt intellectus modo debito temperetur et ordinetur datur ei sapientia que est cōgnitio per gustū diuine dulcedinis. **Q**ue sapientia a sapore non a sapere dicta est.

De dictis septem donis in speciali. Et primo de dono timoris

Nuc breuiter de singulis donis in se aliqua tangenda sunt. **E**t p̄mo de dono timoris. vbi p̄mo dicitur. **Q**uid sit timor. deinde q̄t sunt eius spēs. **E**t que earū sit donum.

Quid sit timor et quot sunt eius species

Timor fm̄ **A**uḡ sup **J**oh̄. sic diffinit̄. **T**imor est fuga animi ne p̄dat qd̄ diligit

et carū de laca
Joē in l. re. d. de timo
dio vel amor lugis qd̄
fat. **E**xēs aut timor p̄
Est em timor mōdo. h̄c
turalis. **F**alis imialis. **A**li
mor mōdo. **E**t q̄ quis timor
tere q̄ mōdo. **I**tem in rō p̄
amiral. **E**st q̄ quis op̄
beratō. **I**tem timor sui cor
Naturā. **E**t q̄ de naturalit̄
mōdo. **I**tem timor aliq̄ an
bonorū rōnis. **E**t timor rōnis
nō d̄ h̄c duo p̄ores. **F**erulis
quis ostendit timor tū ne inc
p̄nā gēns. **I**tem adq̄ntū h̄
volunt̄ q̄ frequenter intro
caritatē sic teta intro dicit̄ h̄
conis vt p̄bet. **A**uḡ. **I**tem
qd̄ quasi duplx habet causā h̄
speciū. **I**tem ad fugā p̄re. **A**li
amor gl̄ie. **S**icut em duo ḡ
timor p̄dcā. **I**tem amor gl̄ie
iustit̄. **I**tem amor caritatis. **E**t q̄
nem̄. **I**tem timor n̄e. **I**tem timor
reuerent̄. **I**tem timor. **E**t q̄
ostendit̄. **I**tem timor. **E**t q̄
net in vltimā. **E**t q̄ h̄c
reuerent̄. **Q**uis d̄ timor
ip̄o sit donū spūaliū. **P**art. q̄
timor mōdo. **E**t timor. **I**tem
qd̄ simplicit̄ mali habent. **N**e
ralis q̄ donū est d̄ h̄c timor
sus. **N**ō imar. **I**tem vero
timor. **E**t h̄c timor. **I**tem
lūmēdo. **D**onū n̄c gēralit̄
ut sicut generalit̄. **I**tem
omib̄. **Q**ue d̄nt a hoc. **E**t
naturā ad opationē aliq̄

et earū declaratiōe

Joē in li. de ci. dei **T**imor est affectio vel amor fugiēs qđ ei aduersari **S**pēs aut timoris ponunt. vi. **E**st enī timor mūdān. hūan. naturalis. huilis. inicalis. filialis **T**imor mūdān. ē q̄ quis timet amittere q̄ mūdū sūt. iō nō peccat si ea amittat **H**ūan. est q̄ quis ex deliberatione tñ timet penā sui corpis **N**atural est q̄ q̄s naturalit̄ timet mortē siue horribile aliqđ añ deliberationē rōnis. q̄ timor viciōsus nō est sic duo pōres **S**eruilis ē q̄ quis offendē timet tñ ne incurrat penā gehēne **I**ste aliq̄ntulā habz utilitatē qz frequenter introducit caritatē sic seta introducit filum serozis vt phibet **A**ug. **I**nicalis ē q̄ quasi duplicē habet oculū seu respectū. vnū ad fugā pene. aliū ad amorē glorie **S**eruit enī deo p̄ timore gehēne. p̄ timore glie v̄ iustitie **F**ilialis siue castus est q̄ timem. ne xp̄s aie nre sponus aut tardet aut discedat. aut aliq̄tenus offenda. hic ē timor sc̄us q̄ p̄manet in seculū seculi q̄ alio noie dicitur reuerēntialis **Q**uis aut timorū istoz sit donū spūsc̄i patz qz nec timor mūdān. nec timor human. q̄ simpliciter mali habent. nec naturalis qz donū est qđē diuinit. infusus. nō innat. timor vero natural. innat. est **N**ec huilis timor. pprie tñ sumēdo donū nisi genēalit̄ sumeretur. sicut generalit̄ dicit̄ donū de omnib. que danē a deo. et sūt sup naturā ad ordmandū aliquo mō

Cxxxij.

vitā in bonū gratie. sicut et fides informis dici potest donū dei **S**z inicalis timor. et cast. siue reuerēntialis pprie dicitur donū spūsc̄i **S**cedunt tamē aliqui simplici ter q̄ timor seruilis sit donū spiritūsc̄i. et tamen negant q̄ simul insit cū spiritūsc̄o q̄ qualiter esse possit nō **D**e. ij. dono spiritūsc̄i scz dono pietatis

Equitur de dono primo qui est in ascendendo scz de dono pietatis **A**bi p̄mo videndū qđ sit. qđ modis dicitur. et fm quē modū sit donum spiritūsc̄i **D**iffinitur aut sic pietas ab **A**ug. **P**ietas est cult. dei qm̄ greci eusebiā vocāt **I**c̄ **H**erogori. sup iob **P**ietas ē q̄ docz op. m̄ie **S**cđm **T**ullū in fine primi sue rhetorice **P**ietas est bñuolētia in parēte **M**aḡalis dō diffinitio hec est **P**ietas ē ex benigne mēt. dulce. dīne oib. auxiliatrix affectio

Quot modis dicatur pietas.

Ic̄ aut pietas mltis modis **Q**ūqz mot. ipi. affectiois tendēs in deū. q̄ sic dī pietas cult. dei. q̄ sic ē in genē dicitis q̄ ē latia **Q**uandoqz dicit̄ motus affectōnis tendēs in ei. imaginē. s. in hoiez. q̄ p̄ potest eē tripliciter vel ille motus affectōnis tendit in imaginem dei q̄ est sibi ipsi per sanguinē diuicta q̄ sic ē beniuolentia

Compendiū theologie

in parentes et est spēs iusticie naturalis. **Q**uāq; ec̄ dicit affectio tendens in imaginē dei. i. in hominez tanq; miseris opp̄ssū. et sic pietas est q̄ docet opa mie vt dicit **Gregori⁹**. et sic poti⁹ virt⁹ est q̄ donū. **Q**uāq; ec̄ est affectio tendēs in imaginē dei nō q̄dē inq̄ntū ē sanguie diuisa vel miseris opp̄ssa vt sic. h̄ motu q̄dē generali scz inq̄ntū est imago dei. h̄ inq̄ntū est rōnal creatura. **E**t tūc pp̄rie dicit donū spiri tussci q̄d habilitat expeditū red dit hominē ad h̄ndū se beniuolentē seu beniuolū ad rōnalē creaturam scz ad quēlibz hominē siue in digētē siue nō indigentē. **E**t sic maxime ei ouenit illa diffinitio magi stral prius posita. **S**c̄d; p̄mū modū diffinit̄ ab **Aug⁹**. iuxta secūdū modū diffinit̄ a **Tullio**. h̄m tertium modū diffinit̄ a **Gregl.** et h̄m q̄rtū modū diffinit̄ a maḡis quia illo mō ē pp̄rie donū spūssandī

De tertio dono spūss

sancti scz de dono sciētie

De dono autē scie duo vidē da sūt scz quid sit et in quo differt a dono sapie. a q̄ h̄m **Aug⁹**. distare nō videt̄. **Q**uā sci entia pp̄rie donū ē sic diffinit̄. **S**cia ē lumē spūale acceptū a deo. in q̄ vident̄ rōnes opabiliū ptinētium ad vitā p̄ q̄s scē et meritozie viuamus h̄c dicit ap̄ls ad **Titū**. h̄. **A**b negātes oēm impietatē et seclaria desideria sobrie et iuste viuam⁹ in h̄ seculo. **N**ū h̄c fides ē illūinatio q̄

de septē donis spūssci

dā ad credibilia. ita donū scie ē illūinatio quedā ad opabilia

In quo differt donum

sciētie a dono sapiētie

Dicit autē in **B** a dono sapiētie differre qm̄ sapiētia ē cognitio q̄dā diuina p̄ gustū. scia autē ē lumē q̄dā diuinum ad opabilia ptinētia ad h̄c vitā. **N**ū h̄c dicit maḡ in. li. senē. **S**cia docet bñ uersari in medio h̄ praue et puerse natiōis. **E**t h̄ satis videt̄ consonare verb̄ **Aug⁹**. q̄ dicit q̄ sapiētia ē de eternis. **S**ciētia vero de tēporalibus

De quarto dono spūss

sci scz de dono fortitudinis

Dicit hec de dono fortitudinis duo etiā dicēda sūt scz quid sit et quā differt a fortitudine. put fortitudo ē virt⁹

Quid sit fortitudo et

quō differt a fortitudine prout ē virtus

Sc̄duz autē q̄ fortitudo ē donū sic notificat̄. **F**ortitudo ē affectio animi q̄ cupiditas terrena deprimi nulla q; aduersitas formidat̄. **E**t videt̄ hec notificatio sumi ex verbis **Augl.** in li. de spiritu et anima et in. v. li. sue mus. **D**iffert autē a fortitudine. put est virtus licet vtraq; sit circa difficile et arduum. **Q**uoniam fortitudo. put est virtus sustinet periculuz qn̄ do scilicet necesse pati vel a bono

7 eorū declaratione

virtutis cedere. sic quā querit fides
vel iusticia. vel libertas p̄rie v̄l hu
iusmōi. **Sed** fortitudo put ē donū
se gratis et ex abundantia illi statui
offert. in q̄ talia sepe q̄runt v̄t ē sta
tus p̄fectiōis cōsilioꝝ. **Si** autē dicat̄
q̄ p̄m hoc nō haberēt donum for
titudinis nisi t̄m p̄fecti. et q̄ sic ha
bita vna gr̄a gratificāte non oēs
haberent. **Dico** q̄ nō ē veruz nec
ex p̄dictis sequit̄ qm̄ p̄fecti istud
donū h̄nt in actu. omnes vero in
caritate exites h̄nt in habitu. **Quā**
q̄ imp̄fect̄ est habz in habitu. **Quā**
op̄ p̄fectiōis facere p̄t qui vult

De. o. dono spū sancti

scz de dono cōsiliij. et quid sit

Postremo de dono cōsiliij
dico similit̄ vidēda sūt scz
quid sit. **Et** quid sit donum
cū in x̄po videat̄ nō fuisse. in q̄ t̄m
sūt et fuerūt omnia dona. **Diffi**
nitiō ar̄ sic a **Tullio** in rhetorica sua
Cōsiliū est faciēdi vel nō faciēdi
vere cogitata rō. **Sed** hec diffi
nitiō nō videt̄ uenire cōsilioꝝ put
est donū ideo aliq̄ corrigūt eū sic
Cōsiliū est faciēdi vel nō faciēdi
vere excogitata rō. eaz scz rez in
q̄b̄ p̄pter arduitatē indiget quis
adiutorio. **Quā** cōsiliū put hic sumi
tur nō est de dubio h̄ de arduo ad
q̄d p̄pter difficultatē nō omnes te
nent. **De** reliq̄ dic q̄ isto mō vlti
mo cōsiliū est donuz. et q̄d verissi
me h̄ donū fiet in x̄po sic et cetera
dona fuerūt et semp̄ erūt. **Quā** cōsi
liū p̄m q̄ ponit dubitationē et cir/

Cxxxviii

ca eā q̄rit ab alijs certificationez
nō fuit in x̄po q̄ certissime omnia
nouit qz nec sic est donū spū sancti
Sed cōsiliū q̄d ē lumē imissū a spū
sco omnia dubia dissoluēs et inou
bitantē in aggressionē arduoz diri
gens q̄ de' ad statū p̄fectiōis p̄t
nere. **Palauit** sic est donū. **Et** isto
modo fuit in x̄po

De. vi. dono spū sancti

scz intellectus

Sequitur de dono intellectus
Circa q̄d attēde. et p̄mo
q̄d sit. deīn q̄liter differt a
sapia. **Diffinit̄** autē sic ab **Aug.** in
p̄mōe q̄dā suo de timore. **Intellectus**
vocat̄ q̄ ab omī infirmitate carna
li corda mūdantē v̄t pura intentio
dirigat̄ in finē suū scz deuz. **Est**
intellectus q̄dā lumē spūale insu
sū ad cognitionē dei in creaturis
Differt autē a dono sapie qz sapia
est cognitio p̄ gustū. **Est** ei q̄d daz
lumē s̄ q̄ v̄l in q̄ videntē et gustantē
diuina p̄ expimētū. **Quā** sapia put
est donū ē p̄prie gustus dei in do
nis suis. **Intellectus** autē nō est p̄ gu
stū h̄ pot̄ ē lumē q̄dā datū a do
ad cognitionē dei i creaturis ill in
q̄b̄ resultat de' p̄ gr̄az. **Vel** in ill
in q̄bus habet resultare per grati
am et gl̄az. **Quā** intellectus ē donū q̄
gratuite cognoscim̄ dispositiones
celestiū p̄ eas qz tēdimus in deum.
sic disponētem

De septimo dono spi

ritusci sapientie. et quid sit

Compendiū theologie

DEniqz de dono sapiētie dī
cedū ē Et qm̄ ex supi^o dī
ctis in pte patz q̄o sit. 7 q̄
lic se hz ad donū scie et ad donūz
intellect^o. ideo sufficit hic ponē ei^o
notificatiōē Scdm̄ aut̄ Aug^o sic
diffinit Sapiētia ē cognitio rerum
diuinarū **I**te ex lra .iij. li. sc̄iaz
Sapia ad soli^o eterne veritatis cō-
tēplationem 7 delectationem perti-
net ip̄a qz tm̄ creator cōspicit 7 qz
sp̄z incōmutabilē manet qd̄ de^o ē
Greg^o sic diffinit Sapiētia ē donū
sp̄z certitudine etnoz mētē refici-
ens Que diffinitio dicit opationē
ei^o p̄p̄ia que ē mētē p̄ gustū reficē
qd̄ sonat nomē ei^o Sapia enī a sa-
poze dicta est

Quo per. viij. dona ^{spi-}
rit^o

sancti excluduntur. septem vitia ca-

Apitālia
ltimo dicēdū ē q̄lic p. viij.
dona excludant̄ septē pec-
cata capitalia Et sciēdum est qz ti-
moz qz p̄ eū q̄s se dep̄mit ne super
aliuz se extollat. excludit supbiam
q̄ sup̄ alios se extollit **P**ietas q̄ si-
bi illatas remittit iniurias. expellit
irā q̄ vindictari q̄rit **S**cia q̄ mentē
illuminat. euacuat inuidiā. q̄ mētē
excecat **F**ortitudo q̄ excellit in ar-
duis. pellit acidiam. que torpet in
imīs **C**ōsiliū qd̄ docet p̄ trāsitō-
rijs eterna mercari. remouet aua-
ritiā q̄ in terrenis 7 p̄ terrenis tm̄
q̄rit negociari **I**ntellect^o quo vere
delectamur in bōis sp̄ualib^o. exclu-
dit gulā. q̄ vane 7 misere delectat̄

De octo btitudinibus

In carnalib^o Sapia p̄ quā pure de-
lectamur in deo extirpat luxurias
qua q̄s impudice i suo misero cor/
poze delectatur

ExPLICIT tractatus se-
ptus huius compendij de. viij. do-
nis sp̄ssandī

INCIPIT tractat^o septi

de octo beatitudinibus et earum
explanatione

Nunc breuiter restat ali-
qd̄ de octo beatitudini-
bus dicere Et p̄mo qd̄
dicat̄ beatitudo scz an
ip̄a virtus. an id qd̄ promittit̄ vt
gr̄a exempli respectu ei^o qd̄ dicit̄
x̄ps **B**eati paupes sp̄ū qm̄ ip̄ozū
est regnuz celoꝝ. an beatitudo sit
ip̄a paup̄tas vel promissio regni
Qualiter se habeant ad dona et
ad virtutes **Q**uare vltime beati-
tudini idēz p̄m̄ium reddatur sicut
p̄ime **D**einde de qualibet beati-
tudine in se quid est et qualiter et
cum quo dono conuenit et cui vi-
cio capitali contrarietur

7 earū explanatiōe

Quid dicat beatitudo an. i. ipa
virtus vel id qd pmittit
Sciendū est autē qd beatitudo
duplex est scz vna pa-
trie Beatitudo autē vie cō-
sistit in pfecta euacuatione vni miserie
scz culpe. et quo ad essentiā. et
quo ad occasiōes. Nō qz iste vir-
tutes de quib' infra euacuant cul-
pam et culpe occasiōes. disponunt
qz ad beatitudines p̄ie. ideo dici
possūt et dicuntur beatitudines. Be-
atitudo autē p̄ie consistit in omni
moda euacuatione vtriusqz miserie
scz et culpe et pene. Et isto mō di-
cuntur p̄ie beatitudines p̄mia p̄-
dictis virtutib' respōdentia. Sicut
est illud. ipoz est regnū celoꝝ. Nō
illud ipi saturabunt. Et sic varia
rōne et cōsideratiōe poteris dicere
qz virtutes ille sūt beatitudines. Et
qz similit̄ p̄mia eis correspondētia
beatitudines sunt.

Qualiter se habeant

beatitudines ad dona et ad virtutes
Qualiter autē se habeat iste
beatitudines ad dona et ad
virtutes. hoc scito qd scdm
glosaz sup isto passu. Math. .v. per
virtutes ad dona et per dona ad
beatitudines puenitur. Nō virtu-
tes dicūt iniciū opatiōis bone et
euacuationē culpe quo ad essentiā.
Dona autē dicūt bonū et expedi-
tū p̄gressum. qz donū expeditum
reddit actum virtutis vt expedite
operetur. Beatitudines autēz di-
cūt cōsumatiōes siue terminū qte/

Clerico.

nus in via haberi p̄t. ita vt omnē
culpam euacuet et omnē culpe de-
lectationē. Et bonū delectabiliter
operetur qntū facē possibile est via-
tori et ideo dicūtur iste beatitudi-
nes virtutes purgati animi. Quia
scz animā purgant vltima purga-
tione viatori possibili.

Quare vltime beati- tudini idē redditur premium sicut prime

Vltime autē beatitudini idē
p̄miū reddit qd et prime
sed nō eadē rōne. quia re-
gnū celoꝝ duo in se cōprehendit
scz exaltationē et abundantiaz. In
beatitudine autē que p̄ma ponitur
que est paupertas spūs est sūma re-
rū abdicatio siue abiectio. et ideo
p̄mittit ei regnū in qntū dicit abū-
dantiā. In beatitudine vero q̄ vl-
tima ponitur que est p̄secutionem
pati p̄pter iusticiā. ē sūma deiectio
et ideo p̄mittit ei regnū in qntum
nominat exaltationē. Nō quis re-
gnū celoꝝ oib' beatitudinib' de-
beatur. istis tamen solum p̄mittit
quia per qndā appropationē istis
magis debetur.

De beatitudinibus in

speciali. Et cū quo dono cōueniāt
Et p̄mo de p̄ma

Nunc attendēdū est ad ali-
qualē singularem determi-
nationē. Prima igitur vir-
tus seu beatitudo est paupertas spi-
ritus que adaptat dono timoris

Compendiū theologie

Et expellit supbiā cui contrariā eo
q̄ paupertas spūs vera hūilitas sit
hūic beatitudini in p̄miū p̄mitti
tur regnū celozum. Et nota q̄
paupertas hic dicit̄ abdicatio tēpa
liū s̄m rem et s̄m voluntatē. Quia
cū beatitudines p̄fectā dicāt p̄cī
exclusionē. tā quo ad p̄cī essentia
q̄ quo ad p̄cī occasionē. cū abdi
catio solū s̄m voluntatē nō sit eua
cuatio p̄fecta occasiōis p̄cī. quia
est alia vtilior q̄ magis occasiōē
p̄cī euacuat scz illa q̄ est s̄m rē et
s̄m voluntatem. p̄z q̄ illa p̄ma est
p̄rie bea
tudo

De secūda

Secūda virt̄ seu beatitudo
ē mitis siue māuetudo
q̄ cōgruit dono pietatis
expellit iram. qz mitis est quez ira
vel rancor nō afficit. Cui respōdet
in p̄miū possessio
terre viuētū

De tertia

Tertia virt̄ seu beatitudo
est luct̄ qui ē dolor animi
charitate inforat̄ q̄ fa
cit cognoscē miserā p̄riā et lacri
mabile p̄ntis vite statū et delecta
tionē future glē q̄ sufficiens causa
luct̄ sūt. que dolorē inducit sciētie
donū. Qui enī addit sciētā istā scz
addit et dolorē. Cui p̄ p̄miū respō
det eterna cōsolatio in qua abster
get de' omnē lacrimā ab oculis s̄a
ctoz. Et s̄a nō erit ampli' neqz lu
ctus neqz clamor. Et hec euacuat
inuidiā que dolet de bono alie
no q̄ letatur de malo. hec aut̄ bea

De viij. beatitudinib'

titudo econuerso. Et q̄suis luct̄
ipse miserā quedā videat. agrue
tū beatitudo p̄pter sibi annexā dul
cedinē dicit̄. eo vt dicit Greg. dul
ciores sūt lacrimę penitentū q̄ de
litię regum. Et August. li. cōfessiō.
Currebant lacrimę bñ mihi erat
cum
illis

De quarta

Quarta virt̄ seu beatitudo ē
firmitas et fides iusticie. que
dono fortitudinis adapta
tur. que est in sustinendis periculis
pro iusticia et fide. que expellit ter
ditiuz boni hoc est acidiā. Cui re
pondet p̄ p̄miū
eterna saturitas

De quinta

Quinta virt̄ seu beatitudo ē
misericordia. Que approp
atur dono cōsiliij. qd̄ docet
alios dimitte minora. vt nobis di
mittatur maiora. Et offerre terret
na vt obtineam' celestia. hec ex
pellit auaritiā cui' p̄p̄riū est cōgre
gare et nō remittē vel offerre. P̄re
miū aut̄ hūic beatitudini respōdens
est cōsecutio
misericordię

De sexta

Sexta virt̄ seu beatitudo
est mundicia cordis cui cō
uenit donū intellect̄ qui ē
cogitatio celestiuoz oculoꝝ cordis
mūdās et illūinās. Hac eliminat̄
gula q̄ corrūpit et excecatur cor. Et
q̄zee. iij. fornicatioz vinū q̄ ebri
etas aufert cor. P̄remiū hūic bea
titudini respōdēs est visio dei

De septima

et eam declarati
Ep̄ma virt̄ seu
par su esse par
rider dicit sapie
dari in do q̄ ē par nō
lie lucurā q̄ am nō p̄cō
gū reoꝝ m̄tib' Cū
vet p̄mū ē
filiam p̄i
Causa virt̄ seu
p̄p̄riū p̄cōssio
nā dicitur q̄ cōm
vā s̄m hīs rōp̄m vō s̄m
cōmū q̄ qd̄ oēs alie
mōs d' r̄tia v̄q̄ ad b̄mā p̄
p̄riū s̄m Greg. Quales
qualis apud se lateat illa
mōs p̄bat. Et hūic ē q̄ b̄
p̄i s̄m p̄mō respōdēs
est cū p̄mō b̄mō beatitudi
revere dicit ad caput r̄q̄
p̄cīcēs oēs beatitudines
p̄p̄riū ē. Et virtutes s̄m
deuotioz cōsp̄ct' h̄c. Et
paupes p̄m q̄m ip̄s p̄m regnū
mō
r̄ia. Cū
fictiā beatitudi
Dōi vno beatitudi
mō' q̄ iusticia s̄m
gruā p̄p̄riū hō
cipit. Et p̄p̄riū s̄m
reōrunt v̄ia. s̄m regēs
p̄cī' s̄m p̄p̄riū in bō
fēd' n̄at' i optimo s̄m
mī malū p̄dit auct
ble. aut ex rancore malor
gore libidinis s̄m conu
Cōra q̄ eria s̄m s̄m
p̄m beatitudines s̄m paupes

et earū declaratione

Septima virtus seu beatitudo est pax seu esse pacificus. Qui non det donum sapientie quod est delectari in deo quod est pax nostra. Nec repellit luxuriam quod animam non pacificat sed vagam redit et instabilem. Cui correspondet promissum esse **De octava.**

Octava virtus seu beatitudo quod est pati persecutionem pro iusticia clarificat et ostendit quod deum sanctum habens respectum ad singulas perfectiones. Et per quod omnes alie beatitudines ab vitiis usque ad primam probantur si vere sunt. **In Grego. Qualis unusquisque apud se lateat illata contumelia probat. Et hinc est quod beatitudo ipsi facta per primam respondens quod idem est cum primam prime beatitudini promissio redire dicitur ad caput tamquam circuli perficiens et omnes beatitudines abiens et apprehendens. **De virtutes seu beatitudines tangunt. Mat. v. Beati pauperes spiritus quoniam ipsorum est regnum celo. Unde accipit numerus seu sufficiens beatitudinum.****

Numero vero beatitudinum numerus et sufficiencia secundum integritatem perfectionis hominis accipit. **De perfectionis autem integritate requiruntur tria. scilicet recessus a malo perfectionis seu progressus in bono. et perfectio statim in optimo. Sane respectu primi mali procedit aut ex timore superbie. aut ex rancore malicie. vel ex languore libidinis seu concupiscentie. Contra quod tria sunt seu sumuntur tres prime beatitudines scilicet paupertas spiritus**

Cxxxvi

contra malum timoris superbie. **Altitas** contra malum rancoris malicie. **Luce** contra malum languoris libidinis seu concupiscentie. **Respectu vero secundi perfectionis seu progressus in bono attenditur circa divinam imitationem quod est duplex secundum duas vias quibus intenditur per se scilicet misericordiam et veritatem. **De quibus in psalmo. In iuvene viae domini misericordia et veritas. Et secundum has duas vias sumuntur due alie beatitudines scilicet respectu veritatis elucet iusticie. et respectu misericordie affectus misericordie. Respectu autem tertii perfectionis statim in optimo attenditur in duobus scilicet in limpida cognitione et in tranquilla affectione. Et secundum hoc sumuntur due alie ultime beatitudines. scilicet respectu limpide cognitionis. munditia cordis ad deum videlicet dei. Et respectu tranquille affectionis. pax mentis ad deo perfecte fruendum. **Et adverte quod sic in enumeratione donorum iuxta quod supra in tractatu de donis declaratum est. est ordo quod deum artificialis quo primo loco ponuntur et enumerantur digniores. ita in enumeratione beatitudinum est ordo quod deum naturalis quo digniores ultime loco ponuntur. **Et supra dictis colligitur quod habitus virtutum cardinalium principaliter disponunt ad exercitium vite active. **Habitus vero donorum maxime disponunt ad actum vite contemplative. **Habitus autem beatitudinum disponunt ad perfectionem utroqueque. **Finis tractatus precedens.**************

Correclum

Cōpendiū theologie

Incipit tractatus. viij.
et finalis de vicijs tam nature q̄
voluntatis

In finalibus aliqua de
vicijs summatim tāgē ouenit Et q̄
sūt vicia nature et vicia voluntatis
tāgiunt p̄mo aliq̄līe de vicijs natu
re Et deinde de vicijs voluntatis.

De nūero et sufficiētia
vicioꝝ nature

Vicia aut nature q̄ntū ad
hōmōi op̄ediū attinet fact.
erit enūerare q̄ sūt septem
sc̄z **E**xtollētia seu p̄sumptio **D**uri
cia **I**gnorātia **T**imiditas **P**reci
pitatio. **H**ebetudo **S**ulticia. Quo
rum numer⁹ siue sufficiētia licet de
se satis clareat. nā repibile non vi
det viciuz nature aliud a p̄dictis
vel q̄ saltem ad aliq̄d p̄missorū
nō sit reducibile. p̄ oppōnez tū ad
septē dona sp̄s̄s̄i sumūt aliq̄ nūe
rū et sufficiētia ip̄oꝝ vicioꝝ natu
re **S**tem tres aīe s̄ vires seu potē
tie. s̄. **O**cupiscibilis irascibilis et rō
nalis. q̄ q̄si otinue in suis virtuoꝝ
adib⁹ et op̄atiōib⁹ per ip̄a vicia q̄
nature ex sua corruptiōe insūt va
rijs modis impugnant et impedi
unt. cōtra que cū septē sint. data s̄t
in adiutorū septē dona sp̄s̄s̄i
que lumina quedā siue lux diuini
tus inspirata et infusa ad efficaci
us tā cōtra ip̄a septē vicia nature

De vicijs tam

q̄ vicia alia voluntatis et tētatio
nes. viā iam habite virtutis impu
gnātes resistēdū. liberi⁹ q̄ et expe
ditū ip̄os act⁹ virtutū exequēduz.

De vicijs nature circa vim ocu
piscibile **C**irca igit vim seu po
tētiā occupabile repit vitiū natu
re retrahens a debite op̄atiōe et
s̄bueniēdo p̄ximo. q̄d vocat duri
cia **C**ōtra q̄d dispōit donū pieta
tis **D**e vicijs nature circa vim
irascibile **C**irca hō vim seu po
tētiā irascibile duplex repit vitiū
nature **N**ū immoderate retrahēs
ab agēdis q̄d vocat timiditas o
tra q̄d dispōit donū fortitudinis
Aliō immoderate accedēs q̄d vo
cat p̄sumptio **C**ōtra q̄d dispōit do
nū timoris **D**e vicijs nature cō
tra vim rōnalē **C**ōtra vim autē
seu potētiā rōnalē duplex ottingit
viciū nature sc̄z vel respectu finis
vel respectu eoz q̄ sūt ad finē **S**i
respectu finis. duplex repit natu
re vitiū **N**ū impediēs ne agno
scaat q̄d vocat hebetudo. otra q̄d
dispōit donū intellect⁹ **A**liō retra
hens ne anim⁹ ad ip̄m finē debite
afficiat q̄d vocat stulticia. contra
q̄d disponit donū sapiētie **S**i re
spectu eoz q̄ s̄t ad finē duplex s̄ti
ter nature viciū repit **N**ū impe
diēs ne sciat quid ad p̄secutionē
finis expediat q̄d est ignorātia
cōtra q̄d disponit donū scie **A**liō
quo q̄s in his que agēda sūt ma
gis ex passiōis impetu q̄ ex debi

nature q̄m voluntatis

ta electioe ducit qd̄ est p̄cipitatio
otra qd̄ disponit donū consilij

Quib⁹ cōtrariant̄ ip̄a vicia na/
ture **C**ōtrariant̄ etiā ista septē
nature vicia singula scz singul⁹ vir/
tutib⁹. singulis orōnis dñice periti
onib⁹ et singulis beatitudinib⁹ et
oueniūt cū septē p̄ncipalib⁹ seu ca/
pitalib⁹ vicijs volūtatis qd̄ clari⁹
ex tabula in fine hui⁹ tractat⁹ po
sita accipi poterit et p̄pendi

De vicijs voluntatis

seu de malo culpe in generali

De vitijs voluntatis. i. de
malo culpe seu d̄ peccato
oportunū foret⁹ vtile spe
cialē ⁊ lōgū tractatū. Nūq̄ h̄ cū
plurib⁹ nōbilib⁹ hec sint diffuse ex/
planata sufficiet interim ad p̄ntis
opendij p̄cessū cōtinuādū eius qz
cōplēmetū sūmatim dicē. quid sit
p̄ccz in genē. quotiēs sit siue quot
sūt ei⁹ genēa. deinde veniēt aliqua
de quolibz genere explanāda

Quid est peccatū in genē ⁊ quō diffinitur

Peccatū aut̄ in genē sic dif
finit̄ Peccatū est auersio
ab incōmutabili bono ad
bonū cōmutabile. Quam diffinitio
nez sic intellige Peccatū est auer/
sio scz volūtatis. qz pp̄rie et per se
talis auersio ē p̄ccm. ab incōmura
li bono scz deo q̄ omnino incōmu
tabilis ē. Nec est auersio aliud qz
discōformitas volūtatis create a
volūtate diuina. qd̄ est in om̄i pec

Cxxxvii

cato vbi aliqd̄ vult volūtas crea
ta qd̄ nō vult de⁹. Sequit̄ ad bo/
nū cōmutabile supple cōuersio scz
ad bonū creatū qd̄ cōtinue mutat̄
vel saltē mutabile est. Et licz p̄ccm
in sui diffinitioe duo cōtineat scilz
auersionē ab incōmutabili bono ⁊
ouersionē ad cōmutabile bonū. ef/
fentiali⁹ tñ p̄ccō est p̄mū qz scdm
Si em̄ fuerit ouersio ad creaturā
ita tñ qd̄ nō fieret auersio a creato
re sic contingit qñ q̄s amat creatu
rā p̄pter deū tñ. tūc nō fieret pec/
catū imo in isto casu meritorie fie
ret. Licet plures alie sint diffiniti
ones p̄ccī nō tractatur nisi de vna
Plures alie a doctozib⁹ assignā
tur p̄ccī diffinitioes p̄m causas ef
ficiētē. matēialē. et formalē ipsius
p̄ccī. Sed q̄tū ad p̄ntē tractatum
attinet sup̄dca diffinitio q̄ p̄m cau
sā finalē p̄ccī sumit̄ sufficiat

De duplici diuisione peccati in genere

Plures etiā a doctozib⁹ as/
signant̄ p̄ccī diuisiones p̄m
diuersas p̄ccī causas ⁊ ori
gines. Quātū d̄o ad p̄ntē tracta
tū sufficit de duab⁹ p̄ccī diuisionib⁹
p̄ncipalit̄ tāget̄. Et p̄mo de vna q̄
sumit̄ p̄m q̄ndā p̄ccī q̄litate ⁊ q̄nti
tate. Scdo de vna q̄ sumit̄ iuxta
p̄ccī causā matēialē. **R**esp̄cū pri
me diuisionis tria p̄ncipalia repiun
tur genera peccatoz. qz om̄e pec
catū aut̄ est originale aut̄ aduale.
Si aduale h̄ itez est dupl̄. Quia
aut̄ est mortale aut̄ veniale

Cōpendiū theologie

De peccato originali et quō est

Originale autē peccatū ē illud quod a natura vitiosa origine trahimur. Et ē auersio quodammodo habitualis a deo quod anima propria effecta est non reddere iusticiam quam debet. In omnes fere doctores respectu effectus ipsius peccati originalis consonant in ipsa auersione habituali secundum Augustinum. Hugo de sancto victore dicit quod originalis culpa est corruptio seu vitium quod nascendo contrahimur per ignorantiam in mente et concupiscentiam in carne. Alii volunt quod originalis culpa sit necessitas concupiscentiæ cum debito non concupiscenti. Et ponunt exemplum de radio otiguo a aque. quod mouetur aqua mota et desecet desecit. Et hinc patet ex otiguatione sui cum aqua. Unde cum maior sit visus anime et carnis quam in casu prode radio et aque. cum caro de se valde mobilis sit ad concupiscentiam. anima eo ipso quod tali carni unita est hinc statim tale quodammodo necessitate concupiscentiæ. Sed igitur caro parvuli cui infunditur anima per peccatum primi hominis ad concupiscentiam sit mobilis. inerat ipsi anime itaque illi carni unire necessitas quodammodo concupiscentiæ. nec potest anima ipsa illam carnem seu sensualitatem cohibere. sic anima adeo ante peccatum potuisset quod habuit potestatem super sensualitatem et etiam libertatem concupiscentiæ vel non concupiscentiæ. Patet igitur quod per peccatum et post peccatum primi hominis inest anime duplex necessitas. Una non possendi

De vicijs

sensualitatem retinere seu cohibere. et alia necessitas concupiscentiæ. Et prima est quodammodo necessitas non valendi facere quod debet. et secunda est quodammodo necessitas faciendi quod non debet. Et ita inest ei carētia vtriusque partis iusticie quod se declinare a malo et facere bonum. Et quod per peccatum originale. et in carne. et in anima. hinc in carne originali et materiali. In anima vero formaliter et tanquam in subiecto. Sola enim anima est susceptibilis virtutis et vicij. et tamen sic dictum est ex coniunctione ipsius ad corpus contrahit vitium illud sicut quod cadit in lutum fedat et maculatur. Talis autem anime infectio non tamen est pena sed etiam culpa. ipsa vero culpa quod macula est debet in baptismo. Pena autem quod fomes siue peccandi prinitas appellatur remanet post baptismum. Sic enim in baptismo curatur culpa quantum ad reatum damnationis eterne. hinc non quantum remaneat ipsa pena quantum ad motum et actum concupiscentie. cum qua optet nos quod diuini pugnam nisi extinguatur concupiscentia per speciale gratiam sicut in beatissima vergine in conceptioe filij dei. Originale etiam peccatum sic in homine per baptismum curatur quod nihilominus ab eo quod curatur est transmittatur in plerumque quod generat sicut iudeus circumcisus generat filium cum preputio. et granum nudum et purum seminatum precreat granum cum palea. Quod hinc est quia homo non generat filium secundum quod in mente curatur est hinc secundum quod in carne

voluntatis

De noib⁹ peccati originalis s^m
q^o opat^r ad aiam

Originale peccatum diuersis in
sacra scriptura noib⁹. mul-
tiplicib⁹ de caus⁹ noiat^r **S**e-
cundu^m em^o q^o originale peccatum copat^r
ad aiaz vocat^r q^oq^o infirmitas. qz
reddat aiam impotentē ad resisten-
duz motib⁹ **Q**uoz vocat^r feditas.
qz p^r ipam aia maculat^r **V**ocatur
q^oq^o p^ruitas p^rter otinuā appeti-
tus inclinationē ad malū **V**ocat^r
q^oq^o corruptio qz ad nihilū ducit
et peccatum **V**ocat^r q^oq^o viciū qz est
diminutio bonoz naturaliu^m **V**o-
cat^r q^oq^o languoz nature. quia du-
rat in natura corrupta **H**abz ec-
noia s^m q^o opat^r ad corp⁹ **V**o-
cat^r em^o q^oq^o lex carnis. eo q^o lege
dina sit carni inflicta **N**ō q^oq^o lex
membroz vocat^r qz mouet organa
ad opationē concupiscētie **V**ocat^r
q^oq^o tyrāⁿ p^rter dōnationem q^oi
violētā in ipa concupiscētia **V**ocat^r
q^oq^o fomes. quia sicut ignis fouet
ignē. ita p^r ipm fouet in carne pec-
catū s^m ad⁹ generatiue et nutriti-
ue **V**ocatur q^oq^o stimulus carnis
qz stimulat carnē ad p^rimos mot⁹ et
animū ad cōsensū **H**abz q^oq^o no-
mina s^m q^o opat^r ad ad⁹ delcabi-
les **S**t s^m h^o vocat^r concupiscētia q^o
sonat viciū in actu put est in adul-
tis **I**te concupiscibilitas q^o sonat vi-
ciū in potētia put est in puul **H**a-
bet ec^o nomē s^m q^o opatur ad p^r-
mū hominē a q^o strahit. et sic vo-
catur originale. quod est carentia
debite iusticie

CXXXVII

De peccato actuali mortali
et circa ipsuz in
generalī occurrētibus

Circa peccatum autem actuale
mortale aliq^o sūt videnda
Primo q^o sit **S**cdo de di-
uersis ei⁹ noib⁹ seu appellatiōibus
Tertio de hui⁹ peccati effectib⁹ **Q**uar-
to de diuersis ei⁹ generib⁹ seu diui-
sioib⁹ **Q**uinto de q^olibz septē peccat^o
rū capitaliuz ac eoz filiaabus seu
spēb⁹ aliq^o in spēali declarabitur

Quid sit peccatū actu-

ale mortale in spēali et quō diffinitur

Peccatū igit^r actuale mor-
tale sic diffinit^r s^m **A**ug⁹.
Peccatū ē dictū vel factū vl-
occupitū cōtra legē dei **E**t ponitur
in dicta diffinitōe. dictū. p^rter pec-
catū oris. factū. p^rter peccatum opis
cōcupitū. p^rter peccatum cordis **D**if-
finit^r et aliē s^m eūdē **A**ug⁹ **P**eccatū ē
volūtas retinēdi faciēdi vel cōfēti-
endū q^o iusticia verat **I**nsup scien-
dū q^o peccatum p^rte nō est substātia
vel res aliq^o h^o defect⁹ et corrupte-
la **C**irca q^o tñ aduertēdū est. q^o
aliud ē peccati act⁹. aliud ē peccati habi-
tus. aliud peccati reat⁹ **P**eccati act⁹ ali-
quid ē h^o q^o nō ampli⁹ fit. desinit es-
se etiā sine grā **S**z peccati habit⁹ qui
ex malis actib⁹ relinquitur etiā ali-
quid est et remanet interdū cessan-
tib⁹ etiā ipis actib⁹ ac etiā post in-
fusā grāz peccati qz remissionē **P**ec-
catū reat⁹ siue macula s^m rem nihil
est. deformat tñ aiam nō p^r modū
positiōis h^o p^r modū p^ruationis. sic

Cōpendiū theologie

trūcatio mēbri p modū pūatiōis
corp^o deformat et maculat **D**icit
etiā **Dug^o** q sic abstinētia nlla sub
stātia vl res ē. et tū ex ea corp^o lan
guescit. ita pccm nō ē aliq^o sbstātia
vel res. ex eo tū natura minuitur
corrūpit. delect tū sp p g^oaz **Nōn**
dū p^otea q pccm qñqz trāsit actu
q remāet reatu sicut pccm actuale
actu cōpleto añ pñiaz **Qñqz** ecō/
tra pccm trāsit reatu et remāet
actu sic in pccō originali post ba/
ptismū **Qñqz** trāsit pccm actu h^o
et reatu sicut pccm actuale actu cō/
pleto et post pñiam **Qñqz** pccm
remāet actu q reatu sicut peccatū
originale añ baptismū

De diuersis noib^o pccū actu alis mortalis

Diuersis frequent^o noibus
pccm ipm mōrle p docto/
res noiat fm diuersas ei^o
pprietates q opatiōes et effectus
Vocat^o em qñqz maculat b ideo
qz imaginē dei deformat q macu/
lat **V**ocat^o qñqz reat^o. qñ ad eter
nā penā obligat **V**ocat^o qñqz pol
lutio et b qñtū ad otationē o^otra
ctā. ex terrena delectatiōe **V**ocat^o
qñqz delictū q b fm q ē recessus a
dignitate grē habite. **V**ocat^o qñ/
qz cōpa. q b put respicit penā quā
meret^o q incurrit **V**ocat^o qñqz of/
fēsa. et b est qz o^otra deum ē q o^otra
deū facit **V**ocat^o qñqz pūaricatio
et b in qñtū mādarum dei respicit
qō trāsgrediēdo pūaricat **V**oca/
tur qñqz pccm. put ouersio fit ad

De vicijs

bonū cōmutabile cū auersioe a bo
no incōmutabili **V**ocat^o qñqz see
lus ppter magnā iniuriā q peccan
do do fit **V**ocat^o et qñqz nefas p
ut est illicitū p^one ppetrati **V**o/
cat^o etiā qñqz crimē. put est dignū
accusatiōe et pena

De diuersis effectib^o pecca/ ti actuali mōr^o

Huiusmodi aut^o pccū multi
plex fm doctores repitur
effēs. b qñtū pñte dēerit
tractatu satis et aliq^o enūerare
Non effēt^o et p^o naturalia vulne
rat qō signat in illo q iuxta euāge
liū descēdēs ab hirlm in hierico i
cidit in latrones **Al^o** **I**ntelle
ctū obscurat in cōgnitiōe veri. q af
fectū tepescere facit in ope boni
Al^o **G**ratuitis spoliat. ne tū bo
nū aliqō peat. bona opa q quis
peccādo mortificat alijs iuxta dis
pēsationē dei elargiēnt saluandis
Al^o **A**iam maculat. ad penā
eternā obligat. o^osciam amaricat.
cor indurat **Al^o** **H**ominē qñ
insensibilem reddit **E**xēplo canis
submergēdi q lapidez in collo suo
nō sentit. donec ab eo in fūdū aq
trahit **Al^o** **A**iam occidit qā
deo q vera vita est pūat **Al^o**
Ad alia pccā trahit **N**ō **H**regl.
pccm qō p pñiam non diluit suo
pōdere ad aliud trahit **Al^o** **A**lius
Bona que in peccatis fiunt. infru/
ctuosa et qñtū ad meritū et qñtū
ad pñiū reddit **Al^o** **E**x ho
mine quēdā effectiue infirmū facit

volūtatē

Nā in peccatore ē ignis
sicut lutane. tōmbe ignis
vermis oīe suis concup
dēdēs p effectū et h
Aliū hominē cō
merito q mōo ad h
vbera arca **A**liū do
elca in hano vel h
de nocte hēs **A**liū
vōrū hūi dōmōr
illū qñtū cōgnō qñtū et tō
de cōpōnō p p
de mōo cōgnōr
qñtū. de cōgnō. de
cū adimū in cōgnō. pol
nō saluē vituē. et dēdō
viciō dētrahit seu mūm
qñtū est viciō. qñtū p
ipū bono cōgnō. nō cō
se nō in bono. nec oīum
nō. qō dō bonū est lib
um et volūtatē a qua p
sue a pñe origiē et in qua
cōgnō pñe factō **V**olūtatē
et cōgnō pñe cōgnō. dō
cōgnō. hō dētrahit **V**olū
et fm qñtū respicit
pñcipiū a quo est hō. ad
est nata elare et se nō bo
fm qñtū respicit ad
er quo est qō est oīo mō
volūtatē et nō hō hō
dētrahit **E**rgo viciō
malū calpe hō mactat
qñtū nō hō. hō viciō
sic terminaliter dētrahit qñ
tia dētrahit mōo dētrahit

volūtatis

Nā in peccatore ē ignis auaricie. feror luxurie. tenebre ignorantie. vermīs ostie. sitis concupiscētie. et demōdes p̄ effectū et h̄m̄di. **Ali** **Q**uacuū hominē tādē relinqt. et merito qz mūdo adherētia. sugūt vbera arētia. **F**allēdo decipit sicut esca in hamo vel lignū putridum de nocte lucēs. **Ali** **H**ominē vere stultū demōstrat p̄uendo scz illi q̄ ip̄m torq̄ri q̄rit et tādē torq̄bit. **S**oponēdo qz ogregādo sup se vnde torq̄at. et cremet. **Nā** **A**ugust. li. de ciuīl. dei. **H**oc viciū adimīte integritatē. pulcritudinē. salutē. virtutē. et q̄cqd̄ boni per viciū detrahi seu minui osuevit. **I**n q̄ p̄c̄m habz eē et ortū. **N**otādū est vltērī. q̄ q̄uis peccatum ip̄i bono strariū sit. nō tñ habz esse nisi in bono. nec ortum nisi a bono. qd̄ qd̄ bonū est libez arbitriū ac volūtatis. a qua peccatū est sicut a p̄ma origine. et in qua est si cut in xp̄io factō. **V**oluntas igit̄ est causa p̄c̄i. causaz dico nō efficiētē sed deficiētē. **V**oluntas est̄ fm̄ q̄ habet respectū ad suum p̄ncipiū a quo est scz ad deū nō est nata elicere ex se nisi bonū. **S**z fm̄ q̄ habet respectū ad p̄ncipiū ex quo est qd̄ est oīo nihil. cū ip̄a volūtatis ex nihilo sit sp̄ tendit ad defectū. **S**i ergo velim̄ scire vnde malū culpe sit materialiter. dicēdū q̄ ex nihilo. **S**i vō velim̄ scire vñ sit terminaliter. dicēdū q̄ ex absentia debiti modi debite speciei. et

Clericis

biti ordinis. **S**ed si velim̄ scire vñ sit origināliē. dicēdū q̄ a volūtate siue a libero arbitrio. **D**e p̄gressu p̄c̄i. **N**ota q̄ peccatū inciat̄ in cogitatione. p̄cedit et crescit in delectatiōe. perficitur in osensu. **C**irca p̄cessū at̄ peccati notandum est q̄ aliqua ip̄m peccatū añcedunt. aliqua ip̄m subsequuntur. aliqua ipsuz cōcomitatur. **I**tem respectu p̄imi. **A**liqua peccatū antecedūt ex parte auersionis. **E**t aliqua antecedunt ex parte cōuersionis. **E**x parte aut̄ auersionis. i. quādo quis a bono incōmutabili quod deus est auerti. et separari incipit. antecedunt peccatum. otemptus. omīssio. ingrātudo. inobediētia. **E**x parte vero conuersionis scz quādo homo se in peccatū cōuertit antecedit peccatum. cogitatio libido. concupiscētia. delectatio. p̄uersa intentio. cōsensus. **P**eccatum autē subsequūtur. macula id est deformatio imaginis dei. reatus. et obligatio ad penaz eternam. **P**eccatum concomitatur circumstantie que ipsum vel aggrauant vel minuunt. et sunt octo que ex versu sequēti notificari possunt vnde versus. **Q**uis quid vbi per quos quoties cur quomodo quando. **D**e tribus actionem deprauantibus. **P**er tria etiam p̄ncipaliter deprauari solet actio etiam illa que est de genere bonorum. quādoqz in sui principio. q̄n̄doqz in sui medio. quādoqz in sui

Compēdiū theologie

fine. scz p malā intentionē. per ne
gligētā. p vanā glaz **Q**uib' cau
lis vnū peccm dicitur mai' **M**ultis
etiā causis seu respectib' vnū pec
catū dicitur mai' seu graui' altero. vi
delicz causalitate vt peccm luciferi.
generalitate. vt peccm pmi homis
deformitate. vt peccm iude p doro
ris/ remissionis seu venie difficulta
te. sic peccm in spūm sctū. periculo
sic peccm ignoratiē. insepabilitate
vt peccm cupiditatis/ prouitate vt
peccm carnis/ offensione vt pecca
tū idolatrie/ expugnādi difficulta
te vt supbia et vana gloria/ mētis
cecitate vt peccz ire **D**e qnqz ope
rū genēib' **N**ōndū est etiā q inē
cetera. qnqz repiunt genēa opez
Rā. qdā sūt mala in se vt illa q de
sui natura seu in suo genē mala sūt
h tñ p aliqs circūstātiās bona fi
eri possūt. vt homicidiuz qd in se
malū est. h p circūstātiā aliqm pōt
effici bonū. vtputa qñ fit p debi
tā iusticiā. vel se legitime defēden
do cū mortis piculū euadi nō pos
sit et hmōi **Q**uedā sūt mala p se
vt illa q p totū suū eē mala sunt
nec p circūstātiās aliqs bona effi
ci pōt. sic ē odire deū vl fornicari
et hmōi **Q**uedā ecōtrario sūt bo
na in se vt illa que de sui natura sūt
bona ex genē. h tñ p aliqs circun
stantiās possūt fieri mala **S**ic est
dare elemosynā qd in se bonū est
sed p circūstātiā aliquaz pōt fieri
malū. vtputa si dare p sola vana
hominū laude ad qdā vel hmōi

multis respectib' vnū peccm
dicitur mai' seu graui' altero

de vitijs

Quedā sūt bona p se. vt illa que
p totū suū eē bona sūt nec p cir
cūstātiās aliqs. pōt fieri mala. sic
est diligē deū ex caritate **Q**uedā
sūt indifferētia scz q suo eē nec bo
na nec mala sūt possunt tñ p cir
cūstātiās bona vel mala fieri. sic
mouē pedē sine deliberatione. vel
qnqz omedē qd p circūstātiā ali
qs bonū fieri pōt. vtputa in nēitate.
corp' suū debite sustētandi vt effi
caci' deo seruire possit **E**cōtra
rio malū. vtputa si ad supfluitatē
et ex sola libidine vel volūtariē p
cepta ecclie trāsgrediēdo fiat

De. iij. generibus seu

diuisionib' peccati mortalis

Pecet plures. peccā mortāl
diuersis respectib' et caus
possēt assignari diuisiones
seu genēa. qntum tñ ad pntis tra
ctat' opediū attinet. qtuor solum
modo tangent **C**irca qdū adhuc
solā qdā diffuse insistēt. qz p ei' de
clarationem alie tres clare et faci
lit' poterūt intelligi. imo ipas tres
effectualiter oprehēdit

De prima diuisione

Prima igitur dictarū qua
tuor diuisionum est q pec
catorū mortalium aliqua
sunt carnalia alia spiritualia **C**ar
nalia autem maioris sunt infamie
spiritualia vero maioris culpe

De secūda diuisione

volūtatis

Secūda diuio est
rū mortalū aliq
si illa dicitur qd
dicitur aliq
alia in omittō
pauaricā seu trāsgressio
ad pcepta negatiua repō
ocides nō mētib' vobis
pauaricā seu trāsgressio
ad pcepta affirmatiua
liges dicitur dicitur ex toto
eius dicitur pceptū tñ
hāc nō dicitur vt peccm
calēti fieri ora duas part
sūt Quāru ma est. vobis
malū illa est face bonum

De tertia diuisione

Secūda diuio est
mortalū aliq dicitur
aut in deū illa in
alia in se ipm peccm aut in
rū bonū nō qd peccat
re qd in illū qd in spū
De qd dicitur fex pcepto in
sua declaratiōis quare dicitur
peccat in dno respō in deū qd
plēt pmo male de ipō p
tate sentēdo. scdo ipm bla
mādo. tertio est hanc amara
gne ministrando qd dicitur
cū tētiō **R**urū deū tñ
peccat triplēt nō dicitur
potētia signa qd eo p
vel tētiō et vltima qd h
pbatiōes vtputa p carni
vel opelli vel similia turba
tendo **Q**d tētiō mia

volūcatio

Secūda diuisio est q̄ peccō
rū mortalī aliq̄ sūt omīs
si alia delicti. Qd̄ in effcū ē
dicē Aliq̄ omittuntur in faciēdo.
alia in omittēdo. Prima peccā sūt
p̄uaricatio seu trāsgressio legis q̄
ad p̄cepta negatiua. v̄puta Non
occides nō mechaberis. Sc̄da sūt
p̄uaricatio seu trāsgressio legis q̄
ad p̄cepta affirmatiua. sic sūt Di
liges dñm deū tuū ex toto corde
tuo & honora p̄rem tuū & Et p̄m
hāc etiā diuisioneꝝ dī peccm̄ moz
tale eēt fieri oīra duas partes iu
sticie. Quarū vna est. dedinatio a
malo. Alia est facē bonum.

De tertia diuisione

Tertia diuisio ē. Q̄ peccōꝝ
mortalī aliq̄ directe omittuntur
in deū alia in p̄mū
alia in seipm̄. Peccm̄ aut̄ in deū ite
rū s̄diuidit. Nā qñq̄ peccat̄ i pa
trē qñq̄ in filiū. qñq̄ in sp̄m̄ sc̄m̄.
De q̄b̄ latior fiet spectatio infra i
sine declaratiōis quarte diuisiōis.
Peccat̄ ei alio resp̄cū in deū q̄oru
plurē. p̄mo male de ip̄o p̄ infideli
tate sentiēdo. sc̄do ip̄m̄ blasphe
mādo. tertio ei⁹ sacramenta inoi
gne ministrandoꝝ tractādo. q̄rto
eū tētādo. Rursus deū tētādo
peccat̄ triplicē. Nā tētāt vel eius
potētia. signa sc̄z ab eo petendo.
Vel tētāt ei⁹ iusticia p̄ hūanas. s.
p̄batiōes v̄puta p̄ candēs ferrū
vel duellū vel similia iuditiū ei⁹ ex
q̄rendo. Vel tētāt ei⁹ mia. suā sc̄z

Cec

q̄si examinādo bon. atē. se stultis
piculis omittēdo. In primuz dō
peccat̄ etiā triplr. vel bona sua ei i
debite auferēdo. vel bona p̄pria si
bi in sua n̄citate nō cōdicando. vel
mala p̄suasiōe aut malo exemplo
euz in peccm̄ trahēdoꝝ inducendo.
In semet ip̄m aut̄ peccat̄ q̄s etiā
triplicē. Vel sibi ip̄i n̄caria s̄tra
hēdo. vel sup̄flua sumentdo. vel vl
tra vires ac debitum moderamen
quippiam aggrediendo.

De quarta diuisione

Quarta diuisio peccī mōz
sūtur p. vij. vicia capita
lia. Que sūt. sup̄bia. inuidia
ira. acrofa. auaricia. gula. luxuria.
Et qz vt sup̄ tactū est de ista q̄rta
diuisiōe expediēs ē diffusioꝝ hic
facē declaratiōez. tū qz p̄ eaz sup̄
dicte tres alie diuisiōes clari⁹ intel
ligi poterūt imo eas effectualit̄ cō
phēdit. tū qz p̄prie loq̄do in ipsa
et ex ip̄a p̄ncipal̄ effēs p̄ncipal̄ qz
intētio huius octauī tractatū isti⁹
libelli consistit et depēdet. Pro eo de
ip̄is. vij. peccis capitalibus hic fiet
q̄d̄ oīa spēale caplm̄. et iuxta diui
sionē in p̄ncipio h⁹ p̄ncipal̄ capli
q̄d̄ ē de peccō actuali positā d̄ his
sc̄z q̄ in eo vidēda sūt.

Aliqua ^{circa materiā. vij. vici}
oꝝ capitaliū p̄nōnda
Rerim̄ anteq̄ ad spēalē seu parti
cularem declaratiōē ip̄ozum se
ptē vicioꝝ capitalium veniatur
aliqua sunt circa ipsa aduertenda

*no qd piaz geniale nullo
pd fit mortale*

Compēdiū theologie

Et pmo notādū venit qd pccm ve
niale. siue sit qntū ad actū siue qn/
tū ad maculā. nullo mō potest fieri
mortale. sic scz qd illud idē fm sub
stāciā qd prius fuit veniale fieret
mortale. Et rō est. qz nulla res p̄t
mutare spēm suā. Pccm autē mōrle
et veniale sūt due diuerse pccī spe
cies. Verāt̄ aliq̄s ad̄ qui de sui
natura est de genere pccī venialis
bñ p̄t fieri mortalis. Et B̄ quoz
modis. Primo mō rōne scie q̄ de
illo actū fieri p̄t. qz q̄quid fit con
tra sciaz formatā edificat ad ge
hēnā. etiazi sit cōtra sciam erro
niā. Et hec est rō qz cū in peccato
duo sūt scz auersio ⁊ ouersio. Pe
nes p̄mū iudicat̄ q̄litas siue gra
uitas pccī. qm̄ auersio a deo est in
pccō q̄l formale. ⁊ ouersio ad cre
aturā q̄l materiale. Quāuis ḡ le
uare festucaz de terra videat̄ leue
vel indifferēs si tñ fiat cōtra cōsciē
tiā ē pccm. qz tūc in aio spernit̄ re/
aliē bonuz incōmutabile. et ita fit
auersio a creatore. Scdo mō ex cō
placētia q̄ in illo actū possit capi ⁊
capē. Nñ Auḡ. Nullū peccatuz
a deo veniale est qd non fiat mor
tale dū placet. Tertio mō ex dispo
sitiōe seu procliuitate que exinde
contrahitur. quia per frequētes la
plum in veniali a. dispōitur hō ad
mortale. Et fm hoc intelligitur il
lud dictum Greḡ. Nitasti grādīa
vide ne obruaris arena. Hoc autē
dicit quia sepe de minimis pecca
tis dum frequēter sūt ⁊ sic qua

*per modū app̄ctū qd d̄
q̄ne p̄dix̄ mōrle p̄t*

De vicijs

si contēnūtur venitur ad magnā
Sicut de modica scintilla surgat
quādoqz magn̄ ignis. Quarto
modo ex progressu. quia quando
insurgit veniale si non prohibetur
possit progredi vsqz ad mortale.
Non qd ipm veniale vt. s̄. tādū est
in sua s̄stātia fieret mortale. s̄ qd
ex ipso occasionālē fieret progre
diendo mortale. vt patet in pri
mis motibus q̄ inter venialia cō
putant̄. Sed q̄ndo delectatio con
ualescit in tātū qd cōsensus accedit
tam est peccatū mortale.

Unde sumatur

septem viciorum capitalium
Notādū insup qd vt aliquandē
supra tādū est septē sunt pccā seu
vicia capitalia. scz supbia. inuidia
ira. acidiā. auaricia. gula. luxuria.
qz sufficiētia seu numer̄ p̄t colligi.
Volūtātē em̄ hūanā frequēter con
git deordinari. Aut ḡ deordinat̄
qz appetit qd nō ē appetēdū. a de
ordinat̄ qz refugit qd nō ē refugi
endū. Si p̄ mō a appetit qd nō ē
appetēdū interi⁹. et tē peccat̄ pccō
superbie seu vane glē. Aut appetit
qd nō ē appetēdū exteri⁹ ⁊ tūc pec
cat̄ pccō auaricie. Aut appetit qd
nō ē appetēdū inferi⁹. q̄le est corpi
delectabile. Et istud iterū est in du
plici d̄tia. Quia aut illd̄ delectabile
qd sic inordinate appetit̄ tēdit ad
conseruationem indiuidui. et tunc
peccatur peccato gula. Aut tēdit
ad cōseruationēz speciei vt coitus

*natura qm volū
te nunc peccat peccato lū
icō mō qd scz volūtas
natur refugiendo qd nō ē
ordū. Aut illud nō rōne
gle fm quātū inditū po
nalis et tunc peccat̄ pecc
vie. Aut illud tōrūqz p̄t
inditū pccōne ratiōnis.
Peccat̄ pccō. Aut illud rō
fm quātū inditū pccōne
solūtas. Aut peccat̄ pccō ac
Sciū p̄t qd qd sit q̄uoqz pu
cōlū agmōlla in qd volū
biāz deordinari d̄m̄ge et
solūtas rōne seu pccōne aie
rū inditū ē hoga. id t̄m̄
p̄t pccā seu vicia capitali
Duplici mō septem vi
pccā se ostē
Nunc palā nūc palliat
Notādū insup qd illa rō
fm pccō capitali q̄qz palā
solūtas ostē et qd d̄m̄ge
qz rōne q̄qz pccōne boni p
na l̄m̄ge rōne recipiūt. Nñ
hō q̄qz hōi p̄t rōne. U
pccōne rōne pccōne. Nñ
sic sibi gloriā bona. alīs nō
p̄t nec q̄qz rōne in p̄t rōne
sua nimis extollit. Nñ
suoz. Nñ deo mala m̄
colerare ne m̄t̄ interi⁹ cor
Acidiā sic sibi p̄t rōne
in laboz. parco ne t̄m̄
quid aggrōis delectā et
rōis arguar. Auaricia sic
suoz. m̄t̄ multa aduoc*

nature q̄m volūcatis

et tunc peccat peccato luxurie Si
scdo mō q̄m scz voluntas deozdi
natur refugiēdo q̄d nō est refugi
endū **N**ut illud nō refugiēdū refu
git s̄m puerſū instinctū potētie rō
nalis. et tunc peccatur peccō inui
die **N**ut illud refugit s̄z peruersuz
instinctū potētie irascibilis. et tunc
peccat peccō ire **N**ut illud refugit
s̄m puerſū instinctū potētie cupi
sibilis. et tūc peccat peccō acidie.
Sc sic patz q̄ qz sūt q̄tuoz p̄nci
palia appetibilia in q̄b⁹ volūtatez
hūanaz deozdiari or̄ngit. et tres
solū sūt vires seu potētie aie s̄m q̄
rū instinctū ē fuga. iō t̄mō sē se
ptē peccā seu vicia capitalia.

Duplici mō septem vicia ca
pitalia se ostendunt

Nūc palā nūc palliate.
Notādū insup q̄ ista vicia. vij
seu peccā capitalia q̄ncz palā r̄ pu
blice se ostēdūt. vt q̄n dirce sūt. q̄n
q̄z vero sub q̄dā specie boni palli
ata se ingerūt. et decipiūt **I**n sup
bia q̄ncz sic sibi persuadet. **V**olo
preesse vt possim p̄desse. **I**nuidia
sic sibi persuadet bona alijs non cu
pio nec opto ne in p̄spitate succes
suū nimis extollant **I**ra dō sic p
suadz **N**ō debeo mala mihi illata
tolerare ne mihi inferri consuescāt
Acidia sic sibi persuadet **N**ō s̄m
in laborib⁹ parco ne indiscrete ali
quid aggrediēs deficiā et indiscre
tiōis arguar **Q**uaricia sic sibi per
suadet. mihi multa adhuc congre

Ceci

gāda veniūt ne p̄pter casus fortu
itos qui superuenire p̄nt in inopi
am incidā. et sic furtū rapinaz vel
aliud iniustū omittā **G**ula. sic sibi
psuadet **C**orp⁹ meū abis et poti
b⁹ delicatis nutritio. q̄tin⁹ in sanita
te c̄seruet. forti⁹ q̄z efficiat vt sic a
ptius sit r̄ valenti⁹ ad deo s̄uēdū
Luxuria sic sibi psuadet. nō ē malū
aliq̄nto tpe ad libitū et oplacētā
viuē et postea forti⁹ penitere

Septē vicia capitalia. vij. fero
cib⁹ bestijs c̄parant

Notādū p̄terea q̄ p̄dca. vij.
vicia seu peccā capitalia. vij.
tā ferocib⁹ q̄z immūdis bestijs cō
parari c̄sueuerūt. **S**uperbia seu va
na gloria c̄parat leoni **I**nuidia cō
parat canī. ira c̄parat lupo. **A**cidia
c̄parat asino **G**ula c̄parat vrsō **L**u
xuria cōparatur porco **Q**uaricia cō
paratur ericio **S**imiliē etiā cō
parari c̄sueuerūt septē grauib⁹ in
firmitatibus **S**uperbia seu vana
gloria cōparatur corporis infla
tioni **I**nuidia comparatur lepre
Ira comparatur frenesi. **A**cidia
comparatur lethargie **Q**uaricia
comparatur hydropsi **G**ula cō
paratur epilentie **L**uxuria compa
ratur febri **E**t insuper notādū
et bene considerandum q̄ ista sel
ptem peccata seu vicia capitalia.
deuota ac frequēti passionis chri
sti meditatione curantur **N**az qui
debite ea que ipse domin⁹ noster
Jesus christus in sua sacratissima

no quo p̄ptē vicia capitalia
emunt q̄ncz deuota p̄p̄
sua meditatione

Compendium theologie

passione egit et sustinuit cōtēplāē
repiet q̄ he septe mōrtifē pestes
sibiōē mirabilē curant. **E**tenim sui
sacri capitis in cruce humillima
inclinatio curat supbiā. **S**ui sacri
lateris aptio curat inuidiā. **Q**uo
sua p̄ inimicis curat irā. **P**ortatio
cruce curat acidiam. **T**raditio sui
spūs p̄t. sui corpūs cruci. sue m̄ris
discipulo. et suaz vestrū suis cruci
fixorib⁹ curat auariciā. **P**otatio
acetiz fellis curat gulā. **E**t sua fla
gellatio curat luxuriā. **N**otādū
insup q̄ p̄dictoz p̄ccoz vnum ex
alio nascit̄. qđ sic apparet. **S**uper
bia em̄ qz oēs p̄cellē vult et appe
tit. statim qñ aliqñ sibi eq̄ri videt
aut timet. in se dolere et sturbari
incipit. ac exinde extra illū ad ipm̄
suū bonū qđ sic eū sibi equari timet
impediēdū ac diminiēdū mouet̄.
et sic ex supbia nascit̄ inuidia. **I**n
uid⁹ hō qz d̄ facili ei cui sic inuidet
irascit̄ et extra eū qñ toto spū com
mouet̄. ideo ex inuidia nascit̄ ira.
Cū aut̄ sic extra aliū emor⁹ et ira
tus vindictaz de illo appetat et se
vindicare q̄rat. in quo si eū deficē
stingat in aio suo stabescit⁹ et tri
stat̄. ideo ex ira nascit̄ qđā mētal
tristitia q̄ a doctozib⁹ acidia nun
cupat̄. **C**ū hō sic animo tristis et cō
tabescēs solationē et qñdā sui ex
altationē quā in se ipō nō habz in
reb⁹ exteriorib⁹ q̄rat. et qñto pla
ogregare poterit maiorē se habi
turuz sperat. ideo ex acidia nascit̄
auaricia. **A**uar⁹ aut̄ qz bonis tpa

Et sic videtur quod...

De vitijs

lib⁹ abundat. et sic ea que ad dei
lectationē in cibus et potib⁹ faciūt
facili⁹ parare et ad sui libitū ha
bere p̄t. id ex auaricia nascit̄ gula.
Gula vero p̄pter ventris repletio
nem variasqz ciboz et potuū dele
ctabiliū species quib⁹ reficit̄ facil
lime despumat in libidinē. ideo ex
gula nascit̄ luxuria. **N**otādū in
sup q̄ plura p̄dictoz septē vicio
rum seu peccatorū capitaliū dicū
tur radices et initia seu cause alio
rū diuersis tamē respectib⁹. **S**u
perbia em̄ primo dicit̄ radix et ini
tiū omnis peccati p̄pter tres cau
sas seu ratios. **P**rimo p̄pter cau
sam que in omni peccato inuenit̄
scz cōtemp⁹ dei qui est quedā cau
sa omnis peccati. **I**te aut̄ cōtem
ptus est auersio a creatore que in
omni peccato est. qz in omni pec
cato preponit̄ bonū cōmutabi
bono incōmutabili. **I**te cōtemptus
non nisi ex supbia p̄cedit. et ex ea
q̄maxime. **E**t id dicit̄ qđ sicut sine
charitate alie vtutes nihil sūt. ita
sine supbia alia vicia nihil sūt.
Abstracte superbiam et habebis
gratiam. **Q**uia superbis deus re
sistit. humilibus aut̄ dat gratiam.
Secūdo dicitur superbia radix et
initiu omnis peccati qz fuit p̄muz
peccatorum. **H**oc em̄ peccato pec
cauit p̄mo diabolus in celo et pri
m⁹ hō in paradiso. **T**ertio d̄ super
bia radix et initiu omis p̄ccī qz ex ea
p̄m p̄us et postertus hoc est medi
ate vel immediate nascuntur alia

Superbia est radix...

tam natura

vicia et peccata vt alibi
ostensū est in nobili m
p̄cedit. **L**ibido em̄ p̄
ponit̄ d̄ tā ois peccat
sp̄ctu p̄pter qz inordinat
ationē que ex ipa libidin
em̄ in creatura q̄ peccat
dinare affect et aurib⁹ an
auerit a summo bono. **E**t
do volens impetere q̄m
rōnalis ad qđ inordinat
em̄ in creatura. **E**t ex hoc libi
oia alia p̄ta sūt p̄us et post
est mediate vel immediate
et rōis in ordine quā a super
bia. **C**apriciositas em̄ lic
p̄ta radix et cū malo p̄
de respectu terra sūt esse h̄
do extra sui. **N**am sic libido
tū d̄m̄ ē dicit̄ causa ois p̄
p̄pter inordinatā delectatō
et ipa libidine habet in crea
que delectatō inordinat
aurib⁹ n̄ et aurib⁹ a sum
bono. **C**apriciositas in suo esse
et rōis em̄ malo et inordi
to amore qz ipa capriciositas
bet ad creaturā qui inordinat
amor sūt affect et aurib⁹
et a summo bono auertit qz q
ordinato amore oia alia p̄
pus et postertus hoc est medi
mediate alia tū via sūt
qz a superbia et qz a libidin
gūt et oriunt̄. **L**uxuria em̄
Cassianuz d̄ radix ois p̄cc
riales delectationes sūt
naturales. et ad natura

tam nature qm

vicia et peccata. vt aliq̄lter supra ostensū est in notabili immediate p̄cedēti Libido etiā p̄t August. ponit d̄r cā oīs peccati sed alio respectu p̄pter scz inordinatez delectationē que ex ip̄a libidine habetur in creatura. q̄ delectatio inordinate afficit et attrahit animā et auertit a summo bono Est eni libido volūtas improba q̄ mouet aia rōnalis ad h̄ q̄ inordinate delectetur in creatura Et ex hac libidine oīa alia p̄cā s̄m p̄us et posterius h̄ est mediate vel immediate. alia t̄n via seu ordine quā a supbia insurgit **C**upiditas etiā sic ponit ap̄ls radix d̄r oīm maloz. q̄n eodē respectu iuxta suū esse sic d̄r libido iuxta suū Nam sic libido vt statim d̄m ē dicit̄ causa oīs peccati p̄pter inordinatez delectationē que ex ip̄a libidine habetur in creatura que delectatio inordinate afficit et attrahit aiaz et auertit a summo bono. sic cupiditas in suo esse dicitur radix oīm maloz ex inordinato amore. q̄ ex ip̄a cupiditate habetur ad creaturā. qui inordinatus amor s̄m afficit et attrahit animā et a summo bono auertit Et quo inordinato amore oīa alia p̄cā s̄m p̄us et posterius hoc est mediate vel immediate. alia t̄n via seu ordine q̄z a superbia et q̄z a libidine insurgit et oriunt̄ **L**uxuria etiā s̄m Cassianuz d̄r radix oīs p̄cī. quia carnales delectationes s̄nt nobis naturales. et ad naturalia p̄ni su

voluntatis

Cecij

mus et inclinati. ac eis cū difficultate resistim̄ **A**tracta igit̄ et affecta p̄ luxuriā aia i oīa alia vicia facilliter et sine cōsideratiōe ac moderate s̄m t̄n p̄us et posterius. hoc est mediate vel immediate. ex vno. s̄. in aliud plabiē. alia t̄n via et ordine q̄z p̄ supbiā et q̄z p̄ libidinē et q̄z p̄ cupiditatē **P**ossent ista p̄fusius d̄clarari s̄ q̄ntū ad breuitatē huius tractatuli conuenit. satis sine q̄ t̄cā s̄nt. qui amplioza vīdē voluerit doctores habeat solēnes. et inter ceteros beatū Thomā sc̄da sc̄de et s̄mā de vitijs et virtutibus

De vij. vicijs capitalibus

in spēali Et p̄mo differētia inter supbiā et inanē gloriā

Stis sic p̄nominatis dicēdū venit de q̄libet p̄dictoz. vij. vicioz capitaliū in specie seu in p̄ticulari Et p̄mo de supbia Circa quā notādū est q̄ licz cōiter nō fiat distinctio inter supbiā et inanē gloriā. imo ponat̄ inanis gloria filia superbie **R**egl. t̄n inter eas differētiā ponit. imo supbiā dicit reginā et matrem omnīū viciozū **Q**uod intelligendū est **G**regorium accepisse p̄ ut superbie consideratur s̄m quamdam redundantiam et generalitatem quam habet in alia peccata inq̄ntum scz ex ip̄a omnia peccata oziri possūt Et hoc duplici via seu ratione **A**no mō per se et directe i q̄ntū. s̄. alia p̄cā ordinant̄ ad finē supbie q̄ est p̄pria excellētia

Compendiū theo

ad quā potest ordinari quicquid ho-
mo indebitē et inordinate appetit
Alio modo indirecte et q̄si p̄ accē-
dens remouendo p̄hibens. inq̄n-
tū scz per supbiā homo legē diui-
nā otēnit. p̄ quā p̄hibet a peccan-
do et transgredit̄ mandata Intel-
gitur tñ hoc q̄n illa trāsgressio mā-
datoz fieret ex otēptu **R**am fieri
posset ex ignorantia vel infirmita-
te. q̄ ibi non esset supbia **N**e igit̄
tur sp̄ natura ip̄oz vicioz clari⁹
elucēscat p̄cedatur hic opinionez
Gregl. insequēdo **D**ifferentia aut̄
q̄ cōiter inter supbiā et inanē glo-
riā assignat̄ ē. qz lz in vtraq̄ sit im-
moderat⁹ et inordinat⁹ p̄rie excel-
lentie appetit⁹ qui scz nō est fm rei
ctam et debitā rōnē in hoc tñ dif-
ferūt. quia supbia excellentiā p̄ri-
am inordinate appetit. **I**nanis v̄o
gla excellentie p̄rie manifestatiōez
ita q̄ supbia p̄rie cōsiderat̄ inq̄n-
tum ille inordinat⁹ p̄rie excellentie
appetit⁹ habet̄ ab intra etiāsi non
ab extra p̄grediat̄ **I**nanis gloria
transit ab extra. qz illā excellentiaz
appetit ab extra apparere et in ore
alioz apparere et manifestari

De superbia in parti-

culari prout distinguitur ab inani
gla ⁊ ponit̄ quasi regina aliozum
viciozum

Dicetur ergo p̄mo de sup-
bia que sic vt q̄liter tactū
est fm **A**ug⁹. diffinit̄ **Su-**
perbia est puerius p̄rie celsitudi-

logie de vicijs

nis appetitus **D**icit etiā **A**ug⁹. q̄
supbia omnib⁹ hominib⁹ inuidet
sez supiorib⁹. qz eis nō equat̄ Pa-
ribus qz sibi equant̄ **I**nferioribus
ne sibi equent̄ **D**icit etiā superbia
omnis p̄ci radix et initium p̄pter
tres ratiōes sup̄ in penult. .c. im-
mediate p̄cedenti tactas **G**regl.
xxi. li. moralium quatuor spēs supbie
assignat **P**rima est cū hō bonum
q̄d habet estimat se a se ip̄o habē
Secda spēs est cū hō bonū q̄d hz
sibi desuper datū credit h̄ tñ se re-
putat illud p̄ suis meritis accepit̄
se **T**ertia spēs ē cū hō iactat se ha-
berē bonū q̄d non habz **Q**uarta
spēs ē cū homo despectis ceteris
appetit singulariter videri habere
bonū q̄d habz **E**t est aduertē-
dum q̄ hic iactātia accipit̄ q̄ntuz
ad interiorē cordis arrogantiam
Quia si caperet iactātia q̄ntū ad
exteriorē actū quo q̄s falso se dice-
ret vel laudaret habē bonū quod
nō habet magis p̄rie p̄tinet ad
p̄cēm inanis glorie et etiā ad pec-
catū mendacij q̄ ad p̄cēm supbie
prout sumit̄ hic et a beato **G**regl.
Istaz aut̄ quatuor specierū nume-
rus et sufficiētia sic sumit̄ **D**icit̄ est
supbiaz esse inordinatū prope ex-
cellentie appetitū **O**mnis aut̄ excel-
lentia accedit homini rōe alicuius
boni q̄d habet **B**onū aut̄ q̄d hz
hō tripliciter p̄t cōsiderari **A**no mō
fm se. alio mō ex parte cause q̄ ha-
betur. tertio mō ex pte modi ip̄m
bonū habēdi **R**espectu p̄mi certū

voluntatis

est q̄ q̄nto bonū qd̄ q̄s habz ma
ius est. tāto p̄ h̄ maiorē excellētiā
osequit̄. **S**ed q̄ contingit qd̄ hō cuius
appetit̄ inordinate vel ultra mo/
dū sibi oueniētē in suā p̄p̄riā excel
lētā tēdit sibi in aio suo attribuit
bonū qd̄ nō hz vel mai⁹ q̄z habz
tūc est tertia spēs supbie sup̄ posi
ta. q̄ est scz cū q̄s iactat se h̄re bo
nū qd̄ nō habz. **R**espectu sc̄di cer
tū ē qd̄ q̄si hō bonuz qd̄ hz. hz ex
se ip̄o. ip̄e excellēti⁹ hz q̄z si habēt
ab alio. **E**t ex hinc procedit. qd̄ hō
cui⁹ appetit̄ inordinate et ultra mo
dū debitū et sibi oueniētē in suā p̄/
p̄riā excellētiā tēdit. illō bonū qd̄
habz ab alio estimat in suo aio et
sibi attribuit h̄re a se ip̄o. **E**t qz du
plicif̄ aliq̄s p̄t esse causa sui boni.
Inno mō efficiēt̄. alio mō mēito
rie. s̄m h̄ sumunt̄ due p̄me spēs su
p̄bie sup̄ posite. **N**az si hō illud bo
nū qd̄ a deo habz estimet et repu
tet se a semet ip̄o habere et sic effici
ent̄. tūc est p̄ma spēs supbie supra
posita. **S**i x̄o illō bonū qd̄ a deo
hz estimet scz reputet a d̄o h̄re. s̄
suis mēit̄. et sic mēitorie et t̄c ē sc̄da
spēs. **R**espectu terti⁹ certū est qd̄ q̄n
to aliq̄s bonū qd̄ habz excellētiō
zi mō q̄z ali⁹ possidet tāto p̄ h̄ ma
iorē excellētiā osequit̄. **E**t hinc est
qd̄ hō cui⁹ appetit̄ inordinate et vl
tra modū debitū et sibi oueniētē
in suā p̄p̄riā excellētiā tēdit illō
bonū qd̄ hz. estimat in suo aio et
sibi attribuit excellēti⁹ habē q̄z ce
teri. et tūc est q̄rta spēs supbie su

Cxxij

pra posita. scz cū q̄s despectis ce/
teris appetit̄ singularit̄ videri h̄re
bonū qd̄ habz. **E**t q̄b⁹ apparet
clara sufficiētia sp̄eruz supbie per
Gregl. assignata. **E**st tñ aduer/
tenduz qd̄ s̄m diuersos doctores.
plures et alie assignant supbie spe
cies. **H**ieronym⁹ assignat ingrati
tudinē spēm supbie. **A**ugl. dicit qd̄ se
excusare de p̄ccō omissio ad supbi
am p̄tinet. **E**tia p̄sūptio q̄ q̄s ten/
dit ad assequēdū aliq̄d qd̄ est sup̄
se. ad supbiā p̄tinē videt̄. **S**ernar
dus etiā. xij. grad⁹ ponit supbie q̄
sūt. curiositas. mentis leuitas. ine
pta letitia. iactantia. singularitas.
arrogātia. p̄sūptio. defēsiō p̄ccōz
simulata. omissio. rebellio. libertas
peccādi. omissio. **S**ed qui debite
oconsiderat oēs h̄mōi spēs seu grad⁹
ad. iij. spēs p̄. **G**regl. vt tactū ē as
signatas reduci p̄nt et sub eis ōp
hendit̄. **M**am p̄ma ingratitudo
de q̄ loq̄tur **H**ierony⁹ reducit̄ ad
p̄mā spēm. qz ingrat⁹ sibi p̄p̄rie et i
effcū attribue videt̄ h̄re a semet ip̄o
illō bonū qd̄ ab alio habz cū illō
recognoscē nolit̄. **E**xcusatio d̄ pec
catis. de q̄ loq̄tur **A**ug⁹ p̄p̄rie p̄ti
net ad tertiā spēm quia sic se excu
sans videt̄ se iactare habē bonuz
qd̄ nō habz scz bonum innocētiē
Presūptio aut̄ qua q̄s tēdit in io
qd̄ sup̄ ip̄m est p̄p̄rie ad q̄rtā spēm
p̄tinet. s̄m quā q̄s appetit̄ p̄ ali⁹
singularit̄ videri. **D**uodecim ergo
grad⁹ supbie quos ponit **S**ern. li
cet s̄m q̄d et s̄m modū accipiēdi

Cōpendiū theologie

īpī^o **Berū**. ad superbiā pertineāt. nō oēs tñ accipiunt fm īpām ppiam naturā seu essentiaz supbie cui assignant. **S**3 sumunt aliq̄ taz fm diuersas hominū dōtīōes. q̄ fm comparationez ad grad^o hominū q̄ vel sūt maiores vl̄ eq̄les vl̄ minores. **N**ō solū eē in dictis xij. gradibus tangunt spēs aliq̄ supbie. sed etiā quedā īpaz supbiā aīcedentia et qdā cōsequētia. **S**umuntur etiā p̄dicti xij. grad^o supbie a **Ber**nardo assignati p̄ oppositū ad xij grad^o hūilitatis. q̄s b̄tus **B̄n̄d̄ct̄** in sua regula ponit. **P**rim^o enim grad^o hūilitatis ab īpō beato b̄n̄d̄ct̄ assignat^o ē corde et ope sp̄ hūilitatē ostendē defixis in terrā aspectib^o. **C**ōtra quē ponit **Berū**. p̄mū graduz supbie. curiositatem. **N**ā iuxta qd̄ dicit **M**ens hoīs sui īpīus incuriosa. qd̄ ex p̄pīoz meritoꝝ vana estimatīōe p̄cedit. aliōzū cōiter curiosa efficit. q̄ taz vel ad ea q̄ ad īpaz nō spectāt unmoderate cognoscenda. vel mores viciaq̄ alioꝝ inquirenda se transfert hinc inde oculos vagari. capite q̄ erecto ac aurib^o suspēsis incedē incipit. **S**ecūdo grad^o hūilitatis a d̄cto beato b̄n̄d̄ct̄ assignat^o est. vt pauca v̄ba q̄ rōnabilia q̄s loq̄tur q̄ nō clamosa voce. **C**ōtra quā pōit **Berū**. **S**3 qd̄ supbie. leuitatē mētis quā ex gradu p̄cedēti oziri ponit. **N**ā vt dicit anim^o hominis nulla sui cura aggrauat^o. dū mores et vicia alioꝝ curiose circumspicit. in

de septē vicijs

quandā leuitatē et instabilitatem transit. **N**ā dū nūc aliq̄s sibi superiores aspicit taz se superari volet et p̄ inuidiā tabelat. **P**ū dū nūc alios sibi inferiores cernit per quōdā vanā excellētā puerilē hilarescit. **N**ūc paucaq̄ mordacia loquit^o. nē multa et inania. nūc risu. nūc luctu plena. **T**ertio grad^o hūilitatis a beato **B̄n̄d̄ct̄** assignat^o. vt quis non sit facilis aut p̄mpt^o in risum. **C**ōtra quē ponit **Berū**. tertium grad^o supbie ineptā leticiā quam ex duob^o gradib^o immediate p̄cedētib^o oziri dicit. **N**ā dū p̄ curiositatē ad animi seu mētis leuitatē q̄s deuenit et gaudiū qd̄ ex sui p̄sūptio/ ne ocepit. per tristitiam quā inter dū de alienis bonis strabit interpolari metuit. statim ad remediū false cōsolationis cōfugit. ita vt bene sibi conscius. vel sui oblitus vl̄ ab omī culpa absolut^o putet. **N**ūc apparet in frōte hilaritas. nunc in signis scurrilitas. nūc ad iocū p̄nititas. nūc vanitas in incessu. nūc solitas in risu. **Q**uart^o grad^o hūilitatis a d̄cto beato **Bened̄ct̄** assignat^o est taciturnitas vsq̄ ad inērogationē. **C**ōtra quē ponit **Ber**nardo^o q̄rtū gradū supbie. **J**actantiā quā ex p̄cedēti gradu oziri dicit. **N**am dū mente in ineptam letitiam resoluta. vanitas crescere et grossescere inceperit. iam nūc ē vt laxato sinu ab extra erūpat. querit tūc q̄bus omne qd̄ sentit effundat p̄uenit interrogantē. nō querenti

capitalibus

respondet. Nunc querit et soluit. nunc ieiunia laudat. commendat vigiliis. solertia profert et viliodes. **¶ Quintus gradus** humilitatis a beato **Benedicto** assignat. est tenere quod huiusmodi consuetudine observantia. **¶ Contra** quem beatus **Bernardus** quantum gradum superbie ponit singularitatem quare ex precedenti gradu oritur dicit. Turpe etenim est ei quod se supra ceteros extollit et iactat. nisi plus vel aliter quam ceteri aliquid speciale ageret quod ultra eos apparere possit. **¶ Talis plus** sibi de aliquo particulari bono quod se facere estimat blanditur. quam si decies plus in civitate faceret. **¶ Valloze** suus in vultu et macie in manibus. et talia que in se ipso videre potest speculatur ad sua particularia strenue ad contra pinger. vigilat in lecto et dormitat in choro. et huiusmodi. **¶ Sextus gradus** humilitatis a deo beato **Benedicto** assignat. est credere et pronuntiare se omnibus vilior. **¶ Contra** quem ponit **Bernardus** sextum gradum superbie. arrogantiam. quam ex precedenti gradu oritur dicit. **¶ Nam** cum quis talia opera sic singulariter agit. iam apud simpliciores eius fama seu opinio crescere incipit que ipsa eius opera que videtur probant. quare discernere nesciunt que intentione procedat. sicque dum miser ille ab aliis beatificatur. apud se in errore inducitur. **¶ Credit** enim quod audit. huius quod intendat non attendit. et dum plus de se ipso aliis quam sibi credit non solum verbo aut operum ostentatione probitate demonstrat huius interno etiam sui cordis affectu se aliis sanctorum creditur et reputat.

Cxxiiij

¶ Septimus gradus humilitatis ab ipso beato **Benedicto** assignat. est se ad omnia indignum et inutilem credere et confiteri. **¶ Contra** quem ponit **Bernardus** septimum gradum superbie. presumptionem quam ex precedenti gradu oritur dicit. **¶ Nam** qui se in animo alios precellere putat. quomodo esse potest quando plus de se quam de aliis presumat. **¶ Talis plus** in consiliis respondet. **¶ Non** vocatur accedit. non iussus se intro mittit. que quod ipse fecerit recte factum que quod vero non fecerit inordinate factum reputat. si ut optat non promoveatur superiorem suum aut iudicium aut deceptum iudicat. in minoribus obedire indignatur. quare ad maiora se reputat idoneum. **¶ Octavus gradus** humilitatis a deo beato **Benedicto** assignat. est confessio peccatorum. **¶ Contra** quem ponit **Bernardus** octavum gradum superbie. defensionem peccatorum quam ex precedenti gradu oritur dicit. **¶ Etenim** qui se facile ad omnia ingerit impossibile quod est quando aliquando deficiat cum ergo talis a suo superiore corrigi ceperit. culpam suam quare habere non putat non agnoscit. tunc in varias peccatorum suorum excusationes se potest. aut enim fecisse negat aut fecisse confiteri. huius quod benefecit. aut si male se fecisse fateatur. dicit tamen quod non multum male. et si multum male quod non mala intentione. et si iterum de mala intentione convincatur aliena se dicit suasionem peccasse. **¶ Et** quomodo talis qui apta defecit. malas sui cordis cogitationes fuelaret. **¶ Nonus gradus** humilitatis a dicto beato **Bernardo**

Cōpendiū theologie

dicto assignat^r est Pro obediētia in duris et asperis patiētiā aplecti
Cōtra quē ponit Bernard^o nonū gradū supbie. simulatā cōfessionē quā ex precedēti gradu oziri dicit
Nā qui vt tactū est. sic ex arrogātia et presūptiōe peccata sua excusant. si vt interdū contingere pōt de manifestiorib⁹ culpis arguant sciētes q̄ si defēderēt nō crederetur eis. ad subtiliora se ouerēt arguenda. defensionis verba respondendo dolose cōfessōis
Nūc etiam vultū demittūt. corpus p̄sternunt lacrimas sibi si possūt extorquent suspiria et gemit⁹ emittunt Sed si eis leuis aliqua otumelia aut exigua pena inferatur. iam suā simulationem dissimulare non valētes murmurare frendere irasci et conturbari incipiūt
Decim⁹ grad⁹ humilitatis a dicto beato Bñdīcto assignat^r est
Nt cū obediētia quis se subijciat maiori Cōn quē ponit Bernard^o decimū gradum supbie. rebellionez quā ex precedenti gradu oziri dicit
Cum enī sic simulate suam culpaz cōfiteas penā sibi impositaz impatiēter sustinet seq̄iaz ab alijs notari. ac suaz falsitatem cōspici. et exinde suam opīniōnē et laudem dimīnui videt. grandem in corde suo supbo cōfusiōez habz. valde tūc difficile est talē huiusmodi vniuersoz iudicij tactū ad quiescē. h̄ mox frontosus impudēs. et q̄n desperat⁹ in rebellionez corruit
Et q̄ prius solum fratres

de septē vicijs

contēpserat. iam impudēter et potēter inobediens etiā contēnit mḡm
Undecim⁹ grad⁹ hūilitatis a dicto beato Benedicto assignat^r est
Nt quis volūtate p̄p̄iam non delectet implere Cōtra quē ponit Bernard^o. vndecimū gradū supbie libertatē peccādi. quā ex precedēti gradu oziri dicit
Nā cū subditus magistrū vel superiozez nō timere incipit. nec proximos seu fratres. aut sodales habet quos vere in quadā securitate maiori q̄ libertate ad sua desideria implenda p̄fluit. in ipsis q̄ adimplendis delectatur. et q̄uis forsitan non penit⁹ in p̄ncipio dei formidine abiecta q̄si vadū tētans illicita cū quodaz timore p̄ficiat. postmodū tamē pedetentim in viciōz gurgitē intrat
Duodecim⁹ grad⁹ humilitatis a dicto beato Bñdīcto assignat^r est. vt q̄s deū timeat. et memor sit omnīū que p̄cepit Cōtra quez ponit Bernard^o duodecimū gradū superbie. consuetudinez peccandi quā ex precedenti gradu oziri dicit
Nam postq̄z terribili dei iudicio prima flagicia impunitas seq̄tunt. tunc per. quandam frequētiā maloz actūū homo in quandam peccandi consuetudinez trahitur
Ex hinc q̄z carnalibus desiderijs absorptus. rationis q̄ ac timoris dei oblitus. indifferentē suis libitis vtitur
Nec ab illicitis cogitandis et peragēdis restringitur. sed q̄t quo sibi in corde. in ore. in manu

capitulum
occurrit. machinā. g
malivol. quoz mag
nocitas. **N**onū
duū numer⁹ et hoc
per superbiā cōtra
deo. vel homini cui ob
oz. vel homini cui ob
primi grad⁹ vndecimū
riā qui per superbiā
cui quis non est. par
aliquis grad⁹ vndecimū
tūm qui per superbiā
m q̄s debet esse inferior
primi grad⁹ vndecimū
so inuā q̄ per superbiā
et deo sit. **S**ecundū
moriat quā etiā alijs
pant in dno. sed non in
imo mediana. primo
dicunt quā a mēti ad
fit p̄p̄ias. **S**ed p̄p̄iaz
peccandi iura illos
cōmūm. **Q**uā enī q̄
has cōfessōes potest et sic aliter
rioz vltimū qui reperit
pellit omniā. **N**onū
repeū parit vniuersū. illa
repeū superbiā est mai
la que fit repeū dicit
p̄pter quod peccādi gra
ordinantur
De vicijs seu p
manis glorie
Nunc dicitur de
gloria quā
esse genus viciū
Que fit viciū. **J**uanis

capitalibus

occurrit. machinat. garrit. et opat
malivol' quidez magniloqu' faci
nozofus **I**storū duodecim gra
duū numer' ex hoc accipit. qz hō
per superbiā cōiter iniuriat. **N**el
deo. vel homini cui debet eē inferi
or. v' homini cui debz eē par. **S**ex
primi grad' determinātur p'm iniu
riā que per superbiā fit homini
cui quis debet esse par. **Q**uatuor
alij sequētes grad' det'mināt p'm
iniuriā que per supbiā fit homini
cui q's debet esse inferior. **D**uo v'o
vltimi grad' determinātur qntuz
ad iniuriā q' per superbiā immedi
ate deo fit. **E**t notanter dicitur im
mediate quia etiā alij grad' redū
vant in deuz. sed non immediate
imo mediante primo. **G**rad' aut
dicūtur quia a minori ad maiorē
fit p'gressus. **E**tia ppter grauedinē
pccozum que iuxta illos gradus
cōmittūtur. **P**rim' em' grad' ma
lus est scōs peior et sic ascendēdo
vsqz ad vltimum qui reperiet esse
pessim' omniū. **N**ā iniuriā que fit
respectu paris ē minor. illa que fit
respectu superioris est maior. sed il
la que fit respectu dei est maxima
ppter quod predicti gradus talit'
ordinantur

De vicio seu peccato inanis glorie

Nunc dicendū est de inani
gloria quam **G**regl. ponit
esse primuz vitiū capitale
Que sic describit. **I**nanis gloria ē

Ceco

inordinat' appetit'. laudis. glorie
et honoris. **F**inis ei pncipalis ina
nis gl'e est manifestatio p'prie ex
cellētie. **I**nanis gl'e septē a beato
Gregl. xxxi li. moral' filie assignan
tur. scz inobediētia. iactātia. hypo
crisis. contētio p'tinacia. discordia
nouitatū p'sūptio. **Q**uarū numer'
seu sufficientia sic sumit. **F**inis in
anis glorie vt supra dictuz est. est
manifestatio p'prie excellentie. **A**d
manifestationē aut p'prie excellen
tie pōt q's dupliciter tendē. **I**n
mō directe alio mō indirec'te. **S**i
directe aut fit per verba. aut fit p
facta. **S**i per verba tūc est iactan
tia. **S**i per facta. **A**ut illa facta sūt
vera et aliqm ammirationem im
portantia. alias nulla cōsequerēt
gloria. et tunc est nouitatū p'elū
ptio. **N**ā eas solent homines ma
gis ammirari. **S**i autē per facta
aliquaz ammirationē vt dictū est
habentia. sed tamen nō vera imo
ficta. et tunc est hypocrisis. **S**i autē
tendat homo ad manifestationē
p'prie excellentie scōdo modo scz in
directe. **E**t hoc potest cōtingere q'
dupliciter. scz vel qntū ad intelle
ctum. vel qntū ad voluntatez. vel
qntū ad locutionē. vel qntū ad fa
ctum. **S**i primo modo scz quan
tum ad intellectum. et tunc est. per
tinacia. per quam scz homo ad su
am excellentiam ostendendam ni
mis innititur sue p'prie sentētie no
lens cedere sentētie meliori. **S**i se
cūdo modo scz qntū ad voluntatē

Cōpendiū theologie

et tūc est discordia p̄ quaz scz hō ad suam excellētiā ostēndam nō vult a pp̄ia volūtate discedē vt in aliū seu in alio cōcordet Si tertio mō scz q̄ntū ad locutionem et sic est cōtentio per quam scz hō ad suam excellētiā ostēndam clamose verbis contra aliū litigat volens vincere et obtinere Si q̄rto modo scz quantū ad factū et sic est inobediētia p̄ quam scz hō ad suam excellētiā ostēndam non vult exequi p̄ceptuz sup̄ioris ne exequendo videatur in aliquo inferior

De vicio seu peccato inuidie

Absequēti d̄ inuidia tractandum venit Que s̄m Aug^o est dolor seu odiū felicitatis aliene Sc̄dm vero Joh̄ damascenuz. est tristitia de alienis bonis Et dicit̄ inuidia a nō videndo quia scz bona alioz videre nō potest seu nō libenter videt Et qz displicētia boni alteri^o que interi^{us} habet potest q̄dā mō p̄ actū vi^{si}ōis extēri^o dēdri seu p̄cipiō p̄prie d̄ inuidia a nō vidēdo. i. nō libent̄ vidēdo Nā sic dicit̄ Senec̄. Quicquid mente fugim^o ingestum oculis vix videmus Et ideo illa interi^{or} displicētia p̄prie inuidia dicitur Ipsi^{us} aut̄ inuidie quinqz per Greḡ. assignantur filie. xxxi. li. moral̄ scz odiū susurratio. detra^{ctio}. exultatio in aduersis p̄p̄m.

Inuidia

De septē vicijs

afflictio in ei^o p̄speris **Q**uarum numer^o seu sufficiētia sic accipit̄ In conatu em̄ inuidie. q̄n scz aliq̄s cōtra aliū inuidia in animo motus ip̄am ad effectū p̄ducere nitit̄ aliquid est tanq̄ p̄ncipiū. aliquid tā q̄ mediū. aliquid tanq̄ terminus seu finis Illud aut̄ qd̄ ē tanq̄ p̄ncipiū est vt p̄mo inuidus apud alios d̄bo diminiuat gloriā seu famā hominis Et hoc potest contingere dupliciter Vel in occulto. et tunc est susurratio. que ē q̄n aliq̄s malum occulte de suo proximo dicit. eius famā denigrando Et iuxta Iudoz dicitur a sono locutiōis quia p̄prie fit in aure et secrete. nō in facie hominū Vel tēdit inuid^o gloriā alteri^o diminiuere in manifesto seu in aperto. et tūc est detra^{ctio} q̄ est q̄n aliq̄s ap̄te maluz de suo p̄ximo dicit ei^o qz famā denigrat. ledit et diminiuit Et tñ circa ista duo p̄c̄ca aduertendū. qz s̄m Thomā ip̄a in materia oueniunt et eē in forma siue mō loquēdi. qz vtrobiqz maluz de p̄ximo occulte dicit̄ Et intellige hic occulte. i. nō audiet̄ eo de q̄ sic malū dicit̄ Et hinc ē q̄ p̄p̄ istā similitudinē vnū p̄ alio sepe sumit̄ Differūt tñ in specie respectu finis ad quē ferē intētio Nam p̄ncipalis intentio detra^{ctio}ris est famā p̄p̄mi denigrare Nā illa p̄cipue mala de p̄ximo p̄fert. ex q̄b^o ip̄e p̄p̄mi infamari possit vel ei^o fama diminiui Susurratio vero intētio p̄ncipalis est

capitalibus

illū cui sic inuidet p mala q̄ de eo dicit. ab amicitia alioz separare **Detractor** etiā pprie est q̄ apte et in facie hominū mala de aliq loq̄tur **Sufurro** aut ad ptem et secre te et q̄ in aure vt iam tactū est **Il** lud aut qd̄ est tanq̄ mediū ē quo inuid' facto per se nec p aliū omo dū et vilitatē seu pfectū alterius impediāt seu diminuat **Et** tūc aut illud facere et adimplere pōt **Et** tunc exinde venit et orit' exultatio in aduersis primi. aut nō. et tunc exinde venit. et oritur afflictio in p/ speris primi **Illud** aut qd̄ in inui dia est tanq̄ termin' seu finis con sistit in ipō odio qd̄ inuid' de pso na cui inuidet habz **Nam** sicut bo nū qd̄ delectat causat amorē sic il lud qd̄ tristat causat odiū **Est** tamē pro clariori pmissoz intellcū aduertendū qd̄ afflictio in pspis proximi dupliciter pōt cōsiderari **Uno** mō fm̄ qndā generalitatez qñ scz aliquis de pspis alicui' in q̄ntum habet aliqm̄ gloriā seu famā tristatur **Et** tunc afflictio in prosperis proximi nō est filia inui die imo est ipsa inuidia met **Alio** modo magis p̄cularit' in q̄ntuz scz quis de pspis proximi que ipse nitebat' impedire tristat in q̄n tum scz cōtra suū conatū cūeniūt et tūc est pprie filia inuidie **Exul** tatio em̄ in aduersis primi nō est directe idē qd̄ inuidia. s̄ ex ea seq̄ tur. et nascit' exultatio de malo eius dem **Est** etiā notandū qd̄ est q̄

Cecol

dam inuidia que inter grauissima pccā cōputat' scz inuidētia frater ne gratie. qñ scz aliq̄s nō soluz de bono primi dolet. s̄ etiam de ipō augmento gratie dei qd̄ ipse pri mus habet **Et** hmōi inuidia poni tur pccm̄ cōtra spūm̄ sanctū **Quia** per hmōi inuidiam hō quodamō videt' spūm̄ sancto inuidere. eo qd̄ in suis opib' glouificat' **Et** ideo po nitur hmōi inuidia spēs peccati in spūm̄ sanctū. vt latius infra videbi tur vbi de pccō in spūm̄ sc̄m̄ ageť **Notandū** etiā qd̄ licet interdū inui dia zelus nominet' et interdū pro zelo accipiat'. ē tñ in ea realis dif ferentia **Pro** quo sciendū qd̄ tristi cia de alienis bonis p̄t quoz mo dis seu causis ptingere **Uno** mō qñ aliq̄s dolet de bono alicui' in q̄ntum ex eo timet sibi ipi vel alijs bonis viris nocumentū puenire et talis tristitia non est inuidia et pōt eē sine pccō **Secdo** mō qñ ali quis dolet de bono alteri' non in q̄ntū ille alter illud bonuz habz s̄ ex eo in q̄ntuz ipse q̄ inuidet sibi bo nū in se nō habz. imo sibi deest p vtēdo tñ ad bonū finē. et ista tristi cia nō ē inuidia s̄ ē pprie zel'. et si iste zel' sit circa bō dūosa seu hōesta. laudabil' ē **Iuxta** illud. i. ad **Chof** xiiij. **Emulamini** spūalia **Si** aut' sit de bonis tpalib'. p̄t eē et cū pccō et sine pccō iuxta hominis sic zelā tis intētionē **Tertio** mō qñ ali q̄s de bonis alteri' dolet seu trista tur in q̄ntū ille cui illō bonū acci

no q̄ ista de alienis bonis p̄t p̄t eē modis q̄ntuz

Cōpendiū theologie

dit est ipso bono indignus Et ista tristitia nō p̄t p̄rie oriri ex bonis diuosis seu honestis. ex q̄b' aliq̄s iust' q' diuosis effici p̄t. qz iā q̄dā mō sibi ip̄i repugnaret Si dō oriatur et veniat ex bonis t̄palib' cū p̄m doctrinaz fidei t̄palia bona q̄ indignis pueniūt. ex iusta dei ordinatione disponant vel ad eorum damnationē. et h̄mōi bona t̄palia q̄si nihil sint in op̄atione ad bona futura q̄ seruant bonis. iō h̄mōi tristitia p̄hibet Juxta illud psal. **Noli emulari in malignatib'. neqz zelaueris facietes iniquitatē Et alibi Pene effusi s̄t gress' mei. qz zelauisup iniquis parez p̄cōz videns** **2°** mō qn aliq̄s dolz seu tristat de bonis alteri'. in q̄ntū scz ille alter ip̄m i d̄cis bonis excellit seu excedit Et hec tristitia ē p̄rie inuidia et ē sp̄ praua et p̄c̄m. qz dolet de eo de q̄ gaudēdū est scz de bono p̄ximi Et sic p̄rie accipit hic

De vicio seu p̄c̄o ire

Quodū inde venit de ira q̄ p̄m Aug. sic describit Ira est vlciscēdi libido Scdm dō cassiodoz sic describit Ira est immoderat' animi mot' excitatus ad penā seu vindictā Et intelligit hec diffinitio. nō de ira que p̄cedit seu denoiat p̄ zelū. q̄ est qn q̄s cōtra ip̄a vicia mouet p̄m ordinē rōnis ad bonū finē. qz etiā interdū hō sibi ip̄i p̄pter sua p̄c̄a et vicia

De septē vicijs

irascit h̄ intelligit de ira q̄ p̄cedit et nominat p̄ viciū. de q̄ etiā solū hic agēdū ē Ira em̄ duplex hz eē .s. naturez moris Quo ad eē nature nō ē p̄rie nisi passio q̄daz. rōne cui' passiois sic pure seu absolute considerate ira nō est p̄c̄m. imo magis ē pena Quo vero ad esse moris seu morale in q̄ntuz illa passio deordinat a debito ordine rōnis debitoqz fine. tūc dicit q' importat viciū et p̄c̄m Nā ira isto mō non dicit purā passionē imo quādam actionē qua deordinat hōz quātū ad deū et quātū ad proximum Mult em̄ a se vindictā ex q̄rē quā nō debz nisi a deo vel a iudice cōstituto experē Mel illā vindictam exerceri appetit cōtra illū q̄ nō meruit vel vltra id qd meruit. vel nō p̄m legitimū modū et ordinē. vel nō p̄pter debitū finē **Regl. xxxi li. mox. sex assignat ire filias q̄ sūt rira. tumor mētis. contumelia. clamor. indignatio. blasphemia. quarū nūer' seu sufficientia sic accipit** **T**riplix p̄t ira considerari. vno mō p̄m qd ē in corde. scdo mō p̄t est in ore seu locutione. tercio modo p̄t ē in facto seu ope Quo ad p̄m modū scz in quātū ira est in corde nascunt duo vicia **Unū** in respectu ad illū cōn que hō irascit qz .s. eū qdāmō abhorret q' indignū reputat. vt sibi tale vel tale qd fecerit. et tūc est indignatio **Aliud** viciū qd inde nascit ē in respectu ad

capitulum

ip̄m hominē met q' ira
.s. aio suo diuersas
ex cogitat et talis
animū sui recolat q' dicit
mētis Quo ad
in quātū ira orit in
tōe h̄ om̄gē p̄t dicit
qn hō lūa dicitur
ordina. sicut alia et
na. et tūc dicitur
an dicitur ira in vici
ol p̄p̄oō Et h̄ viciū
Nā rel illud fit in deū aut
tūc dicitur p̄c̄m. Quā fit
nō et tūc ē contumelia
nā modū scz in quātū v
op̄es qn p̄cedit viciū
et tūc orit rira. p̄ qua
ligunt' accipiunt cōtra
q' facta occurrunt rira p̄
ferri solent vt sūt pullatio
onest' h̄mōi **Et tūc a
dū q' rira aliquid rira
qd rira p̄t ē filia viciū
calis et nihilomin' interdū
vicio rira p̄cedit et h̄
re p̄c̄m' q' dicitur
p̄m p̄p̄oō dicitur
aliq̄s in ea et dicitur
rira tūc p̄cedit ex lu
cōtra deū se exigentis
Iniciūz sup̄bia h̄mōis ad
deo. i. ab eo' reuerentiā
ratione recedē In q̄
nō ex dicitur mētis
omotione seu furor an
p̄m p̄p̄oō sic p̄cedit
et filia ire **Sicut tūc****

capitalibus

ipm hominē met q̄ irascit̄. in q̄ntū
.i. i aīo suo diuersas vindictē vias
excogitat. et talib' excogitatioib'
animū suū replet. et tunc est tumor
mētis. **Quo** hō ad scdm modū. i.
in quātū ira oñdit̄ in ore seu locu-
tione h' oringē p̄t duplr̄. **Uno** mō
qn̄ hō suā demōstrat irā p̄ vba in
ordinata. ofusa alta et indignati-
ua. et tūc ē clamor. **Alio** mō qn̄ su-
am demōstrat irā in verba iniuri-
osa p̄rūpēdo. **Et** h' iterū duplicē
Nā vel illud fit in deū aut scōs. **Et**
tūc ē blasphemia. **Quē** fit in proxi-
mū et tūc ē otumelia. **Quo** ad ter-
tiū modū scz in quātū ira oñdit̄ i
ope scz qn̄ p̄cedit vsqz ad factuz
et tūc oriunt̄ rixē. p̄ quas hic intel-
ligunt̄ et accipiunt̄ oīa nocumēta
q̄ facta occasione rixē primis in-
ferri solēt. vt sūt pulsatiōes p̄culli-
ones et hmōt̄. **Et** insup aduertēn-
dū q̄ vt sup̄ aliquale tactū ē. **Ali-**
qd̄ viciū p̄t eē filia vni' vicij capi-
talis. et nihilomin' interdū ex alio
vicio capitali p̄cedē. et h' diuersis
respectib' et cōsideratiōib' sic in h'
p̄nti p̄posito blasphemia in q̄ntū
aliqz in eā ex deliberata mēte pro-
rūpit tunc p̄cedit ex supbia hōis
ōtra deū se erigentis. **Un̄** **Eccl. x.**
Iniciuz supbie hōis apostatāre a
deo. i. ab ei' veneratiōe seu hono-
ratiōe recedē. **In** quātū vero hō
nō ex deliberata mēte. h' ex quadā
ōmōtione seu furore animi in blas-
phemiā p̄rūpit. sic p̄cedit ex ira et
est filia ire. **Siliter** tumor mētis

Cecoli

nō accipit̄ hic p̄ vana et supba ex-
cogitatiōe pprie excellētie qua q̄s
animū suū implet. qz tūc rōē esset i
effectū qd̄ supbia. h' accipit̄ hic p̄
qd̄ interiori conatu siue excogi-
tatiōe hōis vindictā ex ira appetē-
tis et in aīo excogitatis. **Similiē**
possz dici de odio qd̄ ex ira nasci
p̄t. cū tñ ponat̄ ex inuidia nasci. et
eius filia sit. sic supra declaratū est
caplo imediate p̄cedēti. **Utruz**
aut teneat̄ q̄s iniuriā sibi factam
inimico req̄rēti remittē distinguē-
dum ē. **Et** iniuria ei tria oriri solēt
Primū ē rācor i affcū. **2^m** rācoris
signū in effectū. **Tertiū** ē actio con-
tra iniuriatē. **Primū** tenet̄ quilibz
statim remittē. etiā si non rogetur.
Scdm tenet̄ q̄s remittē si roget̄. i.
ventiā petēti. et iurta suā facultatē
emēdare pato. **Tertiū** nō tenet̄ q̄s
remittē. **An** aut̄ ille cui facta ē i-
iuria debeat amicitia q̄rē. **Sciēdū**
est qd̄ duplex ē debitū. **pmū** ē nēita-
tis secūdū ē p̄fectiōis. **Quātū** ad
pmū scz debitū nēitatis sine q̄ scz
nō ē sal'. iniuriat' nō tenet̄ recōcili-
ationē et amicitia q̄rere. **Quātū** ve-
ro ad scdm debitu dicit̄ **Chryso.**
q̄ talis iniuriat' dz recōciliationē
et amicitia q̄rē et h' maxie vt exinde
duplicē coronā accipiat. **Unaz** qz
iniuriā pass' ē. alterā qz p̄us roga-
uit. **Prōdū** postremo q̄ ad h' ca-
pitulū. qd̄ reddē malū p̄ malo est
fragilitatis. reddē malū p̄ bono
est peruersitatis. reddere bonuz p̄
bono est eq̄tatis. reddere bonum

Utruz q̄s teneat̄ p̄ p̄mū iurta
ventiā tenet̄

Utruz q̄s reddē malū p̄ malo

Compēdiū theologie

p malo est charitatis

De vicio seu peccato

acidie

Absequentē dicēdū venit de acidia. q̄ fm aliq̄s sic describit̄ Acidia ē de d̄tu tum laudabili exercitio vtriusq̄ hominis lāguida defectio. Alii sic describit̄ Acidia ē diffidētia de p̄ prijs v̄rib⁹ et dei auxilio q̄ ad ardua bona implenda. Scdm̄ alios sic Acidia ē torpor mētis bona inchoare aut pficē negligentē. **N**otandū autē q̄ Iudoz⁹ acidia a tristitia distinguit̄ dicēs tristitia esse in q̄ntū hō recedit a bono ad qd̄ tenet̄ tāq̄ a graui et laborioso. Acidia v̄o dicit̄ eē in q̄ntuz hō ab illo bono diuino seu spūali se cōuertit ad q̄tē indēbitā. **G**regl. v̄o acidia tristitia noiat. et vt videt̄ ouerit̄. qz tristitia de se fm quā aliq̄s a graui laborioso ope recedit vel fm quā aliq̄b⁹ alijs causis tristat̄ nō est viciū spēale ab alijs distinctū. **S**z tūc solū spēale viciū dicit̄ in q̄ntū hō tristat̄ de bono diuino seu spūali. et tūc clarū ē ad rōnē acidie p̄tinē q̄ se ex eo ad q̄tē indēbitā ouertit. in q̄ntū scz bonū diuinū seu spūale aspernat̄. **E**t fm hec duo noia habet̄ pprie rō acidie. quia in q̄ntū ē auersio a bono diuino ex eo q̄ graue estimat̄ tūc dicit̄ tristitia. sed in q̄ntū ē spreto ip̄o bono diuino ouersio ad creaturā scz ad q̄tē indēbitam. ex eo

De vij. vicijs

qz leuis estimat̄. et placēs. rōne h⁹ dicit̄ acidia. **E**t q̄b⁹ patz q̄ h⁹ viciū in q̄ntū ē vel dicit̄ tristitia op̄ponit̄ letitie spūali. **S**ed put est et vocat̄ acidia. opponit̄ virtuti fortitudinis. q̄ cōsistit in arduis aggrediendis et in sustinendis aduersis. **E**t denoiat̄ acidia ab acedine. q̄a p̄ eā aia quādā habz acedine q̄n. dāqz gust⁹ spūalis indispositionē de bono diuino seu spūali difficili. **S**ed fm̄ beatum **G**regl. xxxi. li. moral. sex assignant̄ acidie filie s. malicia rācor. pusillanimitas. desperatio. torpor circa p̄cepta. euagario mētis circa illicita. **Q**uaruz n̄ier⁹ seu sufficiētia sic accipi pōt. **C**ū em̄ iuxta p̄m in **E**th. nullus diu absqz delectatiōe possit cū tristitia manē. et vt tactū ē acidia sit tristitia de bono diuino tanqz de graui et laborioso. euenit q̄ acidiosus tēdit et laborat ad h⁹ q̄ a sua tristitia se eximat et liberet seu recedat. **D**uplici autē via pōt aliquis a tristitia recedē. **U**no mō vt a cōtristatib⁹ recedat. **S**cdo mō vt ad alia in q̄b⁹ delectari possit trāseat. **S**ic fm̄ eūdē p̄m cōiter videt̄ q̄ illi homines q̄ nō p̄nt in delectationib⁹ spūalib⁹ gaudē. se trāsserūt ad delectatiōes corpales resp̄cū p̄mī membri. in recessu seu fuga a tristatib⁹. talis p̄cessus attendit̄. **N**ā p̄mo hō ip̄a tristitia fugit. **S**cdo interdū vltra progreditur ita vt ipsa que tristitiam ingerunt impugnet. **R**esp̄ctū iterū p̄mī isto

capitulum
rū vicijs scz fuga vicijs
spūalia de bono diuino
vel ip̄e finis scz de
ordinant̄ ad ip̄m finem
ip̄i finis sit p̄ vicijs
autē bonoz q̄ sit ad ip̄m
dem finem ardua. vicijs
sūt vicijs magis. vicijs
pusillanimitas. **S**cdo mō
dua sūt q̄ p̄nt ad cō
tūctū. hō sit p̄ vicijs
vicijs. **R**esp̄ctū scdū vicijs
rū vicijs sit ip̄o bono
lū impugnet. **Q**uā em̄
vicijs sit a scz homines q̄
bona spūalia mouent̄ et
cō. **Q**uā v̄o vicijs sit ex
redē scz ad ip̄a enā spū
q̄ vicijs sit. **N**ā vicijs
quis ex ip̄a tristitia ad vicijs
est ip̄e malicia. **R**esp̄ctū
bu p̄ncipalis in q̄ntū scz a
p̄ter d̄nam bonoz spūali
ip̄is bonis spūalib⁹ ad vicijs
lū auersio trāssert̄ ponit̄
acidie. magis mentis cir
dica. **E**t vicijs ouertit̄ vicijs
rius p̄nta intelligant̄ q̄
nō cap̄t̄ sic in sua op̄tē
one fm̄ q̄n ē q̄dā q̄ntū
vicijs. h⁹ cap̄t̄ p̄ q̄dā
malicia q̄ quis vt tactū
spūalia impugnet in q̄
vicijs sit. **S**cdo mō
hic vt cōiter accipit̄ scz
p̄ q̄dā animi rācora
one qua q̄s cōt̄ vicijs
na spūalia mouent̄ mo

capitulis

rū duoz scz fuge tristitū bona
spūalia de qbus acidiā tristat sūt
vel ipse finis scz de. vel ea bona q
ordinant ad ipm finē fuga autez
ipi finis fit p desperationē **Corū**
aut bonoz q sūt ad ipm finē si q/
dem sint ardua. vtputa ea q sub/
sūt vtilis euāgelicis. fuga fit per
pusillanimitatē **Si** vero nō sint ar
dua h solū q p̄tinēt ad communez
iusticiā. fuga fit p torporē circa p/
cepta **Respectu** scđi istoz duo/
rū dupliciter fit ipoz bonoz spūa/
liū impugnatō **Quāqz** em fit inoi/
recte tra scz homines q ad ipsa
bona spūalia inducūt et tūc ē ran
cor **Quāqz** vō vlteri se extendit dī
recte scz ad ipa etiā spūalia bona
q tristat **In** q̄rū detestationē ali
quis ex ipa tristitia adducit. et tūc
est pprie malicia **Respectu** scđi mē
bri p̄ncipalis in q̄ntū scz aliq̄s p/
pter tristitiam bonoz spūaliū se ab
ipsis bonis spūalib' ad delectabi/
lia exteriora trāsfert ponitur filia
acidie. euagatio mentis circa illi/
cita **Est** tñ hic aduertēdū vt cla
rius p̄dicta intelligant q malicia
nō capit hic in sua genēali accepti
one s̄m qm ē qdōdā gen' omnium
vicioz. h̄ capit p qdā p̄culari
malicia q quis vt tactuz est bona
spūalia impugnat in q̄ntū ex ipis
tristat **Siliter** rancoz nō accipiē
hic vt cōiter accipiē scz p odio. h̄
p qdā animi radicata indignati
one qua q̄s cōn hoies ipm ad bo
na spūalia inducētes mouēt. in q̄n

Cecoli

tū scz illa bona spūalia ipm tri/
stāt **Est** etiā notādū q **Iudoz**
aliā differētiā quā vt sup tactū est
ponit seu assignat int tristitiam et
acidia **Alias** etiā ipi tristicie et aci
die filias assignat **Nā** tristicie po/
nit q̄tuor eē filias. q sūt rancoz. pu
sillanimitas. amaritudo despera/
tio **Acidie** vō septē ponit eē filias
que sūt ociositas. somnolentia. im
portunitas mētis. curiositas. ver
bositas. inq̄tudo. corporis insta
bilitas **Sed** iste filie sic p **Iudoz**
assignate reducunt et in effectu idē
sūt cū illis q̄s **Gregl.** assignat **Nā**
pus **Gregl.** ponit rancoz eē filiaz
acidie quaz et tristitiā noiat. et sic
quo ad h̄ **Iudoz** cum eo concordat
Siliter et respectu amaritudinis.
q̄ ē pprie qdōd effect' rancoz **Quo**
vero ad pusillanimitatē **Iudoz**
similiter cū **Gregl.** in effectu concordat
licz vario mō **Ociositas** autē
et somnolentia q̄s assignat **Iudoz**
filias acidie d̄phēdunt et reducū/
tur ad torporē circa p̄cepta. quā
assignat **Gregl.** filiā acidie **Nam**
ociosus in bono spūali p̄cepta pre
termittit. somnolēt' vō ea negligētē
implet **Aliē** vero q̄nqz filie q̄s assi
gnat **Iudoz** ex acidia oziri p̄tinēt
et reducūtur ad euagatiōnē men
tis circa illicita quā ponit **Gregl.** fi
liā acidie. que quidē euagatio s̄m
qd i ipa arce mētis f̄fidet. volētis
se importune ad diuersa diffunde
re vocatur importunitas mentis
Secundum autem q̄ illa euaga/

Compēōiū theologie

tio mentis p̄tinet ad vim cogniti-
uam dicit̄ curiositas In q̄ntū autē
se vagādo diffūdit ad locutionez
dicit̄ verbositas In q̄ntū vero re-
spicit vagationē corp̄is p̄ quā cō-
munit̄ inuocat̄ vagitas mēt̄is hoc
ostingit dupliciter **N**el respectu cor-
poris in eodē loco manētis. h̄ per
varios et inordinatos mēbrozum
mot̄ se vage et instabiliter agentis
et tūc est inq̄tudo corp̄is **N**el re-
spectu corp̄is se p̄ diuersa loca va-
ge agitātis seu discurrentis. et tūc
est instabilitas. licet etiā instabili-
tas possit s̄m vagā et incōstantez
mutabilitatē et variationē propo-
siti accipi **E**t sic patet q̄ **S**regl et
Isidor̄ in effectu cōcordāt **E**st
tū p̄ clariori dictōz int̄lectu ad-
uertēdū. q̄ non ois mot̄ acidie est
p̄c̄m imo frequēter in viris s̄ctis
inueniunt̄ aliq̄ imp̄fecti mot̄ aci-
die **M**ot̄ em̄ acidie quōq̄ est in so-
la sensualitate p̄pter repugnantia
carnis ad sp̄m. et tūc est solū pec-
catū veniale **Q**uōq̄ vero p̄tingit
vsq̄ ad rōnez q̄ ōsentit in fugā et
horrozē. et detestationē boni diui-
ni. carne oio extra sp̄m p̄ualente
et tūc acidia est p̄c̄m mortale **E**st
etiā aduertēdū q̄ vbi in sup̄iorib̄
dictū est acidia esse tristitia de bo-
no sp̄ali. nō ē accipiēduz bonum
sp̄ale cōiter. quia tūc acidia non
habēt rōnez sp̄alis vicij. cū om̄e
viciū refugiat sp̄ale bonum et tu-
tis sibi opposite **S**iliter ec̄ in q̄ntū
acidia refugit bonuz sp̄ale put

de. vij. vicijs

est laboriosū v̄ molestū corpi. aut
delectatiōis impeditiuuz. non di-
stinguit̄ ab alijs vicij carnalib̄.
q̄b̄ aliq̄s det̄ et delectationē cor-
poris q̄rit **S**ed p̄prie acidia. dum
viciū sp̄ale ponit̄. put̄ hic ē tristi-
tia mēt̄alis d̄ bono sp̄ali diuino
vel in bonū diuinū ordinato. ea so-
la rōne qua in bonū diuinū ordina-
tur cū ōsensu rōnis in ip̄i boni fu-
ga horrozē et detestationē **N**ā men-
tem hominis ad eo optet bono di-
uino de nēitate inherē. vt nō otri-
stet̄ fugiat. horreat. seu detestetur
ea q̄ sibi p̄pter deū iminēt faciēda

De vicio seu peccato

auaricie **E**t q̄re d̄r idoloꝝ seruit̄

Nunc transeūdū est ad de-
clarationem auaricie q̄ sic
s̄m tullij describit̄ **A**uari-
cia est immoderat̄ amor habendi
Sec̄m d̄o **H**erū sic describit̄ **A**u-
ricia ē q̄rūlibz rez insatiabilis et
inhōesta cupidō **A**uaricia secūdū
Aplm dicit̄ idoloꝝ seruit̄. qz au-
rus p̄prie in effectu et ope exhibet
creature scz pecunie. illud qd̄ de-
beret creatori. et p̄cipue fidē spez
et dilectionē **N**ā ibidē tāq̄ i eo v̄n
sibi sp̄ale auxiliū p̄uēturū credit
suā p̄ncipalit̄ spez ōstituit. exinde
in ardozē dilectiōis trāsit **E**t in h̄
sp̄alit̄ reph̄dūt̄ auari qz rei v̄llis
sime. s. pecunie q̄ de fra venit̄ acci-
piēt̄ p̄prie fra ē qm̄ natura infimā
ordinauit tantū amozem suū exhi-
bent et impendūt **E**t hinc in eccl̄.

capitulum

viciū q̄ auaro nihil est
hoc p̄pter quatuor ca-
mo quia vie est sc̄lū
quod perpetrāti
vicit̄. vt sunt furta hoc
viciōnes. perit̄ et
Secūdo quia est con-
nature seu transiens quā-
teri tenet q̄ sibi velle re-
tio quā est cōtra legē
in om̄i rebus cōtēnē-
se ratiōicari vult im-
vicio cōpōlit̄ **A**uar
capinas detinet ne cō-
sue **Q**uarto ē cōtra legē
scriptū **1^a Tim. vi. 10.** **S**er-
uantes sibi et p̄ v̄n
Terū autē h̄c v̄n
ros cōdere **A**uar
p̄r t̄c̄laurari p̄r
affectu auaricie abiq̄ ome-
nōne necessitatis p̄prie
et hoc nō ubi d̄laurare est
p̄hibet̄ **N**ō nō p̄hibet̄
et p̄hibet̄ et hoc d̄laurari
er̄ **N**ō nō v̄n
cellitatis et sic cōtēnē
cularib̄ d̄ necessitatē filio-
candōnū. vel filiarū om̄i-
darū. nō tū d̄laurari
seruato mō iuxta ita q̄
mō ex cōsideratiōe p̄-
tatis. vt p̄ta regni d̄laur-
cult̄ dei ampliandi. et sic
i regib̄ et d̄is r̄p̄alit̄
re **S**er̄tōis vero eccl̄iasticis
cularib̄ p̄prie nūq̄ d̄laur-
qz nec etiā pecunia tenē

capitalibus

dicunt quod avaro nihil est scelestius. Et hoc propter quatuor causas. **P**rimo quia vix est scelus seu viciū ad quod perpetrāōū auaricia nō inducat. vt sunt furta. homicidia. peditiones. periuria et cetera hūmōi. **S**ecundo quia est contra legem nature seu hūanitatē qua quōs aliter tenet quō sibi vellet fieri. **T**ertio quia est cōtra legē vniuersalem in omnib⁹ rebus existentē. p. quaz se dari et cōicari volunt. imo quodammodo cōpellūt. Quari dō eas captiuas detinent ne cōicari possint. **Q**uarto ē cōtra legē diuinaz scriptā. **I**n luce. vi. Estote misericordes sic et p̄r vt̄ misericors ē d̄. **T**ertū autē liceat cuiqz thesaurus cōdere. **N**otandū qd dupl̄r thesaurisari pōt. **N**ō mō ex affectu auaricie absqz omni intentione necessitatis pprie vel aliene et hoc mō thesaurisare est omnib⁹ prohibitz. **A**lio mō thesaurisari p̄t ex p̄uidētia. et hoc iterū dupliciter. **N**ō mō vel cōsideratione necessitatis. et sic cōcedit̄ parētib⁹ secularib⁹ ob necessitatē filiozū educandozū. vel filiarū coniugio tradēdarū. nō tñ ditandaz. sed debito seruato mō iuxta statū p̄sōe. **A**lio mō ex cōsideratiōe publice vtilitatis. vtputa regni defendēdi. vel cult⁹ dei ampliandī. et sic cōcessuz ē regib⁹ et dñis t̄p̄alib⁹ thesaurisare. **P**ersōis vero ecclesiasticis particularib⁹ pprie nunqz thesaurisare licz. nec etiā pecuniā tenē intētiōe

Cecie

seruādi. **I**n Ambrosi⁹. **N**urū habz ecclia non vt seruet̄ vt erogat. **E**x predictis patz qd duplex est amor pecunie t̄p̄aliū. **A**n⁹ respectu nēitatis. **A**l⁹ respectu supflui. **C**ontra p̄mū phibet dñs p̄focantem solitudinē. **C**ōtra 2m phibz thesaurisationē. **A**uaricie autez per Gregl. xxxi. li. moralium. septez assignant̄ filie. que sūt. poitio. fraus fallacia. piuriū. inquietudo. violētia cōtra miām obduratio. **Q**uaz numer⁹ siue sufficiētia sic sumi potest. **A**uaricia vt dictū est. est supfluous amor habēdi diuitias. **I**sta ergo superfluitas seu excessus aut est in ipas diuitias retinēdo. et ex hoc orit̄ obduratio cōtra misericordiam qua scz cor hominis misericordia nō emollit̄ vt de diuitijs suis subueniat miseris et indigētibus. **A**ut iste excessus seu supabundantia est in accipiēdo seu in adq̄rēdo pecunias. **Q**d itez pōt cōsiderari dupliciter. **N**el. s. inq̄ntū ē in affectu. **U**el inq̄ntū est in ope seu effcū. **S**i p̄mo mō scz q̄ntū est in affectu. sic ex auaricia orit̄ inquietudo. in q̄ntū scz auaricia ingerit hōi nimiam solitudinem curas qz superfluas. **A**uar⁹ em̄ vt d̄r eccliasl. v. non implet pecunias. **S**i scdo mō scz in q̄ntū ē in ope seu effcū. et hoc itez dupliciter oringē pōt. **N**el em̄ in ista immoderataz indebita adq̄sitiōe vtilē q̄s vi vl̄ dolo. **S**i vtaē vi tūc ē violētia. **S**i vtaē dolo h̄ itez tripliciter fieri pōt. **N**el em̄ fit ip̄e do

Compēdiū theologie

lus in verbo Et si qdē vbi sit sim/plex tūc est fallacia Si autē ipi ver/bo addat confirmatio iuramēti tūc est piuriū Si autē omittat ipse do/lus in ope. tūc vel erit quantū ad res. et sic est fraus Vel erit qntuz ad psonas. et sic est pōitio. vt pz de iuda q p auariciā pōidit xpm

Isidor⁹ aut nouez ponit filias auaritie. que sūt. mendatiū. fraus. furtū. piuriū. turpis lucri appetit⁹ falsū testimoniū. violētia. inhuma/nitas. rapacitas Et sic apparet q **I**sidor⁹ tres ponit filias auaricie quas etiā **Gregl.** ponit. et sex de q b⁹ **Gregl.** nullā facit mētionē **S**z q debite cōsidēat iste sex filie quas sic assignat **I**sidor⁹. reducunt q cōphēdunt sū illis q̄s assignat **Gre**gozi⁹ **R**ā mēdatiū et falsū testimo niū q̄ pprie nō differūt ab inuicem nisi sūt gen⁹ et spēs. et em̄ falsū testi moniū nihil aliud est q̄ quedā spe cificatio mēdatij. cōtinent sū fallacia. sicut et furtū q̄ est qdā specifi ratio. fraudis cōtinet sū fraude **A**ppetit⁹ aut turpis lucri pertinet ad inq̄tudinē et sub ea cōprehēditur **R**apacitas autē cū sit spēs vio lētie. sub violētia cōtinet **I**nhūani/ tas dō idē est pprie qd̄ induratio cōn misericordiā **E**st etiā notan dū q̄ auaricia q̄ pprie est immode rata cupido circa diuicias et spēa liē pecunie. ex eo qz p pecuniā oīa alia habent q̄ recuperant. iuxta qd̄ dicit. pecūie obediūt oīa. dupliciē p̄t cōsiderari **I**nno mō circa accep

De. vij. vitijs

tionē q̄ ad cōsitiōez pecūiaz inq̄ntū scz aliq̄s pecuniā adq̄rit ultra de bitū aliena surripiedo vl̄ indebite retinēdo **E**t h̄ mō opponit auari/ cia iusticie **A**lio mō cōsiderari pōt put importat immoderatiā circa interiores affectiōes diuitiarū pu ta cū q̄s nimis amat vel desidēat diuicias. aut nimis delectat in eis etiā si forsan nō velit cape aut re/ tinē aliena **E**t h̄ mō auaricia op ponit liberalitati q̄ h̄mōi affectio nes moderat **E**t licet vterqz isto rū modo p̄ h̄ accipit magis pprie tū auaricia sc̄do mō accipit **E**st etiā notādū q̄ p̄hs in **Et** h̄. multa ponit genera hominū viciozor v̄ c̄ijs ad auariciā spectātib⁹. q̄ sū fi liab⁹ sup̄. enūeratis nō vident cōprehēdi. videlicz. parcos tenaces. kinnibiles. illiberales opationes operantes. de meretricio pastos. vsurarios. aleatores. mortuorum spoliatores. latrōes **S**ed circa h̄ tam pro iam dictis q̄ pro dicen/ dis est aduertendum q̄ licet in cō muni vsu loquendi idēz reputetur aliquod peccatum esse filiam ali/ cui⁹ alterius viciū seu peccati esse eius speciem. est tamen magna dif ferentia. ita q̄ aliud ē peccatū ha bere filias et aliud peccatum ha bere species **S**pecies enim alicu/ ius peccati seu viciū capital⁹ opoz tet semper ad idem genus viciū pertinere **F**ilias vero non imo ad finem alicuius viciū possunt etiam peccata alteri⁹ generis or/

capitalibus
vinari et ex eo con
q̄ sic et alio ostendit et a
dinant sūm appetitū et a
cunt et sūm h̄c gra tuz
ria p̄iti **D**onon fall
tur et debito sūm auar
ip̄a ostendit sūm ap
nis vt q̄s sit p̄itio n
ad p̄omas q̄ diuicias
tas **E**t p̄itio et fall
le ostendit nō sūm p̄it
n̄m̄ p̄itio ad gen̄ auari
mit **E**t p̄itio sūm r̄u
ta q̄ vt tādū ē p̄itio p̄
magis spēs auaricie quā
lucra vocat. q̄ sūm et sūm
aliqui eoz possunt ad sūm
cōtinentas reuocari vt sūm
cū sūm ostendit vt p̄itio
nū sūm fraude parcos
tas sūm ostendit **C**ō
et sic ad auariciā p̄itio
cū aliq̄s illiberales sū
et eoz dicit in dūdo **E**
q̄ p̄itio dat vocat p̄itio sū
viciū v̄t dicit vt tādū sū
cū magna ostendit dat
et h̄m̄ dicit op̄itio sūm
qz l. de panis magis
Cōtinet dicit sūm
rus qz recedit in accipit
iterū dupliciter **I**nno m
ter lucrat. vt sūm v̄t
r̄a per illiberales op̄itio
do **M**el qz de aliq̄s v
bus lucrat sūm vt tādū
quo h̄m̄ dicit **M**el qz lucra
qd̄ gratis debet cōtinet
Mel qz lucrat parū qz

capitalibus

ordinari et ex eo oriri **I**lla autē peccata
quae sic ex alio oriuntur et ad ipsum ordi-
nantur secundum appetitum finis. proprie di-
cuntur ei filiae. sicut gratia exempli in mate-
ria peccati. Proditio et fallacia ponuntur
et debito filiae auaricie. quia ex
ipsa oriuntur proprie secundum appetitum fi-
nis ut quae seorsum fit proditio vel fallacia
ad pecunias et diuitias adquiren-
das. Et tamen proditio et fallacia per
se considerate non sunt proprie spes auaricie
nec proprie ad genus auaricie per-
tinent. Ad propositum igitur reuertendo
illa quae (ut tactum est) ponit peccata. sunt
magis spes auaricie quam illiberalitas
vocat. quae sunt ei filiae licet tamen
aliqui eorum possint ad filias supra-
enumeratas reduci ut sub ipsis effe-
ctualiter operantur. ut puta latrocinium
sub fraude. parcitas et tenacitas sub
obduratioe. Contra misericordiam
et sic ad auariciam pertinent videntur. per
eum aliquid illiberalis seu auarum dici
ex eo quod deficit in dando. Et si quod
quod parum dat vocatur parcus. si autem quod
nihil dat. tunc dicitur tenax. si autem quod
cum magna difficultate dat. tunc vo-
catur kimibilis quasi kimii venditor
quod est de paruis magnam vim facit.
Quoniam et dicitur illiberalis vel auarum
quod excedit in accipiendo. Et huius
iterum dupliciter. Uno modo quod turpi-
ter lucratur. vel seorsum vilia et humilia ope-
ra per illiberales operationes exercen-
do. Vel quod de aliquibus viciosis acti-
bus lucratur. sicut de meretricio vel ali-
quo humiliori. Vel quod lucratur de eo
quod gratis debet concedere. sicut usura-
rii. Vel quod lucratur parum cum multo

CC

labore. Alio modo quod iniuste lucratur
vel de viuis vim inferendo. sicut latro-
nes. vel mortuos spoliando. vel ab
amicis per deceptionem auferendo sicut
aleatores. Et intellige haec omnia iuxta
supra tacta quoniam. scilicet ex immoderato
amore lucri fiunt seu procedunt. Et sic
patet concordantia eorum quae ponit peccata
cum illis quae ponit Gregorius.

De vicio seu peccato

Gule
Ante dicendum est de vicio
gule. Que sic secundum Augustinum de
scribitur. Gula est immoderata cibi
aviditas. Vel sic. Gula est vorax
edacitas. nature finibus non contenta.
Et est advertendum quod gula non dicitur
seu denotatur quolibet appetitum eden-
di vel bibendi sed solum inordinatum.
Qui ex eo inordinatum dicitur quod rece-
dit a debito ordine rationis. Nec vi-
cium gule in se seu quantitate cibi pro-
prie consistit sed in occupacione non re-
glata ratione. Et tamen si aliquid excedat
in quantitate cibi non proprie occupacionem
sed quod illud sibi necarium esse existimat. Sed
non pertinet ad viciū gule. sed ad aliquam
impiciam. Sed tamen pertinet ad gulam. quoniam
aliquid proprie occupacionem cibi delictabilis
sciens excedit mensuram edendo. Et huius
accipit cibum esse pro potu. **M**odum
supra quod Gregorius. l. li. mora. v. esse spes
gule assignat sub his verbis. Sciendum
est quod quoniam nos modis viciū gu-
le tetat. Aliquoniam namque indigentie ope-
riuntur. Aliquoniam ordinem temporis sequi-
tur. sed cibos lautiores querit. Ali-
quoniam etiam quemlibet et si sumenda

Compēdiū theologie

61
sint p̄ pari accurati⁹ expetit Aliqñ
aut et q̄litate ciboz et tpi ogruit.
h̄ in ip̄a q̄ntitate sumēdi. mēsuram
r̄fectōis excedit **Nōnūq̄** h̄oz ab
lecti⁹ ē qd̄ desiderat. et tñ ip̄o estu
immēsi desiderij deteri⁹ peccat **Et**
continent in h̄ d̄su **Preppere** laute
nimis ardent̄ studiose **¶ Quaru**
sp̄erum nūer⁹ ⁊ sufficiētia sic sumi
p̄t **Gula** vt d̄cm ē importat inordi
natā d̄cupiscētiā edēdi **In** estu aut̄
duo d̄siderant̄ scz vl̄ ip̄e cib⁹ qui
sumit̄. vel ip̄a ei⁹ sūptio **Respcū** p̄
mi. s. ip̄i⁹ cibi q̄ sūit̄ triplex p̄t d̄cu
piscētie inordinatio d̄tingē scz vl̄
q̄ntū ad substātiā cibi. vel q̄ntum
ad q̄litatez cibi **¶ Vel** quantum ad
quātitatez cibi **Quātuz** ad p̄mūz
d̄tingit d̄cupiscētie inordinatio
qñ scz q̄runf̄ cibi lauti. i. p̄ciosi **Et**
tūc ē sc̄da sp̄s sup̄ posita denota
ta p̄ illud d̄bū versus supra posi
ti. laute. **Quātū** ad 2^m d̄tingit cō
cupiscētie deordinatio qñ scz cibi
nimis accurate et delitiose p̄parā
tur **Et** tūc est tertia sp̄s sup̄ assi
gnata. denotata p̄ illud verbū. stu
diose. versus p̄noiat̄ **Quātuz** ad
tertiū d̄tingit d̄cupiscētie deordi
natio. qñ excedit̄ in nimis d̄medē
do **Et** tūc est q̄rta sp̄s supra assi
gnata. denotata p̄ h̄ d̄buz. nimis
Respcū sc̄di mēbz p̄ncipal̄ sc̄li
cet ip̄i⁹ sūptiōis cibi. p̄t. dupliciter
d̄cupiscētie inordinatio d̄tingē sc̄
licz. vel q̄ntū ad tēp⁹ ip̄i⁹ sūptiōis
vel q̄ntū ad modū **Quātū** ad p̄i
mū d̄tingit cōcupiscētie inordina

De. vij. vitijs

tio. qñ p̄uenit̄ debitū tēp⁹ seu debi
ta hora d̄medēdi **Et** tūc est p̄ma
sp̄s sup̄ assignata. denotata p̄ h̄
d̄bū. p̄t. p̄ropē **Quātuz** ad sc̄dm
d̄tingit d̄cupiscētie inordinatio. i.
qñ nō suat̄ debit⁹ mod⁹ in edēdo
Et tē est q̄nta sp̄s sup̄ assignata
denotata p̄ h̄ d̄bū. ardēter.
¶ Notā d̄m̄ insup̄ q̄ **Gregl. xxxi.** si
moralitū q̄nq̄ assignat gule filias
q̄ sunt. i. epta. letitia. scurrilitas. im
mūdia. m̄tiloq̄uz. hebetudo sen
sus circa intelligētiā **Quaz** nūer⁹
seu sufficiētia sic sumi p̄t **Gula** vt
supra tadū est p̄prie consistit. circa
immoderatā d̄cupiscētiā q̄ ē in ci
bis et potib⁹ **Et** ideo illa viciā q̄
ex imoderata d̄cupiscētia cibi et
pot⁹ d̄sequūtur seu oriunt̄. d̄putā
tur int̄ filias gule **¶ Ip̄a** aut̄ viciā q̄
ex immoderata d̄cupiscētia cibi et
pot⁹ insurgūt seu oriunt̄. d̄sideran
tur dupl̄ **¶ Vel** insurgūt ex pte aie
vel insurgūt ex parte corp̄is **¶ Si** in
surgūt ex pte aie. h̄. p̄t. d̄tingē q̄
dupl̄. s. vel p̄mo q̄ntū ad rōnez.
cui⁹ acies ex cibi et pot⁹ immoder
rātia hebetat̄ p̄pter scz cibozū et
vini fumositates caput hois p̄tur
bantes **Et** hinc ponitur filia gule
ebetudo sensus seu mēt̄is circa in
telligētiā. h̄c. ⁊ ecōtrario abstinētie
d̄fert ad sapiētie p̄ceptiōez **¶ Vel**
sc̄do q̄ntū ad vim appetitiuaz seu
appetitū. q̄ sopito gubernaculo rō
nis per ip̄az cibi et pot⁹ immode
rantā multipliciē deordinat̄ et in
varias trāsit̄ dissolutiōes **Et** hinc

capitali
ponitur in ep̄a letitia fil
eo q̄ oēs inordinat̄ p̄
letitiā et tristitiā cōtra
p̄bs **¶ Tertio** q̄ntū
tione d̄cupiscētie circa
d̄m̄ p̄teritū verba q̄ fr̄
ex immoderata cibo p̄
git **¶ Hinc** m̄tiloq̄uz
filia gule **¶ Ip̄a** q̄ntū
in palliat̄ **¶ Vel** gule
d̄cupiscētie comitatur
ille q̄ p̄p̄at̄ q̄ntū p̄p̄at̄
in lingua gran̄ non ardet̄
ip̄o q̄ntū ad inordinatiō
oīs circa gūl⁹ et ad⁹ ter
¶ Hinc ex immoderata
tas p̄mit̄ in ip̄a d̄cupiscē
ctas ⁊ inordinatio circa
moderatā p̄tationē h̄oz
ter p̄uenit̄ in ip̄a d̄cupiscē
natio circa caritates gū
h̄nc p̄p̄at̄ scurrilitas filia
est q̄ntū r̄na locularitas
h̄m̄is ad r̄na et oplacit̄
m̄t̄. ex d̄fictū d̄cupiscētie
d̄cupiscētie p̄p̄at̄ **¶ Qu**
aut̄ r̄p̄at̄ sc̄di mēbz p̄nc
de vicijs h̄c q̄ntū p̄t. corp̄is
gūl⁹ carit̄ ē q̄ntū ip̄a inordi
immoderata cibi et pot⁹
tia et sūptiōis frequētim
tur emulsiōes in h̄c h̄c
Et hinc ē q̄ntū inordinatiō
lia gū **De emulsiōe**
le **¶ Et** tñ d̄cupiscētie q̄
¶ Hinc p̄p̄at̄ cibi et p̄
q̄ntū emulsiōis sūptiōis p̄

ponitur inepta letitia filia gule. ex eo qd oēs inordinate passiones ad leticiā et tristitiā ordinantur vt dicit pbs. **¶** Tercio qntū ad inordinationē discretiōis circa debitū modū pferēdi verba. q̄ frequētissime ex immoderātia cibi et potus contingit. **¶** Et hinc multiloquū assignat filia gule. **¶** Iuxta qd dicit Gregor in pastorali. **¶** Nisi gule deos immoderata loq̄citas comitaret diues ille q̄ epulat̄ q̄tidie splēdide dicit in lingua graui non arderet. **¶** Vel q̄to qntū ad inordinationē discretiōis circa gustū et ad exteriorēs. **¶** Nā sicut ex immoderātia cibi et potus puenit in ip̄a discretiōne defectus et inordinatio circa debitā et moderatā p̄lationē vborū. ita filiter puenit in ip̄a discretiōne deordinatio circa exteriorēs gestus. **¶** Et hinc pōitur scurrilitas filia gule q̄ est quedā vana iocularitas q̄rens homines ad risū et oplacētiaz cōmouere. ex defectu discretiōis seu debite p̄uisiōis pueniēs. **¶** Quātū autē respectu sc̄di mēbz p̄ncipalis de vicijs sc̄z q̄ ex pte corpis insurgūt. certū ē qd ex ip̄a inordinata et immoderata cibi et potus occupātia et sūptiōe frequētissime sequuntur emissiōes inhōeste supfluitatū. **¶** Et hinc ē qd immūdicia ponitur filia gule. **¶** **De emissione seminis**

¶ Et tñ aduertēdū qd si ex ip̄a supfluitate cibi et potus contingat emissio supfluitatū p̄ modū se-

minis naturalis. tūc immūdicia licet etiā ad gulā p̄tinē videatur in q̄ntū sc̄z materiam ministrat. magis pprie tñ p̄tinēt ad p̄ccm libidinis seu luxurie. **¶** Si contingat emissio aliaz supfluitatū. vt vomit̄ et vacuationū fetidarū et hmōi. tūc immūdicia pprie ad viciū gule p̄tinēt. **¶** Est etiā aduertēdū qd hebetudo q̄ntū ad eligibilia nō est pprie filia gule. imo cōiter in omni p̄ccō inuenit̄. **¶** Sc̄z hebetudo sensus circa speculabilia maxime etiā ex gula puenit p̄pter rōnem iam tactā sc̄z p̄pter fumositates caput p̄turbantes. et tūc pprie est filia gule. **¶** Similiter letitia q̄ est de adu p̄ccōi iuxta illud p̄uerbioz. **¶** cap̄lo. letant̄ cū malefecerint. et q̄ pprie ex habitu peccādi p̄cedit non est filia gule. imo ad omne p̄ccm d̄seq̄ p̄t. **¶** Sed illa letitia q̄ est vaga dissoluta et incōposita qd importat h̄ verbuz inepta. p̄maxime orit̄ ex inordinata sūptiōne cibi et potus. et isto mō assignat̄ filia gule. **¶** Sicut est quedā scurrilitas q̄ ex voluntate seu appetitu luxurie. et qdā ex appetitu inordinato lucri seu pecunie procedit. dū sc̄z q̄rit̄ p̄sona p̄ q̄ndā vanam iocularitatē ad risū seu oplacētiaz p̄moueri. vel ad ip̄az facilis ad actū venerēū p̄mouēdū. v̄ ad ali qd om̄di ab ea d̄sequēdū. et istis modis magis p̄tinēt ad illa vicia sc̄z luxurie et auaricie. **¶** Sc̄z illa scurrilitas q̄ ex immoderata occupātia et sūptiōe cibi et potus procedit.

Cōpendiū theologie

iuxta modū satis sup̄ declaratū ē
pprie filia gule

De vicio seu peccato

luxurie

Sētur de luxuria que sic describitur Luxuria ē ex im-
mūdis desiderijs veniens
lubrica mentis et carnis p̄stitutio
Scdm̄ alios sic describitur Luxuria
ē libidinosē voluptatis appetit⁹ Et
intelligas hūc libidinosū appetitū
qn̄ est ex d̄sēu rōnis. sic scz q̄ ip̄a
rō cū cohibē posset. nō tñ cohibet
qz tūc talis libidinosus appetitus
ē p̄c̄m mortale Adhuc s̄m̄ alios
sic describitur Luxuria est corp̄is in-
continētia. ex pzuritu carnis origi-
nē strahēs. Notandū q̄ sic sepe
sup̄d̄cm̄ ē. magna differētia ē po-
nere aliq̄d p̄c̄m filiaz alteri⁹ vicij
et illud ponē ei⁹ sp̄m̄ Qd̄ manife-
ste apparet in isto vicio seu p̄c̄o lu-
xurie Raz vt clare videbitur istud
viciū aliq̄ habz p̄c̄a tanq̄ filias
ea scz q̄ ex eo oriunt̄ s̄m̄ precipue
appetitū finis Hic tñ s̄m̄ p̄p̄iū eē
ad ip̄m viciū nō. p̄tineāt Habz eē
sp̄s q̄ pp̄ie ad ip̄m luxurie viciū
p̄tinēt. Octo igit̄ s̄m̄ Gregl. xxxi
li. moralīū assignant̄ filie luxurie. s.
Secitas mēt̄is. incōsideratio. incō-
stācia. precipitatio. amor sui. odiū
dei. affect⁹ p̄ntis seculi. horroz seu
desp̄atio futuri. Quaz n̄uer⁹ seu
sufficiētia sic sumi p̄t Tertuz est q̄
s̄m̄ doctrinā p̄b̄oz qn̄ inferiores
anime vires seu potētē ad sua ve-

De septē vicijs

hement̄ obiecta afficiunt̄ et se ap-
plicāt. d̄sequēs est q̄ sup̄iores aie
vires in suis actib⁹ impediunt̄ seu
deordinant̄ Maxime aut̄ p viciuz
luxurie appetit⁹ d̄cupiscibilis q̄ est
vna de inferioribus potēt̄ijs aie
vehement̄ afficit̄ et intēdit suo ob-
iecto scz delectabili venereo. p̄pter
suā scz vehemētiā delectationis
Et q̄ d̄sequēs est et cōiter d̄tingit̄
q̄ maxime p d̄cupiscētiā luxurie.
rō et volūtas q̄ sunt sup̄iores aie
vires impediunt̄ seu deordinantur
Ratiōis aut̄ q̄tuor sūt act⁹ in agē-
dis Prim⁹ q̄dē act⁹ ē simplex intel-
ligentia q̄ ip̄a rō aliquē finē appre-
hendit vt bonū Et hic act⁹ p con-
cupiscētiā luxurie impedit̄ Juxta
illud Dan. xij. Sp̄s decepit te.
Et illud Concupiscētia subvertit
cor tuū Et q̄ntuz ad h̄ ponit̄ filia
luxurie cecitas mentis Scds ad
rōnis est cōsiliū de his q̄ sūt agen-
da p̄t finē. et h̄ etiā act⁹ p cōcupis-
centiā luxurie impedit̄. Et q̄ntum
ad h̄ ponit̄ filia luxurie p̄cipitatio
q̄ put̄ hic sumit̄ importat subtra-
ctionē d̄siliij. qn̄ scz hō ex luxurie ve-
hemētia p̄ impetū voluntatis seu
passiōis. nō adhibito d̄silio ad ali-
q̄d agēdū subito et inordinate fert̄
Tert⁹ act⁹ rōnis ē rectū iudiciū
de agēdis Et hic etiā act⁹ p d̄cu-
piscētiā luxurie impedit̄. Et de se-
nibus luxuriosis dicitur Dan. xij.
Duerterūt sensū suū vt non recor-
darent̄ iudicioz iustoz Et q̄ntū
ad h̄ ponit̄ filia luxurie. incōsidera-

capitalibus
do que p̄t hic sumit̄
defectū recti iudicij qn̄ scz
p̄tne vehementia. in recti
do deficit q̄. sc̄m̄
artēdōt ea et q̄ rō rō
die Quart⁹ aut̄ rōnis act⁹
p̄t qd̄ ip̄a rō facit de ali-
do Et ita etiā act⁹ p̄t
luxurie importat q̄ntū scz
impetū p̄t d̄cupiscētiā imp̄t
excep̄t illud qd̄ rō delectat̄
ē cū s̄m̄ h̄ ponit̄ filia lux-
cōsiliū q̄ put̄ hic sumit̄ imp̄t
rectū a bono p̄t p̄t q̄
p̄t aliq̄d qd̄ inordinat̄
qd̄ maxime causat̄ vehemē-
tuz. p̄ quā hō trahit ad rō-
dū qd̄ recte p̄t acceptat̄
et sui defectū rem̄. qz cū p̄t
h̄ impetū luxurie rectū nō
eo scz q̄ nō t̄t firmē q̄
le in bono
cōcupit̄
Explicatio
citas n̄is est defect⁹ circa a-
simplicis intelligentie. Quoz
to est defect⁹ circa actum d̄sili-
cōsideratio est defect⁹ circa a-
d̄c̄ij. Iniquitas est defect⁹
actū p̄t. Quā s̄m̄ q̄ntoz
les act⁹ rōnis circa agēdū
p̄tne p̄t delectationē q̄ in
neris est q̄ totā animā
impediunt̄ vt rō rō est
aut̄ voluntatis complex⁹ est
p̄ cōcupiscētiā luxurie
cōtingit̄. De filia luxur-
mi⁹ act⁹. Et ita etiā app̄t
Et q̄ntū ad h̄ ponit̄ cōcup-

tio. que put hic sumitur importat
 defectū recti iudicij. qñ scz hō ex lu
 xurie vehementia. in recte iudican
 do deficit. qz. s. cōtēnit vel negligit
 attēdē ea ex qb' rectū iudiciū pce
 dit **Quart'** aut rōnis act' est pce
 ptū qd' ipa rō facit de aliqō agen
 do **Et** iste etiā act' p concupiscētiā
 luxurie impedit. in qntū scz hō ex
 impetu ipi' concupiscētie impedit ne
 exequat illd' qd' rō decēnit eē faci
 edū **Et** fm b' ponit filia luxurie i
 cōstātia. q' put hic sumit importat
 recessū a bono proposito q' cepto.
 ppter aliqō qd' inordinate placet
 qd' maxime causat vehemētia lu
 xurie. p quā hō trahit ad repudiā
 dū qd' recte p'us acceptauēat. qd'
 ex sui defectu venit. qz cū posset il
 li impulsui luxurie resistē nō resistit
 eo scz q' nō tenet firmiē q' cōstāter
 se in bono **Epilogatio** Ita
 cōcepto **Epilogatio** q' ce
 citas mētis est defect' circa actum
 simplicis intelligentie **Precipita**
 tio est defect' circa actum cōsilij **In**
 cōsideratio est defect' circa actū iu
 dicij **In**cōstātia est defect' circa
 actū pcepti **Qui** sūt qtuor pncipa
 les act' rōnis circa agibilia q' ma
 xime p delectationē q' in actib' ve
 nereis est q' totā animā absorbet
 impediunt vt tactū est **Ex** parte
 aut volūtatis duplex est act' que
 p concupiscētiā luxurie deordinari
 cōtingit **De** filia luxurie respēu
 vni' act' **Un'** est appetit' finis
Et qntū ad hui' act' deordinatio

nem ponitur filia luxurie. amor sui
Inqntū scz hō p venerea delecta
 tiōe quā inordinate appetit et concu
 piscit se ipm inordinate diligit. q' ea
 que ad dictā delectationē seu com
 placētiā offerūt sibi pcurat q' qrit
De alia filia respectu eiusdem
 act' **Et** p oppositū respectu ipi'
 met act' volūtatis ponit alia filia
 luxurie. odiū dī **Qd'** importat qn
 dā dei ac suoz mandatorū in aīo
 displicētiā et cōtemptū. in qntū scz
 ipam delectationē venereā sic concu
 pitā nō phibet **De** alia filia re
 spectu alteri' act' **Ali'** act' volū
 tatis est appetit' eoz q' sūt ad finē
Et qntū ad hui' act' deordinatio
 nem ponit filia luxurie. affect' pre
 sentis seculi **In** qntū scz hō p am
 pli' q' diuti' venerea delectatione
 ad sui libitū fruēdo pñs seculū et
 ea q' in eo sūt inordinate diligit et
 in eis cōplacet **Alia** filia ex eodē
 actu **Et** p oppositū respectu istius
 met actus ponitur alia filia luxu
 rie. desperatio futuri seculi **Quia**
 dū hō vt pferē nimis delectationi
 bus carnalib' detinet nō curat ad
 delectatiōes spūales que p'prie ad
 gaudia futuri seculi p'tinent et dis
 ponit puenire. imo eas fastidit q'
 qdāmō despat **Est** tñ aduertē
 dū q' **Idoz'** qtuor ponit ex ipa
 luxuria oriētia. q' sub p'dictis filia
 bus cōphendi nō vident. scz turpi
 loqā. verba scurrilia. vba ludicra
 stultiloquia **Seo** qui bñ cōsiderat
 p'dicta qtuor sub p'cedentib' cōti
 E 2

Compendium theologie

nenē. **N**ā ip̄a quoz q̄ sic ponit **S**i
doz nō sūt nisi q̄dā iordinati act̄
exteriōres. et adhuc p̄cipue ad lo
cutōnē p̄tinētes. que ex ip̄a vi ocu
piscētīe luxurie oriunt̄. **I**n q̄ locuti
one pōt ex vi ip̄i luxurie aliqd̄ ior
dinatū eē q̄duplicif̄ vel p̄pter ma
teriā. vel ex p̄te cause. vel q̄ntū ad
finē. v̄l q̄ntū ad sn̄iaz. **S**i q̄ntū ad
materiā tūc sūt turpiloq̄a. **S**ū ei ex
abūdiātia cordis os loquit̄. luxu
riosus cui? cor turpib? occupiscen
tis est plenum de facili in turpia
verba p̄rūpat. q̄d p̄prie p̄tinet ad
inconsiderationē. **E**t p̄te dō cause
Sū vt dictū est occupiscencia luxu
rie maxime incōsiderationē q̄ p̄ci
pitationē causet. cōsequēs est q̄ p̄
rūpere faciat in verba leuif̄ et in
cōsiderate dicta. q̄ scurrilia dicunt̄.
Quātū vero ad finē. **S**ū luxurios?
ex vi sue occupiscētīe delectationez
q̄rat. cōsequēs est vt verba sua ad
immoderatā delectationē ordinet
et sic in verba ludicra p̄rūpat. q̄ p̄
prie ioculatoria dicunt̄ ad luxuriā
maxime p̄tinentia. **Q**uōd p̄prie ad
amozē sui p̄tinere videt̄. **Q**uātū
vero ad sn̄iam seu grauitatē d̄bo
rū. cū cōcupiscencia luxurie incōsi
derationē mētis q̄ndā causet. con
sequēs est q̄ rectū iudiciū debitā
q̄ grauitatez in verbis impediāt
ex quo fit vt luxurios? in stultiloq̄a
p̄rūpat. v̄tpote verbis suis dele
ctationes q̄s appetit. q̄buscūq̄ ali
is reb? p̄ferēs seu p̄ponēs. **Q**uō
hic capif̄ amor sui. **E**st etiaz ad/

De septē vicijs

uertēdū q̄ amor sui nō capif̄ hic
sub q̄dā sui generalitate. q̄ntū sc̄z
se extendit ad quecūq̄ bona que
aliq̄s sibi ip̄i appetit. q̄z isto respe
ctu amor sui nō ē filia luxurie. imo
cōmune oim̄ peccoz p̄ncipiū. **S**ed
capif̄ hic q̄dā sp̄eali acceptiōe seu
cōsideratiōe. **I**n q̄ntū sc̄z aliq̄s p̄p̄
suā cōplacētīā et delectationē ior
dinate appetit et occupiscit delecta
bilis carnis venerea. et tūc est pro
prie filia luxurie. **S**iliter incōstan
tia in q̄ntū opponit̄ cōstantie. put
ip̄a cōstantia ē pars fortitudinis. q̄
circa ardua et terribilia versatur
nō est filia luxurie. **S**ed hic ponit̄
filia luxurie in q̄ntū opponit̄ cōsta
tie q̄ habet̄ in abstinēdo a delectati
onib? venereis. q̄ p̄prie p̄tinet ad
cōtinētīā. que ponit̄ pars t̄pantie.
Et isto mō incōstantia ponit̄ p̄prie
filia luxurie. in q̄ntū sc̄z ex ip̄i luxu
rie occupiscētīa oriē et causat̄. et p̄
eā emollit̄ cor hominis q̄ effemina
tum reddif̄. **E**t ita de alijs sup̄ ta
ctis suo mō. **Q**uia vt sup̄ tactū est
non refert̄ aliq̄ vicia ex vno vicio
oziri s̄m appetitū finis. et eadē vi
cia ad genera alioz vicioz p̄tinē.
Species vero luxurie cōiter as
signant̄ septē. sc̄z simplex fornicati
o. stuprū. adulteriū. sacrilegiū. in
cest? . rapr? . peccm̄ contra naturam.
Quātū sp̄erum nūerus seu sufficiē
tia sic sumi p̄t. **P**eccatū luxurie in
hoc p̄prie consistit. q̄ aliq̄s delectati
one venerea vtif̄ nō s̄m rectā rō/
nem et debitū modū. **Q**uod q̄pez

capitalibus

ottingere potest dupliciter. **N**ono modo respectu materie in qua homo delectatio gratie seu summe potest in ea est deordinatio. **A**lio modo respectu ipsius materie que licet debita existat. non fuerit tamen circa eam debite circumstantie. **E**t quia circumstantia de se in quantum sunt circumstantia non datur seu imponit speciem actui morali. ideo eius species non coiter a circumstantiis imo summe ab obiecto. quod est materia actus ideo oportuit species luxurie assignari a parte materie seu obiecti. in habendo scilicet respectu ad ipsam materiam vel obiectum. **C**irca ipsam autem materiam in qua exercetur actus venereus potest aliquid non convenire recte rationi dupliciter. **P**rimo modo respectu proprie esse ipsius materie scilicet recipientis que proprie in actu venereo pro materia reputatur et recipitur in quantum scilicet ipsa materia repugnantiam habet ad finem debitum. propter quem actus venereus exerceri debet. eo scilicet quod per eam impeditur generatio plura. et tunc est una species luxurie. scilicet peccatum contra naturam. quod hic accipitur seu summe pro omni actu venereo. ex quo non potest generatio humana sequi. **N**el in quantum ipsa materia repugnantiam habet ad debitam educationem. directionem. et promotionem plura scilicet nate in quantum scilicet per eam impeditur debitus ordo educationis directionis et promotionis ipsius plura suscepte. et tunc est alia species luxurie. scilicet simplex fornicatio. **S**ecundo modo in quantum ipsa materia in qua exercetur actus venereus potest esse

CCIII

non conveniens recte rationi. **N**on quod est esse sui seu de directo. sed per quendam indirectum respectum eorum que circa ipsam materiam fiunt. tamen in se que in operatio/ ne ad alios homines. **E**t iterum potest contingere dupliciter. **Q**uia autem per dicto actu venereo committendo et exercendo inferunt violentiam. et tunc est alia species luxurie. scilicet raptus. **A**ut per dicto actu venereo committendo et exercendo non inferunt violentiam. **E**t iterum contingere potest dupliciter. **P**rimo quod est modo ex parte ipsius materie scilicet femine. cui aliquid committitur quia scilicet non sua est debita et congrua honorum. et tunc est alia species luxurie scilicet incestus qui est concubitus cum consanguinea vel affine. in quo ipsius facie tamen respectu sui sueque fame ac nominis. que in respectu sue progeniei honorificentia que plurimum leditur et que apparet quod gravius sit peccatum incestus que peccatum simplicis fornicationis. **A**lio modo ex parte illius in cuius potestate est ipsa femina. **E**t iterum tripliciter. **N**el respectu femine que est in potestate viri. et tunc est alia species luxurie scilicet adulterium. quod committitur cum violatione matrimonii. **A**ut respectu femine que est in potestate patris. et tunc est stuprum quod committitur in deflorando et corumpendo virginem que contra potestatem patris existit. **A**ut respectu femine in speciali. ut ita dicatur de potestate existit. tanquam scilicet suo cultui et huic spualiter deputate et dedicate. et tunc est alia species luxurie scilicet sacrilegium. quod committitur cum persona religiose et deo sacrate. **E**t adverte

Cōpendiū theologie

tur hic p̄ intellectu p̄missoz q̄ species sup̄ dōe luxurie magis ex pte femine diuersificari ponunt. q̄ ex parte viri. qz in actu venereo femina se habet q̄si patiens et p̄ moduz materie. vir aut̄ p̄ modum agētis. Et vt sup̄ tactū ē spēs luxurie nō p̄nt ouenientē nisi s̄m d̄ram seu diuersitatē materie assignari. Quia diuersitas materie habz ānexā diuersitatē formalē obiecti q̄ accipit s̄m diuersos modos repugnātie ad rectaz rōnē debitū qz ordinē et modū q̄ in actib⁹ venereis omittunt. Est etiā aduertēdū q̄ licz i sup̄ scripta sp̄eruz luxurie assignatiōe meretriciū nō trāsiēs in graui orē spēm intelligatur sub simplici fornicatiōe p̄prehēsū. aliq̄ tñ inter ip̄a duo realē d̄ram assignāt dicētes fornicationē simplicē eē soluti cū soluta qdā mō sibi inuicē determinate associatis et appropriatis. Meretriciū dō dupliciē fieri dicūt. Uno mō p̄ vagā libidinē hincin cū diuersis. nūc cū ista nūc cū alia peccando. Alio mō cū publice venali ocubendo. Est etiā aduertēdū q̄ aliq̄ nō ponūt sacrilegiū de p̄ se p̄riam spēm luxurie. qz vt dicūt nō p̄rie de se p̄tinet ad luxuriā s̄m se ip̄az. Sz solū possz poni ei⁹ spēs in q̄ntū ordinaret̄ ad finē ip̄i⁹. Sz nec adhuc ponūt tē ip̄z sacrilegiū spēm determinataz luxurie qz vt dicūt p̄t occurrē cū diuersis aliāz sp̄erum luxurie sup̄ tactarū vt gr̄a exempli. Si q̄s abutā p̄so

de septē vicijs

na sibi s̄m spūalē cognationē coniuētā. cōmittit sacrilegiū p̄ modū incest⁹ seu quēdam spūalē incestū. Si aut̄ abutā deo sacrata tūc eo respectu q̄ est sponsa xp̄i omittit sacrilegiū p̄ modum adulteri⁹ seu quēdam spūale adulteriū. Et dō respectu q̄ ē sub spūal p̄ris curaz p̄tate. cōmittit sacrilegiū p̄ modū stupri seu quēdam spūale stuprū. Et si violentia inferat omittet sacrilegiū p̄ modū rapt⁹ seu quēdam spūale rapt⁹. q̄ grauissime etiā in solo conatu p̄ leges ciuiles punitur. Cōmuniō tñ vsusq̄ opinio habz q̄ sacrilegium ponit determinata spēs luxurie et omittitur vt supra declaratū est.

Est etiā aduertēdum q̄ peccā cōtra naturā quatuor cōiter spēs seu modi assignant. Prim⁹ est q̄ abiqz omi ocubitu causa delectationis venere pollutio p̄curat. Et vocatur p̄rie mollicies. p̄tinetqz ad peccā immūdicie veneree seu lubricose. Scd⁹ mod⁹ est si fiat p̄ cocubitū ad rē nō eiusdē speciei. Et vocat̄ p̄rie bestialitas. Terci⁹ modus est si fiat ocubit⁹ ad rem eiusdē speciei s̄ nō ad debitūz sexū. vt puta masculi ad masculū vel femine ad feminā. Et vocat̄ p̄rie peccatū sodomiticū. Quart⁹ modus est si fiat ocubit⁹ ad rem eiusdē speciei q̄ debiti sex⁹. s̄ nō fiat in debito instrumēto. vel alias fiat mōstruosa quōdam deordinatio q̄ vilitas in modis cocubendi.

capitali
Et etiā aduertē
tus singulis for
tancias p̄t fieri cū p
tali vel venali. Et
tus assignat triplex m
fragilis. impetuosis
triplex scz vel causa
de ad honore dicitur
reodenti dicitur. cum
causa fornicationis rudo
in se s̄ in singulis. Quia tñ
scd⁹ ad adulteriū. tñ e
in se nullum dicit esse pe
gis est q̄ sit causa delect
Et tunc dicitur. Quia
delectationis sit ita
sponat deo. tunc ē peccā
Si vero nō sponat deo
causa venale. Quinqz
ocubit impetuosis. Qu
est q̄ ex sola libidine. qu
tas rationis et honoris an
dit. q̄ d̄ sit q̄qz modis. Qu
p̄ q̄ d̄i meretricis hā dicit
magis raturanda libidin
tudo mō q̄ sit extra naturā
dum. Tercio mō q̄ sit. tpe
to vt magis p̄t veniat
vigiliā. Quarto mō q̄
co phibito. vixitā ecclia
terio. q̄ nō est ad peccā
tal viciā. vel ad eā q̄ n
struosa ē acceditur
Quo et ip̄i⁹ q̄ sit
viciōuz cap
etiā peccata ostendit
Eternalē aut̄ dicit
filiap̄ q̄ sponat deo

capitalibus

Et etiā aduertēdū q̄ scubi-
tus coniugalis s̄m aliq̄s circū-
stancias p̄t fieri cū peccō vel mor-
tali vel veniali **Et** eōiter dēi scubi-
tus assignat̄ triplex mod⁹ scz licit⁹
fragilis. impetuosus **Licit⁹** itēz fit
triplicif scz vel causa plis succipiē-
de ad honorē dei et cultū **Vel** cā
reddendi debitū. dum exigē **Vel**
causa fornicatiōis vitāde. nō q̄dē
in se s̄ in coniuge **Quā** est pietatis.
scd̄s est iusticie. terti⁹ ē cautele **Et**
in his nullum dicit̄ esse peccm̄ fra-
gilis est q̄n̄ fit causa delectatiōis
Et tunc distinguit̄ **Quia** si amor
illi⁹ delectationis fit ita feruēs q̄
p̄ponat̄ deo. tunc ē peccm̄ mortale
Si vero nō p̄ponat̄ deo. tūc ē pec-
catū veniale **Quinqz** modis fit
scubitus impetuosus **Impetuos⁹**
est q̄ ex sola libidine pueniēs me-
tas rationis et honestatis trāscen-
dit. q̄d fit q̄nqz modis **Primo** mō
p̄ q̄oā meretricias blādictas. ad
magis exaturandā libidinē **Se-**
cūdo mō q̄n̄ fit cōtra naturalē mo-
dum **Tertio** mō q̄n̄ fit tpe. p̄hibi-
to vt magnaz solēnitati ecclie et
vigiliāz **Quarto** mō q̄n̄ fit in lo-
co p̄hibito. vtp̄ta ecclia vel cimi-
terio. 4° mō cūz ad pregnātē par-
tū vicinā. vel ad eā q̄ in fluxu mē-
struoso ē acceditur

Quō ex sp̄b⁹ et filiab⁹ septēz
viciozuz capitaliū alia
etiam peccata oriuntur

O generalē autē circa p̄ccas tā
filiāz q̄z specierū omniū sup̄

CCIII

dictoz septē vicioz seu peccozum
capitaliū assignatiōes et declarati-
ones **Notādū** est q̄ licet cuilibz p̄/
dictoz vicioz nō sint assignate ni-
si filie et sp̄s supra dictē declara-
te. q̄d non aliē fieri debuit. qz vt
sepe sup̄ tactuz est. nulli vicio capi-
tali debēt peccā alia q̄cūqz p̄ filia
b⁹ aut sp̄b⁹ assignari. nisi illa que
s̄m p̄cipue appetitū finis cuiuslibz
vicij p̄marie et magis p̄ncipaliter
ex eo oriunt̄ et descendūt vel que
ad ip̄i⁹ vicij gen⁹ et naturā magis
immediate p̄tinēt. sunt tñ alia pec-
cata ex ip̄is septē vicijs capitali-
bus oriētia. et ad gen⁹ seu naturā
eoz p̄tinētia. q̄ tñ nec tanq̄z filie.
nec tanq̄z sp̄s eoz assignātur. ex
eo qz nō p̄marie et p̄ncipaliter ex
eis oriunt̄ et descendūt. nec ita im-
mediate ad ea p̄tinēt imo magis
p̄prie ex ip̄is filiab⁹ vel sp̄b⁹ suis
oriūtur et descendūt **Ira** q̄ p̄prie
loquēdo p̄nt magis dici ramuscu-
li orientes ex p̄ncipalibus ramis
ip̄oz septē vicioz capitaliū. ex q̄
bus iterū ramusculis q̄ debite ex-
d̄rere voluerit replet virgulas ali-
as seu folia iterū nascētia s̄m q̄li-
tates p̄sonarū circūstātiāsqz mo-
doz faciēdi necnon tēporū ac lo-
coz **Ut** ḡra exēpli **Et** inobedien-
tia q̄ ponit̄ p̄ima filia inanis gl̄e
nascit̄ seu p̄cedit rebellio **Et** iactā-
tia q̄ ponit̄ alia ip̄i⁹ inanis gl̄e fi-
lia. nascit̄ seu p̄cedit fast⁹ et p̄po-
sitas. taz gestū q̄z vestīū q̄z hmōi
pluriū **Et** discordia q̄ ponit̄ alia

Cōpendiū theologie

filia inanis glorie nascit seu pcedit
dit sasma ⁊ bellū Et itez ex bello
homicidia. mutilatōnes. incarcēa
tiones et hmōi Et otumelia que
ponit filia ire nascitur seu pcedit
subsānatio. derisio. maledictio. et
sic de plurib⁹ alijs que pmptrū est
repire. q̄ omnia agnoscē nō est in
utile. imo expediēs pmaxime curā
aiaphntib⁹ ac alijs viris lratis. vt
magis ppendē et attendē possint
ppias radices et origines singu
lorū pccōrū Et sic facili⁹ et melius
tā in respectu sui q̄ respectu eorū
quos in pfessōib⁹ audiūt possint
tentatiōib⁹ resistere. radices q̄ ea
rū pncipales ac fomēta euellere et
dissipare Et ista hic ad longū de
clarare non patit̄ intenta hui⁹ tra
ctatuli compēdiosa breuitas. Qui
vero amplioza ac magis pticula
ria videre voluerit. recurrat vt iā
supra tactū est. ad scōaz scōbe bea
ti Thom. necnō ad illā sūmā no
tabilē de vicijis. q̄ a nō null sūmā
regis nūcupatur

Qd non sēp vicia seu pcca
capitalia eorū q̄
filie et spēs pcca mōdēta existūt

Et tñ circa sup̄ dictam se
ptez pccōz seu vicioz ca
pitalium declaratiōē ad
uertendū. q̄ licet ip̄a septem vicia
capitalia cū suis filiab⁹ ⁊ spēb⁹ su
pra etiā specificatis p pccis mor
talib⁹ assignent̄ et frequēt⁹ in na
turā et actū pccī mortalis transe
ant Non tñ sp pcca mortalia exi

de septē vicijis

stunt. imo nōnūq̄ fm alijs circū
stantias et q̄litates omitti possūt
q̄ nō nisi pcca venialia sūt Et licz
per nōnullos istud ample declara
tū sit. et spēaliter bñ. diffuse. et ele
gant per beatū Thom. scōa scōe
sue sūme ex q̄ multa in hoc octauo
tractatulo dēozū sūpra sūt. ac etiā
bñ et succinēte in q̄dam solēni tra
ctatu. qui cōpendiū theologie nun
cupat. cui⁹ iniciū veritatis theolo
gie sublimitas. ad quos attenda
breuitate hui⁹ dicti tractatuli. rati
onabilē vtebat faciēda remissio
Tñ qz nō omnes libros hñt inter
dūqz nō facile ab aliqb⁹ reperiunt̄
ne omnino istud qd poterit psci
tias plurimoz a multiplicib⁹ ser
pulis releuare hic indeterminatū
p̄teriret. expediēs visū est ac con
gruū hic aliq̄ mō explicare. et pro
maiori pte dicēdozū iuxta effectū
eorū q̄ circa h̄ in supra dicto op̄e
dio theologie ponunt̄ Et qui in
simili. vt supra dēm est amplioza
et spēalioza videre voluerit. ad ali
os doctozes specialiter ad ipsam
scōam scōbe beati Thom. recurrat

Quando superbia sit pccm
mortale.

Procedendo. igit̄ iuxta or
dinē ceptū hui⁹ tractatuli
fm quē insequēdo beatus
Gregl. sit distinctio inter supbiam
et vanā gloriā. est sciendū q̄ sup
bia put accipit̄ hic ponit̄ regina
et mater omniū viciozū cū suis q̄
tuoz spēbus. quas etiāz vt sup̄ ta

capitalia
tū est ponit Gregl. de
pccm mortale. q̄ est mo
perueritas appetitus pp
tie. sibi inobēte attritio
habz. vel alio mō et ali
habeat. Quē omnia tñ in
sūt q̄ et deliberato iudic
sensu rōnis pccit̄

Quando vana gl
sit pccm mortale
Tū gloria et luc
morte peccatum. c
us op̄is sēs mo
mō et obiecto. Nam ai
nō est obiectū mortalis
venialis. Tñ cū vana la
pccati obiectū patet q̄
na gloria est mortale pcc
alijs respectibus est van
mortale peccatum qd t
contingere potest. Tū
ne finis p̄ter quē laus ip̄i
tur. op̄is namq; tale est q̄
alio p̄ter quod appetit
mōo ratiōis op̄is in se
laus ip̄a queritur. Circa
modū videntur ē q̄ dē
fine laus appetit. Qu
vitarō. mā in iudic. q̄
hō per suspiciōē vel d
alioz aut alias incurrit
el se lau dant p̄mo re
p̄ter vellecā aliq̄a s
est gloria dei vel eorū
morum sicut. Quāz te
Tertio p̄ter laurum
aliquem alium finem la
cati mortalis sicut pba

capitalibus

etū est ponit Gregl. e de suo genē
pcēm mortale. qz est inordinat' et
peruersus appetitus pprie excellē
tie. sibi indebite attribuēs que nō
habz. vel alio mō et intentione q̄
habeat Que omnia tñ intelligenda
sūt qñ ex deliberato iudicio seu cō
sensu rōnis pcedūt

Quando vana gloria

fit pcēm mortale

Vana gloria ex suo genē e
veniale peccatum. quia ge
nus operis scz mortale su
mitur ex obiecto. Namū aut' fm se
non est obiectuz mortalis peccati
venialis. Nū cū vana laus sit h'
peccati obiectū patet q' nō sp va
na gloria est mortale peccatū. S
alijs respectibus est vana gloria
mortale peccatum. qd̄ dupliciter
contingere potest. Uno mō ratio
ne finis ppter quē laus ipsa apper
tur. opus namqz tale est. quale est
illud ppter quod appetitur. Alio
modo ratione operis in se in quo
laus ipsa queritur. Circa primū
modū aduertendū ē q' qd̄ duplici
fine laus apperī potest. Primo ad
vitandū malū infamie. qd̄ potest
hō per suspiciōē vel detractionē
alioz aut alias incurrere. sic samu
el se lau dauit primo reguz. Scdo
ppter utilitatē aliquā spūalem. vt
esset gloria dei vel edificatio pri
morum sicut Paul' se cōmendauit
Tertio ppter lucrum auaricie. vel
aliquem alium finem seu actū pec
cati mortalis sicut pharizei q' de

CCo

uorabant domos viduaruz simu
lantes lōgam orationē. Ut habet
Matth. xxiij. Quarto propter ali
quem finem seu actum venialis
peccati sicut quando quis lauda
ri appetit eo q' vane in laude dele
ctatur. Primum est prouidentie. se
cundum est charitatis. tertium est
mortale peccatum. Et idem intel
ligendum est de omni ope et actu
cuius finis qui pncipaliter inten
ditur est mortale peccatum. quat
tum est veniale si illa delectatio q'
in laude habetur fit venialis

Circa scdm modū. ratione sc
licet operis propter quod
ipsa laus queritur est aduertendū
q' tria sunt genera operum per q'
laus ipsa queri potest. Vel ei sūt
opa illicita vl' se opa virtuosā. Ut
sunt opera indifferentia. Si per p
ma opera scilicet illicita queritur
laus. tūc vana gloria est tale pec
catum quale est illud opus illicitū
per qd̄ queritur. Nam si illud op'
illicitum sit mortale. tūc vana glo
ria erit mortalis. Si sit vēiale tūc
vana gloria erit venialis. Si q'
ratur laus per secūda opera scz
virtuosā. hoc iterum potest cōtin
gere dupliciter. Quia vel appetit'
laudis adiūgit' seu su puenit operi
virtuoso tāqz incidēs nō pncipali
ter intentus. sicut sepe in cantu. et
aliquando imo frequenter in pre
dicatione alijs qz sanctis operib'
Et tunc vana gloria non est nisi
peccatum veniale. Vel ipsa laus fi
nis pncipaliter intentus in opere

Compēdiū theologie

virtuoso ipsi q[ui] actui virtuoso pre-
stitus ita q[uo]d illud opus virtuosum
operans ibi constituit finem vl-
timū sui op[er]is Et sic est vana gla-
pccm mortale q[ui] tūc inheret ei ve-
fina ultimo Circa q[uo]d adhuc aduer-
tendū ē q[uo]d mai[us] est pccm glari de
bonis spūalib[us] q[uam] de bonis t[er]pali-
bus q[ui] bona spūalia min[us] h[ab]ent mo-
tiuū vāitatis et vane delcātationis
eo q[uo]d min[us] apparēt ab e[is] q[uam] t[er]pali-
lia Si q[ui]at[er] laus p[ro] fcia opa. i.
indifferētia vt est h[er]e diuicias vel
vestes p[re]ciosas tūc si illa opa vl-
teri[us] nō p[ro]grediant[ur] in deteri[us] nisi i
solā laudē h[ab]eā vana gla nō erit
nisi veniale pccm Si aut[em] talia ope-
ra vltra in deteri[us] p[ro]grediant[ur] de
seq[ue] ordinata vt sint occasio mor-
talis pcc[ati] vtputa q[ui] mulier orna-
tu meretrico ad alliciendos ho-
mines animas q[ui] capiēdas se pre-
parat vl[icet] sint illa opa de se indiffe-
rentia ex p[ro]hibitiōe sup[er]ioris effca
illicita vt torneamēta q[ui] h[ab]mōi. et
tūc vana gloria est pccm mortale

Quando inuidia sit peccatū mortale. et q[ui] nō

Inuidia ex suo genē est peccatum
mortale Sū em̄ inuidia put in su-
periorib[us] dcm̄ est sit dolor de fel-
citate seu bono alteri[us] gaudiu[us] q[ui]
de malo alieno. clarū ē q[uo]d directe
otrariat[ur] charitati. vt p[ri]ma ad cof-
riij. Charitati aut[em] nihil ē otrariuz
q[uo]d nō sit pccm mortale Est t[ri]n-
aduertēdū q[uo]d interdū illud pccm
q[uo]d ex suo genē est mortale. p[ro]t[er] fm̄

De septē vicijis

aliq[ui]s sui q[ui]itates solū esse veniale
Arputa q[ui]n in solo p[ri]mo motu cō-
sistit Mel p[ro]pter aliq[ui]m aliā intēto-
nē extra suā rōnē trahit Pro q[ui]
sciendū est q[uo]d q[uo]duplicif pōt do-
lor de alieno bono homini acci-
dere P[ri]mo mō put est p[ri]mo p[ri]m[us]
mor[us] ex natura pueniens. q[ui] inter-
dū etiā ex ip[s]i[us] nature corruptiōe
in aliq[ui]b[us] pl[ur] et frequenti[us] puenit
Sūt em̄ aliq[ui] ex sue corruptiōe in-
ordinate nature magis p[ro]ni ad
mor[us] inuidie q[uam] aliq[ui]. vt in fili est vi-
dere inter diuersos canes Et iste
dolor seu mor[us] inuidie nullo mō ē
pccm. q[ui] tales mor[us] p[ri]mo p[ri]mi nō
sūt in p[ro]tate n[ost]ra Et ita intelligēdū
est respectu quozūcūq[ue] aliozū vicij-
ozum seu peccatoz[um] de omnib[us] p[ri]-
mo p[ri]mis motib[us] naturalib[us]. vbi
tūc delectatio seu cōsensu[us] nō se ad-
iūgerit. q[ui] tūc posset in pccm vl[icet] ve-
niale vel mortale trāfire Secū-
do modo potest ille dolor seu tri-
sticia de bono alieno esse. scdo p[ri]-
mus motus. quando scz fit in sen-
sualitate sine tamen completa deli-
beratione. etiam si tali dolore seu
passione afficitur. quod p[ro]p[ri]e con-
tingit quando ille scdo p[ri]m[us] mo-
tus non ita cito ab inicio remoue-
tur sicut posset. remouetur tamen
ante plenum consensum. imo quo-
dāmō displicere incipit Et tūc in-
uidia non est nisi veniale peccatū
Et ita q[uo]d bene aduertat[ur] intelligen-
dum est etiam generaliter in om-
nibus alijs vicijis seu peccatis.

capitulu[m]
Qui aut[em] dicantur p[ro]p[ri]e
et scdo p[ri]mi mor[us] o
qualiter infra. vbi de
ageatur Tercio
illa passio in alijs
min[us] p[ro]p[ri]e aliq[ui]m aliā
h[ab]it extra suā p[ro]p[ri]a rō-
p[ri]a natura. vtputa
seu tristitia de alieno
q[ui] alioz[um] de bono rōnē
sunt q[ui] aliq[ui]s de bono
tate alteri[us] dicit vt q[ui] e-
ms vel alias. cuius illu-
aliter dicitur et p[ro]p[ri]e
dare. vel scz ait p[ro]p[ri]e
illud bonum habz. vel
vel aliq[ui] bonaz p[ro]p[ri]e
q[ui] non merent[ur] Et tra-
mor[us] bon[us] est nec p[ro]p[ri]e
ius bonū magis sit a
C[ui] modo pōt ille do-
tia de bono alteri[us] ac-
ex certa cōmuni cōsensu
rati voluntatis et nō
rōnabili causa Et ita m-
est ip[s]e pccm mortale
p[ro]p[ri]a dare videri q[ui]
pccm mortale vel veni-
malū de aliq[ui] dicit ar-
p[ro]p[ri]e dolo[us] q[ui] ma-
at. vel p[ro]p[ri]a cōsensu
fici[us] q[uo]d inuicem vel
monū veniat. vel
traditio non est pccm
sa voluntas ex dolo
nō se aduig[er]it p[ro]p[ri]e
de alio ex q[uo]d solū
di. sic sepe dicitur et

capitalibus

Qui autem dicantur primo primi mortis et secundo primi mortis declarabitur aliter qualiter infra. ubi de peccato veniali agitur. **T**ertio potest ille dolere seu illa passio in animo accidere quod nihilominus propter aliquam aliam intentionem trahitur extra suam propriam rationem. suamque propriam naturam. ut puta quando dolere ille seu tristitia de alieno bono insurgit alicui ex bona ratione seu causa sicut quando aliquis de bono seu prosperitate alterius dolet. ut quod efficitur potens vel alias. quia illud videt in alterius detrimentum et iudicium reddere. vel scilicet a se ipse met illi qui illud bonum habet. vel reipublice. vel aliquorum bonorum personarum que affligi non merentur. Et talis dolor seu mortis boni est nec peccatum est. cum maius bonum magis sit appetendum.

Quomodo potest ille dolere seu tristitia de bono alterius accidere haberi ex certa scientia consensuque deliberato voluntatis. et sine iusta ac rationabili causa. Et isto modo invidia est secundum peccatum mortale. Et per ista potest etiam clare videri quando detractio est peccatum mortale vel veniale. Nam si malum de aliquo dicatur ad bonum finem pro impediendo scilicet quod malum alteri faciat. vel pro sua correctione. vel ratione officij quod incumbit vel prohibendo testimonium veritati. vel homini. et tunc detractio non est peccatum. dum tamen proferatur voluntas ex deliberato proposito non se adiungit. Si vero dicatur malum de alio ex quodam solum leuitate loquendi. sic sepe contingit. et malum quod dicitur

CCoi

tur non vergat in magni damnum seu iudicium illi de quo dicitur aut sue fame. et tunc detractio est peccatum veniale. Possit tamen illud damnum seu iudicium tam graue esse quod illa leuitas loquendi non excusaret. quod unusquisque maxime in talibus grauius et respectu aliorum debet ponere custodiam oris suo.

Quando ira sit peccatum mortale et quando non

Ira ex suo genere est peccatum mortale. quod iuxta superius ubi de ira actum est. Ira est immoderatus animi motus excitans ad penam proculati inferendam. hoc autem motus contrariatur caritati. quod ut habetur in ad Cor. xiiij. Non irritatur. non cogitat malum. Ira tamen ut etiam supra aliquando tactum est multipliciter considerari potest. Uno modo putat importat seu denotatur pro zelum quo quis contra vitia mouetur et ipsa detestatur. Et hec ira non est peccatum sed magis est perfectio. imo pro istum modum potest etiam sibi metem quod irasci. Quid enim ut dicitur gloriose super illud psalmi. Irascimini et nolite peccare. est homo penitens. nisi sibi ipsi irascens. Alio modo potest ira considerari pro ut dicitur et importat quendam erga proximum affectus remissionem. pro qua scilicet homo nec de malo proximi dolet nec de eius bono gaudet. licet etiam non doleat de bono. nec gudeat de malo eius. sed est ei et erga eum indifferens. Et hec species ire non est mortale peccatum sed est imperfectio quodammodo caritatis. Nisi tamen ubi proximus esset in extrema necessitate quia tunc sub pena peccati mortis

pro superius per irascimini

Compēdiū theologie

talis tenet hō sibi succurrere si pōt
Alio mō pōt ira cōsiderari putat
vicit et importat quādā impatiētiā
actualē absq; tñ reali appetitu vī-
dicte **E**t talis motus etiā deliberati-
uus ē solū pccm veniale **Q**uia sic
p3 ex sup dictis ire descriptiōib;
nō habz opletā rōnē ire **A**lio mō
pōt ira cōsiderari putat dicitur impo-
tat actualē impatiētiā etiā cū ap-
petitu vindicte **E**t h̄ tripliciter cōtin-
gere pōt **Q**uāq; em̄ h̄ a naturali cō-
plexione seu dispositiōe pcedit sic
est in melācolicis et in senib;
In q̄-
bus fm p̄m cōtinue mouet natu-
ra. ppter qd sp turbulēti existunt.
Et talis ira nullū ē pccz. cū sit mo-
tus naturalis **Q**uāq; etiā est h̄ p-
cedit ex appetitu subito et nō pccē
deliberato **E**t talis ira nō est nisi
veniale pccm. sic alij p̄mi motus **Q**uāq;
q̄ aut est h̄ et pcedit ex volūtate
deliberata cōsēti qz pfecto **E**t ta-
lis ira est sp pccm mortale

Quando acedia sit peccatū
mortale et qñ nō
Acedia ex suo genē ē venia-
le pccm **Q**uia fm sup̄ ca-
ta acedia in effectu nō est
nisi tediū de bono spūali laborio-
so hoc aut de se nō opponit cari-
tati. h̄ solū dicit qñdā feruoris ca-
ritatis diminutionē. in qua seruo-
ris caritatis diminutione consistit
omne pccm veniale **M**ultipliciter pōt
tediū de bono spūali cōtingē **I**n
mō put est sol^o mot^o naturalis la-
borē abhorrens. et talis motus nullū
est pccm. qz talis motus nō ē in nra

De septē vicijis

ptate **A**lio mō put est motus appe-
titus de ope spūali laborioso contri-
stati **E**t talis motus etiā si appetit^o
ille sit deliberatiuus. nō ē nisi pccm
veniale. qz cōsensus in illud qd de
sui natura nō est nisi veniale pccz.
nō ē nisi veniale **A**lio mō pōt istud te-
diū de bono spūali laborioso tale
ē talis qz vltra motū naturalem
motū qz appetit^o transire. qz p illud
hō illa adimplē dimittit q̄ sue salu-
ti vel ex vi pcepti vel alias nēcaria
sūt. et tē est pccm mortale **P**ōt ad
huc istud tediū in graui^o trāsire et
tātū ē qz ex omisiōe ip̄i^o boni spi-
ritual^o laboriosi difficultate qz ip̄m
agrediēdi hō in quādam sue vite
displicētiā inducit et exinde in de-
sperationē cadit **E**t tale tediū est
pccm mortale. accedit qz ad pccm
in spūscm **E**t adhuc graui^o imo
guissimū si illud tediū illaqz displicē-
tia vite in tātū crescat pcedat. qz
q̄s sibi ip̄i man^o inficiat ac se occi-
dat **N**ā tūc talis simil^o erit iude q̄
se p desperationē laqo suspendit

Quando auaricia sit pecca-
tum mortale
In auariciā aut q̄ iuxta
sup̄ dca ē imoderat^o amor
hūdi **E**st considerādū qz
iste imoderat^o amor cōsistē pōt. v̄l i
appetēdo. v̄l in adq̄rēdo. v̄l in reti-
nēdo **S**i in appetēdo h̄ itez qñq;
modis cōtingē pōt **N**el ei appetunt
aliena appetitu opletō et deliberato
ac absoluto. q̄ etiā in actū et op^o si
adesset facultas trāsiret et pcedēt
et tunc est mortale peccatum **N**el

capitali
appetit appetitū
liberato et absoluto
ta hō se indignum h̄
definitio vel officio
noles. vel sentire et
bēs illud bñficiū eccl̄i-
officiū sc̄iter appetit
et absoluto appetit. et in
pccm mortale **N**el app-
ta leg aliena vel aliena
ē cōplō et aditerato h̄
ro et absoluto. h̄ dicitur
ta h̄ talia sine dei officio a
p̄mi haberi pōt **E**t tū-
li pccm v̄l ē veniale. h̄ue
vicio actualit^o exp̄le ad
bitalit^o intēdat **Q**d tñ
vū ē dūmō leg p talis
dōcteria hō nō se van-
p̄at seu intermitat fa-
nū ad qd abūte tenet
neret i corde suo aliq̄s n-
tus seu habit^o q̄s qñ ro-
mouere nō pōt. qz tūc p
mortale pccm **N**el app-
necessaria q̄ sup̄flua. etiā q̄
aliqua nec de sui natura illi
petitū nimis arduū et val-
et h̄ qdāmodō h̄stocara
omnino a cōseruandō
eoz q̄ ad suā salutē sp̄-
ē illa p̄nitiosa cura seu
q̄ i euāgelio p̄hibet et
tale **N**el appetunt se-
nō nēcaria et sup̄flua
tu h̄ tñ tali q̄ est inira
timorē. qz talis sic app-
p̄crea Deo displicet pōt

capitulis

appetunt appetitu sicut completo. de
liberato et absoluto illicita. vtpu-
ta hō se indignum bñficio aliq ec-
clesiastico vñ officio sentiēs q cog-
noscēs. vel sentire et cognoscē de/
bēs illud bñficiū ecclēasticū vñ illō
officiū sciēter appetitū q dlibēato
et absoluto appetit. et tūc etiāz est
pcēm mortale. **N**el appetunt pōi-
cā scz aliena vel illicita. appetitu
eē completo et deliberato h nō tñ pu-
ro et absoluto. h d dicio dōto vtpu-
ta si talia sine dei offēsa ac iniuria
primi haberi possēt. **E**t tūc vñ nul-
lū ē pcēm vñ ē veniale. siue talis cō-
ditio actualit̄ expōsse ad dā siue ha-
bitualit̄ intēdāt. **Q**d tñ intelligen-
dū ē. dūmō scz p tales appetit̄ seu
desideria hō nō se vane pascat ac
pōat seu intermittat facē illud bo-
nū ad qd aliūde tenet. **N**el nō ge-
neret i corde suo aliq̄s malos mo-
tus seu habit̄ q̄s qñ voluerit re-
mouere nō possit. qz tūc possz esse
mortale pcēm. **N**el appetunt non
necessaria q supflua. etiā q̄uis nō
aliena nec de sui natura illicita. ap-
petitu nimis ardētī. et tali q̄ mēs
ex h̄ qdāmō suffocata impeditur
omnino a cōsideratiōe diuinorū. ac
eorū q̄ ad suā salutē spectāt. **E**t hec
ē illa pnitiōsa cura seu sollicitudo
q̄ i euāgelio phibēt et ē pcēm mor-
tale. **N**el appetunt seu desiderant
nō nēaria et supflua. nimio appeti-
tu h̄ tñ tali q̄ est infra dei amorē et
timorē. qz talia sic appetēs nec pro-
pterea deo displicē vellet. nec etiā

CCvlt

impedit a cōsideratione eorū q̄ ad
suā salutē p̄tinēt. et hoc ē nisi pcēm
veniale. **Q**uoniam possit tal amor
seu appetit̄ ita moderat̄ eē q̄ non
estz pcēm. imo talē p̄ncipalit̄ finē q̄
intēsiōnē habē q̄ esset meritorius.
Si vero respectu scdī mēbri p̄nci-
palis ille immoderat̄ amor habē/
di non solū cōsistat in appetitu h̄ vñ
tra trāseat scz in acq̄rēdo. **E**t hoc
iterū p̄t cōtingē triplicē. **N**el enim
adq̄runt res iniuste et indebite in-
d̄rnt a q̄cūqz et q̄cūqz mō fieri p̄t.
vt p furta. rapinas. iniusticias. ex-
torciōes aliasqz fraudes q̄ vñs il-
licitas q̄ tē ē pcēm mōrle. **N**el adq̄-
runt res respectu adq̄rētis et illi-
qz a q̄ adq̄rūt de suo eē nō illicite. nisi
qz p artē seu officiū aut aliud op̄
illicitū adq̄runt qd de p se etiā si-
ne adq̄sitiōe et lucro esset peccatū
mortale. vt est in meretricib̄. in fal-
sas mercātiās sciēt̄ v̄dentib̄. et
v̄surarijs et hmōi. et tūc ē peccatū
mortale. **N**el adq̄runt p artē aut
officiū seu op̄ qd licet de se sit illi-
citu. non est tñ de p se nisi pcēm ve-
niale. **N**el est in istis ioculatorib̄ q̄
p cōplacētā p̄ncipū vel p̄li ad lu-
crū h̄nōi. ociosa. iocosa. et infōi-
mēdosa. salua tñ aliq̄ honestate di-
cūt. vel diuersas corpo 2 gesticula-
tiōes faciūt et tūc nō ē nisi v̄iale
pcēm. **N**isi tñ p̄ solā tal dissolutio-
nis delcātiōnē hō se ex toto talib̄
daret tūc ei estz pcēm mōrle. q̄ nōn
est d̄r p̄ solā tal dissolutōnis de-
lectatiōez. qz si q̄s p̄ nēitatez se eē

Compēdiū

ex toto talibus daretz applicaret suā p talia sustētationē qrens. cū aliā artē seu aliū modū lucrādi ne sciret vel nō habēt. nō esset talis i statu dānandoz reputādo. **S**i hō respectu tertij membri principalis amor ille habēdi immoderatō cōsistat in retinēdo. B iterū p̄t qnqz modis otingē. **N**el em̄ scienter et animo retinēdi retinent ea q quis f̄stitūē tenet. v̄puta qz oītra volūtātē ei⁹ ad quē spectat detinere se scit vel credit. et tūc est p̄c̄m mortale. **E**t intelligit̄ q̄s animū retinēdi habē q̄n nō habz p̄positūz volūtātē restituēdi vel cōcordādi tēpore et loco. licz facultas sibi suppetat vel q̄n sibi suppetet. **N**el retinent illa q̄ ad n̄citatē alicui⁹ q̄ suo rū. siue p̄scisaz siue p̄m sui stat⁹ vel dignitatis vel facti qd̄ iuste manutinet oīgruētīā. et oīdecētīā faciūt et spectāt. et tūc nullū ē p̄c̄m. **N**el retinentur supflua siue sit respectu n̄citat. p̄scise retinēt. siue n̄citat. oīgruētīe sui stat⁹ q̄ dignitat. z̄ vt s̄ tactū ē. **E**t B tpe extreme n̄citat. alicui⁹ de q̄ notitia habet. et cui de p̄d̄cis supfluis succurri pōt et nō succurrit. et tūc ec̄ ē p̄c̄z mortale. **Q**uia homini in tali n̄citate oīstituto tenet hō succurrē nō solū de sibi supfluis. verū etiā de sibi n̄cariis. respectu quidē manutenētīe sui stat⁹ vel dignitatis z̄. **S**ed nō de his q̄ sibi simpliciter p̄scise p̄ sua vita n̄cariā sūt. **Q**uia in tali casu hō magis tenet p̄prie sue vite succur-

theologie

rere q̄ aliene. **N**el retinent superflua mō statim declarato supra. declarato etiā extra v̄l citra extremā n̄citatē alteri⁹ cuiuscūqz. **S**ed B fit ex qdā insatiabili cupiditate et ardore habēdi. **S**ui⁹ insatiabilitatis seu ardoris signū euidēs ē. q̄ quis res poti⁹ penes se putrescēt z̄ depēire dimittit. q̄z q̄ vtilit̄ alijs libēaliter distribuit z̄ dispēsat. et tūc etiā est p̄c̄m mortale. **N**el retinētur supflua ex immodēato seu inordinato amore habēdi. **N**ō tñ ita insatiabili et ardētī sicut statim sup̄ tactū est. s̄ solū qdā immoderantia seu inordinatiōe. q̄ modicū non tñ in totū a medio virtutis scz largitatis deficit z̄ declinat. et tūc ē peccatū veniale. **N**isi tñ vt s̄ statim dictū ē apparēt hō in extrema necessitate oīstitutus. cui succurri possz et de **Apilogatio** quedam beret. **E**x premissis apparet q̄ auaricia ex suo genē ē p̄c̄m mortale. **E**tia vt i supiorib⁹ tactū ē. ab aplo idolatrie opat̄. **N**ō qz sit de specie illi⁹ p̄c̄i. tū nō habeat aliquē actū ei⁹. s̄ qz aliq̄o idolatrie sile facit scz creature suēdo poti⁹ q̄ creatori. vt latius sup̄ vbi de auaricia agit declaratū. **Q**uādo gula est p̄c̄m est **Q**uia ex suo genē est p̄c̄m veniale. qz appetit⁹ oīmedēdi v̄l bibēdi ex sua rōe nō sbiacet dñso voluntatis. **C**irca tñ istud gule p̄c̄m qd̄ iuxta in superi

capitalibus

est immoderata
appetit̄ seu immoderata
est. **E**t oīuertentem q̄
eis pōt esse immoderata
cōtingē seu confortari
pur est solūmodo naturalis
ralit̄ hō comedē et bibere
dū famelat et sit. **E**t hic a
nō est p̄c̄m imo nec auaricia
nō naturalis q̄ ipm appetit̄
ip̄a cibū sup̄oīdē colōque seu
citur est p̄c̄m. et hoc in q̄m
nā ē sup̄oīdē nature cōtra
q̄ benaturalia sunt. nec in
nōa oīdit̄. **E**t ideo nec in ta
oīmeria vel demeritū. **N**el
petit̄ seu dēoīdēo naturali
oīmo n̄catis est sup̄oīdē
oī appetit̄ oīlectationis ex
ptans in cibo. et tūc est solū
veniale. **E**t B veri ē nisi ille
tus eodē v̄lra p̄p̄oīdē
q̄ p̄p̄t illā oīlectationē seu
peate q̄ hōi sup̄oīdē hōi
q̄i q̄ n̄citate transgressio p̄
n̄citate vel sup̄oīdē vt puta q̄
reor̄ iouā p̄ n̄ciam inuolūtū
religiosus cōn̄ p̄oīdē in
oīdē sub p̄p̄oīdē hōi. cōn̄
carnes vel hōi. nā tūc ē oī
mortale. **E**t notat̄ dicit̄ hō
te. qz si hōi t̄algr̄ oīdē
tate fieret. v̄puta n̄citate
vt n̄citate iuuētis. vt n̄citate
vel laboris n̄carij et hōi
est p̄c̄m imo p̄c̄m illa n̄
is ec̄ q̄ hōi p̄p̄oīdē
no peccaret. **I**n talib⁹ tñ o

capitalibus

orib⁹ dicta. est immoderat⁹ edēdi appetit⁹ seu immodēata cibi auiditas **E**st aduertendum. q^d qnq³ modis pōt iste immoderat⁹ appetitus cōtingē seu considerari. **N**uno mō put est solūmō naturalis. sic naturalit⁹ hō comedē et bibere appetit dū famescit et sitit **E**t hic appetit⁹ nō est pccm. imo nec etiāz delectatio naturalis q̄ ipm appetitum in ipa cibi sūptiōe cōsequit⁹ seu omittitur est pccm. et hoc inq̄ntuz ordina⁹ sup defectū nature cōtrarium qz hec naturalia sunt. nec in p̄ate nra cōsistūt **E**t ideo nec in talibus est meritū vel demeritū **N**el illi appetitui seu desidēio naturali qui q̄ oāmō nēitatis est. supadiungit⁹ q̄ oā appetit⁹ delectationis et volu⁹ptatis in cibo. et tūc est solū pccm veniale **E**t h⁹ verū ē nisi ille appetitus edēdi vltra p̄gredere⁹. sic scz q^d p̄pter illā delectationē seu volu⁹ptatē q̄ sic sibi supadiūgit⁹ fiet sine q̄cūq³ nēitate transgressiō p̄cepti ecclie vel supioris. vt puta q^d solueretur ieiuniū p̄ eccliam indictū **N**el religiosus cōn p̄hibitionē in suo ordine sub p̄cepto factā comedēt carnes vel hmōi. nā tūc ē essz pccz mortale **E**t notant⁹ dicūt sine nēitate. qz si hmōi trāsgressiōes ex nēitate fierēt. vtputa nimie senectutis. vel nimie iuuetutis. vel infirmitatis. vel laboris nēarij et hmōi. tūc nō essz pccm. imo possz illa nēitas talis eē q^d q̄s hmōi p̄cepta obfuan⁹ do peccaret **I**n talib⁹ tñ obseruā,

Consi

tijs ad q̄s hō ex ecclie p̄cepto vel voto vel iniūctiōe p̄tie tenetur. et p̄pter nēitatē aliqm eas adimple⁹ re nō p̄t. bonū ē petē licētiāz a suo p̄lato. vel a suo curato. vl a suo cōfessore **N**el nisi ille appetit⁹ edēdi essz cum tāta libidine et ardore q^d hō nimioz finali affectu illi delectationi cibi inhereret ita vt p̄pone⁹ ret amori et timori dei. et tūc ē peccatū mortale **N**el nisi q̄n ille appetit⁹ vel illa delectatio in clāe cōsuetudinē ducit⁹ q^d facit totā vitā hominis talib⁹ delectatiōib⁹ occupari et deputari **E**t hic possz eē peccatū mortale. imo sūt talia ita peccato mōrli vicina. q^d ebrietas ab aplo inter mortalia pccā cōputat⁹ **E**brietas tñ q̄n q̄s est pccm veniale. vt q̄n vltra nēitatē q̄s accipit. h⁹ **B** ē fm mēsurā impceptibilem **Q**ñ vero egredit⁹ q̄s a mēsurā pceptibili. q̄ scz fm rōnē bñ ordinatā discerni pōt. **E**t h⁹ in tali mēsurā ex q̄ eueritur stat⁹ mentis. hocq³ effrenata q̄oam libidine fit. vt scz q̄n h⁹ dei amori et timori p̄ponit⁹ **T**unc ebrietas est pccm mortale **S**i q̄s aut aliū inebriat ita scz eū ad potū iuitās vt intendat statū mentis eius euertere et hoc facit in ei⁹ nocumentum peccat mortalit⁹ **Q**uia tūc magis sibi aufert q̄s si aufere⁹ aliq̄d temporale. quia vsum rationis ei tollit

Quādo luxuria sit pccm mortale. et q̄n nōn

Compēdiū

Luxuria ex suo genere est peccatū mortale. quia est cōtra illud p̄ceptū decalogi **Nō** mechaberis **C**irca tñ istud peccm luxurie q̄ iuxta in supiorib⁹ tacta est libidinosa q̄dā circa ad⁹ venereosos voluptatis occupentia **E**st aduertēdū q̄ occupentia ipsa luxurie dupliciter stringē seu cōsiderari pōt **U**no mō put ē solū in corde. **A**lio mō put etiaz ab extra consistit in ope **Q**uantū ad p̄mū modū pōt **B** iterū stringere tripliciter **P**rimo mō put ipsa occupentia in solo p̄mo motu consistit. et tūc nō est nisi veniale peccm **P**ro quo iterū sciēdū ē. q̄ differētia est inter p̄mos mot⁹ virtutis generatiue. ⁊ p̄mos mot⁹ virtutis nutritiue **N**ā p̄m⁹ mot⁹ in virtute generatiua est sp̄ peccm. nō aut̄ sic ē in virtute nutritiua. qm̄ potētia occupentib⁹ nō tātū corrupta ē i virtute nutritiua sicut in virtute generatiua **S**ecūdo mō pōt ipsa occupentia cōsiderari put ip̄m motū naturalē sequit̄ cōsensus in delectatiōe licet nō in op⁹ et sic est peccm mortale **E**t intelligitur **B** siue ille cōsēl⁹ in delectatiōe sit respectu sui ip̄i⁹ met siue sit resp̄cū alioz. vtputa qm̄ homo cogitādo vt interdū cōtingere pōt ad delectatiōē quā aliq̄ alij in actū venereo hñt delectat̄ in se. et in illa delectatiōe habēda ex deliberatione cōsentit. etiā si forsan ex se nō vellet illū actū venereū exercē. **E**t notant̄ dicūt cōsensus in delectatiōe

theologie

quia si delectatio vt quāq̄ fit insurgeret. et in illa delectatione hō ex deliberatiōe nō cōsentiret. nō esset tunc nisi veniale peccm **T**ertio mō ipsa occupentia cōsiderari pōt put etiā ex deliberatiōe cōsentit̄ in op⁹ et tūc est mortale peccm. etiā si pro tūc nō transeat in actū ab extra **R**espectu vero scđi mēbzī p̄ncipalis scz put occupentia luxurie consistit ab extra in ope. hoc iterum stringere pōt dupliciter **U**no mō put ipsa occupentia trāsit⁹ p̄gredit̄ in actū venereū cōpletū et cōsumatū. et tūc cōstat eē peccm mortale **A**lio mō put ipsa occupentia trāsit⁹ p̄gredit̄ in aliq̄s act⁹ cōsistit ad ip̄m actū venereū. vt ip̄m cōcircūstantes seu cōcomitantes **E**t **B** iterū stringē pōt tripliciter. **V**l ei **B** fit p̄ visū. vel p̄ linguā. vel p̄ tactū **S**i p̄mo mō vt quā scz ipsa occupentia ab extra visu pascit̄. vt quā q̄s aīo et fine occupentia mulierē in ip̄am p̄spicit et attēdit. et tunc est peccatū mortale **N**am illud vt dicit **A**ug⁹. nō est titillari. s̄ plene libidini cōsentire **I**uxta illud **Mat** 5. **Q**ui vidēt mulierē ad occupentia dū eā iā mechatur est eam in corde suo **E**t notant̄ dicūt. ad occupentia dū eā. qm̄ si aliq̄s mulierē inspiceret vt rem pulcrā. et nō in deterio⁹ p̄cederet. tūc p̄uū vel nullū esset peccm vel solū esset peccm curiositatis **S**i vero scđo istoz triū vltimoz modoz fieret. vt quā q̄s mulierē p̄pter libidinē p̄caret. vel colloq̄s famili

De peccō in spū
ria scđi habz. vel p̄
vota et deceptiua
tur. et tunc est peccm
dō tercio istoz triū
vltimoz triū qd̄ si
amplē? hñt q̄ mul
tiōes. **E**t tūc est etiā pe
le. et tanto graui⁹ q̄
talia libidō accēdit
a p̄p̄matione ad ip̄m
tur ab ap̄o turpido
ita accipi debz. si om̄illa
p̄p̄mā p̄pter libidinē fia
cāp̄t mulierē imo et oīa
libidinōis intētiōe. s̄ ex nec
ip̄am honestate vt inter
nō est peccm. dūmō r̄ib
tēdiōe corruptiā **P**emul
ria intellige. nisi p̄ sacra
rimoniū aīz debita mo
debitis q̄ circūstantib⁹
de peccō luxurie actū est a
clarans exaltatur
De peccato in
sōn̄ vult ip̄i⁹ peccō accep
p̄p̄mā iā iuxta
in h̄ traditōe ex
dōp̄ declaratiōe
uisionis peccō mortalis. nō
tācū ē p̄ septē vicia car
nit̄. ip̄oz q̄ septē vicio
liū explicata natura. vt
q̄liter circa vna p̄uicā
fionis peccō mortalis
posite tangendū scz in
Circa qd̄ scđi est q̄
na essentialia om̄i⁹ triū

De peccō in spūm sctū

ria secū habz. vel p verba adula/
toria et deceptiua attrahere cona/
tur. et tunc est peccm mortale **S**i
ho tercio istorum trium modorum
vltimorum fiēt. qđ fit per oscula/
amplex. hmoi qz mulierū otreda/
tiones. **E**t tūc est etiā peccm morta/
le. et tanto graui⁹ qđto magis per
talia libido accēdit ppter nimiam
a pprimationez ad ignē **E**t voca/
tur ab aplo turpitudō **Q**đ tamē
ita accipi debz. si pmissa ex libidi/
dine seu ppter libidinē fiant **Q**az
tāgere mulierē imo et osculari. nō
libidinē intētiōe. s; ex nēcitate seu
qđam honestate vt interdum fit.
nō est peccm. dūmō nihil fit in in/
tētiōe corruptū **P**remissa etiā om/
nia intellige. nisi p sacramētū ma/
trimonij cuz debita moderatiōe.
debitis qz circūstantijs. supra vbi
de peccō luxurie actū est aliqñ de/
claratis excusarentur

De peccato in spūm

sctm diuersi ipi⁹ peccī acceptiōib⁹

Expedita igit iurta ordinē
in h tractatulo exponen/
doz declaratione qre di/
uisionis peccī mortalis. q vt supra
tactū ē p septē vicia capitalia su/
miē. ipoz qz septē viciozū capita/
liū explicata natura. venit nūc ali/
qñter circa vnā pticulā tertie diui/
sionis peccī mortalis supra etiam
posite tangendū. scz in spūm sctm

Circa qđ sciēdū est q licet om/
nia essentialia. omib⁹ trib⁹ psonis

CClx

scīssime trinitatis eq̄liter oueniāt
cōiter tñ attribuit seu appropriat
p̄sone p̄ris potētia. p̄sōe filij sapiē/
tia. et p̄sone spūssci bonitas **E**t ex
hinc insurgit. q illi q peccāt ex in/
firmitate q p̄prie ottrariat potētie
dicunt peccare in patrē. i. ottra pa/
trē **Q**ui em peccāt ex ignorātia q
p̄prie ottrariat sapientie. dicuntur
peccare in filiū **Q**ui em peccāt ex
p̄pria malicia q p̄prie opponit bo/
nitati dicunt peccare in spūm sctm
et est p̄prie peccare ex p̄pria mali/
cia. qñ volūtas scit⁹ p̄t alicui ma/
lo resistē. et tñ ex sola malicia illd
eligit **E**t quo clare apparet peccm
in spūm sctm graui⁹ eē alijs peccis.
que in patrē et filiū omittunt. cuz
maius sit et graui⁹ peccare ex pro/
pria malicia. qz ex infirmitate vel
ignorātia **D**e qua ipi⁹ peccī in spū/
ritū sctm grauitate latior fiet infra
declaratio **E**t qz generalit̄ omnia
peccā tā in superioribus declarata
qz alia. vel ex infirmitate. vel ex
ignorātia. vel ex p̄pria malicia cō/
mittunt. nō fuit nēc spēalē de ipis
qñtitatib⁹ peccoz tractatum facē. ni
si solum de illo peccato in spirituz
sanctum quod vltra alia peccata
qñdā spēalitatē qñdā qz qñtitatē
importat **C**irca qđ peccm p cla/
riori nature ei⁹ declaratiōe et intel/
lectu et eo pmaxime qz multi fre/
quent de ipō loquūt q p̄pria ei⁹
naturā nō intelligūt. est aduerren/
dū q triplex de isto peccō in spūm
sctm repit positio seu acceptio **A**li

D. 1

Cōpendiū theologie

qui em̄ vt **hilar** Amb **hieron**.
et **Chryl**o. ponit̄ dicūt pcc̄z
in spūm̄ sc̄m eē. q̄n̄ ad lram̄ aliqua
blasphem̄ia ōtra spūm̄ sc̄m d̄r̄ siue
spūsc̄m̄ accipiat̄ fm̄ q̄ est nomē
essētiāle toti t̄nitati ouenit̄es. q̄libz
em̄ p̄sona spūs̄ ē et sc̄m̄. siue put
est nomē spēale vni^m in trinitate p/
sone **Et** fm̄ hāc acceptiōnē distin
guīt in euāgelio **Mat̄. xij.** blasphe
mia in spūm̄ sc̄m. ōtra blasphem̄iā
in filiū hominis. vbi exempluz de
ista blasphem̄ia habet̄ de iudeis
q̄ illa q̄ xp̄s i virtute spūsc̄i opa/
bat̄ attribuebāt p̄ncipi demonio/
rū. et ideo dicunt̄ in spūm̄ sc̄m
blasphem̄iasse **Aug^o** q̄ aliqui eum
sequētes dicūt et ponunt pcc̄m in
spūm̄ sc̄m eē finalē impenitētiā. q̄n̄
sc̄z aliq̄s in pcc̄o mortali vsq̄z ad
mortē inclusiue pseuerat. qz vt di/
cūt tal̄ in spūm̄ sc̄m blasphemare
videt̄. qd̄ qd̄a dicūt nō solū d̄bo
ozis fieri posse. h̄ etiā d̄bo cordis
et verbo opis **Nec** vno solū. imo
multis et multoties **Et** dicunt q̄
d̄bū sic acceptū dicit̄ eē blasphem̄ia
ōtra spūm̄ sc̄m. qz est ōtra remissio
nem pcc̄oz q̄ sit p̄ spūm̄ sc̄m q̄ est
charitas p̄ris et filij **Alj** et tercij
ponūt et dicunt pcc̄m in spūm̄ sc̄m
eē. q̄n̄ ex certa malicia. i. ex ip̄a de/
liberata electiōne mali peccat̄. qd̄
ex improba voluntate liberi arbi/
trij p̄cedit. qz vt tactū est peccatur
tūc ōtra bonitatē q̄ attribuit̄ ap
prop̄at̄ spūsc̄o **Et** in p̄posito p̄nti
fm̄ cōmunē vsū loquēdi et ponē
di accipit̄ isto t̄cio mō seu fm̄ istā

De pcc̄o in spūm̄ sc̄m

tertiā acceptiōnē **Quia** capiēdo in
pta p̄mā acceptiōnē seu p̄mū mo/
dū ponēdi. magis p̄prie est pcc̄m
spēale ad infidelitatē p̄tinens que
opponit̄ cōfessiōi fidei **Iuxta** v̄o
sc̄daz acceptiōnē seu sc̄dm̄ modū
ponēdi. pōt ad oia vicia p̄tinē. et
in om̄i genē pcc̄i ōtingē. etiam in
pcc̄is a p̄ncipio ex infirmitate vel
ex ignorātia omissis. imo p̄t ōtin
gere hominē in pcc̄o mortali mori
vel ex incuria. vel negligētia peni/
tendi. vel subito. vel ex improviso.
Et ideo iuxta hanc tertiā accepti/
ōnē seu ip̄m̄ tertiū modū ponēdi
fiet hic declaratio de ip̄o pcc̄o in
spūm̄ sc̄m **Sic** qd̄ iterū p̄ veraci
ori intellectu est aduertēdū q̄ nō
oē pcc̄m qd̄ ex certa malicia ōmit
tit̄ d̄r̄ eē pcc̄m in spūm̄ sc̄m. put̄ h̄ q̄
cōiter accipit̄ **Duplici** em̄ ōtingē
p̄t aliquē ex certa malicia. i. ex ip̄a
electiōne mali peccare **Uno** mō ex
inclinatiōne habit̄ viciosi seu assue
factiōe. imo fm̄ aliq̄m circūstātiā
ex p̄pria sciētia et deliberatione q̄
tū nō peccaret̄ in spūm̄ sc̄m. imo il
lud vt tactū est in q̄libz genē pcc̄i
ōtingere p̄t **Alio** mō p̄t q̄s ex pro
pria malicia peccare ex eo sc̄z q̄ i/
p̄se sciēter q̄ p̄ ōtēptū abijcit̄ q̄ re/
mouet a se illd̄ qd̄ in eo potēat ele
ctiōnē seu ōtinuationē pcc̄i impedi
re **Et** cū oia q̄ pcc̄i electiōnem seu
ōtinuationē impedire p̄nt q̄ impe
diūt sint p̄prie effect̄ spūsc̄i in ho
mie. id̄ ille q̄ vt tactū ē ip̄a sic pcc̄i
electiōnē seu ōtinuationē impediē
tia a se sciēter q̄ cōtēptū abijcit̄ q̄

De pcc̄o in spūm̄
remouet dicit̄ ex p̄pria m
p̄m̄ sc̄m peccare **Et** na
p̄t in h̄ p̄posito eē fm̄
p̄tione ex p̄pria malici
ut ad hoc infer̄ lat̄ d̄
Chryl^o autē pcc̄i in spū
Aug^o et eōm̄ acceptiōnē
eē lex spūs̄ i delictū p̄
penitētia obligatio. imp
veritatis agere in p̄pria
Qua tri mō^o seu lachrima
pcc̄m in spūm̄ sc̄m p̄t
tactū hic et cōtēptū p̄
est q̄ remouet̄ seu ōtēptū
q̄ h̄ ab electiōne pcc̄i seu
one qd̄ h̄ ē in effectu p̄t
Ma autē q̄ h̄c hominē ab
pcc̄o impedit̄ seu retrahit̄
dicit̄ lex ōm̄i vel ex p̄
dicit̄ vel ex p̄te donoz
p̄te ip̄i pcc̄i met̄ In iud
uno vno h̄m̄ lex iudic
Rēspō^o mie et q̄ ōtēptū
ex ōtēptūe lex diuine m
remouet̄ h̄ōa p̄m̄ lant
h̄ā p̄p̄ q̄ h̄ōz ab electiōne
retrahit̄ q̄ mouet̄ h̄ōz a
tēptū remouet̄ ab ip̄a nō
lex deū pcc̄a dicit̄ ōm̄i
tere velle peccat̄ q̄ h̄m̄
in spūm̄ sc̄m q̄ est delictū
d̄o iudicē et qua ōtēptū
mor ex ōtēptūe lex
cie rēq̄ rigide pcc̄a p̄
h̄ic timorē q̄ merito h̄
electiōnē ōtinuationē p̄
re et retrahit̄ h̄ōz a se p̄
remouet̄ ab ip̄a p̄p̄as
limes q̄ h̄az lēptimā h̄
velē sine p̄tia ōtēptū p̄

De peccō in spūm sc̄ctū

remouet. dicitur ex propria malicia et in
spūm sc̄ctū peccare. Et ita proprie acci-
piuntur in hoc proposito et secundum eodem acce-
ptionem ex propria malicia peccare. p-
ut adhuc inferius latius declarabitur.
Huius autem peccati in spūm sc̄ctū secundum
Augustinum et eodem acceptionem ponuntur
esse sex species. scilicet despectio presumptio. im-
penitentia. obstinatio. impugnatione
veritatis agnitione. inuidia fraterne gratie.
Quarta numerus seu sufficiencia sic sunt
peccata in spūm sc̄ctū. put iuxta sup-
radicta hic. et eodem accipiuntur fit et omi-
tuntur per remotionem seu contemptum eorum per
quod homo ab electione peccati seu obtinuatione
quod idem est in effectu potest impediri.
Nam autem quod sic hominem ab electione
peccati impedire seu retrahere potest. peccat
dicitur seu obtinuit vel ex parte diuini iu-
dicii. vel ex parte donorum dei. vel ex
parte ipsius peccati metus. **I**n iudicio autem di-
uino duo insunt scilicet iusticia et misericordia.
Respectu misericordie ex qua consurgit huiusmodi spes
ex consideratione scilicet diuine misericordie peccata
remittentis et bona premiantis. **Q**ui
hanc speciem quod hominem ab electione peccati
retrahere et impedire habet a se per con-
temptum remouet et abijcit. non sperans
scilicet deum peccata debite penitentia reme-
tere velle. peccat per primam speciem peccati
in spūm sc̄ctū quod est despectio. **R**espectu
vero iusticie ex qua consurgit debet timor
ex consideratione scilicet diuine iusti-
cie recte et rigide peccata punientis. **Q**ui
hunc timorem quod merito hominem ab
electione et obtinuatione peccati impedi-
re et retrahere habet. a se per contemptum
remouet et abijcit. sperans scilicet seu pre-
sumens quod per sepepterna sine meritis
vel et sine penitentia adipisci. peccat per

CCX

secundam speciem peccati in spūm sc̄ctū quod est presump-
tio. **E**t intelligantur hec sane iuxta de-
clarationem statim radictam. **N**am peccati
despectio et presumptionis. put hic
sumuntur non consistit in hoc quod quis dei mise-
ricordiam vel iusticiam non credat. quia
tunc non pertinet ad peccatum in spūm sc̄ctū
put hic sumuntur hoc potest pertinere ad
peccatum infidelitatis. **S**ed consistit in hoc
quod ipsa dei misericordia vel iusticia contemnitur
seu vilipenditur. **R**espectu autem secundi membri
principalis scilicet donorum dei quibus
homo a peccato retrahitur ipsa duo princi-
palia sunt. **P**rimum est agnitione veritatis
fidei quod maxime homines habet ab electione
peccati retrahere seu impedire. quoniam quod a
se scienter per contemptum abijcit veritatem. scilicet
agnitionem impugnat ut licet peccare
valeat. peccat per quartam speciem peccati in
spūm sc̄ctū. quod est impugnatione veritatis.
agnitione. **A**liud donum dei ab electio-
ne peccati impediens seu retrahens est
auxilium interioris gratie diuine col-
lare. contra quam ponit sexta species
peccati in spūm sc̄ctū. scilicet inuidia fraterne
gratie dum scilicet aliis non solum prode fraterne
seu proximi inuidet. **Q**uoniam inuidet
etiam gratie dei crescenti et apparenti in
mundo. **R**espectu vero tertii membri prin-
cipalis. scilicet peccati in se duo sunt. principalia
quod hominem a peccato impedire seu
retrahere potest debet. **P**rimum est inor-
dinatio. turpitudine ac vilitas actus
peccati in se. **S**ecundum est debita consideratio
soluta in homine penitentiam inducere de
peccato omisso. **E**t contra hoc homo peccat per
tertiam speciem peccati in spūm sc̄ctū. scilicet per
impudentiam. **S**ecundum est puritas et breui-
tas boni seu delectationis quam aliis

Cōpendiū theologie

in peccō q̄rit et inuenit Qui? ostēda
tio inducere solet hominē ad hoc
q̄ eius volūtas in peccō nō firmet̄
Et cōtra h̄ peccat hō p̄ q̄rēa spe
ciem peccī in spūm̄ sc̄m sc̄z per obsti
nationē **Et intelligant̄ ista duo sa
ne.** nō em̄ hic sumit̄ impenitētia p̄
ut dicit̄ pseueratiā in peccō morta
li vsq̄ ad mortē inclusiue. qz iā nō
essz spēale peccm̄. h̄ q̄dā peccī circū
stantia q̄ essz et ottingē possz in q̄
libet peccō vt aliq̄liē supra in sc̄da
acceptiōe peccī in spūm̄ sc̄m tactum
est **Sed** accipit̄ hic imp̄nia fm̄ q̄
importat̄ p̄positū nō penitēdi et ē
p̄prie resp̄cū p̄teritoz **Sic**iter ob
stinatio nō capiē hic p̄ pseueratiā
seu otinuatōe in peccō. h̄ q̄n hō su
um p̄positū in h̄ firmat̄ q̄ vult pec
cato inherē. et ē p̄prie respectu fu
turoz **Juxta illud Hieremie viij.**
Null' est q̄ agat p̄niam. i. agē velit
sup peccō suo dicēs. quid feci q̄ntū
ad p̄mū **Qēs** ouersi sūt ad cursum
q̄si equ' impetu vadens ad p̄lium
q̄ntū ad sc̄dm **Est etiā aduertē
dū q̄ Bernard' in li. de p̄cepto** q̄
disp̄satiōe ponit. q̄ nolle obedi
re ē resistē spūi sc̄o **Glosa** etiā ordi
naria leuitici vñ. dicit. q̄ simulata
p̄nīa ē blasphemia spūi sc̄i **Scisma**
etiā recte cōtra spūm̄ sc̄m omitti vi
det̄. nāqz p̄ eū ec̄cia vniē **Que** tria
nō vident̄ sub sex sp̄eb' peccī in spū
sc̄m sup declaratis p̄phēdi **Sz** q̄
bñ cōsiderat̄ p̄dca tria sub ip̄is spe
cieb' effectualit̄ otinent̄ q̄ p̄phen
dunt̄. et ad ip̄a reduci p̄nt **It**pu

De peccō in spūm̄ sc̄m

ta nolle obedire p̄tinet̄ et reducitur
ad obstinationē **Simulatio** p̄ntie
pertinet̄ et reducitur ad impenitenti
am et sub ea otinet̄ **Scisma** p̄tinet̄
et reducitur ad inuidētā sine gr̄e. p̄
quaz gr̄am mēbra ec̄cie vniunt̄
Quare irremissibile **Est** etiā
notādū q̄ peccm̄ in spūm̄ sc̄m dicit̄
cōit̄ irremissibile iuxta illud **Abuz**
xpi Qui peccauerit in spūm̄ sc̄m. nō
remittet̄ ei in h̄ seculo. neqz in futu
ro **Qd** sic pōt̄ intelligi **Et** fm̄ oēs
tres acceptiōes peccī in spūm̄ sc̄m
sup̄ positas **Juxta** em̄ sc̄dam ac
ceptiōnē q̄ est **Augl.** clarū est q̄ fi
nalis imp̄nia quaz ponit̄ peccm̄ in
spūm̄ sc̄m realit̄ ē irremissibilis. q̄a
nullo mō remittit̄ **Quo** em̄ remit
teretur peccm̄ mortale. in q̄ vsqz ad
mortē pseuerat' **Nō** em̄ hic in hac
vita cū de eo nulla p̄nīa habita et
facta sit nec etiā in vita futura. vbi
null' locus est mie. h̄ pure iustitie.
vbi etiā q̄s meritoze penitere non
p̄t **Sc̄dm** aut̄ alias duas accepti
ones sc̄z p̄mā et etiā dicit̄ ec̄ peccm̄
in spūm̄ sc̄m irremissibile **Nō** quia
nullo mō remittit̄. h̄ qz q̄ntū ē de
se et sui natura habz meritū nō re
missionis. meret̄ qz q̄ nō remittat̄
Et h̄ duplicit̄ **Uno** mō q̄ntū ad
penā **Alio** mō q̄ntum ad culpam
Quātū ei ad penā certū est. q̄ ex
ignorantia vel infirmitate peccat
minozē penā meret̄ in aiozem qz q̄
dāmō excusationē habz. vnde ei'
pena minui debeat. qz q̄ ex certa
malicia peccat **It** gr̄a exēpli. ad

De peccō in spūm̄ sc̄m

peccm̄ dicit̄ r̄bi supra iura
acceptiōes peccī in spūm̄ sc̄m
qui **Ad** qui blasp̄hem
sc̄m tanqz filii hominis
m̄ voracē vini potacōe
canozū amatozē malozē
onē h̄re poterit̄ p̄tinet̄
carnis quā in ip̄o r̄po
et sic minorē circa h̄ penā
et id dicit̄ sūt a r̄po blasp̄
le in filii q̄ remissibile ē
ip̄am ouerati q̄ nō traie
blasp̄hemabit caritate sc̄z
mitate. r̄dōes demeritū
mitate cecozū et alioz op̄
raozū q̄ sūt ip̄e opa dū
tis et nō nō p̄ spūm̄ sc̄m fier
rant. attribūdo diabolo. n
culationē h̄ abebat vñ pena
minui meret̄ **Et** ideo nic
a r̄po blasp̄hemalle in spū
Qd peccm̄ non fuit ad sc̄dm
nullū. neqz in h̄ seculo neqz in
ro. imo fm̄ exp̄sitiōe **Tris**
illo peccō penaz palli sūt et in
vita p̄ Amozos. et in futura
et ap̄to volozes **Quāntū** aut̄
culpā vñ peccz in spūm̄ sc̄m irre
missibile ex ip̄a vñ otinēde remi
ti **Sicut** em̄ aliq̄s moeb' cor
fm̄ sui naturā inuolūbis vñ
le habet illud q̄ ob tollunt
bus moeb' curari p̄t. vñ p̄
tollit virtutē nature vel ino
fioiū cbi et meret̄ licet
gr̄a et miraculo possz illu
urare. ita suo mō iste moeb'
la q̄ peccm̄ in spūm̄ sc̄m

De peccō in spūm s̄ctū

positū ubi xp̄i supra iurta p̄maz
acceptioez pecc̄i in spūm s̄ctm alle/
gati **J**udei qui blasphemabāt in
xp̄m tanq̄z filiū hominis vocādo
eū voracē vini potatozez et publi/
canoꝝ amatozē .maiozē excusati/
onē h̄re poterāt p̄pter infirmitatē
carnis quā in ip̄o xp̄o aspiciēbāt
et sic minozē circa h̄ penā merebā/
tur id̄ dicti sūt a xp̄o blasphemaf/
se in filiū qd̄ remissibile ē **S**ed qm̄
ip̄am diuinitatē q̄ etiā erat in xp̄o
blasphemabāt curatiōnē sc̄z infir/
mitatū .electiōes demonioꝝ .illu/
minatiōes cecozū .et alioꝝ opa mi/
raculoꝝ .q̄ sūt p̄prie opa diuinita/
tis .et nō nisi p̄ spūm s̄ctm fieri pote/
rant .attribuēdo diabolo .nullā ex/
cusatiōnē habebāt vñ pena eozꝝ
minui mereret **E**t ideo tūc d̄ci sūt
a xp̄o blasphemasse in spiritū s̄ctm
Qd pecc̄m non fuit ad l̄raz eis re/
missū .neq̄ in h̄ seculo neq̄ in futu/
ro .imo s̄m expositionē **C**risost̄ .p̄
illo pecc̄o penaz passi sūt et in p̄nti
vita p̄ Romanos .et in futura vi/
ta apud inferos **Q**uātum aut̄ ad
culpā d̄r pecc̄z in spūm s̄ctm irremis/
sibile ex ip̄a indispositiōe remitten/
di **S**icut em̄ aliq̄s morbz̄ corp̄alis
s̄m sui naturā incurabilis d̄r .qm̄ i/
se habet illud p̄ qd̄ tollunt̄ ea ex q̄
bus morbz̄ curari p̄t .v̄tputa quia
tollit virtutē nature vel inducit fa/
stidiū cibi et medicine .licet de^o sua
gr̄a et miraculo possz̄ illū morbz̄
curare .ita suo mō iste morbz̄ spūa/
lis q̄ pecc̄m in spūm s̄ctm d̄r s̄m suā

CCxi

naturā incurabilis et irremissibilis
dicit̄ ex eo sc̄z q̄ de sui natura ex/
cludit et abijcit ab homine illa p̄
q̄ fit pecc̄oz remissio **N**on tñ p̄pter
h̄ intelligenda ē oio p̄clusa via sa/
natiōis .et remissiois .s̄m om̄ipotē/
tiā et miāz dei .p̄ quā aliqñ tales
qm̄ miraculose sp̄saliē sanant̄ .licet
raro et difficilē **D**e nullo etenim
q̄z diu durat hec vita .despandū ē
cōsiderata sc̄z oipotētia et miā dei
Sed cōsiderata natura .et cōditione
pecc̄i .aliqui filij diffidētie d̄cuntur
vt̄ habetur p̄ apl̄m ad eph̄ .v̄ .

Sūt alij alio mō istā irremissibi/
litate pecc̄i in spūm s̄ctm exponētes .
h̄ effectualit̄ iuxta ea q̄ sup̄ notata
sūt **N**otāt eni q̄ h̄ nomē irremissi/
bile tripliciter sumi p̄t **U**no mō ne/
gatiue sc̄z q̄ nullo mō remitti pōt
Et isto mō pecc̄m angeli et d̄ana/
toꝝ irremissibile dicit̄ **A**lio mō p̄/
uatiue qd̄ sc̄z ex se cōgruētiam nō
habz̄ q̄ remitti debeat .licz̄ ex cō/
gruētia diuine bōitatis remitti pos/
sit **E**t h̄ mō om̄e pecc̄m mortale ir/
remissibile dicit̄ **T**ertio mō cōtra/
rie q̄ .s̄ .ex se importat̄ .ic̄cludit dis/
positiōnē cōtrariā ad remissionem
Et h̄ mō pecc̄z in spūm s̄ctm irremis/
sibile dicit̄ .qz̄ importat̄ ex se et in/
cludit dispositiōnē cōtrariā gr̄e
remittēti pecc̄m .p̄ despationem sc̄z
vel p̄sūptionē aut alias ei^o species
Et iuxta istū modū ponendi capi/
unt etiā nūerū seu sufficientiam sex/
specierū pecc̄i in spūm s̄ctm sup̄ enu/
merataz̄ .h̄ sc̄z mō **I**n remissione

Cōpendiū theologie

em̄ vt dicit̄ tria occurrē. hñt̄ vide/
licet. ip̄e remittēs. ille cui remittit̄
et dispositio remittēdi in eo cui re/
mittit̄. In ip̄o remittēte duo sūt. s.
m̄ia et iusticia. Cōtra p̄mū quozū
peccat̄ p̄ desp̄atiōez. cōn sc̄dm p̄
p̄sūptionem. In eo cui remittitur
duo eē ouenit sc̄z dolorē de om̄is/
so. 7 p̄positū v̄ lterit̄ d̄ n̄ remittēdo
Cōtra p̄mū q̄rū peccat̄ p̄ obstina/
tionem. Cōn sc̄dm p̄ finalē impe/
nitētiā. Dispositio d̄o remittēdi i
eo cui remittit̄ duplex ē. s. cōgnitio
veri. et amor boni. Cōn p̄mū q̄z
peccat̄ p̄ impugnationē veritatis
agnite. Cōtra sc̄dm p̄ inuidētiam
fr̄ne gr̄e. Et accipit̄ hic finalis im/
p̄n̄ia. put̄ in sup̄iorib̄ declaratū ē.
nō q̄dē put̄ importat cōtinuatio/
nem in peccō vsq̄z in finē. nā sic in q̄
libet peccō mortali cōtingē p̄t. h̄ ne/
gatiue. put̄ sc̄z dicit̄ seu importat
p̄positū nō penitēdi. Et isto mō est
sp̄s pecc̄i in sp̄m̄isēm. Breuif̄ vt iā
tactū est iste vltim̄ mod̄ ponendi
in effectu reincident̄ in ea q̄ sup̄i dī/
cta et declarata sūt. Sed ideo hic
inferi placuit vt legentes cape pos/
sint q̄d eis magis sedebit 7 place/
bit. **De peccō actuali veniali Et**
circā ipsum in generali
occurrentibus

Asp̄edita igitur iuxta ince/
ptum hui⁹ octauī tractat̄
p̄ntis libelli ordinē decla/
ratiōe duoz̄ p̄ncipalīū mēbrozuz
p̄me diuisiōis pecc̄i sup̄ tacte 7 po/
s̄ite sc̄z pecc̄i originalis. et pecc̄i actu/
al̄ mōrtis. Nūc de alio t̄tio mēbro

De peccō veniali

p̄ncipali eiusdē diuisiōis. s. de peccō
actuali veniali aliq̄ dicēda veniūt
Et primo q̄d sit et vnde dicat̄. Se/
cūdo de diuersis ei⁹ noib⁹ seu ap/
pellationib⁹. Tercio de aliq̄bus
ipsius peccati effectibus

Quid sit peccatū veniale. et
vnde dicatur

Peccatū veniale s̄m̄. Auḡ.
est q̄ licet penaz̄ mereat̄.
nō tñ hominē vsq̄z ad rea/
tū perpetue mortis grauat seu ob/
ligat. h̄ facile indulgetur. Pro q̄
ad maiorē declarationē sciēdū est
q̄ licet diffinitio Auḡ. in sup̄iori/
b⁹ peccō mortali attributa sc̄z q̄d
est dictū vel factū vel occupitū cōn/
legē dī seu legē eternā. peccō actua/
li in generali seu tanq̄z generi ab/
aliq̄b⁹ attribuat̄. et sic s̄m̄ eos pos/
set etiā peccō veniali s̄m̄ tñ maius
et min⁹ op̄etere seu ouenire. Sc̄dm
tñ beatū Thom̄. p̄ma sc̄de sue sū/
me. illa diffinitio sic sup̄ peccō mor/
tali attributa. magis p̄p̄ie ip̄i pec/
cato mortali ouenit. Nā in eo ē p̄/
fecta rō pecc̄i. quā p̄p̄ie dicta diffi/
nitio importat. Nā vt dicit̄ idem
doct̄or q̄ pecc̄m veniale dicat̄ pecc̄z
h̄ solū est s̄m̄ imp̄fectā rōnē pecc̄i.
imo in ordine ac respectu ad pecc̄z
mortale p̄t eo mō pecc̄z veniale dī/
ci pecc̄m sicut acc̄ns in ordine ac re/
spectu ad s̄bam dī ens. i. s̄m̄ imp̄/
fectam rationem entis. Pecc̄m enīz
veniale ex se nō fit seu omittit̄ cōn/
legē. Nā hō in q̄ntuz venialit̄ pec/
cās n̄ facit q̄d lex p̄hibz̄ nec p̄ter/
mittit illd̄ ad q̄d lex ex p̄cepto ob-

et vnde dicatur
ligat. q̄ iā nō peccaret
mortalit̄. Et facti p̄m̄
nō obstat modū rōnē
tēdit. Et ideo vt dicit̄
Thom̄. quib⁹ pecc̄i
niale. nō ē diuisio gene/
q̄ eōdē rōnē ip̄i generi
h̄ solū ē diuisio analog/
rōnē generis s̄m̄ p̄p̄ie
p̄p̄ie. Pro q̄ p̄p̄ie
q̄ vult ē regula cōtra
rōnē p̄m̄ q̄ ē ip̄a h̄
q̄d rō dī. Et p̄ op̄at̄
illas regulas s̄m̄ q̄ actū
vno voluntatis. et om̄is
tio cōtinent̄ ad q̄ talis
vt voluntas non dicit̄
extremis. I. a deo p̄ncipi/
fine. Et videt̄ oīa a deo
cōgnoscit̄ et in deo oīa
q̄ reduntur. ouenit
uertat̄ in dīct̄m d̄o
ere. Et h̄ habet ad q̄
s̄m̄ rōnē mal̄. et eo sc̄z q̄
s̄m̄ oīa cōtinentur. v. l. ea
Et p̄o p̄t̄. rōnē illa ad q̄
ta cōtinentur. t̄o effectū
et dicit̄. Et h̄ vt talis
m̄ rō pecc̄i mortalis. p̄
s̄m̄ sc̄z dicit̄. t̄o inco/
q̄ oplet̄ rōnē pecc̄i. Dupl̄
ordinatio. vna p̄ lib̄t̄
cipi. finis orōnis sc̄z
inordinatio facit̄ pecc̄m
q̄ sc̄z aīa p̄ p̄m̄ deo
ad auertionē ab r̄mo
p̄ncipiū ordinis ē. et talis
ū v̄iri debent̄. Alia imo
ū. q̄ saluato ip̄o p̄ncipiū

et unde dicatur

ligat. qz iā nō peccaret venialit̄ s̄ mortaliē. S̄z facit p̄ter legē. qz. s̄. nō obſuat modū rōnis quē lex in tēdit. Et ideo vt dicit idē beatus Thom̄. diuifio p̄ccī i mortales veniale. nō ē diuifio generis in spēs. q̄ eqliē rōnē ip̄i generis p̄cipient/ s̄ solū ē diuifio analogi in spēs. s̄. rōnē generis p̄m p̄usq̄ posterius p̄cipiātes. **Pro** q̄ adhuc notādū q̄ duplex ē regula hūane volūtat̄. **Vna** p̄pinq̄ q̄ ē ip̄a hūana rō. **Alia** est p̄ma regula scz lex eterna q̄ est q̄i rō dei. Et p̄ opationē ad istas regulas sumit̄ q̄ attendit̄ rectitudo volūtat̄. et om̄is om̄ēfuratio cuiuscūq̄ ad̄. q̄ talis debz eē. vt voluntas non declinet a suis extremis. s̄. a deo p̄ncipio q̄ a deo fine. **Et** videlz oīa a deo se habē agnoscat et in deuz oīa referat. a q̄ rectitudinē q̄ om̄ēfuratiōe si diuertat incōmēsurata q̄ d̄ordinata erit. **Et** ex h̄ habet ad̄ hūan̄ q̄ sit bon̄ vel mal̄. ex eo scz q̄ debi tā habz om̄ēfuratiōē. v̄ ea caret. **Et** q̄nto pl̄ recedit ille ad̄ a debi tā om̄ēfuratiōe. tāto efficit̄ peior et deterior. **Et** hinc vt tactū est sumit̄ rō p̄ccī mortalis q̄ p̄ccī venial̄ p̄m scz diuersitatē inordinatiōis q̄ oplet rōnē p̄ccī. **Duplex** em̄ ē inordinatiō. vna p̄ subtractionē p̄ncipij q̄ finis ordinis scz dei. **Et** hęc inordinatiō facit p̄ccm mortale. q̄n scz aīa p̄ p̄ccm deordinat̄ vsq̄ ad auersionē ab vltimo fine. q̄ etiā p̄ncipiū ordinis ē. et cui p̄ caritatē vniri debem̄. **Alia** inordinatiō est. q̄ saluato ip̄o p̄ncipio q̄ fine or

CCxi

dinis. s̄t inordinatiō solū circa ea q̄ sūt circa ip̄m p̄ncipiū q̄ finē. **Et** hęc inordinatiō facit soluz p̄ccm veniale. qz tūc aīa non deordinat̄ p̄ p̄ccm vsq̄ ad auersionē ab vltimo fine. q̄ vt iā dēm ē etiā ip̄m p̄ncipiū ip̄i ordinis ē. **Et** dat ip̄e beatus Thom̄. exemplū de inordinatiōe opleritiōis q̄ otingit in aliquo aīali. **Ram** si illa inordinatiō p̄cedat vsq̄ destructionē vitalis p̄ncipij. tunc sequit̄ mors. **Si** v̄o saluo p̄ncipio vitali sit solū q̄ daz inordinatiō humoz tē solū q̄ dā ē egritudo. **Dicit** autē p̄ccz veniale a venia. ex q̄ insurgit q̄ aliq̄ rōnē hūi imponētes dicūt. triplici cōsideratiōe seu resp̄tu aliq̄d p̄ccm dici veniale. s̄. ex euetu. ex cā. ex genē. **Ex** euetu q̄ dē qz realit̄ veniā cōsecutū ē. **Et** hinc ē q̄d dicit̄ Amb̄. q̄ om̄e p̄ccm intelligēdo etiā de mortali p̄ p̄niam sit veniale. **Sed** ista cōsideratiō seu acceptiō p̄ccī venialis larga ē. nec p̄posito cepto bñ oueniēs. **Et** cā v̄o qz illud p̄ccm licet forsā ex suo eē mortale existat. hz tñ i se seu importat aliq̄d vnde veniā cōsequi possit. nō q̄ dē ex se simplr̄ h̄ ex q̄ dā cā inuicē. **Quia** scz hz i se seu importat aliq̄d suā culpā diminuēs. vt sūt p̄cca q̄ infirmitate vel ignorātia omitterunt̄. resp̄tu eorū q̄ omitteruntur ex p̄pria malicia. **Et** ista adhuc cōsideratiō seu acceptiō nō ogruit n̄o p̄posito. **Ex** genere autē qz illud p̄ccm de se nō tollit ordinē ad vltimū finē. et sic nō meret̄ penā eternā. **Sz** qz aliquaz

Cōpendiū theologie

inordinationē et obliq̄tatē a recta regula importat. meret̄ penā h̄ tē poralē. vt iā satis sup̄ expositū est. **Et** fm̄ istā acceptionē intelligunt̄ ea q̄ iā hic de pccō veniali tractata sūt et tractabūtur. **Nā** fm̄ ip̄am ordinationē seu acceptionē distinguūt̄ et diuidūt̄ pccm̄ veniale contra pccm̄ mortale. dū cōiter dicit̄ q̄ pccōz actualiū aliud est mortale aliud veniale. **Que** differētia seu distinctio inter pccm̄ mortale et veniale sumit̄ ex obiecto seu ex parte obiecti. **Sū** cū vt iā sup̄ aliq̄lit̄ tractū ē. volūtas peccātis fert̄ in aliq̄d qd̄ fm̄ se repugnat caritati q̄ est p̄ncipiū vite sp̄ualis. et p̄ quaz hō ordinat̄ ad vltimū finē scz deum. tūc illud pccm̄ ex suo obiecto seu rōne sui obiecti habet q̄ sit mortale ex genē siue sit contra deū directe. vt puta contra ei⁹ p̄p̄iā dilectionē et honorē. vt sūt infidelitas. heresis. blasphemia et hm̄di. **Siue** sit cōtra deū indirecte. vt puta cōtra dilectionē p̄ximī. quā vult et precepit. sic homicidiū adulteriū. et filia. **Cū** vero volūtas peccātis fert̄ in id qd̄ in se continet q̄ndā inordinationē. q̄ tñ nō contrariat̄ dilectioni dei et p̄ximī. sic sūt verbū ociosus risus sup̄flu⁹. et alia hm̄di tūc illud pccm̄ ex suo obiecto seu ratiōe sui obiecti nō habz qd̄ sit mortale ex genē h̄ solū veniale. **Et** h̄ ē soez in effectu cū illo qd̄ cōiter d̄ q̄ peccatum mortale est libido seu voluptas in creatura sup̄ deū. i. pl⁹ q̄z deo vel eq̄ vt deo. et veniale ē cō-

De pccō veniali

placētia seu voluptas in creatura infra vel citra deū. i. q̄ nō plus q̄z deo nec eq̄ sic deo. qz scz nō velle q̄s illi finalit̄ adherē. vel p̄pter illud deo displicē. aut scient̄ cōn ei⁹ p̄cepta et mādata q̄c̄q̄ facē. **Pro** ampliori insup̄ tā dicendoz q̄z eē iam d̄coz et sp̄ealit̄ sup̄ vbi actū ē qm̄ vicia capitalia mortalia et qm̄ venialia existāt. declaratiōe. ē sciē dū. q̄ qz actus morales nō solum recipiūt rōnez boni et mali ex obiecto seu rōne obiecti. h̄ etiaz ex aliq̄ dispositiōe seu itētiōe agētis qm̄qz contingit q̄ ille act⁹ q̄ alias ex suo genere scz rōne sui obiecti est pccm̄ veniale. ex pte dispositiōis ipsius agētis efficiē mortale. **Nel** qz ip̄e agēs i illo constituit suū finē vltimū. **Nel** quia illud ad aliquid aliud ordinatq̄d ex suo genē pccm̄ mortale existit. **Sup̄ta** gr̄a exēpli. **Si** iuxta sup̄ tracta aliq̄s de dilectiōe alicui⁹ boni immutabilis quā citra deū haberet in tātū trāfiret. q̄ illi tali bono immutabili tanq̄z ibi suū vltimū finē constituit adhereret. iā illud qd̄ alias ex suo genē nō esset nisi veniale pccm̄. ex ip̄i⁹ agētis dispositiōe seu itētiōe fieret mortale. **Nel** in alio exemplo met sup̄ p̄posito. vbi q̄s d̄bū ociosū qd̄ de suo genē nō ē nisi veniale ordinat̄ ad adulteriū omittēdū. tūc d̄bū ociosū est pccm̄ mortale. **Et** fm̄ h̄ p̄p̄rie h̄nt̄ intelligi illi quatuor modi q̄ b⁹ pccm̄ veniale d̄ efficiē mortale. sup̄ vbi de pccō mortali actū ē specificati. **Similiter** eē ex opposito

h̄ d̄
m̄ p̄
et veniale

et eius cognitio
tingē p̄ q̄ ille act⁹ q̄
suo genere scz rōne sui
pccm̄ mortale. ex pte sui
agens sit veniale
act⁹ ē implet⁹. i. nō p̄
q̄ ē p̄mū actū mortale
seu regulatiū p̄ncipiū
Sicut de libitis seu p̄
bus infidelitatis vel bla
phemis exēplari possz. **Nel**
ita i sup̄ tracta de in
er suo genē rōne q̄ sit ob
pccm̄ mortale. cū sit voloz
ctio de bono alteri⁹ q̄ res
nat̄ thortas. **Si** tñ in mor
do et nō plene a rōne de
ostitit. manet solus pccm̄
Et sic de plurib⁹ exēplis
de q̄ magis in loco iā
vbi qm̄ vicia capitalia. m
venialia existit actū ē. **Q**
in sup̄iorib⁹ q̄ in sequētib⁹
pccō mortis de pccō veni
ad d̄ h̄ nomē actuale. cū tñ
sūt pccō iā mortalia q̄ veni
inon faciendo seu omittē
filiā. q̄ d̄bū p̄ca omittē
pellant. ratio p̄ncipal̄ h̄nt̄
nō demerēda differētia in
originali. ex pccm̄ non q̄
qd̄ cōiter per actuale ab
distinguit qz nō nū actu
vel ab actu q̄dā intern
tis comitit. qd̄ nō sic ē i
ginali. vt satis in sup̄iorib⁹
tū ē. **Circa** q̄ p̄ca omittē
eo p̄ntē materia p̄ntē ē
vū. q̄ omittit eo p̄ntē
tū. qz alias p̄ntē est

et eius cognitione

contingē p̄t q̄ ille act⁹ qui alias ex suo genere scz rōne sui obiecti estz p̄c̄m mōrle. ex p̄te seu dispositiōe agentis sit veniale. p̄pter h̄ scz q̄ act⁹ ē imp̄fect⁹. i. nō p̄fecte a rōne q̄ ē p̄mū actū mōrālū directiū seu regulatiū p̄ncipiū deliberat⁹. Sicut de subitis seu p̄zimis motibus infidelitatis vel blasphemiez alijs exēplificari possz. **N**el etiā iuxta i supiorib⁹ tacta de inuidia. q̄ ex suo genē rōne q̄ sui obiecti est p̄c̄m mortale. cū sit dolor ⁊ displicētia de bono alteri⁹ q̄ recte contra charitati. Si tñ in motu imp̄fecto et nō plene a rōne deliberato consistat. manet soluz p̄c̄m veniale. Et sic de plurib⁹ exēplificari possz de q̄b⁹ magis in loco iā allegato. ubi qñ vicia capitalia. mōrālīa vel venialia existāt actū ē. **Q**u autē taz in supiorib⁹ q̄ in sequētib⁹ ubi de p̄c̄o mōrālīz de p̄c̄o veniali agit addit h̄ nomē actuale. cū tñ plura sūt p̄c̄a tā mortalia q̄ venialia. q̄ in non faciendo seu omittēdo consistūt. q̄ cōiter p̄c̄a omissionis appellant. ratio p̄ncipal fuit ad clarit⁹ denotādā differentiā int̄ p̄c̄m originale. et p̄c̄m non originale qd̄ cōiter per actuale ab originali distinguit qz nō nisi actu ab extra vel ab actu qd̄ā interiori voluntatis cōmittit. qd̄ nō sic ē i p̄c̄o originali. vt satis in supiorib⁹ declarātū ē. **C**irca q̄ p̄c̄a omissionis q̄ntū ad p̄ntē materiā spectat ē aduertēdū. q̄ omissio eoz scz ad q̄ hō tenet qz alias p̄prie nō estz omissio.

CCXIII

aliqñ contingē p̄t ex sola inaduertētia seu obliuioe. vtputa gra exēpli. **S**i aliq̄s hora debita q̄ tenet ire ad eccliam obliuiscitur ire ⁊ talis omissio nullū vel modicū ē p̄c̄m. qz iā extra actū voluntatis est. **A**d huc si illa obliuio ex aliq̄ alia causa vel occasiōe. siue p̄pinq̄ siue remota p̄cedēte. circa qm hō p̄uidē poterat ⁊ debebat contingēt esset mai⁹ p̄c̄m circa illa q̄ circa ip̄am omissionē in se. Aliqñ vero contingē potest omissio ex aliquib⁹ alijs causis seu occasiōib⁹ q̄ tñ nō sūt in p̄tate hominis. vtputa in exēplo iam cepto. **S**i aliq̄s p̄pter grauez infirmitatē vel alias cōn suaz voluntatē detēt⁹ seu impedit⁹ non iret ad eccliam hora q̄ tenet ⁊ tūc ip̄a omissio nō habz rōnem p̄c̄i. imo nec p̄prie in isto casu d̄z dici omissio. Aliqñ autē contingē p̄t omissio ex causis vel occasiōib⁹. que subiacēt voluntati hominis. et tē omissio habet rōnem peccati. **Q**uia tūc semp oportz q̄ illa causa seu occasio in q̄ntū est voluntaria habeat aliquem ad minus interiorē actum voluntatis. quod potest cōtingere seu considerari dupl̄. **U**no modo qñ ille act⁹ interior voluntatis directe fert in ip̄am omissionē vtputa in exemplo iā tacto. Aliq̄s hora debita q̄ tenet omittit ire ad eccliam solum quia vult non ire vitans laborem vel huiusmodi et tunc talis actus voluntatis p̄prie et de per se p̄tinet ad omissionem. **V**oluntas etenim cuiuslibet p̄c̄i

Compēdiū theologie

pprie et de p se ad illud peccatum
p̄tinet eo q̄ volūtariū est de rōne
p̄ccī. in tantum vt dicat Aug. pec/
catū adeo volūtariū eē. q̄ si non
sit volūtariū p̄ccm nō est Alio mō
ōtingē seu cōsiderari p̄t q̄ scz ille
ad^o volūtatis nō ferē dīrē i ipaz
omissionē. h̄ ferē in aliq̄o aliud p̄
q̄ō cōtingit omīssio illi^o ad q̄ō q̄s
tenet Et iste vocat ad^o exteriorz
de p̄ accūs Qd̄ iterū dupl̄r cōside
rari p̄t Quia vel illud in q̄ō sic fer
tur ip̄a volūtas ē ip̄i omīssioi cōi
ctū. vtputa cōtinuādo exēplū s̄a ce
ptū Aliquis omittit ire ad eccliam
hora debita q̄ tenetur qz tūc vult
ludē vel bibē. et ludit vel bibit. cer
tū est q̄ ille ad^o ludēdi vel bibēdi
illa hora. est ad^o cōiūctū illi omīssioi
Nē illud in q̄ō volūtas ferē nō ē
ip̄i omīssioi cōiūctū. h̄ ē p̄cedens et
remotū. vtputa. Aliq̄s vult diu vi
gilare de sero et vigilat ex q̄ cōtin
git q̄ omittit ire ad eccliam ho
ra matutina. certū ē q̄ ip̄e actus
vigilādi de sero nō est cōiūctū ip̄i
omīssioi Et q̄b^o p̄z q̄ licet ip̄a pec
cata omīssiois de p̄ se et simpliciē
cōsiderata possint eē absq̄ aliquo
actu ab extra. resp̄cū tñ actū tam
interiorū ip̄i^o volūtatis et de per
se q̄ exteriorz de p̄ accūs nō sūt
sine aliq̄o actu Et exiñ actualia dici
p̄nt Per iam hīc tacta p̄t quisq̄
apud se p̄p̄dē q̄n p̄ccā omīssiois
sūt mortalia vel venialia. vel gra
uia vel leuia. cōsidēatis scz obliga
tione q̄ q̄s ad aliq̄o faciēdū tenet.
et n̄itate v̄l utilitate illi^o ad q̄ō sic

De potentijs

tenet. et causis seu occasiōib^o ex q̄
bus omīssio contingit

De natura p̄mo^o motū q̄
q̄n p̄ccā existāt

Quia dō omīe p̄ccz actuale
sue mōde siue veniale cōi
ter a p̄mis motib^o cōtum
habz. imo ip̄i p̄mi mot^o inter p̄ccā
venialia cōputant. in omī ei tētati
one ē cōiter iste success^o. q̄ p̄mo in
surgit p̄m^o mot^o. quē sequit delēa
tio. et exiñ cōsēsus. ordo em̄ tētatio
nis hīc cōster ē. q̄ p̄ tria successiue
i p̄ccm inducimur. s. suggestiōe. dele
ctatiōe. cōsēsu. ita q̄ p̄ suggestiōē
q̄ siue ab extra. vt a diaboloz mū
do. cuiusmōi tētatio nō ē p̄ccm h̄
matēia exercēde virtutis. siue ab i
tra vt a fomite. q̄ nobis inest p̄ce
dat. excitat p̄m^o mot^o et ibi tenta
tio inchoat. p̄ delēctationē p̄gredit
et p̄ cōsēsu cōsumat. q̄ tñ cōsumatio
intelligat de cōsēsu in actū. naz ali
quē ē repire cōsēsu in delēctationē
in q̄ licz cōsistat p̄ccm. nō tñ ibi p̄
prie dī tētatio cōsumari. vt lat^o infra
declarabit Ideo p̄ clariozi intel
lectū tā iā dōoz q̄z etiā dicēdozū
venit aliq̄o de ip̄is p̄mis motibus
delēctatiōez cōsensu in generali tā
gendū ¶ Pro quo sciendū q̄ ani
ma sensibilis duplicē habet poten
tiam Anā apprehensiuā Aliā mo
tiuā Apprehensiuā iterū diuiditur
in apprehensiuā de foris. et in ap
prehensiuā de intus seu ab intra
¶ Tres apprehensiuē de foris seu
ab extra sunt quinque sensus par
ticulares siue extēiores. s. visus au

de p̄mi motib^o i p̄ccz delēctatiōe et cōsensu
quib^o quōsdā cōiūctū p̄ccz

anime rō

ditus. gust^o. odorat^o
vires apprehensiuē pa
tio fit in ip̄is sensib^o
p̄cedo et nō ab er
sūt illi scūs solū p̄ccz
singulariū et nō vni
bit oēs rōa originē
veluti linee a centro
causā in eis dicitur
q̄mōz opz occurrē. s. o
merū cōferens et dīpo
nū sumēs q̄ latū. et ad
componē Et in multis o
offert ad imitē q̄ p̄
senti nō ē n̄cariū exp̄mē
nāt apprehensiuē ab int^o
potētiē interiorē aie s
visus cōis. imaginatio
fantasia. et memoria Et
iste dōoz potētiē passiuē
suscipiēdo apprehensiuā
fōmis ratiō singulariū
circa p̄ntaria tñ Et ē
potētiā q̄ omīū scūs p̄ccz
obīdē apprehensiuē Quā ali
similitudines suoz scūs p̄ccz
omīū reuocāt. q̄ mediāte
guloz p̄ntariū v̄dicāt
nūt Quā s̄m iudiciū scūs
p̄ntariū nos vidē q̄n v
audire q̄n audim^o. et h̄c
¶ Int^o aut imaginatiua ē
apprehensiuā in q̄ imagi
nū scūs illū reuocāt Ita
strabit q̄ scūs. q̄m scūs
formaz rei nū ip̄a re p̄ccz
ginatio dō formā rei rep
ip̄a absēte Et h̄c differē
q̄ scūs cōis indigē p̄ntaria

anime rōnalis

ditus. gustus. odoratus. tactus. Et sunt vires apprehēsiue passiue qz sensatio fit in ipis sensib' ab intra suscipiēdo et nō ab extra mittēdo Et sūt isti sēsus solū pceptibiles rerū singulariū et nō vniuersalium Et hñt oēs vnā originē a sēsu cōi a q' veluti linee a centro exeunt Et ad causādū in eis debitā sēnsificatiōnē qtuor optz occurrē. .i. obiectū pñs mediū deferens. et dispositū organū oueniēs et sanū. et actualē aie intentionē Et in multis oueniunt et differūt ad inuicē q' p matēia presenti nō ē nēariū expmē. **Vires** autē apprehēsiue ab int' sūt quinque potētie interiores aie sēnsibilis. q' sē sēsus cōis. imaginatio. estimatio. fātasia. et memoria Et sūt ec' oēs iste qnqz potētie passiue qz ab int' suscipiēdo apprehēdūt et patiunt a formis rerū singulariū Et sūt etiā circa p'icularia tm' Et ē sēns' cōis potētia q' omniū sēsuū p'iculariū obiecta apprehēdit. **Nā** alij sensus similitudines suoz sēsatōz ad sensuz omunē reducūt. q' mediāte de singuloz p'rietatib' iudicāt et discer nūt Quia s'm iudiciū sēns' cōis apprehēdim' nos vidē qñ videm'. et audire qñ audim'. et sic de alijs. **Virt' autē** imaginatiua est potētia apprehēsiua in q' imaginatiōes rerū sēnsibiliū reſuāt. **Ista** virt' abstrahit qz sēns'. qm' sēsus nō accipit formaz rei nisi ipa re pñte. **Imaginatio** vō formā rei reſuat. re ec' ipa absēte Et i' b' differt a sēsu cōi qz sēns' cōis indiget pñtia rei extēi

CCxxiii

oris sic sēns' p'icularis. imaginatio vō nō. **Ista** virt' vocat' thesaur' formaz. qm' sic dcm ē forme rez a p'icularib' sēnsib' recepte in ea retinētur et ſuāt. Et de istis duab' potētis sufficiāt q' dca sūt ſumatiz p' intell'cū dicēdoz tetigisse. **Qui** ampliora et etiā de alijs trib' potētis q'ſerit ad p'bm recurrat

De vi^{sensibili} motiua spiri^{tualiter}

Vis sēnsibilis motiua. qnqz mouet spūaliē. qñ corpali ter. **Qñ** mouet spūaliē d' appetitiua. q' etiā dupl'r mouet scz aut diligēdo aut odiēdo. **Iurta** q' diuidit' in occupabile. et in irascibile. p' q's aia appetit bonū vel insurgit cōn malū. Et etiā oriunt' qtuor affectiōes scz gaudium spes dolor timor. **De** sēnsualitate. **Sē** sūalitas etiā est vis aie sēnsibilis motiua. et ad idem mouet ad quod vis occupabilis et irascibil' h' ab eis differt. **Primo** qz sp' appetit q' delcabilia sūt corpi. et q' ei nociua sūt refugit. **Secundo** occupabilis vō et irascibilis bñ versant' et mouentur ec' circa bonū v' malū. nō delcabile nec nociuū corpi. **Secundo** qz sēnsualitas magis corpi iūg' est qz magis ad carnē dep'ſa. Et sic i' brutis ita in homine suo proprio motu mouetur. nec aliqua lege stringitur quin semper in appetitu rerum ad corpus pertinētium moueatur. **Nobilis** tamen est in homine qz in brutis quia in homine ei conuenit aliquo modo subiectam

Compēdiū theologie

esse et obediētem volūtatī et rōni
Sed occupabilis et irascibilis cō
iūgnit rōni. et put sūt in homine
rōne frenant ac regunt virtutib⁹
q̄ in ip̄is sūdant vt tpantia q̄ ē in
occupabili. et fortitudine q̄ est in
irascibili. **A**lis sensibilis moti
ua mouēs corpaliē. diuidit in vir
tutē naturalē. in vitalē. in aialem
Prima scz naturalis motiua ē hu
moz. mediātib⁹ arterijs q̄ radicā
tur in epate. et s̄ p spūm natura
lē **S**cōda scz vitalis ē motiua pul
suū mediātib⁹ arterijs q̄ radicantē
in corde. et s̄ p spūm vitalem **T**er
tia scz aialis est motiua mēbrozū
mediātib⁹ neruis. q̄ radicantē in ca
pite. et s̄ p spūm aialē **E**t s̄m isto
rū diuersitatez vt videt̄ dicit̄ spūs
naturalis vitalis. et aialis. q̄ tamē
vn⁹ idē ē in s̄stātia. licz s̄m opa
tionē dīctorum motuū diuersifice
tur in **De aliq̄bus** potentijs
rōne aie rōlis

Et insup sciēdū q̄ q̄ntum
ad p̄ntēz materiā spectat
et sufficit potētē aie rōna
lis s̄m p̄m p̄ncipaliē seu p̄maria
diuisiōe diuidunt in cōgnitiuā quā
theologi intellēm vocāt. et in mo
tiuā quā theologi affēm noiant
Tūc em̄ potētia aie intellēs dicit̄
q̄n̄ ē apprehensiuā **E**t volūtas dī
q̄n̄ ē motiua **I**tem sciēdū q̄ aia
q̄sōā vires habz sepatas a corpe
et s̄m q̄s nō innitit̄ corpi. licet eis
vtat̄ vtētē corpe. vt sūt velle et itel
ligē **Q**uasōā dō hz inseparabiles a
corpe maxime resp̄cū hoīs q̄ntum
ad opationē. qz scz aia extra cor

De potentijs

pus eaz opationē exercē nō p̄t vt
sūt vires sensibiles de q̄b⁹ sup̄ **H**a
bet et aliq̄s q̄ ad se dūtaxat. vt s̄
rō. volūtas libez arbitriū **A**liq̄s
dō habet q̄b⁹ corpi p̄miscet vt sūt
vis naturalis. vitalis. et aialis de
quib⁹ supra tactū est

Alime rationalis diuiditur

Et insup sciēdū q̄ vis mo
tiuā aie rōnalis diuidit p
impatiuā. in cōsiliatricez in
affectiuā. et in cōsiliatricē et affecti
uaz s̄m **P**rima est libez arbitriū et
finderijs. scōda est rō. tertia ē volū
tas. q̄rta dī ip̄e intellēs p̄acticus
De trib⁹ p̄mis solū exigit matēria
p̄ns facere mentionē

De libero arbitrio

Libez arbitriū s̄m Aug.
dī facultas rōis et volūta
tis q̄ eligit bonū gr̄a exite
et malū gr̄a desistere **I**n q̄ diffiniti
one pōit̄ rō vt cōsiliari⁹. et volūtas
vt impās **R**ō em̄ dicit̄ aliq̄d eē bo
nū vl malū. et volūtas facē vl nō
facē impat̄ **E**t q̄ eē diffōne ac eē
ip̄a libei arbitrii denoiatiōe clarū
ē q̄ liberū arbitriū rōnē et volūta
tē cōphēdit **A**rbitriū ē ip̄i⁹ rōnis.
libertas at̄ ē ip̄i⁹ volūtat̄s **E**st tñ
circa h̄ aduertēdum q̄ libez arbi
trii dupliciē cōsidēari p̄t **I**nō mō
simpliciter s̄m se et suaz essētā. et
tūc liberum arbitriūz nihil aduit
supra rationem et voluntatē **E**t
isto modo considerando non pro
prie sibi competeret diffinitio su
pra posita nec proprie tunc debēt

anime rōn

vici vis anime rōnali
Alio mō p̄t dīcerari
quandā relationē. et
aduit vltra rōnē et
dem q̄ in rōne et volū
aliquā nouā q̄uari ē
dā libez et naturalē a
facultatem cōsiliatricē
tatis ad aliq̄d adū. et
bi op̄it̄ diffinitio p̄oia
facultas suaz cōsiliatricē
rōnis et impat̄ seu volū
tatis q̄dā dicit̄ ad
cōsiliatōē et facit̄. q̄d
nis tñ nec volūtat̄s tñ
cōsiliatōē et cōdicēte
q̄dā exēplum. et occur
man⁹ virtutis oculi reli
stas scribendi. ad quod
ip̄az virtutū p̄ se nō sūt
et cōsiliatōē et volū
tat̄ q̄dā libertas suaz q̄d
nū ad aliq̄d cōsiliatōē
dī ad q̄d altera ip̄az p̄
fuerit **E**t istud ip̄e dicit̄
adū. et tñ ip̄e dī vis
anime rōnalis imperatua

De libere

Alime rationalis diuiditur
In potētia natur
nat̄ q̄ ip̄ nata ē figi in lu
naturaliter mouēs s̄m
bonū et abhorrens malū
nūq̄ est errās. nec fer
est peccare **E**t dicit̄ aliq̄
ē cōsiliatōē vel cōsiliatōē
dicit̄ etia vis impatiua q̄
se se impat̄ et inclinat

dici vis anime ronalis impatiua
 Alio mo pt considerari fm qd q fm
 quandā relationē. et tunc aliq mo
 addit vltra rōnē q volūtātē. nō q/
 dem q in rōnē et volūtātē ponat
 aliquā nouā qlitatē eē. s; solū qm
 dā liberāq naturalē aptitudinē et
 facultatem occurrētē rōnisq volū
 tatis ad aliqū actū. et tūc pprie si
 bi opetit diffinitio p̄dicta q scz ē
 facultas siue cōsensus volūtatis et
 rōnis. et importat seu dicit illa fa
 cultas qdōā dominiū ad aliquid
 disponēdū et faciēdū. qd nō ē rō/
 nis tm̄ nec volūtatis tm̄. nisi alia
 cōmitatēq cōndicētē Sicut per
 qdōā exēplum. ex cōursu virtutis
 man⁹ q virtutis oculi resultat pote
 stas scribendi. ad quod tm̄ altera
 ipaz virtutū p se nō sufficēt Sic
 ex cōcursu rōnisq volūtatis resul
 tat qdā libertas siue qdōā domi
 niū ad aliqū disponēdū et facien
 dū. ad qd altera ipaz p se nō suf
 ficeret Et istud pprie dicit liberuz
 arbitriū. et tē pprie dī vis motiua
 anime ronalis imperatiua

De linderē qd ē

Linderis est vis motiua
 seu potētia naturalē aie rō/
 nalē q sp̄ nata ē figi in supioribus.
 naturaliter mouēs q stimulas ad
 bonū et abhorrēs malū. et in istis
 nūq; est errās. nec fm linderēsim
 est peccare Et dicit aliq linderēsim
 eē cōsciētā vel cōsciētē iudiciū Et
 dicit ē etiā vis impatiua qz semper
 de se impat et inclināt ad bonum

De rōne quid est

Ratio dī ipsa vis motiua
 aie ronalis cōsiliatrix q dī
 cernit cōferēdo inē bonuz
 et malū. et inter bonū q meli⁹ cō
 parādo scz vnū ad alterū Et dī
 simul cōgnitiua q motiua Qu em̄ in
 dicat aliqō eē bonū vl malū q ibi
 sistit. tūc dicit cōgnitiua Si dō vl
 teri⁹ pcedat iudicādo aliquid bo
 nū vt scz fiat. vel malū vt cūctetur
 tūc dī eē motiua Si dō adhuc a
 pli⁹ pcedat et nō solū iudicat ali
 quid eē bonū vt fiat. s; cū b etiā
 illud fieri appetat. tūc iam trāsīt in
 liberū arbitriū qd cōphēdit rōnē
 et volūtātē. vt sup̄ dictū ē *hęc vis*
 aie. s. rō diuidit in ptē supiorē q in
 ptē inferiorē Pars supior cōiter
 rō supior noiāt Et ps inferior rō
 inferior Et licz iste due ptēs idēz
 sint in re et essētia. diuerificant tū
 fm rōnē suaz opationū seu offici
 orū ac etiā suaz dispositionuz. sic
 dicerēt de eodē oculo nūc sursum
 nūc deorsū aspiciētē Supior ei ps
 rōnis seu supior rō diuinis q eter
 nis intēdit. inferior dō de trāsito
 rijs iudicat et ea disponit Itēz su
 perior ps rōnis innitit q rōcināt
 p leges seu p rōnes diuinaz q eter
 nas. vrputa b ē faciēdū vel nō fa
 ciēdū qz de⁹ p̄cipit vl phibet Nec
 habet motū circa res trāsitorias
 et temporales nisi inquantum ad
 eas per modum cōsiliij rōnes eter
 nas et diuinaz deducit Inferior
 vero pars innitit et ratiocinatur

ad h. no. h. ad

ex 7

qz pl⁹

hanc

Compēdiū theologie

per leges et rationes humanas utputa-
tale quid faciendum est vel non fa-
ciendum quia honestum vel inhone-
stum est. **N**el quod rei publice expe-
dit vel non expedit. **I**tem superior pars
regit et hinc vocatur superior inferior
vero regit et hinc vocatur inferior
Superior pars comparatur homini ad se et si-
bi contra attribuitur. **I**nterior
vero pars comparatur mulieri eue quia
dum ratio ad hec inferiora conuertitur et
circa res corporales versatur. itaque per
sensualitatem cui diuersa est emoliri in-
cipit et sepe ab eis allicitur et trahitur
Videt enim sibi semper pomum
porrigi. **I**llecebrosa quae est carnalis con-
cupiscentia et delectatio victima habet

De voluntate

Voluntas dicitur vis affectiua
motiua imo in se motiua
principua. cum sit generalis mo-
trix omnium virium. **C**um enim intellectus
apprehendit aliquod ut bonum vel ut con-
ueniens. voluntas viribus affixis ipsis
organis sensuum impat. sic est visui
ad videndum. auditui ad audiendum
et sic de alijs sensibus. **S**icut in motu
locali voluntas impat. motui animalium
motiue membris. et motui que est in
neruis. et ita mouet ad ambulandum
et currendum et homini sensibus. **I**n potestate
autem nulla est liberior. quod nec ob-
ligatur organo. nec cogitur obiecto
propter quod dicit **A**ugustinus. quod nihil ad o-
mnem in nostra potestate est sic voluntas. **E**t diuisi-

An primi motus

dicuntur in voluntate naturali et in deli-
beratiua. **P**rima scilicet naturalis diri-
gitur per sine rationem. **S**ecunda vero. scilicet de-
liberatiua dirigitur per rationem. **E**t sunt
idem in essentia. sed differunt in modo
appetendi seu volendi. **N**aturalis enim
se inclinatur et instigatur ad bonum ho-
nestum. et remurmurat contra malum.
quod cum per sine rationem dirigitur. in-
mutabiliter appetit et ad beatitudi-
nem inclinatur. **D**eliberatiua vero per
rationis deliberationem aliquando ad
bonum. aliquando malo. et putat appetit fa-
cere. **H**oc vel illud dicitur deliberatiua
Et secundum iudicium rationis per quam dirigitur
potest ad malum inclinari. quod sepe contin-
git rationem in deliberando deficere

An primi

motus sint peccata
et que

Sic sic presuppositis videndum nunc
occurrit de ipsis primis motibus an scilicet
sint peccata et quod. **Q**uod in effectu est quod
an in sensualitate possit esse peccatum. cum
ipsa sensualitas homini motuum prin-
cipium sit et subiectum. **C**irca quod varij
sunt modi dicendi. sed quantum ad hanc
tractatum sufficit tunc dicitur. **P**ro-
prie declaratio est adhuc ultra su-
periore notata sciendum. quod sensualitas
in se approposito dupliciter considerari potest
Uno modo in se et simpliciter. et
istomodo sensualitas in furiosis
et infantibus sic et in alijs hominibus
est dicitur imo istomodo considerando
in ea. ut dicit **A**ugustinus. ut quod supra ta-
ctum est. cum brutis comunicamur
Et istomodo accipiendo in sensualitate
nullo modo potest esse peccatum. **A**lio modo potest
sensualitas considerari non ita simplici-

An primi motus
est quod dicitur ad rationem
et ab ea persuasibilis
si dicitur ad quod dicitur
ad illicitum moueri
regula iusticie deorum
decorando habet rationem
tunc in peccato dicitur in
ratione vici quod dicitur
quod potest esse in peccato
perio dicitur. **N**on in
culpa. quod ad rationem ea
dicitur culpa quae est a vol
tunc hoc dupliciter modum
si verificatur illud quod a no
est quod est alijs ad
lucis simpliciter considerari
proprie ad sensualitatem
humana. **E**t tunc scilicet
tactis satis est potest
quod ad hanc materiam
perit esse motus appet
ralis sensuum rationis
anime per hanc accipit
est quod in inclinatio in alijs
illis autem virtus seu potestas
dinato non dicitur non autem
proprie motus inclinatio autem
petit ad moueri in alijs
hominibus. **A**deo autem appet
tutum autem motus proprie voc
ad virtutum appetitum
tus seu appetitum natura
non imaginario quod
sed ipsa dicitur natura
quod naturales autem virtutes
nes exercere. **S**icut
repente quod subito
exemplum in ratione motus

Aug
fui hinc

An primus motus

ter. h. quomodo respectue put scz
est quodammodo ad rationem ordinabilis
et ab ea persuasibilis. Et isto modo considerando. quoniam contingit sensualitatez
ad illicitum moveri et sic quodammodo a
regula iusticie deordinari. talis est
deordinatio habz rationem peccati in quantum
tamen peccatum dicitur et importat quodam
rationem vici quodammodo quod deordinationem
quod potest esse via ad operum prohibitorum et vitu-
perio dignum. **N**on tamen in quantum peccatum dicitur
culpam. quod ad vicius ea sola ratione
dicitur culpa qua est a voluntate. Et
iuxta hunc duplicem modum consideran-
di verificatur illud quod a nonnullis di-
citur. quod est aliqd ad proprius sensua-
litatez simpliciter considerate. quod non est
proprius ad sensualitatez in quantum
humana. **E**st etiam sciendum quod ut ex
tactis satis elici potest triplex in anima
quantum ad hanc materiez spectat re-
peritur esse motus seu appetitus. scz natu-
ralis sensitivus rationalis. **M**otus autem
anime put hic accipitur nihil aliud
est quam anime inclinatio in aliqd. et ideo
illis anime viribus seu potentibus quibus in-
clinatio non convenit non attribuitur
proprie motus. **I**nclinatio autem est in ap-
petitu quod movet in aliqd agendum vel
hendum. et ideo ad appetituum vir-
tutum anime motus proprie vocantur. non autem
ad virtutum apprehensivorum. **M**o-
tus seu appetitus naturalis est quem
non imaginatio gignit seu causat.
h. ipsa qualitatez naturalium dispositio
quibus naturales anime vires suas actio-
nes exercet. **O**ccurritque iste motus
repente et quasi subito. ut esset dare
exemplum in repetino motu seu ap-

unt peccata Cui

petitu cibi vel alteri delectabilis
hic motus in nullo rationi subiacet nec
obedit. sed nec voluntas super eo
quodcumque habz dominium cum natura
lis sit. et sit extra genus moris seu
morale. et ideo nec in eo peccatum esse
potest. **E**t licet effectualiter in sensualita-
te sit primo modo considerata. non tamen
coniter noiat motus sensualitatez. h.
motus naturalis. ex eo quod ut tactus
est ad naturalium qualitatez actionem
consequitur. **E**t vocatur iste motus ab ali-
quibus primo primo motus. **M**otus autem
seu appetitus sensitivus est quod ex preceden-
ti imaginatioe vel precedenti motu
naturali consequitur et vocatur iste mo-
tus secundo primo. quod est ille motus qui
primo primo motum naturalem de quo
statim super insurgit seu occurrit. **E**t
attribuitur iste motus sensualitatez secun-
do modo considerate in quantum humana
et ad rationem ordinabilis. **E**t isto modo
sumendo sic describitur primus motus
est motus sensualitatez primo impulsu
fomitis. tendens impetuose ad fru-
itionem creature delectabilis. **H**omini
primo motus sensualitatez quodammodo in
parte se. et quodammodo non. **S**i ei quilibet
eorum sigillatim consideretur. sic in parte
nra se quod quilibet eorum possumus
videndo declinare et impedire ne in-
surgat. **S**i autem omnes simul considerentur. non
se in parte nra. quod licet impedire pos-
sumus ne iste vel ille insurgat. non est tamen
in parte nra facere quoniam aliqd insurgat
imo dum vni obviare nitimur. ex al-
tera parte potest alius motus surrepere.
Non enim potest esse simul intentio volunta-
tis retinetis contra diversa in actu

*Triplex in anima reperitur motus scz ap-
petitus naturalis*

Compēdiū theologie

Ut dari pōt exemplū de naua q̄
singla foramina sue nauis obstru
ere pōt ne p̄ illa aq̄ intret Sed nō
p̄t omnia simul obstruē vt aq̄ nul
q̄ intret Et rō ē qz hmōi p̄mi mo
tus sensualitatis sic sūt pcc̄a. ita sē
pena pcc̄i scz originalis. et iō mēi
to dicunt venialia. qz h̄ ip̄o venia
digna sunt ¶ De tercio motu seu
appetitu scz rōnali dicit infra vbi
de delectatiōe et cōsensu tangetur
¶ Est insup notādū q̄ triplex in
respectu ad ip̄az volūtātē repitur
differētia actū. et intellige siue in
teriorē siue exteriorē. vt etiā mot⁹
interiores cōphendant Aliq̄ em̄ sē
sup̄ qb̄ ip̄a volūtās nullū habet
dominiū. neqz cōpletū neqz incom
pletū. imo qn̄ etiā eos singillatim
cōsiderādo. nullo mō sunt in pt̄ate
n̄ra. vt sūt act⁹ quos volūtās nō
solū non imperat. h̄ nec impedire
aut rep̄mē p̄t. vt sūt p̄mi mot⁹ na
turales. de qb̄ sup̄ Et in talibus
nullū ē pcc̄m. nec v̄iale nec mōrle
Et rō est qz null⁹ act⁹ ponit̄ in genē
moris seu moralis. nisi habita cōsi
deratiōe ad volūtātē q̄ ē p̄ncipiū
oim̄ actū moralī Et hic ē q̄ ibi
dicit̄ gen⁹ moris incipē. vbi p̄mo
dominiū volūtatis inuenit̄ Alij sē
act⁹ in qb̄ volūtās dominiū qd̄/
vā habz nō qd̄ cōpletū et p̄fectū
h̄ incompletū et imp̄fectū. vt sūt
act⁹ q̄ nō p̄ imperiū ip̄i rōnis p̄
cedūt. h̄ tñ p̄t eos volūtās si volu
erit impedire et rep̄mē nō qd̄ ne
insurgant. h̄ ne vltari⁹ vsqz scz ad

An p̄mi motus

delectatiōe et cōsensū p̄cedant. q̄
les sūt act⁹ q̄ p̄cedūt apprehēsiōe
rōnis Et istoz actū dicit̄ volun
tas causa. nō qd̄ de p̄ se. qz non
imperat. h̄ de per accidēs. qz non
impedit cum impedire possit Et
isto mō dicit̄ volūtās causa p̄mo
rū motū Et in talib⁹ si deordina
tio cōtingat. rōnez pcc̄i habz nō q̄
dem pcc̄i p̄fecti et cōpleti. vt ē p̄c̄z
mortale. h̄ tñ incōpleti et imp̄fecti
q̄le est pcc̄m veniale ¶ Alij sūt act⁹
in qb̄ volūtās cōpletū et plenuz
habet dominiū. vt sūt act⁹ qui ex
ei⁹ imperio p̄cedūt. et q̄ nō solum
apprehēsiōez. h̄ etiā deliberatiōe
rōnis sequūt Et in istis cōsistit act⁹
virtutis vel pcc̄i mortalis. nisi ex
electiōe p̄cedat Electio aut̄ nō ni
si ex imperio voluntatis p̄gredit̄
Et ideo nō p̄t eē virt⁹ vel peccatū
mortale. nisi in illis actib⁹ q̄ ex im
perio voluntatis p̄cedūt Et hmōi
actū dicit̄ volūtās eē causa de p̄
se et simpliciter. qz vt tactū est ip̄os
imperat Et de istis actib⁹ latior in
sequētib⁹ venit faciend⁹ sermo Et
p̄m hanc distīctiōe intelligi et ac
cipi debet dum scriptuz rep̄tur q̄
omne pcc̄m est in volūtate. nō em̄
est intelligēdum q̄ sit in volūtate
tanqz in subiecto. h̄ tanqz in causa
vt tactū ē de p̄ se et simpliciter v̄ de
p̄ acc̄is ¶ Et p̄cedētib⁹ clare liq̄
re p̄t qn̄ p̄mi mot⁹ seu mot⁹ sensu
alutatis pcc̄a sūt. et que Mor⁹ em̄
seu appetit⁹ naturalis q̄ dicit̄ p̄mo
p̄m nullo mō est pcc̄m qz vt satis

Sunt peccata et que

supra declaratum est. voluntas nulluz
sup eum dominium habet. neque completum
neque incompletum. nec est in parte nostra
Motus seu appetitus sensitivus quod secundo pri-
mo dicitur et proprie sensualitati attribui-
tur cum talis motus ut tactus est ipsa sen-
sualitas sit principium et subiectum peccati
est huiusmodi veniale. **Peccatum** quod dicitur tunc proprie quoniam
dicitur inordinatum. quoniam dicitur delectati-
one alicuius que in eo est. tunc quia quod dicitur
modo voluntati est. non quod dicitur per se. huiusmodi quia
a voluntate que super eo dominatur licet in-
completum habet. et que super se habet iudicium
rationis moveri debet. ipsum dum presen-
tis non statim respicit. **Vel** si in quantum
preimpediendo. vel non consentire deli-
berando. vel cogitatione in aliud di-
vertendo. **Veniale** quod dicitur quia illud do-
minium quod sic super hominem primum sensu-
aliter motum ipsa voluntas habet.
non est dominium completum. nec est in eius
plenaria parte. illud. ad quod sic ille
motus seu appetitus sensualitatis incli-
nat a se statim abijcit et ideo in eo
nulla potest esse ratio peccati mortalis. huiusmodi solum
veniale. **Alia** ratione que in sensu-
alitate modo que super considerata potest esse
peccatum. huiusmodi non mortale assignant alij.
quia licet in effectu in idem cum super ta-
cta redire videat ad maiorem tamen de-
clarationem. et quia frequenter diversi
intellectus diversis rationibus moventur
visa est non debet omitti. **Et** est ista quia
alij viciat et dicitur inordinatum mortale pec-
catum. et alij veniale. **Mortale** ei vi-
ciat et dicitur inordinatum deordinati-
onis perfectae et consummata respectu finis ul-
timi. quod deordinatio consistit in aver-
sione ab ipso ultimo fine que est de ac-

CCXXII

eius contemptu cum deliberato consensu. que
omnia solum sunt rationis. cum ut sepe in su-
perioribus dicitur est. ei fit ad humanos
regulare. et in fine ultimum dirigere.
Deordinatio vero peccati venialis non
est deordinatio perfecta et consummata
huiusmodi solum inchoata. non enim habet peccati
deordinatio in potentia inferiori con-
sumari huiusmodi solum inchoari et in potentia
superiori sit consummatio. **Et** hinc est quod
ratione que est potentia superior consistit pec-
catum mortale. **In** sensualitate vero que
est potentia inferior non consistit nisi
veniale. **Et** intelligantur per dicitur et de
primis motibus actu prohibitorum quod
scilicet delectatio et consensus. et a fortio-
ri actu exterior de suo genere sunt aut
esse possunt peccata mortalia. **Quia** de ali-
is quorum delectatio consensus et actus de
suo genere non sunt nec esse possunt nisi pec-
cata venialia. ridiculum esset quod et
non bene sanum dicitur et ponere eorum primum
motus que in sensualitate sunt. peccata mor-
talia esse. **Et** quod omnibus licet quod licet
ipse primus motus sensualitatis non habe-
at rationem mortalis peccati. potest tamen ad peccatum
mortale currere. imo vix sine eo potest
peccatum mortale committi. **Licet** aliqui
alij dicitur ausi sunt distinguere cir-
ca duo genera peccatorum. scilicet spiritualia
quorum alij dicitur dicunt circa obiectum
apprehensum a sensualitate. et a talibus
ratione inferiori sine sensualitate non
peccare. ut exemplificat in odio feli-
citate aliene in se. **Alij** vero dicitur con-
tingere dicunt non circa obiectum a sen-
sualitate apprehensum. et in talibus ratio-
ne inferiori sine sensualitate pecca-
re possunt in debita curiositate scire

Cōpendiū tñ. De

Carnalia autē sp̄ dicūt circa obiectū sensualitatis contingē. et ideo in his rōnē inferiorē nūq̄ sine sēualitate peccare. **S**z q̄ bñ radicē rōginē cuiuslibz pcc̄i inuestigare voluerit. respiciet nullū eē pcc̄m in quo ip̄i sensualitatis mot⁹ nō occurrat. imo q̄n in eo p̄pinque v̄l remote inchoet. **O**cto autē cōiter assignantur rōnes seu cause q̄re hō p̄nior est. p̄cliuor ad malū q̄ ad bonū. **P**rima causa ē qz vt dicit sapiēs corp⁹ qd̄ corrupit̄ aggrauat animā. eā scz trahēs ad malū. et non sic erigēs ad bonū. **S**ecūda cā est qz vt dicit Augl. pl⁹ valet malū insolituz q̄ bonū insolitū. qd̄ sic exponi p̄t. **P**lus valet. i. forti⁹ est ad mouēdū scz attractōdū malū insolituz. i. naturale et innatū q̄ bonū insolitū. i. non cōsuetū. **T**ercia causa ē qz naturalit̄ facili⁹ ē descēdere q̄ ascēdē. imo magis trahit vnū deorsū q̄ decē sursum. **Q**uarta cā est. qz cōiter ea q̄ nos ad malū incitat̄ inducūt nobis p̄ntia sē finis vero q̄ p̄miū virtutis nobis absens ē. **Q**uinta cā ē. qz plures circūstātie ad bonū actū req̄runt̄ q̄ ad malū. imo bonū fit nisi ex cōcursu omnium circūstātiarū ad illud debitaz. malū v̄o contingit ex defectu vni⁹. **S**exta cā est. qz cōtinue ad n̄m p̄ncipiū scz ad nihilū tēdimus. **S**eptima cā ē. qz fomes q̄ nos ad malū mouet̄ p̄nos facit sp̄ intra nos ē. gl̄a v̄o quaz q̄rim⁹ extra nos. **O**ctaua cā ē. quia vires aie ad diligēdū t̄palia sūt acti

Quia hō p̄mior ē ad malū q̄ bonū octo rōnes p̄t aff

natura delectationis

ue. ad ea v̄o q̄ sūt gr̄e et gl̄e sūt q̄ v̄amō materiales et passiuē. **T**ritutes etem p̄ modū adq̄sitiōis habēi nō p̄nt. s̄ solū p̄ modū receptiōis. qz malū ex nobis ip̄is et per nos facē possum⁹. **B**onū v̄o facē nō nisi gr̄a dei adiutrice valemus.

De natura delectationis

et an sit pcc̄m et quod

Appeditis his q̄ circa p̄rimos mot⁹ sensualitatis dicēda occurrēbāt. venit aliquo de delectatiōe t̄gēdū. an scz sit pcc̄m qd̄ **P**ro q̄ intelligendo expediēs ē aliq̄s ex multis et varijs delectatiōnū diuisiōib⁹ et sp̄ib⁹. q̄ p̄ nōnullos assignari solēt q̄ntum ad p̄ntē materiā sufficit declarare. **U**na igit̄ in ceteras diuisio ponitur. qz delectatiōnū aliq̄ sunt corporales et sensitivē. alie sūt sp̄uales seu intellectuales. **D**electatiōes corporales et sensitivē dicunt̄. q̄ in appetitu sensitivo et de bono sensibili seu bono s̄m sensū fiūt. **S**p̄uales v̄o seu intellectuales sunt q̄ in appetitu intellectu et de bono intelligibili seu bono s̄m intellectū consistūt. **C**ertū est em̄ delectatiōne frequē apprehēsiōne rōnis seq̄ apprehēdētis. scz aliqd̄ tāq̄ bonū et oueniēs. ad q̄m rōnis apprehēsiōne nō solū cōtingit omoueri appetitū sensitivū p̄ applicatiōne ad aliquā rē p̄ticularē. verū etiā appetitū intellectuū. q̄ proprie nihil aliud ē q̄ volūtas p̄ applicatiōne ad aliqd̄ intelligibile. et s̄m s̄ in appetitu intellectu et

et an sit pcc̄m
delectatio. sic et esse p̄
sensitivo. Sed in hō
tū delectationes
Nā delectatio appetitū
cū aliqua t̄mūmā
illō respectu p̄t ob
telligi dū cōt̄r dū
passio ē. q̄s em̄
bus intellectuales
sit. nōnō p̄t. qd̄ in
delectatiōib⁹ intelligē
delectatiōne nō p̄t
utiq̄ ouenit passio
et in malū tēdētis. vt
nes. tristitia. timor. q̄ hō
qz et q̄dōmō impo
dicit q̄dō corpale
seu aie affectiōne
appetit̄ intellectuū de
t̄mūmā corpale q̄
hil aliud est q̄ s̄m p̄
ratis se ad aliqd̄ op
cātis. Et hinc dicit
vitas. i. nōnō nihil aliud
litas in eis cōtēns q̄
Prime delectatiōes scz
et sensitivē. vt a corpore et
nominē. sūt in delectatiō
us opōit̄. Nā in eis est
q̄ aie delectatiō. Corpale
apprehēsiōne s̄m q̄ est
gano corpore et q̄ nō
organo corpore app̄
apprehēsiōne dūm vt
bono et ouenit s̄m
qd̄ virtutis app̄
qd̄ amat seu op̄at. et hō
illa delectatiō corpale

et an sit peccatum

delectatio. sic et esse potest in appetitu sensitivo. Sed in hominibus istorum appetituum delectationes multum interest. Nam delectatio appetitus sensitivi spiritus est cum aliqua transmutatione corporali. et isto respectu proprie debet accipi et intelligi dum cõter dicitur delectatio quodammodo passio est. quibus etiam de delectationibus intellectualibus ita intelligi possit. sed non ita proprie. quod tamen in utrisque delectationibus intelligendum est. capiendum passionem non proprie et stricte. pro ut scilicet uenit passionibus corruptiuis et in malum tendentibus. ut egritudines. tristitia. timor. et hominibus. Sed large et quodammodo improprie. put scilicet dicitur quodammodo corporalem alterationem seu aie affectionem. Delectatio vero appetitus intellectiui de se spiritus est sine transmutatione corporali. quia proprie nihil aliud est quam simplex motus uoluntatis se ad aliquid complacentis applicationis. Et hinc dicit Augustinus. quod cupiditas et letitia nihil aliud est quam uoluntas in eis consistens quam uolumus. Prime delectationes scilicet corporales et sensitivae licet a corpore et sensu denominentur. sunt tamen delectationes totius operatiui. Nam in eis est tamen corporis quam aie delectatio. Corporis quod est propter apprehensionem sensus qui est uirtus in organo corporeo. et qui non nisi mediante organo corporis apprehendere potest. ex quo apprehensione dum ut tactum est fit de bono et uenienti secundum sensum. sequitur quodammodo uirtutis appetitivae quies in eo quod amat seu optat. et hinc creatur illa delectatio corporalis. Anime ye

et quod

CCxxlii

ro tamen ex eo quod omnes hominibus uires appetitivae et apprehensivae in ea constituntur. quibus est proprie apprehensione ipsius rationis quam similiter illud idem quod per sensum tanquam sibi bonum et conueniens apprehensum est. etiam tanquam bonum et ueniens toti corpori apprehendit. Si enim ratio nihil apprehenderet. tunc proprie non esset delectatio. ut esset dare exemplum in infantibus et in insensatis. quorum licet sensus suum obiectum tanquam sibi bonum et ueniens apprehendere possit. et ex hinc ut tactum est sequitur quodammodo uirtutis appetitivae in eo quod amat et desiderat quies quia tamen in eis ratio nihil apprehendit nec diiudicat. et sic nec se delectari intelligunt aut cognoscunt. ideo proprie delectari non dicuntur. Et B est in effectu quod per aliquos dicitur. quod ad propria delectationem tria habentur occurrere scilicet duo quorum est coniunctio seu applicatio delectabilis. ut puta appetentis et illius quod appetit. et tertium est hominibus coniunctionis seu applicationis coniunctio. Ex quo insurgit quod cõter dicitur delectationem proprie non sine cognitione fieri nec proprie delectationem esse. ut iam exemplificatum est. Nec mirum si in hominibus delectationibus toti compositi seu totius hominis dicantur sensus et ratio quibus diuerse sint eorum operationes circa idem delectari. Nam certum est quod sicut idem potest per sensum et per rationem apprehendi. ita contingere potest illud idem secundum sensum et rationem considerari. et ex hinc pue

Cōpendiū th. De

nire. q̄ sēsus ratio circa illud idē
delectabunt. h̄ nō fit eodē modo
Dā sēs^o i eo i q̄ delectat solū delectat
in q̄ntū illd̄ apprehēdit tāq̄ bonū
et ueniēs. et sic delectabile in sen/
su rō vero in illo eodē delectat sed
solū in q̄ntū illud apprehēdit in
rōne boni vel ueniētis ad regi/
men et sustētationē totius corpo/
ris **E**t intelligant p̄dicta de inferi/
ori pte rōnis seu de inferiori rōne
q̄ superiorī rōni delectatio nō attri/
buit h̄ solū sēsus in actū q̄ delibe/
rationē sequit̄. vt latius infra tan/
get̄ **S**c̄de vero delectationes sc̄z
spūales et intellectuāles s̄ delecta/
tiones solius anime q̄ in eis nuli
la ē nēaria apprehēsiō seu opatio
sensus. vt facile ē cōsiderare **D**e
alia diuisiōe delectationis **A**lia
diuisiō reperit̄ q̄ delectationū ali/
que sūt spūales ahe carnales. nec
hic accipit̄ spūalitas. put statiz su/
pra in q̄ntū sc̄z solā aie vel corpo/
ris delectationē importz h̄ vt capit
ap̄ls distinctiōne faciēs int̄ homi/
nē spūalē et carnales. ad **Cōf. iij.**
q̄ i plurib⁹ alijs locis **D**e delecta/
tione spūali **D**electatio spūalis
put hic accipit̄ ē. q̄ est in deo crea/
toze. vel p̄pter deū **I**n creatore q̄/
dē. q̄n sc̄z hō in eo directe delectat̄
cōsiderādo sc̄z et cōtemplādo suam
immēstatē. maiestātē. et virtutē. et
bonitatē et hmōi **J**uxta illud psal
Memor fui dei et delectat⁹ sū **E**t
illud **D**electare in dño et dabit tibi
petitiōes cordis tui **D**e delecta/
tione spūali

natura delectationis

ctatiōe in deū aut p̄pter deū **P**ro/
pter deū vero q̄n sc̄z aliq̄s in aliq̄
bono alio a deo. siue sit intellectu/
ale siue corpale debite delectatur.
nō tñ illi iustēdo. h̄ delectationē il/
lā pure in deū reflectendo. vt si q̄s
exempli gr̄a in sciētia sibi data de/
lectaret in q̄ntū se p̄ eā in deū. ad
laudē q̄ suā et sui nois exaltatio/
nem p̄ficere posse speraret. vel in
aliq̄ re magna pulcra vel admira/
bili. manu ducendo p̄ illud intelle/
ctum suū in amirationē et dilectio/
nē infinite potētie. sapientie et bo/
nitatis dei **J**uxta illud psal. **D**e/
lectasti me dñe in factura tua et in
operib⁹ manuū tuaz exultabo **E**t
de hmōi delectationib⁹ nō est hic
lōgiōz p̄rahend⁹ sermo. tuz quia
materiā p̄tē p̄prie nō cernit̄. nisi
in q̄ntū speciē diuersā a carnali/
bus cōstituūt. de q̄bus hic tractan/
dū venit. tñ q̄ hmōi delectatiōes
spūales nō solū p̄ca nō sūt. h̄ me/
ritorie imo tante eē possent q̄ ad
magnā p̄fectionē hominē ducerēt
De carnali **C**arnalis dō de/
lectatio que put hic sumit̄ et a sp̄/
rituali de q̄ statim tactū est distin/
guitur pōt iuxta supra tacta tam
de bono intelligibili. q̄ de bono
sensibili eē. duplex iterū q̄ntum ad
hūc tractatum sufficit reperitur
De naturali **A**na naturalis
alia volūtaria **N**atural⁹ put a vo/
lūtaria distinguit̄ et stricte capiēdo
nā large sumēdo delectatio eē vo/
lūtaria naturalis dici p̄t. ē cū vna/
queq̄ vis aie in suo obiecto q̄ tā/
p̄

et an sic pecca
q̄ sibi bonū et ueniē
dit delectat. reputa
tione veri. vltus in col
me meojs dicitur
crib⁹. et sic de alijs
lectatio vix vnq̄ hab
in ea sic aliq̄s occurr
lūaris. imo vt sup̄ tact
pte alias delectatio v
vt in illi sup̄ de p̄mo
suā aie dñe illi in cō
nullas impozat seu resp
vt delectatio opationē in
nō alio ē q̄ q̄nta natu
tūz appetitōe q̄s in al
sibi ueniēti amato seu
vt poss⁹ p̄oni et plus v
tione q̄ habet in calidat
magnā frig⁹ vt potu p
mētz suū **E**t hmōi de
cōsiderata de se nō laud
vltuperabilis est **A**na r
ter sup̄ tactū est q̄ ad v
tūz vel delectat h̄ p̄nt
volūtaria q̄ntū sc̄z ab eis
tact vel olentant **D**e de
tione volūtaria **V**olūtaria
delectatio est appetitōe
rōnis dicitur **S**ū tñ rō
tanq̄ bonū ueniēs app
causat in ea q̄nta mot⁹ le
ad illud sic apprehēdit q̄
delectatio q̄ p̄prie nō
q̄nta volūtatis opacō
sic ipa rō apprehēdit
seu appetitōe rōnis est
in appetitōe q̄ rōnalis nō
q̄o sup̄ vbi de p̄mo mot

et an sic peccatum

quod sibi bonum et ueniens apprehendit delectatur. ut puta ratione in cognitione veri. visus in coloribus. maxime medicis. **Audit** in sonis medicis. et sic de alijs. **Et** licet talis delectatio vix unquam haberi possit quam in ea sit aliquis concursus rationis et voluntatis. imo ut supra tactum est non proprie alias delectatio dici debet. nisi ut in sibi superius de primo motu in sensualitate dicitur. In se considerata nullam importat seu respicit rationis vel voluntatis operationem. imo proprie nihil aliud est quam quodam naturalis virtutis appetitue quies in aliquo bono sibi ueniens amato seu desiderato ut possit poni exemplum de delectatione quam habet in calefactione post magnam frigiditatem vel potu post vehementem sitim. **Et** huiusmodi delectatio sic considerata de se nec laudabilis nec vituperabilis est. **Quia** ut frequenter supra tactum est. quod actus dicuntur virtuosus vel defectus habent a ratione et voluntate. in quantum scilicet ab eis imperantur vel consentiuntur. **De delectatione voluntaria.** **V**oluntaria delectatio est proprie. quam apprehensionem rationis consequitur. **Sed** enim ratio aliquo tanquam bonum ueniens apprehendit causas in ea quodam motu seu appetitu ad illud sic apprehensum quem consequitur delectatio quam proprie nihil aliud est nisi quodam voluntatis placetia. in eo quod sic ipsa ratio apprehendit. **Et** hic motus seu appetitus rationis est ille motus seu appetitus qui rationalis nominatur de quo supra ubi de primis motibus sensua-

et quod

CCXX

litatis actum est fiebat a motu seu appetitu naturali. et a motu seu appetitu sensitivo. distinctio. **Et** licet huiusmodi delectatio voluntaria ut statim supra tactum est possit etiam largi sumendo naturalis dici. hic tamen solummodo considerat in quantum a ratione quam voluntatem regulare habet. iuxta quod infra latius declarabitur. improprie autem consentit. et in quantum ipsa voluntas in cuius libertate erat apprehensio et motus rationis sequi vel non sequi propter quod huiusmodi delectatio voluntaria appellatur. ad ipsam etiam mouet et inclinatur. quia sub ista consideratione non alias venit hic de huiusmodi delectatione. **An. scilicet peccatum sit et quod investigandum.** **De delectatione regulata.** **N**unc igitur ad propositi cepti declarationem accedendo huiusmodi rationis apprehensio. et exinde. delectatio voluntaria consequens est debite regulata debiteque mensurata ut scilicet sit in re licita et quantum debet. et quomodo debet. ut exemplificari posset de delectatione etiam in se bonarum operationum. imo etiam ad magis materiam declarandam in actu venio. in legitimo tamen matrimonio et cum debitis circumstantiis vel delectatione cibi et potus et huiusmodi. etiam post apprehensionem rationis contingit. et talis delectatio non est peccatum. **N**ec enim possibile est aliquem humanum. siue aliquem sensibilem et corruptibilem delectatione viuere. **De delectatione irregulari.** **A**ut huiusmodi delectatio voluntaria sic rationis apprehensionem consequens non est debita regulata et mo-

Cōpendiū theologie

derata. imo defectiua et inordina-
ta. vtputa qz ē in rē illicitā. vel qā
debitā mēsurā aut debitū moduz
excedit. qd̄ ex vicio fomite mouen-
te pcedit. ppter qd̄ et viciosa vici-
tur. Et h̄ iterū ōtingē p̄ dupliciē.
Aut em̄ illa rōnis app̄rehēsiō. et ex
h̄inc delcātio volūtaria ex ip̄a cō-
sequēs. est et ferē circa aliqd̄ qd̄
ex suo genē solū ē p̄c̄m veniale. et
tūc siue rō sup̄ior vere v̄l interp̄ta-
tiue iuxta qd̄ infra lati⁹ declarabi-
tur ōsentiat. siue nō. h̄mōi delcā-
tio de se non ē nisi veniale p̄c̄m.
vt essz in v̄bo ocioso vel risu super-
fluo et h̄mōi **Rotant** dicit̄ de se.
qz ex circūstātijs possz effici mor-
tale. vtputa ppter nimīā libidinez
aut ōtēptū. aut qz cū intētiōne in
aliqd̄ aliud qd̄ de suo genere essz
p̄c̄m mortale. put sup̄ in plurib⁹
locis. maxime vbi mētiō facta est
quō p̄c̄m veniale possit mortale
effici. satis declaratū ē **Aut** illa rō-
nis app̄rehēsiō et ex h̄inc ip̄az ōse-
quens delcātio est et fertur cir-
ca id̄ qd̄ de suo genere est mortale
p̄c̄m. et hic magis aduertēdū ve-
nit tū qz de h̄mōi delcātiōne ma-
ior ē difficultas quō et qd̄ p̄c̄m
sit tū qz circa eā maior est diuersi-
tas positioñū doctoz. q̄ tū licz in
suis modis ponēdi diuersi videā-
tur. effectualit̄ coincidunt **Est** igitur
circa h̄ distinctio aliq̄ru3 bñ cōis.
qz si h̄mōi delcātio nō est morosa.
tūc nō est nisi veniale p̄c̄m **Si** v̄o
morosa. fuerit. est p̄c̄m mortale. i/

*Arguendo qd̄ de se h̄mōi
delcātiōne*

De delectatione

telligētes vt dicūt de mora ōsens⁹
in delectationē et nō de mora tem-
poris **Rotant** dicit̄ in delectatio-
nē. qz de ōsensu in actū nullū esse
dubiū **Et** istud latiori indiget de-
claratiōe. tū qz iste mod⁹ ponendi
innuere videt̄ eē aliquā delcātiōnē
morosaz mora t̄pis. q̄ nō ē moro-
sa mora ōsensus **De** qua tū an sit
p̄c̄m. et qd̄. nō satis videt̄ exp̄m ē
Tū qz sic simpliciter dicē cōsensū in
delectationē eē p̄c̄m mortale. nō
est vsq̄quaqz verū. etem̄ vt infra
videbit̄ ē ōsensū in delectationē s̄b
aliq̄ qlitate repire. qd̄ nō erit nisi
p̄c̄m veniale **Et** ideo p̄ ip̄a decla-
ratione q̄ntū ad p̄ntē tractatū suf-
ficit faciēda. est aduertēdum q̄ iux-
ta positionis sup̄ d̄cē effectū. po-
sitionēqz cōiorē. h̄mōi delcātio q̄
sic circa id̄ qd̄ de suo genere p̄c̄m
mortale existit est et ferē in tripli-
differētia repit̄ **Una** qd̄ nō mo-
rosa. nec mora t̄pis. nec mora con-
sensus **Alia** morosa mora t̄pis. h̄
nō mora ōsensus **Et** alia morosa
mora ōsensus. qd̄ tū intelligēdū ve-
nit de ōsensu deliberato. est insuper
aduertēdū q̄ cōiter p̄ cēs docto-
res p̄c̄m delectatiōis p̄cipue mo-
rose. rōni attribuit̄ et in ea dicitur
eē **Tū** em̄ vt sepe sup̄ d̄cē ē rō sit
directiua h̄manoꝝ actū et non so-
lū exterior̄ h̄ etiā interior̄ passio-
nū. q̄ciēscūqz rō in illaz interiorū
passionū directione deficit. merito
dicit̄ p̄c̄m in ip̄a rōne in q̄ntum
earū directiua eē h̄c etiā q̄n deficit

*Delectatio est ad qd̄ de se h̄mōi
delcātiōne*

*irregulata
in directiōe exterior̄ ad
tur vt etiā sup̄ tactū est
sic q̄am aie passio. et nō
eius directiō. et regulā
rōnē p̄tineat. et sic circa
directiōnē. nō possit p̄p̄e
ōtingere. q̄n ex defectu
dat. claz est om̄e in dire-
ctiōe delcātiōis ōtingit
bere impurari. et h̄inc vici-
delcātiōnis in rōne eē im-
plus cum delectatiō licet si-
ap̄tina tanq̄ in p̄mo q̄
p̄cipio sit nihilomin⁹ etiā i-
tāq̄ in p̄cipio motus. habet
ip̄a rō vt iam in effectū rati-
solū directiōne circa se ip̄a
circa oia obiecta interior̄
um q̄ p̄ eā dirigī possit.
est in directiōne et irregulari
circa delectatiōnē ōtingit
nisi rōnis oīa vel delectatiō
possit. debere ip̄a rōni impurari
q̄ p̄c̄m delectatiōnis in ea
Et sup̄ ad maiorē q̄ p̄
d̄cē declaratiōne aduertēdū
licet ip̄a loquido p̄c̄m delect-
atiōis p̄cipue morose q̄ iuxta
tactū viciō ip̄e ōsensus in de-
lectatiōne possit tū ad rōnē sup̄
d̄cē p̄tineat **Tū** p̄mo qz
p̄c̄m delectatiōis (satis tactum est h̄
rō sup̄ior et inferior̄ fm̄ rō-
rū opationū et officioꝝ p̄-
cent. sūt tū idē in re et effi-
viz possibile sit rōne ip̄am in
si circa aliqd̄ et grā materia
imo circa delectatiōnes p̄-*

irregulata

In directioe exteriorū actū **Cū** igitur ut etiā sup tactū est delectatio sit q̄dam aie passio. et p̄ consequens eius directio et regulatio ad eius rōnē ptineat et sit circa ip̄am delectationē. nō posset p̄prie in directioe contingere. q̄n ex defectu rōnis p̄cedat. claz est omnē in directioe q̄ circa delectationē contingit rōni debere imputari. et hinc dicit̄ p̄c̄m delectationis in rōne eē. imo amplius. cum delectatio licet sit in vi appetitiua tanq̄ in p̄mo et primo p̄ncipio. sit nihilomin⁹ etiā in rōne tanq̄ in p̄ncipio motiui. habeat q̄ ip̄a rō ut iam in effectu tactū ē nō solū directioe circa se ip̄am. s̄ et circa oīa obiecta inferiorū aie virium q̄ p̄ eā dirigi possūt. consequens est in directioe et irregulationē. q̄ circa delectationē contingit. cū non nisi rōnis cōsensu vel defectu contingere possit. debere ip̄i rōni imputari. sic q̄ peccatū delectationis in ea esse.

Est insup ad maiore sp̄ p̄positi recepti declarationē aduertendū. q̄ licet p̄prie loquēdo p̄c̄m delectationis p̄cipue morose q̄ iuxta supra tacta dicit̄ ip̄e cōsensus in delectationē possit etiā ad rōnē superiorē dici ptinere. **Tum** p̄mo q̄ ut in superiorib⁹ satis tactum est licet ip̄a rō superior et inferior s̄m rōnē suarū opationū et officiorū diuersificent. sūt tñ idē in re et essentia. et sic vix possibile sit rōnē ip̄am inferiorē circa aliqd̄ et gr̄a materie de q̄ sermo circa delectationes occurrē.

CCXX

q̄netiā ip̄a rō superior effectualit̄ cōcurrat. **Tuz** sc̄do q̄ ip̄a rō superior q̄ regulis legis diuine et eterne q̄ superior est innitit̄ regulare habet ip̄am rōnē inferiorē. q̄ solū regul̄ legis humane q̄ inferior ē intēdit.

Et ideo vix ē possibile ip̄am rōnē inferiorē circa in directioe delectationis deficē. q̄n vere sc̄z imperando vel interpretatiue sc̄z rep̄mē negligēdo. ip̄a rō superior cōsentire dicit̄.

Cū tertio q̄ nihil ē de quo rō inferior q̄ ut tactū ē regulis legis inferioris intēdit iudicare possit. de q̄ nō etiā ip̄a rō superior q̄ regul̄ legis superioris et ad quas leges alie reduci h̄nt innitit̄ iudicare eē valeat. **Quicqd̄** em̄ ut cōiter dicit̄ iudicio rōnis inferioris subijcitur. subdit̄ etiā iudicio superioris et non ecōtra.

Et hinc ut iā tactū est ip̄e cōsensus in delectationē si facta in quāstione circa ip̄m per leges diuinas et eternas hō in eo p̄seuēauerit. ad ip̄am rōnē superiorē dici possit ptinē.

Cū p̄prie delectatio ip̄a in ip̄am q̄ delectationem cōsensus solū rōni inferiori attribuitur. **Cōsensus** vero in actū seu act⁹ executionē ip̄i superiori rōni. **Et** rō est q̄a rōni superiori ut magis infra declarabit̄ p̄pter sup̄remitatē legis cui innitit̄ resuat̄ iudiciū finale et sup̄mū de eo q̄ in actib⁹ humanis vltimū occurrit. q̄le est ip̄e act⁹ seu ipsius actus executio. **Nam** vltra actū seu act⁹ cōplementū nō est vltior p̄gressus. **Ipsi** vero rationi

Cōpendiū theologie

inferiozi q̄ nō intēdit nisi circa legē
inferiozē ouenit etiā iudiciū. h̄ nō
finale. imo solū q̄dōā p̄ambulū
respectu aliq̄nū q̄ ad ip̄m actū seu
ip̄i act̄ executionē ordinant. qua
les sunt ip̄a delectatio. et in ip̄am
delectationē osensus. Et ideo ip̄i rō
ni inferiozi attribuūtur et nō sup̄i
ozi. **Stiā** p̄p̄te delectatio et osens̄
in delectationē nō sūt act̄ diuersi
p̄m gen̄. q̄ diuersitatē potētie exi
gāt h̄ dr̄nt solū p̄ deliberatū q̄ nō
deliberatū sic q̄ nō ē incōueniens
vtrūq̄ rōni inferiozi at̄but. **Et**
insup̄ aduertēdū q̄ magna resp̄cū
frenoz seu humanoꝝ actū ē inē
mot̄ sup̄ioris rōis et mot̄ inferio
ris rōis q̄ ex hinc volūtatis varie
tas. **Apprehēsiō** nāq̄ inferioꝝ rō
nis q̄ vt sepe dēm est de se et p̄ se
ip̄is actib̄ q̄ negotiis hūmāis dis
ponēdis et regulādis intēdit du
pliciter se habē p̄r. et p̄m h̄ etiāz du
pliciter p̄t eā mot̄ volūtatis sequi.
Uno mō simpliciter et absolute. **Cū**
sc̄z ip̄a rō subito aliq̄d app̄rehēdit
et exinde statim sine aliq̄ discussio
ne illud sic p̄ eā app̄rehensuz tanq̄z
bonū vel malū oueniēs vel noci
uū. delectabile vel nō delectabile et
h̄mōi d̄iudicat. **Si** igit̄ talē subitā
rōnis app̄rehēsiōnē indiscussam q̄z
d̄iudicationē volūtas in vnū vel
aliud se inclinādo seq̄tur. tūc dicit̄
volūtas nō deliberata. et motus
seu appetit̄ non deliberatus. **Alio**
mō inq̄sitiue. cuz sc̄z ip̄a rō postq̄z
aliq̄d sic vt p̄ferē app̄rehēdit de il

De delectatione

lo sic p̄ eam app̄rehensio an vt ta
ctū ē bonū vel malū. oueniēs vel
nociuū. delectabile vel nō delectabi
le existat rōcinādo inuestigat. tūc
si talē app̄rehēsiōnē et inuestigatio
nē volūtas sequat̄. dicit̄ volūtas
deliberata et mot̄ seu appetit̄ deli
berat̄. **Rōnez** h̄o sup̄iorē. q̄z vt eē
sup̄ tactū ē actib̄ ip̄is et negotiis
terrenis q̄ hūanis de se q̄ se nō in
tēdit et nūq̄z in obiecta inferioꝝ
aie viriū q̄ p̄ ip̄az eē dirigi habēt
ferē. nisi solū in q̄ntū de ip̄is ratio
nes diuinas q̄ eternas cōsultat. q̄d
clarū ē fieri nō posse. nisi p̄ modū
inuestigatiōis q̄ deliberatiōis. nū
q̄z respectu ip̄oz. actū q̄ negotio
rū terrenoꝝ q̄ hūanoꝝ sequit̄ mo
tus aliq̄s nisi deliberat̄. **Et notā**
ter d̄r h̄c dū de ip̄a rōne sup̄iori
fit mēto respectu obiectoz inferi
ozū aie viriū ac negotioꝝ terreno
rū q̄ hūanoꝝ. **Nā** resp̄cū sui p̄p̄ri
obiecti aliq̄nū b̄n̄ habz subitū q̄ in
ordinatū motū q̄d nō ē p̄ntis spe
culatiōis declarare. **Quia** eē sepe
q̄d in sup̄iorib̄ dēm ē. in subsequē
tib̄ for̄sa repeti at̄tinget rōnē ip̄ā
ad aliq̄d moueri q̄ se applicare vel
os̄erire q̄d tñ p̄p̄riū videt̄ eē volū
tatis. est aduertēdum q̄ cū ip̄a rō
vt sup̄ tactū ē sit d̄r nō solū cōgni
tiua. et sic deliberatiua. verū eē mo
tiua. impare ē et act̄. nō tñ absolu
te. h̄ p̄supposito actū ip̄i volunta
tis p̄ modū cuiusdā motiōis. **Rec**
em̄ cū iuxta superius tacta diuidit̄
rō in superiozē portionē et inferi.

Et licet ut iam in super

irregulata
ore accipit rō p̄t
volūtate. h̄ p̄ tota p̄
lectiua. q̄ intellectū et
p̄rehēdit. imo ap̄t
sc̄z rōnis q̄ volūtatis.
dū est se mouē p̄uente
uicē ferri possit. frequ
nunt et ferit. **Alio**
de volūto rōcinat̄ et d̄
ip̄a etiā volūtas aliq̄d
do volūtiōem habz seu
rū. **Alio** etiā at̄tingit m
liuatis a mouē rōnis p̄
moueri. et tūc mot̄ ille v
tūc mot̄ rōnalis. et eē
motū rōnis a motū volū
tatis et moueri. **Et** tūc
rōnis tūc mot̄ volū
q̄ autē sic in istis casib̄
appellat̄ illi mot̄ q̄ ip̄
ris ad̄ seu mot̄ roman
seu motū sequit̄. **Et** h̄mō
ne inuēit p̄m vel p̄t et
est volūtate. vel p̄t ad̄
cipit ad̄ volūtatis. **Impa**
offendit ad̄ ip̄i rōnis
sup̄ tactū. **Et** dupliciter
imp̄andi actū ip̄a rō
solet. **Uno** mō absolute
cuiusdā inuētiōis seu
onis. et q̄n p̄ d̄m inuē
v̄puta tale quid facit
faciendū. bonū est tale
vel non facere et h̄mōi
modū cuiusdā motiōis
tionis. et q̄n per verbum
motū. v̄puta facit vel
Et licet ut iam in super

Irregularata

ozē. accipiē rō put distinguē cōn
volūtātē. h̄ p̄ tota pte anime intel
lectiua. q̄ intellectū et volūtātē cō/
prehēdit. imo āpli' isti duo actus
sez rōnis q̄ volūtātis. qd̄ bñ notā
dū est se inuicē puenire ac sup se in
uicē ferri possūt. frequē qz pue/
niunt et ferunt. Aliqñ etem̄ ip̄a rō
de volēdo rōcinat̄ et deliberat. q̄
ip̄a etiā volūtās aliqñ de rōcinā/
do volitionem habz seu rōcinari
vult. Aliqñ etiā stringit motuz vo/
lūtātis a motu rōnis pueniri et
moueri. et tūc mot' ille volūtātis
dicit̄ mot' rōnalis. et ecōuerso ecē
motū rōnis a motu volūtātis pre
ueniri et moueri. Et tunc mot' ille
rōnis dicit̄ mot' volūtari'. **I**deo
qz autē sic in istis casib' dicit̄ seu
appellat̄ isti mot'. qz sp̄ vire' p̄o/
ris act' seu mot' remanet in actu
seu motu sequēti. Et h̄m̄ h̄ in ratio
ne inuenit̄ p̄cēm vel put ei' defect'
est volūtari'. vel put act' ei' ē p̄n
cipiū act' volūtātis. **I**mpare tñ ē
essētiālē act' ip̄i' rōnis iuxta qd̄
sup tactū ē. **D**uplici' autē h̄mōi
impandi actuz ip̄a rō exercē p̄t et
solet. **A**no mō absolute p̄ modū
cuiusdā incimatōis seu denūciati
onis. et qñ p̄ v̄bū indicatiui modi
vtp̄uta tale quid faciendū ē vel nō
faciendū. bonū est tale qd̄ facere
vel non facere et h̄mōi. **A**lio mō p̄
modū cuiusdā motionis seu incita
tionis. et qñ per verbum impatiui
modi. vtp̄uta fac h̄ vel non fac h̄.
Et licet vt iam in superioribus

CCXXI

aliqñ tactū est ip̄a rō in ip̄is acti
bus humanis seu passiōib' intēio
rib' p̄ h̄mōi modū directionis. in
timationis vel incitationis sit im
perās et p̄mū mouēs. ip̄a tñ volū
tas quo ad exercitiuz et executio
nē act' ē p̄mū mouēs in virib' aie
Et sic p̄notatorū seu p̄supposi
toz effectū colligi pōt q̄ circa hu
iusmodi delēationū de q̄bus hic
agit̄ q̄. s. circa illd̄ sc̄ qd̄ ex suo ge
nē p̄cēm mortale existit directionē
ip̄a rō interdū supior. interdū in
ferior. et cōsecutiue ad eā ip̄a volū
tas seu volūtātis mot'. sex modis
seu sub sex q̄litatib' habē p̄t. **A**no
mō vt abiciēs seu recusans. **A**lio
mō vt p̄reps vel subita. **A**lio mō
vt repumēs. **A**lio mō vt inaduē
tens. **A**lio mō vt negligēs. **E**t alio
mō vt exp̄isse cōsentēs. **Q**ui sex mo
di seu sex q̄litates applicari possūt
imo effectualit̄ corrōdēt tā p̄ncipa
li distinctiōi trimēbzū supi' ad hoc
ppositū posite. quā etiā aliq̄b' po
sitionib' et distinctiōib' bñ cōibus
nōnullox doctoz in hac materia
loquētū. **E**t q̄rū omnū adinucē
applicatione et declaratiōe. suffici
ens q̄ntū ad p̄sentē tractatū spe
ctat resultabit ipsius materie de/
claratio et intellectus. **Q**uē igi
tur ad p̄positū cū sensualitas ille
cebra. i. carnali et voluptuosa dele
ctatiōe rōnem inferiorem tangere
et pulsare incipit seu quod idem ē
illecebra in appetitu sensituo vel
put interdū iuxta quod in supio

no q̄ v̄b' q̄ rō p̄o modis
p̄ h̄mōi p̄t et cō

no q̄ v̄b' q̄ rō p̄o modis
p̄ h̄mōi p̄t et cō

Compēdiū theologie

rib⁹ monstratū est otingere p̄t. in appetitu intellectūo insurgere incipit. aut rō ip̄a inferior statim q̄ hu iusmodi sic insurgētes illecebram seu carnalē et voluptuosaz delēationem p̄cipit et agnoscit eam ex cōsideratione et applicatione ad legē seu regulā humanā. v̄tputa qd̄ est cōtra virtutē moralē. et sit viciosa vel inhonesta. v̄l h̄mōi cōmūno a se abh̄citur et repellit. vel forisā v̄tra q̄ rō cōcurrēter sc̄z inferior ex ip̄a v̄t statim tactū est cōsideratione et applicatione ad legē seu regulam humanā. et rō sup̄ior ex cōsideratione et applicatione ad legem et regulā diuinā et eternā. qd̄ cōcurrēter fieri p̄t cōmūno abh̄citur et repellunt. et tūc in v̄troq̄ istoz duozū casuū dicit̄ rō p̄mo sc̄z modoz supra tactoz seu sub p̄ma q̄litate se habē. sc̄z v̄t abh̄cēt̄ seu recusans. **Qui mod⁹ seu q̄litas se habēdi. cōmūni ip̄i rōni inferiori attribuit̄.** q̄ istud cōmūni ip̄a rō inferior ex se ip̄a facit. **Et tūc nullū ē in rōne p̄c̄m. imo nec tūc p̄p̄ie dicit̄ debet delēatio. s̄ p̄m qd̄a delēationis oblatio. et qd̄am passio seu pena p̄c̄i originalis.** **Et si p̄c̄m aliq̄d̄ existat. s̄ solū ē i p̄mo motu sensualitatis. de q̄ satis in sup̄iorib⁹ actū et declaratū ē. aut h̄mōi sic insurgētis illecebre seu carnal⁹ et voluptuose delēationis apprehensionē sequit̄ qd̄a p̄cept⁹ et subit⁹ et aū q̄ncūq̄ p̄habita deliberationem ip̄ius rōnis inferioris in ip̄am ille-**

De delectatione

cebrā seu carnalē delēationē cōsensus. ex ip̄i rōnis p̄pter viciū fōmitis corruptiōe p̄ueniēs. q̄ casu p̄p̄ie surreptio fieri dicit̄ et appellat̄. **Et tūc rō dicit̄ sc̄do sc̄z modozum sup̄ tactoz seu sub sc̄da q̄litate se h̄re sc̄z v̄t p̄cept⁹ vel subita. q̄ modus seu q̄litas se habēdi v̄t clarū est soli rōni inferiori attribūend⁹ est.** **Corrūdetq̄ iste modus seu ista q̄litas p̄mo mēbro p̄ncipalis distinctionis trimemb̄ris superius ad s̄ p̄positū posite.** Nam talis illecebra seu carnalis delēatio sic in se et p̄m se cōsiderata est non morosa. nec mora tēporis. nec mora consensus. **Est q̄ tunc peccatuz solum veniale.** **Quia autem p̄mo talis illecebra seu carnalis delēatio sit nō morosa mora temporis apparet p̄pter subitam et precipitē et sic minimā p̄dicti cōsensus ip̄ius rōnis inferioris durationē i eā.** **Itaq̄ circa eā rō ip̄a inferior v̄tra p̄c̄m suū subitū et precipitē cōsensū. v̄l ip̄a forisā rō sup̄ior alit̄ se habēt. v̄tputa v̄l magis immozādo v̄l exp̄ss⁹ cōsentiēdo. iā tūc ex isto mō seu ista sc̄da q̄litate recederet et ad aliquē alioz quoz modoz seu aliaz quoz q̄litatū trāsiret. v̄t statim infra declarabit̄.** **Et iō hic notant̄ additū ē. sic in se et p̄m se cōsiderata.** **Quia et tal⁹ illecebra seu carnalis delēatio sit nō morosa mora cōsensus. capiēdo tñ cōsensū p̄t iuxta duas distinctiōes sup̄i in hac materia positas. et maxime iuxta**

irregulata
p̄mā capite et capi debet
cōsensus in delēatione
tale ē. sc̄z p̄ cōsensū de
paret respectu enā
Et p̄mo respectu inferioris
talis sui cōsensū subitā
tionē. qd̄ ip̄a rō inferior
do ad p̄mā sui actū q̄
re et cōmūno et sic a de
ca talē sic insurgēte ille
carnalē delēationē delē
legis et regulas huma
bus imit̄ cōsentiēdo impo
sit p̄pter cōsensū saltem de
cōsensū dicit̄ nō debet imo
subit⁹ mor⁹ seu talis q̄litas
ip̄i rōnis inferioris cōsensū
et appellat̄. hoc ē valde i
et imp̄p̄ie et valde har
tea dicit̄. quia cū ip̄a rō
actū est sic v̄t cōmūno
beratua v̄t ē possibile ip̄i
inferioris sic circa talē ille
carnalē delēationē cōsensū
leo et p̄p̄ie cōmūno
plicare. q̄n aliq̄d̄ v̄t ad
gis infra declarabit̄ tūc
p̄t ip̄am vindicationē. s̄
cōsensū dicit̄. licet imp̄p̄ie
p̄fēctē. v̄t sup̄ declaratū ē
p̄t ip̄am v̄t v̄t p̄fēctē
ozib⁹ de cōsensū in delē
ut hic intelligit̄ p̄c̄m m
notant̄ et exp̄ssē ad
istū subitū et precipitē
rioris cōsensus. additū ē
bum deliberatū. **Et tūc**
lis illecebra seu carnalis

irregulata

pmā capiē et capi debz. cū dicitur
ofensus in delectationē peccm mor
tale eē. scz p ofensu delibēato ap
paret respectu etiā vtriusqz rōnis
Et pmo respectu inferioris ppter
talis sui ofensus subititatē et p̄cipita
tionē. q̄b' ip̄a rō inferior. a recurrē
do ad p̄p̄iū suū actū q̄ est delibēa
re et rōcinari. et sic a debite i se cir
ca talē sic insurgētē illecebā seu
carnalē delectationē deliberando
leges qz et regulas humanas qui
bus innitit̄ cōsulēdo impeditur **E**t
sic p̄p̄ie ofensire saltez deliberate
ofensire dici nō debz. imo q̄ talis
subit' mot' seu talis q̄litas se h̄ndi
ip̄i' rōnis inferioris ofensus dicat̄
et appelleē. hoc ē valde improprie
et imp̄fecte et valde large **S**ed id
ita dicat̄. quia cū ip̄a rō vt sepe ta
ctū est sit virt' cognitīua et sic deli
beratiua. vix ē possibile ip̄am rōnē
inferiorē sic circa talē illecebā seu
carnalē delectationē q̄ntūcūqz s̄
sto et p̄cipitanter amoueri et se ap
plicare. q̄n aliq̄liter vt adhuc ma
gis infra declarabit̄ diiudicet. p
pter ip̄am diiudicationē. q̄dāmō
ofensire dicat̄. licet improprie et im
p̄fecte. vt sup̄ declaratū ē **E**t pro
pter istud dū vt preferē in superiori
orib' de ofensu in delectationē. p
ut hic intelligit̄ peccm mortale esse
notanter et exp̄sse ad differēciam
isti' subiti et precipitis rōnis infe
rioris ofensus. additū ē illud ver
bum deliberato **Q**uod etiā sc̄do ta
lis illecebza seu carnalis delectat

CCxxii

tio nō morosa sit mora ofensus re
spectu ip̄i' rōnis superioris patz qz
cū ip̄a rō inferior p̄ ea q̄ iaz dicta
sūt dicat̄ a recurrēdo ad suū p̄p̄i
um actū qui est deliberare et rōci
nari. et sit a debite in se circa talē
sic insurgētē illecebā seu carna
lem delectationem deliberando. le
ges qz et regulas humanas qui
bus innitit̄ cōsulēdo per talem suū
dicti ofensus subititatē et p̄cipi
tationē impedita. a fortiori et per
amplius a recurrēdo ad iudiciū
rōnis superioris impedita. dici et
reputari debet et ex ofsequēti etiā
ip̄a ratio superior q̄ ab inferiori rō
ne consulta non fuit similiter debi
te circa talem sic insurgentem ille
cebzam seu carnalem delectationē
deliberandi. ad leges qz et regu
las eternas quibus innititur et q̄
altiores sunt recurrēdi tempus et
occasionem seu motuum non ha
buisse dici et reputari debet **E**t sic
ip̄a ratio superior nullo modo nec
vere nec interpretatiue consenti
ens dici et reputari dz **Q**uod huius
modi illecebā seu carnalē et volu
ptuosā delectationē sic insurgen
tem ip̄am qz rōnē inferiorē pulsa
re et iā forsan attrahē incipientē
rō superior ex se ex ofiō deatiōe legis
seu regule eterne vtputa p̄cepti di
uini vel offēse dei statim rep̄mit. et
tūc dicit̄ rō tercio ser modoꝝ sup̄
tactoz seu s̄t̄cia q̄litate se h̄re. s.
vt rep̄mēs. q̄ mod' seu q̄litas se ha
bēdi ip̄i soli rōi superiori attribuo'

Compēdiū theologie

est **C**orrespondetq; etiā iste mod^o seu ista q̄litas p̄mo mēbro ip̄i^o p̄ncipalis distinctiōis trimēbris sup̄ius ad h̄ p̄positū posite. **N**ā tūc talis illecebza seu carnalis delectatio nō est morosa. nec mora t̄pis. nec mora cōsensus. **E**st etiā solū p̄c̄m veniale. **Q**uā aut talis illecebza seu carnalis delectatio nō sit morosa mora t̄pis. patz de se ex dictis qz statim a rōne sup̄iore rēp̄mit. **Q**uā aut nō sit morosa mora cōsensus. capiēdo t̄n cōsensū. put statim sup̄ tactū est. p̄ cōsensū scz deliberato. et qui in hac materia mortale p̄c̄m d̄r. patet. qz licet rō ip̄a inferior a tali sic insurgente illecebza seu carnali delectatione pulsata fuerit. et forszā vt cōtingē p̄t eā q̄dāmō acceptauerit. et retinuerit. nec resistere de se. se disposuerit. **E**t p̄pt̄ea q̄dam imp̄fect^o et indeliberat^o eius cōsensus interuenisse dici p̄t. p̄pter q̄d peccatū est veniale. att̄n qz regulatiōni sup̄ioris rōnis sic vt tactū ē talem insurgentē illecebzā seu carnalem delectationē statim rēp̄mētis ilico obedit. se qz ab ea regulari p̄mittit. nō dic̄t p̄p̄rie et deliberate cōsentire. **E**t eū rō inferior interdū statim et immediate nō recurrēdo scz p̄ tūc ad leges et regulas humanas q̄b^o init̄ p̄t a legib^o seu regulis diuinis et eternis regulari et auerti. **Q**uia et si eis p̄ncipaliter et vt regulās nō intēdat. p̄ directuz t̄n et vt p̄m eas regulara intēdē p̄t et sepe intēdit. **Q**uē h̄mōi sic in

De delectatione

surgētē illecebzā seu carnalē et voluptuosā delectationē post ip̄i^o rōnis apprehēsiōnē ip̄a rō sup̄ior nō solū non rēp̄mit. imo in eā exp̄sse cōsentit. **E**t tūc d̄r ratio vltimo sex modoz sup̄ tactoz seu s̄ vltima q̄litate se habē scz vt exp̄sse cōsentiens. **Q**ui mod^o seu q̄litas se habendi vtriqz rationi diuersis tamē respectibus vt ex statiz sequentibus apparebit attribuendus est. **I**n q̄ntum etenim exinde causatur peccatum mortale. imputari et attribui debet rōni sup̄iori. **I**n q̄ntuz vero iuxta materiam p̄sentem cōsensus in delectationē dic̄t. debet ratiōi inferiori attribui. **C**orrespondet qz iste modus seu ista qualitas tertio mēbro ip̄ius p̄ncipalis distinctiōnis trimēbris sup̄i^o ad hoc p̄positū posite. **N**am tūc talis illecebza seu carnalis delectatio q̄ntūcūqz modicū teneat sicqz forszā nō morosa sit mora t̄pis est morosa mora cōsensus. **E**st qz tūc peccatū mortale eē si desit plena volūtas p̄ficiendi actū. imo vbi forszā exp̄ssa volūtas non p̄ficiēdi adesset. **M**axime si feratur ille cōsensus in ipsam illecebzam seu carnalem delectationem tanqz in rem aut operatiōnem seu actum super quo vel circa quem illa illecebza seu carnalis delectatio sic insurgit et versat̄ et q̄ talis illecebze seu carnalis delectationis esset p̄ncipale obiectuz iuxta quod modicum infra magis declarabitur. **N**am tūc p̄mo est ver^o

irregulata

et exp̄ssus rōnis sup̄ioris
illecebza seu carnalē de
olēsus q̄ sp̄ in talib^o de
q̄ circa ea sunt. q̄ ex h̄
talia existit. iuxta t̄n m
nē statim tactuz est p̄c̄m
Nam sp̄ in talib^o q̄ circa
ctatio morosa. mora talis
tale p̄c̄m est q̄lis est. p̄
dus. **Q**uia tūc rō sup̄ior si
in talem illecebzam seu car
delectationē q̄ ē in creatur
tūc se a vera delectatiōe
uo circa quā solū intēdē
statim auertit. q̄d sine cōp̄
nō p̄t. cū nāqz exp̄sse vt in
bus monstratū ē in aliq̄o
les res carnales et terren
tūc possit. rōlōntre qz d̄r
deliberata. **D**eliberata aut
non p̄t q̄n leges et regul
nas. eternas q̄b^o immut
vel solūte om̄iteriqz neglex
sic vere vt interpretat̄e. cōp̄
Et tūc tūc in talē illecebzā seu
nali delectationē ip̄i^o rōnis in
ois olēsus exp̄ss^o. qz in talib^o
nalib^o q̄ terrenis p̄ ip̄am rō
feriorē apprehēdit. et circa
applicat. nūqz rō sup̄ior q̄
dictū ē de se et se circa
intēdit. p̄p̄rie cōsentire. d̄r
tūc p̄t nū ip̄a etiā rōne
realit̄ deliberatas cōsentit
cōtra cōtingē potest. imo
quēdo talis exp̄ssus ip̄i^o r
rioris in talē illecebzā seu
tam delectationē olēsus n

irregulata

et expressus rationis superioris in ipsam illecebram seu carnalem delectationem consensus. quod spiritus in talibus delectationibus quod circa ea sunt. quod ex suo genere mortalia existunt. iuxta tamen modificationem statim tactam est peccatum mortale. **R**am spiritus in talibus et circa talia. delectatio morosa. mora talis consensus tale peccatum est quod est esset ipse realis actus. **Q**uia tunc ratio superior sic expressit in talem illecebram seu carnalem delectationem quod est in creatura consentiendo se a vera delectatione quod est in deo circa quam solum intendere debet scienter auertere. quod sine contemptu facere non potest. cum nunquam expressit ut in superioribus monstratum est in aliquo circa tales res carnales et terrenas sentire possit. consentire quod dicatur nisi deliberata. **D**eliberata autem facere non potest quoniam leges et regulas divinas et eternas quibus innititur consuleret vel consilere omiserit et neglexerit. **E**t sic vere vel interpretative contempserit. **E**t etiam tunc in talem illecebram seu carnalem delectationem ipsius rationis inferioris consensus expressus. quod in talibus carnalibus et terrenis per ipsam rationem inferiorem apprehensis. et circa que se applicat nunquam ratio superior quod ut super dictum est de se et ex se circa talia non intendit proprie sentire de se. nec sentire potest nisi ipsa etiam ratione inferiori realiter deliberata et consentiente. **S**ed contra contingere potest. imo proprie loquendo talis expressus ipsius rationis superioris in talem illecebram seu carnalem delectationem consensus nihil ali

CCxxiii

ud est quod quod ipsa ratio superior dicta rationem inferiorem in homini illecebram seu carnalem delectationem delectari ac ipsam ab ea non resistere seu retrahere. ac cum ea in tali delectatione occurrere vere et expressit deliberata consentiat. **E**t hinc est quod licet interdum putet in superioribus tactum est ipsa ratio superior in illecebram seu carnalem delectationem vere et expressit seu interpretative consentiat. tunc quod talis illecebre seu carnalis delectationis quod tunc vere mora consensus morosa est morosa quod dicitur peccatum possit ad ipsam rationem superiorem dici pertinere. quod tamen ipsa superior non proprie ex se nec ad se hoc facit. illud quod etiam non nisi ipsa similiter ratione inferiori deliberata et consentiente proprie facere possit. hinc est quod peccatum morose delectationis contra et proprie dicitur ad rationem inferiorem pertinere. **P**ut ample in superioribus declaratum est. **E**t hic est talis proprius et deliberatus consensus. de quod tamen iuxta sepe dictas duas distinctiones in superioribus positas. quod etiam contra intelligitur dum dicitur consensus in delectationem. peccatum mortale esse. **Q**uia huiusmodi sic insurgentem illecebram seu carnalem et voluptuosam delectationem post ipsius rationis apprehensionem ipsa ratio superior non reprimit. sed non etiam expresse in eam consentit. **E**t respectu istius casus potest se ratio duplici modo seu sub duplici qualitate habere. **U**no modo seu sub una qualitate qua

Compēdiū theologie

talē illecebzā seu carnalē delectati
onē quā sic rō supior nec rēpmit.
nec etiā in eā exp̄sse cōsentit rō infe
rior post sufficiētē deliberationem
debitam q̄ ai aduersionē p̄iculi et
p̄ccī qd̄ exinde imminet et incūbit
retinet et circa eā immoraz̄. nec eā
ip̄a rō supior ex diuine et eterne le
gis ⁊ regule cōsideratione est dili
gens rēp̄mere. et tūc dicit rō q̄nto
sex modoz̄ sup̄ tactoz̄ seu sub q̄n
ta q̄litate se habē scz̄ vt negligēs
Qui mod⁹ seu q̄litas se h̄ndi licet
q̄ plurimū et p̄ncipalitus vt ex sta
tim sequētib⁹ apparebit rōnis in
ferioris in eo cōsensus occurrat et
operetur attribuendus est superiori
rōni. qz̄ p̄ istū modū seu p̄ istā qua
litate se habēdi rōnis superioris
causatur p̄ccm̄ mortale. qd̄ alias
non esset **Correspondet** qz̄ etiā iste
mod⁹ seu ista qualitas tercio mē
bro p̄ncipalis distinctiōis trīmem
bris superi⁹ ad hoc p̄positū posite
Nam tūc talis illecebza seu carna
lis delectatio. q̄ntūcū qz̄ modicū
forsan vt in simili sup̄ dictū ē ten
eā sicqz̄ non mozosa sit moza t̄pis
est mozosa moza cōsensus **Est** qz̄ tē
vt iam dictū ē p̄ccm̄ mortale. etiā
si desit plena volūtas perficiendi
actū: imo p̄ut sup̄ in simili dictum
est. vbi forsā exp̄ssa volūtas nō
p̄ficiēdi adessz̄. maxime si vt ibi eti
am dictū est talis rēctio ip̄i⁹ illece
bre seu carnalis delectationis in
ip̄a rōne inferiori et negligētia re
primēdi in ip̄a rōne superiori esset

De delectatione

tanq̄ in rem aut opationem seu
actū sup̄ quo vel circa quē ip̄a ille
cebza seu carnalis delectatio insur
git et versat. et talis illecebze seu
carnalis delectatiōis esset p̄ncipa
le obiectū iuxta qd̄ modicū infra
magis declarabit **Tūc** ei ē vtrius
qz̄ rōnis in talē illecebzā seu car
nalē delectationē cōsensus scz̄ exp̄s
sus ip̄i⁹ rōnis inferioris. qd̄ parz̄
de se ex dictis ip̄i⁹ etiā rōnis superi
oris. licet nō ver⁹ et exp̄sus. in p̄re
tatiu⁹ tñq̄ equalēs. attēta tali de
liberatiōe periculi qz̄ ⁊ peccati ad
uertentiā seu animaduersionē. q̄a
qui aduiscatus et deliberat⁹ p̄z̄hi
bere potest et non p̄z̄hibet. cōsen
tire videtur **Qui** quidem consen
sus interpretatiuus et equiualens
ip̄ius rationis superioris quādo
ē circa ea vel super eis que de suo
genere peccata mortalia existunt
est semper peccatuz̄ mortale. quia
licet tunc non sit exp̄sus dei con
temp⁹ facti⁹ seu acti⁹ et positi⁹
est tamē interpretatiu⁹. permissi⁹.
et equiualens. permittēs scz̄ p̄ talē
sufficiētē deliberationem. talem
qz̄ aduertentiā seu animaduersionem
periculi et p̄ccī z̄ teneri a rati
one inferiori illa que statim respui
aut reprimi debuerant **Et** enim ra
tio superior quotiens non dirigit
seu cohibet aliquem actum vel ali
quam passionem interiorē alicu
ius peccati mortalis. et hoc post
sufficiētē deliberationē ⁊ aduertē
tiaz̄ talis periculi talis qz̄ peccati

irregulata

qd̄ sic imminet et incū
de lege seu regula diu
actu cogitatur nō d
cōtēnere. s̄ tūc rōnis
ip̄a lege seu regula diu
actu cogitatur. tūc vere
nere d̄ vere qz̄ realit
rō de ip̄a lege seu reg
et eterna actū nō cogit
rōni et sua negligētia q̄
tēnere p̄ cū de ea in tali
tare debet. p̄ cōmissionē et
tiam cōtēnere cū talis o
negligētia in ip̄a rōne
post sufficiētē debet
nullo mō sine verorū effect
p̄z̄. licet interpretatiuus ē
possit. et tūc etiā effectū
ratiōis ē talis cōsent
pe dictas duas distincti
orib⁹ positas. qz̄ etiā cō
q̄t dūm dicitur cōsent
ctationem peccatum mor
De rōne circa delecta
inaduiscatū **Allo** mō sub
leare respēctū uti⁹ met calus
ratiōis se rō h̄re. qz̄ scz̄ h̄m
sur gētia illecebza seu carnal
tione quā sic post ip̄i⁹ rōnis
beritionē ip̄a rō supior. ne
nec etiā in eā exp̄sse cōsent
ferior retinet. et circa e
tur. s̄ h̄ sit an sufficiētē d
nez. debita qz̄ aduertēti
uersionē p̄iculi ⁊ p̄ccī
minet et incūbit imo qz̄
lecebza seu carnalē delect
ip̄a rō inferiorē retinet q̄
p̄mores facit q̄n suspēct

irregulata

quod sic imminet et incubit. siue tunc
de lege seu regula diuina et eterna
actu cogitet siue non dicitur sentire et
contenere. sed diuersimode. Nam cum de
ipsa lege seu regula diuina et eterna
actu cogitat. tunc vere et realiter contine-
re dicitur vere quod et realiter contine-
re. Cum vero de ipsa lege seu regula diuina
et eterna actu non cogitat. quod non
nisi ex sua negligentia et omissione pro-
uenire potest. cum de ea in tali casu cogi-
tare debet. pro omissione et negligenti-
am continere cum talis ommissio et
negligentia in ipsa ratione superiori
post sufficientem deliberationem
nullo modo sine vero et effectuali contine-
ntia. licet interpretatio eorum et contingere
possit. et hic etiam effectiue et interp-
tatiue est talis sententia de quibus tamen iuxta se-
pe dictas duas distinctiones in superi-
oribus positas. quod etiam cõiter intelli-
gitur dum dicitur consensus in dele-
ctationem peccatum mortale esse.
**De ratione circa delectationem
inaduertente.** Alio modo sub alia qua-
litate respectu istiusmet casus statim
tacti potest se ratio habere. quod scilicet homo sic in-
surgente illecebria seu carnale delecta-
tionem quam sic post ipsius rationis appre-
hensionem ipsa ratio superior nec respicit
nec etiam in eam expressit sentit ipsa ratio in-
ferior retineat. et circa eam immoretur.
sed si fit ante sufficientem deliberatio-
nem. debita quod aduertentia seu ad-
uertentia periculi et peccati quod etiam im-
minet et incubit. imo quod sic dicta il-
lecebria seu carnale delectationem
ipsa ratio inferior retineat et circa eam
immoretur facit quasi suspensa et non bene

CCxxiii

aduertens nec debite ad suum proprium
actum quod est deliberari et rationari re-
currere. se quod eleuando leges seu re-
gulas humanas quod innititur consu-
lens vel si forsitan ad dictum suum pro-
prium actum recurrerit. se quod eleuando
leges seu regulas humanas consulerit
non tamen plene naturam et gra-
uedinem ipsius periculi et peccati ex
se cognoscit et aduertit. **Item** quod
pro istius materie intellectu bene
considerandum est. ratio ipsa inferi-
or bene potest circa tale illecebria
seu carnalem delectationem sicut et
circa alias interioris anime passi-
ones quandoque versari et immo-
rari. considerando et ratiocinando
in se quod tale quid accommodum est
vel conueniens corpori vel huiusmo-
di. Quia ipsa respectu talis illecebrie
seu carnalis delectationis aut al-
terius interioris anime passionis
non retinet ad suum proprium actum
qui est deliberare et ratiocinari.
Nec se eleuabit considerando et at-
tendendo circa periculum et pecca-
tum. quod in sic illecebrie seu carnalis
delectando. ac circa tale illecebria
seu carnalem delectationem vel ali-
quam aliam interioris anime pas-
sionem immorando imminet et in-
cumbit. **Nel** si forsitan ad dictum su-
um proprium actum recurrat se quod
circa dictum periculum seu pecca-
tum considerando et attendendo
eleuet. non tamen ex se naturam et
grauedinem ipsius periculi et pec-
cati plene cognoscet et aduertet.
Et tunc in isto scilicet casu dicitur ratio

Compēdiū theologie

q̄rto sex modoz sup̄ tactoz seu s̄b
q̄rta qualitate se h̄re sc̄z vt in ad/
uertēs **Q**ui mod⁹ seu q̄litas se ha
bendi ipsi soli rōni inferiori vt ex
statim s̄bsequētib⁹ apparere potēit
attribuēd⁹ ē **C**orr̄ndet q̄z iste mo
d⁹ seu ista q̄litas sc̄dō mēbro p̄nci
palis distinctiōis trimēbris sup̄ h̄
ad p̄positū posite **N**ūc tūc talis il
lecebra seu carnalis delectatio d̄r
morosa moza t̄pis. et non morosa
moza cōsensus. est q̄z tūc soluz venia
le p̄c̄m **S**ed em̄ morosa sit moza tē
poris patz de se ex dictis ⁊ ex na
tura cas⁹ q̄ ponit sc̄z p̄pter immo/
rationē ipsi⁹ rōnis inferioris circa
eā **N**ā si ipsa rō inferior circa ipaz
nō immozaret. s̄z eā ex se sola. aut
occurrentē cū rōne sup̄iori statim a
se abh̄cēt. iā ipsa rō se nō isto quar
to mō seu sub ista quarta qualita
te. s̄z p̄mo mō seu s̄b p̄ma q̄litate su
pra posita vt satis ibi declaratur
est se habēt **N**el si a rōne sup̄iore
sola talis illecebra vel carnalis de
lectatio statim rep̄meret. iā ipsa rō
se nō isto ec̄ quarto mō seu s̄b ista
quarta q̄litate. s̄z sc̄o mō seu sub
t̄ria q̄litate sup̄ ec̄ positis. vt etiā
ibi satis declaratū ē se habēt **S**z
q̄ talis illecebra seu carnalis dele
ctatio sit nō morosa moza cōsensus
capiendo t̄n cōsēnū p̄ut sepe supra
tactū ē in hac materia capi. dū sc̄z
ponit cōsensus in delectationē. p̄c̄z
mortale eē **H**oc satis etiā resp̄cū
vtriusq̄ rōnis patz ex iā statim di
ctis. et ec̄ p̄ aliqua eoz q̄ in sup̄io
rib⁹ in declaratione sc̄di modi seu

De delectatione

sc̄de qualitatis se h̄ndi ipsi⁹ rōnis
tacta s̄t **N**ā p̄mo resp̄cū ipsi⁹ inferio
ris rōis. licet p̄ talē ei⁹ d̄cāz il
lecebrā seu carnalē delectationē im
morationē videat⁹ ⁊ dici possit q̄/
dā ei⁹ impropi⁹ ⁊ imp̄fēs in ipaz
illecebrā ⁊ cetera infuenire cōsensus
p̄pter quē est p̄c̄m veniale. nō t̄n
debz talis cōsensus p̄ri⁹ p̄fect⁹ ac
deliberat⁹ dici aut reputari. qz vt
ex iā dictis apparet an̄ sufficiētē de
liberationē debitāqz p̄iculi ⁊ p̄c̄i
aduertētiā seu aduersionē. et sic
an̄qz vt iā tactū ē ipsa rō inferior
ad suū p̄riū actū q̄ ē deliberari ⁊
rōcinari debite recurrēt leges qz
seu regulas h̄ūanas q̄b⁹ innst̄i cō
suleret. vel forsan an̄qz naturaz et
grauedine ipsi⁹ p̄iculi ⁊ p̄c̄i plene
cōgnoscerēt et aduertēt. talis ei⁹ im
moratione talisqz impropi⁹ ⁊ imp̄
fect⁹ cōsensus cōtingit. q̄ oia t̄n dictam
ipsi⁹ rōnis inferioris immorationē
d̄c̄m qz im p̄riū ⁊ imp̄fectū p̄cedē
debuisset. et cō n̄c̄aria s̄nt an̄qz ta
lis ei⁹ immoratio talisqz cōsensus dici
possit dici qz debeat ver⁹ ⁊ p̄fect⁹
eē. et in p̄c̄m mortale cōtingē posse
Nec etiā in isto casu resp̄cū ipsius
sup̄ioris rōnis debet talē illecebra
seu delectatio morosa moza cōsensus
reputari **Q**uia vt sepe in s̄b sup̄ ta
ctū ē ex q̄ ipsa rō inferior q̄ sic cir
ca talē illecebrā seu carnalē delecta
tionē immozet facit q̄si suspēsa ⁊
nō b̄n aduertēs nec debite an̄ talē
immorationē ad suū p̄riū actum
q̄ est deliberari rōcinari recurrēs
se qz p̄iculū seu p̄c̄m q̄b⁹ immine⁹

Irregularata

bat et incūbebat ob
tēdendo leges qz seu
manas q̄b⁹ innst̄i cō
a minorib⁹ d̄c̄m
ris rōnis q̄ d̄c̄m
eā sc̄z cōsensus recur
uasse **S**ed nō mirū ē
rior q̄ delectatōe p̄
carnales et terrenas m
nec se p̄ se ipa circa
seu regulas diuinas et cō
cōsensus applicat q̄b⁹
bene aduertēs et sic im
cōsensus nec vere nec
tactū cōsensus debz in
reputari **S**ed vt iā ta
tura ista q̄rta modi seu
litas se habēt rōnis v
rū est h̄ de se habz qz imp
cōsensus imponet rōne in
ca talē illecebrā seu carna
tionē an̄ sufficiētē delibe
debitā qz aduertētiā seu
sionē p̄iculi p̄c̄i q̄b⁹
nec ⁊ debite immozatā eē
pouret ipsa rō inferior sic p̄
ficiētē delectationem deb
aduertentā p̄iculi ex p̄c̄i m
ta fuisse iā vt in s̄b statim
nō iste q̄rta modi seu
tas se habēt ipsi⁹ rōnis
duoz modoz seu qualita
diate explicatōe sc̄z vt
q̄b⁹ **E**t intelligant t̄n
statim sup̄ h̄oia op̄ se m
seu sex qualitātē se circa
re habēt ipsi⁹ rōnis trad
p̄licet de cōsensus in delecta

irregulata

bat et incubebat considerando et at-
tendendo. leges qz seu regulas hu-
manas qb? innitit? consulendo elevas-
a minori oz dicit ad iudiciu? supio-
ris ronis q? altior et sublimior est
ea scz consulendo recurriffe et se ele-
uasse. Et sic no miru? si ipa ro? supe-
rior q? de se et p? se circa tales act?
carnales et terrenos no intendit
nec se sp? ex se ipa? circa eas leges
seu regulas diuinas et eternas co-
nsulendo applicat. qst? suspensa? et non
bene aduertens et sic in deliberata
et p? seque? nec vere nec interpre-
tatiue consuetis debz in h? casu dici
et reputari. **Sciã** vt ia? tactu? est na-
tura ista? qrti? modi seu ista? qrti? q-
litatis se habendi ronis vt videt? cla-
ru? est. **B** de se habz? impoztat. cu?z
expsse impoztat rone? inferiorē cir-
ca tale illecebza? seu carnale delca-
tionē an? sufficientē deliberationē
debita? qz aduertētia? seu aduer-
sionē piculi et peccati qd? exinde immi-
net? et incubit? immozata? eē. **Nam** si
poneret? ipa? rō inferior? sic p? suf-
ficientē deliberationē. debita? qz
aduertentiã piculi et peccati immoza-
ta fuisse. ia? vt in hili? statim tactu? est
no? iste qrti? mod? seu ista? qrti? q-
litatis se habendi ipi? ronis essz. h? vn?
duoz modoz seu qualitatz ime-
diate explicatoz scz vel sextus vel
qnti? **Et** intelligant? hec oia? hic
statim sup? pōitoz? sex modozum
seu sex qualitatz se circa delcatio-
nē habendi ipi? ronis tractata p-
paliter de consensu in delectationem

CCXXV

cogitationis. i. q? habet? cogitatio
Nā talis consensu? vt sepe sup? tactu?
est. pncipalit? ad rone? inferiorē p-
tinet sicut ad ipaz? p-
tinet cogitare. i.
act? ipse cogitatiois. et etiã ad ipm
qd? est cogitare vel no? cogitare in
qntu? accipit? vt ad illã actionē oz/
dinaf? **Qd?** notant? dicit? **Nā** e? que?
dã altu? consensu? in delectationem re-
perire scz in delectationem act? seu
opis. maxime dū ille act? seu illud
op? est in fieri. q? consensu? in talē de-
lectationē sic et ipse consensu? in illu?
actu? seu op? ad solã rone? superiorē
spectat et no? ad inferiorē. **Uiz?**
consensu? in delectationē sit sp? pec-
catu? et qd? **Quia** in supi? tracta-
tis et spēalit? modicu? sup? in decla-
ratione sex modozum seu sex q-
litatū se circa delectationē habendi ipi?
ronis sepe de consensu? in delectationē
facta? e? mētio. in dōū qz tactu? quō
consensu? etiã vt? et deliberat?. et
etiã ipi? ronis superioris in delcāti-
onē no? sp? est pccm? mortale. **Pro-**
hui? necno? aliqru? ex pcedētib? ma-
iori declaratione. qnqz rememora-
da? et aduertēda? veniūt. **Primū** q?
omnis delcātio habz? aliqđ? p-
priu? et pncipale obiectū circa qd? ferf?
et versaf? **Nec** em? aliē vt clarū est
possz delcātio? causari? et haberi. si
no? circa aliqđ? pncipalit? ferret? et
versaret? **Scdm?** qd? etiã iuxta di-
ctum pbi? omnis delcātio siue sit in
appetitu? sensitiuo. siue in appetitu?
intellectiuo. siue vt modicu? sup? ta-
ctu? est sit in cogitatioe? solū. siue in

Cōpendiū cū Scru

in actu seu executione actus aliquam operationem consequitur. etiam ut in superioribus declaratum est omnis delectatio ex tria occurrit. causari habet et causatur scilicet ex boni et ueniētis per vim appetitiuam adaptione et ad eam applicatione. prout scilicet tale bonum et ueniēs sentit vel quilibet quod patitur quod duo sunt scilicet ipsum bonum et ueniēs quod sic sentit et patitur et ipsa vis appetitiua quod sic illud sentit et appetit et tertium scilicet cognitionis talis adaptionis et applicationis. **Nunc** igitur ad propositum clarum est istud fieri non posse. quoniam primo ut iam tactum est ibi fit aliquid proprium et principale obiectum scilicet illud bonum et ueniēs quod sic adipiscitur et applicatur. quoniam etiam secundo ibi fit aliquid operatio scilicet tamen illa ipsius boni et ueniētis adaptione et applicatio quod sine aliquid operatione fieri non potest. quod etiam ipsum actualis talis adaptionis et applicationis cognitio quod etiam quodam operatio est. imo ipsa propria operatio etiam de se quodam bonum et ueniēs est. **Exemplum** gratia. **Delectatur** aliquis in uisione alicuius rei pulchre vel in gustu alicuius rei sapide seu saporose vel in rememoratio alicuius magni honoris habiti vel aliquid simili cogitatione clarum est in tali delectatione tria occurrere. scilicet primo ipsam rem quod sic delectabilis videtur vel gustatur vel rememoratur vel cogitur. et illa est illius delectationis proprium et principale obiectum. secundo ipsam vim appetitiuam quod per quendam operationem ut puta talē uisionē. gu-

cōsēlus in delectationē

stationē. rememorationē. vel cogitationē illā rem tanquam suū obiectum complacentur adipiscitur et sibi applicatur habet et in eo quodatur. et tertio cognitionē illius adaptionis et applicationis quod si non interueniret nulla proprie esset delectatio ut satis in superioribus exemplificatum est de infantibus et insensatis. **Ex** quibus iterum uideri potest quomodo delectatio quilibet potest ad duo operari seu referri. vel scilicet ad illud proprium et principale obiectum circa quod vel in quod sic versatur. vel ad illam operationem quam sic consequitur. **Tertium** aduertendum quod etiam ipse consensus in delectatione quod multum amplius quam ipsa sola delectatio ponit et importat. quod quod ut in superioribus pluries tactum est ipsi rationi spiritus attribuitur. consequitur etiam si interueniat quodam aliam ipsi rationis operationem scilicet quodam diiudicationem seu rōtinationem. **Nec** enim ut clarum est rō ipsa in delectatione aliquam consistere possit. nisi prius eius apprehensionem de ea quodammodo diiudicaret seu rōtinationem. **Ista** autem diiudicatio seu rōtinationem non est aliud nisi quodam ipsius rationis actus interior in mente existens quod proprie fieri non potest nisi per modum cuiusdam cogitationis seu meditationis. que in hoc proposito per eodem accipiuntur et reputantur. **Et** hinc est quod talis ipsius rationis diiudicatio seu rōtinationem valde frequenter et quasi cōsuetudinarie cogitatio dicitur et appellatur imo ut modicum super tactum est quoniam consensus in delectatione principale rationi inferiori attribuitur. intelligendum est de delectatione quod est in cogitatione illa quod in est adu-

actione se
tatione quod est in cog
de illa quod in est adu
one. **Quarta** autem
quod contingere potest
ratio erit merito
pale delectationis
posset et alia
foclan illa operatio
accipit a rōtione ut bo
in quod alia delectatio
etiam iam potest. cog
quis de aliqua magna
quod alia habuerit vel
aliam rei pulchre. vel in
aliquis rei sapide vel
ita cogitatio seu rem
delectabit. tertium et clar
delectatio habet pro ip
cipali obiecto illa opera
cogitatur et rememorat
one vel illa cogitationem
Quarta aduertendum quod
contingit per se quod aliam
non quod de facto ipsa delect
sequatur etiam proprium et principa
mā delectationis obiectum scilicet
appetitiua cuius est proprie de
illa operationem suam in oper
bonum et ueniēs complac
ctetur. **Ut** gratia exempli tu
iam supra tactum. **Cogitatio**
rememoratio de aliquid
placita quod alia in a
in aliqua operatione
ista cogitatio in rem
delectabit. non quodam
dione quod sic habebat
illa rem seu in illa operatio

actionis seu

ctatione q̄ est in cogitatione et nō
de illa q̄ in est actu seu act⁹ executi
one ¶ **Quartū** aduertēduz q̄ qñ/
qz cōtingere potest q̄ aliqua ope/
ratio erit met ip̄m p̄prium et p̄nci
pale delectationis obiectum sicut
posset eē aliq̄ alia res ab extra. qz
forfan illa opatio vt iam tactū est
accipiet a ratioe vt bonū ⁊ finis
in q̄ aliq̄s delectādo req̄descat iuz
exemplū iam positū. cogitabit ali
quis de aliqua magna oplacētia
quā alias habuerit vel in visione
alicui⁹ rei pulcre. vel in gustatione
alicui⁹ rei sapide vel hmōi. et in
ista cogitatioe seu rememoratioe
delectabit. certū ⁊ clarū est q̄ ista
delectatio habz pro suo p̄prio p̄n
cipali obiecto illā opationez q̄ sic
cogitat ⁊ rememorat scz illā visi
onē vel illā gustationem vel hmōi
¶ **Quintū** aduertēduz q̄ amplius
ōtingē p̄t scz q̄ illamet p̄pria opa
tio quā de facto ip̄a delectatio cō
sequet erit p̄prium ⁊ p̄ncipale illius
met delectatiois obiectū. scz vis aie
appetitua cui⁹ est p̄prie delectari in
illā opationē sicut in quoddā sibi
bonū ⁊ oueniēs cōplacendo refle
ctetur ¶ **Ut** gr̄a exēpli iuxta casum
iam supra tactū **Cogitabit** aliq̄s
rememorādo de aliq̄ magna cō/
placētia quā alias in aliqua re vel
in aliqua opatioe habuerit. et in
ista cogitatioe seu rememoratioe
delectabit. nō q̄dem q̄ illā delecta
tionē quā sic habebat reflectat in
illā rem seu in illā opationem de q̄

operationis ¶ **CXXVI**

sic cogitabat. s̄ in ip̄az p̄prium met
cogitationē quā sic habebit. vtpu
ta qz delectabit ex eo solum q̄ sic
cogitat vel q̄ sic rememorat. cer
tū ⁊ clarū ē q̄ in isto casu ista dele
ctatio habet p̄ suo p̄prio et p̄nci
pali obiecto ip̄am met cogitatio/
nem circa quā versat ¶ **Nunc** igiē
p̄oicta ad p̄positū applicādo **Tri**
plex repit̄ cuilibz delectatiois p̄
prium et p̄ncipale obiectū **Aut** eniz
delectatio sic aliquā vt sp̄ fieri iam
tactū est opationem sequēs **Et** vt
sermo p̄ aliq̄ p̄ticulare exēplum
et q̄ iuxta supra tacta cōlus ōtin
git clari⁹ p̄cedat ponat. iuxta casū
iam pluries superi⁹ tactū q̄ aliq̄m
cogitationē ōsequitur **Aut** igiē tal
delectatio habet pro suo p̄prio et
p̄ncipali obiecto aliquam rem ab
extra que tunc forfan cogitatur.
Aut habet p̄ suo p̄prio et p̄ncipa
li obiecto aliquā aliā opationē q̄
si rem q̄ cogitat **Aut** habz p̄ suo
p̄prio ⁊ p̄ncipali obiecto ip̄az met
cogitationē circa q̄m actualit̄ ver
satur **Si** p̄mo modo q̄ scz delecta
tio illa sic cogitationē aliquā cōse
quēs p̄ suo p̄prio et p̄ncipali obi
iecto habeat rem aliquā ab extra
q̄ cogitat sic scz q̄ licet talis dele
ctatio circa illā cogitationē verse
tur. non tamē ex p̄ncipali ipsius
cogitationis intuitu. nec in sola re
flexione ad eam. sed p̄ncipali intu
itu p̄ncipali qz reflexione in ipsam
rem que sic cogitat **Et** tūc qñ ta
lis delectatio et etiā consensus in
ff z

Cōpendiū tñ Verū

actuz pccm sit et qle satis ex eis q̄ modicū sup̄ circa naturā ip̄i delectationis tractata sūt perp̄di p̄t cōsiderādo scz vt ibi tactū est an talis delectatio sit naturalis. an volūtaria. et an sit circa rē licitā aut illicitā. et an sit moderata aut imoderata. et an talis cōsensus sit verus et exp̄ssus. aut interpretatiu⁹ et cōuales et an sit ip̄i rōnis superioris vel solū inferioris. et h̄mōi q̄ ibi diffuse explicata sūt **S**i vero secūdo mō q̄ scz illa delectatio pro suo pp̄rio et p̄ncipali obiecto habeat aliquā aliā opationē q̄ cogitatur sic scz q̄ q̄uis vt iā statim tactū est talis delectatio circa talē cogitationē verset̄. nō tñ ex p̄ncipali ip̄i cogitatiois intuitu. nec in sola reflexione ad eā s̄ p̄ncipali intuitu p̄ncipali q̄ reflexiōe in ip̄az aliā opationē q̄ sic cogitat̄ **E**t tūc si talis opatio sic cogitata q̄ est pp̄riū et p̄ncipale obiectū illi delectatiois sit de se pccm veniale. tūc cōsensus etiā ver⁹ et deliberat⁹ in talē delectationē q̄ sic circa talē delectationē versat̄ nō erit nisi veniale pccm **S**i aut̄ illa opatio sic cogitata q̄ est pp̄rium et p̄ncipale obiectū illius delectationis sit peccatum mortale. tūc etiā cōsensus ver⁹ et deliberat⁹ in delectationē q̄ sic circa talē cogitationē versat̄ etiā si tūc iuxta q̄d modicū sup̄ declaratū ē nō assit volūtas deliberata pficiēdi actū si facultas adessz erit peccatū mortale. qz q̄ hō in cogitatiōe

cōsensus in delectationē

one talis opatiois p̄ncipali ei⁹ intuitu p̄ncipali q̄ reflexiōe in eam delectetur nō ɔtingit nisi ex eo q̄ ei⁹ affect⁹ seu appetit⁹ est in illā opationē sic cogitatā inclinat⁹ **E**t ideo eē q̄ in talē delectationē cōsentiāt nihil aliud est q̄ q̄ ipse ex deliberatiōe eligat seu in h̄ cōsentiāt. q̄ affectus su⁹ seu appetit⁹ in illā opationē sic cogitatā inclinat⁹ p̄maneat et persistat **N**ull⁹ em̄ delectat̄ nisi in eo q̄ suo affectui seu appetitui est conforme **Q**uā autē aliq̄s ex deliberatione eligat seu cōsentiāt q̄ affect⁹ su⁹ seu appetit⁹ his q̄ pccā mortalia sunt cōformē ē pccm mortale **E**t ideo talis cōsensus in talē delectationē q̄ circa cogitationē opatiois peccati mortalis tali respectu versat̄ est pccm mortale **S**i vero tertio mō q̄ scz illa delectatio p̄ suo pp̄rio et p̄ncipali obiecto habeat ip̄az metacogitationē circa quā actualit̄ versat̄ sic scz q̄ ip̄a delectatio circa talē cogitationē ferat̄ in se p̄ncipali q̄ ip̄i cogitatiois intuitu p̄ncipali q̄ reflexiōe in eā. vtputa iuxta sup̄ tacta q̄ q̄s in talē cogitationē ex eo solū q̄ sic cogitat̄ delectat̄ **E**t tūc qz talis cogitatio etiā si verset̄ circa rē aut opationē que de se pccm mortale existat. non est tñ de se pccm mortale. imo vel veniale tñ **N**ot̄puta. cum aliquis vt interdū ɔtingit vane et inutilit̄ cogitat. vel oīo sine pccō. vtputa cum aliquis vtiliter sicut pro predicando vel disputando de tali re vel opa

lic peccatū et
tione cogit. in eo of
rus et deliberat⁹ in ta
nem nō est pccm mort
pta q̄d iā tactū est
vel nullū **Q**uia q̄ b
berandi sui affectū
In his que de se pccā
nisi veniale eligat vt
inclinat̄ nō p̄t ei pcc
de se nō esse circumstan
tione et cogitatio que
se p̄ncipali reflexiōe in
tactū est cōformē nō q̄
est pccm mortale **S**i q̄
nullis possit adquiret in
obscūta videri **N**o clar
gentia exp̄ssit̄ dōd
tū vno p̄ vno mō mel
distinctionis h̄c immo
posse de cogitatioe f
Sem̄ vt dicit cogitatio
ne seu actū iunctionis
do vno p̄ncipalit̄ re
lectat̄ p̄ **S**i em̄ sic cogit
h̄c cogitatio delectat̄
p̄ncipali reflexiōe ad ip̄m
ip̄am opationē iunctionis
sic cogitatio h̄c scz q̄ p̄ncip
ta talis opatiois iunctio
cipali q̄ reflexiōe in e
gitationē delectat̄ **A**ut sic
ip̄a cogitatio delectat̄
tū sola q̄ reflexiōe in
gitationē met̄ ex eo lo
tus q̄ sic cogitat̄ **S**i p̄
cōsensus deliberat⁹ in ta
tionē q̄ sic sup̄ tali cogi
tationis versat̄ et q̄

Sic peccatū et quod

tione cogitat. ideo consensu etiā ve-
rus et deliberat in talē delectatio-
nem nō est peccm mortale. h̄ solū iu-
sta qđ iā tactū est. vel veniale tm̄
vel nullū. Quia qđ hō etiā ex deli-
beratiōe suū affectū seu appetitum
in his que de se peccā nō sūt. vel nō
nisi venialia eligat v̄l consentiat esse
inclinatū. nō pōt eē peccm mortale
de se nisi alie circūstancie concu-
rerent. qz cogitatio quecūqz sit in
se ip̄am solū reflexā nisi alia vt iā
tactū est occurreret nūqz de se qđ fm̄
se est peccm mortale. Et qz istud nō
nullis posset aliq̄liter intricatū seu
obscurū videri. Ad clariozē intelli-
gentiā exemplificāt doctores respec-
tū duoz̄ vltimoz̄ mēbroz̄ istius
distinctionis hic immediate sup̄ po-
sitate de cogitatiōe fornicatiōis.
Item vt dicit. cogitās de opatio-
ne seu actū fornicatiōis. sic cogitā-
do duobz̄ p̄ncipaliter respectibz̄ de-
lectari p̄t. Aut em̄ sic cogitando in
ip̄a sua cogitatiōe delectabit in re-
spectu et reflexiōe ad ip̄m actū seu
ip̄am opationē fornicatiōis quaz
sic cogitat. sic scz qđ p̄ncipali intui-
tu talis opatiōis fornicatiōis. p̄n-
cipali qz reflexiōe in eā in tali co-
gitatiōe delectat. Aut sic cogitādo i
ip̄a cogitatiōe delectat solo respec-
tū sola qz reflexiōe in ip̄am suā co-
gitatiōem met. ex eo solū scz delecta-
tus qđ sic cogitat. Si p̄mo mō tūc
consensus deliberat in talē delecta-
tiōem qđ sic sup̄ tali cogitatiōe for-
nicationis versat etiāz si desit vo-

CXXVII

lūtas deliberata p̄ficiēdi actū est
peccm mortale. qz talis consensus iu-
sta qđ statim sup̄ declaratū est ni-
hil aliud est qz qđ ex deliberatione
quis eligat seu consentiat qđ affectū
suū seu appetitū p̄maneat et p̄sistat
inclinat in fornicationē. qđ ē pec-
catū mortale. cuz fornicatio de se
peccm mortale existat. Et delibera-
tione etem̄ vt sepe sup̄ tactū est eli-
gere seu consentire qđ affectū suū seu ap-
petitū p̄maneat et p̄sistat inclinat
in aliqđ. seu deformē alicui qđ de
se peccm mortale existit. est peccatū
mortale. Si scdo mō delectet cum
talis cogitatio de se qđ fm̄ se nō sit
peccm mortale imo vt sup̄ tactū est
possit vtiliter vt p̄ p̄dicādo vel dis-
putādo de fornicatiōe haberi. sic
nec etiā consensus deliberat in talē
delectatiōem erit peccm mortale h̄
veniale tm̄. vel forsan nullū. qz vt
etiā sepe sup̄ tactū est ex delibera-
tione eligē seu consentire affectū suū
seu appetitū eē inclinatū in aliqđ
seu deformē alicui. qđ de se qđ fm̄ se
peccm mortale nō existat. nō est eē
mortale peccm. Et p̄pter ista in de-
claratiōe vltimi sex modoz̄ seu sex
q̄litatū se circa delectatiōem h̄ndi ip̄i
rōis s̄ positoz̄ nōnē addita ē illa
clausula. maxime si ferat ille consen-
sus in ip̄am illecebraz seu carnalez
delectatiōem tanqz in re aut opati-
ōem seu actū sup̄ qđ v̄l circa quē ip̄a
illecebraz seu carnalis delectatiō sic
insurgit et versat. et qđ talis illece-
bre seu carnalis delectatiōis esset

Cōpendiū cōsuetudinū

Principalē obiectū ut est ibi videre
Et intelligat sp in omnib' premis-
sis iuxta qd late in modicū supra
tactis declaratū est. cōsensus ver'
et deliberat' eē. qñ scz rō superior
in hmōi delēationib' exp̄sse cōsenti-
endo cōcurrit. vel eas post sufficiē-
tem delibēationē debitā qz aduer-
tentia seu aduersionem piculi et
pccī qd inde imminet et incumbit
reprimere negligit. **E**t hec quo-
ad ea que circa materiā delēatio-
nis et cōsensus in eā. an scz qñ. et
qualia pccā existant ex dictis do-
ctorū quantū ad hūc tractatū spe-
ctare et sufficere visum est recolligi
et elici potuerūt

De consensu in actum

an sit pccm et quod

Quia vero put in supiori-
bus vbi de hac pñci ma-
teria scz de natura pmoꝝ
motuū delēationis et cōsensus in a-
ctū pccī tractari incepit/actū est. li-
cet iā prime mōstratū est possit cir-
ca cōsensū delibēatū in delēationē
pccm mortale formalit' insurgē et
cōtingē. imo cōsius iuxta tñ modifi-
cationē modicū sup̄ positas insur-
gat et cōtingat. nō ppter ea tñ in ta-
li cōsensu in delēationē adeo ē cō-
pleta tentatio qñ vltēri' p̄gredi
possit scz vsqz ad ipm cōsensum in
actū exteriorē. imo in ipō solo cōse-
su in actū exteriorē dicat' tētatio
suppleri. vltra qz p̄gredi nō posse.
cū nō videat' qd vltra cōsensum in

cōsensus in actum

actū exteriorē ipa tentatio opari
posset. ppter istud et etiā seruādo
ordinē p̄disposituz post expositio-
nē et declarationem nature et q̄lita-
tis ipōꝝ p̄moꝝ motuū ipi' qz dele-
ctationis. venit aliq̄lit' de natura et
qualitate ipi' cōsensus in actū tra-
ctandū et declarandū **C**irca qd p̄-
mo rememorandū venit qd iam mo-
dicū s. s. de ipa delēatione et de cō-
sensu in eā. cui pti rōnis attribu-
tur tractatū ē. aliq̄lter tangi ince-
pit scz qd cōsensus in actū seu ad-
executionē sp rōni supiori attribu-
tur. fm tñ qd in ipa rōne volūtas
includit'. ppter qd iuxta superius
tacta cōsensus ille voluntari' dicit'
Et causa est. qz iam ibi etiā aliq̄lit'
apiri incepit **C**ū em̄ cōsensus in ali-
quid de se importet v' p̄supponat
qd dā iudiciū de eo in qd sic cōsen-
tit. nec em̄ ali' cōsensus p̄rie in ali-
quid fieri possz. nisi p̄ p̄us de illo
in quo sic cōsentit' eius qz q̄litate et
natura qdāmō iudicatū essz. et in
omni iudicio qd bñ cōsiderandū ve-
nit vltima s̄ntia ad supmū auditori-
um seu iudicatoriū spectet et p̄tine-
at. cū insup vt etiā sepe sup̄ tactū ē
omniū negotioꝝ seu opationum
hūanaz iudiciū ad rōnē siue supi-
orē siue inferiorē spectet. fm tñ re-
spectū ad duplicē regulā fm quā
oēs opationes humane vt sepissī-
me etiā dictū ē regulari habēt. scz
vel regulaz legis humane q̄ sumit'
ex reb' creatis quas naturalit' hō
agnoscit. cui regule rō inferior in-

Sic peccatū et quod

nititur. vel regulaz legis diuine q̄
sumit ex reb⁹ eternis et increatis
ad quas hō spūaliter inclinā. cui
regule rō supior innitit. et ita fit q̄
īpa regula legis diuine sit supior.
Imo supma et p̄ osequēs supremū
auditorū et iudicatorū. vltima q̄
sūta ad illā ptē rōnis p̄tineat. q̄ sic
īpī regle legis diuine q̄ supma ē inu-
it. q̄ ē ps supior seu rō supior. **Cū**
p̄terea d̄ plurib⁹ se inuicē osequēti-
bus occurrit iudicādū finale iudi-
ciū finalis q̄ sūta sit de illo qd̄ in
tali osecutiōe seu ocurso ē vltimuz
vltimo q̄ occurrit. et in negotiis
humanis vltimū qd̄ sequitur et oc-
currit sit īpe realis act⁹ seu īpī act⁹
executio. et p̄ osequēs iudiciū de
īpo actu seu act⁹ īpī executione sit
iudiciū finale sūta q̄ final⁹ et sic ad
supmū auditorū seu iudicatorū
p̄tines. sequit manifeste qd̄ ad īpaz
rōnē supiorē ad qm̄ sic vt tactū ē
iudiciū supmū finalis q̄ sūta ne-
gotioz seu opationū humanaz
spectat iudiciū de īpo actu seu īpī
act⁹ executione spectat et p̄tinet et
per osequēs etiā o sensus in īpī
actu seu īpī act⁹ executionē qm̄ in-
teruenit. cū nō nisi vt tactū ē post
iudiciū supremū ac finale de īpo
actu habitū interuenire possit. **Et**
quo iterū sequit qd̄ vt etiā in supi-
ozib⁹ sepe tactū quotiescūq̄ talis
īpī rōnis supioris o sensus. siue vē-
rus et exp̄ssus. siue equialēs et in-
terpretatiu⁹ in actu aliquē qui et
suo genē vel aliq̄ circūstātia p̄cēm

C Cxxviii

mortale existit. interuenit. talis cō-
sensus ē p̄cēz mortale. **Quia** sp̄ ta-
lis īpī rōnis supioris in talē actū
p̄cēi o sensus etiā si īpe realis act⁹
iurta tñ modificationē modicū in-
fra tangendā nō p̄cederet. s̄ sub-
sequeret est tale p̄cēm q̄le esset īpe
realis act⁹. **Et** rō iā qd̄amō in su-
periorib⁹ tacta est. ex p̄missis q̄ su-
mi pōt. **Et** p̄mo respectu consens⁹
veri et exp̄ssi īpī rōnis supioris
Ram īpa rō supior ad quā vt sic
statim tactū ē talis o sensus in hu-
lusmodi actum q̄ de se ex suoq̄ ge-
nere vel ex aliqua circūstātia p̄cēz
mortale est p̄tinet. nullo mō in di-
ctū verū et exp̄ssū o sensū inclinari
possz qm̄ p̄us de īpo actu eius q̄
natura et qualitate deliberauerit et
iudicauerit. alias vt sup̄ tactū est
nō essz ver⁹ et exp̄ssus o sensus. **De**
liberare autē et iudicare maxime
circa tales act⁹ humanos nō pōt.
nisi regulam legis diuine et eterne
cui sic innitit o sulat. **C**ōsulca autē
regula legis diuine et eterne in ta-
lem actū q̄ sic de se ex suoq̄ genere
vel ex circūstātia aliq̄ p̄cēm morta-
le existit o sentire nō pōt. qm̄ īpam re-
gulā et legē diuinā et eternā actu
et realit̄ o tēnat et sp̄nat. se q̄ ab
ea totalit̄ et p̄m habitū auertat.
Actu autē et realit̄ regulā legis di-
uine et eterne o tēnē et sp̄nē se q̄
ab ea totalit̄ et p̄m habitū auertē
nō pōt qm̄ peccatū mortale existat.
Sequit̄ ergo p̄dicta simul ad aprā-
do et applicādo qd̄ īpa ratio supe-

Cōpendiū tñ Vtrū

rior in talē actū peccati mortalis vere et expresse sentire nō potest quoniam peccatum mortale existat. Respondeo vero sensus ipsius rationis superioris equiualentis et interpretatiui habet idem partem quā talis actus quod sic de se ex suo quod genere vel aliqua circumstantia peccatum mortale existit. cum de ipso supremum et finale iudicium ut sepe super tactum est ad ipsam rationem superiorem spectet et pertineat. committi nō potest. nec in reali executione deducit quoniam ipsa ratio superior negligens fuerit ipsum impedire. voluntate quod respectu illius regulare et reprimitur. et per consequens quoniam etiam regulam legis diuine et eterne actu et reali si tunc de ea actu cogitabat. vel per modum cuiusmodi inexcusabilis obmissio nis et negligentię. si tunc de ea nō cogitabat cum in tali actu cogitare debuisset. contempserit et spreuerit ac se ab ea totaliter et secundum habitum auerterit. Et ex hinc dicit beatus Thomas prima secundę sue summe quod ratio superior in ipsum actum peccati sentire dicitur nō solum quia secundum rationes eternas se moueat ad agendum. sed etiam quia secundum rationes eternas nō differit. Ad propositum etiam istorum dicit Augustinus de trinitate nō potest peccatum efficaciter perpetrandum mente decerni. nisi illa mentis intentio penes quā summa pars et membra in opere mouendi vel ab ope cohibendi. loquens de ratione superiori putat et voluntate iuxta quod iam dictum est includit. male actioni cedat vel seruiat. Prout hec latius modicum super et specialiter in declaratione quoniam sex mo-

cōclusus in actum

dozum seu sex qualitatū se circa delationem habendi ipsius rationis declarata sunt. Que ibi tacta possunt ad hoc propositum respectu sensus ipsius rationis superioris in ipsum actum applicari. Et adhuc amplius et efficacius. cum nō tanta culpa ipsi rationi superiori imputari habeat. nec facilius tā graue peccatum insurgat dum ipsa vere et expresse aut equiualentem et interpretatiue in delectationem quod in sola cogitatione consistit et versatur sentit. sicut quoniam vere et expresse aut equaliter et interpretatiue in ipsum actum peccati sentit ipsius quod actu executione. Notandum in premissis ubi respectu sensus ipsius rationis superioris in id quod de se ex suo quod genere vel aliqua circumstantia est peccatum mortale. de auersione a regula legis diuine et eterne facta est mentio. addita sunt ista verba. totaliter et secundum habitum. Et tamen auerti a regula legis diuine et eterne. putat iam in superioribus ubi precipue de hac pertinenti materia nature peccati venialis tractatum cepit aliquoties declaratum est. dupliciter contingere potest. Vel scilicet totaliter id est secundum habitum. quod proprie in hoc proposito nihil aliud est quam quodam inordinatio mentis et intentionis dispositio ponens seu constituens alterum finem. quod fit et contingit in omni actu quod de se suo quod genere aut alia circumstantia habet et importat quod peccatum mortale existat. licet forsitan pro tunc talis inordinatio nata mentis et intentionis dispositio nō attendere neque occurreret. Et ex hinc etiam ut iam satis declara-

ut peccatum est sensus rationis
talis actus est mortale
tali auersione nō potest in
uenire. Vel contingit
totaliter nō secundum habitum
solum. pro illo actu quod
respectu cuius est in alio
la ipsius diuine et eterne
ordinatio sed nō contra mor
tis et intentionis inordinatio
um finem ponat seu constituat
et contingit in omni actu quod
suo genere seu alia circum
stantia habet seu importat quod
mortale existat. sed solum ven
ialiter. Viginti peccata
autem iuxta quod expostum
totaliter et secundum habitum. ob
ponens et constituens. ita
ra peccati venialis extenderet
tunc peccati mortalis trans
satis expostum est et explicat
et hinc solum sensus rationis
ris in tali actu qui sic de se
quod genere aut alia circumstantia
habet quod sit peccatum mortale. sed
veniale nō erit etiam nisi peccatum
ale. quod line illa totaliter et secundum
auersione et tunc solum. quod in
tione. sed in tali actu mortale
ut satis et videtur ope et
telligantur similia quod sic et
nis superioris in actu quod de
quod genere aut alia circum
stantia mortale existit est
cale. Etiam si ut nō super tactum
ille in que sic ipsa ratio superior
totaliter ab extra nō solum sed quod

Sic peccatum

tum est assensus rationis superioris in talē actū est mortale peccatum. quia sine tali auersione non potest in talē actū inuenire. Vel contingit talē auersio non totaliter. id est non secundum habitum. sed in actu solū. id est per illo actu quod fit seu exercet respectu cuius est bene aliquis a regula ipsius diuine et eterne legis inordinatio. sed non tanta nec talis mentis et intentionis indispositio quod alium finem ponat seu constituat. et sic est et contingit in omni actu qui de se ex suo genere seu aliquo circumstantia non habet seu importat quod peccatum mortale existat. sed solū veniale. **Quia** si illud usque adeo prederet quod illa auersio iuxta quod expositum est esset totalis et secundum habitum. alium quod finem ponens et constituens. statim a natura peccati venialis excederet et in naturam peccati mortalis transiret ut ibi satis expositum est et explicatum. et ex hinc similitudo assensus rationis superioris in talē actū qui sic de se ex suo genere aut aliquo circumstantia non habet quod sit peccatum mortale. sed solum veniale. non erit etiam nisi peccatum veniale. quia sine illa totali et secundum habitum auersione et cum sola quodam inordinatione. potest in talē actum interuenire. ut satis ex dictis accipere est. **Et intelligantur premissa quod scilicet assensus rationis superioris in actum quod de se ex suo genere aut aliquo circumstantia peccatum mortale existit est peccatum mortale. Etiam si ut iam supra tactum est actus ille in quem sic ipsa ratio superior assensit realiter ab extra non subsequatur seu**

et quod

CCXXIX

adimpleret. **Si tamen** non ex parte ipsius rationis superioris ipsius quod voluntatis. utpote se post dictum assensum ita sic in illum actum seu illum actum executionem prestatum amplius aduiscatis et immutatis sed propter defectum possibilitatis facultatis vel alicuius alterius oportunitatis aut circumstantie contingit. **Quia** licet tunc realiter et effectu talis actus non subsequatur et adimpleret. propositum tamen affectum quantum ad incursum peccati mortalis subsequatur deus et adimpletus. **Et** hinc contra deus quod voluntas pro facto reputatur. **Iuxta** quod istud proprie intelligendum venit illud dictum christi **Matth. v. Quis** qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatur eam in corde suo. **Et** omnibus sic superioribus circa hanc preter materiam nature et qualitatis primorum motuum. delectationis et assensus in actum peccati tractatis ea quodammodo epilogo habetur. quod primus motus primo primus ipsius sensualitatis quod naturalis dicitur nullum peccatum est. **Secundo** deus primus motus eiusdem qui ex fomite procedit peccatum veniale existit. **Delectatio** autem siue morosa siue non morosa mora temporis. dum tamen non sit morosa mora consensus per rationem scilicet superiorem vere et realiter aut interpretatiue et effectualiter deliberati. quod contingit in secundo tertio et quarto sex modorum seu sex qualitatum se circa delectationem habendi ipsius rationis superioris superioribus declaratis et si delectatio sit et ferat circa ea quod

quodammodo

quodammodo delectatio
motus delectationis et
assensus

Compēdiū th̄i Serri

de se ex suo qz genē vel ex aliq̄ cir/
cūstātia peccā mortalia existūt . est
solū peccm veniale **D**elcatio vero
morosa mora cōsensus p̄ rōnez scz
supiorē vere et exp̄sse aut interpre/
tatiue et effectualit̄ deliberatū qd̄
cōtingit in q̄nto et vltimo p̄dicto
rū sex modoz seu sex qualitātū se
habēdi ip̄i rōnis z̄ necnō etiā cō/
sensū in actū qm̄ tñ vt sepe supra ta/
ctū est sūt et ferunt sup̄ his q̄ de se
ex suo qz genē aut ex aliqua circū/
stantia peccā mortalia existūt . sunt
etiā peccā mortalia **E**t ad istud
ppositū p̄ modoz exēpli applicat
doctores licet diuersimode tētati/
onē q̄ fuit in p̄mis parentib⁹ **E**t q̄
rū dicitis p̄ sensualitas ip̄a serpen/
ti opari **R**ō vero inferior vt iā in
superioribus tactū est mulieri eue
et rō supior viro ade **S**ū igitur in
ip̄a p̄mo motu . sc̄do tñ p̄mo . ip̄ius
sensualitatis illecebra insurgit . qd̄
nō nisi ex fomitis corruptiōe pue/
nit . et qm̄ cū serpens comestione po/
mi eue suggessit . ideoqz tūc peccm
solū veniale est q̄ lenissimū **I**n dele/
ctatiōe vero nō morosa mora cōsē/
sus q̄ scz cōsensus fit p̄ rōnē supio/
rem vere q̄ exp̄sse aut interpretatiue
q̄ effectualit̄ deliberat⁹ . quātūcūqz
ista dicta delcatio sit forsan moro/
sa mora t̄pis q̄ntūcūqz etiā ip̄a rō
inferior iuxta p̄dicos sc̄dm̄ tertiū
et quartū sex modoz seu sex q̄stra/
tū se habēdi z̄ vel circa talē delcā/
tionē non bñ aduertat . vel subito
aut imprope etiā in eam cōsentiat .

cōsensus in actū .

tūc mulier sine viro ip̄o qz ignorā/
te cōmedē dicit **I**deoqz tūc solum
peccm veniale ē qz q̄ in delcatiōe
peccm mortale interueniat a cōsensu
viri scz rōis supioris . vero q̄ exp̄s/
so aut interpretatiuo et effectuali et
nō alias p̄cedit **I**n delcatiōe vō
morosa mora cōsēsi interpretatiui et
effectualis . qm̄ scz rō ipsa supior iux/
q̄ntū sex modoz p̄dicoz seu sex q̄/
litatū se h̄ndi ip̄i rōnis z̄ talē del/
cātiōez rep̄mē negligit . tūc mulier
sola h̄ tñ viro sciēte cōmedit . et tūc
licz vir nō cōmedat . p̄pter illum tñ
eius cōsensū interpretatiuū et effica/
lem peccm mortale efficit . etiā si vt
sepe dcm̄ est desit voluntas pficien/
di actū z̄ **Q**uia mulier bñ p̄t sine
viro cōmedē . mōdlic̄ at sine viri cōsē/
su vero et exp̄sso aut interpretatiuo
et effectuali nō pōt peccare **D**e
delectatiōe morosa mora cōsensus
veri et exp̄ssi . quādo scz ratio ip̄a
superior iuxta vltimū sex modozū
p̄dictozum seu sex qualitatum se
habēdi ip̄ius rationis z̄ vere
et exp̄sse cōsentit . tunc vir non so/
lum cōsentit h̄ sic q̄ mulier comedat
et etiā si desit voluntas perficiēdi
actum z̄ est peccatū et grauius qz
in casu p̄cedenti **G**rauius eteniz
est in talem illicitam delcationez
vere et exp̄sse consentire . qz non
reprimendo interpretatiue et effe/
ctualit̄ cōsensum p̄bē **I**n cōsensu
vero in actū peccati seu ip̄i actus
executionē q̄ vt late sup̄ dclaratū
est soli rationi supiori attribuitur

de p
est ac si vir nō solū
medēt h̄ quod amō
p̄cipere et tūc etiā
tacta talis ad realit̄
p̄cedēt q̄ loqueret est
le **E**t adhuc graui⁹ q̄
p̄cedēt . in q̄ntū scz
mōstratū est graui⁹ est
seu ip̄i ad executionē q̄
delcātiōez **D**e alio
seu q̄ / delcātiōe moro/
solū veri et exp̄ssi ip̄i rō/
nis de q̄ sciam sup̄ vir
de licet mulier h̄ solū
mulieris cōsentit h̄ sup̄
in delcātiōe morosa mo/
interpretatiue effectualis
nis supioris **E**t q̄ p̄ter
sensū veri exp̄ssi peccm
h̄ graui⁹ et iam tactū q̄
sensū interpretatiuo et effe/
q̄ntū scz graui⁹ est vere
aliqd̄ mali cōmedē q̄ in
ue et effectualit̄ **S**ed in cōsensu
rōis supioris in actū peccati
ip̄i ad executionē etiā vt
dcm̄ i talis ad realit̄ ab et
cedēt q̄ loqueret vir nō solū
h̄ sicut et mulier comedat . et
tentatio de se cōsumata q̄
Et intelligant h̄ exp̄ssi
iuxta sup̄ declarata . qm̄
delcātiōes cōsentit q̄ in a
et ferunt sup̄ his q̄ de se
genē aut ex aliq̄ circūstanti/
mōdlic̄ existūt **E**t hoc q̄
naturā nature p̄moqz moro/
tatiōis et cōsensus in actū .

de peccato

est ac si vir nō solū sic et mulier cō
medēt h̄ quodamō ac si iuberet ⁊
p̄ciperet. et tūc etiā si iuxta sup̄ius
tacta talis act⁹ realit̄ ab extra nō
p̄cedēt ⁊ sequerēt est peccm̄ morta
le. **Et adhuc graui⁹** q̄z in casibus
p̄cedētib⁹. in q̄ntuz scz vt etiā sup̄
mōstratū est graui⁹ est in actū pecc̄i
seu ip̄i act⁹ executionē q̄z in solā ei⁹
delēctōez cōsēntire. **Nel** aliē dici pos
set q̄. i. i delēctatione morosa mora
cōsēntis veri et exp̄ssi ip̄i rōnis sup̄i
ozis de q̄ statim sup̄ vir non ome
dit sicut mulier. h̄ soluz cōmestioni
mulieris cōsēntit sic sup̄ dōm ē fieri
in delēctōe morosa mora cōsēntis
interpretatiu⁹ effectualis eiusdē rō
nis sup̄ioris. **Est** q̄z p̄pter h̄mōi cō
sensū verū ⁊ exp̄ssi peccm̄ mortale.
h̄ graui⁹ vt iam tactū q̄z in tali cō
sensū interpretatiu⁹ et effectuali. in
q̄ntū scz graui⁹ est vere ⁊ exp̄sse in
aliq̄d malū cōsēntire q̄z interpretati
ue et effectuali. **Sed** in cōsensu ip̄i
rōnis sup̄ioris in actuz pecc̄i seu in
ip̄i act⁹ executionē. etiā si vt statim
dōm ē talis act⁹ realit̄ ab eī nō p̄
cedēt ⁊ seq̄retur. vir nō solū cōsēntit
h̄ sicut et mulier comedit. et tūc est
tentatio de se cōsumata ⁊ p̄fecta.
Et intelligant̄ he exēplificatiōes
iuxta sup̄i declarata. q̄n scz h̄mōi
delēctatiōes cōsēntis q̄z in actū sunt
et ferunt̄ sup̄ his q̄ de se ex suo q̄z
genē aut ex aliq̄ circūstantia pecc̄a
mōzlia existūt. **Et** hec q̄ ad talē
matēriā nature p̄moz motuū dele
ctatiōis et cōsēntis in actū. ordinis

et quod

CCCC

q̄z et progressus tentationis. in q̄n
tū de eis ad p̄positum hui⁹ octauū
tractat⁹ isti libelli tractatōū occur
rebat dōca sufficiāt. **Qui** latiora vi
dere voluerit habz vt in superiori
bus in simili tactū ē doctores plu
rimos. tam maḡm in h̄. s̄n̄iaz. q̄z
alios sup̄ dōco passu tractantes q̄z
etiā beatū Thom̄ p̄ma et sc̄da se
cū de ptis sue sūme

De tribus ad grauita tem pecc̄i cōferētibus

Quia vero iā recentē ⁊ etiā
in sup̄iorib⁹ maxime in de
claratiōe nature ⁊ qualita
tis pecc̄i mortalis dictū et monstra
tū est. q̄n nōnunq̄z act⁹ aliq̄s q̄ de
sui forsan natura ex suoq̄ genere
pecc̄m nō essz vel forsan veniale so
lū ex intēctiōis corruptiōe vel rō
ne remorsus conscientie seu aliqua
alia circūstantia pōt pecc̄m mortale
effici. **Et** p̄pter ⁊ etiā ad clariorē
sp̄ cognitionē distinctiōis seu na
ture pecc̄i ventalis a pecc̄o mortali
circa cui⁹ declarationem p̄ns p̄nci
paliter materia versat̄ visū ē expe
diēs de his trib⁹ hic sūmatim aliq̄
perstringere

De intēctiōe ac fine
actiōis seu opatiōis. **De** esse sol
natura et q̄litate cōscientie. **De** na
tura q̄litate ac numero circūstan
ciarū. **De** intēctiōe ac fine actiō
nis seu opatiōis

Compēdiū theologie

Intentio

In circa p̄mū est aduertēduz q̄ intētio in generali p̄t̄ hic et in materia morali. s. virtutū q̄ p̄c̄i sumit sic describit̄ **I**ntentio ē act̄ volūtatis in aliquē finem tendētis. p̄ aliqd̄ vel aliq̄ ad illū finē ordinata **D**icit̄ em̄ intentio q̄si in illud tētio **N**ā intentio sp̄ respicit aliqd̄ vt finē p̄m. s. q̄ illud ē termin⁹ volūtatis **E**t q̄ clare apparet q̄ intētio de se importat q̄ denotat q̄ndā distantiā illi⁹ qd̄ sic intēdit̄ **E**t ideo q̄n volūtas fertur q̄ intēdit̄ immediate in aliqd̄ etiāz si illud sit finis vltim⁹ quē tūc sibi constituit. termin⁹ q̄ ip̄i⁹ volūtatis q̄ p̄ tūc habet. non dicit̄ t̄n̄ p̄p̄ie eē intētio. h̄ q̄n affect⁹ seu volūtas in aliquid tāq̄ finē vltimū quem sibi tūc constituit. vel tāq̄ ad illū finē ordinatū fert̄ et tendit. nō immediate h̄ mediātib⁹ alijs p̄ que in illud in qd̄ sic fert̄ et tēdit̄ nitit̄ puenire tūc p̄p̄ie est intētio **N**ā gr̄a alicuius exēpli fert̄ et tendit p̄ncipalit̄ affect⁹ alicui⁹ seu volūtas in suā finalē salutē. q̄ p̄pter ip̄am facilit̄ assequēdā intēdit̄ corp⁹ suū domare q̄ sp̄i subijcē et vt h̄ congruent⁹ et cū saniori cōsilio q̄ auxilio facē possit intēdit̄ religionē aliquā intrare et p̄ h̄ faciēdo ad aliquē locuz tal̄ religionis ire **I**ste talis respectu salutis sue q̄ est vltim⁹ finis quē tūc sibi cōstituit. respectu etiā domat̄ nis sui corp̄is ac ingress⁹ religionis. qui sūt fines medi⁹ ad illuz scz finē vltimū ordinati dicit̄ p̄p̄ie ha

De intēctione ac fine

bere intēctionē **R**espectu vero ad ditionis talis loci illius religionis. licet sit quedāz volūtatis dispositio. non tamē p̄p̄ie dicit̄ eē intētio **E**t p̄cedenti intēctionis in generali descriptione clare et facilliter elici potest descriptio intētionis recte per additionēz. scz istorum verborum debitum et debito modo **E**st etiam intētionis p̄uerse seu corrupte per additionēz oppositorum seu contrarioruz verborū scz indebitū et indebito mō sic tamen q̄ in descriptione intētionis recte illa duo verba scilicet debitum et debito modo coniunct̄z accipiantur cum ip̄a duo ad h̄ q̄ intentio sit recta necessario habeant concurrere **I**n descriptōe vero intētionis p̄uerse seu corrupte illa duo v̄ba opposita scz indebituz et indebito mō accipiant̄ diuisim cū alterū eoz ad h̄ q̄ intētio p̄uerse vel corrupta existat p̄ se sufficiat **E**t em̄ vt sepe d̄c̄m ē plura n̄cē ad virtutē d̄currē q̄ ad viciū imo per defectum vnus eorum que necessario ad virtutē requirunt̄ transitur in viciū **S**uper quibus q̄ntū ad intelligētā nature et effect⁹ intētionis respectu eorum que iam in h̄ octauo tractatulo hui⁹ libelli circa mat̄iā p̄c̄i mortalis et p̄c̄i venial̄ tractata sūt q̄ tractabuntur spectare q̄ sufficē videt̄. subijciuntur hic aliq̄ regule nōbiles **P**rima regula ē **E**t fine p̄ncipalit̄ intētio. re sp̄cū finis vltimi q̄ p̄ncipalit̄ i aliq̄

actio
adū intēditur ad
derari. et iudicari hab
dicat̄ et iudicet bon
reou⁹ vel demerito
telligi q̄ applicari p̄
t̄ci vi. Si fuerit oal
toni corp⁹ tūc latorū
ita Aug. p̄ oalū si p̄
tio **E**t intelligit̄ h̄c reg
marime adū qui alias
sūt m̄p̄t̄ris i qui de
eē p̄p̄ie q̄ natura sine o
ris caūc seu alteri circū
h̄i q̄ sint boni vel mali
completenre factū de
mouere manū **N**ā tale
p̄p̄io suo ē p̄p̄ia q̄ n
berit̄ q̄ esset boni vel
eīz d̄c̄dū. vt dare p̄ r
quies videri poterit
gula. **N**ā de se ip̄o ma
bono p̄ncipalit̄ intēto n
bon⁹ **N**ā gr̄a exēpli
deponit̄ q̄ sit ad h̄le ma
ea p̄ncipalit̄ intētio ad h̄
p̄ncipalit̄ finē h̄ant. vt ex
bonū h̄c elemosina. nō p̄
boni efficiunt̄ **T**ertio res
opposita **N**ā de se ip̄o bo
ne malo p̄ncipalit̄ intēto
mal⁹ **N**ā gr̄a exēpli **D**e
vel orōne vel p̄dicatiōe
licet p̄pter vanā gloriā
vel p̄pter lucrū regale h
adipiscendū vel h̄m̄dū h
diuersitatis illap̄ d̄c̄r
et descriptōe intētionis
idōnis p̄uerse seu corrupte

actionis seu

actu intenditur. actus ille attendi. considerari. et iudicari habet ad hoc scilicet quod dicatur et iudicetur bonus vel malus merito vel demerito. iuxta quod intelligi et applicari potest de omni christi. **Mathei vi.** Si fuerit oculus tuus simplex totum corpus tuum lucidum erit. **Ubi iuxta Aug.** per oculum significatur intentio. **Et intelligitur** hec regula de his maxime actibus qui alias ex se ipsis sunt indifferentes. id est qui de suo proprio esse propria quod natura sine cursu alterius cause seu alterius circumstantie non habent quod sint boni vel mali. **Ut gratia** exempli lenare festucam de terra vel mouere manum. **Quasi** tales actus de proprio suo esse propria quod natura haberent quod esset boni vel mali aliter esset dicendum. ut clare per regulas sequentes videri poterit. **Secunda regula.** Actus de se ipso malus ex fine bono principaliter intento non efficitur bonus. **Ut gratia** exempli furari vel deponari. qui sunt actus de se mali. etiam si ea principaliter intentione ad hunc quod principaliter finem fiant. ut etiam in dei honore fiat elemosina. non propter hoc boni efficiuntur. **Tertia regula** et opposita. Actus de se ipso bonus ex fine malo principaliter intento efficitur malus. **Ut gratia** exempli de elemosina vel oratione vel predicatioe. que principaliter propter vanam gloriam mundanam vel propter lucrum temporale habendum et adipiscendum vel homini fieret. **Et ratio** diuersitatis istarum duarum regularum et descriptioe intentionis recte et intentionis puerse seu corrupte supra

Operationis CCCXXI

positis alijs quod etiam ibidem dictis clare apparet. **Quia** ad intentionem rectam duo requiruntur scilicet quod tendentia voluntatis sit in finem debitum. et quod sit per media ad illum finem debito modo ordinata. **Ad** intentionem vero puerisam seu corruptam sufficit defectus vel malicia in vno istorum. scilicet vel quod finis principaliter intentus sit de se malus ut ponit tertia regula. **Vel** quod media per que ad illum finem tenditur sint de se mala ut ponit secunda regula. **Quarta regula.** **Quia** et eadem principalis intentio finalis. id est in aliquo finem principaliter tendens. plures actus se inuicem consequentes etiam diuersimode et distantes abinuitim factos potest in bonum et ad meritum. vel in malum et demeritum informare. **Ut gratia** exempli. **Respectu** intentionis recte intendit aliquis unum solidum pro deo in elemosinam per duodecim sibi inuicem succedentes dies largiri et dare sic scilicet quod qualibet die dabit unum denarium. **Si** a casu contingat istum hominem donationem aliquorum istorum denariorum per aliquibus istorum duodecim dierum obliuisci et intermittere et in alios dies reparare et facere. **Donatio** ista nihilominus sic in alijs diebus facta propter primam principalem intentionem erit meritoria. **De** intentione vero puerisa facilius est dare exemplum cum facilius contingere possit. **Quinta** regula. **Finem** sub fine seu intentionem sub intentione potest quis ad

Compēdiū theologie

meritū vel demeritū seu meritozie aut demeritozie qđ tōez est ponē ofentire et habere. dictos qz fines seu intētionēs sic sibi inuicēz subor dinatos pōt vna et eadē pncipalis et finalis intētio in bonum vel malū meritū vř demeritū in forma re. **N**t gřa exēpli **R**espectu pncipalis et finalis intētionis, recte intendit aliquis ire ad forū ad hūc finez qđ ibi emat medicinas. ipsas aut medicinas ad hūc finē emat vt ab aliqua infirmitate curetur. **A**d hūc vero finez ab illa infirmitate curari desiderat. vt apti^o et meli^o deo seruiat. **C**larū et certū est qđ in isto casu omnes iste pcedētes volūtates et intētionēs, que sic circa istos diuersos fines ferūtur et tēdūt. p illā pncipalē et finalē intētionē apti^o et melius deo seruiendi. in bonū et ad meritū informantur et ppter eaz bone et meritozie existūt. imo in tali casu qñ scz volūntas in aliquos fines seu intētionēs sic sibi inuicem ad aliquem pncipalem et vltimum finem subordinatos pncipaliter propter ipsum pncipalē et vltimū finem fertur et tendit. licet illi fines seu intētionēs plures sint et diuersi. nō tamen proprie debet dici nec proprie est nisi vn^o et idem ipsius volūtatis motus. **E**t intelligunt hec in ista regula dicta. etiā si tēpore realis executionis seu adimpletionis illozum actuum super quibus sic dicta pcedētes volūtates seu

De intētionē ac fine

intētionēs ferūtur et tendunt. illa pncipalis et finalis intētio non realiter et de facto in mente habetur. **A**tputa quia pro tunc vel nō occurreret vel non attenderet. sufficit enim qđ precesserit et in habitu habeatur. **N**t verbi gratia in exemplo statim posito datur qđ ille talis qui sic ab aliqua infirmitate curari desiderat vt apti^o et melius deo seruiat tēpore quo emit medicinas ad hoc vt a dicta sua infirmitate curari possit. **E**t tēpore quo predictis medicinis ad dictam suam curationem emendis ad forum vadit et illam pncipalem et finalem intētionem aptius et melius deo seruiendi non realiter et de facto in mente habeat. qz tunc forsan vt dictum est vel non sibi occurrit vel non attendit. nihilominus tamen cuz per prius eaz habuerit et adhuc in habitu vt p supponitur habeat. illa pncipalis et finalis intētio apti^o et melius deo seruiendi istos act^o emendi medicinas et eūdi ad forū seu volūtates et intētionēs que sup ipsis ferunt informabit et bonos et meritorios efficiet. ac si tūc illā pncipalem et finalē intētiōē. apti^o. et meli^o deo seruiendi in mēte reali^o et de facto habuissz. **R**espectu vero pncipalis et finalis intētiōis puerse seu corrupte facili^o vt statiz in regula precedenti tactum est dari potest exemplum. **I**ntelligant etiā predicta respēctū tñ pncipalis et finalis

acti
intentiōis recte ad
meritorior. vñ tam
actus seu fines sic
finem pncipalem
ordinatos. et sup
tes volūtates seu
runt et tendit. nō
tendat aliqs actus
ipso sua qđ pncipalis
pncipalis intētiō qđ
formis et opposit^o et
seu intētiōē qđ sup
di possit puerse seu
sua regula. **Q**uo qđ
rundo ponit sexta regu
cūctiqz intē plures ad
bi inuicē ad aliquē finē
as et se ipso bonū et m
cipalit intētiō subordin
uenit seu intētiōē ali
nis illi fini sic pncipali
se ipso hinc pncipalis
ritū diffinis et opposit
tem qđ seu intētiōē qđ
turs motu puerse et co
nalis ad^o seu finis me
uonens nō informat ad
illā pncipalē intētiōē ill
tūm su vel se ipso meri
us ipam pncipalē et fin
nē omnes qđ alios fin
tiones pcedentes etiam
ipsis bonos et meri
mat et quādo rep
gřa. **I**ntētiō aliqs ir
domū et ad hūc finē
vult ire vt ibi dicitur
aut finē luxurari vult

actionis seu

intentionis recte actum quod bonorum et meritoriorum. dum tamen inter dictos actus seu fines sic sibi ad ultimum finem principaliter intentum subordinatos. et super quibus homines precedenti voluntates seu intentiones sic feruntur et tendunt. non interueniat seu intendat aliquis actus seu finis ex se ipso. sua quod propria natura illi fini sic principaliter intento quod ad meritum difformis et oppositum. et quod voluntatem seu intentionem quod super ipsum fertur et tendit posset perverti seu corrumpere.

Sexta regula Pro quod aptum declarando ponit sexta regula. Quotiescunque inter plures actus seu fines sibi inuicem ad aliquem finem ultimum alias ex se ipso bonum et meritorium principaliter intentum subordinatos interuenit seu intendit aliquis actus seu finis illi fini sic principaliter intento ex se ipso suaque propria natura quod ad meritum difformis et oppositum. voluntatem quod seu intentionem quod super ipsum fertur et tendit pervertens et corrumpens talis actus seu finis mediis sic interueniens. non informat ad meritum per illam principale intentionem illius finis ultimi sic de se ipso meritorio. quoniam potius ipsam principale et finale intentionem omnes quod alios fines seu intentiones precedentes. etiam alias ex se ipsis bonos et meritorios deformat et quodammodo deprauat. **Verbi gratia** Intendit aliquis ire ad aliquam domum et ad hunc finem in illam domum vult ire ut ibidem luxurietur. ad hunc autem finem luxuriari vult ut sanior in

operationis CCCXXII

de efficiat. ad hunc vero finem vult sanior effici ut aptum et melius deo seruiat. **Iste finis ultimus principaliter intentus aptum et melius deo seruiendi quod alias ex se ipso bonum est et meritorium illam voluntatem seu intentionem quod sic super illum actum luxuriandi fertur et tendit et a minori illi actui si a casu committeretur. cum ex se ipso suaque natura sit illi ultimo fini sic principaliter intento quod ad meritum difformis et oppositum ad predictam voluntatem seu intentionem quod sic super eum fertur et tendit. pervertens et corrumpens. nullo modo ad meritum reformare potest. quoniam potius illa peruersa et corrupta voluntas et intentio ipsam ultimam et principale intentionem ac omnes alios fines et intentiones procedentes deformat et quodammodo deprauat. per amplius quod ac grauius faceret actus si a casu committeretur. **Et ratio horum est** quia vna voluntas seu intentio ex se ipsa peruersa seu corrupta. plures voluntates seu intentiones alias ex se ipsis bonas deprauare potest sed non econtra. **Vna etenim bona voluntas seu intentio non potest plures ex se ipsis malas bonas efficere. imo nec plures bone etiam se inuicem consequentes vnam et se ipsa malam bonam efficere possunt.** Quia ut in superioribus sepe dictum est. ad bonitatem et rectitudinem alicuius voluntatis seu intentionis plura necesse habent concurrere. quod ad eius malitiam seu corruptionem. imo ad eius malitiam seu corruptionem**

Compēdiū theologie

sufficit defect' vni' eoz q̄ ad boni-
tate et rectitudinē cōstituēdā neces-
sario requirunt. **I**ntelligant' etiā ea
q̄ sic statim sup̄ taz de actū inter-
iorū ip̄i' volūtatis. q̄ etiā actuum
exteriorū exinde cōsequētū p̄ p̄nci-
palē et finalē intētiōnē quo ad me-
ritū vel demeritū. in formatiōe di-
cta sūt. qm̄ h̄mōi p̄ncipalis et finalē
intētiō. tales act' interiores volū-
tatis et a fortiori ip̄os act' exteri-
ores si exinde cōsequant' precedit
vel cōcomitat'. **N**ā si h̄mōi p̄ncipalē
et finalē intētiō tales act' subsequēt'
aliē veniret dicēdū. **E**tēn' vt iā sta-
tim innui visū est. triplici q̄ntū ad
hanc materiā cōcernit p̄t ip̄a inten-
tiō. siue de recta siue de p̄uersa et
corrupta accipi velut respectu sup̄
dictoz actū. tā scz interiorū ip̄i'
volūtatis qz exteriorū inde conse-
quētū cōsideratione cōphendi. vno
mō vt eos p̄cedēs. alio modo vt
eos cōcomitās. alio modo vt eos sub-
sequēs. **D**e intētiōe aut' p̄dictos
act' p̄cedētē. quō et qm̄ eos quo
ad meritū et demeritū informare
habeat et informet. satis in sup̄io-
rib' tractatū et declaratū est. **D**e
intētiōe vero h̄mōi act' cōcomitā-
te. **I**dē scz quō et qm̄ eos infoz-
mare habeat et informet. ex sup̄iō
etiā tractatis clare elici et accipi p̄t.
Etēn' si intētiō tales act' p̄cedēs
ip̄os q̄ ad meritū et demeritū iu-
ta tñ modificatiōes et declarati-
ōnes sup̄a etiā factas informare
p̄t et qm̄qz informet. hoc idēz non

De intētiōe ac fine

dubiū iuxta easōē tñ modificatio-
nes facere potēt et valebit intētiō
ip̄os act' realit' et de facto cōcomi-
tans. **Q**uo vero ad intētiōnem ta-
les interiores volūtatis act'. ac eē
exteriorēs exinde pueniētes subse-
quētē seu supaccedētē aduertēda
sūt q̄ sequūtur. et p̄mo quantum
ip̄os act' interiores volūtatis in
se et absolute cōsideratos cōcernit
q̄ intētiō h̄mōi interioris act' vo-
lūtatis subsequēs seu supaccedēs
nullo mō ex se ip̄a p̄t eos q̄ ad me-
ritū vel demeritū informare. i. me-
ritorios vel demeritorios efficere
nisi q̄ntū illi act' interiores volū-
tatis cū illa subsequenti seu supac-
cedētī intētiōe reiterarent'. **E**t
gr̄a alicui' exēpli ad clariorem sp̄
intellectū. vt aliq̄s vult et in mente
disponit ire de roma in iherlm. et p̄
hoc sibi equū et alia nēcāria prepa-
rat. nō qdē p̄ tūc nec p̄ p̄us rela-
tiōe sen reflexiōe q̄cūqz habita-
in deū. s̄ forsan vt interdū cōtingit
sola causa societatis vel alia. vult
postmodū iste dictā suā volūtate
seu p̄positū qd̄ sic habuit. in deū
referre vt. s̄ illō p̄positū et volūtate
quā sic de eūdo in iherlm simpliciter
habuit. habuerit intētiōnē deo ser-
uiēdi et cōplacēdi. **I**sta intētiō sic
sibi supueniēs. nullo mō p̄t ex se
ip̄a illū actū interiorē voluntatis
seu illud p̄positū qd̄ sic p̄ p̄us de
eūdo in iherlm habuit informare.
sic scz q̄ ei' bonitas seu meritū ex
ista subsequētī et supaccedētī intē

actioni sen

tiōe dependē possit.
interiorē actū volūtatis
tū cū ista intētiōe
homo reiteraret sic
lūratē et p̄positū qd̄ sic
iherlm simpliciter habuit
intētiōe deo seruīēdi
vi. qd̄ si faceret a calu-
p̄nō sine in culpa
sic ad volūtatis sic cū illi
ne subsequētē reiterat' me-
ritū ubi p̄us p̄cedens nō
est. nō clara est. q̄ tā illi in-
tētiōe voluntatis seu illud
sic ista intētiōe subsequētē
dēns. tpe q̄ ista intētiōe
q̄ntū in factū est et quodā-
modo et nō est quare nisi
nullo mō p̄t p̄ subsequē-
tiōe informati possit.
ad ip̄os act' exteriores
interioris actū volūtatis
entis. h̄mōi act' sub sup̄iō
sup̄iō q̄ntū q̄ntū ad h̄
tēnā p̄t cōphendi autōi
Sic tñ illi respectu p̄
simpliciter in se. q̄ntū de sua
etiā si quōdā lūratē. h̄mōi
tū ex plurib' et diuersis
bus de se optatis vel lū-
ratē subsequētē seu optatē
vt gr̄a exēpli. **S**ic vt
nam celebrare vna m̄
Ali' vero sūt q̄ scd̄
i. i. q̄ de sui natura ex p̄
uersis alijs actū de se
et lōgō in diuersa r̄p̄a
lūratē et constare h̄mōi vt

actioni seu

tione dependē possit. nisi itē illū interiorē actū volūtatis seu ppositū cū ista intētiōne subsequēti ille homo reiteraret. sic scz q̄ illaz volūtate et ppositū qd̄ sic de eūdo in ihrlm simpliciter habuit rehaberet intētiōe deo seruiēdi et oplacendi. qd̄ si faceret a casu in dco suo pposito sine sua culpa impediret iste actū volūtatis sic cū ista intētiōne subsequēte reiteratū meritorius esset. vbi p̄oz p̄cedens nō fuisset. Et rō clara est. qz tā ille interior actus volūtatis seu illud ppositum sic ista intētiōne subsequēte p̄cedens. tpe q̄ ista intētiō accedit est q̄si in factū eē et quodāmo in p̄terito et nō eē. quare nisi reiteraret nullo mō videt p̄ subsequēte intētiōne informari posse. **Quo** v̄o ad ipos actū exteriores. ex ipis. i. interiorib⁹ actib⁹ volūtatis puenientes. h̄mōi actū sub duplici specie duplici qz q̄litate q̄ntū ad hāc materiā p̄inet cōsiderationi occurrūt. Sūt etē aliq̄ respectu p̄ime sp̄s simplices in se. i. qui de sua natura etiā si quēdā successū habeāt. nō tñ ex plurib⁹ et diuersis alijs actibus de se opletis vel lōgo tractu t̄pis subsistere seu cōstare habent. vt gr̄a exēpli. **Dare** vnā elemosinam. celebrare vnā missā et h̄mōi. **Alij** vero sūt q̄ sc̄de sp̄s opositi in se. i. q̄ de sui natura ex plurib⁹ et diuersis alijs actib⁹ de se opletis. vel ex lōgo et in diuersa t̄pa tractu subsistere et cōstare h̄nt. vt gr̄a exem

Operationis CXXXIII

pli. **Diu** in religione viuē. in lōgāz peregrinationē ire. et h̄mōi. **Rur** sus p̄nt p̄dictaz duaz sp̄eruz actū sub duab⁹ diuersis q̄litateb⁹ vt tāctū est cōsiderari. **Nel** scz put sūt in factū eē. i. p̄fecti et opleti. **Nel** p̄ ut sūt adhuc in fieri. i. tam incepti et nō dū p̄fecti seu opleti. de quib⁹ magis p̄ exempla subincerta liq̄re poterit. **Premissa** igit̄ ad p̄positum applicādo dici p̄t. q̄ actū p̄me q̄litate scz qui sūt in factū eē. i. p̄fecti et opleti cuiuscūqz p̄dictaruz sp̄eruz existāt. siue scz simplices siue opositi. intētiō subsequēs seu superaccedēs. nullo mō p̄t ex se ip̄a quo ad meritū vel demeritū informare. **Nec** taliū actū bonitas seu malicia ex dca subsequēti seu superaccedēti intētiōne dependere. **Rō** clara ē. qz tales actū cū p̄fecti et opleti et sic transacti sūt. nō sūt ampli⁹ in eē. qd̄ aut̄ ampli⁹ in esse nō existit non p̄t ampli⁹ per aliud subsequēs informari. nec ab eo quo q̄mō dependē nec etiāz iurta modicum sup̄i tracta posset actū interior volūtatis respectu taliū actū exteriorū sic transactorū. cum illa subsequēti seu post accedēti intētiōe reiterari. **Et** gr̄a exēpli. et p̄mo de actu simplici. **Dedit** aliq̄s cuidam indigētī vnū florenū. nihil tūc nec per ante respectu isti⁹ donationis de deo cogitans. s̄ qz forsan ille indigens vicin⁹ su⁹erat vel alias sibi grat⁹. **Si** superaccedat isti vel subsequat intentio q̄ illū florenū volu

Cōpendiū theologie

erit dedisse ob dei reuerētiā et ho-
nozē ista intētiō sic subsequens seu
supaccedēs nullo mō q̄ ad meritū
p̄t ex se ip̄a illū actū scz illā datio-
nē illi⁹ flozēni informare. q̄ scz eā
mētoziā faciat. qz iā illa datio añ
accessū isti⁹ supueniētis in rētionis.
trāsijt nec ē ampli⁹ in esse sicut nec
p̄t informari. **Nec etiā respectu ei⁹**
posset act⁹ interior volūtatis cum
ista subsequēti et supueniēti intēti-
one reiterari. De actu vero opo-
posito similiē exēplificari p̄t de illo qui
de deo nihil tūc. nec p̄ antea respe-
ctu hui⁹ cogitans. nec tūc q̄c q̄z in
deū deflectēs seu referēs. iuerit de
roma in iherlm̄. Si ei talis opletō
dōo suo viagio velit illud in deum
referre intētiōe q̄z dei honozis fe-
cisse. ista intētiō supueniens nullo
mō p̄t illū actū sic opletū scz illud
viagiū quo ad meritū informare.
Nec etiā posset act⁹ interior ip̄ius
volūtatis respectu eius cū illa sub-
sequēti q̄ supaccedenti intētiōe re-
iterari iuxta qd̄ satis declaratū ē
act⁹ vero sc̄de q̄lītatis q̄ scz sunt
adhuc in fieri. i. iam incepti q̄ nō
dū opleri. qd̄ sic notant dicit. St-
em̄ si nondum incepti essēt. intētiō
tunc superueniens non posset res-
pectu eoz dici s̄sequēs. seu post
accedens si etiā opleti essēt iaz su-
pra declaratū ē. quid talis intētiō
oparet. S̄mōi igit act⁹ p̄t in se
ip̄is in suo q̄z cē totali cōsiderantur
intētiō subsequēs seu supaccedēs
p̄t ex se ip̄a q̄ ad meritū v̄l demeri

De intētiōe ac fine

tuz s̄m qd̄ informare. et s̄m quid
etiā nō informabit. **S̄c̄dm qd̄ eniz**
nō informabit. qz. i. pars illi⁹ act⁹
si sit act⁹ de se simplex. omnes etiā
ali⁹ singulares act⁹ ex q̄b⁹ vna cū
alijs ille totalis act⁹ subsistit q̄ cō-
stat si sit act⁹ oposit⁹ qui dictā intē-
tiōne sic subsequēte et supaccedē-
tem p̄cesserint. nullo mō q̄ ad mer-
itū vel demeritū poterūt ab ea in-
formari. S̄c̄dm quid aut̄ informa-
re poterit. qz illū totalē actū in se.
nec nō p̄t de eo restātē si sit actus
simpler. ac om̄es etiā alios singu-
lares act⁹ ex q̄b⁹ ille total act⁹ sub-
sistit et cōstat si sit act⁹ cōposit⁹ illā
supaccedēte q̄ supueniēte itētiōne
subsequētes meritorios vel deme-
ritorios efficiet. Ut gr̄a exempli.
et p̄mo de actib⁹ simplicib⁹. Vult
aliq̄s et disponit celebrare missam
tūc nec p̄ antea respectu hui⁹ cele-
brationis cōsiderationē seu relatio-
nē in deum habens. s̄ vel forsan
pro pudore vitando vel alia cau-
sa. Celebrat iste vsq̄ ad eplam po-
simodū vanitatē suam cōsiderans
cōpūgiatur et intētiōnem suam re-
spectu hui⁹ celebrationis in deum
referre incipit. sic scz q̄ intētiōe
honozis et reuerētie dei celebra-
re vult. Ista intētiō supueniens et
superaccedens. istum actū simp̄-
cem qui est adhuc in fieri s̄m qd̄
informabit. qz. i. ip̄m in se nō non
partem que de eo post illam inten-
tiōnem superuenientē agenda re-
stabat. ac etiā om̄es alios singu-

actionu
lures actus ex q̄b⁹ ip̄e
subsistit q̄ cōstat. merito
et ex maxime qz eoz
actus interior volūtatis
peraccedēti intētiōe re
s̄m quid etiā ista intēti
brap̄bis missa actū nō
qz p̄tem que de eo post
supueniētis intētiōis ad
om̄ia ante op̄m dictā. nō
informabit nec meritoria
ex iā nō sit in se nec etiā
ex p̄t act⁹ interior ip̄ius vo
cū illa superueniētē et accē
tione reiterari. **De a-**
oposit⁹ p̄t similiē exēpl-
p̄mo de actu opo-
et ad diuersā r̄p̄a tradū
si iuxta exēplū iam sagi
de illo qui causa locorati
radij de roma in iherlm̄. p̄
q̄ra et q̄ra p̄t iheris m
tentiōne q̄ p̄t in deū
dicte ista intētiō sic supaccedē-
perueniētis illū totalē actū qui
quo informabit. scz quo ad
lem actū in se. et quo ad em̄
de eo post accessū vidēte intē
agenda restātē. r̄p̄ta r̄
itineris labores p̄talia co-
las q̄s amodo sustinebit.
q̄s meritorios efficiet. qz
etiā nō informabit. qz. i.
itineris añ facti labores
et expensas p̄t habere
nullo mō p̄t ex se meritoria
reā statim de celebrāte m
claratū est. Postq̄ maḡ qz

actionis seu

lares actus ex quibus ipse totalis actus subsistit et constat. meritorios efficiet et maxime quia etiam respectu eorum. actus interior voluntatis cum illa superaccedenti intentione reiteratur. **P**rimo quid etiam ista intentio istius celebrationis missae actum non informabit quia pars que de eo ante accessum dicitur superueniens intentioni acta erat. scilicet omnia ante epistolam dicta. nullo modo informabit nec meritoria efficiet. quia iam non sunt in se nec etiam respectu eorum pars actus interior ipsius voluntatis cum illa superuenienti et accedenti intentione reiterari. **D**e actibus vero oppositis potest similiter exemplificari. et primo de actu opposito qui ad locum et ad diversa tempora tractum seu successum. iuxta exemplum iam superius positum de illo qui causa societatis vel alia vadit de roma in hiberniam. pacta quod quarta et quinta parte itineris mutat intentionem et propositum. et in deum reflectit. ista intentio sic superaccedens et superueniens istum totalem actum quo ad quid informabit. sed quo ad totalem actum in se. et quo ad omnia que de eo post accessum dicte intentionis agenda restabunt. ut puta reliquum itineris. labores pericula et expensas quas amodo sustinebit et faciet. quas meritorios efficiet. **Q**uo ad quod etiam non informabit. quia scilicet illa pars itineris ante facti. labores quod pericula et expensas per prius habitos et factos nullo modo potest ex se meritorios efficere ut iam statim de celebratione missae declaratum est. **P**otest etiam superius ad ma-

operationis Gregorius

iore declaratione de actu ex diversis singularibus actibus opposito similiter exemplificari de paupere qui sola causa videtur lautioris habitus vel alia non de se meritoria. intrat religionem. et ibi sub tali intentione aliquandiu. ut puta quatuor aut quinque annis vivit. pluresque actus ad regulam pertinentes non mutata prima causa seu primo proposito sui ingressus facit et exequitur. **C**ognoscit iste defectum suum operum quod propositum et intentionem suam mutat omnia quod in deum referre incipit. et intentione deo servandi et ad regulam suam amodo in dea religione vult vivere. **I**ta subsequens superaccedens quod intentio istum actum vivendi in religione primo quid informabit. quia scilicet quo ad ipsum actum in se ac etiam omnes alios singulares actus qui post illam superaccedentem intentionem fiunt. quia eos meritorios. et istum vere religiosum qui prius non erat efficiet. **Q**uo ad quid etiam non informabit. quia omnes alios singulares actus precedentes. meritorios efficere non potest. **N**ec etiam respectu eorum cum transacti sunt pars actus interior voluntatis cum ista superaccedenti intentione reiterari. **E**t ad istud propositum respectu scilicet istorum actuum qui sic in fieri existunt et intentionis superaccedentis factis pertinere videtur illud beati Gregorius in omelia. **R**estat ut quisque ille est qui ad supernam patriam tendit nequaquam se a vicibus pro mundi

Cōpendiū theologie

hulus honestate contineat **Qui** si quedā aliquando bona pro honestate inchoat in eius intentione non debet permanere. nec pro bono opere presentis huius mundi gloriam querē sed totam spem in redemptoris sui aduentu constituat. **Et** ecce mentio de bonis inchoatis et de mutatiōe intentiōis. **Et** put in superiorib' exemplificatū est de informatiōe ipsorum actuum quo ad meritū. simili modo exemplificari facile est de eorū informatiōe quo ad demeritū. cuz eadem quo ad hoc ratio existat. **Resolutio finalis** est ista. **q** intentio actus tam interiores ipsius voluntatis q̄ exteriores et ipis procedentes qui realiter et transacti sūt. subsequens seu supaccedēs nullo mō p̄t ex se ipsa eos quo ad meritum vel demeritum informare. **Q** vero dicat act' interior voluntatis cum intentiōe subsequēti seu superaccedēti reiterari. **I**az proprie loquendo illa reiteratiō esset nouus voluntatis actus. et sic respectu eius posset et deberet dici intentio concomitās et nō subsequens. **S**z ista pro mediocrib' et simplicibus et q̄ magis consciētiarū scrupuli cognosci et quietari valeāt vt sepe tactum ē ita late specificari et per exempla declarari libuit. **Notādū** insup et potest poni vt septima regula. **q** actio corporalis pōt etiā meritorie ad aliquē finē t̄palē referri. dūmō finis ille t̄palis in deū

Resolutio finalis de actibus

22

De fine actionis

finaliter referatur. **Actio** vero spiritalis vt predicatio oratio et huiusmodi. nullo mō potest meritorie ad finē tēporalem referri. etiā si illud t̄pale finaliter in deum referatur. **Et** hoc ē in effectu qd dicitur. **Aug'** Debem' manducare vt euāgelisem'. nō aut euāgelisare vt māducem'. **Aduertendū**z p̄terea qd etiā per modū cuiusdā regule et ⁸² hęc pro octaua poni pōt. **Q** si in aliquib' actibus seu actionib' ad diuersos fines sibi inuicem subordinatos tendentibus primus vel medius finis seu p̄p̄inquoꝝ intēt' ponatur seu cōstituatur aliqd tēporale. ordo talis est peruersus at q̄ h̄mōi sic ad istos fines ordinari demeritorij. **S**n̄ tamen etiam meritorie licitum est duos fines in aliq̄ actu cōstituere et intendere. vnū scz tēporalē. et aliū eternum. dūmō illud qd est eternum sit p̄ncipalis et vltimus finis intētus. et nō ecōtra. **U**t gratia exempli de istis duobus membris. **Q**ptabit aliq̄s sufficiens et idoneus s̄ indigens beneficiū ecclesiasticū. vt scilz habeat vnde vitam suam sustentaret et vt etiam maiorē habeat occasionē et facultatem deo debite seruīdi. **H**ic sūt duo fines licite intēti vnus tēporalis. et alius etern'. **S**i igitur iuxta primum membrū huius notabilis seu regule finis p̄mus seu p̄p̄ior sit ip̄m dei seruiciū debite facē. et finis vltimus et p̄ncipalis sit sustentationē vite habē

De natura

nunc ordo est peruersus
bos fines ordinari de
salutem eternam ad
meritorij. **S**i vero ordo
p̄cedat intētiōe sic scz
mus seu p̄p̄inquoꝝ sic
nem vite habere. et finis
ac p̄ncipalis sit ip̄m dei
facere. n̄t ordo n̄t ratiō
actus qd ad hos fines de
dicitur quo ad salutē eternā
rōi meritorij. **E**t hoc quo
tūā intētiōis ac finis a
et operationis q̄ntum tūā
nū congruere vltimū est
ciant.

De esse natura

licite sciende

Quo vero ad esse
ram ac qualitati
re et primo. **S**icut
sciende per p̄p̄inas vocati
le sc̄as connotat duo dicte
pouat. **Q**uō dicit q̄ impoꝝ
entiam et t̄m hoc connotatiō
poteit quōq̄ habitus n̄t
non solus cogitūtiō. **S**z etiā
Mouet em̄ et indinat am
bonū p̄sequendū. et ma
dum. **E**t isto modo in qua
scientiam dicit et impoꝝ
se vt super'. **S**ungunt q̄
habitū naturāli. **S**uperior
ni rōis qd synderis dicit
pter hoc aliq̄. **R**et̄ron
q̄ ip̄am finem dicitur p̄t
cibus tadū est sciendū

De natura

tunc ordo est perversus et actus ad hos fines ordinati de se quo ad salutem eternam adquirendam de merito. Si vero contrario modo procedat intentio. sic scilicet quod finis primus seu propinquior sit sustentationem vite habere. et finis ultimus ac principalis sit ipsum dei servitium facere. tunc ordo est rectus et bonus actus quod ad hos fines debite ordinati quo ad salutem eternam adquirendam merito. Et hec quo ad materiam intentionis ac finis actionis et operationis quantum huic tractati congruere visum est dicta sufficiant.

De esse natura et qualitate conscientie

No vero ad esse seu naturam ac qualitatem conscientie. et primo sciendum quod conscientia putat proprietatem vocabuli de se satis connotat duo dicit et importat. Primo dicit et importat scientiam. et secundum hoc conscientia dici potest quidam habitus naturalis non solum cognitivus. sed etiam motivus. Mouet enim et inclinatur animam ad bonum prosequendum. et malum fugiendum. Et isto modo in quantum scilicet scientiam dicit et importat habet se ut superius. coniungitur quod ipsi primo habitui naturali. superiori quod luminis rationis quod synderesis dicitur. ita quod propter hoc aliquid. ut hieronymus et alij ipsam synderesim putant in superioribus tactum est conscientiam seu consci-

conscientie CCCC

entie iudicium dicitur voluerint. Et tunc conscientia de se simpliciter recta est. nam tunc circa universalia agibilia sicut ipsa synderesis versatur. Secundo vero dicit et importat conscientiam et magis proprie. quadam acceptatione seu acceptatione ex parte rationis. Et tunc conscientia proprie loquendo nihil aliud est quam applicatio quedam seu ordinatio scientie ad aliquem actum. scientia autem in ratione est. quod satis denotat hec prepositio. cum. dicitur quod conscientia quasi cum alio scientia. Et tunc conscientia proprie loquendo magis est actus quam habitus seu potentia. Isto quod modo se habet ut inferius. magis quod coniungitur rationi simpliciter. imo tunc dicitur quod dicitur dicitur rationis. Et hoc modo non simpliciter de se est recta. imo frequenter errorem recipit. quod tunc cum scilicet sic ipsi rationi simpliciter coniungitur habet circa particularia et per modum cuiusdam cognitionis seu inquisitionis versari. in quibus frequenter error et errare contingit. Que clarius per exemplum nonnullorum doctorum accipi possunt. Formatur enim quedam quasi conscientie sigillimum. Cuius synderesis maiorem proponit quasi generale et universale sic. nullum malum est faciendum. Cuius conscientia se iuxta primam sui importationem seu connotationem ipsi synderesi coniungens sine quocumque difficultate assentit. nec tunc errat. Quia circa hominem maiorem. non est error. Formatur deinde ratio sub ista maiore una minore ad aliquem casum seu factum particulare descendendo. sic Et

Cōpendiū theologie

hoc est malū **S**ui minor si consci-
entia se iuxta scdm sui importa-
tionē seu connotationē ipi rationi
coniungens assentiat. potest erra-
re ⁊ potest non errare. **I**nfert de
mū consciētia ex istis duab⁹ pmissi-
sis conclusioez sic **E**rgo h nō ē faciē
dū **Q**ue cōclusio similē erit falsa
vel vera. put scz ipa rō et cōscien-
tia se illi cōiūgēs i illa minore erra-
uerit **Q**ue etiā cōscīētia put magis
prie et magis cōiter sumit scz dū
magis rōni simplici cōiūgīt dicat
quōdā applicatiōē seu ordinatio-
nem sciētie ad aliqd. sic qz magis
actū quēdam qz habitū seu potē-
tiam importet. patz ex his que ipi
cōscientie attribuitur. scz. testifica-
ri. accusare. remordere. reprehēdē
excusare. illigare. stimulare. remur-
murare. incitare. ligare. retrahere.
Que omnia vt clarū est consequū-
tur quōdā actualē applicatiōez
alicuius cognitiois seu sciētie ad
ea que agunt **Q**ue qdem applica-
tio triplicē habet fieri s̄m diuersi-
tatem trium temporum videlicet.
preteriti presentis et futuri. **I**no-
etern mō ⁊ respectu p̄teriti tempis
habet dicta applicatio fieri. dū scz
recognoscit aliquid factū vel non
factū esse **E**t s̄m h consciētia de h
qz sibi vel in malo omisso v̄l in bo-
no omisso aut econuerso conscia
est extra mentez. testificat eā qz v̄l
accusat. remordet. et reprehendit
vel etiā excusat **A**lio mō respectu
presentis t̄pis habet dicta appli-

esse natura

tio fieri dū scz aliquid faciēdum
imminet vel occurrit **E**t s̄m hoc
conscientia put de illo in bonum
vel malū. s̄m iudiciū rōnis p appli-
cationē sciētie seu cognitionis ad
illd iudicātis sibi. conscia est mentē
ipam facere vel nō facere. instigat
et stimulat et recalcitrat **A**lio mō
⁊ resp̄u futuri tēpis. habet dca
applicatio fieri dū scz cōscientia ad
aliq in futurū faciēda vel nō faci-
enda put sibi de eis s̄m iudicium
rōnis per applicatiōē sciētie seu
cognitiōis ad illa iudicātis. conscia
est mentē ipam
incitat et ligat v̄l retrahit **C**ōs-
a diuersis doctozib⁹ assignant cō-
scientie descripiōes **A**na a **J**ob
damasceno. qz cōscientia est lex in-
tellect⁹ n̄ri. alia a basilio. qz consci-
ētia ē rōnale iudicatoriū. alia qz ē
cognitio sui ipi. alia. qz conscientia
est habit⁹ mentis boni et mali dis-
cretiu. alia. qz cōscientia est creduli-
tas intētiōis ad aliquid faciēduz
vel nō faciēdu. animi deliberatio-
ne firmata **E**t istis cōscientie diffi-
nitionib⁹ seu distinctiōib⁹. que in
effectu bñ resoluendo in idē coinci-
dūt. colligi pōt qz cōscientia respicit
et cōcernit tam facta qz faciēda
imo omnia t̄pa respicit vt satis de
claratū est de cōscīētia indiscreta
Notare solent aliqui consci-
entiam nimis largam et etiam ni-
mis strīctam cauēdam fore. aliqs
rōnes assignātes **A**na scz qz cō-
scientia nimis larga generat p̄sū-

et qualitate

tionē nimis vero
onem alia. quia cōs-
larga frequē illa
dicit bonū nimis
trario sepe dicitur
nō put verba iacēt
dicit accipiendū est
notatiōē ⁊ maxime
que scz vt sepe tādū
ex se suo gignere qz
mala. meritis vel dēmer-
cōs cōscientia larga cō-
pūnd⁹ que frequē illa
nullū remordē habz et sic
pe facit que sic faciēdo
In d̄p̄is tā si remordēz
taret **E**t inde qz plura
qz alias incurret et om-
sciētia vero nimis strīct-
rio cōmuni qz qd de om-
quētilime sine causa rem-
berz dubitat **E**t cū plura
rio facere habeat. plurimū
sic cū remordē faciēdo pecc-
bus nō remordē nō habet
peccaret **E**t inde qz plura
currēt et amittit. qz alias nec-
reret nec cōmittēt **E**t
etiā circa plurima tā iam
qz dicendū qz nō nocendū
tenōdū venit **A**liud est
aliud timor cōscīētie **Q**ue
ē dicit qz magna ē v̄l
habere de aliq seu factū
et intelligat formatā
timorē cōscīētie. que ali-
cōsiter scrupulum cōscīētie
cōscīētia etiam p̄ tam

Et dicitur in hoc
p̄d. et p̄d.

et qualitate

ptionē **N**imis vero stricta despationem **Alia**. quia cōscientia nimis larga frequē illud qd est maluz dicit bonū **Nimis** vero stricta eōtrario sepe damnat saluāduz **Qd** nō put verba facēt de se sic simpliter accipiendū est. h̄ p̄ q̄ndaz de notationē. et maxime indifferētib⁹ que scz vt sepe tactū est nō habēt ex se suo q̄ genere q̄ sint bona vel mala. meritoria vel demeritoria **E**tem cōscientia larga cōiter et de plurib⁹ que frequētissime occurrūt nullū remorsū habz. et sic plura sepe facit que sic faciēdo nō peccat **In** q̄bus tñ si remorsuz habēt peccaret **E**inde q̄ plura p̄cā euitat q̄ alias incurreret et omittēt **C**ōscientia vero nimis stricta econtra rio cōmuni⁹ et q̄si de omnib⁹ et frequētissime sine causa remorsuz habet et dubitat **E**t cū plurima n̄ario facere habeat. plurima facit. q̄ sic cū remorsū faciēdo peccat. in q̄bus tñ si remorsū nō haberet non peccaret **E**inde q̄ plura p̄cā incurrit et omittit. q̄ alias nec incurreret nec cōmittēt **C**irca qd ac etiā circa plurima tā iam dictoz q̄ dicēdoz bñ notandū et aduertendū venit **Q** aliud est cōscientia. aliud timor cōscientie **Qd** in effectu ē dicē. q̄ magna ē differētia inter habere de aliq̄. seu facē cōscientiā et intelligat formatā. et habē solū timorez cōscientie. quē aliq̄ et bene cōiter scrupulum cōscientie vocāt **Cōscientia** etem̄. put iam dictū est

cōscientie CCCCXV

scz formata est qñ finalit̄. i. post discussionē et deliberationē ex definitiua s̄nta rōnis iudicat et firmatur aliquid eē faciēdū aut p̄sequēdum. vel nō faciēdū aut vitādū **E**t cōtra talē cōscientiam formatā facē etiā si erronea sit. sic scz q̄ rō in sic discutiēdo deliberādo ac definiendo errauerit est p̄cām **T**imor vero cōscientie seu scrupul⁹ ē qñ nō sic finalit̄. i. post discussionē et deliberationē ex definitiua s̄nta iudicat et firmat aliquid eē faciēdū aut p̄sequendū. vel nō faciēduz aut vitādū h̄ mēs inter dubia vacillat nesciens qd sit meli⁹. nec ad quid potius teneat **Nō** tamē quo quo mō vellz omittēre q̄t quid sciret eē placitū diuine volūtati **E**t contra istū timorē seu scrupulū cōscientie facere nō sp̄ est p̄cām. licz periculosus valde sit. et quātum fieri p̄t abh̄ciendus et extinguedus **C**ause istoz inferi⁹ subūgentur **P**ro q̄ sciendū q̄ inter cetera q̄ sup p̄nti materia cōscientie p̄ doctores tractant. due solēt licet diuersi mode formari et determinari q̄stiones **E**t quaz determinatiōe tā statim dicta q̄ adhuc iferi⁹ in hac eadē materia dicēda. q̄ etiāz plura alia q̄ in h̄ tractatu circa materiā p̄cōz mortalis et venialis tractata sunt et adhuc forsan tractabunt. clarius intelligi poterunt **P**rima igitur q̄stio sic tractari solita est. **U**trū cōscientia errans obliget sc̄do vtz cōscientia errans excu

6 2

*Vnū cōscientia errans obligat
Vnū cōscientia errans excuset*

X *Utrū cōscientia errans obliget
p̄cā cōscientie*

Cōpendiū theologie

cuset Circa p̄mā istarū duarū q̄/
stionū. vtrū scz cōscientia errās ob
liget qđ vtr̄ ponit beat⁹ Thom̄ pri
ma scde sue sūme est idē in effectu
qđ q̄ cre. vtz volūtas a rōne errā
te discordās sit mala? peccet Cō
formit̄ ad aliq̄ supra tactoz tripli
cem distingerūt nō nulli aduuz q̄li
tatē. videlicet qđ aliq̄ sunt de se ex
suo qđ genere seu natura boni Alij
sūt de se ex suo qđ genere seu natu
ra mali Alij sūt indifferētes scz qđ
de se ex suo qđ genē seu natura nō
habēt qđ sint boni vel mali. vt leua
re festucā de terra vel mouere ma
num Dicunt ergo in effectu qđ re
spectu actiū duaz p̄maz q̄litatū
si rō vel cōscientia de ip̄is iudicet et
dicat p̄m verū eoz eē. suā qđ pro
priā naturaz. vtr̄puta qđ aliqđo qđ
de se ex suo qđ genē seu natura bo
nū ē rō iudicet vt bonū. et exinde
cōscientia dicat hominē teneri ad
illud faciendū. vel aliqđo qđ de se
ex suo qđ genere seu natura malū
est rō iudicat vt malum. et exinde
cōscientia illud dicat eē phibitū et
sic nō faciendū Null⁹ est ibi error
Imo rectū iudiciū Sadē etem rō
ne p̄cipiūtur bona et phibent̄ ma
la Sed si rō vel cōscientia de p̄cōi
ctis actib⁹ iudicet et dicat contra
verū eoz eē. suā qđ p̄priā naturam
vtr̄puta qđ aliquod de se ex suo qđ
genere seu natura bonū est rō iu
dicat vt malū. Et exinde cōscien
tia illud dicat eē phibitū. et sic fu
gientū. vel aliquid de se ex suo qđ

De esse natura et

genere seu natura malū rō iudicat
vt bonū. et exinde cōscientia dicat
hominē teneri ad illud faciendū.
tūc ibi est manifest⁹ error. talis qđ
rō et cōscientia dicūt errās Et co
dem mō respectu aduuz tertie q̄li
tatis. si rō vel cōscientia de eis di
cat et iudicet cōtra verū eoz esse
suā qđ p̄priā naturā. vtr̄puta qđ ali
quid de se ex suo qđ genere seu na
tura est indifferēs. rō iudicet bonū
vel malū. et exinde cōscientia dicat
hominem teneri ad illud faciendū
vel phibitū. et sic nō faciendū Est
etiā ibi error. h̄ nō tant⁹. erit qđ ta
lis rō seu cōscientia errās. h̄ nō tantū
sicut in casu p̄cedētī Iuxta que di
cūt insup p̄dicti qđ rō vel cōscientia
circa act⁹ tertie q̄litatis errās scz
qui de se ex suo qđ genere seu natu
ra sūt indifferētes. siue sit i p̄cipien
do siue in phibēdo obligat. ita qđ
volūtas a tali rōne tali qđ cōscien
tia sic errāte discordās. i. cōtrariū
illi⁹ qđ sic iudicat et dicat faciēs.
est mala et peccat Sed rō vel cō/
scientia circa act⁹ duaz p̄marū q̄/
litatū errās iudicando scz qđ dicā
do ea qđ de se ex suo qđ genē seu na
tura bona sunt vel necessaria ad
salutē. mala esse et sic phibita qđ fu
gienda. vel ea qđ de se ex suo qđ ge
nere seu natura mala sūt bona eē
et sic ex debito facienda non obli
gat Nū in talib⁹ voluntas a tali
rōne tali qđ cōscientia sic errāte dis
cordās. cōtrariū qđ illi⁹ qđ sic iudi
cat et dicat faciēs. nō ē mala nec

peccat Sed rō est qđ
videri pōt qđ aliqđ
ex suo qđ genere seu
est possit et maxime
rem rōnis qđ cōscientie
ligari. cū illud pōt qđ
bitū videat Ergo cū
quis obligat nō est
trario videat ab illo p
tur qđ illud nō faciēdo
peccare possit imo pōt
Similiter nec ab eo qđ de
qđ genere seu natura bo
le quis ex maxime obli
rem rōnis et cōscientie v
phibitū. cū pōt ex se ip̄
videatur Ergo cū a tali
nō est ita. imo pōt ad
atur obligat. videat qđ
do nulla rōne peccare
pōt meret. Nō sic aut
ferētis qđ de se ex suo qđ
natura nec bona nec ma
Et iteo fact⁹ ex aliqđ occa
circūstātia. vtr̄puta ex iudic
et cōscientie possit
vel mala esse. ne tenē ad
teneri et obligari vel ab
ri. vt satis declarata est
positionē illū qđ modū v
tim approbat et p̄m t
beat⁹ Thom̄ li. sup̄ not
tū em̄ ponit qđ rō vel
act⁹ de se suo qđ genē se
differētes errās obliga
qđ a tali rōne tali qđ cō
te discordās mala ē et

qualitate

peccat. **S**e rō p̄t eē. quia nullo mō
videri p̄t q̄ aliq̄s ad id qd̄ de se
ex suo q̄ genere seu natura malū
est possit et maxime ad hoc p̄ erro
rem rōnis et cōscientie teneri seu ob
ligari. cū illud poti⁹ ex se ip̄o phi
bitū videat. **E**rgo cū ad tale qd̄
quis obligat⁹ nō existat. imo ecō
trario videat ab illo. phibit⁹ vide
tur q̄ illud nō faciēdo nulla rōne
peccare possit imo poti⁹ mereatur
Similit̄ nec ab eo qd̄ de se ex suo
q̄ genere seu natura bonū ē. pos
set quis et maxime adhuc p̄ erro
rem rōnis et cōscientie vt tactū est
phiberi. cū poti⁹ ex se ip̄o faciēdū
videatur. **E**rgo cū a tali phibitus
nō existat. imo poti⁹ ad illud vide
atur obligat⁹. videat q̄ illud faciē
do nulla rōne peccare possit. imo
poti⁹ mereat. **N**ō sic aut̄ ē in indif
ferētib⁹ q̄ de se ex suo q̄ genere seu
natura nec bona nec mala existūt
Et ideo facili⁹ ex aliq̄ occasiōe seu
circūstātia. vtputa ex iudicio rōis
et dictamine cōscientie possūt bona
vel mala effici. et exiā ad talia q̄s
teneri et obligari vel ab eis phibe
ri. vt satis declaratū est. **S**z istā
positionē istū q̄ modū dicēdi par
tim approbat et ptim impugnat
beat⁹ Thom̄ li. sup̄ notato. **I**n q̄n
tū em̄ ponit q̄ rō vel cōsciētia circa
act⁹ de se suo q̄ genē seu natura i
differētes errās obligat. volūtas
q̄ a tali rōne tali q̄ cōsciā sic errā
te discordans mala ē et peccat eā

conscientie CXXXVII

q̄ approbat. **S**z i q̄ntū dō pōit q̄
rō vel cōsciā circa act⁹ de se ex suo
q̄ genē seu natura bonos vel ma
los errās nō obligat nec volūtas
a tali rōne tali q̄ cōsciētia sic errā
te discordans mala est et peccat
ip̄am impugnat. monstrās q̄ idē
est dicēdum de rōne vel cōsciētia
circa actus de se ex suo q̄ genē seu
natura bonos vel malos errante
scz q̄ obligat. et q̄ volūtas a ta
li rōne tali q̄ cōsciētia sic er
rante discordans. mala ē et peccat
Sicut dicitur de illa que circa act⁹
de se suo q̄ genē seu natura indif
ferentes errat. **E**t causam huius
ex sequentibus. effectualiter assi
gnat. **S**ertum est enim q̄ propriuz
obiectum voluntatis et a quo ac
qm̄ quod ipsius voluntatis boni
tas et malicia dependet et accipi
debet. est illud quod sibi a ratio
ne obijctur seu supponitur. **N**on q̄
dem fm̄ q̄ illud ex se ip̄o de sui q̄
natura est. sed fm̄ illam qualitātē
in bonitate vel malicia fm̄ quam
ab ipsa ratione apprehenditur et
ipsi voluntati obijctur seu propo
nitur. **E**t enim vt frequentius sup̄
dictum est ratio voluntatez moue
re habet et mouet fm̄ sui obiecti ap
prehensionē et fm̄ illō qd̄ apprehēdit
Certū ē insup̄ vt iam modicū sup̄
satis declaratū ē q̄ ratio. etiā qd̄
bene notādū ē. credēdo forsan se
obite volūtati dīne cōformare. licz
tū tē erret. p̄t q̄nq̄ aliq̄o obiectū

Compēdiū theologie

apprehendere et volūtatī obijcere seu pponē fm aliā q̄litate quā illud de se ex suo q̄ genere seu natura nō habet. sic q̄ nō solū otingē potest in actib⁹ de se ex suo q̄ genere seu natura indifferētib⁹. h̄ etiā et eodē mō in casib⁹ q̄ de se ex suo q̄ genere et natura s̄c boni et mali. **Clarum** ē em̄ q̄ eodē mō p̄t rō aliq̄d q̄d d̄ se suo q̄ genere seu natura bonū est apprehēdere. ac volūtatī obijcere seu pponere vt malū. et eontra sic illud q̄d de se ex suo q̄ genere seu natura indifferēs ē p̄t vt bonū vel malū apprehēdē. ac vt tale volūtatī obijcē seu pponē. **Cū** ḡ p̄dca magis ad ppositū applicādo et ḡra alicui⁹ exēpli rō aliquōd q̄d de se ex suo q̄ genere seu natura bonū ē apprehēdit vt malū. et sicut malū. et p̄ osequēs dictante osciētia fugiendum ip̄i volūtatī obijcit seu pponit. iam illud efficit et est p̄ p̄riū obiectū ip̄i volūtatī. **Nō** q̄dem sub rōne boni. et tanq̄ bonū q̄uis de se ex sui q̄ natura bonū existat. q̄ nō est vt tale ab ip̄a rōne apprehēsum. et vt tale ip̄i volūtatī obiectū seu ppositū. h̄ sub rōne mali et tanq̄ malū de p̄ accidēs. et sic fugiendū. q̄ vt tale ē ab ip̄a rōne apprehēsum. et vt tale dictante etiā osciētia ip̄i volūtatī obiectū seu ppositū. **Sic** ergo vt videtur in isto casu p̄riū obiectū volūtatī est malū et fugiendū. q̄uis vt tactū ē in illud vt tale apprehēdendū ac vt tale ip̄i volūtatī obijcien-

De esse natura et

do seu pponēdo ip̄a rō ip̄i q̄ osciētie dictamē errauerit. **Si** nūc ergo ip̄a voluntas tali rōni tali q̄ osciētie dictamini q̄uis errati tradicendo in tale suū obiectū ferat et se applicet. certū est q̄ ferat et se applicet in obiectū malū dictante osciētia fugiendum. et p̄ consequēs est mala et peccat. cū volūtarie ferat et se applicari in malū et fugiendū. sit p̄c̄m. **Nec** inspiciē q̄ vt sepe dictū est illud in q̄d sic ip̄a voluntas ferat sit de se ex suo genere seu natura bonum. **Quia** vt in tale ip̄a voluntas non ferat nec ferri p̄t in ip̄m. q̄ vt tale nō est suū p̄riū obiectū. et p̄ osequēs etiā nec ab eo vt a tali p̄t aut debet ip̄i volūtatī bonitas dependē et attendi. **Cū** iuxta sup̄ tacta ip̄i volūtatī bonitas vel malicia a sui p̄riū obiectū nō q̄dē d̄a essētia seu natura h̄ q̄litate. sub q̄ a rōne siue recta siue errate apprehēdit. ip̄i q̄ voluntati obijcit seu pponit dependē habeat et attendi. **Et** sicut hic eadem rōne dici p̄t de illo q̄d de se ex suo q̄ genere seu natura malū ē. si rō illud vt bonū apprehēdat et vt bonū et per consequēs ip̄a dictante conscientia debitū et faciendū ip̄i volūtatī obijciat seu pponat. **Nam** illud propriū ip̄ius volūtatī obiectum non quidem sub ratiōe mali et tanquam malum quamuis de se sui q̄ natura malū existat. q̄ nō ē vt tale ab ip̄a rōne apprehēsum nec vt tale ip̄i volūtatī obiectū seu ppo-

fitum. **Sec** lib rōne boni de p̄ accidēs. et debitū et faciendū. q̄ ip̄a rōne apprehēsum. dictante etiā osciētia ip̄i obiectū seu ppositū. **Et** ita talis rōni tali q̄ osciētie dictamini contradiçō tale d̄tū facit. et oim̄plē recte est q̄ bonū et dictante boni faciendū reculat et sui p̄riū obiectū. et la et peccat. q̄ volūtarie m̄i faciendū est. reculat. **Et** si in casu p̄dca d̄ diceret q̄ volūtas sic et li q̄ osciētie dictamini tradicendo b̄i mouet. applicat in bonū et autē et sic non est mala nec bona est et b̄i facit. p̄t p̄ponit et statim d̄ctis. **Quis** si volūtas in illud q̄d suo genere seu natura bonū est se applicet. vel illud q̄ ex suo q̄ genere seu natura nō autūgat. q̄ p̄t ea b̄i facit. nū illud faciat h̄o de te ac debito nō sic. h̄ q̄d bonū est ferat et se faciat s̄c rōne boni et num. vel si illud q̄d malū fugiat hoc faciat s̄c tanq̄ malū. nō em̄ quo ad meritū vel demeritū em̄ illud q̄d sit. h̄ in tate et quo nō seu animi. **Nūc** ad ppositū in casu d̄ctis licet em̄ vt b̄i facit

qualitate

fitum **S**ed sub rōne boni et tanq̄
bonū de p accidēs. et p consequens
debitū et faciēduz. qz vt tale ē ab
īpa rōne apprehēsum. et vt tale di/
ctate etiā cōsciētia īpī volūtati ob/
iectū seu ppositū **E**t ideo si volun/
tas tali rōni tali qz cōsciētie dca/
mini contradicēdo tale suum obie/
ctū facerez adimplē recuset. clarū
est qd bonū et dictate cōsciētia de/
bitū et faciēduz recusat qz vt tale
est suū ppositū obiectū. et sic est ma/
la et peccat. qz volūtariē qd debi/
tū et faciēdu est. recusare pccm est
Et si in casib⁹ p̄dictis opponendo
diceret qd volūtas sic tali rōni ta/
li qz cōsciētie dictamini errātī con/
tradicēdo bñ mouet. qz fert et se
applicat in bonū et aufugit maluz
et sic non est mala nec peccat. imo
bona est et bñ facit. patet clare re/
sponso ex statim dictis **N**ō em̄ se/
quit si volūtas in illud qd de se ex
suoqz genere seu natura bonū ē fe/
rat et se applicet. vel illud qd de se
ex suoqz genere seu natura malum ē
aufugiat. qd p̄pterea bñ faciat et bō
fit. nisi illud faciat sub debita q̄lita/
te ac debito mō. sic scz qd si in illud
qd bonuz est ferat et se applicet bñ
faciat s̄ rōne boni et tanq̄ in bo/
num. vel si illud qd malum est au/
fugiat hoc faciat s̄ rōne mali et
tanq̄ malū. nō em̄ quo ad desū seu
quo ad meritū vel demeritū inspi/
citur tñ illud qd fit. s̄ sub qua q̄li/
tate et quo mō seu animo illud fit
Nūc ad ppositū in casib⁹ supra
dictis licet em̄ vt ibi satis deductū

conscientie Cxxxviii

est volūtas q̄ ad p̄mū casū ferat
et se applicet in illud qd d̄ se ex suo
qz genē seu natura bonū est. nō tñ
bñ facit rōne boni et tanq̄ in bonū
qz vt tale nō ē suū ppositū obiectū
nec sibi vt tale a rōne ppositū. sed
fert et se applicat in illud sub ratiōe
mali et tanq̄ malū **Q**uia vt tale ē
suū ppositū obiectū sibi qz vt tale a
rōne ppositū ē **E**t sic licet in bonū
ferat et se applicet. non tñ facit sub
illa bona q̄litate nec bono mō seu
aio. s̄ sub mala q̄litate et malo mō
malo qz aio. et ideo talis volūtas
nō ē bona nec bñ facit. s̄ ē mala et
male facit et peccat **E**t idem de se
cūdo casu respectu illi⁹ qd de se ex
suo qz genē seu natura malū ē. sed
a rōne errātē apprehēdit īpī qz vo/
lūtati obiectū seu ppositū vt bonuz
Nā licet tūc volūtas aufugiat il/
lud qd de se ex suo qz genē seu na/
tura malū ē. nō tñ illud facit sub rō/
ne mali et tanq̄ malū qz vt tale nō
ē suū ppositū obiectū. nec sibi vt tale
a rōne ppositū. s̄ illud aufugit sub
rōne boni et tanq̄ bonuz. qz vt tale
ē suū ppositū obiectū. sibi qz vt tale
ab īpa rōne ppositū ē vt satis ibi
deductū ē **E**t iō tal volūtas nō ē
bona nec bñ facit s̄ mala et male
facit et peccat **N**ō ppositū p̄dco/
rū duoz casū p clariori eoz itel/
lectu possunt iuxta effectū dictozū
īp̄ius beati **T**home poni duo ex/
empla **P**rimū exēplū resp̄cū primi
casus. credere in xpm est per se bo/
nuz et necessarium ad salutem sed
volūtas in hoc bonum nō fertur

Compēdiū theologie

nisi sibi qđ sibi a rōne obijciat qđ p/
ponitur Si ergo ipsi volūtatī a rō
ne errāte pponat vt malū. et sic di
ctante cōscientia nō faciendū. et ni
hilomin⁹ ipsa volūtas tali rōni ta
li qđ cōscientie dīctamini cōtradice
do in illud ferat et se applicet. cla
rū est qđ in illud ferat qđ se applica
bit sub rōne mali et tanqđ malū et
nō faciendū. Non qđ de se sui qđ
natura malū sit. h̄ est malū de
p accidens ex tali scz apprehēsiōe
rōnis qđ vt malū de illud appren
dit. et vt malū ipsi volūtatī pponit
Et sic talis volūtas de se erit ma
la. peccabit qđ volūtarie in malū
de ferri et se applicare malū est pec
catū. Et ad h̄ ppositū dicit p̄bus.
vñ et h̄ qđ per se loquēdo ille incō
tinēs est qđ nō sequit rōnez rectam
h̄ de p accidēs Ille etiā incōtinēs
est qui nō sequit rōnē falsā. i. erro
neam Scđm exēplum respectu sei
cundi casus. fornicari de se ex suo
qđ genere seu natura. est qđdam
malū. h̄ volūtas in istud malū nō
fertur nisi sibi qđ sibi a rōne obijci
tur et pponitur Si ergo a casu ipsi
volūtatī a rōne errāte pponat vt
bonū et necessarium ad salutē qđ
sic dīctante cōscientia vt debitū et
necessario faciēdū. et nihilomin⁹
ipsa volūtas tali ratiōi tali qđ cō/
scientie dīctamini cōtradicens
illud aufugiat facere qđ recusat.
clarum est qđ illud aufugiet qđ face
re recusabit sub rōne boni et neces
sarij ad salutem de et tanqđ bonū

De esse natura et

et necessariū ad salutē. nō qđ de se
sui qđ natura bonū sit qđ nēariū de
h̄ est bonū qđ nēariū de p accidēs ex
tali. i. apprehēsiōe rōnis. qđ vt bo
nū nēariū de ipsi volūtatī pponit Et sic
talis volūtas de se erit mala et
peccabit. qđ volūtarie bonū qđ nēa
riū ad salutē aufugiet qđ recusare fa
cere malū et p̄ctm ē. Nō tñ vt om
nia sane intelligant innui credat p
p̄ctā. qđ volūtas in casu isti vlti
mi exēpli tali rōni tali qđ rōnis di
ctamini sic errāti se cōformādo bñ
facit. h̄ solū qđ eē cōtradicens ma
le facit qđ peccat. qđ quō fieri possit
inferi⁹ latius declarabit Cōcludit
igit finalit̄ simpliciter ipse beatus
Thom. post multa hinc inde p eū
allegata. qđ omnis volūtas a rōne
sive recta sive errāte discordās sit
in illis seu circa illa qđ de se ex suo
qđ genere seu natura indifferētia sūt
sive in his qđ circa ea qđ de se ex suo
qđ genere seu natura bona vel mala
existūt. sp̄ mala ē qđ peccat Et qđ
et p que satis effectualit̄ ad p̄maz
duaz pncipaliū q̄stionū supra for
matarū p affirmatiuā rōnē videt
qđ scz cōscia errās obligat Qđ tñ
resp̄ctū voluntatis a rōne et cōscia
errāte seu erronea discordātis sic
intelligendū ē. qđ licet tal volūtas
sp̄ de se sit mala et peccet. nō p̄ptēa
tñ vt statiz aliq̄liter tactū ē sequit
qđ quocienscumqđ tali ratiōi et
cōscientie sic erranti concordat
ipsa volūtas bona sit et bene fa
ciat Est etenim dare casū in quo

qđ p̄p̄ta qđ ē Regna erras obligat

voluntas rōni et cōscie
seu erronea discordātis
to qđ dīctat facit
et peccat Et nihilomin⁹
eis cōcordādo facit
darent mala est qđ peccat
teret Regna qđ nō ē
est in vltimo exēplo. scz
suo errando dīctat aliq̄
est contra dīctat aliq̄ legi
p̄ta discordādo vero facit
volūtas rōnis et cōscie
et t̄mp̄ saltē interpretatū
temp̄ Et hoc est p̄p̄ta ca
cōm p̄ p̄ctas. et exim
ad dīctam p̄mā q̄stionē si
tam rōponendo dicit qđ
ē errās sp̄ obligat. nō ē
dū qđ sp̄ simpliciter obligat
dū qđ si sequit illū qđ sp̄
h̄ sub dīctat ad ratiōē
quoniam illud qđ ipsa dīctat
seponendo. vt dicitur in
centis p̄p̄ta poterit. Nō ē
na intelligendo. et qđ materi
frequent occurrit. nec clare al
nō p̄p̄ta dīctat exēplum. et
vile vltū dīctat p̄p̄ta. et
bona vltima qđ ad dīctat
stionē effectualit̄ licet sub
minis rōnendo p̄p̄ta
re Thom at em q̄stionē si
neamur ad omne id qđ
dāt eē nēariū ad salutē
dō titulo q̄stionis scz
alias q̄stiones qđ subalter
p̄p̄ta qđ mediū soluit Et
effectū. Nō ē omnis dīctat

qualitate

voluntas rōnis et cōsciētie erranti
seu erronee discordando et cōtra
id quod dīctaret faciēdo. esset mala
et peccaret. Et nihilomin⁹ etiā cū
eis discordandoq; faciēdo quod dī
ctarent mala essz et peccatū omitt
teret. **Putata** qñ rō et cōsciētia vt
est in ultimo exēplo statim sup po
sito errando dīctaret aliquo quod
essz contra deū eiusq; legem ⁊ p̄ce
pta. **Discordando** vero facit cōtra
dīctamen rōnis et cōsciētie in quo
est semp saltē interpretatiue dei cō
temp⁹. **Et** hic est pprie casus in q̄
cadit pei plexitas. et exinde ec̄ dū
ad dīctam p̄mā q̄stionē supraposi
tam respondendo dicit q̄ cōsciētia
ec̄ errās sp̄ obligat. nō ē intelligē
dū q̄ sp̄ simpliciter obliget ad faciē
dū ⁊ subsequēdū illud quod ip̄a dīctat
s; sub dīstīctōe ad faciēdū. I. ⁊ se
quendū illud quod ip̄a dīctat v̄l ad
seponendū. vt clarius infer⁹ ex di
cendis patere poterit. **Pro** q̄ clari
us intelligendo. et qz materia ista
frequentē occurrit nec clare ab om
nib⁹ prout bñ expediret intelligi.
vtilē visū est positionē circa b̄ dñi
bonauēturā quā ad dēaz p̄mā q̄
stionē effectu aliē. licet sub alijs ter
minis r̄ndendo ponit hic applica
re. **Forma** at em̄ q̄stionē sic. **Utrū** te
neamur ad om̄e id quod cōsciētia dī
ctat eē n̄cariū ad salutē. **Et** sub p̄
dēo titulo q̄stōis format ec̄ tres
alias q̄stōes q̄si subalternas. q̄s
p̄ idē q̄si mediū soluit. **Et** sūt he in
effectū. **Utrū** om̄is cōsciētia liget ⁊

conscientie CXXXIX

utrū liget ad om̄e quod dīctat. **Utrū**
hō sit pplex⁹ qñ cōsciētia sibi vnuz
dīctatq; lex diuina dīctat cōnrium.
Sui sit magis obtpandū. v̄l cōsciē
dīctamini. vel p̄cepto p̄lati. cū sibi
inuiçē obuiāt ⁊ cōnriant. **Circa**
q̄rū q̄tuor q̄onū dissolutionē. po
nit dēcamē cōsciē triplici resp̄cū ad
tria genera actū cōsiderari posse
satis ad p̄positū dīstīctionis sup
posite. licet sub alijs d̄bis. **Et** intel
ligat vt ponit de dēcamine cōsciētie
p̄ modū p̄ceptōis vel p̄hibitiōis.
nō p̄ modū cōsili; siue p̄suasiōis.
quod pprie est dicē q̄ intelligendū ē
de cōscia formata ⁊ non de solo ti
more seu scrupulo cōsciētie. q̄rū sa
tis sup̄ notata est differētia. **Aliqñ**
etiam cōscia dīctat ea q̄ sūt fm̄ legē
dei. **Aliqñ** dīctat ea q̄ sūt cōn legēz
dei. **Aliqñ** dīctat ea q̄ sūt p̄ter legē
dei. **Quā** autē cōscia dīctat q̄ sūt fm̄
legē dei. ip̄a simpliciter ligat ad faci
endū illud quod ip̄a dīctat imo cū i
istō casu homo iaz ad ea q̄ sic cō
sciētia dīctat sit p̄ legē diuinā liga
tus et obligat⁹. cōscia q̄ sic illi legē
discordat. nō solū ligat imo ⁊ liga
tū ostendit. ita q̄ in effectu duo li
gamina occurrunt. **Et** talis consci
ētia nullo mō est deponenda seu
abhiciēda. imo toto effcū sequēda.
Quā vero cōsciētia dīctat ea que
sūt cōn legē dei ip̄a etiā cōscia sim
pliciter ligat ⁊ obligat. non quidez
ad faciendū quod ip̄a dīctat s; ad
deponendū. **Quia** cum ta
lis conscientia erronea errore re/

Compēdiū theologie

pugnante legi diuine q̄d̄ diu ipsa manet ponit ⁊ tenet hominē extra statū salutis. et ideo necesse est eā deponere quia siue tūc homo faciat qd̄ ipsa cōsciētia dicitur siue ei⁹ oppositū. peccat mortaliter. **Faciēdo** etem̄ in isto casu qd̄ ipsa cōsciētia dicitur facit cōtra legez dei. qd̄ clarū est peccatū mortale esse. **Faciendo** vero oppositū illi⁹ quod ipsa cōsciētia dicitur adhuc peccat mortaliter. nō rōne q̄dem operis qd̄ tunc facit. s̄ q̄a malo mō facit. **Facit** em̄ in cōtemptu dei. qz licet illud qd̄ tūc facit de se nō displiceat deo. facit tñ adī displicēt deo cum faciat illud qd̄ sua cōsciētia sibi deo displicere dicitur. **Sic** ergo facit qd̄ deo displicere credit. faciēdo autē qd̄ deo displicere credit deū contēnit. quia de⁹ nō tñ attendit quid hō faciat. s̄ quo animo faciat. et sic mortaliter peccat. **Et** bñ circa taz hīc q̄ in superiorib⁹ dicta et tractata aduertat. qd̄ q̄tiēscūqz sit mētiō qd̄ volūtas a rōne p̄ponēte et dictate ea que sunt contra legem seu p̄ceptū dei discordās mala ē et peccat intelligat. putz intelligendū est. qñ nō clare et euidenter cognoscit verū illa que sic ipsa rō p̄ponit et dicitur sint cōtra legē seu p̄ceptū dei. imo intelligi debet ubi talia que sic ipsa rō p̄ponit et dicitur credunt esse s̄m legē et p̄ceptū dei. **Nā** si clare cognoscereēt qd̄ rō humana p̄poneret et dicitur ret aliquo cōtra legez seu p̄ceptū

De esse natura et

dei talē rōnem null⁹ teneret sequi nec tūc rō essz totalit̄ errās. s̄ potius q̄si maliciose agens et corrupta. **Sed** qñ rō errās aliqd̄ qd̄ est cōtra legē ⁊ p̄ceptū dei p̄ponit et dicitur vt dei p̄ceptū ac siue legē cōforme. tūc est vere errās. **Et** tūc dictamē talis rōnis cōtēnere. ē idē qd̄ dei p̄ceptū contēnere saltez interpretatiue vt satis sup̄ declaratū est. **Itē** dū in superioribus sit frequēnt̄ mentio de eis q̄ de se ex suo qz genere seu natura bona vlt̄ mala sūt. et de eis q̄ sub ratione boni et mali apprehendunt̄ intelligat̄ sp̄ de bonis vel malis s̄m legez ⁊ p̄ceptū dei. **At**puta qz de se vel ex aliqua circūstātia talia sūt vel vt talia apprehenduntur. **Quia** alias nec virtutes nec peccata et per consequēs nec merita nec demerita essent. **Et** sic nō p̄prie ad materiam p̄sentem spectarent et cōgruerent. **Quando** autem cōsciētia dicitur ea q̄ sūt p̄ter legē dei ipsa cōsciētia ligat ⁊ obligat s̄ nō simpliciter imo s̄m quid et sub quadā diuinctione seu alternatiua. **Sed** quid enim ligat et obligat. qz q̄ diu manet s̄ diuinctione seu quadā alternatiua ligat ⁊ obligat qz ligat ⁊ obligat ad faciendū qd̄ ipsa dicitur vel ad se deponendum. **Ira** qd̄ homo in isto casu tenetur talez cōsciētiam deponere vel adimplere. quia ipsa dicitur. **At** pote si cōsciētia dicitur qd̄ n̄cariū est ad salutem leuare festucam de terra.

malitate conse

vel nō portare caput
oportet vel ista cōsciētia
vel quōdiu manet s̄
ra leuare aut caput
portare. **Et** rō hui⁹ est
sint p̄ter legē dei null⁹
da vel nō faciēda d̄ cōp
gatur. s̄ tūc circa ea acc
men cōsciētia iam hō ex t
ne obligat ad ea faciēda
cōtra cōsciētiam nō obligat
dictamē cōsciētia facit p
q̄t̄ ipsa manet tale cōsci
men maneat talis obliga
et eaz n̄cariū adimplere
ter p̄ceptū. **Quā** vero tale
men deponit ē tūc sub
obligatio q̄ ad talia faciēda
nō faciēda obligat. **Quia**
talibus sūt vt hō de sui na
legz indifferētia et tūc ea
nō facit sicut volūtas ē
est aliqd̄ p̄ceptū. **Quā** ergo
efficitur dicitur ipsa d̄nō bon
reponit ad solutionē ipsa
q̄t̄ hō q̄ modū cōsciētia
applicatio rōp̄ta hōmō
q̄t̄ hōis patz et dōbis q̄ nō
mur ad omne rō qd̄ cōsci
eē n̄cariū ad salutē et car
mā et peccatū nō faciēda
cōsciētia dicitur. **Ergo** nō
cere illud qd̄ ipsa dicitur
ex p̄missis patz illā ob
alio mō euadere seu toll
legz talē cōsciētia deponē
tū hō sedē q̄t̄ hōis patz
q̄ omnis cōsciētia ligat s̄

qualitate conscientie

vel nō portare capuciū in ecclesia oportet vel istā oſciētā deponere vel quādiu manet festuca de terra leuare aut capuciū in ecclia nō portare. Et rō hui⁹ est. qz cuz talia sint pter legē dei. null⁹ ad ea faciēda vel nō faciēda d̄ eoz natura obligatur. h̄ cū circa ea accedit dicta men oſciētē iam hō ex tali d̄cāmine obligat ad ea faciēda vel nō faciēda. cū p̄us nō obligaret. qz cōn dictamē oſciētē facē est p̄c̄m. **Sū** igit̄ q̄diu manet tale oſciētē d̄cāmen maneat talis obligatio. oportet eaz n̄cario adimplere. alias esset p̄c̄m. **Quā** vero tale oſciētē d̄cāmen depositū ē tūc sublata est illa obligatio q̄ ad talia faciendū vel nō faciēduz obligabat. Et tūc illa talia sūt vt p̄us de sui natura erāt scz indifferētia. et tūc ea facere vel nō facē sicut indifferēs ē. et sic nō est aliq̄d p̄c̄m. **Nūc** ergo iuxta effectū dictoz ip̄i⁹ d̄ni bonauentura p̄dicti ad solutionē ip̄az q̄tuoz q̄stionū p̄ modū cuiusdā epilogi applicādo. resp̄cū p̄meq̄ p̄ncipalis q̄stionis patz ex p̄dictis q̄ nō sp̄ tene mur ad omne id q̄d oſcia dicit eē n̄cariū ad salutē. et tamē q̄diu māet peccam⁹ si nō facim⁹ illd̄ q̄d oſcia dicit. Ergo nō tenemur facere illud q̄d ipsa dicit. Quia vt ex p̄missis patz illā obligationē alio mō euadere seu tollē possum⁹ scz talē oſciētā deponēdo. **Respe** ctu d̄o sc̄dē q̄stionis patz ex p̄dictis q̄ om̄is oſciētā ligat h̄ nō seper li

CC

gat ad omne q̄d dicit. In eis ei q̄ dicit p̄m legē vel p̄ter legē. ip̄a vt iā d̄c̄m ē ligat ad id q̄d dicit in p̄mis quidem simpliciter. in secundis vero sub d̄stinctione scilz ad id q̄d dicit vel ad se deponēt dum. In eis vero que dicitat cōn legem dei ipsa ligat sed nullo modo ad ea que dicitat sed simpliciter ad deponēdu. **Respectu** autē tertie questionis patz ex p̄missis q̄ licz hō in casu d̄cē q̄onis possit dici perplexus ad tempus q̄ diu scz talis conscientia sibi manz. simpliciter tamē loquēdo non est nec debet dici perplexus. quia potest imo tenē talem conscientia deponere per aliquem modozum infra tractozum. **Respectu** vero quartē q̄stionis patet ex p̄missis q̄ q̄ndo p̄latus precipit ea que sūt p̄m legē dei vel p̄ter legem dei. magis ē sibi obediēdu q̄ d̄cāmini cōsciētie. imo in his casib⁹ talis cōsciētia que tali p̄cepto p̄lati contrariā simpliciter est deponēda. q̄ iam in his casib⁹ cōtra p̄ceptū p̄lati facere. essz cōtra legē dei facere. **De** p̄mis non est dubium cuz tūc p̄m legem dei precipiat. **De** sc̄dis vero que scilz sunt p̄ter legem dei hoc idēz patet. quia p̄ceptū p̄lati tam ea que sic p̄ter legez dei erant facit p̄m legem dei esse. **Quando** vero p̄latus precipit ea que sūt cōtra legem dei magis est obediēdu d̄cāmini oſciē q̄ p̄lato qz i b̄ casu manifestū ē q̄ contrariū

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a commentary or gloss on the main text. The notes are dense and difficult to read due to the cursive handwriting.

Compēdiū theologie

illi qđ p̄lat' p̄cipit. scz illud quod tūc cōsciētia dicitur est p̄m legē dei Et sic iuxta sup̄ tacta ad illō faciē dum sūt qñ duo ligamina. i. liga men legis dei et ligamen cōsciētie Et p̄te vero p̄cepti p̄lati nullū est in h̄ casu ligamē. qz simpliciter non obligat. qz p̄tra legem dei p̄cipit. Et intelligat hoc iuxta modicū su pra tacta de dictamine cōsciētie for mate. que scz clare et euidēte cog noscit vel finalit̄ in aīo iudicat et firmat tale p̄ceptū p̄lati esse cōn legē dei. qz si solum essz timor vel scrupul' cōsciētie. nō essz aliē et ma gis p̄ p̄us cōsulē et discutere. ante quam tale p̄ceptū p̄lati cōtēneret

Triplex autē mod' cōsciētiāz de ponēdi reperit p̄m' est ex se ip̄o p̄ fortē scz et feruentē meditationē et discussionē casus incubentis ac rōnū circa ip̄m occurrētū diligēs qz studiūz opinionū ac s̄narū do ctōrū Et h̄ qñ hō noticiā legis di vine lumē qz sciētie ex se ip̄o habz **S**cđs mod' est p̄ discretāz et dili gentē inq̄sitionē et inuestigationē a l̄ratis et peritis ip̄i legis diuine Et maxime eis q̄s q̄s peritiores et magis probate vite iudicio suo cōmode rep̄ire poterit Et interdū iuxta grauedinē casus vchemētā qz mot' seu dictaminis ip̄i cōsciē tie plures ac frequētes. et h̄ qñ hō de se nescit de dicta sua cōsciētia ca su qz sibi incubēte iudicare. v̄puta qz noticiam legis diuine nō habet **I**n his duob' modis nēcaria om

De esse natura et

nino ē humiliatio spūs ac qđā sui intellēct' captiuatio. vt scz pie ve lit credere et cōsentire obedire qz eis q̄ p̄ se legit vel ab alijs audit. **J**uxta dictū apli Captiuātes om nē intellēctū in obsequiū xp̄i hoc est dicere qđ q̄libet in credēdis pl' debz cōsentire fidei qz sibi. et in agē dis pl' credē alijs qz sibi **T**er tius mod' est p̄ ouersionē mentis et recursū ad deum eius qz con silium p̄ humilē et deuotam ac fre quētē orōnē. vbi et qñ deest cōsili um humanū Juxta illud sacre scri pture **S**ū ignoram' qđ agē debe am' h̄ solū habem' residui vt ocu los n̄ros dirigam' ad te. q̄nis et hic mod' nō debeat ab alijs duo b' p̄cedētib' deesse. imo cuz eis cō currē **Q**ui autē alio modo vt fre quētes apud plures cōtingit consci entiam suam deponit magna pe rricula et plus qm̄ plures forsan credāt incurrit **T**ūc qz nō ē p̄prie cōsciētie depositio. h̄ cōtēpt' grauis et sup̄ba p̄sūptio **B**eat' em̄ homo q̄ sp̄ est pauid' in eis scz q̄ ad salu tem p̄tinēt **E**x istis trib' modis cū nōnullis sup̄ius tractatoz pos sūt notari octo ex q̄b' causari et p̄ uenire solet ip̄i cōsciētie error **P**rimū est ignorātia. qñ scz q̄s ne scit qđ sibi eligēdū vel declinatū sit **S**cđm ē negligētia cū q̄s scz negligit cōsciāz suā discutē vel si p̄ discussionē se expedire nesciat. ne gligit tē ab alijs q̄rē **T**ertiu' ē sup̄ bia. qñ scz q̄s nō humiliat intel

Triplex mod' qđ dicitur deponēdi reperit

Et octo mod' p̄p̄ notari ex q̄b' causari et p̄ uenire solet ip̄i cōsciētie error

qualitate

etiam suū vt melioribus se credere velit singularitas qñ se sentit sequi nō vult mare nec loqui vias noz cōn qđ li. n̄ro trena castroū cōi **Q**uim' est affectio in sepe inclinat cōsciētia tūc agere. et sic facit cōtēpt' deiciat Juxta nōz **P**rim' om̄e uolūti cōsiliū in affectū **S**ecū d' minas. p̄pter quā. q̄ ut timet ea q̄ sibi redū nis timenda nō sūt **P**roplexitas qñ. h̄ se in positiū et credit et v̄tū re qñ scz in v̄m̄ innotat possibile **S**ec' ad verū tactis sans p̄p̄re p̄p̄re loquendo nihil ē simpliciter quid. n̄ p̄t alē alijs p̄p̄re scz cōsciētie error. h̄ sciam sup̄ n̄m̄ et ea deponēdo p̄ rari **Q**uāz est h̄m̄itas. cō qz puritas **S**ū **S**ec' h̄m̄ mētū ē vbi culpā agnoscit culpa nō est **S**ec' p̄ma et rep̄hēnsibilia et error et niens valde p̄cillofus **Q**uo laudabile ē error. qz mēs p̄' et meritou' imo p̄p̄re dici debet h̄ quēdā loz defectū suoz s̄ragi cōgnitio. cuz nō nō sūt n̄m̄ p̄p̄re scde duap̄ cōtēpt' h̄ qua scz q̄ritur **Q**uam

qualitate

Am suū vt meliorib⁹ et sapiētiōri-
bus se credere velit. **Quartū** est
singularitas. qñ scz hō suū ppriū
sensū sequēs nō vult se alijs cōfor-
mare. nec sequi vias cōmunes bo-
noz cōn qd li. nūcroz scribit **Ex-**
trēma castrozum cōsūpsit ignis
Quintū est affectio inordinata. q̄
sepe inclināt cōsciētā ad id qd hō
tūc appetit. et sic facit eā a sua re-
ctitudine deuiare. **Iurta** dictū **Se-**
nece Perit omne iudiciū cū res trā-
sierit in affectū. **Sextū** est pusilla-
nimitas. ppter quā. s. quis frequē-
ter timet ea q̄ fm rectū iudiciū rō-
nis timenda nō sūt. **Septimū** ē
plexitas qñ. s. hō se inf̄ duo pccā
positū eē credit et vtrūqz declina-
re qñ scz in vnū incidat iudicat im-
possibile. **Sed** ad veruz vt ex sup̄
tactis satis patet pplexitas pprie
loquendo nihil ē simpliciter. s. fm
quid. tñ pōt esse aliqs pplexus fm
scz cōsciētā erroneā. s. statim vt eē
sup̄ tactū est eā deponēdo p̄ libe-
rari. **Octauū** est hūilitas. cordis
qz puritas. **Nū Gregl.** Bonarum
mētū ē ibi culpas agnoscere vbi
culpa nō est. **Septē** pma sūt mala
et rephēnsibilia et error ex eis pue-
niens valde piculosus. **Octauū** ve-
ro laudabile ē error qz ex eo pue-
niēs pi⁹ et meritozi⁹. imo nec error
pprie dici debet. s. quedā humilis
suoꝝ defectū suēqz fragilitatē. re-
cognitio. duz tñ nō sit nimī. **Re-**
spēdu scdē duaz q̄stionū. pncipa-
liū qua scz q̄ritur. **Utrum** cōsciētā

cōscientie

CCeli

errans seu erronea excuset. qd iu-
rta eūdem beatū Thomaz vt de
pma questioe pncipali in simili di-
ctum est. est idē in effectu q̄ q̄rere.
vtrū volūtas rōni erranti seu er-
ronee cōcordans sit bona. veniunt
iurta intentionē ipi⁹ beati Thome
cōsiderāda que sequunt. **Primo** vt
frequē in superiorib⁹ dictū est bo-
nū et maluz in moralib⁹ et magis
clare ad ppositū ceptū loquēdo q̄
ad meritū et demeritū cōsistit in a-
ctū in q̄ntū est volūtari⁹. ita qz bo-
nitas v̄ malicia alicui⁹ act⁹ ab ipa
voluntate seu voluntatis imperio
depēdet. qz si act⁹ est inuolūtari⁹
nec meritozi⁹ nec demeritozi⁹ esset.
Et hinc est illud sepe allegatū be-
ati augl. qz omne pccm volūtariū
est adeo. qz si volūtariū non esset
pccm nō est. **Aduertēdū** ē insu-
per qz quo ad ppositū p̄ns ignorā-
tia s̄ duplici q̄litate inuenit. **Una**
est que causat inuolūtariū. i. q̄ duz
cōtingit seu occurrit reddit seu effi-
cit actū inuolūtariū et s̄ pprie in-
directe. qz scz p̄uat hominē a cog-
nitioe q̄ p̄terigūt ad s̄ qz aliquo
volūtariū existat. **Alia** ē ignorātia
q̄ nō causat inuolūtariū. i. q̄ dū cō-
tingit seu occurrit nō p̄terea actū
inuolūtariū reddit seu efficit. q̄ in-
feri⁹ magis declarabunt. **Et** q̄bus
duob⁹ clare sequit⁹ qz illa ignoran-
tia q̄ dum cōtingit seu occurrit red-
dit seu efficit actū inuolūtariū. tol-
lit a tali actū omnē rōnem boni et
mali moralis meriti qz et demeriti
s̄ i

Cōpendiū theologie

Illa vero q̄ dū occurrit nō reddit
seu efficit actū inuolūtariū. dicitur
rōnē boni et mali meriti q̄ et de
meriti nō tollit. **P**atet ex p̄dictis q̄
vt iam statim dēm est talis rō bo
ni et mali meritiq̄ et demeriti a vo
lūtate depēdet. **E**st p̄tēa p̄ p̄di
ctoz et aliquoz subsequētū intel
lectū notādū. q̄ ignorātia triplici
mō seu sub triplici respectū se pōt
ad actū volūtatis habere. **I**no
mō antecedentē. **A**lio mō cōcomi
tantē. **E**t alio mō consequentē. **A**ntece
dentē autē se habz ignorantia ad a
ctū volūtatis q̄ nō est volita. seu
vt ita dicat volūtaria. et tñ ē cau
sa volēdi aliquid q̄ alias hō nō
vellet scz si talis ignorātia nō essz
vtputa q̄ hō ignorat aliquaz cir
cūstātia actū quā scire nō tenebat
et ex h̄ aliq̄ agit q̄ non facēt si
illam circūstātia sciret. **A**t po
nit ip̄e beatus **Thom.** exēpluz de il
lo q̄ diligētia de hincinde circūspi
ciendo adhibita ignorās aliquez
trāsire p̄ viā. p̄icit sagittam qua
transeūtē interfecit. **I**n isto em̄ ca
su ista ignorātia isti circūstātie. s.
transitū isti hominis non ē volita
nec volūtaria. qz iste p̄ficiēs sagit
tam bñ voluissz trāsire illi homi
nis scire et tñ est causa volēdi
qz alias iste hō nō voluissz scz p̄
ficiendi illā sagittā quā alias non
p̄ficiissz. si scz illā circūstātia tran
situs illius hominis sciuissz. **E**t ita
de multis alijs q̄ frequentissime oc
currūt. **E**t hec ignorātia sic anteco

De esse natura ce

Deus simplr causat inuolūtariū. i. dū
stringit et occurrit actū inuolūtariū
reddit seu efficit. **C**ōcomitanter
autē se habz ignorantia ad actū
volūtatis q̄ est de eo met q̄ agi
tur q̄ si etiā sciret nihilomin⁹ age
ret. ita q̄ ip̄a ignorātia non indu
cit ad volēdi vt illud fiat s̄ solum
cum tali factō occurrit ita q̄ simul
stringit illud eē factū. et eē ignora
tum. **A**t iurta exēplū beati **Thom**
de illo q̄ q̄rit hostez occidē. et aīo
suo occidere firmavit contingit q̄
casu vel in nemoze vel alias istum
hostē sagitta vel lācea occidit. **S**z
dū eū occidit. credit occidē ceruū.
In isto em̄ casu ista ignorātia q̄
tūc hostis ille ibi essz et q̄ tūc occi
dat concurrat cū ip̄o factō scz cū
ip̄a occidē. ita q̄ simul stringit il
lum hostē occidit et occidit ignora
ri. nec ip̄a ignorātia q̄ scz ille ho
stis tūc ibi esset induxit istū occiso
rem ad eū occidēdi. qz ita bñ eum
occidissz. si ibi tūc euz esse sciuisset
sicut occidit q̄ ignorabat. **E**t tal
ignorātia dū stringit seu occurrit
nō reddit seu efficit actū inuolūta
riū. qz nō causat aliq̄ q̄ sit repu
gnās volūtati. i. p̄ q̄ voluntas si
sciret impediret facere q̄ tūc fa
cit. vt satis est cōsiderare in exem
plo statim posito. **S**ed talis igno
rātia si bñ aduertat bñ causat seu
efficit actū p̄ illo instāti q̄ fit non
volūtariū. sic scz q̄ p̄ illo instāti q̄
sic voluntas nō habeat actualit vo
lutionē illū actū faciēdi vt eē patet

qualitate

in dicto exēplo statim
rā est em̄ q̄ ille occidit
q̄ illū hostē sic a casu
beat actualit volūtatis
vi. qz tūc ibi nō eē igno
ceruū ibi eē ceruū
bat. **N**ec sequit q̄ si ta
tia reoat seu efficit
lūtariū. q̄ p̄tēa euz re
lūtariū. **M**agna eē in
est differētia. **R**eoere eē
cere actū nō volūtariū eē
volūtas p̄ instāti q̄ ille a
habeat actualit volūtionē
vi. **R**eoere vero seu effice
volūtariū est factō q̄ vol
ales seu habitale volū
at illū actū nō p̄ficiēdi
inter se differit. **M**agna
rentia ē inter nō volē
le nō facē. **Q**uoniam bñ
tactū ē bñ causat seu eff
ranta occidēs. de q̄ nō
Sz scz nō causat nec est
rō est q̄ scz nō p̄t eodē in
actualit volūti q̄ ignorātia
pōt eodē instāti eē habitale
dispositiua volūti q̄ ignora
sequentē autē se habz igno
volūtati in q̄ntū ip̄a igno
volita seu volūtaria. **Q**
modis stringit p̄tēa. **Q**
de. **A**lio mō indredē
actū volūtatis fert in ip̄
tā. sic tñ aliquis vult in
excusationem p̄ci habe
peccāto nō remittat. **I**
ib. **S**z. **S**icutā nāqz

qualitate

in dicto exemplo statim posito **Cl**ara est enim quod ille occisor pro illa hora quod illum hostem sic a casu occidit non habet actualiter voluntatem eum occidendi. quod tunc ibi eum esse ignorabat imo ceruū ibi esse ceruum occidē credebat. **N**ec sequitur quod si talis ignorantia reddat seu efficiat actum non voluntarium quod propterea eum reddat inuoluntarium. **M**agna etenim in ista duo est differentia. **R**eddere etenim seu efficere actum non voluntarium est facere quod voluntas pro instanti quod ille actus fit non habeat actualiter volitionem eum faciendi. **R**eddere vero seu efficere actum inuoluntarium est facere quod voluntas actualiter seu habitualiter volitionem habeat illum actum non proficiendi. que valde inter se differunt. **M**agna etenim differentia est inter non velle facere et velle non facere. **P**rimū predictorum ut iam tactum est bene causat seu efficit ignorantiam comitans. de qua nunc agitur. **S**ed secundum non causat nec efficit. **E**t ratio est. quod idem non potest eodem instanti esse actualiter volitum et ignoratum. bene potest eodem instanti esse habitualiter seu dispositiue volitum et ignoratum. **C**onsequenter autem se habet ignorantia ad voluntatem in quantum ipsa ignorantia est volita seu voluntaria. **Q**uod duobus modis contingere potest. **U**no modo directe. **A**lio modo indirecte. **D**irecte quoniam actus voluntatis fertur in ipsam ignorantiam. sic cum aliquis vult ignorare vel excusationem peccati habeat. vel ut a peccato non retrahatur. **J**uxta illud iob xxxij. **S**cientiam viarum tuarum nolu

conscientie

Celi

mus. **E**t hec dicitur ignorantia affectata. **I**ndirecte vero iterum dupliciter contingere potest. **U**no modo cum aliquis actu non considerat quod considerare debet. **E**t hec dicitur ignorantia male electiois. vel ex passione aliqui. vel ex malo habitu. **P**ueniens. **A**lio modo cum aliquis noticiam quam de aliquo debet habere non curat adquirere. et secundum hunc modum ignorantia vniuersali iuris quod quis scire tenetur voluntaria dicitur quasi per negligentiam. **P**ueniens. **C**um enim non nisi propter negligentiam habeatur. voluntarie haberi videtur. **N**unc igitur predicta ad propositum solutionis predictae scilicet questionis principalis iuxta intentionem eiusdem beati **T**home applicando. **S**i ratio vel conscientia erret errore voluntario. quod scilicet non causat inuoluntarium utputa quod puenit ex ignorantia vel comitate. quod scilicet cum actu occurrit nec ad ipsum proficiendum inducit. vel consequente quod scilicet volita seu voluntarie est. vel directe propter negligentiam utputa quod est error seu ignorantia circa id quod quis scire tenetur vel considerare debet. **E**t tunc talis error rationis vel conscientie non excusat quoniam voluntas tali rationi vel conscientie sic erranti concordans sit mala. **S**i autem sit error qui causat inuoluntarium utputa ex ignorantia antecedente. quod ex ignorantia alicuius circumstantie absque omni negligentia causatur. **P**ueniens. tunc talis error rationis vel conscientie voluntatem tali rationi vel conscientie sic erranti concordantem excusat ut non sit mala. utputa gratia alicuius ex-

Cōpendiū theologie

pli **I**uxta eundē beatū Thomā. si rō et cōsciētia alicui⁹ adeo errēt q̄ sibi dicit̄ q̄ possit ad vxorē alicui⁹ sus accedere. voluntas tali rōni et cōsciētie sic erranti cōcordās mala est nec excusat eo q̄ error ille puenit ex ignorātia legis dei. quā scire teneēt vel inq̄rē. **S**i autē rō et cōsciētia p̄vidi hominis in h̄ errēt q̄ aliquā mulierē quā loco sue vxoris de nocte submissā ignorat credat eē vxorē suā. et illa muliere debitū reposcente velit eā agnoscere excusat voluntas ei⁹ vt nō sit mala. **Q**uia error iste ex ignorātia alicui⁹ sus circūstātie puenit. que inuolūtariuz causat. et sic excusat. **P**ossunt alia multa exempla conuipi et ad p̄positū applicari. imo frequēter occurrunt casus diuersi in hac materia. **P**ro āpliori adhuc tā p̄redictorū q̄ materie in se declaratiōne expediēs visū est determinatiōnem triū questionū. quas sup sc̄do sniaz tractat dñs petrus de tharenthasia ordinis p̄dicatoz olim Innocenti⁹ papa. v. hic iuxta effectū dīctoz suozū breuiter subnectē. **P**rima q̄stio est. **U**trū ignorātia sit p̄c̄m. **U**trū ignorātia excusat p̄c̄z. **Q**ue ignorātia excusat p̄c̄z. **C**irca p̄mā q̄stionē notādū p̄mo fm eū venit q̄ cū culpa sit defect⁹ volūtari⁹ ei⁹ rei q̄ debz inesse ip̄a ignorātia in q̄ntū caret voluntario caret culpa. h̄ in q̄ntū habet de volūtario habz de culpa. **S**uz insup vt etiā dicit p̄uatiōes p̄ ba-

De esse natura et

bitus agnosci habeāt. vt puta iuxta p̄positū ceptū loquendo. Ignorātia p̄ sciētiā aduertēdū venit q̄ triplex q̄ntū ad materiā p̄ntem spectare videt̄ repit̄ sciētia. **U**na est imptinētū ad salutē. **A**lia vtilium ad salutē. **A**lia n̄cariozū ad salutē. **I**mp̄tinētū ad salutē. vt scire geometriā v̄l arithmeticā v̄l hmōi. **U**tilium ad salutē. vt scire ep̄stas pauli. act⁹ ap̄loz et hmōi. **N**ecessariozū ad salutē. vt scire x̄ij. articulos fidei. decē p̄cepta legis. septēz peccata mortalia et hmōi. **E**t intelligant̄ hec fm stat⁹ et grad⁹ p̄sonaz quia aliq̄d est n̄cariozū ad salutē scire respectu vni⁹. q̄d solū est v̄l respectu alteri⁹. **A**liq̄d etiā est necessariū vni ad salutē scire explicite. q̄d sufficeret alteri scire implicite. et similit̄ de plurib⁹. **R**espectu q̄rū p̄ oppositū triplex etiā reperitur ignorātia sc̄z imptinētū ad salutē vtiliū ad salutē. et n̄cariozū ad salutē. **P**rima siue sit voluntaria siue inuolūtaria nō est p̄c̄m. **S**c̄da siue etiā voluntaria fuerit siue inuolūtaria. nō est de se p̄c̄m. licet hō eam contēnendo peccare possit. **T**ertia vero ignorātia sc̄z n̄cariozū ad salutē. itēz triplex reperitur. **U**na sc̄z omnino inuolūtaria. **A**lia omnino voluntaria. **E**t alia p̄tim volūtaria. p̄tim inuolūtaria. **P**rima est in eis q̄ scire nō possunt. vt sūt infātes pueriq̄ hmōi. et hec nō ē i culpa. et p̄ cōsequens nec p̄c̄m h̄ solū est quedā pena in q̄ntū sc̄z

qualitate

ignorātia. sc̄z carē
dam imp̄f̄ctiōne
eis qui scire possunt
ignorātia velle habere
dare. **E**t hec p̄p̄e nō
cū sic volita. h̄ ē culpa
rōne q̄d ignorātia nō
re etē de se nullū p̄c̄m
puerit volūtatis ignorā
q̄s scire tenet q̄ sibi nō
ad salutē. **R**ec̄m malū a
v̄l solū p̄c̄m est. h̄
malū pone ordinātis ad
tis est ignorātia cop̄ q̄
bent. est p̄c̄m. **T**ertia
in eis q̄ scire possunt v̄l
scire negligit̄. **E**t hec p̄
na p̄tim culpa et peccā
dem in q̄ntū sc̄z talis
vt rādū est quōdā imp̄
c̄. nō ē p̄p̄e volita. im
displicens. **C**ulpa p̄ro q̄
q̄ntū ex dīctū hominū
negligētia venit q̄ ip̄e sc̄
rū q̄ scire tenet q̄ que sibi
sit ad salutē nō habet cū
possit v̄l cōp̄dātis vol
hanc ignorātia h̄re v̄l
dem volūtatis cōp̄dātis v̄
ti. h̄ volūtatis omittit̄ q̄
p̄p̄e et v̄l. effectualit̄
p̄p̄e v̄l volūtatis ē. **E**
ter solutio p̄videt̄ p̄m
cū o a vero p̄videt̄ v̄l
v̄l q̄d m̄c̄d̄s fm p̄m
v̄l v̄l solūt̄. **P**er
p̄mo illud tā sepe rādū
v̄l p̄c̄m in q̄ntū d̄ v̄

Qualitate

ignorantia. scientie caretiaz. et sic quoniam
dam imperfectione dicitur. Secunda est in
eis qui scire possunt. sed nolunt. Et sic
ignorantia velle habet videtur et affe-
ctare. Et hec proprie non dicitur pena
cum sit voluta. sed est culpa et peccatum. non
ratione quod est ignorantie in se. Ignora-
re etenim de se nullum peccatum est. sed ratione
puerile voluntatis ignorandi ea que
quod scire tenent et que sibi necessaria sunt
ad salutem. Nec enim malum actum culpe
velle solummodo peccatum est. sed etiam velle
malum pene ordinatis ad culpam. quod
lis est ignorantia eorum que sciri de-
bent. est peccatum. Tertia ignorantia est
in eis qui scire possunt et bene vellent sed
scire negligunt. Et hec prima est pe-
na. prima culpa. et peccatum. Pena quod
dem in quantum scilicet talis ignorantia que
ut tactum est quodam imperfectione di-
citur. non est proprie voluta. imo quodammodo
displicens. Culpa vero et peccatum in-
quantum ex defectu hominis sua scilicet
negligentia venit quod ipse scientiam eorum
que scire tenent et que sibi necessaria
sunt ad salutem non habet cum habere
possit et sic quodammodo voluntarie
hanc ignorantiam habere videtur. non quod
dem voluntate efficiente ut in preceden-
ti. sed voluntate omittente que licet non
proprie et vere. effectualiter tamen et inter-
pretatiue voluntas est. Et ex his pa-
tet solutio predictae prime questionis. Se-
cunda vero predictarum trium questionum
eisdem questionibus secundum prefatum doctorem
rem dissolvit. Presupponit enim
primo illud iam sepe super tactum. quod scilicet
omne peccatum in quantum est voluntarium

conscientie

C Celium

In tantum est peccatum. Et quo infertur quod
illud quod diminuit de voluntario di-
minuit de peccato. Deinde illam tripli-
cem differentiam ignorantie in deter-
minatione questionis precedentis positam
effectualiter resumit dicens. quod prima
ignorantia omnino involuntaria que
dicitur inuincibilis quia vinci non potest.
ut que est in pueris et a natura insen-
satis a toto. id est totaliter excusat peccatum.
Secunda vero ignorantia scilicet omni-
no voluntaria que dicitur ignorantia
affectata nullo modo excusat peccatum.
quia ut per magnum sententiarum dicitur. Et si
talis ignorantia excuset in quantum ig-
norantia est. aggravat tamen in quantum
est affectata. Unde tantum aggravat
quantum excusat. Et circa hanc ignora-
tiam quia de ipsa frequenter verbum oc-
currit advertat. quia nulla ignoran-
tia de se est simpliciter affectata. Et tamen
omnes homines iuxta primum natu-
raliter scire desiderant. sed est bene aliquam
ignorantiam de per accidens affectata.
in quantum scilicet scientia ei opposita credi-
tur debere hominem mouere seu inou-
cere ad aliquid quod ipse non vult et quod
sibi displicet. Tertia vero igno-
rantia scilicet prima voluntaria et prima
involuntaria. quia scilicet ut satis super ta-
ctum est a voluntate omittente. non autem
a voluntate efficiente seu approbante
precedit. excusat a tanto. sed non a toto.
id est non totaliter excusat peccatum. sed bene
gravitatem peccati diminuit. Ita quod pec-
catum per tale ignorantiam commissum non
est de se ita grave sicut esset si talis
ignorantia non haberetur. Et intelliga-
tur 3

Cōpendiū theologie

tur hoc de ignorantia q̄ p̄ aliquē modū dat causāz ip̄i peccō. sic sc̄z q̄ si ip̄a nō esset peccm̄ illud nō cōmitteret. vel nō eodē mō omittetur. **Nā** ē alia q̄dā sp̄s ignorantie omne generalit̄ peccm̄ cōmittans de q̄ nihil ad p̄ns p̄positū. **Circa** vero tertiā et vltimā p̄dictaz triū q̄stionū sic distinguēdo dicit p̄fatus doctor. q̄ duplex ē ignorantia. **Quedāz** est facti q̄dā est iuris. **Ignorantia** facti dupliciter contingere pot̄. **Aut** sc̄z adhibita diligentia. et hec excusat a toto. q̄d exponat̄ vt sup̄. **Et** exemplificat de concubitu iacob cū lya p̄mogenita filia laban. quē concubitu talis ignorantia excusauit. **Aut** talis ignorantia facti contingit non adhibita debita diligentia. et hec excusat a tanto. s̄ non a toto. q̄d etiāz vt sup̄ exponat̄. et exemplificat de facto lamech dū occidit caym. cū tñ ferā putaret occidere. **Q̄d** factū talis ignorantia nō excusauit a toto s̄ bñ a tanto. **Ignorantia** aut̄ iuris vt iam aliquē in sup̄iorib⁹ declaratū est sub duplici q̄litate repit̄. vna vincibilis. alia inuincibilis. **Vincibilis** quā sc̄z vt etiā sup̄ expositū est q̄s vincē p̄t. iterū duplex repitur. **Vna** affectata. q̄n sc̄z iuxta etiā sup̄ notata aliquis ea q̄ iuris sūt que scire tenet̄ scire p̄t scire nō vult. imo illā eorū ignorantia quodā mō ne a peccō retrahatur se habē oplac̄z. **Et** hec ignorantia in nullo se excusat. nec sc̄z a toto. nec a tanto. **Alia** dicit̄ simplex.

De natura q̄litate

cū sc̄z iuxta etiā sup̄ notata aliq̄s ea que iuris sūt q̄ scire tenet̄ bñ scire velle. s̄ cum scire possit negligit. **Et** hec ignorantia excusat a tanto s̄ nō a toto. **Ignorantia** vero inuincibilis sub duplici etiā q̄litate repitur. **Vna** innata. alia incidēs. **Innata** oīo excusat. et a tāto. et a toto. vt in infantib⁹. et a natura infatis. **Incidēs** vero iterū duplex ē. s̄m sc̄z q̄ dupliciter contingere potest. **Vna** nāq̄ incidit sine culpa. **Alia** vō incidit ex culpa. **Prima** q̄ sc̄z sine culpa incidit. vt q̄n gr̄a exēpli hō dando opaz rei licite efficitur furiosus. et hec q̄n totaliter ligat seu impedit rōnē seu vltū rōnis. excusat a toto. alias nō. **De** secūda vero incidenti sc̄z ex culpa. vt q̄n hō p̄stitit causā sue ignorantie duplex est opinio. **Vna** est q̄ ponit q̄ si talis ignorantia rōnē seu vltū rōnis omnino ligat seu impedit. sic peccm̄ q̄d sequitur excusat. **Et** gr̄a exēpli. **Cū** furiosus ē p̄ suā culpaz incidit in furia. et vi illi⁹ furie occidit hominē. talis ei nō peccat. q̄a vt animal brutum in solo impetu mouet̄ et nō rōne. **Alia** est opinio que ponit q̄ talis ignorantia nō excusat a toto sed bñ a tanto. **Vñ** in casu precedenti talis furiosus vt dicit̄ m̄n⁹ peccat. q̄ si furiosus non esset. peccat tamen. **Prima** opinio probabilior videtur. **Propter** dubium tamen talibus si sanetur debet s̄m canones penitentia inlungi. **Et** hec quātum ad naturāz

et numero

seu q̄litate oīōtie vlt

De natura

et numero circūstanti

et numero

seu qualitate scientie dicta sufficiat

De natura qualitate

et numero circumstantiarum

Nunc de natura et qualitate
et numero circumstantiarum
aliqua dicenda veniunt. Et tenet

ut supradictum est ad cognoscendam
differentiam nature et qualitatis propter
tam mortalis quam venialis. non mo-
do dicitur de hominis circumstantiarum
naturam agnoscere diligenter quod dum ca-
sus occurrunt considerare ac debite
attendere. Et hinc est quod contra per do-
ctores tres assignantur cause princi-
pales propter quas hominis circumstan-
tiarum consideratio non solum ad scientiam
moralem sed valde principaliter ad scien-
tiam theologiam pertinet. quibus non
dubium est scientiam regiminis instru-
tionis et directionis aliam maxime
in foro principalis que ut dicit Gregorius in
pastorali Ars est artium. scientia scien-
tiarum. Prima causa est quod hominis scien-
tia theologica considerare habet
actus humanos. secundum quod per eos homo ad
beatitudinem salutemque eternam ordinatur.
Omne autem quod ad aliquam finem
ordinatur esse illi fini proportionatum.
Actus autem humani fini proportionatur
secundum quod nona mensuratione que fit
per debitas circumstantias. rationabiliter
ergo ad predictam scientiam theologiam
pertinet ipsarum circumstantiarum considera-
tio. Secunda causa est quod ipsa etiam
scientia theologica considerare habet
actus humanos. secundum quod inveniuntur in eis
bonum et malum. melius et peius. Hec autem

circumstantiarum **C**eterum

in ipsis actibus humanis frequentissi-
me ex circumstantiis reperiuntur. secundum quod
ipsas circumstantias ut infra declara-
bitur diversificantur rationabiliter
ergo ipsarum circumstantiarum con-
sideratio ad huiusmodi theologiam
scientiam pertinere dicitur et
pertinet. Tercia causa quia ipsa
etiam scientia theologica considerat
actus humanos secundum quod sunt meri-
torum vel demeritorum. quod quidem
conuenit actibus humanis ad quod
requiritur quod sint voluntarii. Actus
autem humani frequentissime iudica-
ri habent voluntarii vel inuolun-
tarii secundum cognitionem vel ignoran-
tiam circumstantiarum. Rationabi-
liter igitur circumstantiarum cog-
nitio ad huiusmodi scientiam theo-
logicam pertinere dicitur et pertinet.
Ad declarationem igitur materie
particulari descendendo. circumstantia
sic describitur. quod est actus actus huma-
ni. Et intelligatur ista descriptio non
de accidente quod inest rei ut sua
qualitas sicut album dicitur accis rei al-
be. sed intelligatur accis qui cum alio sit
in eodem subiecto continens et existens.
extra tamen substantiam ipsius cum
quo sic concurret et existit. Sic enim
circumstantia dicitur accidens actus
humani. quia cum actu humano si-
mul in eodem subiecto concurret et
existere potest. Est tamen extra sub-
stantiam ipsius actus humani nec
est de eius substantia. quod satis no-
men de se importat et connotat. Di-
citur enim circumstantia quasi circum-
ib 2

Cōpendiū theologie

aliquid stās **Circūstantie** autē sūm
quas vt supra tactū est act^o hūmōi
iudicari habent boni vel mali me-
liores vel peiores meritoꝝ vel de-
meritoꝝ zc et p̄ osequēs ad beati-
tudinē salutē q̄z eternam ordinati
assignant̄ a tullio in sua rhetorica
septē. que continentur in isto versu
Quis quid vbi quibus auxilijs.
cur. quomō qñ. **Et** enim iuxta qđ
ipse tullius dicit **In** actib^o humanis
ad eoz bonitatē seu maliciā debi-
te dinoscēdam p̄dicta consideranda
veniūt. scilicet quis est qui fecerit
quid est quod fecerit. vbi fecerit.
quib^o auxilijs instrumētis vel me-
dijs fecerit. quare fecerit. quō fe-
cerit qñ fecerit **Phus** autē in tētio
ethicoꝝ addit octauam circūstā-
tiam scz circa quid **Seco** tullius eaz
sub illa circūstantia. quid. sp̄zhen-
dit **Hic** tñ ip̄arū circūstantiarum
fiet declaratio sūm numerūz positi-
onem p̄bi **Numer^o** autem seu suffi-
ciētia istaz circūstantiarū sic sumi
pōt **Circūstantia** enīz vt iaz dictū
est dicit̄ quasi extra substantiā act^o
existens h̄ tñ ip̄m actū aliquo mō
atingens **Triplē** autē mō seu re-
spectu p̄t circūstantia actū ipsum
humanū attingē **Vno** mō in q̄ntū
attingit ip̄m actū i se **Seco** mō in
quātum attingit causaz ip̄i act^o
Tertio mō i q̄ntū attingit effectū
ip̄ius act^o **Respectu** sūmi modi du-
pliciter p̄t ip̄a circūstantia ip̄m actū
in se attingere. vel p̄ modū scz cu-

De natura q̄litate

iūsdam mensure seu omēsuratiōis
et sic erūt circūstantie respicientes
seu discernētes locū et tēp^o. que de-
notant̄ p̄ hec duo verba in p̄dco
versu posita scz vbi. et qñ. vel per
modū qualitatē ip̄i act^o. et sic erit
circūstantia respiciēs seu discernēs
modū agēdi quo scz act^o ip̄e fact^o
est. que denotat̄ p̄ hoc v̄bz quō
Respectu vero scđi modi scz respe-
ctū cause ip̄i act^o. cum omnium
actuū et affectūū humanoz qua-
tuoz sūt cause principales. scz effi-
ciens. materialis. formalis. et fina-
lis. quadruplex circa istas quoz
causas accipit̄ seu occurrit differē-
tia seu q̄litas circūstantiarū **Cir-
ca** enī causam efficientē alias acci-
pitur seu occurrit circūstantia ip̄i
us agētis q̄ denotat̄ per hoc ver-
bum quis **Circa** causā materialē
accipit̄ seu occurrit circūstantia cir-
ca obiectum q̄ denotat̄ p̄ hoc ver-
bum. qđ addit phus. scz circa qđ
Circa causam formale accipit̄ seu
occurrit circūstantia circa causam
coagētem seu cooperātez seu con-
currētez. que notat̄ per hoc verbū
quibus auxilijs **Et** intellige vt iā
tactū est. vel instrumentis zc v̄ tu
iusmodi que faciūt ad formā act^o
Circa causam finale accipitur
seu occurrit circūstantia circa pro-
positūz et intētionem agentis que
denotatur per hoc verbum. cur. i.
propter quid qua de causa zc. **Res-
pectu** vero tertij modi. scz respec-

et numero

actu effect^o ip̄ius act^o
occurrit circūstantia
quod et tali actu co-
tum est. que denota-
tum **Epilogati**
quō **Epilogati**
stantie et quibus vt p̄
est. actus humani quo
tem vel maliciam meri-
meritum et auerari ha-
res reperitur quin a
p̄mittit̄ sicut reuolub
maiores instructione m
et simplicium quibus vt
tactum est non tanta
horum facultas sup̄
ens iudicatum est de p̄
circūstantis aliquo
eari vt exinde in iudic
induci possint. et ser-
nem versus supra pos
igitur primi verbi scilic
tum est q̄ ceteris alijs p̄
uius peccat sacerdos q̄
dicitur q̄ grauis cleric
p̄t laicos et grauis vir
na **Respectu** scđi scilicet q̄
tum est q̄ ceteris alijs p̄
necidum est q̄ grauis pe
furtum et adulterium
fornicatio **Respectu** te
Certum est q̄ ceteris
furtum vel perculio.
tio que heret in ecclesi
co sacro. est grauis
q̄z si heret extra ecclesiā

et numero

Actu effectus ipsius actus accipit seu
occurrit circumstantia circa illud
quod et tali actu contigit et secu-
tum est. que denotatur per hoc ver-
bum **Epilogatio** **Hoc** igitur
quid **Epilogatio** sunt circū-
stantie ex quibus ut pluries tactū
est. actus humani quo ad bonita-
tem vel malitiam meritum vel de-
meritum in iudicari habet nec plu-
res reperientur quin ad aliquam
premissarū sint reducibiles **Et** ad
maiozem instructionē mediocriuz
et simplicium quibus ut superius
tactum est non tanta scientia vel li-
brozum facultas superbit expedi-
ens iudicatum est de predictis cir-
cumstantiis aliquantulum exemplifi-
cari. ut exinde in similia facili-
tate nuduci possint. et seruando ordi-
nem versus supra positi **Respectu**
igitur primi verbi scilicet **quis**. cer-
tum est quod ceteris alijs parib⁹ gra-
uius peccat sacerdos quā simplex
clericus. et grauius clericus quā sim-
plex laicus. et grauius vir quā femi-
na **Respectu** scđi. scilicet **quid**. cer-
tum est quod ceteris alijs paribus ho-
micidium est grauius peccatum quā
furtum. et adulterium quā simplex
fornicatio **Respectu** tertij scz **vbi**
Certum est quod ceteris alijs parib⁹
furtum vel percussio. vel fornicatio
que fieret in ecclesia vel alio lo-
co sacro. est grauius peccatum
quā si fieret extra ecclesiaz et in loco

circūstantiarū **C** Celo

non sacro **Respectu** quarti scilicet
quibus auxilijs instrumentis vel
medijs in. certum est quod domuz ad
predandum intrare per falsas cla-
uem. vel seram aperire per instru-
menta subtilia. vel per subordina-
tionem famuli aut ancille ceteris
alijs paribus est grauius peccatū
quā a casu iuētā aptā vel per foramē
muri non obstructum intrare **Re-**
pectu quinti scilicet. **cur** seu prope
quid certum est quod latitare in nemo-
re vel alio loco suspecto. seu con-
ducere societatem aliquam inten-
tione aliquem vel aliquos occide-
di. ceteris alijs paribus est graui⁹
peccatum quā predicta facere inten-
tione sola depredandi **Respectu** se-
xtri. scilicet **quō**. certum est quod ceteris
alijs paribus grauius est peccatū
hominem ex proposito deliberato
et per insidias quā subito motu sub-
ito quā incurso occidere **Et** graui⁹
ceteris alijs parib⁹ veneno in con-
uiuio quā gladio aperte inuadendo
occidere **Respectu** septimi. scz **quā**.
certum est quod domuz pro depredā-
do de nocte intrare. ceteris alijs
paribus est grauius peccatum quā
die intrare **Et** fornicari die san-
cto pasche. vel alio solenni ceteris
alijs parib⁹ graui⁹ est peccatū quā die
nō solenni **Respectu** octaue cir-
cūstantie per p̄m addite. scz **quō**
Certum est quod machinamēta et dece-
ptiones tendere et parare ad

Cōpendiū cū De

inducendam mulierē religiosā vel
vrozatā in fornicationem ceteris
alijs parib⁹ ē graui⁹ pccm q̄ ma
chinari ad inducēdā vnā aliā oio
solutā. sic de sibi⁹ **Ad** dūt aliqui vl
tra omēs p̄dictas circumstantias
vnā aliā scz **Quoties** Circa quā
duplicat dicit p̄t **Uno** mō q̄ cū iu
rea p̄mū trīū modoz actuz huma
nū attingēdi sup̄ tactoz ip̄a circū
stātia. q̄tiēs videat actū in se attrin
gere p̄ modū cuiusdā omēsuratio
nis t̄pis pōt rōnabilē intelligi et
cōphēdi sub illa circūstātia. quādo
Nec em̄ debite⁹ sufficiēnt p̄t siue t̄
cōfessioe siue alias. q̄ntitas seu gra
uitas pccī p̄ illā circūstātia. q̄n. p/
q̄riq̄ haberi. v̄puta scz. quo t̄pe.
q̄ die. qua hora t̄ pccm factū sit.
Quinetiā effectualit̄ dicit̄ pccī q̄n
titas et grauitas p̄ dictā circūstāti
am q̄tiēs p̄q̄rat et habeat vt gra
exēpli **Cōtingē** p̄t imo frequenter
cōtingit q̄ hō pluries iōē pccm. vt
puta fornicationē. vel furtū om̄it
tet. vna vice t̄pe q̄oragēsimali et
die solēni. **Et** alia vice. alio t̄pe. et
die nō solēni **Et** sic de similib⁹ val
de q̄tidianis **Si** igit̄ debite⁹ suffi
cient̄ ab isto p̄q̄rat et sciat q̄n tale
pccm omiserit. satis etiā sciat quo
tiēs ip̄e omiserit. **Alio** mō dicit̄ q̄
pprie ista circūstātia. q̄tiēs nō est
nec dicit̄ debz circūstātia q̄ pprie
nec actū in se nec causā ip̄i⁹ act⁹ nec
effectū ip̄i⁹ actus respicit. imo nec
pccm in se q̄quo mō aggrauat. h̄
solū⁹ pprie q̄ndā reiterationē pec

natura qualitate

cati pluralitatē pccoz dicit vt cla
re apparē p̄t p̄ exēpluz q̄d de ip̄a
iuxta similitudinē p̄cedētū circum
stātiarū poni p̄t **Tertū** ē em̄ q̄ ce
teris alijs parib⁹ graui⁹ ē pccm ter
aut quat̄ mulierē de fornicatione
vel adultēio sollicitare. q̄ semel **Et**
grauit̄er aut quat̄ insidias ad ali
quē occidēdū tēdē et parare q̄ se/
mel **Sed** pprie ista nō vnū et idēz
pccm sūt. imo plura. et pprie q̄dam
reiteratio pccoz **Notant** aut̄ in p̄
missis exēplificatiōib⁹ addita sūt
illa verba **Ceteris** alijs parib⁹ **Nā**
circa cas̄ p̄missos et similes possēt
etiā alie circūstātie cōtingē seu oc
currē q̄ de se alie q̄litate⁹ grauedi
nē pccoz p̄dictoz disponerent et
causarent **Nā** q̄d bñ aduertēdū ē
ex cōursu pluriū circūstātiarū cir
ca aliquē actū pōt maior ei⁹ boni
tas vel malicia. mai⁹ q̄ meritū vel
demeritū causari **Per** p̄dictas ec̄
exēplificationes poterit faciliē di
st̄erē et intelligēs de casib⁹ q̄ sibi v̄l
in ppria p̄sona vel in p̄sonis alio
rū. v̄puta in cōfessioe aut alias cō
tingē p̄t dijudicare et discernere
Nā vt sepe in sup̄iorib⁹ tactū ē p̄ b
q̄ etiā clari⁹ dādo intelligi hic de
ip̄aruz natura et qualitate circum
stātiarum principaliter actum est
Et concursu alicuius aut aliq̄ru⁹
circūstātiarū act⁹ q̄ als d̄ se ex suo
q̄ genere seu natura non esset nisi
veniale peccatū imo forsan actus
meritori⁹. efficiē pccm mortale. vt
pluries exēplificatū est de verbo

*ut si dicitur de q̄n
p̄ q̄d p̄m̄ cōm̄
p̄m̄ actū p̄m̄*

et numero
oculo. occasio q̄
nerius. et de oar
de se et suo q̄ gen
rius Quibus si a
rac circūstātia illa
finalis seu intētiō
sup̄ illo verbo.
q̄ fiant ad puoran
dum mulierē in fornic
ationē pccā mortalia
alijs iuxta suū gen⁹ et
hoc. q̄ ad naturā. q̄ iux
tam circūstātiarum. q̄
dāni cōgruere iudicat
sufficiant

De diuersis n
pccā actualis et veniale
Quo vero at
nominū q̄ p̄
ali p̄ nōm̄
fas t̄is p̄p̄tates. o
effiē⁹ attribui solēt est
q̄ sit in sup̄iorib⁹ p̄bi de
venialē agi incepte vidē
uentionē beati **Aug.** q̄ pcc
mortalē sup̄ volētaz de
mortalē tractatū ē. et
est p̄dicta rō pccī attri
aliq̄s pccō in general
neri attribui. et sic d̄
maius et min⁹ posse
ali op̄erē et conuincē
nominū q̄ diuersificat
scz in sup̄iorib⁹ pccō
plura et diuersa nat̄a
q̄ bñ cōt̄er pccō in gen
genēi attribui solēt. et

et numero

oculoso. occasiōe q̄ seu prouocatio
nerisus. et de datione elemosyne q̄
de se et suo q̄ genē est act̄ merito
rius Quibus si addatur q̄ cōcur
rat circūstantia illa respectu cause
finalis seu intēriōis actus de qua
sup̄. sup̄ illo verbo. **Sur.** **U**tputa
q̄ fiant ad puocandū seu inducē
dum mulierē in fornicationē effici
untur p̄c̄a mortalia **E**t similit̄ de
alijs iuxta suū genē et naturaz **E**t
hec. q̄ ad naturā. q̄litate. et nume
rum circūstantiarum. q̄ntū huic tra
ctatui congruere iudicatum est dicta
sufficiant

De Diuersis nominib⁹

p̄c̄i actualis et venialis

Quo vero ad diuersitatez
nominū q̄ p̄c̄o actuali ve
niali p̄ nonnullos s̄m diuer
sas eius pprietates. opationes. et
effect⁹ attribui solēt est aduertēdū
q̄ sic in superiorib⁹ vbi de ip̄o p̄c̄o
veniali agi incepit dictū est. diffi
nitionē beati **Augl.** q̄ p̄c̄o actuali
mortali sup̄ vbi etiaz de ip̄o p̄c̄o
mortali tractatū ē. ex eo q̄ in ip̄o
est p̄fecta rō p̄c̄i attribuit solē p̄
aliq̄s p̄c̄o in generali et tanq̄ ge
neri attribui. et sic q̄oāmō s̄m tñ
maius et min⁹ posse ip̄o p̄c̄o veni
ali opetē et ouenire. ita de noibus
nominū q̄ diuersitate dici pōt **Q**
scz in superiorib⁹ p̄c̄o mortali in se
plura et diuersa noia attributa s̄
q̄ bñ cōiter p̄c̄o in generali et tāq̄
genēi attribui solēt. et sic q̄oāmō

Circūstantiarū C C̄lōi

s̄m tñ mai⁹ et min⁹ possent etiā ip̄i
p̄c̄o veniali attribui et ouenire

Ideo ad clarī sp̄ naturā et q̄litatez
p̄c̄i venialis agnoscēdū recitabū
tur hic aliq̄ noia ip̄i p̄c̄o veniali
attribui solita **I**n q̄rū aliq̄b⁹ et
ip̄o p̄c̄o mortali ouenit intelligi
tur p̄ pri⁹ et p̄ncipali⁹ ip̄i p̄c̄o mor
tali opetē. cū in eo vt tactū est p̄fe
cta rō p̄c̄i consistat. et sc̄o ario ac mi
n⁹ p̄ncipaliē. imo p̄ q̄oā largam
acceptiōē ip̄i p̄c̄o veniali. cū s̄m
beatū **Thom.** nō consistat in eo p̄fe
cta rō p̄c̄i. imo solū q̄oā imp̄fecta
Pōt igit̄ p̄mo p̄c̄m veniale no
minari. et interōū ab aliq̄b⁹ noial
macula. et s̄ q̄ maculat aiam **Q**
q̄oē iuxta beatū **Thom** intelligat
nō p̄prie loquēdo s̄ solū s̄m q̄o in
q̄ntū scz p̄c̄m veniale impedit ni
torē q̄ ē ex actib⁹ virtutū **Q**uia nō
diminuit nitorez h̄scualē. nec enī ha
bitū charitatis et aliarū virtutum
diminuit̄ habet. sic facit p̄c̄m mor
tale **P**ōt etiā noiri **reat.** ex eo q̄
ad penā obligat s̄ s̄ cē vt iā statiz
tactū ē intelligat largo mō et q̄si
imprope. q̄ ad penā eternā p̄scise
nō obligat vt facit p̄c̄m mortale
s̄ solum sub diuinctiōe **U**el scz ad
penā eternā v̄l ad penā purgato
riā. vel ad penā p̄ntialē satisf̄co
riā **Q**o caplo immediate sequētī
vbi de dicti p̄c̄i venialis effectib⁹
agetur latius declarabitur **P**ōt
etiā nominari **preuaricatio** in
quantū scz mādatum dei respicit
q̄o transgrediēdo p̄uaricatur **S**z

Cōpendiū cō De

similiter vt prius intelligat largo
mō et qñ impoprie. qm̄ pccm̄ ve
niale nō facit directe tōn legē dei
et mādatū h̄ bñ p̄ter. vt late in su
periorib⁹ expositiū est. Potest etiaz
nominari pccm̄ put⁹ de facto no
minat. in q̄ntum scz est ouersio ad
bonū amutabile. h̄ vt etiā tactū ē
h̄ largo. modo et min⁹ p̄ncipalit̄
Quia illa ouersio ad bonū amuta
bile non est cum totaliq̄ habituali
ouersione a bono incōmutabili. sicut
est in pccō mortali. **N**ā in isto
pccō. veniali neq; plus neq; tātz
diligit̄ ip̄m bonum amutabile ad
qd̄ sic fit ouersio sicut bonuz incō
mutabile a q̄ fit ouersio. vt bñ am
ple ⁊ pluries in supiorib⁹ declara
tū est. Potest etiā nominari nefas
in q̄ntū scz est illicitū p̄sone perpe
tranti. **S**z vt frequent̄ dictū est h̄
etiā ē largo mō sumēdo et quodā
mō impoprie. **P**lura alia pos
sunt ip̄i pccō veniali h̄m̄ diuersas
ei⁹ opationes et effect⁹ nomina at
tribui. interdū etiam p̄ aliq̄s attri
buūtur. h̄ sup̄ dicta satis sit tetigisse
⁊ declarasse. **S**ic em̄ ea que ma
gis p̄prie sibi ouenire vident̄ ⁊ cō
muni⁹ assignant̄. **P**eccata venialia
intelligi p̄ lignū. fenū. et stipulam
aliq̄ volūt̄ inter quos sepe p̄fatus
beat⁹. **T**hom̄ sup̄ illo qd̄ i. ad cor.
i. dicit ap̄lus. **D**e aliq̄ sup̄ funda
mētū spūale edificat̄ aurū. argētū
lapides p̄ciosos. **A**lij vero sup̄edi
ficat̄ lignū. fenū. et stipulā. **E**t q̄ il
le q̄ sup̄ fūdāmētū spūale sic lignū

*Perd generaliter intelligi p̄
p̄ lignū fenū et stipulā*

diuersis effectibus

fenū et stipulā edificat̄ salu⁹ erit.
sic tñ qñ p̄ ignē. i. patiet̄ penā sed
nō eternā. intelligi p̄ ista tria vlti
ma volūt̄ pccā vēialia. **Q**d tñ h̄m̄
eūdē doctore p̄prie intelligi h̄z de
ip̄is pccis vēialib⁹ q̄ admiscēt se p̄
curantib⁹ terrena. **N**am aliq̄ inter
dū pccā venialia se vris spūalib⁹
admiscēt. h̄ qz leuissima sūt nō pur
gant̄ p̄ ignē. sed frequētissime per
ip̄m feruorē charitatis. **T**alia igi
peccata venialia se terrena p̄curā
tib⁹ admiscētia ideo p̄ lignum fe
num et stipulam significant̄. quia
sicut p̄dicta tria in domo ogregā
tur nec tñ ad substātiā edificij p̄ti
tinēt̄ imo oburi possunt. edificatio
nihilomin⁹ integro remanente. ita
etiaz peccata venialia multiplica
ri in homine possūt manente spūa
li edificio. **E**t tūc p̄ istis patit̄ ignē
vel scz temporalis tribulationis
in hac vita. vel purgatorij si ip̄is
nōdū purgatis deccdat. h̄ tñ salu
tem osequet̄ eternā. **D**icunt̄ autēz
h̄mōi peccata venialia superedifi
cari spūali fūdāmēto. non quasi
directe sup̄ ip̄m. etiam sup̄ bonū et
spūale. malū p̄prie edificari nō p̄
h̄ sup̄. i. iuxta. sic in simili ibi in psal
dicit̄. **S**up̄ flumina babilōis. i. i.
iuxta flumina babilōis. **N**otant̄
etiā bñ ad p̄positū aliquozuz in
fra tangēdoz dicunt̄ h̄mōi venia
lia pccā sic p̄ lignū fenū et stipulā
significata spiritali edificio sup̄
edificari. **N**am nisi spūali edificio
superedificata essent. homo talia

peccati actuali

habens nō est salu⁹ sic
Nā cū pccō mortali
decedēs. habet quōdā
et stipulā. h̄ nō habet
mento superedificata
nō erit salu⁹ sic qñ p̄ ignē
citer salu⁹ nō erit. **E**t
p̄dicta tres modos seu
vris adherēt. ⁊ grauit̄
pccōp venialium. tres q̄
sui grad⁹ purgationis co
q̄ generalit̄ omnia pccā
p̄cedunt ⁊ occurrūt. qz nō
qd̄ nō sit alteri p̄dictōū
vris seu gradū adherēt
vris. **E**t qz nō p̄ aliquo
trū modo p̄ seu gradū
onis etiā purget̄. **I**gnis
respectū istoz triū vris
manet significat̄ maiore
que citissime oburit̄ m̄
nū qd̄ inter ista duo se q̄
occurrūt habz significat̄ m̄

De diuersis effectibus

p̄ aduā is venialis

Naves possunt pccā
is effect⁹ tunc m̄
pures vris. et
p̄ doctores cōm̄ allegat̄
quātū. **N**ā dōi qz ad
gat̄. **N**ō aut̄ vt sciam̄
qz ad aliquā triū pccā
catis affigi solent̄ se
purgatore. vel in p̄nā
fadorte p̄cise ⁊ deccm̄
get̄. h̄ bñ sub nūā dōi
scz eaz. **N**ā de pccō ven

peccati actualis

habens nō est salu^s sic q̄si p ignē
Nā cū peccō mortali ⁊ veniali siml^r
decedēs. habet quidē lignū fenuz
et stipulā. s̄ nō habz spūali fūda/
mento supedificata **E**t ideo talis
nō erit salu^s sic q̄si p ignē. qz simpli
citer salu^s nō erit **E**t importāt tria
pōicta tres modos seu tres gra/
dus adherētie ⁊ grauitatis ipozū
peccōz venialium. tres qz modos
seu grad^o purgationis eoz. ppter
qđ generalit^r om̄ia peccā venialia
oplectim^r ⁊ discernūt. qz nullum est
qđ nō sit alteri^r pōictozū triū mo/
dozū seu graduū adherētie ⁊ gra
uitatis **E**t qđ nō p aliquē dīctozū
triū modozū seu graduū purgati/
onis etiā purge^r **L**ignū etem qđ
respectu istozū triū diutius in igne
manet significat maiora **S**tipula
que citissime oburit minima **E**t fe
nū qđ inter ista duo se quasi medi
ocriter habz. significat mediocria

De diuersis effectibus

peccati actualis venialis

Dures possent peccati venia
lis effect^o enumerari prout
plures existūt. ex q̄bus tñ
p doctores eōius assignant^r q̄ se/
quūtur **I**n^o qđē qz ad penā obli
gat **N**ō aut^o vt statim sup tactuz ē
qđ ad aliquā triū penarū p pec
caris affligi solitarū scz eterne vel
purgatorie. vel in pñti seculo satis/
factorie p̄cise ⁊ determinate obli
get. s̄ bñ sub diuīdiōe ad alteraz
scz eaz. **N**ā de peccō veniali hic .i.

et venialis C Celosi

in h seculo v^l satisfactiōe hic nō fa
cta in purgatorio si cū eo peccatū
mortale nō existat vel in inferno si
cū eo etiā peccm mortale existat sa
tisfieri oportet **E**t si hic in foro scz
ecclie pñtis hō satisfaciāt. leuī sa
tisfaciet **S**i vero in foro purgato
rii satisfacē expectet. grauē valde
puniet ⁊ satisfaciet **S**i vero in fo/
ro inferni eū satisfacē oporteat. p
ipō etiā veniali grauissime puniet
qz eternalit^r **S**i tñ vt tactū est moz
tale cui ipō veniali existat. i qđ hō
cum ambob^o decesserit **E**t ad ppo
sitū istarū trium punitionū seu sa
tisfactionū dari solet exempluz de
mensura vini que in vno forā lo
co valebit solidū vnū. si p̄grediat^r
vltiori^r. reperiet^r valē solidos duos
si vero adhuc vltiori^r fiat p̄gres
sus reperietur valere solidos tres
Pena tñ in inferno p veniali illa/
ta incōparabilī minoz ē q̄z ibidē
p mortali illata **N**ā dici solet qđ
pena in inferno p mortali illata ē
sicut soliditas **I**llata vero ibidem
p veniali ē sicut superficies **I**n pur
gatorio aut^o p veniali illata est si
cut linea **I**n pñti vero seculo pro
veniali illata est sicut punct^o **N**ā
sicut ista quatuor sūt ad inuicem
improporzionabilia. ita inter qua
tuor penas sup dīctas impozor/
tionabilis est differentia. **S**cdus
effect^o peccati venialis ē qđ asam ma
culat **Q**đ sic iuxta qđ statim sup
tractauim^o intelligat^r. qđ. s̄. nitore il
lū aie qđ ex actib^o caritatis ⁊ dicitū

De diuersis

nascitur seu procedit respectu illi
in quo incidit impedit Et sic p in/
directu. maculaz qndaz in aia in/
ducit **P**rouit iuxta aliqs doctores
p̄t exemplū poni de imagine picta
q̄ aliqñ denigrari p̄t in tm̄ vt nul
lo mō videri possit Aliqñ vero sic
solū obscurat vt videri qdē possit
h̄ nō plene discerni **P**rop̄ quā sili
tudine dicit beat⁹ **G**regl. q̄ p̄c̄m
veniale obscurat. mortale vero ob
tenebrat **R**espectu aut̄ isti macule
dici solet q̄ in saluādis omne pec/
catū veniale in p̄nti vita. a gr̄a fi
nali i. q̄ in finē habet alias saluādi
nō esset. delect. et h̄ fm̄ aliqs q̄ntū
ad culpā. h̄ nō q̄ntū ad penā. imo
pena illa in purgatorio soluet **D**e
let aut̄ gr̄a finalis scz q̄ in morte
habet p̄c̄m veniale in ipsa dissolu
tione aie et corp̄is. q̄muis etiā for
san nō sit ad illud mot⁹ cōditionis
p̄ tūc direct⁹. q̄ h̄ ex virtute cōplexi
onts⁹ sui stat⁹ **E**t fm̄ h̄ intelligit
verbū **A**ugl. q̄ dicit. q̄ in purgato
rio p̄t eē absolutio a pena et nō a
culpa. qd̄ etiā similiter ab aliquib⁹
doctozib⁹ dici solitū est **S**z modo
cōditer tenet cū peccatū veniale ab
hinc deferat a multis qd̄ etiā q̄n/
tum ad culpaz in purgatorio pur
gari possit **I**n exponendo illud
qd̄ domin⁹ de quibusdā peccatis
dixit q̄ nō remittuntur nec h̄c nec
in futuro dicit **G**regl. q̄ venialia
dimittentur in futuro **Q**d si intelli
gatur q̄ remittent q̄ntū ad penaz
tunc expositio sua in effectu nulla

effectibus peccati

esset **N**am etiā mozialia q̄ntuz ad
penam que pro eis soluta non est
ibidem purgantur **I**deo clarū est
q̄ **G**regl. intelligere voluit q̄ veni
alia in purgatorio q̄ etiā ad cul
pam purgentur **T**ertius effectus
peccati venialis est q̄ feruorē cha
ritatis minuit. sicut videtur de aq̄
in ignez proiecta q̄ licet ignez nō
extinguat. feruorē tamen illius mi
nuit et temperat **Q**uartus effe
ctus peccati venialis est q̄ poten
tias anime in bonis laxat. sicut p̄
exempluz quando imponit onus
super equum efficitur et redditur
minus promptus et expeditus ad
ambulanduz **Q**uintus effectus
peccati venialis est qd̄ retardat a
gloria **N**am cum homo decedit et
posset si in eo nō esset venialia sta
tim ad celum euolare post mortē
propter ipsa venialia cogetur ad
tempus in purgatorio expectare.
Nunq̄ enim facies dei ab aliquo
videbitur donec soluat minimum
etiā peccatorum venialiu⁹ qua/
drantem **Q**portet enim quemlibet
ita mundum ante introitum para
disi esse sicut fuit in innocentia ba
ptismali **S**extus effectus pecca
ti venialis est q̄ bona glorie cele
stis diminuit **N**on quide⁹ illa que
iam debentur et que iā homo ibi
habet per meritum reposita **S**ed
illa que deberentur si venialia non
fierent **N**az illo medio tempore q̄
peccata venialia fiunt possent ali
qua bona fieri. que cum non fiant

peccati actuali

de tanto ip̄a gloria est
ter q̄ ē diminuta **P**er
venialiu⁹ peccatorum
q̄ p̄ bona ad soluti
onē h̄m̄ si venialiu⁹ fac
p̄ q̄ valde accretē po
crectē debuit cum
Septim⁹ effect⁹ pec
q̄ venialia spe sūt occ
liū p̄c̄o **S**e h̄ in alio
modos q̄ in iugioribus
p̄i p̄c̄is mortalibus tr a
p̄itate expositi sūt. ubi m
ē p̄ ad q̄ de se et sui q̄
sola de genē p̄c̄a veniali
et d̄c̄tē remota vel e
tia vel ex p̄luit. ac. ve
su p̄c̄m mortale effici
etiā singularit̄ aduertē
ad remissionē p̄c̄i mor
tur desertio ad p̄c̄o
tate firmo q̄ p̄posito in
abstineo. sic iugit̄ p̄c̄o
In p̄c̄i p̄c̄a nō dimittit n
adu et p̄posito deferat **S**
adonale materia nature d
et effect⁹ p̄c̄i actualis veni
circa eā occurrētū q̄ntū
isti⁹ libellū octauū et octauū
iudicantē i videri iusticia
De secūda et
diuisiōe p̄c̄i in genē se
neris q̄ sunt fm̄ ip̄i
materialem
Expositio his
p̄me diuisiōe p̄
leu tāq̄ generis

peccati actualis

de tanto ipsa gloria ceteris effectuali
ter qz e diminuta. Prop e illorū
venialiu ppetratione oportz opa
qda bona ad solutione z purgati
one hmdī venialiu face z ouertere
p q valde accresce potuissz et ac
cresce debuissz cumul' pmi' eterni
Septim' effect' peccati venialis e
qz venialia sepe sut occasio morta
liu pccoz. Et h inf alios quatuor
modos. q in supioribus vbi de se
pte pccis mortalibus tractari ince
pit late expositi sut. vbi monstratur
e q act' q de se ex sui qz natura e
solu de gene pccū venialis. pot vel
ex conscientie remorsu vel ex oplacen
tia vel ex pchuitate. vel ex pgres
su pccm mortale effici. **H**oc autez
etiā singularit' aduertēdū est. q sic
ad remissionē peccati mortalis exigi
tur desertio act' peccadi cū volun
tate firmo qz pposito in posterum
abstinēdi. sic similit' pccm veniale
in pnti vita nō dimittit nisi etiā a
ctu et pposito deserat. **E**t hec q
ad totalē materiā nature qlitatis
et effect' peccati actualis venialis ac
circa eā occurrētū qntū hūc pntē
isti' libelli octauū tractatū dēcernē
iudicatū ē dicta sufficiant

De secūda et vltima

diuisione peccati in genē seu tanqz ge
neris q sumit fm ipi' peccati causam
materiam

Expeditis his q respectu
pme diuisionis peccati in genē
seu tanqz generis. q scz fm

venialis C Celosii

qndā peccati qlitate z qntitate sume
bat et supra ē dicēda occurrēt
Nūc de scda et q ad hūc tractatū
vltima ipius peccati etiāz in genē seu
tanqz generis diuisione. q scz fm
ipi' peccati causā materialē sumit ali
qua etiā dicēda veniūt. **N**ec h acci
piēda vēr ipa causa materialis p
prie vt in reb' corp'alib' seu mace
rialib' fieri posset. h solū p qndāz
similitudinē vt hic causa material'
dicat illud in q sit seu causat ipm
peccatum

Prosecutio et declaratio i

Diuisio igit' e ista q pccoz
alia sunt cordis alia oris.
alia opis. **V**el fm alios
aliq' sūt cogitatiois. aliq' locutiois
aliqua operationis

De peccatis

cordis seu co
gitationis
Peccata cogitationis seu
cordis sūt hec. Cogitatio.
delictio. cōsēsus. desideriu
mal'. volūtas puerfa. infidelitas.
supstitio. inuocatio. p'sumptio. d'spa
tio. timor male hūiliās. amor ma
le accendens. prudentia carnis. sus
picio. inuidia. ira. odium. timor ser
uilis. exultatio in aduersis proxi
mi. dolor de eius prosperis. contē
ptus pauperum. contemptus pec
catorum. personarum acceptio.
perfidia. affectus carnalis paren
tum. inepta letitia. seculi tristitia.
impatienza. auaricia. sollicitudo
temporalium. superbia. perplexi

De peccatis cordis

tas. obstinatio. malicia. tediu bo / ni. acedia incōstātia. pñia pñie. do / loz q̄ āpli⁹ nō est male factū hypo / crisis. amor inordinat⁹ placēdi. ti / mor displicēdi verecūdia de bo / no ope. amor puar⁹. sens⁹ singularis / ambitio dignitatum. vana gloria / d̄ bonis nature v̄l fortūe vel gra / tie. verecūdia de paupib⁹ amictis. / orēpt⁹ amonitionū imisericozdia.

De peccatis oris seu locutionis

Peccata oris seu locutiōis sūt hec Crebra iuratio. p / surium. blasphemia. nomē / dñi irreuerentē assumē. veritatē im / pugnare. deū d̄ aura iudicare. cōn / deū murmurare irreuerentē horas / dicere. detraçtio. adulatio. mēdaci / um. vituperiū. maledictio. infama / tio. otentio. ouiuatio. impugnatio / veritatis agnīte. impugnatio cha / ritatis fr̄ne. seminatio discordie. / p̄ditio. falsū testimoniū mala cōsi / lia. derisio. cōtradictio obedientie. / inuertē facta bona. i ecclesijs pla / citare. ad irā hominē puocare. re / prehensōē in alio q̄ ipse facit. va / niloquiū. multiloquiū. stultiloquiū / verba ociosa vel supflua v̄l curio / sa. pferre iactātia. verboz politio / p̄cōz defensio clamor. ris⁹. cachin / nus. turpiloquiū. lenociniū. cantile / nas seculares cātare. in cātu diui / no magis studē vocē frangere q̄ / deuote psallere. murmurare. ver / ba secularia pferre. in iniusta cau

oris et operationis

sa aduocare. malū emendare

De peccatis operis

seu opatiōis

Peccata autē opis seu opa / tionis sūt hec Gula luxu / ria. ebrietas. sacrilegiū. sy / monia. sortilegia. violatio dieruz / sclemniū. indigne cōscare. votū / fractio. apostasia. dissolutio in of / ficio diuino. scādālisare sub exem / plo malo. p̄imū corūpē. ledere / hominē. vel in rebus vel in p̄sona / vel in fama. furtuz rapina. vsura. / deceptio lud⁹. v̄ditio iusticie. ex / ctiones indebite. ac telonea iniu / sta ascultare mala. ioculatoribus / dare. n̄caria sibi subtrahē. supflua / sumē. vltra vires q̄ppia aggredi. / cōsuetudo peccandi. recidiuatio. si / mulatio. tenē officiū ad q̄ nō suf / ficit vel q̄ sine p̄cō nō agit. cho / reisare. nouitates inuenire. maiori / bus rebellare minores c̄pprimere / delinquē. visu. auditu. olfactu. ta / ctu. gustu. lucta. osculis. munerib⁹. / nutib⁹. m̄datis. scripturis. circun / stācias aggrauātes admittē. que / sūt tēp⁹. loc⁹. mod⁹. n̄er⁹. p̄sona. / moza. sciētia. etas. seipm ad peccā / dum cogē seu inducere

De peccatis omisiōis

Peccata emissionis q̄ eē vt / facile debite cōsiderāti ap / parere p̄t. ad tria respectu / q̄rū p̄cedēs diuisio sumit. vel. s̄ ad / cor seu cogitationē. v̄l os seu locu

De peccatis

locutionē. vel op⁹ seu / tūmē sūt hec. de deo / ipm nō timere vel nō / sibi de beneficijs nō / fūit ad ipm nō referri / cur debere nō velle. / p̄mendā nō se p̄gare. / nō vti. nec tā cōseruare / tā nē dūmā nō se / tē suā volūtatē dūmē / te. ad orōnes. p̄cōs. / de. orōnes debitas or / as que q̄s vel voto vel / offio tenet. negligē. cō / fessione. semel in anno nō / parentes nō honorare. / cognoscē et reponere. / suaz negligē. actias q̄ / fugere tēpōnib⁹ nō / centias inuēns negligē. / ea q̄ statim faciēda sūt / bonis p̄imū nō agnoscere. / eas nō velle iniurias nō / fides p̄imo nō seruare. / is eas nō cōseruare. de / tas nō cōmpē. litē nō serua / rantes nō vltimē affūcto / solam amonitiōē nō as / pauca. sodan. nulla ali / posse credunt peccata. / p̄oziis. cōstāntit. cōp̄ / daōatur vel ad ea res

Quando

p̄oziis mortalia sūt vt / Quando autē p̄ / mortalia vel so / ba exiāt facile

De peccatis

locutionē. vel op^o seu opationē p^o
tinēt sūt hec. de deo nō cogitare.
ipm nō timere vel nō amare grās
sibi de beneficijs nō agē. opa que
fiūt ad ipm nō referre. de peccis si-
cut deberet nō dolē. ad grām reci-
piendā nō se preparare. grā accepta
nō uti. nec eā seruare. ad inspira-
tionē diuinā nō se ouertē. volunta-
tē suā volūtati diuine nō oforma-
re. ad orōnes dicendas nō atten-
dere. orōnes debitas ommittere ea
ad que q̄s vel voto vel p̄cepto vl^o
officio tenet. negligē. cōionē ⁊ cō-
fessionē semel in anno nō expetere
parentes nō honorare. se ipm non
cognoscē et rephendē. oscientiam
suaz negligē. ecclias ⁊ p̄dicatōes
fugere tētationib^o nō resistē peni-
tentias inuictas negligē facere.
ea q̄ statim faciēda sūt differre.
bonis primi nō ogaudē et malis
eius nō odolē. iniurias nō remittē
fidez primo nō seruare. et bñfici-
is eius nō correspōdē. delinquen-
tes nō corripē. litē nō sedare. igno-
rantes nō instruē. afflictos nō cō-
solari. amonitiōib^o nō adq̄scere.
paucā ⁊ forsan nulla alia reperiri
posse credunt peccata. que nō sub
p̄dicatōis effectualitē ophēdant ⁊ in-
ducātur vel ad ea reducibilia sint

Quando peccata

p̄dicata mortalia sint vel venialia

Quando autē peccata p̄dicata
mortalia vel solum venia-
lia existāt facile est ex supi^o

Omissiona

CCelie

tractatis cognoscē. examinando
scz. sit apud se. sit apud alium mo-
dos ea faciēdi ⁊ omitterēdi. inten-
tionē q̄ seu finē p̄pter quem sūt ac-
remorsū oscientie. qui de ipis habe-
tur. cum alijs circūstātis circa ea
occurrentib^o de quib^o late supius
actuz est Et hec quo ad sc̄dam et
vltimā ipi^o peccā in genē seu tanq̄
generis diuisioneꝝ dicta sufficiant

Explicit

Quare multa in hoc

opendio p̄cipue in octauo tracta-
tu lateꝝ plane dēta sint ⁊ expōita

Quia nōnulla in h̄ libel-
lo et p̄cipue in octauoꝝ vl-
timo tractatu in materia
scz peccōꝝ tractata breui^o ⁊ open-
diti^o diei. h̄ vt frequē in supiori-
bus tactū est libell^o iste nō sciētifi-
cis. libros q̄z faciliē p̄curare valē-
tibus cōposit^o est h̄ mediocrib^o et
cōioꝝib^o. ac eis q̄bus non faciliē li-
brorū copia suppetit Quib^o expe-
diens et forsan nōe fuit ea que hic
dicta sūt ⁊ maxime circa difficiles
materias p̄ reiterationes ⁊ latas
repetitiōes. nec nō materialia que
dam exēpla q̄si palpādo ⁊ p̄ quā-
dam manu ductionē dare intelligi
Alioq̄n nō facile forsan fuissz plu-
rib^o ophēdē Sic q̄z p̄dicata apud
eos nullū fructū nullū q̄ p̄fectū
afferre potuissent

Remissio ad docto-

res

31

Tabula

Quasi tñ ampliora vidē vo-
luerit vel clari⁹ de pmissis
materijs informari habe-
at frequenter allegatos doctores
beatum Thomam ⁊ alios in su-
periorib⁹ notatos Et precipue in
eor⁹ libris ⁊ tractatib⁹ supius eē
designatis **Explicit**

Tabula repertoria

Tractat⁹ p̄m⁹ de articulis fidei
Et p̄o q̄o sit symbolum ⁊ vñ dicat⁹
Quid sit articul⁹ fidei ⁊ vñ discatur
Diuisio et expō articuloꝝ fidei
Et p̄mo primi articuloꝝ
Expōitio sc̄di tertij et quarti ar-
ticuloꝝ
Expō q̄nti sexti septimi articuloꝝ
Expōitio octaui noni decimi ar-
ticuloꝝ
Expōitio vñdecimi duodecimi et
An alia sint credenda vltra arti-
culos articuloꝝ
An sumitur numerus ⁊ distinctio
De q̄dā alia distinctiōe articuloꝝ
fidei

Tractatus secundus de

decē p̄ceptis legis ⁊ expō eorum
De distinctiōe p̄cepti et ei⁹ expō
De varia distinctiōe variaq⁹ assi-
gnatiōe p̄ceptoꝝ in tabul legi.
Expō p̄ceptoꝝ legis ⁊ p̄o primi
Expōitio sc̄di p̄cepti legis
Expō tertij ⁊ quarti p̄cepti legis
Expō q̄nti sexti p̄ceptoꝝ
Expōitio septimi
Expō octaui ix ⁊ x p̄ceptoꝝ
An sumitur numer⁹ ⁊ sufficientia

repertoria

p̄ceptoꝝ
Qualit̄ p̄ decē p̄cepta omne p̄c̄m
mortale prohibetur
Ali⁹ mod⁹ ponēdi p̄hibitiōē septē
p̄c̄oꝝ mōdū p̄ x p̄cepta legis

Tractat⁹ tertius de se

ptē sacris ecclēz d̄ eoz d̄claratiōe
Diffinitio sacramenti et ei⁹ expō
Quib⁹ de caus⁹ instituta s̄t sacmēta
In q̄bus consistūt sacramenta
In q̄b⁹ differūt sacmēta noue le-
gis a sacramentis vetēis legis
Quot modis sacramēta iterentur
Assignatio nūeri sacramētoꝝ p̄m
septē virtutes
Alia assignatio p̄ contrarietateꝝ ad
septē vicia capitalia
Particularis declaratio sacroꝝ
Et p̄mo de baptismo
Quid sit baptism⁹ noie et ratione
Quotplex sit baptismus
Que sit p̄pria materia in sacramē-
to baptismi
De forma p̄scripta sacri baptismi
De forma sacramēti baptismi q̄
ad verba
De fōz q̄ ad imersiōes faciendas
De forma aliquoꝝ que sūt de so-
lennitate baptismi
Quis sit effectus sacri baptismi
Quis sit idone⁹ minister sacri h⁹
De q̄litate seu cōditōibus acce-
dentib⁹ ad baptismum
De patrinis q̄o est eoz officij
De sacro cōfirmatiōis ⁊ p̄tinētiā
ad ipsum ad salutem
An sacm cōfirmatiōis sit rēc̄ariū
Que sit p̄pria materia huius sacri

Cōpendi

Que sit forma
Quis sit minister
Quis sit effectus
De q̄litate accedenti
De sacro cōfirmatiōe
ad ipm
De tēpe institutiōis
Que sit virtus hui⁹
De materia hui⁹ sacri
Que sit forma sacri re-
Quis sit effectus hui⁹ sacri
Ali⁹ de vero cōceptu xpi
De q̄litate seu cōditōe r-
sacramēti cōfirmatiōis
De q̄litate seu cōditōe r-
sacramēti
De sacramento p̄rie
Quid sit p̄ria in gene-
Quot et q̄ sunt p̄rie sp-
Quid in p̄ria sit res
et de ei⁹ effectū
An q̄s possit de p̄rio
et nō p̄tēdo de om-
An p̄ria p̄ se faciam
cum suauiter iterare
An p̄rie vinitate aduet
purgatiōis q̄o dect
Que sit p̄ria canonice
p̄c̄o mōdi agi vñ p̄rie
Atq⁹ p̄rie sint adit⁹ a
Quis sit idone⁹ minister
De p̄rio sacri p̄rie tr-
De p̄ma p̄rie p̄rie d̄
An min⁹ dolor suffici-
d̄tūe cōfirmatiōis
An cōfirmatiōe operat
De sc̄da p̄rie p̄rie de
generali
Quid sit effectus in sp-
An effectus n̄c̄aria sit at

Cōpendi

- Que sit forma
Quis sit minister huius sacramenti
Quis sit effectus (confirmatiōis)
De q̄litate accedentium ad sac̄m
De sac̄o eucharistie et p̄tinentib⁹
ad ip̄m (charistie)
De tēpe institutiōis sacramēti eu
Que sit utilitas huius sacramenti
De materia huius sacramenti
Que sit forma p̄scisa verborum
Quis sit effect⁹ huius sacramenti
Aliq̄ de vero corpore xp̄i
De q̄litate seu orditiōe recipiētūz
sacramētū eucharistie
De q̄litate seu orditiōe ministri h⁹
sacramenti (ad ipsuz)
De sacramento p̄nie et p̄tinentib⁹
Quid est p̄nia in generali
Quot et q̄ sint p̄nie spēs
Quid in p̄nia sit res. et q̄o sac̄m
et de ei⁹ effectū
An q̄s possit de vno p̄cōo penitē
et nō penitēdo de omnibus
An p̄niam p̄ se factam teneat hō
dum euauerit iterare
An p̄nie diminue addet deus in
purgatorio q̄o deest
Que s̄t p̄nie canonice Et q̄re pro
p̄cōo mōrli agi d̄z p̄nia sep̄tēnis
Utz p̄nie sint arbitrarie vel non
Quis sit idone⁹ minister i sac̄o p̄nie
De p̄tib⁹ sac̄i p̄nie in generali
De p̄ma p̄te p̄nie. q̄o sit cōtritiō.
An mim⁹ dolor sufficiat ad h̄ndū
stutē orditiōis (p̄tēdī)
An orditiōne opteat cū tora vita
De sc̄da p̄te p̄nie. s. de ofessione in
generali
Quid sit ofessio in sp̄ali
An ofessio n̄caria sit ad salutez

theologie

CCI

- Qui sit faciēda ofessio
Quātū possit ofessio differri
De tertia p̄te p̄nie sc̄z satisfactiōe
in generali
Quid sit satisfactio in sp̄ali
Quot et q̄ sint p̄tes satisfactiōis
An n̄ce sit ofessione et satisfactio/
nē fieri in charitate
De sac̄o extreme vnditiōis et per/
tinentibus ad ipsum
Quid sit extrema vnditiō in sp̄ali
De institutiōe huius sacramenti
Que sit materia huius sacramenti
Que sit forma huius sacramenti
Quis sit debit⁹ minister
Quis sit effect⁹ huius sacramenti
Quid sit res et q̄o sacramentum
Quis sit p̄ceptibil⁹ huius sacramenti
De loco vnditiōis (in generali)
De sac̄o ordiis et p̄tinentib⁹ ad ip̄z
Quid sit ordo et q̄o diffinitur
Quid sit materia et quid res sac̄i
Quot sūt ordinuz grad⁹ (sac̄i)
Quot et q̄ sūt de necessitate huius
Qui ordines sūt sac̄i et quare sa/
c̄ri dicantur (ad ipsum)
De sacramēto cōiugij et p̄tinentib⁹
An sac̄m cōiugij oferat gr̄am et
efficiat q̄o figurat
Quis sit ei⁹ effect⁹ (sine p̄cōo)
An amplex⁹ m̄rimōialis possit fieri
An tpe impregnatiōis d̄beat red/
di debitū cōiugale (debitum)
An tpe et loco sac̄is d̄beat reddi
An sp̄ d̄beat reddi debituz cōiug/
gale cū petiē (sac̄o cōiugij)
Quid sit materia et q̄o sit forma in

Tractatus quartus de

J 2.

Tabula

vij. virtutib' q' eaz' declaratiōe
Quid sit virt' in generali
Quot s' virtutes q' d' eaz' sufficiētia
De trib' virtutib' theologis
Et primo de fide
Quid sit fides q' d' diffinitur
Quot modis fides dicat'
Quid sit fides formata
Et quid informis
Et utz' vna possit fieri sine alia
An demones habeāt fidē
Utz' puuli baptisati habeāt fidē
Utruz' in aliq' casu sufficiat corde
seruare fidē et ore diffiteri
Utrū falsuz' possit subesse fidei
An oīs teneant' ad fidē explicitā
De virtute spei q' p'tinētib' ad ipaz'
Quid sit spes et quō diffinit'
An spes possit eē malarū reruz'
Quoz' sit spem habere
An spes et fides euacuabuntur q'
quid eis succedet C' ad ipam
De virtute charitatis et p'tinētibus
Quid ē charitas q' quō diffinit'
Que charitate diligenda sint et q'
ordine C' inimicorum
An omnes teneant' ad dilectionē
De q' d' alio ordine diligendorū
De vij. virtutib' cardinalib' i' genēali
Quare dicte virtutes dicunt' car/
dinales ciuiles q' politice.
De virtute iusticie in speciali
De virtute prudētie in speciali
De virtute fortitudinis
De virtute r'pantie in spēali
De effectu dictaz' virtutuz' Et an
sint in patria
De ordine dictaz' virtutuz' ad se/
ptem vicia capitalia

reparatoria

Tractat' quintus de
septē petitiōib' cōtentis in o'one
o'nica et eazuz' expositione
De efficacia modi petēdi cōtēti in
p'hemio d'ce o'onis (o'onis
De effectu prime petitionis dicte
De effectu sc'de petitionis.
De effectu tertie petitionis.
De effectu q'arte petitiōis
De effectu q'arte petitionis
De effectu sexte petitiōis
De effectu septime petitiōis
De nūero q' sufficiētia p'dictaruz'
petitionum
De ordine iparū septē petitionū
ad septem vicia capitalia

Tractatus sextus de se
pte donis spūssci Et eoz' decla
ratiōe (virtutes q' i' q' d'ant
Utz' vij. dōa spūssci sint idē q' r'ij
Quot sint dona spūssci q' q' sint
De d'cis septē donis in spēali
Et p'mo de dono timoris
Quid sit timor Et q't sūt ei' sp's
De sc'do. dono spūssci. scilicet dono
pietatis
Quid sit pietas
Quot modis dicat' pietas
De tertio dono scz' sciētie
In q' d'nt donū scie a dono sapie
De q'arto dono scz' fortitudinis
Quid sit fortitudo et in q' differt
a fortitudine. p' ut est virt'
De q'nto dono censurā
De sexto dono scz' intellect'
De septimo dono s. sapia q' q' d' sit
Quō p' septem dona spūssci excludit

compendio
vult septē vicia

Tractatus

de octo beatitudinibus

explicatione

Quid dicat' beatitudo

virt' An i' q' d' q' d'

Qualit' se habeant

ad dona et ad p'

Quare nōne beatitudinis

ut p'mū d' p'mo

De beatitudinibus in spēali

o'no d'ntar' q' p'mo

De sc'do. de vij. de. u.

de septima de octo

U' accipit nūerus

beatitudinū

Tractatus

vicijs tā nature q'

De numero q' sufficiat

nature

De vicijs nature circa

De vicijs nature circa

De vicijs nature circa

Quid' cōtinent ipa v'

De vicijs voluntatis

culpe in generali

Quid ē p'ccm i' genēali

De duplici diuisione

De trib' generib'

De p'ccō origina'i

In q' consistit p'ccm

De nob' p'ccōi

q' p'ccō ad alia

ad ad' d'icabiles

hominum

compendii

dunt septē vicia capitalia

Tractatus septimus

de octo beatitudinibus Et earum
explanatione

Quid dicat beatitudo An. l. ipa
virt? An id qd pmittit

Qualit se habeant beatitudines
ad dona et ad virtutes

Quare vltime btitudini idē reddi
tur p̄m̄ā hē p̄me

De btitudinib⁹ in spēali Et cuz q̄
dono oueniat p̄mo de p̄ma

De sc̄da. de. iij. de. iij. de. v. de vi.
de septima de octaua

Si accipit nūerus seu sufficientia
beatitudinū

Tractatus octauus de

vicijs tā nature q̄ volūtatis

De numeroꝝ sufficientia vicioꝝ
nature (p̄scibilem)

De vicijs nature circa vim concu
bilem (p̄nalem)

De vicijs nature circa vim irasci
bilem (p̄nalem)

De vicijs nature circa vim ratio
Quib⁹ cōtrariēt ipa vicia nature

De vicijs voluntatis seu de malo
culpe in generali

Quid ē p̄c̄m i genēꝝ q̄o diffinit

De duplici diuisione p̄c̄i in genere

De trib⁹ generib⁹ peccatorum

De p̄c̄o origina' i et q̄o est

In q̄ consistit p̄c̄m originale
De noib⁹ p̄c̄i originalis h̄m qd
opaf ad aiāz Itē ad corp⁹ Itē
ad act⁹ delēbiles Itē ad p̄m̄ā
hominem

theologie

CCLi

De p̄c̄o actuali mortali Et circa
ipm̄ in generali occurrētibus

Quid sit p̄c̄m̄ actuale mortale et
q̄o diffinitur

De diuersis nominib⁹ p̄c̄i actua
lis mortalis

De diuersis effectib⁹ p̄c̄i actualis

In quo p̄c̄m̄ habz ortum

De p̄gressu peccati

De his q̄ p̄c̄m̄ aīcedūt

De his q̄ p̄c̄m̄ subsequunt

De his q̄ p̄c̄m̄ cōcomitātur

De trib⁹ actionez deprauantibus

Quib⁹ causis vnū peccatuz dicitur
maius alio

De q̄nq̄z generib⁹ operuz

De q̄tuor generib⁹ seu diuisionib⁹
peccati mortalis

Quedā s̄b diuisione p̄c̄oꝝ in deū .q̄/
duplici respectu peccat in deū
tripliciter peccat in p̄m̄ā. tripli
citer peccat in se ipm̄

Aliq̄ circa materiā septē vicioꝝ
capitalium

Si numer⁹ et sufficientia septē vi
cioꝝ capitaliū sumaf

Duplici mō septē vicia capitalia
se oīdūt nūc palā nūc palliate

Septē vicia capitalia septē feroci
bus bestijs opantur

Septē vicia septez infirmitatibus
comparantur

Septē vicia capitalia deuota pas
siois xp̄i meditatioe curātur

Vnū septē vicioꝝ capitalium ex
alio nascit

Pla vii. vicioꝝ capitaliū diuersis
respectibus dicuntur radices seu

Tabula

cause aliorum
Trib⁹ caus⁹ seu rōnib⁹ supbia dicitur
radix et inicitum omnis peccati
Libido etiā sed alio respectu dicitur
radix omnis peccati
Cupiditas etiā h⁹ alio respectu dicitur
radix omnium malorum
Luxuria etiā h⁹ alio respectu dicitur
radix omnis peccati
De vij. vicijs capitalib⁹ in sp⁹ali
Et p⁹mo differētia inē supbia et in/
anem gloriā
De supbia in particulari put dist⁹in/
guis ab inani gloriā
Et ponit⁹ q⁹ regina omnium vicio⁹
De vicio seu peccō inanis glorie
De vicio seu peccō inuidie
De vicio seu peccō ire
De vicio seu peccō acidiē
De vicio seu peccō auaricie
Et q⁹re dicat⁹ idolo⁹ seruit⁹
De peccō gula
De peccato luxurie
Quō ex sp⁹eb⁹ ac filiab⁹ septē vici/
orū capitaliū alia etiā peccā ori/
antur et pcedant
Quō nō sp⁹ vicia seu peccā capitalia
eorū filie et sp⁹es peccata mor/
talia existant
Quō supbia sit peccm mortale
Quō vana glā sit peccm mortale et
quō nō **E**t similiē de inuidia
Quō ira acidiā et auaricia sint pec/
cata mortalia
Quō gula et luxuria sint peccata
mortalia
De peccō in spūm sēm⁹ et diuersis
ip⁹ peccati acceptionibus

repertoria

De peccō actuali veniali **E**t circa
ipm in genēali occurrentib⁹
Quid sit peccm veniale
Et vnde dicatur
De natura p⁹mo⁹ motuum et quō
peccā existant
De vi sēhibili motiua spūaliē
De aliqb⁹ potēt⁹ aie rōnalis
Nis motiua aie rōnalis diuidit⁹
De libero arbitrio
De synderesi q⁹ est
De rōne quid est
De volūtate et q⁹ā ei⁹ diuisiōe
An p⁹mi mot⁹ sint peccā et que
De triplici motu seu appetitu aie
De motu seu appetitu naturali
De motu seu appetitu sensitiuo
Quare homo p⁹rior est ad malū
q⁹ ad bonum *illu octo mē assupnā²*
De natura delectatiōis **E**t an sit
peccm **E**t q⁹
De cōsensu in actū **E**t an sit pecc/
atum et q⁹
De trib⁹ ad grauitatē peccati cō/
ferētibus
De intentione ac fine actiōis seu
operationis
De eē natura et q⁹litate cōscientie
De natura qualitate et nūero cir/
cumstantiarū
De diuersis noibus peccati actualis
venialis
De diuersis effectib⁹ peccati actualis
venialis
De scda diuisiōe peccati in ge/
nere seu tanq⁹ generis **Q**ue su/
mitur s⁹m ip⁹ peccati causā
materialem

compendio
Prosecutio et pecc
uisionis
De peccis coris
De peccis oris
De peccis opis
De peccis omis
Quā pōita peccā
venialia
Quare multa in b
peccis in octavo
et plane dicta sint
Actualis ad peccat

Explicit cōpe
gistr⁹ Johānis Ger
m⁹ partitū sacre
lois

compendii

Prosecutio et declaratio ipsius di-
uisionis

De peccis cordis seu cogitationis

De peccis oris seu locutionis

De peccis opis seu operatiois

De peccis omissionis

Quia predicta peccata sunt mortalia vel
venialia

Quare multa in hoc compendio
principue in octauo tractatu late
et plane dicta sint

Remissio ad doctores

Explicit compendium ma-
gistri Johannis Gerson Cancellarij
parisiensis sacre theologie profes-
soris

theologie

CClii

Incipit tractatus per

utilis et valde notabilis magistri

Johannis Gerson de presentibus do-
mini Jesu verbis

Venite ad me omnes
qui laboratis et one-
rati estis et reliquum Sa-
lutare nobis est fra-
tres charissimi cum
omni veneratione predicare cum nul-
la tamen possim ratione comprehendere ma-
gnam huius pietatis sacramentum quod ma-
nifestatum est in carne et apparuit in
mundo quod videlicet ihesus christus venit
in hunc mundum peccatores saluos facere
et querere quod perierat Venit autem non
quod quis erat a principio creator et iu-
dex omnium seculorum sed quod quis nobis
congruebat sicut speciosus forma pre-
filius hominum ita copiosus et diues
in misericordia super omnes qui inuo-
cant illum Venit tanquam saluator pro
peccatis redemptor pro captiuis rex
pro militibus dominus pro seruis diues pro
pauperibus medicus pro egrotis ubi sicut
nullum ab infirmitate liberum inuenit
ita pro saluatione omnium aduenit
Venit flos florentium dux morientium venie-
vena fons pietatis et gratie pater
domus iacob in ablutionem
peccatoris et menstruate Venit tanquam
doctor bonus magister pius predicator
veritatis et misericordie mitis et
humilis corde Venit de solio ma-
iestatis de sinu dei patris et quod
sibi hauserat de fonte pietatis hoc
eruicauit nobis Et quid hoc esse